

**Електронний додаток: НОРМАТИВНА БАЗА ДО ПИТАННЯ
“УКРАЇНА В ЄВРОПІ І СВІТІ”**

Розділ 1

Хронологія міжнародного визнання незалежності України

Дата	Країни, які визнали незалежність України
2 грудня 1991 р.	Республіка Польща визнала Україну як незалежну самостійну державу
3 грудня 1991 р.	Підписано Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною й Угорською Республікою. У Києві почало працювати Посольство Угорської Республіки
3 грудня 1991 р.	Канада визнала Україну
4 грудня 1991 р.	Верховна Рада Литви схвалила Угоду між Україною та Литвою від 21 листопада 1991 р.
4 грудня 1991 р.	Верховна Рада Латвії визнала незалежність України
4 грудня 1991 р.	Президент Російської Федерації Б. Єльцин зробив заяву “Про визнання Росією незалежності України”
5 грудня 1991 р.	Рада Міністрів Болгарії визнала незалежність України
6 грудня 1991 р.	Уряд Естонської Республіки визнав незалежність України
8 грудня 1991 р.	Уряди Чеської та Словацької Федеративної Республіки заявили про визнання України
19 грудня 1991 р.	Уряд Швеції заявив про визнання України
19 грудня 1991 р.	Держава Ізраїль заявила про встановлення дипломатичних відносин з Україною
20 грудня 1991 р.	Республіка Коста-Рика визнала незалежність України
23 грудня 1991 р.	Федеральна Рада Швейцарії визнала незалежну Україну
23 грудня 1991 р.	Верховна Рада Казахстану визнала Україну
24 грудня 1991 р.	Монгольська Народна Республіка визнала незалежність України
24 грудня 1991 р.	Уряд Республіки Афганістан заявив про визнання України
25 грудня 1991 р.	У зверненні до американського народу Президент США Дж. Буш заявив

	про визнання України
25 грудня 1991 р.	Уряд Ісламської Республіки Іран визнав Україну
29 грудня 1991 р.	Уряд Республіки Колумбія визнав Україну
5 січня 1992 р.	Королівство Норвегія підписало Протокол про встановлення дипломатичних відносин з Україною
6 січня 1992 р.	Підписано Протокол між Україною і Аргентинською Республікою про встановлення дипломатичних відносин
9 січня 1992 р.	Уряд Республіки Чилі заявив про визнання України
13 січня 1992 р.	Уряд Республіки Кіпр визнав незалежну Україну
14 січня 1992 р.	Республіка Бенін визнала Україну
17 січня 1992 р.	Республіка Індія визнала Україну
22 січня 1992 р.	Підписано Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною й Іракською Республікою
24 січня 1992 р.	Підписано Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Французькою Республікою
25 січня 1992 р.	Арабська Республіка Єгипет визнала Україну
28 січня 1992 р.	Підписано Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Італійською Республікою
30 січня 1992 р.	Іспанія визнала Україну
8 лютого 1992 р.	Україну визнав Азербайджан
8 лютого 1992 р.	Республіка Болівія визнала Україну
11 лютого 1992 р.	Відбувся обмін нотами між Україною і Федеративною Республікою Бразилія
Від 12 лютого до квітня 1992 р. про визнання України незалежною державою заявили:	12 лютого — Демократична Республіка Шрі-Ланка, Королівство Данія; 13 лютого — Республіка Уганда; 18 лютого — Республіка Хорватія; 24 лютого — Народна Республіка Бангладеш; 3 березня — Нова Зеландія, Малайзія; 5 березня — Республіка Мальта; 10 березня — Республіка Словенія, Королівство Бельгія, Республіка Молдова; 11 березня — Нігерія; 12 березня — Республіка Куба; 16 березня — Південно-Африканська Республіка, Республіка Філіппіни; 16 березня — Республіка Пакистан; березня — Соціалістична Народна Лівійська Арабська Джамахірія; 25 березня — Республіка Кабо-Верде; березень — Республіка Ісландія; 31 березня — Республіка Сінгапур, Сирійська Арабська Республіка; 1 квітня — Ірландія, Королівство Нідерландів; впродовж квітня визнали

	Україну Республіка Парагвай, Йорданське Хашимітське Королівство, Єменська Республіка, Королівство Камбоджа, Республіка Зімбабве, Королівство Таїланд
До 5 травня 1992 р.	118 держав заявили про визнання України, з них 72 встановили з Україною дипломатичні відносини
Станом на 1993 р.	Україну як незалежну державу визнали 132 держави світу, із них 106 встановили з Україною дипломатичні відносини

**Хронологія міждержавних угод, укладених незалежною Україною
в 1990—1992 рр.**

Дата	Перелік міждержавних угод
19 листопада 1990 р.	Договір між УРСР і РРФСР про основи взаємовідносин
29 грудня 1990 р.	Договір між УРСР та БРСР про основи взаємовідносин
20 лютого 1991 р.	Міждержавний договір УРСР і Казахської РСР
2 квітня 1991 р.	Міждержавний договір УРСР і Республіки Киргизстан
31 травня 1991 р.:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Декларація про основні напрями співробітництва в гуманітарній сфері між УРСР та Угорською Республікою 2. Декларація про принципи співробітництва з забезпечення прав національних меншин 3. Консульська конвенція між УРСР і Угорською Республікою
28 жовтня 1991 р.	Договір про основи міждержавних відносин України та Республіки Узбекистан
19 листопада 1991 р.	Договір про основи міждержавних відносин України й Азербайджанської Республіки
6 грудня 1991 р.	Договір про основи добросусідства та співробітництво між Україною і Угорською Республікою
20 грудня 1991 р.	Угода між Україною та Республікою Куба про торгівлю і співробітництво
27 березня 1992 р.	Договір про дружбу і співробітництво з Республікою Індія
11 квітня 1992 р.	Угода між Україною та Російською Федерацією про порядок переміщення ядерних боєприпасів з території України на центральні передзаводські бази Росії з метою їх розукомплектування і знищення
26 квітня 1992 р.	Декларація про принципи дружнього співробітництва між Україною й Ісламською Республікою Іран
4 травня 1992 р.	Договір про дружбу та співробітництво між Україною і Турецькою Республікою
6 травня 1992 р.	Угода про торговельні відносини між Україною та США
18 травня 1992 р.	Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини та співробітництво
26 травня 1992 р.	Договір про дружбу між Україною та Естонською Республікою
16 червня 1992 р.	Договір про взаєморозуміння та співробітництво між Україною і Французькою Республікою

23 червня 1992 р.	Угода між Україною і Російською Федерацією про подальший розвиток міждержавних відносин
7 липня 1992 р.:	1. Угода між Україною і Канадою про дальший розвиток міждержавних відносин 2. Конвенція з Королівством Бельгія про свободу пересування
3 серпня 1992 р.	Договір України і РФ про принципи формування ВМС України і ВМС РФ на базі Чорноморського флоту колишнього СРСР
25 серпня 1992 р.	Договір про дружбу і співробітництво України з Республікою Узбекистан
3 вересня 1992 р.:	1. Угода України та РФ про військово-морську символіку Чорноморського флоту на перехідний період 2. Консульська конвенція між Україною і Румунією
15 вересня 1992 р.	Спільна декларація між Україною і Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії
5 жовтня 1992 р.	Договір про дружні відносини і співробітництво між Україною та Республікою Болгарією
10 жовтня 1992 р.	Договір про дружбу з Туркменістаном
23 жовтня 1992 р.	Договір про дружбу з Республікою Молдова
31 жовтня 1992 р.:	1. Договір України з Китаєм про правову допомогу з цивільних та кримінальних справ 2. Консульська конвенція з Китаєм
5 листопада 1992 р.	Міждержавний договір з Монголією
10 грудня 1992 р.	Договір про дружбу з Азербайджанською Республікою
22 грудня 1992 р.	Угода про основи взаємовідносин і співробітництво між Україною і Арабською Республікою Єгипет

Декларація
про державний суверенітет України
(16 липня 1990 р.)

Верховна Рада Української РСР,
ВИРАЖАЮЧИ волю народу України,
ПРАГНУЧИ створити демократичне суспільство,
ВИХОДЯЧИ з потреб всебічного забезпечення прав і свобод людини,
ШАНУЮЧИ національні права всіх народів,
ДБАЮЧИ про повноцінний політичний, економічний, соціальний і духовний розвиток народу України,
ВИЗНАЮЧИ необхідність побудови правової держави,
МАЮЧИ на меті утвердити суверенітет і самоврядування народу України,

ПРОГОЛОШУЄ

державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах.

I. Самовизначення української нації

Українська РСР як суверенна національна держава розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення.

Українська РСР здійснює захист і охорону національної державності українського народу.

Будь-які насильницькі дії проти національної державності України з боку політичних партій, громадських організацій, інших угруповань чи окремих осіб переслідуються за законом.

II. Народовладдя

Громадяни Республіки всіх національностей становлять народ України.

Народ України є єдиним джерелом державної влади в Республіці.

Повновладдя народу України реалізується на основі Конституції Республіки як безпосередньо, так і через народних депутатів, обраних до Верховної і місцевих Рад Української РСР.

Від імені всього народу може виступати виключно Верховна Рада Української РСР. Жодна політична партія, громадська організація, інше угруповання чи окрема особа не можуть виступати від імені всього народу України.

III. Державна влада

Українська РСР є самостійною у вирішенні будь-яких питань свого державного життя.

Українська РСР забезпечує верховенство Конституції та законів Республіки на своїй території.

Державна влада в Республіці здійснюється за принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу та судову.

Найвищий нагляд за точним і однаковим виконанням законів здійснюється Генеральним прокурором Української РСР, який призначається Верховною Радою Української РСР, відповідальний перед нею і тільки їй підзвітний.

IV. Громадянство Української РСР

Українська РСР має своє громадянство і гарантує кожному громадянину право на збереження громадянства СРСР.

Підстави набуття і втрати громадянства Української РСР визначаються Законом Української РСР "Про громадянство".

Всім громадянам Української РСР гарантуються права і свободи, які передбачені Конституцією Української РСР і нормами міжнародного права, визнаними Українською РСР.

Українська РСР забезпечує рівність перед законом усіх громадян Республіки незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, статі, освіти, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, місця проживання та інших обставин. Українська РСР регулює імміграційні процеси. Українська РСР виявляє турботу і вживає заходів щодо охорони і захисту інтересів громадян Української РСР, які перебувають за межами Республіки.

V. Територіальне верховенство

Українська РСР здійснює верховенство на всій своїй території. Територія Української РСР в існуючих кордонах є недоторканною і не може бути змінена та використана без її згоди.

Українська РСР самостійно визначає адміністративно-територіальний устрій Республіки та порядок утворення національно-адміністративних одиниць.

VI. Економічна самостійність

Українська РСР самостійно визначає свій економічний статус і закріплює його в законах.

Народ України має виключне право на володіння, користування і розпорядження національним багатством України.

Земля, її надра, повітряний простір, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території Української РСР, природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, весь економічний і науково-технічний потенціал, що створений на території України, є власністю її народу, матеріальною основою суверенітету Республіки і використовуються з метою забезпечення матеріальних і духовних потреб її громадян.

Українська РСР має право на свою частку в загальносоюзному багатстві, зокрема в загальносоюзних алмазному та валютному фондах і золотому запасі, які створені завдяки зусиллям народу Республіки.

Вирішення питань загальносоюзної власності (спільної власності всіх республік) здійснюється на договірній основі між республіками — суб'єктами цієї власності.

Підприємства, установи, організації та об'єкти інших держав і їхніх громадян, міжнародних організацій можуть розміщуватись на території Української РСР та використовувати природні ресурси України згідно з законами Української РСР.

Українська РСР самостійно створює банкову (включаючи зовнішньоекономічний банк), цінову, фінансову, митну, податкову системи, формує державний бюджет, а за необхідності впроваджує свою грошову одиницю.

Вищою кредитною установою Української РСР є Національний банк України, підзвітний Верховній Раді Української РСР.

Підприємства, установи, організації та виробничі одиниці, розташовані на території Української РСР, вносять плату за використання землі, інших природних і трудових ресурсів, відрахування від валютних надходжень, а також сплачують податки до місцевих бюджетів. Українська РСР забезпечує захист всіх форм власності.

VII. Екологічна безпека

Українська РСР самостійно встановлює порядок організації охорони природи на території Республіки та порядок використання природних ресурсів.

Українська РСР має свою національну комісію радіаційного захисту населення.

Українська РСР має право заборонити будівництво та припинити функціонування будь-яких підприємств, установ, організацій та інших об'єктів, які спричиняють загрозу екологічній безпеці.

Українська РСР дбає про екологічну безпеку громадян, про генофонд народу, його молодого покоління.

Українська РСР має право на відшкодування збитків, заподіяних екології України діями союзних органів.

VIII. Культурний розвиток

Українська РСР є самостійною у вирішенні питань науки, освіти, культурного і духовного розвитку української нації, гарантує всім національностям, що проживають на території Республіки, право їх вільного національно-культурного розвитку.

Українська РСР забезпечує національно-культурне відродження українського народу, його історичної свідомості і традицій, національно-етнографічних особливостей, функціонування української мови у всіх сферах суспільного життя.

Українська РСР виявляє піклування про задоволення національно-культурних, духовних і мовних потреб українців, що проживають за межами Республіки.

IX. Зовнішня і внутрішня безпека

Національні, культурні та історичні цінності на території Української РСР є виключно власністю народу Республіки.

Українська РСР має право на повернення у власність народу України національних, культурних та історичних цінностей, що знаходяться за межами Української РСР.

Українська РСР має право на власні Збройні сили. Українська РСР має власні внутрішні війська та органи державної безпеки, підпорядковані Верховній Раді Української РСР.

Українська РСР визначає порядок проходження військової служби громадянами Республіки.

Громадяни Української РСР проходять дійсну військову службу, як правило, на території Республіки і не можуть використовуватись у військових цілях за її межами без згоди Верховної Ради Української РСР.

Українська РСР урочисто проголошує про свій намір стати в майбутньому постійно нейтральною державою, яка не бере участі у військових блоках і дотримується трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї.

X. Міжнародні відносини

Українська РСР як суб'єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюється дипломатичними, консульськими, торговельними представництвами, бере участь у діяльності міжнародних організацій в обсязі,

необхідному для ефективного забезпечення національних інтересів Республіки у політичній, економічній, екологічній, інформаційній, науковій, технічній, культурній і спортивній сферах.

Українська РСР виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування, активно сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, безпосередньо бере участь у загальноєвропейському процесі та європейських структурах.

Українська РСР визнає перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритет загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права.

***

Відносини Української РСР з іншими радянськими республіками будуються на основі договорів, укладених на принципах рівноправності, взаємоповаги і невтручання у внутрішні справи.

Ця Декларація є основою для нової Конституції, законів України і визначає позиції Республіки при укладанні міжнародних угод. Принципи Декларації про суверенітет України використовуються для укладання союзного договору.

Закони України. — К., 1996. — Т. 1. — С. 5—9.

Постанова Верховної Ради Української РСР
“ПРО ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ”
(24 серпня 1991 р.)

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки

постановляє:

Проголосити 24 серпня 1991 року Україну незалежною демократичною державою.

З моменту проголошення незалежності чинними на території України є тільки її Конституція, закони, постанови Уряду та інші акти законодавства Республіки.

1 грудня 1991 року провести республіканський референдум на підтвердження Акта проголошення незалежності.

Голова Верховної Ради Української РСР

Л. КРАВЧУК

м. Київ, 24 серпня 1991 року

Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — С. 502.

Акт проголошення незалежності України
(24 серпня 1991 р.)

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,
продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,
здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України,
Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто
проголошує незалежність України та створення самостійної Української держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недоторканною. Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України. Цей Акт набирає чинності з моменту його схвалення.

Верховна Рада України 24 серпня 1991 року

Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — С. 502.

Указ
Президента України
“ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЕКОНОМІЧНИХ
ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ ЗА КОРДОНОМ”

З метою забезпечення цілісності та узгодженого проведення зовнішньополітичного курсу України, вдосконалення механізму захисту за кордоном інтересів держави в економічній сфері, дальшого розвитку економічних зв'язків з іноземними державами і міжнародними організаціями та відповідно до пункту 3 частини першої статті 106 Конституції України

п о с т а н о в л я ю:

1. Міністерству закордонних справ України забезпечити утворення у складі дипломатичних представництв України за кордоном відділів з економічних питань у межах визначеної в установленому порядку граничної чисельності працівників закордонних дипломатичних установ.

У зв'язку з цим ліквідувати торговельно-економічні місії у складі закордонних дипломатичних установ України.

2. Кабінету Міністрів України привести у двомісячний строк свої рішення та забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Указом.

3. Визнати такими, що втратили чинність:

Указ Президента України від 30 квітня 1994 року № 200 “Про торговельно-економічну місію у складі закордонної дипломатичної установи України”;

Указ Президента України від 23 жовтня 1999 року № 1380 “Про внесення змін до Положення про торговельно-економічну місію у складі дипломатичного представництва України за кордоном”;

Указ Президента України від 22 вересня 2000 року № 1082 “Про внесення змін до Положення про торговельно-економічну місію у складі дипломатичного представництва України за кордоном”;

Указ Президента України від 23 грудня 2002 року № 1205 “Про внесення змін до Положення про торговельно-економічну місію у складі дипломатичного представництва України за кордоном”;

Указ Президента України від 25 березня 2003 року № 266 “Про внесення зміни до Положення про торговельно-економічну місію у складі дипломатичного представництва України за кордоном”;

Указ Президента України від 15 вересня 2003 року № 1038 “Про внесення змін до Указу Президента України від 30 квітня 1994 року № 200”;

Указ Президента України від 5 квітня 2004 року № 390 “Про внесення зміни до Положення про торговельно-економічну місію у складі закордонної дипломатичної установи України”;

Указ Президента України від 25 липня 2006 року № 645 “Про внесення змін до Положення про торговельно-економічну місію у складі закордонної дипломатичної установи України”;

Указ Президента України від 26 лютого 2007 року № 145 “Про внесення зміни до Положення про торговельно-економічну місію у складі закордонної дипломатичної установи України”.

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ, 8 квітня 2010 року, № 522/2010

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/522/2010>

Закон України
“ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ
“ПРО ДИПЛОМАТИЧНУ СЛУЖБУ”

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести до Закону України “Про дипломатичну службу” (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 5, ст. 29; 2003 р., № 4, ст. 30; 2005 р., № 2, ст. 32; 2006 р., № 35, ст. 301) такі зміни:

1. У преамбулі слова “державних службовців, які перебувають на дипломатичній службі” замінити словами “працівників дипломатичної служби України”.

2. У частині першій статті 5:

після абзацу другого доповнити трьома новими абзацами такого змісту:

“захист національних інтересів України, її громадян та юридичних осіб у сфері міжнародних відносин;

забезпечення єдності зовнішньополітичного курсу держави;

використання переваг міжнародного спілкування для відтворення сприятливих умов внутрішнього розвитку України та зміцнення її національної безпеки та позицій у світі”.

У зв’язку з цим абзаци третій — сімнадцятий вважати відповідно абзацами шостим — двадцятим;

після абзацу сімнадцятого доповнити новим абзацом такого змісту:

“забезпечення розвитку зв’язків із закордонними українцями та їх громадськими організаціями, координація заходів, здійснюваних органами виконавчої влади у цій сфері”.

У зв’язку з цим абзаци вісімнадцятий — двадцятий вважати відповідно абзацами дев’ятнадцятим — двадцять першим.

3. Статтю 6 викласти в такій редакції:

“Стаття 6. Система органів дипломатичної служби

Систему органів дипломатичної служби складають: Міністерство закордонних справ України, представництва Міністерства закордонних справ України на території України, закордонні дипломатичні установи України.

Міністерство закордонних справ України є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує здійснення зовнішньої політики держави і координацію діяльності органів державної влади у сфері зовнішніх зносин.

Статус, завдання та функції Міністерства закордонних справ України визначаються цим Законом, іншими законами України, а також Положенням про Міністерство закордонних справ України, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Міністерство закордонних справ України здійснює свої повноваження безпосередньо та через інші органи дипломатичної служби.

Представництва Міністерства закордонних справ України на території України утворюються в регіонах, де є іноземні консульські установи чи представництва міжнародних організацій.

Статус, завдання та функції представництва Міністерства закордонних справ України на території України визначаються цим Законом та Положенням про Представництво Міністерства закордонних справ України на території України, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Міністерство закордонних справ України здійснює керівництво системою органів дипломатичної служби України.

Дипломатичні представництва та консульські установи України за кордоном є постійно діючими установами України, основним завданням яких є представництво України в державі перебування та підтримання офіційних міждержавних відносин, захист інтересів України, прав та інтересів її громадян і юридичних осіб за кордоном.

Постійні представництва України при міжнародних організаціях є постійно діючими установами України за кордоном, основним завданням яких є представництво України при міжнародних організаціях, підтримання з такими міжнародними організаціями офіційних відносин та захист інтересів України за кордоном.

Статус, завдання та функції дипломатичного представництва України за кордоном, постійного представництва України при міжнародній організації визначаються цим Законом, Положенням про дипломатичне представництво України в іншій державі та Положенням про постійне представництво України при міжнародній організації, які затверджуються Президентом України.

Статус, завдання та функції консульської установи України за кордоном визначаються цим Законом та Консульським статутом, який затверджується Президентом України.

У системі органів дипломатичної служби України можуть утворюватися спеціальні місії, а також делегації на сесії міжнародних організацій, статус, завдання та функції яких залежно від рівня визначаються Президентом України або Міністром закордонних справ України.

Спеціальні місії є тимчасовими місіями, що за своїм характером представляють Україну і направляються Україною до іншої держави за її згодою для розгляду з цією державою певних питань або для виконання щодо неї певного завдання.

Безпосереднє керівництво органами дипломатичної служби здійснює Міністр закордонних справ України”.

4. Статтю 7 викласти в такій редакції:

“Стаття 7. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення дипломатичної служби

Фінансування та матеріально-технічне забезпечення дипломатичної служби здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законодавством”.

5. У статті 9:

1) назву викласти в такій редакції:

“Стаття 9. Вимоги та порядок прийняття на дипломатичну службу”;

2) частину другу після слів “які мають” доповнити словами “відповідну фахову освіту”;

3) частину четверту викласти в такій редакції:

“Прийняття на дипломатичну службу здійснюється на конкурсній основі, крім випадків, коли призначення на дипломатичні посади здійснює Президент України відповідно до Конституції України. Порядок проведення конкурсу для прийняття на дипломатичну службу визначається Кабінетом Міністрів України”;

4) частину шосту викласти в такій редакції:

“Міністр закордонних справ України має право самостійно добирати та приймати осіб на посади для роботи в патронатній службі, яка забезпечує його діяльність. Порядок проходження дипломатичної служби такими особами встановлюється Кабінетом Міністрів України”.

6. Статтю 11 викласти в такій редакції:

“Стаття 11. Строк випробування та стажування при прийнятті на дипломатичну службу

При прийнятті на дипломатичну службу для осіб, які претендують на посаду в системі органів дипломатичної служби, може встановлюватися строк випробування до шести місяців для перевірки професійного рівня і ділових якостей. Особи, які не пройшли такої перевірки, звільняються з дипломатичної служби.

З метою набуття практичного досвіду, перевірки професійного рівня і ділових якостей осіб, які претендують на посаду в системі органів дипломатичної служби, може проводитися стажування терміном до двох місяців із збереженням заробітної плати за основним місцем роботи.

Порядок проведення такого стажування встановлюється Кабінетом Міністрів України”.

7. У статті 12:

1) частину першу викласти у такій редакції:

“Дипломатичні працівники проходять дипломатичну службу на дипломатичних посадах системи органів дипломатичної служби. Дипломатичні працівники проходять дипломатичну службу також на відповідних посадах структурних підрозділів Адміністрації Президента України, що забезпечують здійснення Президентом України повноважень у зовнішньополітичній сфері, на відповідних посадах структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України і Секретаріату Кабінету Міністрів України, що забезпечують представництво Голови Верховної Ради України і Прем’єр-міністра України у зносинах з органами влади інших держав та здійснення заходів з міжнародного співробітництва Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України”;

2) у частині другій:

пункт 1 доповнити словами “Представник України при міжнародній організації”;

пункт 2 доповнити словами “Радник-посланник”;

пункт 3 викласти у такій редакції:

“3) Заступник Постійного представника України при міжнародній організації, Заступник Представника України при міжнародній організації, Генеральний консул — завідувач консульського відділу”;

у пункті 5 слово “України” виключити;

3) у пункті 3 частини третьої слова “(строковий трудовий договір)” замінити словом “(контракт)”;

4) частину четверту викласти у такій редакції:

“Працівники дипломатичної служби, які працюють у системі органів дипломатичної служби, за їхньою згодою можуть бути переведені, тимчасово відряджені до інших органів державної влади України для виконання дипломатичних функцій або направлені на навчання, стажування для підвищення професійної кваліфікації”;

5) частину шосту викласти у такій редакції:

“Після закінчення терміну такого відрядження або переведення працівники дипломатичної служби призначаються на посаду, не нижчу за ту, яку вони обіймали до відрядження, переведення, стажування або навчання”.

8. Статтю 13 викласти у такій редакції:

“Стаття 13. Призначення на дипломатичні посади та звільнення з них

Міністр закордонних справ України призначається на посаду Верховною Радою України за поданням Президента України та звільняється з посади Верховною Радою України.

Надзвичайний і Повноважний Посол України, Постійний представник України при міжнародній організації, Представник України при міжнародній організації призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України за поданням Міністра закордонних справ України. Укази Президента України з цих питань скріплюються підписами Прем'єр-міністра України та Міністра закордонних справ України.

Міністр закордонних справ України вносить Президенту України подання щодо кандидатур про призначення на посади Надзвичайного і Повноважного Посла України, Постійного представника України при міжнародній організації, Представника України при міжнародній організації після консультацій у Комітеті Верховної Ради України у закордонних справах, а щодо кандидатур на посаду Представника при Європейському Союзі і НАТО — також після консультацій у Комітеті Верховної Ради України з питань європейської інтеграції.

Міністр закордонних справ України проводить консультації щодо кандидатур на посади Надзвичайного і Повноважного Посла України, Постійного представника України при міжнародній організації, Представника України при міжнародній організації на черговому засіданні Комітету Верховної Ради України у закордонних справах, а щодо кандидатур на посаду Представника при Європейському Союзі і НАТО — також на черговому засіданні Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції.

Процедура консультацій щодо призначення затверджується спільним рішенням Комітету Верховної Ради України у закордонних справах та Колегії Міністерства закордонних справ України, а щодо кандидатур на посаду Представника при Європейському Союзі і НАТО — також спільним рішенням Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції та Колегії Міністерства закордонних справ України.

Призначення на інші дипломатичні посади та звільнення з цих посад здійснюються відповідно до чинного законодавства Міністром закордонних справ України”.

9. Статтю 15 викласти в такій редакції:

“Стаття 15. Обслуговуючий персонал дипломатичної служби

Дипломатична служба має обслуговуючий персонал, який формується на контрактній основі з громадян України, а в разі необхідності — з іноземців.

Права та обов'язки членів обслуговуючого персоналу визначаються Міністерством закордонних справ України відповідно до законодавства України з урахуванням специфіки функцій відповідних категорій такого персоналу.

Положення про обслуговуючий персонал та перелік посад, на які здійснюється добір працівників обслуговуючого персоналу в системі органів дипломатичної служби, затверджуються Міністром закордонних справ України”.

10. Включити розділ III такого змісту:

“Розділ III. ДИПЛОМАТИЧНІ РАНГИ

Стаття 16. Перелік дипломатичних рангів

Дипломатичний ранг — спеціальне звання, яке відповідно до цього Закону присвоюється дипломатичним працівникам довічно.

В Україні встановлюються такі дипломатичні ранги:

Надзвичайний і Повноважний Посол;

Надзвичайний і Повноважний Посланник першого класу;

Надзвичайний і Повноважний Посланник другого класу;

радник першого класу;

радник другого класу;

перший секретар першого класу;

перший секретар другого класу;

другий секретар першого класу;

другий секретар другого класу;

третій секретар;

аташе.

Дипломатичні ранги від Надзвичайного і Повноважного Посла до аташе прирівнюються до рангів державних службовців відповідно з першого до одинадцятого рангу:

Надзвичайний і Повноважний Посол — 1 ранг державного службовця;

Надзвичайний і Повноважний Посланник першого класу — 2 ранг державного службовця;

Надзвичайний і Повноважний Посланник другого класу — 3 ранг державного службовця;

радник першого класу — 4 ранг державного службовця;

радник другого класу — 5 ранг державного службовця;

перший секретар першого класу — 6 ранг державного службовця;

перший секретар другого класу — 7 ранг державного службовця;

другий секретар першого класу — 8 ранг державного службовця;

другий секретар другого класу — 9 ранг державного службовця;

третій секретар — 10 ранг державного службовця;

аташе — 11 ранг державного службовця.

Стаття 17. Порядок присвоєння та позбавлення дипломатичних рангів

Дипломатичним працівникам, які працюють у системі органів дипломатичної служби, дипломатичні ранги від аташе до радника першого класу присвоюються Міністром закордонних справ України.

Присвоєння дипломатичних рангів аташе, третього секретаря, другого секретаря другого класу, другого секретаря першого класу, першого секретаря другого класу, першого секретаря першого класу, радника другого класу та радника першого класу здійснюється наказом Міністра закордонних справ України.

Особам, які не мають дипломатичного рангу та прийняті на посади у структурні підрозділи Адміністрації Президента України, що забезпечують здійснення Президентом України повноважень у зовнішньополітичній сфері, на посади у структурні підрозділи Апарату Верховної Ради України і Секретаріату Кабінету Міністрів України, що забезпечують представництво Голови Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України у зносинах з органами влади інших держав та здійснення заходів з міжнародного співробітництва Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, дипломатичний ранг присвоюється за поданням керівників цих органів Міністром закордонних справ України за рішенням конкурсної комісії Міністерства закордонних справ України.

Присвоєння дипломатичного рангу здійснюється згідно з посадою, яку обіймає державний службовець, а також з урахуванням його кваліфікації і стажу роботи та з дотриманням строків перебування у дипломатичних рангах. Відповідність посад державних службовців дипломатичним рангам визначається Переліком посад, приписаних до дипломатичних рангів України, який затверджується Президентом України.

Дипломатичні ранги Надзвичайного і Повноважного Посла, Надзвичайного і Повноважного Посланника першого класу, Надзвичайного і Повноважного Посланника другого класу присвоюються дипломатичним працівникам Президентом України за поданням Міністра закордонних справ України.

Міністру закордонних справ України присвоюється у встановленому порядку ранг Надзвичайного і Повноважного Посла.

Присвоєння дипломатичних рангів Надзвичайного і Повноважного Посла, Надзвичайного і Повноважного Посланника першого класу, Надзвичайного і Повноважного Посланника другого класу здійснюється указом Президента України.

Особам, яким присвоєно дипломатичні ранги Надзвичайного і Повноважного Посла, Надзвичайного і Повноважного Посланника першого класу, Надзвичайного і Повноважного Посланника другого класу, вручається відповідна Грамота за підписом Президента України. Положення про Грамоту та порядок її вручення затверджується Президентом України.

За особами, яким присвоєно дипломатичний ранг Надзвичайного і Повноважного Посла, а також за їх дружинами (чоловіками) зберігається право на користування дипломатичним паспортом довічно.

Особі, яка вперше зарахована на конкурсній основі на посаду в органах дипломатичної служби, Міністром закордонних справ України присвоюється, як правило, найнижчий ранг, до якого приписана її посада, за рішенням конкурсної комісії Міністерства закордонних справ України.

Особам, призначеним на дипломатичні посади із строком випробування, ранги присвоюються за його результатами.

Наступне присвоєння дипломатичного рангу здійснюється з дотриманням строків перебування у дипломатичних рангах.

Черговий дипломатичний ранг не може бути присвоєний працівникові дипломатичної служби, до якого протягом останнього року застосовувалися дисциплінарні стягнення, заходи дисциплінарного впливу, а також під час проведення службового розслідування або перебування під слідством такого працівника.

У разі призначення дипломатичного працівника на вищу посаду йому може бути присвоєно черговий дипломатичний ранг без урахування строків перебування у дипломатичних рангах, передбачених статтею 18 цього Закону.

В окремих випадках за успішне виконання особливо важливих завдань та особливі заслуги дипломатичним працівникам може бути присвоєно черговий дипломатичний ранг достроково до закінчення строків, передбачених статтею 18 цього Закону.

Не допускається дострокове присвоєння дипломатичного рангу два рази підряд.

Якщо дипломатичний працівник перейшов на нижчу посаду або залишив дипломатичну службу, на яку потім повернувся, за ним зберігається присвоєний дипломатичний ранг.

Дипломатичні ранги, як правило, присвоюються особам до досягнення граничного віку перебування на дипломатичній службі. За сумлінну працю дипломатичному працівникові в разі виходу на пенсію або у відставку за станом здоров'я може бути присвоєно наступний дипломатичний ранг.

У трудовій книжці дипломатичного працівника робляться записи про присвоєння дипломатичних рангів та позбавлення дипломатичного рангу, а також про прирівнення їх до рангів державних службовців.

Зазначена інформація заноситься до особової справи дипломатичного працівника.

Особам, які вперше призначаються на посади керівників закордонних дипломатичних установ України не з системи органів дипломатичної служби України, може бути присвоєно дипломатичний ранг не вище радника першого класу.

Працівникам інших органів державної влади, тимчасово відрядженим до органів дипломатичної служби для виконання службових обов'язків, а також працівникам, які

обіймають штатні дипломатичні посади на визначений термін (контракт), дипломатичні ранги не присвоюються.

Такій категорії осіб присвоюється у встановленому порядку ранг державного службовця.

Дипломатичний працівник, якому присвоєно дипломатичний ранг, може бути позбавлений дипломатичного рангу лише за вироком суду в разі скоєння ним тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також у разі припинення громадянства України.

Позбавлення дипломатичного працівника дипломатичного рангу означає позбавлення його всіх попередніх рангів.

Позбавлення дипломатичного рангу в разі припинення дипломатичним працівником громадянства України здійснюється органом чи посадовою особою, які його присвоїли.

Стаття 18. Строки перебування у дипломатичних рангах

Встановлюються такі строки перебування дипломатичних працівників у дипломатичних рангах:

аташе, третього секретаря, другого секретаря другого класу, другого секретаря першого класу, першого секретаря другого класу — два роки;

першого секретаря першого класу, радника другого класу — три роки.

Строки перебування в дипломатичних рангах радника першого класу, Надзвичайного і Повноважного Посланника другого класу, Надзвичайного і Повноважного Посланника першого класу не встановлюються.

Стаття 19. Ранги адміністративно-технічних працівників

Адміністративно-технічним працівникам дипломатичні ранги не присвоюються. Їм присвоюються ранги державних службовців у порядку, встановленому Законом України “Про державну службу”.

11. Статтю 20 викласти у такій редакції:

“Стаття 20. Загальний порядок проходження дипломатичної служби та ротація дипломатичних працівників

Дипломатичну службу її працівники проходять у Міністерстві закордонних справ України, представництвах Міністерства закордонних справ України на території України, закордонних дипломатичних установах України, а також у структурних підрозділах Адміністрації Президента України, що забезпечують здійснення Президентом України повноважень у зовнішньополітичній сфері, структурних підрозділах Апарату Верховної Ради України і Секретаріату Кабінету Міністрів України, що забезпечують представництво Голови

Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України у зносинах з органами влади інших держав та здійснення заходів з міжнародного співробітництва Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України.

У системі органів дипломатичної служби здійснюється ротація працівників дипломатичної служби.

Працівники дипломатичної служби підлягають ротації і направляються у довготермінове відрядження з урахуванням їхньої професійної підготовки, спеціалізації та досвіду роботи, а також службової необхідності.

Порядок ротації працівників дипломатичної служби в системі органів дипломатичної служби визначається Міністром закордонних справ України.

Перед направленням у довготермінове відрядження працівники дипломатичної служби проходять необхідне стажування.

Порядок проведення такого стажування визначається Міністром закордонних справ України.

Працівники дипломатичної служби після закінчення попереднього довготермінового відрядження направляються у наступне довготермінове відрядження, як правило, не раніше ніж через два роки.

У довготермінове відрядження для роботи в закордонних дипломатичних установах працівники структурних підрозділів Адміністрації Президента України, що забезпечують здійснення Президентом України повноважень у зовнішньополітичній сфері, структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України і Секретаріату Кабінету Міністрів України, що забезпечують представництво Голови Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України у зносинах з органами влади інших держав та здійснення заходів з міжнародного співробітництва Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, направляються за поданням керівника відповідного органу за умови проходження конкурсу на заміщення посади на загальних засадах”.

12. У статті 21:

1) після частини другої доповнити двома новими частинами такого змісту:

“Після закінчення довготермінового відрядження працівники дипломатичної служби відкликаються наказом Міністра закордонних справ України.

У зв'язку із службовою необхідністю працівники дипломатичної служби в окремих випадках можуть бути переведені до інших закордонних дипломатичних установ України в порядку та на умовах, встановлених наказом Міністра закордонних справ України”.

У зв'язку з цим частини третю і четверту вважати відповідно частинами п'ятою і шостою;

2) частину шосту викласти у такій редакції:

“Після закінчення довготермінового відрядження працівникам дипломатичної служби надається попередня посада або посада не нижча тієї, яку обіймав працівник у довготерміновому відрядженні, а в разі неможливості надання такої посади — рівноцінна їй посада в системі органів дипломатичної служби”.

13. Статтю 24 викласти у такій редакції:

“Стаття 24. Проходження дипломатичної служби працівниками інших органів державної влади

Працівники інших органів державної влади можуть бути тимчасово відряджені до органів дипломатичної служби для виконання службових обов’язків.

На час такого відрядження на них не поширюється дія розділу III цього Закону.

Після завершення тимчасового відрядження працівники інших органів державної влади направляються у розпорядження до органів, з яких були відряджені, для вирішення питання подальшого працевлаштування.

Проходження дипломатичної служби працівниками інших органів державної влади регулюється Положенням про особливості проходження дипломатичної служби працівниками інших органів державної влади, яке затверджується Президентом України”.

14. Статтю 26 викласти у такій редакції:

“Стаття 26. Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України

При Міністерстві закордонних справ України діє Дипломатична академія України.

Статус, завдання та функції Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України визначаються чинним законодавством та Статутом Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України, який затверджується Кабінетом Міністрів України.

Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України є галузевим навчальним закладом системи дипломатичної служби, основним завданням якої є підготовка та підвищення кваліфікації працівників дипломатичної служби та інших органів державної влади, що займаються питаннями зовнішніх зносин України, а також проведення наукових досліджень у галузі міжнародних відносин.

Ректор Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України, його заступники, керівники структурних підрозділів та їх заступники є працівниками

дипломатичної служби, посади яких в установленому порядку належать до відповідних посад дипломатичних працівників.

Особи, які на час призначення на професорсько-викладацькі та адміністративні посади Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України мали відповідно дипломатичний ранг або ранг державного службовця, є працівниками дипломатичної служби”.

15. У частині другій статті 33:

в абзаці п'ятому слова “або позачергове” виключити;

доповнити абзацом сьомим такого змісту:

“нагородження відзнаками Міністерства закордонних справ України”.

16. Частину першу статті 34 викласти у такій редакції:

“На працівників дипломатичної служби покладається дисциплінарна відповідальність за невиконання або неналежне виконання службових обов'язків, перевищення службових повноважень, порушення обмежень, пов'язаних з перебуванням на дипломатичній службі, а також за вчинки, що ганьблять їх та дискредитують орган, в якому вони працюють”.

17. У статті 35:

1) доповнити новою частиною першою такого змісту:

“Оплата праці працівників дипломатичної служби має забезпечувати достатні матеріальні умови для належного виконання службових обов'язків, сприяти укомплектуванню системи органів дипломатичної служби компетентними і досвідченими кадрами, стимулювати їхню сумлінну та ініціативну працю та не може бути нижчою за максимальну оплату праці державних службовців відповідного рангу з урахуванням доплат і надбавок в інших міністерствах та відомствах”.

У зв'язку з цим частини першу — восьму вважати відповідно частинами другою — дев'ятою;

2) після частини п'ятої доповнити новою частиною такого змісту:

“Розміри надбавок за дипломатичні ранги дипломатичним працівникам встановлюються Кабінетом Міністрів України”.

У зв'язку з цим частини шосту — дев'яту вважати відповідно частинами сьомою — десятою;

3) частину дев'яту викласти в такій редакції:

“Працівники дипломатичної служби, направлені у довготермінове відрядження, крім заробітної плати, визначеної цією статтею, отримують компенсаційні виплати в іноземній валюті, що не підлягають оподаткуванню”;

4) частину десяту після слів “на непрацюючих членів сім’ї” доповнити словами “та на навчання дітей працівника для здобуття загальної середньої освіти”.

18. У статті 37:

1) частину сьому викласти у такій редакції:

“Час перебування за кордоном дружини (чоловіка) працівника дипломатичної служби за місцем проходження дипломатичної служби, відрядження до закордонної дипломатичної установи зараховується до страхового стажу, про що Міністерство закордонних справ України робить запис у трудовій книжці зазначених осіб”;

2) після частини сьомої доповнити новою частиною такого змісту:

“Порядок нарахування страхового стажу зазначеній категорії осіб встановлюється Кабінетом Міністрів України”.

У зв’язку з цим частину восьму вважати частиною дев’ятою;

3) доповнити частиною десятою такого змісту:

“На працівників дипломатичної служби, яких направлено Міністерством закордонних справ України у довготермінове відрядження до інших країн для виконання службових обов’язків у закордонних дипломатичних установах України під час ведення бойових дій на території цих країн, поширюється статус ветеранів війни. Такі особи мають право на пільги, встановлені законодавством України для ветеранів війни — учасників бойових дій”.

19. Статтю 39 викласти в такій редакції:

“Стаття 39. Компенсаційні виплати в разі загибелі (смерті) або заподіяння шкоди здоров’ю працівника дипломатичної служби

Життя і здоров’я працівників дипломатичної служби підлягають обов’язковому державному страхуванню в порядку, встановленому законодавством України.

Працівники дипломатичної служби, направлені у довготермінове відрядження, підлягають обов’язковому державному медичному страхуванню в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

У разі загибелі (смерті) працівника дипломатичної служби під час виконання покладених на нього службових обов’язків сім’ї загиблого здійснюються компенсаційні виплати в розмірі десятирічної заробітної плати за останньою посадою, яку обіймав працівник в органах

державної влади, а у разі перебування у довготерміновому відрядженні — за останньою його посадою до направлення у довготермінове відрядження.

У разі загибелі (смерті) Надзвичайного і Повноважного Посла України або Постійного представника України, Представника України при міжнародній організації під час виконання ним службових обов'язків витрати, пов'язані з організацією поховання і проведенням ритуалу, а також із спорудженням на могилі надгробку, здійснюються за рахунок держави у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

У разі заподіяння працівникові дипломатичної служби під час виконання ним службових обов'язків каліцтва або іншої шкоди здоров'ю, що виключає можливість продовження ним професійної діяльності, йому здійснюються компенсаційні виплати в розмірі п'ятирічної заробітної плати за останньою посадою, яку обіймав працівник в органах державної влади, а у разі перебування у довготерміновому відрядженні — за останньою його посадою до направлення у довготермінове відрядження.

Крім того, такому працівникові щомісячно виплачується компенсація в розмірі різниці між втраченою заробітною платою і призначеною пенсією без урахування одноразової страхової суми”.

20. Статтю 40 після частини четвертої доповнити двома новими частинами такого змісту:

“Дипломатичним працівникам, яким присвоєно дипломатичний ранг Надзвичайного і Повноважного Посла, Надзвичайного і Повноважного Посланника першого класу, Надзвичайного і Повноважного Посланника другого класу і які мають стаж роботи на посадах у системі органів дипломатичної служби не менш як 20 років, виплачується за їх вибором пенсія або звільнене від сплати податку щомісячне довічне грошове утримання в розмірі 80 відсотків заробітної плати за останньою посадою в Міністерстві закордонних справ України.

За кожний повний рік роботи понад 20 років на посадах у системі органів дипломатичної служби розмір щомісячного довічного грошового утримання збільшується на два відсотки заробітку, але не більше 90 відсотків заробітку за останньою посадою в Міністерстві закордонних справ України”.

У зв'язку з цим частину п'яту вважати частиною сьомою.

21. Частину другу статті 41 доповнити пунктом 8 такого змісту:

“8) завершення строку дії контракту або порушення умов контракту”.

22. Статтю 42 викласти у такій редакції:

“Стаття 42. Граничний вік перебування на дипломатичній службі

Граничний вік перебування на дипломатичній службі становить 60 років для чоловіків і 55 років для жінок.

Дипломатичний працівник, призначений на посаду Міністром закордонних справ України, який досяг граничного віку перебування на дипломатичній службі, може за власною заявою залишатися на дипломатичній службі до досягнення 65-річного віку чоловіками і 60-річного віку жінками за рішенням Міністра закордонних справ України.

Працівник дипломатичної служби, призначений на дипломатичну посаду Президентом України, який досяг граничного віку перебування на дипломатичній службі, може залишатися на дипломатичній службі на займаній посаді до досягнення 65-річного віку чоловіками і 60-річного віку жінками на підставі подання Міністра закордонних справ України за рішенням Президента України.

Після досягнення дипломатичним працівником, який перебуває на дипломатичній службі, 65-річного віку для чоловіків і 60-річного віку для жінок такий працівник може бути залишений на дипломатичній службі лише на посаді радника або консультанта за рішенням Міністра закордонних справ України.

Особи, які обіймають дипломатичні посади відповідно до положень цього Закону та мають ранг Надзвичайного і Повноважного Посла, можуть перебувати на посадах працівників дипломатичної служби після досягнення граничного віку перебування на дипломатичній службі за рішенням органу чи посадової особи, які здійснюють призначення на відповідні дипломатичні посади”.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2011 року.

2. До приведення інших законів у відповідність із цим Законом вони діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Внести зміни до таких законів України:

1) пункт 2 частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст. 425; 1996 р., № 1, ст. 1; 2006 р., № 14, ст. 116) доповнити абзацом четвертим такого змісту:

“Працівники дипломатичної служби, яких направляло Міністерство закордонних справ України у довготермінове відрядження до інших країн для виконання службових обов’язків у закордонних дипломатичних установах України під час бойових дій на території цих країн”;

2) у Законі України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 49—51, ст. 376; 2005 р., №№ 17—19, ст. 267; 2006 р., № 16, ст. 136; 2007 р., № 27, ст. 361; 2008 р., №№ 5—8, ст. 78, № 27—28, ст. 253):

статтю 11 доповнити пунктом 19 такого змісту:

“19) дружини (чоловіки) працівників дипломатичної служби — під час перебування за кордоном за місцем проходження дипломатичної служби чоловіка (дружини)”;

в абзаці четвертому пункту 1 частини першої статті 14 слова “для осіб, зазначених у пункті 5 статті 11 цього Закону” замінити словами “для осіб, зазначених у пунктах 5, 19 статті 11 цього Закону”;

3) пункт 4.3 статті 4 Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 37, ст. 308 із наступними змінами) доповнити підпунктом 4.3.37 такого змісту:

“4.3.37. суми компенсаційних виплат в іноземній валюті, що виплачуються працівнику дипломатичної служби, направленому в довготермінове відрядження”.

4. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України “Про дипломатичні ранги України” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 4, ст. 30).

5. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати Верховній Раді України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

відповідно до компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Голова Верховної Ради України

В. ЛИТВИН

м. Київ, 1 червня 2010 року, № 2298-VI

[Електронний ресурс]. — Режим доступу :

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?id=&pf3516=4785&skl=7

Закон України

“ПРО ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ”

Цим Законом визначаються засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, а також засади зовнішньої політики України.

Стаття 1. Завдання засад внутрішньої і зовнішньої політики

1. Засади внутрішньої і зовнішньої політики визначають принципи та пріоритети державної політики у відповідних сферах.

Стаття 2. Основні принципи внутрішньої і зовнішньої політики

1. Засади внутрішньої і зовнішньої політики базуються на безумовному додержанні Конституції України, забезпеченні в Україні прав і свобод людини і громадянина та гарантуванні прав і свобод, проголошених Конституцією України, на загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права, забезпеченні соціальної спрямованості економіки України та сталого соціально-економічного розвитку України, зміцненні демократичних засад суспільного і державного життя, забезпеченні верховенства права, економічної і політичної незалежності держави, захисту її національних інтересів, утвердження України як повноправного і авторитетного члена світового співтовариства.

2. Внутрішня політика ґрунтується на таких принципах:

пріоритетність захисту національних інтересів;

верховенство права, забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, повага до гідності кожної особи;

рівність усіх суб'єктів права власності перед законом, захист конкуренції у сфері економічної діяльності;

здійснення державної влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову;

відкритість та прозорість процесів підготовки і прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

забезпечення сталого розвитку економіки на ринкових засадах та її соціальної спрямованості;

забезпечення балансу загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів;

свобода, соціальна справедливість і творча самореалізація, участь громадян в управлінні державними і суспільними справами;

соціальне партнерство та громадянська солідарність.

3. Зовнішня політика ґрунтується на таких принципах:

суверенна рівність держав;

утримання від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої іноземної держави;

повага до територіальної цілісності іноземних держав та непорушності державних кордонів;

вирішення міжнародних спорів мирними засобами;

повага до прав людини та її основоположних свобод;

невтручання у внутрішні справи держав;

взаємовигідне співробітництво між державами;

сумлінне виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань;

пріоритет загально визнаних норм і принципів міжнародного права перед нормами і принципами національного права;

застосування Збройних сил України лише у випадках актів збройної агресії проти України, будь-яких інших збройних зазіхань на її територіальну цілісність і недоторканність державних кордонів, боротьби з міжнародним тероризмом та піратством або в інших випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

застосування міжнародних санкцій, контрзаходів та заходів дипломатичного захисту відповідно до міжнародного права у випадках міжнародних протиправних діянь, які завдають шкоди Україні, її громадянам і юридичним особам;

своєчасність та адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам Україні, її громадянам і юридичним особам.

Стаття 3. Засади політики у сфері розбудови державності

1. Основними засадами політики у сфері розбудови державності є:

розвиток демократії шляхом удосконалення механізму державного управління, здійснення парламентського контролю;

вдосконалення системи проведення виборів до Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування;

модернізація системи державної служби з урахуванням європейського досвіду на принципах професійності та політичної нейтральності;

посилення відкритості та прозорості процесів підготовки і прийняття державних рішень та здійснення будь-яких дій, пов'язаних із формуванням і використанням бюджетних коштів, кадровими призначеннями на керівні посади в центральних органах виконавчої влади, судах, правоохоронних органах;

забезпечення справедливого і доступного судочинства;

забезпечення дотримання міжнародних стандартів незалежності суддів;

посилення протидії корупції та тіньовій економічній діяльності, забезпечення безумовного дотримання принципів законності насамперед вищими посадовими особами держави, політиками, суддями, керівниками правоохоронних органів і силових структур;

боротьба із злочинністю шляхом поліпшення координації роботи правоохоронних органів, оптимізації їх структури, належного забезпечення їх діяльності.

Стаття 4. Засади внутрішньої політики у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів

1. Основними засадами внутрішньої політики у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів є:

утвердження місцевого самоврядування як фундаменту народовладдя, розширення повноважень місцевих рад шляхом децентралізації функцій органів державної влади, гармонізація загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів;

реформування міжбюджетних відносин на користь місцевого самоврядування, створення умов для розвитку економічної самостійності регіонів;

удосконалення системи адміністративно-територіального устрою на принципах економічної самодостатності та доступності адміністративних (управлінських) і соціальних послуг споживачам цих послуг;

зміцнення матеріальної бази органів місцевого самоврядування та підвищення рівня їх ресурсного забезпечення;

посилення відповідальності представників органів місцевого самоврядування, сільських, селищних, міських голів перед територіальними громадами, що їх обрали;

розроблення та впровадження проектів міжрегіональних економічних зв'язків і транскордонного співробітництва, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку;

зміцнення економічної інтеграції регіонів з використанням переваг територіального поділу і кооперації праці;

створення ефективних механізмів забезпечення активної участі територіальних громад та органів місцевого самоврядування у формуванні та реалізації державної регіональної політики;

досягнення високої функціональної спроможності кадрового потенціалу регіонів, передусім шляхом створення системи і технологій залучення інвестицій для підготовки високопрофесійних управлінських кадрів.

Стаття 5. Засади внутрішньої політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства

1. Основними засадами внутрішньої політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства є:

утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави; завершення політичної реформи, посилення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування і об'єднань громадян, запровадження громадського контролю за діяльністю влади;

забезпечення незалежної діяльності об'єднань громадян, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень;

підвищення ролі та відповідальності політичних партій, сприяння політичній структуризації суспільства на засадах багатопартійності, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян у представницьких органах влади;

проведення регулярних консультацій з громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави;

проведення всеукраїнських та місцевих референдумів як ефективних форм народного волевиявлення, участі народу у прийнятті суспільно важливих рішень.

Стаття 6. Засади внутрішньої політики у сфері національної безпеки і оборони

1. Основними засадами внутрішньої політики у сфері національної безпеки і оборони є:

забезпечення життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у зовнішньополітичній, оборонній, соціально-економічній, енергетичній, продовольчій, екологічній та інформаційній сферах;

зміцнення обороноздатності держави, посилення відповідальності органів державної влади всіх рівнів за неналежну підготовку і забезпечення безпеки держави;

реформування Збройних сил України та інших військових формувань з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності оперативно реагувати на потенційні

загрози Україні, надання особливої уваги прикриттю повітряного і морського простору держави, всебічному забезпеченню Збройних сил України;

забезпечення поступового переходу до комплектування Збройних сил України на контрактній основі, насамперед за спеціальностями, що визначають боєздатність підрозділів;

забезпечення оснащення Збройних сил України новітніми видами військової техніки та озброєнь, відновлення спроможності оборонно-промислового комплексу щодо впровадження новітніх технологій як на основі кооперації з державами-партнерами, так і впровадження власних замкнутих циклів створення військової техніки та озброєнь;

удосконалення системи демократичного цивільного контролю над воєнною організацією держави та правоохоронними органами, забезпечення їх відповідності вимогам європейських інституцій;

забезпечення реалізації гарантій соціального захисту військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, працівників правоохоронних органів, інших прирівняних до них осіб та членів їхніх сімей;

завершення формування і розвиток вітчизняного оборонно-промислового комплексу; впровадження практики державного замовлення на озброєння та військову техніку для Збройних сил України, інших складових воєнної організації держави.

Стаття 7. Засади внутрішньої політики в економічній сфері

1. Основними засадами внутрішньої політики в економічній сфері є:

забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення високих темпів її зростання, забезпечення макроекономічної стабільності та низького рівня інфляції;

розвиток внутрішнього ринку, підвищення ефективності його функціонування та вдосконалення механізмів державного регулювання, забезпечення збалансованості попиту та пропозиції на окремих ринках;

проведення узгодженої антиінфляційної політики та забезпечення цінової і валютно-курсової стабільності;

проведення стабільної, раціональної та справедливої податкової політики, яка передбачає зниження податкового навантаження на економіку з розширенням бази оподаткування;

проведення прозорості та виваженої бюджетної політики як дієвого інструменту соціально-економічного розвитку, захисту вразливих верств населення та інвестування в реальний сектор економіки для підтримки національного товаровиробника і збереження робочих місць;

проведення ефективної політики управління державним боргом;

підвищення результативності державних видатків, реалізація прозорої політики закупівель за державні кошти, яка гарантуватиме раціональне використання ресурсів;

перенесення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва (праці та капіталу) на споживання, насамперед шкідливої для здоров'я людей продукції, ресурсні та екологічні платежі;

розвиток і зміцнення банківської системи та небанківських фінансових установ;

забезпечення інституційної та фінансової незалежності Національного банку України одночасно з посиленням прозорості його діяльності;

підвищення рівня захисту прав вкладників;

впровадження ринкових інструментів акумулювання і перерозподілу довгострокових фінансових ресурсів, у тому числі в рамках введення обов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення;

розвиток ліквідного, прозорого та надійного фондового ринку, ефективне функціонування системи депозитарного обліку цінних паперів;

забезпечення економічної збалансованості розвитку регіонів, узгодженості напрямів їх розвитку із загальнонаціональними потребами;

гарантування державою непорушності усіх форм власності як основи ринкової системи господарювання;

створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, спрощення умов започаткування бізнесу та виходу з нього, зменшення втручання держави в економічну діяльність суб'єктів господарювання, спрощення системи отримання дозволів, зниження тиску на бізнес з боку контролюючих органів;

перехід на європейську модель ринкового нагляду, якості та безпеки продукції;

впровадження європейських підходів у сфері делегування функцій держави суб'єктам господарювання;

розвиток конкуренції як основного чинника підвищення ефективності економіки, забезпечення дієвого регулювання діяльності природних монополій, недопущення проявів монополізму на державному та регіональному рівнях;

детінізація економіки, створення сприятливих умов для діяльності економічних агентів у легальному правовому полі;

інтенсифікація інвестиційної та інноваційної діяльності, зокрема шляхом залучення коштів підприємств і населення, утвердження ефективної системи страхування інвестиційних ризиків, стимулювання спрямування заощаджень громадян на інвестування економіки, забезпечення інноваційної складової інвестицій;

запровадження економічних стимулів для заохочення модернізації національного виробництва, спрямування інвестицій у новітні технології, формування національної інноваційної інфраструктури та державних програм промислової модернізації;

розвиток механізмів державно-приватного партнерства з метою залучення інвестицій у модернізацію промислової та соціальної інфраструктури;

перехід від фіскальної до інвестиційно орієнтованої моделі приватизації, забезпечення прозорості прийняття рішень та взаємопов'язаності стратегії приватизації державного майна із стратегією розвитку економіки України та її окремих галузей;

забезпечення ефективного управління об'єктами державної власності, запровадження прозорого та ефективного механізму реалізації державою своїх прав власника;

досягнення високого рівня енергетичної безпеки, диверсифікація джерел постачання енергоносіїв, збільшення обсягу їх власного видобутку, підвищення ефективності використання енергоносіїв, впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій;

переведення українських газо-, нафтотранспортних і електричних мереж на умови функціонування, що діють у державах Європейського Союзу;

створення умов для відродження українського села, ефективного використання земель сільськогосподарського призначення, формування конкурентоспроможного агропромислового комплексу, збільшення його експортного потенціалу, гарантування продовольчої безпеки держави;

забезпечення високого рівня якості сільськогосподарської продукції та продовольства, формування прозорого ринку такої продукції;

формування інфраструктури ринку земель, забезпечення оформлення правостановлюючих документів на право власності на землю;

розбудова транспортної інфраструктури, підвищення ефективності використання транзитного потенціалу держави, інтеграція транспортних мереж України у міжнародні транспортні коридори;

реформування житлово-комунального господарства, забезпечення доступності комунальних послуг та підвищення їх якості, залучення мешканців до управління об'єктами житлово-комунального господарства.

Стаття 8. Засади внутрішньої політики в соціальній сфері

1. Основними засадами внутрішньої політики в соціальній сфері є:

забезпечення гарантованих Конституцією України прав і свобод громадян на основі впровадження європейських стандартів соціального захисту, підвищення якості соціальних послуг;

надання громадянам упродовж усього життя соціальних гарантій на основі вдосконалення системи соціальних стандартів і пільг;

досягнення ефективного демографічного розвитку;

поліпшення соціального захисту дітей, утвердження духовно і фізично здорової, матеріально забезпеченої та соціально благополучної сім'ї;

сприяння молоді в реалізації творчих можливостей та ініціатив, залучення її до активної участі в соціальному, економічному та гуманітарному розвитку держави;

забезпечення доступним житлом громадян, насамперед малозабезпечених, з обмеженими фізичними можливостями, молоді, працівників бюджетної сфери, формування потужного державного замовлення на будівництво соціального житла, відродження доступного іпотечного кредитування;

трансформація державної політики у сфері зайнятості та ринку праці, у тому числі шляхом розвитку партнерства між роботодавцями і найманими працівниками, власниками підприємств, установ, організацій та професійними спілками;

подолання бідності і зменшення соціального розшарування, зокрема шляхом сприяння самозайнятості населення, розвитку малого та середнього бізнесу, недопущення виникнення заборгованості із заробітної плати на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності;

забезпечення державних гарантій щодо реалізації соціальних прав працівників підприємств, установ, організацій усіх форм власності, забезпечення молоді першим робочим місцем;

забезпечення захисту прав громадян України, які працюють за кордоном, та сприяння їх поверненню в Україну;

поетапне погашення зобов'язань держави за знеціненими заощадженнями громадян;

удосконалення системи пенсійного забезпечення, створення умов для гідного життя людей похилого віку, стимулювання розвитку недержавної системи пенсійного страхування;

забезпечення розміру соціальних виплат, які є основним джерелом доходів, на рівні, не нижчому за прожитковий мінімум, удосконалення системи підтримки соціально незахищених верств населення;

подолання бездомності громадян, безпритульності та бездоглядності дітей.

Стаття 9. Засади внутрішньої політики в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки

1. Основними засадами внутрішньої політики в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки є:

забезпечення конституційних прав громадян на безпечне довкілля, створення екологічно і техногенно безпечних умов життєдіяльності населення, посилення просвітницької діяльності з інформування населення про екологічні норми і стандарти;

збереження навколишнього природного середовища, вдосконалення національної екологічної політики, стимулювання розвитку екобезпечних технологій;

забезпечення комплексного захисту населення та реабілітації території від негативного впливу наслідків Чорнобильської катастрофи, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи;

здійснення заходів щодо безпечного поводження з радіоактивними відходами, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему;

підвищення рівня цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

впровадження системи екологічно збалансованого використання природних ресурсів.

Стаття 10. Засади внутрішньої політики в гуманітарній сфері

1. Основними засадами внутрішньої політики в гуманітарній сфері є:

реалізація державної мовної політики на основі норм національного та міжнародного права, забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України, гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської, інших рідних мов громадян України;

створення належних умов для нарощення освітнього потенціалу України, забезпечення рівного доступу громадян до здобуття якісної освіти незалежно від місця проживання, майнового стану та фінансових можливостей;

удосконалення системи освіти, забезпечення якісної дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах, підвищення престижності праці педагогічних та науково-педагогічних працівників, підтримка обдарованої молоді;

підвищення ролі вищої освіти і науки як основ становлення в Україні ефективної "економіки знань";

реформування та розвиток вітчизняної системи вищої освіти і науки, забезпечення їх інтеграції в європейський та світовий освітній і науковий простір, запровадження принципів та стандартів Болонського процесу у вищих навчальних закладах України;

забезпечення ефективного захисту відповідно до міжнародних стандартів права інтелектуальної власності, в тому числі авторських і суміжних прав;

сприяння культурному розвитку громадян України, створення умов для реалізації творчого потенціалу людини та суспільства, забезпечення рівних можливостей для всіх громадян України у задоволенні культурно-духовних потреб;

відродження духовних цінностей українського народу, захист та примноження його культурного надбання, збереження національної культурної спадщини, підтримка розвитку культури і мистецтва, відродження та збереження культурної самобутності регіонів;

захист, модернізація та розвиток національної культурної індустрії (книговидання, кінематографія, мистецтво);

створення умов для консолідації суспільства на основі національної системи духовних цінностей, у центрі якої — людина, її розвиток, права і свободи, максимальне забезпечення її потреб;

відновлення повноцінного діалогу між представниками різних соціальних та етнічних груп, культур та релігійних конфесій;

забезпечення умов для формування толерантного суспільства, гарантування свободи совісті та віросповідання;

забезпечення свободи засобів масової інформації та безперешкодного доступу громадян до інформації, створення умов для розвитку інформаційних технологій та інформаційного суспільства, широкої інтеграції і доступу громадян до світового інформаційного простору;

створення суспільного мовлення та надання державної підтримки національному інформаційному продукту, здійснення заходів щодо захисту національного інформаційного простору;

створення умов для максимальної реалізації здібностей талановитих спортсменів, стимулювання створення спортивної інфраструктури, сприяння участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях, підвищення авторитету держави у світовому спортивному русі;

реформування системи охорони здоров'я з метою забезпечення якісної і доступної медичної допомоги, надання державою гарантованого обсягу безоплатної медичної допомоги, ефективної реалізації державних цільових програм лікування найбільш поширених небезпечних для здоров'я і життя людини захворювань, раціонального державного контролю за якістю лікарських засобів і виробів медичного призначення;

розвиток страхової медицини, зокрема шляхом запровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування;

запровадження пріоритетного розвитку та профілактичного спрямування первинної лікувально-профілактичної допомоги, розвиток інституту сімейного лікаря, забезпечення проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів (диспансеризації) з метою ранньої

діагностики захворювань, створення єдиного простору доступної для всіх верств населення медичної допомоги;

удосконалення державної політики у сфері фізичної культури і спорту, сприяння популяризації та поширенню здорового способу життя, організації змістовного дозвілля.

Стаття 11. Засади зовнішньої політики

1. Україна як європейська позаблокова держава здійснює відкриту зовнішню політику і прагне співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, уникаючи залежності від окремих держав, груп держав чи міжнародних структур.

2. Основними засадами зовнішньої політики є:

забезпечення національних інтересів і безпеки України шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права;

забезпечення дипломатичними та іншими засобами і методами, передбаченими міжнародним правом, захисту суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів України, її політичних, економічних, енергетичних та інших інтересів;

використання міжнародного потенціалу для утвердження і розвитку України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави, її сталого економічного розвитку;

створення сприятливих зовнішньополітичних умов для розвитку української нації, її економічного потенціалу, історичної свідомості, національної гідності українців, а також етнічної, культурної, мовної, релігійної самобутності громадян України усіх національностей;

утвердження провідного місця України у системі міжнародних відносин, зміцнення міжнародного авторитету держави;

сприяння міжнародному миру і безпеці у світі, участь у всеосяжному політичному діалозі для підвищення взаємної довіри держав, подолання традиційних і нових загроз безпеці;

дотримання Україною політики позаблоковості, що означає неучасть України у військово-політичних союзах, пріоритетність участі у вдосконаленні та розвитку європейської системи колективної безпеки, продовження конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору та іншими військово-політичними блоками з усіх питань, що становлять взаємний інтерес;

підтримка зміцнення ролі міжнародного права у міжнародних відносинах, забезпечення дотримання та виконання чинних, вироблення нових принципів і норм міжнародного права;

запобігання конфліктам у регіонах, що межують з Україною, та врегулювання наявних конфліктів;

забезпечення захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном;
створення сприятливих умов для задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами України, підтримання з ними сталих зв'язків;

забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі;

підтримка розвитку торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди;

забезпечення з метою повноцінного економічного розвитку, підвищення добробуту народу інтеграції економіки України у світову економічну систему;

розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій, новітніх технологій та управлінського досвіду в національну економіку в інтересах її реформування, модернізації та інноваційного розвитку;

підтримка інтеграції України у світовий інформаційний простір.

Стаття 12. Визначення та реалізація засад внутрішньої і зовнішньої політики

1. Визначення та реалізація засад внутрішньої і зовнішньої політики здійснюються на основі тісної взаємодії та координації зусиль Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади у цьому напрямі.

2. Визначені цим Законом засади внутрішньої і зовнішньої політики мають ураховуватися під час розроблення проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів.

3. Повноваження щодо визначення та реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики здійснюють:

Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні — шляхом визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, внесення у разі потреби змін до цього Закону, законодавчого регулювання відносин, спрямованого на впровадження засад внутрішньої та зовнішньої політики у відповідних сферах, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією України, здійснення парламентського контролю;

Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина — шляхом звернення із щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, в яких пропонується визначення, коригування засад внутрішньої і зовнішньої політики з урахуванням внутрішнього і зовнішнього становища України, здійснення керівництва зовнішньополітичною діяльністю держави, керівництва у сферах національної безпеки і оборони держави, реалізації права законодавчої ініціативи,

зокрема щодо внесення змін до цього Закону, застосування права вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів, у тому числі з підстав їх невідповідності визначеним цим Законом засадам внутрішньої і зовнішньої політики, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією України, видання на виконання Конституції і законів України указів та розпоряджень;

Рада національної безпеки і оборони України як контролюючий та координуючий орган у сфері національної безпеки і оборони при Президентові України — шляхом розгляду на своїх засіданнях стратегічних питань забезпечення національної безпеки і оборони, здійснення координації та контролю за діяльністю центральних та місцевих органів виконавчої влади у сферах національної безпеки і оборони;

Кабінет Міністрів України як вищий орган у системі органів виконавчої влади — шляхом забезпечення здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, спрямованої на реалізацію засад такої політики, забезпечення розроблення з метою реалізації цих засад у відповідній сфері проектів законів та інших нормативно-правових актів, проведення експертизи таких проектів на відповідність засадам, визначеним цим Законом, здійснення координації роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та спрямування її на забезпечення реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у відповідних сферах суспільного і державного життя, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією та законами України, реалізації права законодавчої ініціативи та видання в межах своєї компетенції постанов і розпоряджень;

центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи — шляхом участі в межах своєї компетенції у формуванні та реалізації внутрішньої і зовнішньої політики у відповідній сфері, розроблення в межах наданих повноважень проектів законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію засад внутрішньої і зовнішньої політики, здійснення кадрової політики в межах, визначених законодавством;

органи місцевого самоврядування — шляхом вирішення в межах Конституції і законів України питань місцевого значення у відповідних сферах внутрішньої політики та у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

4. У реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики беруть участь політичні партії, громадські організації у порядку, передбаченому законом.

Стаття 13. Контроль за дотриманням засад внутрішньої і зовнішньої політики

1. Контроль за дотриманням засад внутрішньої і зовнішньої політики здійснюється Верховною Радою України, Президентом України, Радою національної безпеки і оборони України, Кабінетом Міністрів України, іншими органами державної влади у межах їх повноважень, визначених Конституцією і законами України.

Стаття 14. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Внести до Закону України “Про основи національної безпеки України” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 39, ст. 351) такі зміни:

1) абзац другий статті 1 доповнити словами “у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров’я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв’язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам”;

2) в абзаці одинадцятому статті 6 слова “та в євроатлантичний безпековий простір” виключити;

3) в абзаці п’ятому частини другої статті 8 слова “та Організації Північноатлантичного договору” виключити.

3. Визнати такою, що втратила чинність, Постанову Верховної Ради України від 2 липня 1993 року “Про Основні напрями зовнішньої політики України” (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 37, ст. 379).

4. Кабінету Міністрів України:

у тримісячний строк підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, які суперечать цьому Закону.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ, 1 липня 2010 року, № 2411-VI

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

Розділ 2

Угода

Про створення Співдружності Незалежних Держав

Ми, Республіка Беларусь, Російська Федерація (РРФСР), Україна, як держави — засновники Союзу РСР, що підписали Союзний договір 1922 року, далі іменовані Високими Договірними Сторонами, констатуємо, що Союз РСР як суб'єкт міжнародного права і геополітична реальність припиняє своє існування.

Ґрунтуючись на історичній спільності наших народів і зв'язках, які склалися між ними, враховуючи двосторонні договори, укладені між Високими Договірними Сторонами, прагнучи побудувати демократичні правові держави, маючи намір розвивати свої відносини на основі взаємного визнання і поважання державного суверенітету, невід'ємного права на самовизначення, принципів рівноправності і невтручання у внутрішні справи, відмови від застосування сили, економічних чи будь-яких інших методів тиску, врегулювання спірних проблем погоджувальними засобами, інших загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права, зважаючи, що подальший розвиток і зміцнення відносин дружби, добросусідства та взаємовигідного співробітництва між нашими державами відповідають корінним національним інтересам їх народів і служать справі миру та безпеки, підтверджуючи свою вірність цілям і принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй, Хельсінкського Заключного акта та інших документів Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі, зобов'язуючись додержувати загальноновизнаних міжнародних норм про права людини і народів, домовились про таке:

Стаття 1

Високі Договірні Сторони утворюють Співдружність Незалежних Держав.

Стаття 2

Високі Договірні Сторони гарантують своїм громадянам незалежно від їх національності або інших відмінностей рівні права і свободи. Кожна із Високих Договірних Сторін гарантує громадянам інших Сторін, а також особам без громадянства, які проживають на її території, незалежно від їх національної приналежності чи інших відмінностей, громадянські, політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи відповідно до загальноновизнаних міжнародних норм про права людини.

Стаття 3

Високі Договірні Сторони, бажаючи сприяти вираженню, збереженню і розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншостей, які населяють їх території, і унікальних етнокультурних регіонів, що склалися, беруть їх під свій захист.

Стаття 4

Високі Договірні Сторони розвиватимуть рівноправне і взаємовигідне співробітництво своїх народів і держав у галузі політики, економіки, культури, освіти, охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища, науки, торгівлі, в гуманітарній та інших галузях, сприятимуть широкому інформаційному обмінові, сумлінно і неухильно додержуватимуть взаємних зобов'язань.

Сторони вважають за необхідне укласти угоди про співробітництво в зазначених галузях.

Стаття 5

Високі Договірні Сторони визнають і поважають територіальну цілісність одна одної і недоторканність існуючих кордонів у рамках Співдружності.

Вони гарантують відкритість кордонів, свободу пересування громадян і передачі інформації в рамках Співдружності.

Стаття 6

Держави — члени Співдружності співробітничатимуть у забезпеченні міжнародного миру та безпеки, здійсненні ефективних заходів скорочення озброєнь і воєнних витрат. Вони прагнуть до ліквідації всіх ядерних озброєнь, загального і повного роззброєння під суворим міжнародним контролем.

Сторони поважатимуть прагнення одна одної до досягнення статусу без'ядерної зони і нейтральної держави.

Держави — члени Співдружності зберігатимуть і підтримуватимуть під об'єднаним командуванням спільний воєнно-стратегічний простір, включаючи єдиний контроль над ядерною зброєю, порядок здійснення якого регулюється спеціальною угодою. Вони також спільно гарантують необхідні умови розміщення, функціонування, матеріального та соціального забезпечення стратегічних збройних сил. Сторони зобов'язуються проводити погоджену політику з питань соціального захисту і пенсійного забезпечення військовослужбовців та їх сімей.

Стаття 7

Високі Договірні Сторони визнають, що до сфери їх спільної діяльності, яка реалізується на рівноправній основі через спільні координуючі інститути Співдружності, належать:

- координація зовнішньополітичної діяльності;
- співробітництво у формуванні і розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського і євразійського ринків, у галузі митної політики;
- співробітництво в розвитку систем транспорту і зв'язку;
- співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища, участь у створенні всеосяжної міжнародної системи екологічної безпеки;
- питання міграційної політики;
- боротьба з організованою злочинністю.

Стаття 8

Сторони усвідомлюють планетарний характер Чорнобильської катастрофи і зобов'язуються об'єднувати і координувати свої зусилля по мінімізації та подоланню її наслідків.

Вони домовилися укласти з цією метою спеціальну Угоду, яка враховуватиме тяжкість наслідків катастрофи.

Стаття 9

Спори щодо тлумачення і застосування норм цієї Угоди підлягають вирішенню шляхом переговорів між відповідними органами, а при потребі — на рівні глав Урядів і Держав.

Стаття 10

Кожна з Високих Договірних Сторін залишає за собою право припинити дію цієї Угоди або окремих її статей, повідомивши про це учасників Угоди за рік.

Положення цієї Угоди можуть бути доповнені або замінені за взаємною згодою Високих Договірних Сторін.

Стаття 11

З моменту підписання цієї Угоди на територіях держав, які її підписали, не дозволяється застосування норм третіх держав, у тому числі колишнього Союзу РСР.

Стаття 12

Високі Договірні Сторони гарантують виконання міжнародних зобов'язань, які впливають для них з договорів і угод колишнього Союзу РСР.

Стаття 13

Ця Угода не зачіпає зобов'язань Високих Договірних Сторін щодо третіх держав.

Ця Угода відкрита для приєднання всіх держав — членів колишнього Союзу РСР, а також для держав, які поділяють принципи цієї Угоди.

Стаття 14

Офіційним місцем перебування координуючих органів Співдружності є м. Мінськ.

Діяльність органів колишнього Союзу РСР на територіях держав — членів Співдружності припиняється.

Укладено в місті Мінську 8 грудня 1991 року в трьох примірниках, кожний білоруською, російською і українською мовами, причому тексти мають однакову силу.

За Республіку Беларусь —

С. ШУШКЕВИЧ,
В. КЕБИЧ

За РРФСР —

Б. ЄЛЬЦИН,
Г. ГОРБУЛІС

За Україну —

Л. КРАВЧУК,
В. ФОКІН

Голос України. — 1991. — 10 груд.

Склад Співдружності Незалежних Держав

Співдружність Незалежних Держав (СНД)

Дійсні члени:

- Азербайджан • Білорусь • Вірменія
- Казахстан • Киргизстан • Молдова
- Росія • Таджикистан • Узбекистан

Держави-спостерігачі

- Україна — з 8 грудня 1991 р.
- Туркменістан — з 26 серпня 2005 р.

	Держава	Член з	Член до
Колишні члени	• Туркменістан	21 грудня 1991 р.	26 серпня 2005 р.
	• Грузія	23 жовтня 1993 р.	18 серпня 2009 р.

Учасники зони
вільної торгівлі

- Казахстан • Росія • Білорусь • Киргизстан
- Таджикистан • Вірменія • Молдова • Україна

Зустрічі глав держав СНД

№ з/п	Дата зустрічі	Місце зустрічі
1	Грудень 1991 р.	Віскулі, Алма-Ата
2	Жовтень 1992 р.	Бішкек
3	Квітень 1993 р.	Мінськ
4	Жовтень 1994 р.	Москва
5	Травень 1995 р.	Мінськ
6	Травень 1996 р.	Москва
7	Січень 1997 р.	Москва
8	Квітень 1998 р.	Москва
9	Квітень 1999 р.	Москва
10	Липень 2000 р.	Москва
11	Жовтень 2001 р.	Москва (10-й ювілейний)
12	Жовтень 2002 р.	Кишинів
13	Вересень 2003 р.	Ялта
14	Вересень 2004 р.	Астана
15	Серпень 2005 р.	Казань
16	Жовтень 2006 р.	Мінськ
17	Жовтень 2007 р.	Душанбе
18	Жовтень 2008 р.	Бішкек
19	Жовтень 2009 р.	Кишинів
20	Травень 2010 р.	Москва
21	Вересень 2011 р.	Душанбе (20-й ювілейний)
22	Вересень 2012 р.	Ялта

Статут

Співдружності Незалежних Держав

Держави, що добровільно об'єдналися в Співдружність Незалежних Держав (далі — Співдружність), ґрунтуючись на історичній спільності своїх народів і зв'язків, що склалися між ними, діючи відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, положень Статуту Організації Об'єднаних Націй, Хельсінкського Заключного акта й інших документів Народи з питань безпеки і співробітництва в Європі, прагнучи забезпечити спільними зусиллями економічний і соціальний прогрес своїх народів, сповнені рішучості втілювати в життя положення Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав, Протоколу до цієї Угоди, а також положення Алма-Атинської декларації, розвиваючи співпрацю між собою в забезпеченні міжнародного миру і безпеки, а рівно в цілях підтримки цивільного миру і міжнаціональної згоди, бажаючи створити умови для збереження і розвитку культур всіх народів держав-членів, прагнучи удосконалювати механізми співпраці в Співдружності і підвищувати їх ефективність, вирішили прийняти Статут Співдружності й домовилися про нижченаведене:

Розділ I. Цілі і принципи

Стаття 1

Співдружність заснована на початках суверенної рівності всіх її членів. Держави-члени є самостійними і рівноправними суб'єктами міжнародного права.

Співдружність служить подальшому розвитку і зміцненню стосунків дружби, добросусідства, міжнаціональної згоди, довіри, взаєморозуміння і взаємовигідної співпраці між державами-членами.

Співдружність не є державою і не володіє наднаціональними повноваженнями.

Стаття 2

Цілями Співдружності є:

здійснення співпраці в політичній, економічній, екологічній, гуманітарній, культурній і інших сферах;

всебічний і збалансований економічний і соціальний розвиток держав-членів у рамках спільного економічного простору, міждержавна кооперація і інтеграція;

забезпечення прав і основних свобод людини відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права та документів ОБСЄ;

співпраця між державами-членами в забезпеченні міжнародного миру і безпеки, здійснення ефективних заходів зі скорочення озброєнь і військових витрат, ліквідації ядерного й інших видів зброї масового знищення, досягнення загального і повного роззброєння;

сприяння громадянам держав-членів у вільному спілкуванні, контактах і пересуванні в Співдружності;

взаємна правова допомога і співпраця в інших сферах правових стосунків;

мирний дозвіл суперечок і конфліктів між державами Співдружності.

Стаття 3

Для досягнення цілей Співдружності держави-члени, виходячи із загальновизнаних норм міжнародного права і Хельсінкського Заключного акта, будують свої стосунки відповідно до нижченаведених взаємозв'язаних і рівноцінних принципів:

пошана суверенітету держав-членів, невід'ємного права народів на самовизначення і права розпоряджатися своєю долею без втручання ззовні;

непорушність державних кордонів, визнання існуючих кордонів і відмова від протиправних територіальних придбань;

територіальна цілісність держав і відмова від будь-яких дій, спрямованих на розчленування чужої території;

незастосування сили або загрози силоміць проти політичної незалежності держави-члена;

вирішення суперечок мирними засобами так, щоб не піддавати загрозі міжнародний мир, безпеку і справедливість;

верховенство міжнародного права в міждержавних відносинах;

невтручання у внутрішні та зовнішні справи один одного;

забезпечення прав людини і основних свобод для всіх, без відмінності раси, етнічної приналежності, мови, релігії, політичних або інших переконань;

добросовісне виконання перейнятих на себе зобов'язань за документами Співдружності, включаючи існуючий Статут;

врахування інтересів один одного і Співдружності в цілому, надання на основі взаємної згоди допомоги у всіх сферах їх взаємин;

об'єднання зусиль і надання підтримки один одному з метою створення мирних умов життя народів держав — членів Співдружності, забезпечення їх політичного, економічного і соціального прогресу;

розвиток взаємовигідного економічного і науково-технічного співробітництва, розширення інтеграційних процесів;

духовне єднання їх народів, яке ґрунтується на пошані самобутності, тісна співпраця в збереженні культурних цінностей і культурного обміну.

Стаття 4

До сфер спільної діяльності держав-членів, що реалізовується на рівноправній основі через спільні координуючі інститути відповідно до зобов'язань прийнятих держав-членів в рамках Співдружності, відносяться:

- забезпечення прав і основних свобод людини;
  - координація зовнішньополітичної діяльності;
  - співпраця у формуванні і розвитку спільного економічного простору загальноєвропейського і євразійського ринку, митної політики;
  - співробітництво в розвитку систем транспорту, зв'язку;
  - охорона здоров'я і навколишнього середовища;
  - питання соціальної імміграційної політики;
  - боротьба з організованою злочинністю;
  - співпраця у сфері оборонної політики і охорони зовнішніх кордонів.
- Існуючий перелік може бути доповнений за взаємною згодою держав-членів.

Стаття 5

Основною правовою базою міждержавних відносин в рамках Співдружності є багатосторонні й двосторонні угоди в різних сферах взаємин держав-членів.

Угоди, погоджені, в рамках Співдружності, повинні відповідати цілям і принципам Співдружності, зобов'язанням держав-членів за існуючим Статутом.

Стаття 6

Держави-члени сприяють співпраці і розвитку зв'язків між державними органами, суспільними об'єднаннями, економічними структурами.

Розділ II. Членство

Стаття 7

Державами — засновниками Співдружності є держави, що підписали і ратифікували Угоду про створення Співдружності Незалежних Держав від 8 грудня 1991 року і Протокол до цієї Угоди від 21 грудня 1991 року до моменту ухвалення існуючого Статуту.

Державами — членами Співдружності є ті держави-засновники, які переймають на себе зобов'язання за існуючим Статутом у перебігу одного року після ухвалення Радою голів держав.

Членом Співдружності може також стати держава, яка розділяє цілі та принципи Співдружності й переймає на себе зобов'язання, що містяться в існуючому Статуті, шляхом приєднання до нього з відома всіх держав-членів.

Стаття 8

На підставі вирішення Ради голів держав до Співдружності як асоційований член може приєднатися держава, що бажає брати участь в окремих видах її діяльності, на умовах, визначених угодою про асоційоване членство.

За рішенням Ради голів держав на засіданнях органів Співдружності можуть бути присутніми представники інших держав як спостерігачі.

Питання участі асоційованих членів і спостерігачів у роботі органів Співдружності регулюються правилами процедури таких органів.

Стаття 9

Держава-член має право вийти із Співдружності. Про такий намір держава-член сповіщає письмово депозитарію існуючого Статуту за 12 місяців до виходу.

Зобов'язання, що виникли в період участі в існуючому Статуті, пов'язують відповідні держави до їх повного виконання.

Стаття 10

Порушення державою-членом існуючого Статуту, систематичне невиконання державою його зобов'язань за угодами, підписаними в рамках Співдружності, або вирішень органів Співдружності розглядаються Радою голів держав.

Відносно такої держави можуть застосовуватися заходи, що допускаються міжнародним правом.

Розділ III. Колективна безпека і військово-політична співпраця

Стаття 11

Держави-члени проводять узгоджену політику у сфері міжнародної безпеки, роззброєння і контролю над озброєннями, розбудови Збройних сил і підтримують безпеку в Співдружності, у тому числі за допомогою військових груп спостерігачів і колективних сил з підтримки миру.

Стаття 12

У випадку виникнення загрози суверенітету, безпеці та територіальній цілісності одного або декількох держав-членів або міжнародному миру і безпеці держави-члени негайно приводять в дію механізм взаємних консультацій з метою координації позицій і вживання заходів для усунення виниклої загрози, включаючи миротворчі операції і використання у разі потреби Збройних сил у порядку здійснення права на індивідуальну або колективну самооборону згідно зі статтею 51 Статуту ООН.

Рішення про спільне використання Збройних сил ухвалюється Радою голів держав Співдружності або зацікавленими державами — членами Співдружності з урахуванням їх національного законодавства.

Стаття 13

Кожна держава-член приймає належні заходи із забезпечення стабільного становища на зовнішніх кордонах держав — членів Співдружності. На основі взаємної згоди держави-члени координують діяльність прикордонних військ та інших компетентних служб, які здійснюють контроль і несуть відповідальність за дотримання встановленого ладу перетину зовнішніх кордонів держав-членів.

Стаття 14

Найвищим органом Співдружності з питань оборони й охорони зовнішніх кордонів держав-членів є Рада голів держав. Координацію військово-економічної діяльності Співдружності здійснює Рада голів урядів.

Узаємодія держав-членів у здійсненні міжнародних угод і вирішенні інших питань у сфері безпеки і роззброєння організовується шляхом спільних консультацій.

Стаття 15

Конкретні питання військово-політичної співпраці держав-членів регулюються спеціальними угодами.

Розділ IV. Запобігання конфліктам і вирішення суперечок

Стаття 16

Держави-члени приймають всі можливі заходи для запобігання конфліктам, передусім на міжнаціональній і міжконфесійній основі, що можуть спричинити порушення прав людини.

Вони надають один одному на основі взаємної згоди допомогу у врегулюванні таких конфліктів, у тому числі й у рамках міжнародних організацій.

Стаття 17

Держави — члени Співдружності утримуватимуться від дій, здатних завдати збитку іншим державам-членам і привести до загострення можливих суперечок.

Держави-члени будуть сумлінно у дусі співпраці докладати зусилля до справедливого мирного вирішення своїх суперечок за допомогою переговорів або досягнення домовленості про належну альтернативну процедуру врегулювання спорів.

Якщо держави-члени не вирішують суперечку за допомогою засобів, указаних у частині другій існуючої статті, вони можуть передати його в Раду голів держав.

Стаття 18

Рада голів держав правомірна на будь-якій стадії конфлікту, продовження якого могло б загрожувати підтримці миру або безпеки в Співдружності, рекомендувати сторонам належну процедуру або методи його врегулювання.

Розділ V. Співпраця в економічній, соціальній і правовій сферах

Стаття 19

Держави-члени співпрацюють в економічній і соціальній сферах у таких напрямках:

формування спільного економічного простору на базі ринкових відносин і вільного переміщення товарів, послуг, капіталів і робочої сили;

координація соціальної політики, розробка спільних соціальних програм і заходів із зниження соціальної напруженості у зв'язку з проведенням економічних реформ;

розвиток систем транспорту і зв'язку, а також енергетичних систем;

координація кредитно-фінансової політики;

сприяння розвитку торговельно-економічних зв'язків держав-членів;

заохочення і взаємний захист інвестицій;

сприяння стандартизації та сертифікації промислової продукції і товарів;

правова охорона інтелектуальної власності;

сприяння розвитку спільного інформаційного простору;

здійснення спільних природоохоронних заходів, надання взаємної допомоги при ліквідації наслідків екологічних катастроф та інших надзвичайних ситуацій;

здійснення спільних проектів і програм у сфері науки і техніки, освіти, охорони здоров'я, культури і спорту.

Стаття 20

Держави-члени здійснюють співпрацю у сфері права, зокрема шляхом укладення багатосторонніх і двосторонніх договорів про надання правової допомоги і сприяють зближенню національного законодавства.

У разі суперечностей між нормами національного законодавства держав-членів, регулюючого відношення у сферах спільної діяльності, держави-члени проводять консультації і переговори з метою вироблення пропозицій для усунення цих суперечностей.

Розділ VI. Органи Співдружності

Рада голів держав і Рада голів урядів

Стаття 21

Найвищим органом Співдружності є Рада голів держав.

Рада голів держав, в якій на вищому рівні представлені всі держави-члени, обговорює і вирішує принципові питання, пов'язані з діяльністю держав-членів, їх спільних інтересів.

Рада голів держав збирається на засідання двічі на рік. Позачергові засідання Ради можуть скликатися за ініціативою однієї з держав-членів.

Стаття 22

Раду голів урядів координує співробітництво органів виконавчої влади держав-членів в економічній, соціальній та інших сферах спільних інтересів.

Рада голів урядів збирається на засідання чотири рази на рік. Позачергові засідання Ради можуть скликатися за ініціативою уряду одного з держав-членів.

Стаття 23

Рішення Ради голів держав і Ради голів урядів ухвалюються із спільної згоди — консенсусом. Будь-яка держава може заявити про свою незацікавленість в тому або іншому питанні, що не повинно розглядуватися як перешкода для ухвалення рішення.

Рада голів держав і Рада голів урядів можуть проводити спільні засідання.

Порядок роботи Ради голів держав і Ради голів урядів регулюється Правилами процедури.

Стаття 24

Голови держав і голови урядів на засіданнях Ради голів держав і Ради голів урядів головують по чергово в порядку російського алфавіту назв держав — членів Співдружності.

Засідання Ради голів держав і Ради голів урядів проводяться, як правило, в місті Мінську.

Стаття 25

Раду голів держав і Раду голів урядів створюють робочі та допоміжні органи як на постійній, так і на тимчасовій основі.

Ці органи формуються з представників держав-членів, наділених відповідними повноваженнями.

До участі в їх засіданнях можуть притягуватися експерти і консультанти.

Стаття 26

Для вирішення питань співпраці в окремих сферах і розробки рекомендацій для Ради голів держав і Ради голів урядів скликаються наради керівників відповідних державних органів.

Рада міністрів закордонних справ

Стаття 27

Рада міністрів закордонних справ на основі рішень Ради голів держав і Ради голів урядів здійснює координацію зовнішньополітичної діяльності держав-членів, включаючи їх діяльність у міжнародних організаціях, і організовує консультації з питань світової політики, що представляють взаємний інтерес.

Рада міністрів закордонних справ здійснює діяльність відповідно до Положення, затвердженого Радою голів держав.

Координаційно-консультативний комітет

Стаття 28

Координаційно-консультативний комітет є виконавчим і координуючим органом Співдружності, що постійно діє.

У виконання рішень Ради голів держав і Ради голів урядів Комітет:

виробляє і вносить пропозиції з питань співпраці в рамках Співдружності, розвитку соціально-економічних зв'язків;

сприяє реалізації домовленостей за конкретними напрямками економічних взаємин;
організовує наради представників і експертів для підготовки проектів документів, що виносяться на засідання Ради голів держав і Ради голів урядів;
забезпечує проведення засідань Ради голів держав і Ради голів урядів;
сприяє роботі інших органів Співдружності.

Стаття 29

Координаційно-консультативний комітет складається з постійних повноважних представників, по два від кожної держави — члена Співдружності, та Координатора Комітету, що призначається Радою голів держав.

Для організаційно-технічного забезпечення роботи Ради голів держав, Ради голів урядів та інших органів Співдружності при Координаційно-консультативному комітеті є Секретаріат, очолюваний Координатором Комітету — заступником Голови Координаційно-консультативного комітету.

Комітет діє відповідно до Положення, затвердженого Радою голів держав.

Місцем перебування Комітету є місто Мінськ.

Рада міністрів оборони

Головне командування Об'єднаних збройних сил

Стаття 30

Рада міністрів оборони є органом Ради голів держав у питаннях військової політики і військового будівництва держав-членів.

Головне командування Об'єднаних збройних сил здійснює керівництво Об'єднаними збройними силами, а також групами військових спостерігачів і колективними силами з підтримки миру в Співдружності.

Рада міністрів оборони і Головне командування Об'єднаних збройних сил здійснюють діяльність на основі відповідних положень, затверджених Радою голів держав.

Рада командувачів Прикордонних військ

Стаття 31

Рада командувачів Прикордонних військ є органом Ради голів держав з питань охорони зовнішніх кордонів держав-членів і забезпечення стабільного становища на них.

Рада командувачів Прикордонних військ здійснює діяльність на основі відповідного Положення, що затверджується Радою голів держав.

Економічний суд

Стаття 32

Економічний суд діє в цілях забезпечення виконання економічних зобов'язань у рамках Співдружності.

До відань Економічного суду відноситься вирішення суперечок, що виникають при виконанні економічних зобов'язань. Суд може вирішувати й інші спори, віднесені до його ведення угодами держав-членів.

Економічний суд має право тлумачити положення угод та інших актів Співдружності з економічних питань.

Економічний суд здійснює діяльність відповідно до Угоди про статус Економічного суду і Положення про нього, затвердженого Радою голів держав.

Місцем перебування Економічного суду є місто Мінськ.

Комісія з прав людини

Стаття 33

Комісія з прав людини є консультативним органом Співдружності та спостерігає за виконанням зобов'язань з прав людини, узятих на себе державами-членами в рамках Співдружності.

Комісія складається з представників держав — членів Співдружності й діє на основі Положення, що затверджується Радою голів держав.

Місцем перебування Комісії з прав людини є місто Мінськ.

Органи галузевої співпраці

Стаття 34

На основі угод держав-членів про співпрацю в економічній, соціальній та інших сферах можуть формуватися органи галузевої співпраці, які здійснюють вироблення узгоджених принципів і правил такої співпраці та сприяють їх практичній реалізації.

Органи галузевої співпраці (ради, комітети) виконують функції, передбачені в існуючому Статуті й у положеннях про них, забезпечуючи розгляд і вирішення на багатосторонній основі питань співпраці у відповідних сферах.

До складу органів галузевої співпраці входять керівники відповідних органів виконавчої влади держав-членів.

Органи галузевої співпраці в межах своєї компетенції приймають рекомендації, а також у необхідних випадках вносять пропозиції на розгляд Ради голів урядів.

Робоча мова Співдружності

Стаття 35

Робочою мовою Співдружності є російська мова.

Розділ VII. Міжпарламентська співпраця

Стаття 36

Міжпарламентська асамблея проводить міжпарламентські консультації, обговорює питання співпраці в рамках Співдружності, розробляє спільні пропозиції у сфері діяльності національних парламентів.

Стаття 37

Міжпарламентська асамблея складається з парламентських делегацій.

Організацію діяльності Міжпарламентської асамблеї здійснює Рада, що складається з керівників парламентських делегацій.

Процедурні питання діяльності Міжпарламентської асамблеї регулюються її Регламентом.

Місцем перебування Міжпарламентської асамблеї є місто Санкт-Петербург.

Розділ VIII. Фінансування

Стаття 38

Витрати з фінансування діяльності органів Співдружності розподіляються на основі пайової участі держав-членів і встановлюються відповідно до спеціальних угод про бюджети органів Співдружності.

Бюджети органів Співдружності затверджуються Радою голів держав з представлення Ради голів урядів.

Стаття 39

Питання фінансово-господарської діяльності органів Співдружності розглядаються в порядку, який визначений Радою голів урядів.

Стаття 40

Держави-члени самостійно несуть витрати, пов'язані з участю їх представників, а також експертів і консультантів у роботі нарад і органів Співдружності.

Розділ ІХ. Завершальні положення

Стаття 41

Існуючий Статут підлягає ратифікації державами-засновниками відповідно до їх конституційних процедур.

Ратифікаційні грамоти здаються уряду Республіки Білорусь, який сповіщатиме про здачу на зберігання кожної грамоти іншим державам-засновникам.

Існуючий Статут набуває чинності для всіх держав-засновників з моменту здачі на зберігання ратифікаційних грамот всіма державами-засновниками або для держав-засновників, що здали свої ратифікаційні грамоти, через рік після ухвалення існуючого Статуту.

Стаття 42

Поправки до існуючого Статуту можуть бути запропоновані будь-якою державою-членом. Запропоновані поправки розглядаються відповідно до правил процедури Ради голів держав.

Поправки до існуючого Статуту приймаються Радою голів держав. Вони набувають чинності після ратифікації всіма державами-членами, відповідно до їх конституційних процедур, від дати отримання Урядом Республіки Білорусь останньої ратифікаційної грамоти.

Стаття 43

Держави — засновники Співдружності можуть при ратифікації існуючого Статуту зробити поправки і заяви до розділів III, IV і VII і статей 28, 30, 31, 32, 33.

Стаття 44

Існуючий Статут буде зареєстрований відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 45

Існуючий Статут складений в одному примірникові державними мовами держав — засновників Співдружності. Цей примірник зберігається в Архіві Уряду Білорусь, який направить всім державам-засновникам його завірені копії.

Існуючий Статут прийнятий 22 січня 1993 року на засіданні Ради голів держав у місті Мінську.

Переклад з російської

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.uaправо.net>

Рада голів держав СНД

№ з/п	Держава	Ім'я	Примітки
1	 Киргизстан	Курманбек Бакієв	Голова Ради (з 5 жовтня 2007)
2	 Азербайджан	Ільхам Алієв	Член Ради
3	 Білорусь	Олександр Лукашенко	Член Ради
4	 Вірменія	Серж Саркісян	Член Ради
5	 Казахстан	Нурсултан Назарбаєв	Член Ради
6	 Молдова	Володимир Воронін	Член Ради
7	 Росія	Володимир Путін	Член Ради
8	 Таджикистан	Емомалі Рахмон	Член Ради
9	 Туркменістан	Гурбангули Бердимухамедов	Член Ради
10	 Узбекистан	Іслам Карімов	Член Ради
11	 Україна	Віктор Янукович	Член Ради

Символіка Співдружності Незалежних Держав

	
<p>Прапор СНД</p>	<p>Емблема СНД</p>
<p>Рішенням Ради глав держав Співдружності 19 січня 1996 р. було затверджено положення про прапор СНД. Він є символом Співдружності Незалежних Держав. Це прямокутне полотнище синього кольору, в центрі якого зображено постать білого кольору з вертикальних смуг, що переходять у верхній частині симетрично праворуч і ліворуч у концентричні кільцеподібні елементи. Останні розширюються догори і закруглені, їх довжина та ширина зменшуються від центру симетрії до периферії. У верхній частині композиції зображено золотий круг, охоплюваний кільцеподібними елементами.</p> <p>Композиція символізує прагнення до рівноправного партнерства, єдності, миру і стабільності.</p>	<p>Емблема СНД одночасно з прапором — офіційний символ СНД. Затверджена 18 січня 1996 р. рішенням Ради глав держав СНД. Композицію емблеми СНД становить обрамлене коло синього кольору, яке містить зображення фігури білого кольору з вертикальних смуг, що переходять у верхній частині цієї фігури симетрично праворуч і ліворуч у концентричні кільцеподібні елементи. Останні розширюються догори і закруглені, їх довжина і ширина зменшуються від центру симетрії до периферії. У верхній частині композиції зображено золотий круг, охоплюваний кільцеподібними елементами.</p> <p>Композиція символізує прагнення до рівноправного партнерства, єдності, миру і стабільності.</p>

Статут Організації Чорноморського економічного співробітництва

(Статут ратифіковано Законом від 19.03.99)

Держави — засновники Чорноморського економічного співробітництва, — Республіка Албанія, Республіка Вірменія, Республіка Азербайджан, Республіка Болгарія, Грузія, Грецька Республіка, Республіка Молдова, Румунія, Російська Федерація, Турецька Республіка та Україна,

підписавши 25 червня 1992 року в Стамбулі “Декларацію Саміту про Чорноморське економічне співробітництво”;

підтверджуючи свою прихильність принципам і цілям співробітництва, сформульованим у зв’язку з цим, а також у “Босфорській заяві” від 25 червня 1992 року, “Бухарестській заяві, прийнятій на зустрічі на вищому рівні країн — учасниць ЧЕС” від 30 червня 1995 року, і “Московській декларації Глав держав або Урядів країн — учасниць ЧЕС” від 25 жовтня 1996 року;

знову підтверджуючи свою прихильність принципам Статуту Організації Об’єднаних Націй, Гельсінського Заключного акта, Паризької хартії для нової Європи, а також загальновизнаним принципам і нормам міжнародного права;

сповнені твердої рішимості сприяти тривалому і тіснішому співробітництву між державами в регіоні ЧЕС;

усвідомлюючи зростаючу роль і важливість регіональних ініціатив у сприянні прогресу і формуванні сучасного міжнародного життя;

підтверджуючи свою рішучість досягти шляхом спільних зусиль постійного поліпшення добробуту їхніх народів;

враховуючи потенціал держав-засновників і можливості зміцнення взаємовигідного економічного співробітництва;

поділяючи загальне бачення їхнього регіонального співробітництва як частини інтеграційного процесу в Європі на основі прав і основних свобод людини, процвітання шляхом економічної свободи, соціальної справедливості та рівної безпеки і стабільності, яка відкрита для взаємодії з іншими країнами, регіональних ініціатив та міжнародних організацій і фінансових установ;

сповнені рішучості розвивати економічне співробітництво як внесок у досягнення вищого ступеня інтеграції держав-засновників у світову економіку;

висловлюючи бажання своїх країн і народів до конструктивного і плідного співробітництва у широкому діапазоні галузей економічної діяльності з метою перетворення Регіону ЧЕС на регіон миру, стабільності й процвітання;

визначаючи, що прогрес Чорноморського економічного співробітництва з самого початку збільшив необхідність зміцнення міжнародної правосуб'єктності Чорноморського економічного співробітництва;

сповнені твердої рішучості перетворити Чорноморське економічне співробітництво на регіональну економічну організацію,

погодилися про таке:

Розділ I

Загальні положення

Стаття 1. Створення Організації

Держави-засновники створюють Організацію Чорноморського економічного співробітництва як регіональну економічну організацію, далі — ЧЕС.

Стаття 2. Визначення

Визначення понять цього Розділу:

a) “Організація означає Організацію Чорноморського економічного співробітництва, яка також може називатись “ЧЕС”;

b) “Держави-засновники” — це Держави, які підписали “Декларацію Саміту про Чорноморське економічне співробітництво” 25 червня 1992 року в Стамбулі;

c) “Спостерігач” означає держави або міжнародні організації, яким ЧЕС надає статус спостерігача ЧЕС;

d) “Міжнародні організації” означає такі організації, які є міжурядовими або неурядовими;

e) “Регіон ЧЕС” означає території держав-членів;

f) “Допоміжні органи” означає будь-яку Робочу групу, Групу експертів, Спеціальну групу цільового призначення, Комітет або Службу, створені Радою міністрів закордонних справ або за її повноваженням;

g) “Генеральний секретар” означає Генерального секретаря Постійного міжнародного секретаріату;

h) “Діючий голова” означає Міністра закордонних справ держави-члена, який бере на себе сесійне головування ЧЕС, або будь-якого іншого Міністра, призначеного для цієї цілі урядом держави, про яку йдеться;

i) “Тройка” означає систему, яка складається з Діючого голови, попередніх і наступних голів ЧЕС або їхніх представників;

j) “Правила процедури” означає Правила процедури ЧЕС.

Розділ II

Принципи і галузі співробітництва

Стаття 3. Принципи і цілі

Наступні принципи і цілі втілюються в життя через діяльність ЧЕС на різних рівнях:

- a) діяти у дусі дружби і добросусідства і зміцнювати взаємоповагу і довіру, діалог і співробітництво між державами-членами;
- b) сприяти розвитку та диверсифікації двостороннього і багатостороннього співробітництва на основі принципів і норм міжнародного права;
- c) поліпшувати умови підприємницької діяльності та заохочувати особисту та колективну ініціативу підприємств та компаній, що безпосередньо беруть участь у процесі економічного співробітництва;
- d) розвивати економічну співпрацю, не порушуючи міжнародні зобов'язання держав-членів, включаючи зобов'язання, що випливають з їхнього членства у міжнародних організаціях чи інституціях об'єднувального або іншого характеру, і не перешкоджаючи розвитку їхніх відносин з третіми сторонами;
- e) враховувати конкретні економічні умови та інтереси держав-членів;
- f) заохочувати до участі у процесі економічного співробітництва ЧЕС інші заінтересовані держави, міжнародні економічні та фінансові інституції, а також підприємства і компанії.

Стаття 4. Напрями співробітництва

Відповідно до узгоджених принципів і з метою більш ефективного використання своїх людських, природних та інших ресурсів для досягнення сталого розвитку своїх національних економік та соціального добробуту своїх народів, держави-члени співробітничать у таких напрямках: торгівля та економічний розвиток; банківська справа і фінанси; зв'язок; енергетика; транспорт; сільське господарство і агропромисловість; охорона здоров'я і фармацевтика; охорона навколишнього середовища; туризм; наука і техніка; обмін статистичними даними та економічною інформацією; співробітництво між митними та іншими прикордонними органами; контакти між людьми; боротьба з організованою злочинністю, незаконною торгівлею наркотиками, зброєю та радіоактивними матеріалами, з усіма актами тероризму та нелегальною міграцією або у будь-яких інших пов'язаних з ними напрямках за рішенням Ради.

Розділ III

Участь

Стаття 5. Членство

Членами ЧЕС вважаються держави, які є учасниками цього Статуту.

Стаття 6

Вступ у ЧЕС відкритий для будь-якої держави, яка бажає стати його членом і яка вважається здатною і готовою дотримуватися принципів та цілей ЧЕС, викладених у цьому Статуті.

Заяви про вступ подаються Раді міністрів закордонних справ (далі “Рада”) для розгляду і затвердження відповідно до правил процедури.

Стаття 7. Вихід зі складу членів

Будь-яка держава-член може вийти зі складу членів ЧЕС, офіційно повідомляючи Генерального секретаря Постійного міжнародного секретаріату ЧЕС про своє рішення.

Вихід з складу членів набуває сили в день, вказаний у повідомленні.

Що стосується фінансових зобов’язань, то такий вихід зі складу членів набуває чинності наприкінці фінансового року, в який про це повідомляється.

Стаття 8. Статус спостерігача

Статус спостерігача у ЧЕС відкритий на прохання будь-якої держави або міжнародної організації, яка виявляє готовність зробити практичний і цінний внесок у діяльність ЧЕС.

Статус спостерігача може надаватися, бути призупинений або припинений Радою, згідно з правилами процедури.

Стаття 9. Відносини з третіми сторонами

ЧЕС сприяє відносинам з третіми сторонами (державами, міжнародними організаціями та інституціями), зацікавленими в співробітництві з різних питань, що представляють взаємний інтерес шляхом:

- a) партнерського діалогу в рамках періодичних обмінів і консультацій;
- b) партнерського діалогу в рамках міжгалузевих обговорень, можливості відвідувати зустрічі зі специфічних питань;
- c) запрошення гостей; можливості відвідувати сесії ЧЕС на запрошення діючого голови і за угодою всіх держав-членів.

Партнерський діалог і партнерський діалог у рамках міжгалузевих обговорень можуть проводитися після рішення Ради.

Розділ IV

Зустрічі на вищому рівні

Стаття 10

Голови держав або уряди держав-членів можуть зустрічатися, якщо виникає така потреба.

Розділ V

Головні та допоміжні органи

Стаття 11. Рада міністрів закордонних справ

Рада є головним постійним органом ЧЕС, що приймає рішення.

Рада в рамках цілей ЧЕС:

- a) вирішує всі питання стосовно функціонування ЧЕС;
- b) розглядає всі справи, передані допоміжними органами, і, таким чином, приймає відповідні рішення;
- c) приймає рішення стосовно членства і статусу спостерігача;
- d) приймає та змінює правила процедури;
- e) засновує допоміжні органи в межах ЧЕС, доручає їм завдання, визначає, змінює або анулює їх мандати;
- f) обговорює будь-які інші питання, які вона вважає за доцільні.

Стаття 12. Допоміжні органи

Рада може засновувати допоміжні органи.

Допоміжні органи виконують накази Ради, розробляють спільні проекти і забезпечують виконання таких проектів/дій у своїх відповідних сферах.

Допоміжні органи подають до Ради звіти про результати своєї діяльності, а також відповідні рекомендації.

Стаття 13. Діючий голова

Діючий голова координує усю діяльність у рамках ЧЕС та забезпечує належне проведення заходів ЧЕС, а також виконання прийнятих резолюцій і рішень.

Посада Головуючого підлягає ротації кожні шість місяців відповідно до англійської абетки.

Якщо держава-член відмовляється від головування, ця посада надається наступній державі-члену.

Стаття 14. Система “Трійка”

За запитом Головуючого “Трійка” скликається на відповідному рівні з метою обміну поглядами на поточну і майбутню діяльність ЧЕС і на його відносини з іншими міжнародними організаціями та установами.

Стаття 15. Комітет найвищих посадових осіб

Комітет найвищих посадових осіб, що репрезентує міністрів закордонних справ країн-членів і діє від їх імені, наділений такими повноваженнями:

а) розглядає діяльність допоміжних органів, оцінює виконання рішень та рекомендацій Ради та розробляє рекомендації і пропозиції для подання їх Раді;

б) обговорює питання, пов'язані з координацією і співробітництвом з відповідними органами ЧЕС, інформує Раду щодо цих питань і виробляє, якщо потрібно, доречні рекомендації та пропозиції;

в) вивчає організаційні аспекти діяльності ЧЕС, бере участь у розробці попереднього графіка подій, приймає рішення з відповідних питань, крім питань, що належать до компетенції Ради та Діючого голови;

г) подає річний бюджет ЧЕС до Ради для ухвалення;

д) призначає експертів до спеціалізованої підгрупи для виконання бюджетного аудиту.

Стаття 16. Постійний міжнародний секретаріат

Секретарські послуги ЧЕС надаються Постійним міжнародним секретаріатом, далі ПМС, заснованим з цією метою.

ПМС ЧЕС знаходиться в Стамбулі, Турецька Республіка.

ПМС буде функціонувати під керівництвом Діючого голови ЧЕС. Це керівництво здійснюється Генеральним секретарем.

Персонал ПМС виконує свої обов'язки як міжнародні посадові особи з належним урахуванням принципів та цілей ЧЕС. Їх діяльність завжди повинна відповідати принципам порядності та неупередженості, що є необхідними для їх роботи.

При виконанні своїх обов'язків персонал ПМС не домагається та не отримує вказівок від будь-якого уряду чи органів, окрім тих, що належать до ЧЕС. Вони утримуються від будь-яких

дії, що можуть вплинути на їх положення міжнародних посадових осіб, які відповідальні лише перед своєю Організацією.

Розділ VI

Кворум та прийняття рішень

Стаття 17. Кворум

Кворум Ради становить більшість у $\frac{2}{3}$ голосів держав-членів.

Стаття 18. Прийняття рішень

Механізм прийняття рішень є викладений у Правилах процедури. Рада докладає зусиль, щоб досягнути консенсусу стосовно всіх положень. Щодо деяких положень, як це визначено у Правилах процедури, консенсус є обов'язковим.

Розділ VII

Органи, пов'язані з ЧЕС

Стаття 19. Загальні положення

Органи, пов'язані з ЧЕС, що мають власні бюджети, виконують свої функції згідно з їхніми основними документами та належним дотриманням принципів ЧЕС, викладених у Декларації Саміту Чорноморського економічного співробітництва від 25 червня 1992 року і у цьому Статуті.

Стаття 20. Парламентська асамблея (ПА) Чорноморського економічного співробітництва

Парламентська асамблея Чорноморського економічного співробітництва, далі ПА, представляючи національні парламенти держав-членів, забезпечує постійну підтримку процесу Чорноморського співробітництва на консультативній основі.

ЧЕС тісно співпрацює з ПА. Відношення між ЧЕС та ПА ґрунтуються на принципах Декларації про Чорноморське економічне співробітництво, прийнятій 25 червня 1992 року в Стамбулі під час зустрічі на вищому рівні, подальших рішеннях інших зустрічей на вищому рівні, а також Декларації про створення Парламентської асамблеї Чорноморського економічного співробітництва, прийнятій 26 лютого 1993 року в Стамбулі.

Стаття 21. Ділова рада ЧЕС

Ділова рада ЧЕС — міжнародна неурядова організація, що складається з представників ділових кіл держав — членів ЧЕС.

Доповіді Ділової ради можуть подаватися до Ради для інформації та, якщо необхідно, для прийняття відповідних дій.

Стаття 22. Чорноморський банк торгівлі та розвитку

Держави-члени згідно з Угодою про заснування “Чорноморського банку торгівлі та розвитку” (ЧБТР), укладеною у Тбілісі від 30 червня 1994 року, створюють ЧБТР.

Мета банку — ефективна підтримка процесу переходу держав-членів до економічного процвітання народів регіону, а також фінансування та сприяння регіональним проектам, здійснення інших банківських послуг згідно з проектами державного та приватного секторів у державах-членах та торговими відносинами між державами-членами відповідно до положень Угоди про створення ЧБТР.

Стаття 23. Наукове співробітництво

ЧЕС сприятиме розвитку співробітництва між освітніми спільнотами, науковцями та вченими держав-членів в інтересах сприяння здійсненню принципів та цілей ЧЕС у рамках їх компетенції.

Стаття 24. Центри-філії ЧЕС

Центри-філії ЧЕС створюються за згодою Ради з метою обслуговування всіх зацікавлених держав-членів у конкретних сферах співробітництва.

Центри-філії повинні працювати у тісному контакті з відповідними допоміжними органами ЧЕС відповідно до їх конкретної сфери діяльності.

Результати діяльності центрів мають консультативний характер.

Розділ VIII

Фінансові положення

Стаття 25. Бюджет Організації

Бюджет ЧЕС складається з фінансових внесків держав-членів, що визначаються згідно з відповідними резолюціями Ради.

Бюджет затверджується та перевіряється щорічно. Фінансовий рік починається 1 січня та закінчується 31 грудня. Невиконання фінансових зобов'язань подається на розгляд Ради.

Стаття 26. Добровільні внески в Організацію

Відповідно до резолюцій Ради можуть створюватися спеціальні фонди. З цією метою вітаються добровільні внески від держав — членів ЧЕС, груп держав, спостерігачів, третіх сторін-донорів, причому обставини, за яких надаються добровільні внески, мають бути сумісними з принципами та цілями ЧЕС.

Кожен спеціальний фонд діє за спеціальними правилами та розпорядженнями, прийнятими для цього фонду Радою.

Розділ IX

Правові положення

Стаття 27. Правоздатність

ЧЕС має юридичну правосуб'єктність. Воно може:

- a) укладати угоди;
- b) купувати та розпоряджатися рухомим та нерухомим майном;
- c) розпочинати судовий розгляд.

Стаття 28. Привілеї та імунітети

ЧЕС, його посадові особи та представники держав-членів користуються на території держав-членів привілеями та імунітетами, визначеними у Конвенції Організації Об'єднаних Націй про Привілеї та імунітети, прийнятій Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 13 лютого 1946 року, які є необхідними для незалежного виконання ними своїх функцій згідно з принципами та цілями ЧЕС.

Посадові особи ПМС та представники держав-членів, що є громадянами або постійно перебувають у приймаючій країні, користуються лише судовим імунітетом та недоторканністю відносно офіційних дій, здійснюваних на виконання своїх функцій.

Члени укладають Додатковий протокол стосовно привілеїв та імунітетів персоналу ЧЕС та ПМС.

Стаття 29. Врегулювання розбіжностей

У разі розбіжностей між двома чи більшим числом держав-членів, стосовно тлумачення чи застосування цього Статуту, зацікавлені Сторони проводять консультації і, за необхідності, подають цю розбіжність Раді на розгляд та вжиття необхідних дій.

Стаття 30. Поправки

Будь-яка держава-член може запропонувати поправку до цього Статуту.

Текст будь-якої запропонованої поправки передається державам-членам через ПМС та подається Раді на розгляд та ухвалення.

Поправки до цього Статуту, ухвалені згідно з вищезазначеним пунктом 2, мають бути ратифіковані, прийняті чи погоджені державами-членами та набирають чинності відповідно до процедури, викладеної у статті 33.

Розділ X

Заключні положення

Стаття 31

Підписання, ратифікація, прийняття, затвердження, приєднання.

Цей Статут відкритий для підписання всіма державами — засновниками ЧЕС.

Цей Статут підлягає ратифікації, прийняттю чи затвердженню шляхом підписання державами — засновниками ЧЕС.

Цей Статут відкритий для приєднання будь-якої держави, що не підписала його, відповідно до положень цього Статуту.

Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття, затвердження чи приєднання здаються на зберігання у депозитарію.

Стаття 32. Застереження

Ніякі застереження не можуть бути зроблені щодо цього Статуту.

Стаття 33. Набрання чинності

Цей Статут набирає чинності в перший день місяця, що слідує після дати, коли дев'ять держав-засновників здадуть на зберігання свої ратифікаційні грамоти, документи про прийняття чи затвердження.

Для кожної держави, яка ратифікує, приймає, затверджує чи приєднується до цього Статуту після дати набрання ним чинності, як це викладено у пункті 1, цей Статут набирає чинності в день здачі на зберігання цією державою відповідних документів.

Стаття 34. Депозитарій

ПМС є депозитарієм цього Статуту.

Оригінал цього Статуту, зробленого в єдиному примірнику англійською мовою, здається на зберігання до ПМС, який діє як депозитарій.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені, підписали цей Статут.

Вчинено в Ялті в 5 день місяця червня тисяча дев'ятсот дев'яносто восьмого року.

За Республіку Албанія (підпис)

За Республіку Вірменія (підпис)

За Республіку Азербайджан (підпис)

За Республіку Болгарія (підпис)

За Грузію (підпис)

За Грецьку Республіку (підпис)

За Республіку Молдова (підпис)

За Румунію (підпис)

За Російську Федерацію (підпис)

За Турецьку Республіку (підпис)

За Україну (підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/dok/>

Склад Чорноморського економічного співробітництва

Країни-учасники		Країни-спостерігачі			
1.		Албанія	13.		Австрія
2.		Азербайджан	14.		Білорусь
3.		Болгарія	15.		Єгипет
4.		Вірменія	16.		Ізраїль
5.		Греція	17.		Італія
6.		Грузія	18.		Німеччина
7.		Молдова	19.		Польща
8.		Росія	20.		Словаччина
9.		Румунія	21.		США
10.		Сербія	22.		Туніс
11.		Туреччина	23.		Франція
12.		Україна (голова)	24.		Хорватія
12.		Україна (голова)	25.		Чехія
Країни — кандидати на членство					
1.		Кіпр	2.		Чорногорія

Закон України

“ПРО РАТИФІКАЦІЮ ДОГОВОРУ ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ”

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

Договір про зону вільної торгівлі, вчинений 18 жовтня 2011 року в м. Санкт-Петербурзі, який набирає чинності у порядку, передбаченому статтею 22 цього Договору, ратифікувати (додається).

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ, 30 липня 2012 року, № 5193-VI

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5193-17>

Розділ 3

Витяг із “Основних напрямів зовнішньої політики України”

У зв'язку з особливістю історичного розвитку і специфікою геополітичного і гео економічного положення України домінантою двосторонніх відносин з прикордонними державами є українсько-російські відносини.

Для України вони є відносинами “особливого партнерства”, оскільки від їхнього характеру значною мірою залежатиме доля прогресивного демократичного розвитку як України, так і Російської Федерації, стабільність в Європі і в усьому світі.

Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах (1944—1996 рр.) : навч. посіб. — К., 1998. — С. 110.

**Витяг із Постанови Російської Федерації
“ПРО СТАТУС МІСТА СЕВАСТОПОЛЯ”**

(9 липня 1993 р.)

№ 5359-1

Підтвердити російський федеральний статус міста Севастополя в адміністративно-територіальних кордонах міського округу станом на грудень 1991 р.

...Раді Міністрів — Уряду РФ доручити розробити державну програму забезпечення статусу міста Севастополя, давши відповідні доручення міністерствам і відомствам; провести переговори з українським урядом про м. Севастополь як головну базу Чорноморського флоту.

*Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах
(1944—1996 рр.) : навч. посіб. — К., 1998. — С. 110.*

Витяг із листа Міністра закордонних справ України А. Зленка

Голові Ради Безпеки ООН Девіду Хеннею

(10 липня 1993 р.)

Відповідно до пункту 1 статті 35 Статуту ООН прошу негайно скликати засідання Ради Безпеки для розгляду ситуації, яка виникла внаслідок прийняття рішення ВР РФ щодо українського міста Севастополя.

...Таке рішення є грубим нехтуванням загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права, зокрема пункту 4 статті 2 Статуту ООН, що є явним посяганням на територіальну недоторканність України, втручанням у її внутрішні справи.

...Це рішення є також грубим порушенням зобов'язань, що випливають із членства Росії в ООН, участі в Нараді з питань безпеки і співробітництва в Європі, з двосторонніх українсько-російських угод, Договору від 19 листопада 1990 р., зареєстрованого в Секретаріаті ООН відповідно до Статуту Організації, згідно зі статтею 6 якого “Високі Договірні Сторони визнають і поважають територіальну цілісність України і Росії”.

*Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах
(1944—1996 рр.) : навч. посіб. — К., 1998. — С. 111.*

Витяг із виступу заступника Міністра закордонних справ України

Б. Тарасюка в Раді Безпеки ООН

(20 липня 1993 р.)

Україна... закликає Раду Безпеки ООН використати весь свій авторитет з метою скасування протиправного рішення парламенту РФ і дати кваліфікацію рішенню ВР РФ з точки зору відповідності цілям і принципам Гельсінського Заключного акта, Паризької хартії для нової Європи та іншим принципам міжнародного права.

Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах (1944—1996 рр.) : навч. посіб. — К., 1998. — С. 111.

Витяг із Заяви Голови Ради Безпеки ООН

(20 липня 1993 р.)

Рада Безпеки поділяє стурбованість і вітає позицію, висловлену Президентом і Міністром ЗС України щодо рішення ВР РФ.

...Рада Безпеки підтверджує в цьому зв'язку територіальну цілісність України відповідно до Статуту ООН.

...Нагадує, що в Договорі 19 листопада 1990 р. містяться зобов'язання поважати територіальну цілісність одна одної...

Рада Безпеки звертається до сторін із закликом вживати всіх заходів для того, щоб не допустити виникнення напруженості.

Рада Безпеки продовжує розгляд цього питання.

*Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах
(1944—1996 рр.) : навч. посіб. — К., 1998. — С. 111—112.*

**Витяг із Договору про дружбу, співробітництво і партнерство
між Російською Федерацією і Україною**

(31 травня 1997 р., м. Київ)

Стаття 2

Високі Договірні Сторони відповідно до Статуту ООН і зобов'язанням щодо Заключного акта Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі поважають територіальну цілісність одна одної і підтверджують недоторканність існуючих між ними кордонів.

Стаття 3

Високі Договірні Сторони будують відносини одна з одною на засадах принципів взаємної поваги, суверенної рівності, територіальної цілісності, непорушності кордонів, мирного врегулювання спорів, незастосування сили або погрози силою, включаючи економічні та інші засоби тиску, права народів вільно розпоряджатися своєю долею, невтручання у внутрішні справи, дотримання прав людини і основних свобод, співробітництва між державами, добросовісного виконання узятих міжнародних зобов'язань, а також інших загальновизнаних норм міжнародного права.

Стаття 4

...Сторони ... докладуть зусиль до того, щоби врегулювання всіх спірних проблем відбувалося виключно мирними засобами, і співробітничатимуть у попередженні і врегулюванні конфліктів і ситуацій, що зачіпають їхні інтереси.

*Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України :
підручник. — К., 2006. — С. 462.*

**Витяг із Спільної заяви за підсумками переговорів
Міністрів закордонних справ України і Російської Федерації
(з приводу острова Тузла)
(30 жовтня 2003 р., м. Київ)**

30 жовтня 2003 року в Києві відбулися переговори Міністрів закордонних справ України і Російської Федерації К. І. Грищенко і І. С. Іванова, які обмінялися думками щодо підходів сторін до вирішення проблем, що стосуються Азовського моря і Керченської протоки. Сторони ознайомили зі своїми позиціями щодо згаданих проблем, включаючи ситуацію навколо острова Тузла.

Російська Сторона підкреслила, що це питання потребує ґрунтовної правової та екологічної експертизи. Відповідно до доручень керівництва двох держав Сторони форсуватимуть переговорний процес з проблеми Азовського моря і Керченської протоки.

Досягнута домовленість прискорить проведення спільної екологічної експертизи стосовно ситуації в Керченській протоці.

Міністри заявили про твердий намір розвивати відносини між Україною і Російською Федерацією, державами — стратегічними партнерами, на основі Договору про дружбу, співробітництво і партнерство від 31 травня 1997 року, положення якого передбачають, зокрема, взаємоповагу, суверенну рівність, територіальну цілісність і непорушність існуючих між ними кордонів, відповідно до норм міжнародного права і на основі дотримання двосторонніх договірних зобов'язань.

*Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України :
підручник. — К., 2006. — С. 462.*

Про Угоду між Урядом РФ і Кабінетом Міністрів України
Про взаємне визнання й еквівалентність документів про освіту й учених
звань

(24 квітня 2000 р., м. Москва)

Уряд Російської Федерації схвалив проект Угоди між Урядом Російської Федерації і Кабінетом Міністрів України про взаємне визнання й еквівалентність документів про освіту та учені звання.

Цей проект розроблений відповідно до раніше підписаної Угоди між Урядом Російської Федерації й Урядом України про співробітництво в галузі культури, науки та освіти від 26 липня 1995 року, а також відповідно до загальноприйнятих міжнародних принципів визнання документів про освіту та учені звання. Схвалений проект Угоди набув сили з дати його підписання і є безстроковим.

*Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України :
підручник. — К., 2006. — С. 463-464.*

**Про підписання
Програми співробітництва в галузі дослідження й використання
космічного простору в мирних цілях на 2001 рік і Програми
співробітництва щодо забезпечення виготовлення, запуску і спільної
експлуатації космічного апарата “Січ-1М”**

(12 лютого 2001 р., м. Москва)

Уряд Російської Федерації прийняв пропозицію Росавіакосмосу про проведення переговорів з Україною щодо підписання Програми співробітництва в галузі дослідження й використання космічного простору в мирних цілях на 2001 рік і Програми співробітництва щодо забезпечення виготовлення, запуску і спільної експлуатації космічного апарата “Січ-1М”.

Проведення переговорів Росавіакосмосу з Національним космічним агентством України погоджене з МЗС Росії та іншими заінтересованими федеральними органами виконавчої влади Російської Федерації.

*Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України :
підручник. — К., 2006. — С. 464.*

Про Протокол
між Урядом Російської Федерації і Кабінетом Міністрів України
про правовий статус (право власності) окремих об'єктів, розташованих
на території Російської Федерації і на території України

(26 лютого 2001 р., м. Москва)

Уряд Російської Федерації схвалив проект Протоколу між Урядом Російської Федерації і Кабінетом Міністрів України про правовий статус (право власності) окремих об'єктів, розташованих на території Російської Федерації і на території України.

Відповідно до Протоколу Уряд Російської Федерації і Кабінет Міністрів України на підставі статей 2 і 4 Угоди між Російською Федерацією та Україною про взаємне визнання прав і регулювання відносин власності від 15 січня 1993 р. вирішили визнати:

1. Права власності Російської Федерації і російських юридичних осіб на об'єкти, розташовані на території України:

— Коростень-Щорсівське кар'єроуправління (Житомирська область, Коростенський район, с. Щорсівка);

— оздоровчий комплекс “Енергомаш” (Автономна Республіка Крим, м. Севастополь, сел. Андреевка);

— база відпочинку “Сонячна” (Автономна Республіка Крим, Ленінський район, с. Піскове);

— пансіонат “Гута” (Івано-Франківська область, Богородчанський район, с. Гута);

— піонерський табір-пансіонат “Затишок” (Автономна Республіка Крим, Бахчисарайський район, с. Песчане);

— санаторій “Сосновий гай” (Автономна Республіка Крим, м. Ялта, сел. Гаспра-5);

— дитячий оздоровчий табір-пансіонат “Росія” (Автономна Республіка Крим, м. Євпаторія).

2. Права власності України та українських юридичних осіб на об'єкти, розташовані на території Російської Федерації:

— будівельно-монтажний поїзд “Укртюджитлобуд” (Ямало-Ненецький автономний округ, м. Ноябрьськ);

— санаторій “Україна” (Ставропольський край, м. Єсентуки);

— санаторій імені М. Семашко (Ставропольський край, м. Кисловодськ);

— база відпочинку “Гея” (Ростовська область, Неклиновський район, с. Натальєвка).

Протокол набуває чинності з дати його підписання.

*Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України :
підручник. — К., 2006. — С. 462.*

Угода
між Україною і Російською Федерацією
про демаркацію українсько-російського Державного кордону
(Угоду ратифіковано Законом № 2466-VI від 08.07.2010)

Дата підписання: 17.05.2010
Дата ратифікації Україною: 08.07.2010
Дата набрання чинності для України: 29.07.2010

Україна і Російська Федерація, далі — Сторони,
керуючись цілями та принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй, а також
положеннями Гельсінського Заключного акта,
виходячи з необхідності позначення на місцевості проходження українсько-російського
Державного кордону,
домовилися про таке:

Стаття 1

Сторони проведуть демаркацію українсько-російського Державного кордону,
встановленого Договором між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський
Державний кордон від 28 січня 2003 року.

Стаття 2

Для позначення українсько-російського Державного кордону на місцевості та підготовки
документів демаркації Сторони утворюють Спільну українсько-російську демаркаційну
комісію.

Стаття 3

Ця Угода набирає чинності з дати отримання Сторонами останнього письмового
повідомлення про виконання ними внутрішньодержавних процедур, необхідних для набрання
цією Угодою чинності.

Вчинено в м. Київ 17 травня 2010 року в двох примірниках, кожний українською та
російською мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

За Україну (підпис)
За Російську Федерацію (підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_365

Угода
між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації
про співробітництво в галузі використання та розвитку російської
глобальної навігаційної супутникової системи ГЛОНАСС

(Угоду затверджено Постановою КМ № 705 від 11.08.2010)

Дата підписання: 17.05.2010

Дата затвердження Україною: 11.08.2010

Дата набрання чинності для України: 18.04.2011

Кабінет Міністрів України та Уряд Російської Федерації, що далі іменуються Сторонами,

керуючись Угодою між Урядом України і Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері дослідження та використання космічного простору в мирних цілях від 27 серпня 1996 року (далі — Угода про співробітництво),

беручи до уваги Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації щодо заходів з охорони технологій у зв'язку зі співробітництвом у сфері дослідження і використання космічного простору в мирних цілях і в створенні та експлуатації ракетно-космічної і ракетної техніки від 11 червня 2009 року (далі — Угода про охорону технологій),

враховуючи взаємне прагнення до розширення співробітництва у сфері використання та розвитку супутникової навігації і практичного застосування супутникових навігаційних технологій з використанням російської глобальної навігаційної супутникової системи ГЛОНАСС (далі — система ГЛОНАСС) на благо народів України та Російської Федерації,

домовилися про таке:

Стаття 1

Поняття, які використовуються в цій Угоді, означають таке:

“сигнал стандартної точності системи ГЛОНАСС” — сигнал, який передається навігаційними супутниками системи ГЛОНАСС в трьох піддіапазонах L-діапазону (L1, L2 та L3), як це визначено в інтерфейсних контрольних документах для відповідних сигналів, та в будь-яких інших майбутніх піддіапазонах, доступних всім споживачам навігаційних сигналів системи ГЛОНАСС, для визначення трьох координат місця розташування, трьох складових вектора швидкості та положення часової шкали споживача відносно системного часу ГЛОНАСС та національної шкали часу Російської Федерації UTC (SU);

“навігаційна апаратура споживачів” — апаратура для прийому та обробки навігаційних сигналів стандартної точності системи ГЛОНАСС, інших глобальних навігаційних супутникових систем та засобів їхніх функціональних доповнень з метою визначення споживачем трьох координат місця розташування і трьох складових вектора швидкості і часу;

“функціональні доповнення” — системи наземного та космічного базування для надання споживачам додаткових послуг (відносно послуг, які стандартно надаються глобальними навігаційними супутниковими системами);

“українська супутникова система функціонального доповнення системи ГЛОНАСС” — функціональне доповнення, яке створюється Україною та включає геостаціонарні супутники з зоною обслуговування, яка охоплює в тому числі територію України та територію Російської Федерації;

“корисне навантаження супутникової системи функціонального доповнення системи ГЛОНАСС” — корисне навантаження, яке використовується для супутникової системи функціонального доповнення системи ГЛОНАСС та розміщується на геостаціонарних супутниках, частотні присвоєння для яких зареєстровані в Міжнародному союзі електрозв’язку;

“доступ до навігаційних сигналів системи ГЛОНАСС на безперервній, глобальній та необмеженій основі” — можливість приймати з використанням навігаційної апаратури споживачів навігаційні сигнали стандартної точності системи ГЛОНАСС із заданими характеристиками безперервно в часі в будь-якій точці поверхні Землі та навколосемного простору (до висоти 2000 км) без загубіння або відключення сигналів;

“українська наземна інфраструктура системи ГЛОНАСС, яка включає українські наземні функціональні доповнення системи ГЛОНАСС” — мережі і системи, які існують та створюються Україною на власній території і дозволяють використовувати систему ГЛОНАСС в інтересах соціально-економічного розвитку України та Російської Федерації.

Стаття 2. Мета

Метою цієї Угоди є створення належної організаційної та правової основи для взаємовигідного співробітництва в конкретних сферах спільної діяльності, пов’язаної з використанням і розвитком системи ГЛОНАСС та відповідних супутникових навігаційних технологій за допомогою:

1) регламентації співробітництва у сфері проведення робіт зі створення української наземної інфраструктури системи ГЛОНАСС, яка включає українські наземні функціональні доповнення системи ГЛОНАСС, а також навігаційної апаратури споживачів;

2) створення умов для співробітництва в наукових дослідженнях у сфері використання супутникової навігації;

3) надання на взаємній основі сприяння при обміні матеріалами, устаткуванням та відповідними технологіями у сфері супутникової навігації;

4) створення умов для укладення контрактів для забезпечення реалізації цієї Угоди.

Стаття 3. Правова основа

Співробітництво в рамках цієї Угоди здійснюється відповідно до законодавств держав Сторін при дотриманні загально визначених принципів і норм міжнародного права та без шкоди для виконання Сторонами своїх зобов'язань за іншими міжнародними угодами, учасниками яких є Україна та Російська Федерація.

Стаття 4. Уповноважені органи та призначені організації

1. Уповноваженими органами, відповідальними за здійснення співробітництва, передбаченого цією Угодою (далі — уповноважені органи), є:

від Української Сторони — Національне космічне агентство України;

від Російської Сторони — Федеральне космічне агентство та Міністерство оборони Російської Федерації.

Сторони негайно повідомляють одна одну в письмовій формі дипломатичними каналами про заміну уповноважених органів та (або) призначення додаткових уповноважених органів.

2. Сторони або уповноважені органи відповідно до законодавств держав Сторін можуть призначати організації, які є суб'єктами публічного або приватного права держав Сторін, для здійснення спеціалізованих видів діяльності в рамках цієї Угоди (далі — призначені організації).

Стаття 5. Сфери співробітництва

1. Співробітництво в рамках цієї Угоди здійснюється в таких сферах:

1) створення українських наземних функціональних доповнень системи ГЛОНАСС, які дозволяють забезпечити використання системи ГЛОНАСС споживачами навігаційних сигналів на території України;

2) використання інформації від української наземної інфраструктури системи ГЛОНАСС, яка включає українські наземні функціональні доповнення системи ГЛОНАСС, для науково-технічних розробок, науково-прикладних досліджень з метою розвитку та використання системи ГЛОНАСС в інтересах соціально-економічного розвитку України та Російської Федерації;

3) створення корисного навантаження супутникової системи функціонального доповнення системи ГЛОНАСС та розміщення його на геостаціонарних супутниках з метою створення української супутникової системи функціонального доповнення системи ГЛОНАСС;

4) створення навігаційної апаратури споживачів, яка працює за сигналами стандартної точності системи ГЛОНАСС, інших навігаційних супутникових систем та їхніх функціональних доповнень.

2. Інші сфери співробітництва в рамках цієї Угоди можуть бути визначені в разі необхідності за взаємною згодою Сторін або уповноважених органів.

Стаття 6. Форми співробітництва

1. Співробітництво в рамках цієї Угоди здійснюється в таких формах:

1) обмін науковою та технічною інформацією, експериментальними даними, результатами дослідно-конструкторських робіт, матеріалами, устаткуванням та програмним забезпеченням;

2) сприяння здійсненню програм з підготовки та навчання кадрів, обміну вченими, технічними та іншими фахівцями;

3) надання спеціалізованого технічного сприяння;

4) проведення симпозіумів, конференцій та виставок;

5) розвиток різних форм співробітництва та спільної діяльності на міжнародному ринку навігаційного устаткування та послуг, включаючи діяльність, яка відноситься до комерційних проектів у сфері використання навігаційних супутникових систем.

2. Організаційні, фінансові, правові та технічні умови здійснення конкретних програм та проектів співробітництва становлять предмет окремих угод (контрактів) між уповноваженими органами та (або) призначеними організаціями (далі — окремі угоди (контракти)).

3. Уповноважені органи та (або) призначені організації можуть в разі необхідності засновувати за взаємною домовленістю робочі групи для здійснення програм і проектів, а також конкретних видів діяльності в рамках цієї Угоди.

4. Інші форми співробітництва в рамках цієї Угоди можуть бути визначені в разі необхідності за взаємною згодою Сторін або уповноважених органів.

Стаття 7. Фінансування

1. Фінансування діяльності, яка проводиться в рамках цієї Угоди, здійснюється Сторонами відповідно до законодавств держав Сторін у сфері бюджетного регулювання та залежно від наявності коштів, виділених на ці цілі.

2. Фінансування діяльності, яка проводиться в рамках цієї Угоди, понад бюджетні асигнування або поза державними програмами здійснюється призначеними організаціями і визначається окремими угодами (контрактами).

3. Ніщо в цій статті не тлумачиться як таке, що створює додаткові зобов'язання для України та Російської Федерації з бюджетного фінансування співробітництва, яке здійснюється відповідно до цієї Угоди.

4. Сторони не несуть відповідальності за фінансовими зобов'язаннями, які випливають з окремих угод (контрактів).

Стаття 8. Захист майна і заходи з охорони технологій

1. Кожна Сторона забезпечує дотримання інтересів іншої Сторони, її уповноважених органів і призначених організацій, пов'язаних із правовим та фізичним захистом їхнього майна, яке знаходиться на території її держави з метою здійснення діяльності в рамках цієї Угоди.

2. Заходи з правового та фізичного захисту майна і контролю доступу до технологій, інформації та устаткування при здійсненні конкретних видів спільної діяльності в рамках цієї Угоди здійснюються відповідно до Угоди про охорону технологій.

Стаття 9. Юрисдикція та контроль

1. Система ГЛОНАСС перебуває під юрисдикцією та управлінням Російської Федерації.

2. Російська Сторона зберігає всі права на радіочастотний спектр, виділений Міжнародним союзом електров'язку для забезпечення функціонування системи ГЛОНАСС.

3. Українська супутникова система функціонального доповнення системи ГЛОНАСС, українська наземна інфраструктура системи ГЛОНАСС, яка включає українські наземні функціональні доповнення системи ГЛОНАСС, перебувають під юрисдикцією та управлінням України.

Стаття 10. Особливі домовленості

1. Протягом терміну дії цієї Угоди Російська Сторона забезпечує Українській Стороні доступ до сигналів стандартної точності системи ГЛОНАСС на безперервній, глобальній та необмеженій основі відповідно до поточних можливостей системи ГЛОНАСС.

2. Російська Сторона не занижує точність визначення місця розташування, забезпечувану сигналами стандартної точності системи ГЛОНАСС, протягом терміну дії цієї Угоди.

Стаття 11. Прикінцеві положення

1. Ця Угода набирає чинності з дати отримання дипломатичними каналами останнього письмового повідомлення про виконання Сторонами внутрішньодержавних процедур, необхідних для набрання нею чинності, але не раніше дати набрання чинності Угодою про охорону технологій, та діє протягом невизначеного терміну при тому розумінні, що в зазначений період діють Угода про співробітництво та Угода про охорону технологій.

2. Кожна із Сторін може припинити дію цієї Угоди, направивши іншій Стороні дипломатичними каналами відповідне повідомлення в письмовій формі. В такому випадку ця Угода припиняє свою дію через шість місяців з дати отримання такого повідомлення іншою Стороною. Протягом цього періоду Сторони проводять консультації та в разі необхідності визначають практичні заходи у зв'язку з припиненням дії цієї Угоди.

3. Ця Угода припиняє свою дію у випадку та з дати припинення дії Угоди про співробітництво або Угоди про охорону технологій, якщо Сторони не домовляться про інше в письмовій формі.

Вчинено в м. Київ 17 травня 2010 р. у двох примірниках, кожний українською та російською мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

За Кабінет Міністрів України (підпис)

За Уряд Російської Федерації (підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_380

Угода
між Міністерством освіти і науки України
та Міністерством освіти і науки Російської Федерації
про першочергові заходи з розвитку науково-освітнього
співробітництва на 2010—2012 роки

Дата підписання: 17.05.2010

Дата набрання чинності для України: 17.05.2010

Міністерство освіти і науки України та Міністерство освіти і науки Російської Федерації,
далі — Сторони,

будучи зацікавленими в послідовному розвитку взаємовигідної науково-освітньої співпраці,

виходячи з положень Угоди між Урядом України і Урядом Російської Федерації про співпрацю в галузі культури, науки і освіти від 26 липня 1995 року,

керуючись рішеннями Підкомітету з питань гуманітарного співробітництва Українсько-Російської міждержавної комісії від 7 квітня 2010 року,

домовилися про таке:

1. Метою цієї Угоди є забезпечення подальшого нарощування науково-освітньої співпраці за напрямками, що представляють взаємний інтерес, шляхом спільної підготовки і реалізації двосторонніх проектів.

Сторони налагодять регулярний обмін інформацією щодо державної політики в галузі освіти і науки своїх держав, а також відбір на цій основі напрямів і проектів двосторонньої науково-освітньої співпраці.

2. Сторони розроблять додаткові заходи щодо підтримки вивчення і викладання української мови і літератури в Російській Федерації і російської мови і літератури в Україні.

3. Сторони здійснюватимуть заходи, спрямовані на збільшення взаємних обмінів студентами.

Конкретні обсяги, спеціальності й умови обмінів студентами Сторони узгоджуватимуть в рамках міжміністерських консультацій протягом 2010 року.

4. Сторони всебічно сприятимуть обміну інформацією з питань підвищення якості освітніх послуг, що надаються філіями вищих навчальних закладів України на території Російської Федерації і філіями вищих навчальних закладів Російської Федерації на території України.

З цією метою Сторони проведуть в 2010 році відповідний спільний моніторинг.

5. Сторони сприятимуть розширенню прямих зв'язків між вищими навчальними закладами і науковими установами, акцентуючи увагу на налагодженні співробітництва між дослідницькими університетами обох держав, а також розширенню обмінів викладачами і науковцями для проведення спільних наукових досліджень у сфері освіти, стажувань і підвищення кваліфікації.

6. Сторони на постійній основі здійснюватимуть обмін досвідом та інформацією з питань імплементації Болонської декларації в системах вищої освіти України і Російської Федерації.

7. Сторони продовжать надавати регулярну підтримку діяльності українсько-російської Змішаної комісії істориків і, зокрема, проведенню в червні 2010 р. чергового засідання цієї Комісії в місті Києві.

8. Сторони забезпечать проведення в 2011 році Днів освіти і науки України в Російській Федерації і в 2012 році Днів освіти і науки Російської Федерації в Україні.

9. Сторони продовжать практику проведення студентських форумів.

10. Сторони продовжать роботу з вдосконалення і актуалізації договірно-правової бази українсько-російської співпраці в галузі освіти і науки.

11. Сторони розроблять і здійзнять заходи щодо активізації книгообміну між університетськими бібліотеками України і Російської Федерації.

12. Організаційні і фінансові умови реалізації українсько-російських проектів науково-освітньої співпраці, що формуватимуться в рамках цієї Угоди, узгоджуватимуться організаціями Сторін, що співпрацюють, у кожному окремому випадку.

13. Ця Угода набирає чинності з дати її підписання і діятиме до 31 грудня 2012 року.

Здійснено в м. Київ 17 травня 2010 року в двох примірниках, кожний українською та російською мовами, при цьому обидва тексти рівноавтентичні.

За Міністерство освіти і науки України (підпис)

За Міністерство освіти і науки Російської Федерації (підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_364

Програма

співробітництва між Міністерством культури і туризму України

і Міністерством культури Російської Федерації на 2010—2014 роки

Міністерство культури і туризму України і Міністерство культури Російської Федерації, далі — Сторони, бажаючи розвивати процес взаємного збагачення культур України і Російської Федерації, будучи переконаними, що співробітництво в галузі культури та мистецтва сприяє взаєморозумінню, розвитку й укріпленню добросусідських відносин між Україною і Російською Федерацією, відповідно до Угоди між Міністерством культури і туризму України та Міністерством культури і масових комунікацій Російської Федерації про співробітництво у галузі культури від 22 грудня 2006 року, домовились про таке:

1. Сторони створюють сприятливі умови для розвитку співробітництва у сфері образотворчого і сценічного мистецтва, кінематографії, бібліотечної і музейної справи, декоративно-прикладного, самодіяльного та циркового мистецтва, народних промислів, збереження об'єктів історично-культурної спадщини, виявлення і взаємного повернення культурних цінностей, що опинилися на території України і Російської Федерації внаслідок Другої світової війни.

2. Сторони, у разі необхідності, проводитимуть “круглі столи” з метою обговорення актуальних питань українсько-російського культурного співробітництва.

3. Сторони сприяють встановленню прямих контактів між музичними закладами і концертними організаціями, обміну виконавцями, музичними колективами і спеціалістами, а також розширенню зв'язків між творчими спілками України і Російської Федерації.

Сторони підтримують взаємну участь українських і російських виконавців та колективів в міжнародних музичних фестивалях, конкурсах та музичних заходах, що проводяться на території держав Сторін, надають підтримку організації й проведенню спільних концертних програм та проектів, обміну солістами, режисерами-постановниками й хореографами.

Сторони заохочують участь російських виконавців і колективів в міжнародних фестивалях, що проводяться на території України:

- міжнародний фестиваль “Два дні і дві ночі нової музики”;
- міжнародний музичний фестиваль “Прем'єри сезону”;
- міжнародний форум “Музика молодих”;
- міжнародний фестиваль “Джаз Коктебель”;
- міжнародний фестиваль сучасного мистецтва “ГОГОЛЬFEST”;
- міжнародний фестиваль “Київ-Музик-Фест”;
- XVI міжнародний фестиваль музичного мистецтва “Прокоф'євська весна”;

- міжнародний фестиваль сучасної музики “Контрасти”;
- міжнародний конкурс оперних співаків імені С. Крушельницької;
- міжнародний конкурс балету імені Сергія Лифаря;
- міжнародний конкурс вокалістів імені Бориса Гмирі;
- міжнародний конкурс вокалістів імені А. Б. Солов’яненка;
- міжнародний конкурс диригентів імені Стефана Турчака;
- міжнародний фестиваль “Зірки світового балету”.

Сторони заохочують участь українських виконавців і колективів в міжнародних фестивалях, що проводяться на території Російської Федерації:

- концертна програма для органних залів “Що за геній цей Бах”, присвячена 325-річчю від дня народження І. С. Баха;
- московський пасхальний фестиваль;
- фестиваль симфонічних оркестрів світу;
- Санкт-Петербурзький міжнародний хоровий фестиваль;
- міжнародний фестиваль мистецтв “Зірки білих ночей”;
- XIV Міжнародний конкурс ім. П. І. Чайковського;
- III Міжнародний конкурс оперних артистів Галини Вишневної.

4. Сторони сприяють встановленню й розвитку прямих контактів між театрами, обміну виконавцями, постановочними групами, критиками та театрознавцями, запрошенню режисерів на постановку вистав в Україні і Російській Федерації, а також організації гастролей, участі в міжнародних театральних фестивалях, які проводяться на території держав Сторін.

Сторони заохочують участь російських виконавців і колективів у міжнародних театральних фестивалях, що проводяться на території України:

- міжнародний фестиваль “Боспорські Агони”;
- міжнародний театральний фестиваль “Золотий Лев”.

Сторони заохочують участь українських виконавців і колективів у міжнародних театральних фестивалях, що проводяться на території Російської Федерації:

- міжнародний фестиваль російських театрів країн СНД і Балтії “Зустрічі в Росії”;
- міжнародний фестиваль NET (Новий Європейський Театр);
- міжнародний фестиваль “КУКАРТ”;
- міжнародний фестиваль “Слов’янські театральні зустрічі”.

Сторони сприяють організації виступів драматичних і музичних театрів, художніх колективів та окремих виконавців у рамках проведення Днів та Тижнів культури, а також

заходів, присвячених ювілейним і визначним подіям у житті народів України і Російської Федерації.

З метою поглиблення українсько-російського гуманітарного співробітництва Сторони сприяють проведенню в обох державах заходів, приурочених до ювілейних дат — 150-річчя від дня народження А. П. Чехова у 2010 році та 200-річчя від дня народження видатного художника і поета Т. Г. Шевченка у 2014 р.

Під час планування спільних заходів Сторони надають особливого значення проектам і програмам, спрямованим на висвітлення теми святкування 65-ї річниці Перемоги у Другій світовій війні.

5. Сторони сприяють співробітництву і розвитку партнерства між музеями України і Російської Федерації, обміну художніми і фотовиставками, експозиціями сучасного мистецтва, інформацією стосовно нових музейних технологій, а також встановленню прямих контактів між музеями та центрами сучасного мистецтва держав Сторін.

6. Сторони, у межах своєї компетенції, сприяють налагодженню контактів і зв'язків у галузі літературної і перекладацької діяльності, підтримують взаємну участь у міжнародних книжкових ярмарках, що проводяться в Україні та Російській Федерації. Сторони сприяють організації та проведенню спільних творчих семінарів, зустрічей і “круглих столів” за участю українських та російських письменників, поетів, перекладачів, надають підтримку участі у цих заходах учасникам від України і Російської Федерації.

7. Сторони сприяють встановленню прямих зв'язків між вищими та середніми спеціальними навчальними закладами культури і мистецтва України та Російської Федерації, створюють умови для підвищення кваліфікації та творчих стажувань викладачів вищих навчальних закладів.

Сторони сприяють обміну студентами на базі провідних театральних-видовищних установ та вищих навчальних і наукових закладів культури і мистецтва держав Сторін.

8. Сторони розвивають співробітництво в галузі народної творчості і обмінюються інформацією у сфері народного мистецтва, в тому числі — щодо міжнародних фольклорних фестивалів, що проводяться на території держав Сторін.

Сторони заохочують участь російських виконавців і колективів у міжнародних фольклорних фестивалях, що проводяться на території України:

- міжнародний фестиваль фольклору “Поліське літо з фольклором”;
- міжнародний фестиваль дитячого фольклору “Котилася торба”;
- міжнародний фестиваль українського фольклору “Берегиня”;
- міжнародний фестиваль українського фольклору “Покуть”;
- міжнародний етнофестиваль “Країна мрій”;

- міжнародний екокультурний фестиваль “Трипільське коло”;
- міжнародний молодіжний фестиваль традиційної народної культури “Древлянські джерела”.

Сторони заохочують участь українських виконавців і колективів у міжнародних фольклорних фестивалях, що проводяться на території Російської Федерації:

- міжнародний фестиваль слов’янської культури “Хотмижська осінь”;
- міжнародний фестиваль народних мистецтв і ремесел “Садко”;
- міждержавний фестиваль “Слов’янська єдність”;
- міжнародний фестиваль народної творчості “Співдружність”;
- міжнародний фестиваль народної творчості “Амур — річка дружби”;
- міжнародний фестиваль ветеранських хорів “Перемога залишається молодістю”;
- міжнародний фестиваль “Граї гармонь у День Перемоги”;
- міжнародний фольклорний фестиваль “Танці над Ельбрусом”;
- міжнародний фестиваль народної творчості “Строката поляна”.

Сторони сприяють запрошенню творчих колективів та окремих виконавців із України і Російської Федерації на фестивалі народної музики, співочі свята та інші музичні заходи, згідно з регламентом цих фестивалів, а також участі українських і російських діячів культури й мистецтва, спеціалістів у галузі народної творчості в міжнародних семінарах і майстер-класах.

Сторони сприяють встановленню прямих зв’язків між закладами народної творчості і самодіяльними колективами держав Сторін.

Сторони сприятимуть організації і проведенню обмінних гастролей Національного заслуженого академічного ансамблю танцю імені П. Вірського та одного з провідних державних російських танцювальних ансамблів.

9. Сторони докладають зусиль для проведення обмінних Днів культури України і Російської Федерації в період дії цієї Програми.

Терміни, місце проведення, фінансові і технічні умови організації обмінних Днів культури визначатимуться Сторонами в окремих протоколах.

10. Сторони здійснюють співробітництво в галузі кінематографії, сприяють реалізації спільних кінопроектів.

Сторони сприяють проведенню обмінних Днів українського і російського кіно на паритетних умовах, надають підтримку в запрошенні майстрів кіно України і Російської Федерації на міжнародні кінофестивалі та інші заходи, що проводяться на території держав Сторін, згідно з їхнім регламентом.

Сторони заохочують участь фільмів російського виробництва у міжнародних кінофестивалях, що проводяться на території України:

- київський міжнародний фестиваль документальних фільмів “Кінолітопис”;
- міжнародний фестиваль анімаційних фільмів “Крок”;
- київський міжнародний кінофестиваль “Молодість”;
- міжнародний студентський кінофестиваль “Пролог”;
- міжнародний кінофестиваль “Відкрита ніч”.

Сторони заохочують участь фільмів українського виробництва у міжнародних кінофестивалях, що проводяться на території Російської Федерації:

- відкритий фестиваль кіно країн СНД і Балтії “Кіношок”;
- форум національних кінематографій;
- міжнародний кінофорум “Золотий Витязь”;
- міжнародний фестиваль “Послання до людини”;
- міжнародний фестиваль кінематографічних дебютів “Дух вогню”;
- міжнародний кінофестиваль студентських фільмів “Свята Анна”.

11. Сторони сприяють розширенню прямих контактів між бібліотеками України і Російської Федерації, підтримують обмін книжковими виставками, проведення спільних конференцій, симпозіумів і семінарів у галузі бібліотечної справи.

12. Сторони обмінюються інформацією щодо питань обліку, збереження, реставрації, археології, використання і пропаганди історико-культурної спадщини, а також вивчають можливості спільного проведення реставраційних та археологічних робіт, наукових і практичних семінарів, експедицій, симпозіумів, зустрічей спеціалістів та експертів.

Сторони сприяють вивченню історико-культурної спадщини народів України і Російської Федерації, пошуку й обліку об’єктів культурної спадщини на території держав Сторін.

Сторони забезпечують доступ громадян обох держав до культурних цінностей, які знаходяться у їх віданні, що зібрані в архіви, бібліотеки, музеї України і Російської Федерації.

13. Сторони сприяють активізації міжнародного та прикордонного співробітництва регіонів України і Російської Федерації в галузі культури, розвитку прямих контактів на регіональному рівні та здійсненню спільних проектів у сфері образотворчого, музичного, театрального мистецтва і народної творчості.

14. Сторони передбачають обмін делегаціями та інформаційними матеріалами з метою ознайомлення різних прошарків населення, у тому числі — молоді, з національними, культурними традиціями кожної зі Сторін і поглиблення співпраці в гуманітарній сфері.

Сторони передбачають обмін досвідом та інформацією, а також участь спеціалістів у наукових конференціях, робочих групах і різноманітних форумах, що організовуються на території України і Російської Федерації.

Терміни робочих візитів і склад делегацій уточнюватимуться в робочому порядку.

15. У межах своєї компетенції, Сторони забезпечують задоволення культурних потреб осіб, які належать до числа української національної меншини в Російській Федерації, та осіб, які належать до числа російської національної меншини в Україні.

16. Умови обміну офіційними делегаціями, проведення виставок і гастролей будуть погоджуватися Сторонами в кожному конкретному випадку.

Положення згаданої Програми не виключають інші форми співробітництва, реалізація яких стане предметом окремих договорів.

17. Сторони з метою практичного виконання цієї Програми у разі необхідності заключатимуть протоколи про співробітництво на взаємній основі.

18. Всі розбіжності між Сторонами відносно застосування положень Програми вирішуватимуться шляхом переговорів і консультацій.

19. Ця Програма не є міжнародним договором, не створює прав та зобов'язань, що регулюються міжнародним правом, і буде здійснюватися згідно з законодавством держав Сторін.

20. Ця Програма набуває чинності з дати її підписання і діє до 31 грудня 2014 року.

Вчинено у м. Київ 17 травня 2010 р.

За міністерство культури і туризму України (підпис)

За Міністерство культури Російської Федерації (підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.google.com.ua>

Протокол
між Державною митною службою України
та Федеральною митною службою (Російська Федерація)
про взаємне визнання окремих результатів митного контролю товарів
і транспортних засобів при здійсненні митних операцій при перетині
українсько-російського Державного кордону

Дата підписання: 18.10.2011

Дата набрання чинності для України: 28.10.2011

Державна митна служба України та Федеральна митна служба (Російська Федерація), далі — Сторони,

керуючись положеннями Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про пункти пропуску через Державний кордон між Україною та Російською Федерацією від 8 лютого 1995 року, Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про співробітництво та взаємодопомогу в митних справах від 24 червня 1993 року,

з метою прискорення та спрощення митних процедур при переміщенні товарів і транспортних засобів через українсько-російський Державний кордон,

домовилися про таке:

Стаття 1

Сторони забезпечують, щоб товари та транспортні засоби, які переміщуються через українсько-російський Державний кордон, супроводжувалися належними документами, передбаченими митним законодавством держав Сторін.

Стаття 2

Кожна зі Сторін на основі взаємності визнає результати митного контролю товарів і транспортних засобів, проведеного іншою Стороною (відомості про найменування, вартість, кількість, вагу, результати сканування, накладені митними органами засоби митної ідентифікації), і використовує їх при проведенні митного контролю зазначених товарів і транспортних засобів, переміщуваних через українсько-російський Державний кордон.

Результати митного контролю, проведеного однією зі Сторін, визнаються іншою стороною з урахуванням принципу достатності для забезпечення дотримання законодавства держави іншої Сторони у разі надання при переміщенні через українсько-російський

Державний кордон товарів та транспортних засобів оригінальних примірників митних та інших документів, оформлених відповідно до порядку, встановленого законодавством держав Сторін.

Стаття 3

1. Як документи, що підтверджують необхідні для проведення митного контролю відомості, кожною зі Сторін визнаються оформлені при вивезенні з території держави іншої Сторони товарів та транспортних засобів:

— митна декларація (інший документ, що використовується як митна декларація), оформлена при вивезенні товарів з території держави іншої Сторони;

— акт митного огляду (огляду) переміщуваних товарів;

— документи, які мають технологічні відмітки (записи), котрі свідчать про результати проведеного митного контролю (в тому числі, контролю радіоактивних матеріалів, що діляться), переміщуваних товарів та транспортних засобів, завірених митними органами Сторін.

2. Засоби митної ідентифікації, накладені при проведенні митного контролю однією зі Сторін, визнаються іншою Стороною за умови їх цілісності та належної фіксації факту їх накладення у відповідних документах.

Стаття 4

З метою забезпечення реалізації положень статей 2 і 3 цього Протоколу Сторони обмінюються зразками митних документів і засобів митної ідентифікації, а також відомостями про порядок їх складання (накладення) у п'ятиденний термін з дати підписання цього Протоколу.

Про всі зміни форм митних документів, порядку їх складання, а також зміни видів митного забезпечення та порядку його накладення Сторона, до законодавства держави якої внесені відповідні зміни, негайно інформує іншу Сторону.

Стаття 5

Сторони прагнуть до поступової уніфікації форм і порядку оформлення митних документів.

Стаття 6

У разі виявлення однією зі Сторін недійсних митних документів, такі документи направляються іншій Стороні для вжиття необхідних заходів відповідно до законодавства держави цієї Сторони.

Стаття 7

Положення цього Протоколу не застосовуються у разі проведення митного контролю митними органами Сторін у рамках застосування системи управління ризиками, якщо відповідним профілем ризику обумовлено його застосування незалежно від взаємного визнання результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, відповідно до цього Протоколу, за наявності інформації, яка прямо вказує на ознаки порушення митного законодавства, діючого на території держави Сторони, на територію якої здійснюється ввезення товарів і транспортних засобів, у разі вжиття заходів правоохоронними підрозділами митних органів Сторін, а також у випадку, зазначеному у статті 6 цього Протоколу.

Стаття 8

Всі спори і розбіжності, пов'язані з виконанням і тлумаченням положень цього Протоколу, вирішуються шляхом консультацій і переговорів між Сторонами.

Стаття 9

Зміни та доповнення до цього Протоколу можуть бути внесені лише за взаємною згодою Сторін.

Стаття 10

Цей Протокол укладено на невизначений термін і набирає чинності на десятий день з дати його підписання. Дію цього Протоколу може бути припинено будь-якою із Сторін шляхом направлення іншій Стороні письмового повідомлення про намір припинити дію цього Протоколу. У такому випадку дія цього Протоколу припиняється через 30 днів з дати отримання зазначеного повідомлення.

Вчинено у м. Донецьк 18 жовтня 2011 року.

За Державну митну службу України (підпис)

За Федеральну митну службу (Російська Федерація) (підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/643_386

Розділ 4

Символіка Організації Об'єднаних Націй

	
<p>Прапор ООН</p>	<p>Емблема ООН</p>
<p>На другій черговій сесії Генеральної Асамблеї ООН Генеральний секретар представив меморандум, в якому вказувалося, що необхідність у прапорі Організації вже відчувається і, безумовно, у все більшій мірі буде відчуватися в майбутньому для використання комітетами і комісіями ООН у різних частинах світу, а також у центральних установах та інформаційних центрах ООН.</p> <p>20 жовтня 1947 р. Асамблея без заперечень прийняла резолюцію, в якій проголошувалося, що “прапор Організації Об'єднаних Націй являє собою офіційну емблему, затверджену Генеральною Асамблеєю, яка поміщена в центрі на світло-блакитному фоні”. Колір полотна прапора не має конкретного значення.</p>	<p>Емблема-герб ООН була підготовлена Відділом подання Управління стратегічних служб Сполучених Штатів у квітні 1945 р. у відповідь на прохання розробити ескіз емблеми для Конференції в Сан-Франциско, на якій був розроблений і прийнятий Статут ООН.</p> <p>Емблема Конференції в Сан-Франциско являла собою кругле зображення карти світу, що тягнеться до 40-ї паралелі на південь і 100-го меридіана на захід від Грінвіча в нижчому вертикальному положенні.</p> <p>Генеральний секретар вказав на бажання того, щоб Асамблея затвердила ескіз як офіційну печатку та емблему ООН, і 7 грудня 1946 р. Асамблея затвердила ескіз Сан-Франциско. Переглянутий варіант емблеми представляв собою карту світу з полярною рівновіддаленою азимутальною проекцією, оточеною двома оливковими гілками. Ці два символи говорять самі за себе. Оливкова гілка в Стародавній Греції слугувала символом миру. Карта світу символізує сферу, в якій Організація займається досягненням своєї основної мети — миру у світі.</p>

Прапори галузевих підрозділів ООН

The logo of the International Atomic Energy Agency (IAEA) features a stylized atomic symbol with three elliptical orbits and a central nucleus, set against a blue background with a laurel wreath.	The logo of the International Civil Aviation Organization (ICAO) shows a globe with wings extending from the sides, symbolizing global aviation, on a blue background with a laurel wreath.	The logo of the International Labour Organization (ILO) consists of the letters 'ILO' in a stylized font, surrounded by a gear and a laurel wreath, on a blue background.
Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ)	Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)	Міжнародна організація праці (МОП)
The logo of the International Maritime Organization (IMO) features a globe with a compass rose and a laurel wreath, on a blue background.	The logo of the International Telecommunication Union (ITU) shows a globe with a lightning bolt and the letters 'ITU', on a blue background with a laurel wreath.	The logo of UNESCO depicts a classical building with columns and the word 'UNESCO' below it, on a blue background.
Міжнародна морська організація (ІМО)	Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)
The logo of UNICEF shows a mother holding a child, with a globe in the background, on a blue background with a laurel wreath.	The logo of the Universal Postal Union (UPU) features a globe with a hand holding a letter, on a blue background with a laurel wreath.	The logo of the World Health Organization (WHO) shows a globe with a caduceus (a staff with two snakes) in the center, on a blue background with a laurel wreath.
Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)	Всесвітній поштовий союз (ВПС)	Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
	The logo of the World Meteorological Organization (WMO) features a globe with a weather vane and the acronym 'WMO' at the top, on a blue background with a laurel wreath.	
	Всесвітня метеорологічна організація (ВМО)	

Статут Організації Об'єднаних Націй*

*Складовою частиною Статуту є Статут Міжнародного Суду (тут і далі зірочкою подано примітки укладачів).

Поправки до ст. 23, 27 і 61 Статуту прийняті Генеральною Асамблеєю 17 грудня 1963 р. і набули чинності 31 серпня 1965 р.

Поправка до ст. 109, прийнята Генеральною Асамблеєю 20 грудня 1965 р., набула чинності 12 червня 1968 р.

Поправка до ст. 23 Статуту збільшує кількість членів Ради Безпеки з одинадцяти до п'ятнадцяти осіб.

Виправлена стаття 27 передбачає, що рішення Ради Безпеки з процедурних питань вважаються прийнятими, коли за них подані голоси дев'ятох членів (раніше — семи), а з усіх інших питань — коли за них подали голоси дев'яти членів (раніше сім), включаючи збіжні голоси п'яти постійних членів Ради Безпеки.

Поправка до ст. 61 збільшує кількість членів Економічної та соціальної ради з вісімнадцяти до двадцяти семи осіб. Подальша поправка до цієї статті, що набула чинності 24 вересня 1973 р., збільшує кількість членів Ради з двадцяти семи до п'ятдесяти чотирьох осіб.

Поправка до першого пункту ст. 109 передбачає, що час і місце проведення Генеральної конференції держав-членів з метою перегляду Статуту визначаються двома третинами голосів членів Генеральної Асамблеї і голосами будь-яких дев'яти (раніше — семи) членів Ради Безпеки.

Пункт 3 ст. 109, який передбачає можливість скликання конференції з перегляду Статуту, розглянутий Генеральною Асамблеєю і Радою Безпеки на десятій черговій сесії Генеральної Асамблеї в 1955 р. і залишений в його первинному формулюванні: “голосами будь-яких семи членів Ради Безпеки”.

Ми, народи Об'єднаних Націй,

сповнені рішучості: відвернути прийдешні покоління від лиха війни, яка двічі в нашому житті принесла людству невимовне горе; знову утвердити віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особистості, в рівноправність чоловіків і жінок, рівність прав великих і нечисленних націй; створити умови, за яких дотримуватимуться справедливості і пошана до зобов'язань згідно з договорами та іншими джерелами міжнародного права; сприяти соціальному прогресу і поліпшенню умов життя при більшій свободі;

і для цих Цілей проявляти терпимість і жити разом у світі один з одним як добрі сусіди; об'єднати наші сили для підтримки міжнародного миру і безпеки; гарантувати ухвалення принципів і встановлення таких методів, щоб збройні сили застосовувалися лише в спільних

інтересах; використовувати міжнародний апарат для сприяння економічному і соціальному прогресу всіх народів,

вирішили об'єднати наші зусилля для досягнення цих Цілей.

Згідно з цим наші уряди через представників, присутніх у місті Сан-Франциско, котрі пред'явили належно оформлені свої повноваження, погодилися прийняти цей Статут Організації Об'єднаних Націй і постановою затвердили міжнародну Організацію під назвою "Об'єднані Нації".

Розділ I

Цілі і принципи

Стаття 1

Організація Об'єднаних Націй ставить за мету:

1. Підтримувати міжнародний мир та безпеку і вживати ефективних колективних заходів для запобігання й усунення загрози миру, придушення актів агресії або інших порушень і проводити мирними засобами, згідно з принципами справедливості і міжнародного права, залагодження або вирішення міжнародних суперечок чи ситуацій, які можуть призвести до порушення миру.

2. Розвивати дружні стосунки між націями на основі пошани принципу рівноправності і самовизначення народів, а також застосовувати інші відповідні заходи для зміцнення загального миру.

3. Здійснювати міжнародну співпрацю щодо вирішення міжнародних проблем економічного, соціального, культурного й гуманітарного характеру і шанобливого ставлення до прав і основних свобод людини для всіх, незалежно від мови, статі, расових та релігійних відмінностей.

4. Бути центром для узгодження дій націй в досягненні цих спільних Цілей.

Стаття 2

Для досягнення Цілей, вказаних у статті 1, Організація і її Члени діють відповідно до таких принципів:

1. Організація заснована на принципі суверенної рівності всіх її Членів.

2. Усі Члени Організації Об'єднаних Націй сумлінно виконують взяті на себе за цим Статутом зобов'язання, щоб скористатися з належних їм як Членам Організації прав і привілеїв.

3. Усі Члени Організації Об'єднаних Націй вирішують свої міжнародні спори у мирний спосіб так, щоб не ставити під загрозу міжнародну безпеку і справедливість.

4. Усі Члени Організації Об'єднаних Націй у міжнародних відносинах утримуються від погроз насильства чи застосування його проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави та інших методів, несумісним з Цілями Об'єднаних Націй.

5. Усі Члени Організації Об'єднаних Націй всебічно сприяють їй в усьому, що робить вона відповідно до цього Статуту, й утримуються від надання допомоги будь-якій державі, проти якої Організація Об'єднаних Націй вдається до дій превентивного або примусового характеру.

6. Організація стежить, щоб держави, які не є її Членами, діяли відповідно до цих принципів, оскільки це необхідно для підтримки міжнародного миру і безпеки.

7. Цей Статут не надає Організації Об'єднаних Націй права втручатися у справи, що належать до внутрішньої компетенції тієї чи іншої держави, і не вимагає від Членів Організації Об'єднаних Націй, відповідно до цього Статуту, дозволу на таке; проте цей принцип не стосується примусових заходів на підставі Розділу VII.

Розділ II

Члени Організації

Стаття 3

Первинними Членами Організації Об'єднаних Націй вважаються держави, які взяли участь в роботі Конференції в Сан-Франциско зі створення Міжнародної Організації або раніше підписали Декларацію Об'єднаних Націй від 1 січня 1942 року, підписали і ратифікували цей Статут відповідно до статті 110.

Стаття 4

1. Прийом у Члени Організації відкритий для всіх миролюбних держав, які візьмуть на себе зобов'язання, що містяться в цьому Статуті, і які, на думку Організації, можуть і бажають ці зобов'язання виконувати.

2. Прийом будь-якої держави в Члени Організації здійснюється ухвалою Генеральної Асамблеї за рекомендацією Ради Безпеки.

Стаття 5

Якщо проти того чи іншого Члена Організації Рада Безпеки застосувала дії превентивного або примусового характеру, то Генеральна Асамблея має право, за рекомендацією Ради Безпеки, скасувати права і привілеї, що належать йому як Членові Організації. Відновити ці права і привілеї може Рада Безпеки.

Стаття 6

Член Організації, котрий систематично порушує принципи, що містяться в цьому Статуті, може бути виключений з Організації Генеральною Асамблеєю за рекомендацією Ради Безпеки.

Розділ III

Органи

Стаття 7

1. Як головні органи Організації Об'єднаних Націй затверджуються: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна та соціальна рада, Рада з опіки, Міжнародний Суд і Секретаріат.

2. Допоміжні органи, за необхідності, можуть затверджуватися відповідно до цього Статуту.

Стаття 8

Організація Об'єднаних Націй не встановлює жодних обмежень стосовно прав чоловіків і жінок брати будь-яку участь на однакових умовах у її головних і допоміжних органах.

Розділ IV

Генеральна Асамблея

Склад

Стаття 9

1. Генеральна Асамблея складається зі всіх Членів Організації.
2. Кожен Член Організації має не більше п'яти представників у Генеральній Асамблеї.

Функції і повноваження

Стаття 10

Генеральна Асамблея уповноважує обговорювати будь-які питання чи справи в межах цього Статуту або ті, що належать до повноважень і функцій того чи іншого органу, передбачених цим Статутом, і, за винятками, передбаченими статтею 12, давати рекомендації

Членам Організації Об'єднаних Націй чи Раді Безпеки або і Членам Організації, і Раді Безпеки з будь-яких питань або справ.

Стаття 11

1. Генеральна Асамблея уповноважується розглядати загальні принципи співпраці щодо збереження міжнародного миру і безпеки, у тому числі принципи визначального роззброєння і регулювання озброєнь, і давати стосовно цих принципів рекомендації Членам Організації чи Раді Безпеки або і Членам Організації, і Раді Безпеки.

2. Генеральна Асамблея уповноважується обговорювати різні питання, що стосуються збереження міжнародного миру і безпеки, поставлені перед нею будь-яким Членом Організації чи Радою Безпеки або державою, яка не є Членом Організації, відповідно до пункту 2 статті 35, і, за винятками, передбаченими статтею 12, давати щодо тих чи інших таких питань рекомендації зацікавленій державі чи державам або Раді Безпеки чи і Раді Безпеки, і зацікавленій державі або державам. Будь-яке з тих питань, на яке необхідно відреагувати, Генеральна Асамблея передає Раді Безпеки до або після обговорення.

3. Генеральна Асамблея може звертати увагу Ради Безпеки на ситуації, які загрожували б міжнародному миру і безпеці.

4. Повноваження Генеральної Асамблеї, викладені в цій статті, не повинні обмежувати суть статті 10.

Стаття 12

1. Коли Рада Безпеки виконує покладені на неї цим Статутом функції стосовно будь-якого спору або ситуації, Генеральна Асамблея не може давати ті чи інші рекомендації щодо них, якщо Рада Безпеки про це не попросить.

2. Генеральний секретар, з відома Ради Безпеки, доповідає Генеральній Асамблеї на кожній її сесії про всі питання, що стосуються збереження міжнародного миру і безпеки, які перебувають на розгляді Ради Безпеки, а також Генеральній Асамблеї або, якщо Генеральна Асамблея не засідає, Членам Організації негайно, як тільки Рада Безпеки припинить розгляд таких питань.

Стаття 13

1. Генеральна Асамблея організовує дослідження і робить рекомендації з метою:

а) сприяння міжнародній співпраці в політичній сфері і заохочення прогресивного розвитку міжнародного права і його кодифікування;

b) сприяння міжнародній співпраці у сферах економічній, соціальній, культури, освіти, охорони здоров'я, шанобливого ставлення до прав людини та основних свобод для всіх, незалежно від мови, статі, расових і релігійних відмінностей.

2. Подальші обов'язки, функції і повноваження Генеральної Асамблеї щодо питань, згаданих вище в пункті 1 b, викладені в Розділах IX і X.

Стаття 14

З дотриманням положень статті 12, Генеральна Асамблея уповноважується рекомендувати заходи мирного залагоджування будь-якої ситуації, незалежно від її походження, яка, на думку Асамблеї, могла б зруйнувати спільне благополуччя або дружні стосунки між націями, включаючи ситуації порушення положень цього Статуту, задекларованих у Цілях і принципах Об'єднаних Націй, котрі виникають як наслідок.

Стаття 15

1. Генеральна Асамблея отримує і розглядає щорічні і спеціальні доповіді Ради Безпеки; ці доповіді повинні містити звіт про заходи щодо збереження міжнародного миру і безпеки, які Рада Безпеки вживатиме або вжила.

2. Генеральна Асамблея отримує і розглядає доповіді інших органів Організації.

Стаття 16

Генеральна Асамблея виконує стосовно міжнародної системи опіки такі функції, які покладені на неї на підставі Розділів XII і XIII, включаючи затвердження угод з опіки для територій, що не належать до стратегічних.

Стаття 17

1. Генеральна Асамблея розглядає і затверджує бюджет Організації.

2. Члени Організації стежать за її витратами з розподілу, що встановлюється Генеральною Асамблеєю.

3. Генеральна Асамблея розглядає і затверджує різні фінансові і бюджетні угоди зі спеціалізованими установами, згаданими в статті 57, і перевіряє адміністративні бюджети таких спеціалізованих установ з метою дати рекомендації зацікавленим установам.

Голосування

Стаття 18

1. Кожен Член Генеральної Асамблеї має один голос.

2. Рішення Генеральної Асамблеї з важливих питань приймаються більшістю в дві третини присутніх Членів Асамблеї, що беруть участь в голосуванні. Ці питання містять: рекомендації стосовно збереження міжнародного миру і безпеки, вибори непостійних членів Ради Безпеки, вибори членів Економічної та соціальної ради, вибори членів Ради з опіки, відповідно до пункту 1 с статті 86, прийом нових Членів в Організацію Об'єднаних Націй, припинення прав і привілеїв Членів Організації, виключення з Організації її Членів, питання, що належать до функціонування системи опіки, бюджетні питання.

3. Рішення з інших питань, включаючи визначення додаткових категорій питань, які підлягають затвердженню більшістю в дві третини голосів, приймаються простою більшістю присутніх і таких, що беруть участь в голосуванні.

Стаття 19

Члена Організації, який має заборгованість зі сплати Організації грошових внесків, позбавляють права голосу в Генеральній Асамблеї, якщо сума його заборгованості дорівнює або перевищує суму внесків, котрі належить з нього стягнути за два повні попередні роки. Проте Генеральна Асамблея може дозволити такому Членові Організації брати участь в голосуванні, якщо вона визнає: протермінування платежу сталося через незалежні від нього обставини.

Процедура

Стаття 20

Генеральна Асамблея збирається на чергові щорічні сесії і на такі спеціальні сесії, яких зможуть зажадати обставини. Спеціальні сесії скликаються Генеральним секретарем на вимогу Ради Безпеки або більшості Членів Організації.

Стаття 21

Генеральна Асамблея встановлює свої власні правила процедури. Вона обирає свого Голову на кожну сесію.

Стаття 22

Генеральна Асамблея уповноважується заснувати такі допоміжні органи, які вона визнає необхідними для здійснення своїх функцій.

Розділ V

Рада Безпеки

Склад

Стаття 23

1. Рада Безпеки складається з п'ятнадцяти Членів Організації. Китайська Республіка, Франція, Союз Радянських Соціалістичних Республік, Сполучене Королівство Великобританії і Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки є постійними членами Ради Безпеки. Генеральна Асамблея обирає десять інших Членів Організації як непостійних членів Ради Безпеки, приділяючи особливо належну увагу, насамперед, ступеню участі Членів Організації в підтримці міжнародного миру і безпеки і в досягненні інших цілей Організації, а також справедливому географічному розподілу.

2. Непостійні члени Ради Безпеки обираються на дворічний термін. При перших виборах непостійних членів, після збільшення Ради Безпеки з одинадцяти до п'ятнадцяти, два з чотирьох додаткових членів обираються терміном на один рік. Вибуваючий член Ради Безпеки не підлягає негайному переобранню.

3. Кожен член Ради Безпеки має одного представника.

Функції і повноваження

Стаття 24

1. Для забезпечення швидких і ефективних дій Організації Об'єднаних Націй її Члени покладають на Раду Безпеки головну відповідальність за збереження міжнародного миру і безпеки й погоджуються в тому, що під час виконання обов'язків, пов'язаних з цією відповідальністю, Рада Безпеки діє від їх імені.

2. При виконанні цих обов'язків Рада Безпеки діє відповідно до Цілей і принципів Об'єднаних Націй. Певні повноваження, надані Раді Безпеки для виконання цих обов'язків, викладені в Розділах VI, VII, VIII і XII.

3. Рада Безпеки подає на розгляд Генеральній Асамблеї щорічні доповіді і, за потреби, спеціальні доповіді.

Стаття 25

Члени Організації погоджуються, відповідно до цього Статуту, підкорятися рішенням Ради Безпеки і виконувати їх.

Стаття 26

З метою сприяння встановленню і збереженню міжнародного миру і безпеки з найменшими затратами людського фактора й економічних ресурсів на гонку озброєнь, Рада Безпеки несе відповідальність за формулювання, за допомогою військово-штабного Комітету, вказаного в статті 47, планів створення системи регулювання озброєнь для представлення їх Членам Організації.

Голосування

Стаття 27

1. Кожен член Ради Безпеки має один голос.
2. Рішення Ради Безпеки з питань процедури вважаються прийнятими, коли за них подано голоси дев'яти членів Ради.
3. Рішення Ради Безпеки з усіх інших питаннях вважаються прийнятими, коли за них подано голоси дев'яти членів Ради, враховуючи співвідношення голосів усіх постійних членів Ради, причому сторона, що бере участь у спорі, повинна утриматися від голосування під час ухвалення рішення на підставі Розділу VI і на підставі пункту 3 статті 52.

Процедура

Стаття 28

1. Рада Безпеки організовується так, щоб вона могла функціонувати безперервно. Для цієї мети кожен член Ради Безпеки має бути завжди представлений в місці перебування Організації Об'єднаних Націй.
2. Рада Безпеки збирається на періодичні засідання, на яких кожен з його членів може, за бажання, бути представлений або членом уряду, або якимсь іншим особливо призначеним представником.
3. Засідання Ради Безпеки можуть відбуватися не лише в місці перебування Організації, а й в іншому місці, яке, на думку Ради, більш сприяє його роботі.

Стаття 29

Рада Безпеки може створювати такі допоміжні органи, які вона вважає необхідними для виконання своїх функцій.

Стаття 30

Рада Безпеки встановлює свої правила, процедури, враховуючи порядок обрання свого Голови.

Стаття 31

Будь-який Член Організації, який не є членом Ради Безпеки, може взяти участь, без права голосу, в обговоренні того чи іншого питання, внесеного до Ради Безпеки, в усіх випадках, коли Рада Безпеки вважає, що інтереси цього Члена Організації мають до нього безпосереднє відношення.

Стаття 32

Будь-який Член Організації, котрий не є членом Ради Безпеки, або будь-яка держава, котра не є Членом Організації, якщо вони є сторонами конфлікту, який розглядає Рада Безпеки, запрошуються взяти участь, без права голосу, в обговоренні цього конфлікту. Рада Безпеки ставить такі умови для участі держави, що не є Членом Організації, які вона вважає справедливими.

Розділ VI

Мирне вирішення конфліктів

Стаття 33

1. Сторони, які беруть участь в будь-якому конфлікті, продовження якого може загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки, повинні перш за все прагнути вирішити його шляхом переговорів, обстеження, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, звернення до регіональних органів або угод чи іншими мирними засобами на власний вибір.

2. Рада Безпеки, коли вона вважає це за необхідне, вимагає від сторін вирішення їхнього конфлікту за допомогою таких засобів.

Стаття 34

Рада Безпеки уповноважується розслідувати будь-який спір або будь-яку ситуацію, котра може призвести до міжнародного непорозуміння або викликати конфлікт, для з'ясування здатності цього спору або ситуації загрожувати збереженню міжнародного миру і безпеки.

Стаття 35

1. Будь-який Член Організації може довести до відома Ради Безпеки або Генеральної Асамблеї будь-який спір або ситуацію, що має характер, вказаний в статті 34.

2. Держава, яка не є Членом Організації, може довести до відома Ради Безпеки або Генеральної Асамблеї будь-яку суперечку, в якій вона є стороною, якщо заздалегідь візьме на себе щодо цього спору зобов'язання мирного врегулювання конфлікту, передбачені в цьому Статуті.

3. Вирішення Генеральною Асамблеєю справ, доведених до її відома на підставі цієї статті, проводиться з урахуванням положень статей 11 і 12.

Стаття 36

1. Рада Безпеки уповноважується на будь-якій стадії спору, що має характер, вказаний в статті 33, або ситуації подібного ж характеру рекомендувати належну процедуру або методи врегулювання.

2. Рада Безпеки бере до уваги будь-яку процедуру для вирішення цієї суперечки, яка вже була прийнята сторонами.

3. Даючи рекомендації на підставі цієї статті, Рада Безпеки бере також до уваги, що спори юридичного характеру повинні, як єдине правило, передаватися сторонами до Міжнародного Суду відповідно до положень Статуту Суду.

Стаття 37

1. Якщо сторони спору, що має характер, вказаний в статті 33, не вирішать його за допомогою вказаних у цій статті засобів, вони передають його в Раду Безпеки.

2. Якщо Рада Безпеки вважає, що продовження цього спору насправді могло б загрожувати збереженню міжнародного миру і безпеки, вона вирішує, чи діяти їй на підставі статті 36, або рекомендувати такі умови вирішення спору, які вона вважатиме правильними.

Стаття 38

Без втрати для положень статей 33—37, Рада Безпеки, якщо всі сторони, котрі беруть участь в будь-якому спорі, про це просять, уповноважується давати сторонам рекомендації з метою мирного вирішення цієї суперечки.

Розділ VII

Дії щодо загрози миру, порушень миру і актів агресії

Стаття 39

Рада Безпеки визначає існування будь-якої загрози миру, будь-якого порушення миру або акту агресії і дає рекомендації або вирішує, які заходи потрібно вжити відповідно до статей 41 і 42 для збереження або відновлення міжнародного миру і безпеки.

Стаття 40

Щоб запобігти погіршенню ситуації, Рада Безпеки уповноважується, перш ніж дати рекомендації або прийняти рішення стосовно заходів, передбачених статтею 39, зажадати від зацікавлених сторін виконання тих тимчасових заходів, які вона вважатиме необхідними або бажаними. Такі тимчасові заходи не повинні порушувати прав, завдавати збитку домаганням або становищу зацікавлених сторін. Рада Безпеки належним чином враховує невиконання цих тимчасових заходів.

Стаття 41

Рада Безпеки уповноважується вирішувати, які заходи, не пов'язані із використанням збройних сил, повинні застосовуватися для виконання її рішення, і вона може зажадати від Членів Організації вжиття цих заходів. Ці заходи можуть містити повне або часткове припинення економічних стосунків, залізничних, морських, повітряних, поштових, телеграфних, радіо або інших засобів повідомлення, а також розірвання дипломатичних стосунків.

Стаття 42

Якщо Рада Безпеки визнає, що заходи, передбачені статтею 41, можуть виявитися недостатніми або вже є такими, вона уповноважується скористатися повітряними, морськими або сухопутними силами, які виявляться необхідними для збереження або відновлення міжнародного миру і безпеки. До таких дій можуть належати демонстрації, блокада й інші операції повітряних, морських або сухопутних сил Членів Організації.

Стаття 43

1. Всі Члени Організації, аби зробити внесок щодо збереження міжнародного миру і безпеки, зобов'язалися надавати в розпорядження Ради Безпеки, на її вимогу і відповідно до загальної угоди або погоджень, необхідні для збереження міжнародного миру і безпеки збройні сили, допомогу і відповідні засоби обслуговування, враховуючи право проходу.

2. Така угода або погодження визначає чисельність і рід військ, ступінь їхньої готовності і їх спільне розташування, характер засобів обслуговування і допомоги, що надаються.

3. Переговори про укладання договору або погоджень робляться в якнайкоротший термін за ініціативою Ради Безпеки. Вони погоджуються між Радою Безпеки і Членами Організації або між Радою Безпеки і групами Членів Організації й підлягають ратифікації державами, що підписали їх, відповідно до їх конституційної процедури.

Стаття 44

Коли Рада Безпеки вирішила застосувати силу, то перш ніж зажадати від Члена Організації, не представленого в Раді, надання збройних сил для виконання зобов'язань, прийнятих ними на підставі статті 43, Рада Безпеки запрошує цього Члена Організації, за бажанням останнього, взяти участь у рішеннях Ради Безпеки щодо використання контингентів збройних сил цього Члена Організації.

Стаття 45

З метою забезпечення Організації Об'єднаних Націй можливості вжиття термінових військових заходів, Члени Організації повинні тримати в стані бойової готовності контингенти національних військово-повітряних сил для спільних міжнародних примусових дій. Чисельність і ступінь готовності цих контингентів і плани їх спільних дій визначаються Радою Безпеки за допомогою військово-штабного Комітету в межах, указаних в особливій угоді або погодженнях, згаданих у статті 43.

Стаття 46

Плани застосування збройних сил складає Рада Безпеки за допомогою військово-штабного Комітету.

Стаття 47

1. Створюється військово-штабний Комітет для того, щоб надавати поради і допомогу Раді Безпеки з усіх питань стосовно військових потреб Ради Безпеки щодо збереження

міжнародного миру і безпеки, використання військ, наданих в її розпорядження, командування ними, а також регулювання озброєнь і можливого роззброєння.

2. Військово-штабний Комітет складається з начальників штабів постійних членів Ради Безпеки або їх представників. Будь-якого Члена Організації, не представленого постійно в Комітеті, Комітет запрошує співробітничати з ним, якщо ефективне здійснення обов'язків Комітету потребує участі цього Члена Організації в роботі Комітету.

3. Військово-штабний Комітет, перебуваючи в підпорядкуванні Ради Безпеки, несе відповідальність за стратегічне керівництво будь-якими збройними силами, наданими в розпорядження Раді Безпеки. Питання, що належать до командування такими силами, мають бути розроблені пізніше.

4. Військово-штабний Комітет може, з дозволу Ради Безпеки і після консультації з відповідними регіональними органами, створювати свої регіональні підкомітети.

Стаття 48

1. Дії, потрібні для виконання рішень Ради Безпеки щодо збереження міжнародного миру і безпеки, вчиняються всіма Членами Організації або деякими з них, залежно від того, як визначить це Рада Безпеки.

2. Такі рішення виконують Члени Організації безпосередньо, а також через дії у відповідних міжнародних установах, членами яких вони є.

Стаття 49

Члени Організації повинні об'єднуватися для надання взаємної допомоги щодо проведення заходів, визначених Радою Безпеки.

Стаття 50

Якщо Рада Безпеки приймає превентивні або примусові заходи проти будь-якої держави, всяка інша держава, незалежно від того, чи є вона Членом Організації, перед якою постануть спеціальні економічні проблеми, які виникли з проведенням вищезазначених заходів, має право консультуватися з Радою Безпеки стосовно вирішення таких проблем.

Стаття 51

Цей Статут аж ніяк не торкається невід'ємного права на індивідуальну або колективну самооборону, якщо виникне збройний напад на Члена Організації, доти, доки Рада Безпеки не вживе заходів, необхідних для збереження міжнародного миру і безпеки. Про заходи, вжиті Членами організації під час здійснення цього права на самооборону, треба негайно повідомити

Раду Безпеки. Вони жодним чином не повинні стосуватися повноважень і відповідальності Ради Безпеки, згідно з цим Статутом, щодо встановлення у будь-який час таких дій, які вона вважає необхідними для збереження міжнародного миру і безпеки.

Розділ VIII

Регіональні угоди

Стаття 52

1. Цей Статут аж ніяк не суперечить існуванню регіональних угод або органів для дозволу таких питань, що стосуються збереження міжнародного миру і безпеки, які відповідають регіональним діям, за умови, що такі угоди або органи і їх діяльність сумісні з Цілями і принципами Організації.

2. Члени Організації, що уклали такі угоди або складові такі органи, повинні докласти всіх зусиль для досягнення мирного врегулювання місцевих спорів за допомогою таких регіональних угод або таких регіональних органів до передання цих спорів у Раду Безпеки.

3. Рада Безпеки повинна заохочувати впровадження мирного врегулювання місцевих спорів за допомогою таких регіональних угод чи таких регіональних органів або за ініціативою зацікавлених держав чи за своєю власною ініціативою.

4. Ця стаття ніяк не заперечує використання статей 34 і 35.

Стаття 53

1. Рада Безпеки використовує, де це доречно, такі регіональні угоди або органи для примусових дій під її керівництвом. Проте жодні примусові дії не вчиняють на основі регіональних угод або регіональними органами без повноважень Ради Безпеки, за винятком заходів, передбачених статтею 107, проти будь-якої ворожої держави, як це зазначено в пункті 2 цієї статті, або заходів, передбачених у регіональних угодах, спрямованих проти відновлення агресивної політики з боку будь-якої такої держави доти, доки Організацію, на прохання зацікавлених Урядів, не буде зобов'язано вплинути на відвернення подальшої агресії з боку такої держави.

2. Термін “ворожа держава”, вжитий в пункті 1 цієї статті, стосується будь-якої держави, яка протягом Другої світової війни була ворогом однієї з держав, що підписали цей Статут.

Стаття 54

Рада Безпеки має бути завжди повністю проінформована про дії, вчинені або зазначені в регіональних угодах або регіональними органами для збереження міжнародного миру і безпеки.

Розділ IX

Міжнародна економічна і соціальна співпраця

Стаття 55

З метою створення умов стабільності і благополуччя, необхідних для мирних і дружніх стосунків між націями, ґрунтованих на повазі до принципу рівноправності і самовизначення народів, Організація Об'єднаних Націй сприяє:

- a) підвищенню рівня життя, повній зайнятості населення і умовам економічного і соціального прогресу і розвитку;
- b) вирішенню міжнародних проблем у сферах економічній, соціальній, охорони здоров'я і под.; міжнародній співпраці в галузі культури та освіти;
- c) загальній повазі й дотриманню прав людини і основних свобод для всіх, незалежно від статі, мови, расових та релігійних відмінностей.

Стаття 56

Всі Члени Організації зобов'язалися спільно і самостійно співпрацювати з Організацією для досягнення цілей, вказаних у статті 55.

Стаття 57

1. Спеціалізовані установи, створені на основі міждержавних угод відповідно до засновницьких актів у сферах культури, освіти, охорони здоров'я, економічній та соціальній і под., пов'язані з Організацією згідно з положеннями статті 63.
2. Установи, пов'язані з Організацією, в подальших статтях іменуються "спеціалізовані установи".

Стаття 58

Організація дає рекомендації відповідно до політики і діяльності спеціалізованих установ.

Стаття 59

Організація, в разі потреби, ініціює зацікавлені держави почати переговори стосовно утворення нових спеціалізованих установ, необхідних для виконання цілей, вказаних у статті 55.

Стаття 60

Відповідальність за виконання функцій Організації, вказаних у цьому Розділі, покладається на Генеральну Асамблею і, під керівництвом Генеральної Асамблеї, на Економічну та соціальну раду, якій для цієї мети надаються повноваження, вказані в розділі X.

Розділ X

Економічна та соціальна рада

Склад

Стаття 61

1. Економічна та соціальна рада складається з п'ятдесяти чотирьох Членів Організації, що обираються Генеральною Асамблеєю.

2. Згідно з положеннями, викладеними в пункті 3, вісімнадцять членів Економічної та соціальної ради обирається щороку терміном на три роки. Вибулий член Ради може бути переобраний негайно.

3. При перших виборах, після збільшення кількості членів Економічної та соціальної ради з двадцяти семи до п'ятдесяти чотирьох, до членів, що обираються замість дев'яти членів, термін повноважень яких завершується в кінці цього року, обирається двадцять сім додаткових членів. Термін повноважень дев'яти з двадцяти семи додаткових членів, обраних таким чином, завершується в кінці першого року, а термін повноважень інших дев'яти членів — в кінці другого року, відповідно до ухвали Генеральної Асамблеї.

4. Кожен член Економічної та соціальної ради має одного представника.

Функції і повноваження

Стаття 62

1. Економічна та соціальна рада уповноважується проводити дослідження і доповідати з міжнародних питань у сферах економіки, культури, освіти, охорони здоров'я, соціальної і под. або спонукати до цього інших, а також давати з цих питань рекомендації Генеральній Асамблеї, Членам Організації і зацікавленим спеціалізованим установам.

2. Рада уповноважується давати рекомендації щодо заохочення шанобливого ставлення усіх до дотримання прав і основних свобод людини.

3. Рада уповноважується готувати для подання Генеральній Асамблеї проекти конвенцій з питань, що входять в її компетенцію.

4. Рада уповноважується скликати, відповідно до правил, встановлених Організацією, міжнародні конференції з питань, що входять в її компетенцію.

Стаття 63

1. Економічна та соціальна рада уповноважується з будь-якою з установ, указаних у статті 57, укладати угоди, що визначають умови, згідно з якими відповідні установи будуть пов'язані з Організацією. Такі угоди підлягають затвердженню Генеральною Асамблеєю.

2. Рада уповноважується узгоджувати діяльність спеціалізованих установ за допомогою консультацій з ними і рекомендацій таким установам і за допомогою рекомендацій Генеральної Асамблеї і Членів Організації.

Стаття 64

1. Економічна та соціальна рада уповноважується вживати належних заходів для отримання від спеціалізованих установ регулярних доповідей. Рада уповноважується укладати угоди з Членами Організації і спеціалізованими установами з метою отримання їхніх доповідей про вжиті ними заходи щодо виконання її рекомендацій і рекомендацій Генеральної Асамблеї з питань, що належать до її компетенції.

2. Рада уповноважується повідомляти Генеральну Асамблею про свої зауваження до цих доповідей.

Стаття 65

Економічна та соціальна рада уповноважується подавати Раді Безпеки інформацію і, за пропозицією Ради Безпеки, зобов'язана їй допомагати.

Стаття 66

1. Економічна та соціальна рада здійснює такі функції, які входять в її компетенцію, у зв'язку з виконанням рекомендацій Генеральної Асамблеї.

2. Рада, зі схвалення Генеральної Асамблеї, уповноважується виконувати роботи на прохання Членів Організації і на прохання спеціалізованих установ.

3. Рада повинна виконувати й інші функції, які перелічені в інших пунктах цього Статуту або які можуть бути покладені на неї Генеральною Асамблеєю.

Голосування

Стаття 67

1. Кожен член Економічної та соціальної ради має один голос.
2. Рішення Економічної та соціальної ради приймаються більшістю голосів членів Ради, які присутні і беруть участь в голосуванні.

Процедура

Стаття 68

Економічна та соціальна рада створює комісії в економічній і соціальній сферах, для дотримання прав людини, а також й інші, які можуть бути необхідними для виконання її функцій.

Стаття 69

Економічна та соціальна рада запрошує будь-якого Члена Організації брати участь без права голосу в обговоренні будь-якого питання, що особливо важливе для цього Члена Організації.

Стаття 70

Економічна та соціальна рада уповноважується проводити заходи для участі, без права голосу, представників спеціалізованих установ в обговоренні питань в Раді або в створених нею комісіях, а також для участі представників Ради в обговоренні питань в спеціалізованих установах.

Стаття 71

Економічна та соціальна рада уповноважується проводити належні заходи для консультації з неурядовими організаціями, зацікавленими в питаннях, що входять в її компетенцію. Такі заходи можуть бути обумовлені з міжнародними організаціями, а в разі потреби, з національними організаціями після консультації з зацікавленим Членом Організації.

Стаття 72

1. Економічна та соціальна рада встановлює власні правила процедури обрання її Голови.

2. Економічна та соціальна рада скликається, за потреби, відповідно до своїх правил, які повинні включати положення про скликання засідань на вимогу більшості її членів.

Розділ XI

Декларація стосовно несамоврядних територій

Стаття 73

Члени Організації Об'єднаних Націй, які несуть або беруть на себе відповідальність за управління територіями, народи яких не досягли ще повної самоврядності, визнають той принцип, що інтереси населення цих територій є первинними, і, як священний обов'язок, беруть зобов'язання максимально сприяти благополуччю населення цих територій в рамках системи міжнародного миру і безпеки, встановленої цим Статутом, і з цією метою:

а) забезпечувати, шанобливо ставлячись до культури вказаних народів, їх політичний, економічний і соціальний прогрес, прогрес у сфері освіти; справедливо поводитись з ними і захищати їх від зловживань;

б) розвивати самоврядність цих народів, належно прислухатися до їхніх політичних прагнень і допомагати їм прогресивно розвивати вільні політичні інститути, враховуючи особливості кожної території і її народів, їхні різні ступені розвитку;

с) укріплювати міжнародний мир і безпеку;

д) сприяти розвитку творчих заходів, заохочувати дослідження та співпрацю один з одним і, де це можливо, зі спеціалізованими міжнародними організаціями заради практичного досягнення викладених у цій статті соціальних, економічних і наукових цілей;

е) передавати регулярно Генеральному секретареві обмежену, з огляду безпеки і конституційного порядку, статистичну й іншу спеціальну інформацію, що стосується економічних і соціальних умов, а також стану освіти на територіях, за котрі вони несуть відповідальність, окрім тих територій, на які поширюються дії Розділів XII і XIII.

Стаття 74

Члени Організації також погоджуються, що їхня політика стосовно територій, на які поширюється дія цього Розділу, має формуватися як і щодо їх метрополій, на принципах добросусідства, благополуччя та врахування інтересів усього світу стосовно торгівлі, соціальних і економічних питань.

Розділ XII

Міжнародна система опіки

Стаття 75

Організація Об'єднаних Націй під своєю егідою створює міжнародну систему опіки для керування тими територіями, які можуть бути включені в неї подальшими індивідуальними угодами, і для спостереження за цими територіями. Ці території іменуються далі “території під опікою”.

Стаття 76

Основні завдання системи опіки, відповідно до Цілей Організації Об'єднаних Націй, викладених у статті 1 цього Статуту, полягають в тому, щоб:

- a) зміцнювати міжнародний мир і безпеку;
- b) сприяти політичному, економічному і соціальному розвитку населення, що проживає на територіях під опікою; прогресу у сфері освіти, в напрямі самоврядування; прагненню до незалежності, зважаючи на специфічні умови кожної території, вільно виражене бажання цих народів, що може бути передбачено умовами кожної угоди про опіку;
- c) заохочувати шанобливе ставлення до прав людини і основних свобод для всіх, незалежно від мови, статі, расових і релігійних відмінностей, а також усвідомлення взаємозалежності народів світу;
- d) забезпечувати однакове ставлення до Членів Організації і їх громадян у соціальній, економічній і торговельній сферах, а також у встановленні правосуддя для досягнення вищевикладених завдань і за умови дотримання положень статті 80.

Стаття 77

1. Система опіки поширюється на такі території з нижчеперелічених категорій, які можуть бути включені до неї угодами про опіку:

- a) території, що нині перебувають під мандатом;
- b) території, які можуть бути відторгнуті від ворожих держав внаслідок Другої світової війни;
- c) території, добровільно включені в систему опіки державами, відповідальними за їх управління.

2. Питання про те, які з територій вищеперелічених категорій мають бути включені в систему опіки і на яких умовах, буде предметом подальшої угоди.

Стаття 78

Система опіки не поширюється на країни, Організації, що стали Членами, стосунки між якими повинні ґрунтуватися на шанобливому ставленні до принципу суверенної рівності.

Стаття 79

Умови опіки для кожної території, що підлягає включенню в систему опіки, у тому числі всі зміни і поправки, визначаються угодами безпосередньо зацікавлених держав, враховуючи держави-мандатарії, в тому випадку, якщо території перебувають під мандатом одного з Членів Організації, і затверджуються, як передбачено в статтях 83 і 85.

Стаття 80

1. За винятком випадків, які можуть бути узгоджені в індивідуальних угодах про опіку, укладених згідно зі статтями 77, 79 і 81, що включають кожну територію в систему опіки, і аж до укладання таких угод, ніщо в цьому Розділі не повинне тлумачитися як зміна будь-яким чином тих чи інших прав будь-яких держав чи будь-яких народів або умов існуючих міжнародних угод, учасниками яких, відповідно, можуть бути Члени Організації.

2. Пункт 1 цієї статті не повинен тлумачитися як такий, що дає підстави для затримки або відстрочення переговорів і укладання угод про включення підмандатних і інших територій в систему опіки, як це передбачено в статті 77.

Стаття 81

Угода про опіку в кожному випадку повинна включати умови, на яких перебуватиме територія під опікою, а також визначати владу, яка здійснюватиме управління територією під опікою. Така влада, названа владою, що далі управляє, може являти собою одну або більше держав чи Організацію Об'єднаних Націй як таку.

Стаття 82

У будь-якій угоді про опіку може виокремлюватися стратегічний район або райони, які можуть включати частку або всю територію під опікою, на яку поширюється угода, без шкоди для будь-якої особливої угоди або угод, визначених на підставі статті 43.

Стаття 83

1. Всі функції Організації Об'єднаних Націй, що належать до стратегічних районів, включаючи затвердження умов угод про опіку і їх змін або поправок до них, здійснюються Радою Безпеки.

2. Основні цілі, викладені в статті 76, стосуються народу кожного зі стратегічних районів.

3. Рада Безпеки, дотримуючись умови угод про опіку і без шкоди для вимог безпеки, користується допомогою Ради з опіки для виконання тих функцій Організації Об'єднаних Націй відповідно до системи опіки, яка стосується політичних, економічних і соціальних питань, а також сфери освіти в стратегічних районах.

Стаття 84

Обов'язок влади, що управляє, — делегування території під опікою функцій гаранта збереження міжнародного миру і безпеки. Влада, що з цією метою управляє, уповноважується використовувати добровільні збройні сили, засоби обслуговування і допомогу території під опікою під час виконання взятих на себе для цього зобов'язань перед Радою Безпеки, а також для місцевої оборони і підтримки закону й порядку в межах території під опікою.

Стаття 85

1. Функції Організації Об'єднаних Націй стосовно угод про опіку для всіх районів, що не належать до стратегічних, включаючи затвердження умов угод про опіку і їх змін або поправок до них, здійснюються Генеральною Асамблеєю.

2. Рада з опіки, що діє під керівництвом Генеральної Асамблеї, допомагає Генеральній Асамблеї у виконанні цих функцій.

Розділ XIII

Рада з опіки

Склад

Стаття 86

1. Рада з опіки складається з таких Членів Організації Об'єднаних Націй:

- а) тих Членів Організації, які управляють територіями під опікою;
- б) тих Членів Організації, названих у статті 23, які не управляють територіями під опікою;
- в) такої кількості інших Членів Організації, вибраних Генеральною Асамблеєю на трирічний термін, яка може виявитися необхідною для забезпечення того, щоб спільна кількість членів Ради з опіки розподілялася порівну між Членами Організації, територіями під опікою, що управляють і не управляють.

2. Кожен Член Ради з опіки призначає одну найкваліфікованішу особу, котра буде його представником у Раді з опіки.

Функції і повноваження

Стаття 87

Генеральна Асамблея і Рада з опіки, що перебуває під її керівництвом, під час виконання своїх функцій уповноважуються:

- a) розглядати звіти, які подає влада, що управляє;
- b) приймати петиції і розглядати їх, консультуючись з владою, що управляє;
- c) влаштовувати періодичні відвідини відповідних територій під опікою в узгоджені з владою, що управляє, терміни;
- d) робити інші дії відповідно до умов угод про опіку.

Стаття 88

Рада з опіки розробляє анкету щодо політичного, економічного і соціального розвитку населення кожної території під опікою, його прогресу у сфері освіти, а влада кожної території під опікою, що належить до компетенції Генеральної Асамблеї, котра управляє, представляє останньою щорічні доповіді на основі цієї анкети.

Голосування

Стаття 89

1. Кожен член Ради з опіки має один голос.
2. Рішення Ради з опіки приймаються більшістю голосів присутніх членів Ради, що беруть участь у голосуванні.

Процедура

Стаття 90

1. Рада з опіки приймає свої власні правила процедури, включаючи обрання свого Голови.
2. Засідання Ради з опіки скликаються, за потреби, відповідно до його правил процедури, які повинні передбачати скликання засідань на вимогу більшості членів Ради.

Стаття 91

Рада з опіки у певних випадках послуговується допомогою Економічної та соціальної ради й спеціалізованих установ щодо питань, в яких вони відповідно зацікавлені.

Розділ XIV **Міжнародний Суд**

Стаття 92

Міжнародний Суд є головним судовим органом Організації Об'єднаних Націй. Він діє відповідно до Статуту, що додається, який оснований на Статуті Постійної палати міжнародного правосуддя і утворює невід'ємну частину цього Статуту.

Стаття 93

1. Всі Члени Організації є *ipso facto* учасниками Статуту Міжнародного Суду.
2. Держава, що не є Членом Організації, може стати учасником Статуту Міжнародного Суду на умовах, які визначаються, у кожному окремому випадку, Генеральною Асамблеєю за рекомендацією Ради Безпеки.

Стаття 94

1. Кожен Член Організації зобов'язався виконати рішення Міжнародного Суду у тій справі, в якій він є стороною.
2. У випадку, якщо будь-яка сторона в справі не виконає зобов'язання, покладеного на неї рішенням Суду, інша сторона може звернутися в Раду Безпеки, котра може, якщо визнає за необхідне, дати рекомендації або прийняти рішення про вжиття заходів для його виконання.

Стаття 95

Цей Статут аж ніяк не перешкоджає Членам Організації доручати вирішення своїх розбіжностей іншим судам, відповідно до вже існуючих угод або таких, які можуть бути укладені в майбутньому.

Стаття 96

1. Генеральна Асамблея або Рада Безпеки можуть звернутися до Міжнародного Суду за консультативними рекомендаціями з будь-якого юридичного питання.
2. Інші органи Організації Об'єднаних Націй і спеціалізовані установи, яким Генеральна Асамблея у будь-який час може дати дозвіл на це, також мають змогу звернутися до Суду за

консультативними рекомендаціями з юридичних питань, які виникають в межах їхнього кола діяльності.

Розділ XV

Секретаріат

Стаття 97

Секретаріат складається з Генерального секретаря і персоналу, який може бути потрібним для Організації. Генеральний секретар призначається Генеральною Асамблеєю за рекомендацією Ради Безпеки. Генеральний секретар є головною адміністративною посадовою особою Організації.

Стаття 98

Генеральний секретар здійснює свої функції на всіх засіданнях Генеральної Асамблеї, Ради Безпеки, Економічної та соціальної ради і Ради з опіки й виконує обов'язки, покладені на нього цими органами. Генеральний секретар надає Генеральній Асамблеї щорічний звіт про роботу Організації.

Стаття 99

Генеральний секретар має право доводити до відома Ради Безпеки дані про будь-які питання, котрі, на його думку, можуть загрожувати збереженню міжнародного миру і безпеки.

Стаття 100

1. Під час виконання своїх обов'язків Генеральний секретар і персонал Секретаріату не повинні потребувати або отримувати вказівки від будь-якого уряду або влади, сторонньої для Організації. Вони повинні утримуватися від будь-яких дій, які могли б позначитися на їхньому становищі як міжнародних посадових осіб, відповідальних тільки перед Організацією.

2. Кожен Член Організації зобов'язався поважати строго міжнародний характер обов'язків Генерального секретаря і персоналу Секретаріату і не намагатися впливати на них під час виконання ними своїх обов'язків.

Стаття 101

1. Персонал Секретаріату призначається Генеральним секретарем згідно з правилами, що встановлюються Генеральною Асамблеєю.

2. Необхідний персонал формується для постійної роботи в Економічній та соціальній раді, в Раді з опіки і, за потреби, в інші органи Організації. Цей персонал становить частину Секретаріату.

3. Під час прийому на службу і створення умов роботи треба керуватися, головним чином, необхідністю забезпечити високий рівень працездатності, компетентності і сумлінності. Належну увагу варто приділяти важливості добору персоналу на можливо ширшій географічній основі.

Розділ XVI

Різні ухвали

Стаття 102

1. Будь-який договір і будь-яка міжнародна угода, укладені тим чи іншим Членом Організації після набуття чинності цього Статуту, мають бути, при першій нагоді, зареєстровані в Секретаріаті і ним опубліковані.

2. Жодна зі сторін у такому договорі або міжнародній угоді, не зареєстрованих відповідно до пункту 1 цієї статті, не може посилатися на такий договір або угоду ні в одному з органів Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 103

У тому випадку, коли зобов'язання Членів Організації цього Статуту суперечать зобов'язанням будь-якої іншої міжнародної угоди, переважають зобов'язання цього Статуту.

Стаття 104

Організація Об'єднаних Націй має на території кожного зі своїх Членів таку правочинність, яка може виявитися необхідною для виконання її функцій і досягнення її цілей.

Стаття 105

1. Організація Об'єднаних Націй має на території кожного зі своїх Членів такі привілеї та імунітет, які необхідні для досягнення її цілей.

2. Представники Членів Організації і її посадові особи також мають привілеї й імунітет, які необхідні для самостійного виконання ними своїх функцій, пов'язаних з діяльністю Організації.

3. Генеральна Асамблея може давати рекомендації для визначення подробиць застосування пунктів 1 і 2 цієї статті, а також може пропонувати Членам Організації конвенції для цієї мети.

Розділ XVII

Заходи щодо безпеки у перехідній період

Стаття 106

Аж до набрання чинності таких, згаданих у статті 43, особливих угод, які, на думку Ради Безпеки, дають їй можливість починати здійснення своїх обов'язків, згідно зі статтею 42, учасники Декларації Чотирьох Держав, підписаної в Москві 30 жовтня 1943 р., і Франція будуть, відповідно до положень пункту 5 цієї Декларації, консультуватися один з одним і, у разі потреби, з іншими Членами Організації з метою досягнення спільних дій від імені Організації, які можуть виявитися необхідними для збереження міжнародного миру і безпеки.

Стаття 107

Цей Статут не позбавляє юридичної сили дії, вчинені або санкціоновані внаслідок Другої світової війни, за які несуть відповідальність уряди стосовно тієї чи іншої держави, котра протягом Другої світової війни була ворогом будь-якої з держав, що підписали цей Статут, а також не перешкоджає таким діям.

Розділ XVIII

Поправки

Стаття 108

Поправки до цього Статуту набувають чинності для всіх Членів Організації після того, як їх прийнято двома третинами голосів членів Генеральної Асамблеї і ратифіковано, відповідно до їхньої конституційної процедури, двома третинами Членів Організації, включаючи всіх постійних членів Ради Безпеки.

Стаття 109

1. З метою перегляду цього Статуту може бути скликана Генеральна конференція Членів Організації Об'єднаних Націй в термін і в місці, які мають бути визначені двома третинами голосів членів Генеральної Асамблеї, і голосами будь-яких дев'яти членів Ради Безпеки. Кожен Член Організації матиме на Конференції один голос.

2. Будь-яка зміна цього Статуту, рекомендована двома третинами голосів учасників Конференції, набере чинності після ратифікації, відповідно до їхньої конституційної процедури, двома третинами Членів Організації, включаючи всіх постійних членів Ради Безпеки.

3. Якщо така Конференція не відбудеться до десятої щорічної сесії Генеральної Асамблеї, з дня набрання чинності цього Статуту, пропозиція скликати таку Конференцію вноситься до порядку денного цієї сесії Генеральної Асамблеї, і Конференція скликається, якщо це буде підтримано простою більшістю голосів членів Генеральної Асамблеї і голосами будь-яких семи членів Ради Безпеки.

Розділ XIX

Ратифікація і підписання

Стаття 110

1. Цей Статут підлягає ратифікації державами, що підписали його, відповідно до їхньої конституційної процедури.

2. Ратифікаційні грамоти повинні здавати на депонування Уряду Сполучених Штатів Америки, який повідомлятиме про здачу на зберігання кожної грамоти всі держави, що підписали Статут, а також і Генерального секретаря Організації, коли він буде призначений.

3. Цей Статут набере чинності після здачі на зберігання ратифікаційних грамот Китайською Республікою, Францією, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Сполученим Королівством Великобританії і Північної Ірландії, Сполученими Штатами Америки і більшістю інших держав, що підписали Статут. Після цього Уряд Сполучених Штатів Америки складе протокол про здачу на зберігання ратифікаційних грамот, копії з якого будуть розіслані всім державам, що підписали Статут.

4. Держави, що підписали цей Статут, котрі ратифікують його після того, як він набуде чинності, стануть первинними Членами Організації Об'єднаних Націй з дня здачі ними на зберігання своїх відповідних ратифікаційних грамот.

Стаття 111

Цей Статут, китайський, французький, російський, англійський і іспанський тексти якого є автентичними, належить депонувати в архівах Уряду Сполучених Штатів Америки; йому потрібно передати копії Статуту, завірені належним чином, Урядам кожної з держав, що підписали його.

На ЗАСВІДЧЕННЯ ЦЬОГО повноважні представники Урядів Об'єднаних Націй підписали цей Статут.

Вчинено в місті Сан-Франциско, двадцять шостий день червня року одна тисяча дев'ятсот сорок п'ятого.

Переклад з російської (неофіційний)

Организация Объединенных Наций : сборник документов. — М., 1981.

Генеральні секретарі ООН

№ з/п	Ім'я Генерального секретаря ООН	Країна, яку представляє	Дата зайняття поста	Дата покінення поста
1	 Трюгве Лі	 Норвегія	2 лютого 1946 р.	10 листопада 1952 р. Пішов у відставку
2	 Дарг Хаммаршельд	 Швеція	10 квітня 1953 р.	18 вересня 1961 р. Загинув при виконанні службових обов'язків
3	 У Тан	 Бірма	30 листопада 1961 р.	1 січня 1972 р. Перший Генеральний секретар від Азії
4	 Курт Вальдхайм	 Австрія	1 січня 1972 р.	1 січня 1982 р.
5	 Хав'єр Перес де Куельяр	 Перу	1 січня 1982 р.	1 січня 1992 р. Перший Генеральний секретар від Південної Америки
6	 Бутрос-Бутрос Галлі	 Єгипет	1 січня 1992 р.	1 січня 1997 р. Перший Генеральний секретар від Африки
7	 Кофі Аннан	 Гана	1 січня 1997 р.	1 січня 2007 р.

8	 <p data-bbox="395 324 561 360">Пан Гі Мун</p>	 <p data-bbox="675 315 805 383">Південна Корея</p>	1 січня 2007 р.	На посаді Кінець першого терміну: 1 січня 2012 р.
---	---	---	--------------------	--

Статут Міжнародного Суду ООН

Стаття 1

Міжнародний Суд, заснований Статутом Об'єднаних Націй як головний судовий орган Об'єднаних Націй, утворений і діє відповідно до нижченаведених ухвал цього Статуту.

Розділ I

Організація Суду

Стаття 2

Суд складається з колегії незалежних суддів, обраних, незалежно від їх громадянства, з числа осіб високих моральних якостей, що відповідають вимогам їхніх країн для призначення на вищі судові посади або що є авторитетними юристами у сфері міжнародного права.

Стаття 3

1. Суд складається з п'ятнадцяти членів, причому в його складі не може бути двох громадян однієї і тієї ж держави.

2. Особа, яку можна розглядати претендентом до складу Суду як громадянина більш ніж однієї держави, вважається громадянином тієї держави, в якій він зазвичай користується своїми цивільними і політичними правами.

Стаття 4

1. Члени Суду обираються Генеральною Асамблеєю і Радою Безпеки з числа осіб, внесених до списку за пропозицією національних груп Постійної палати Третейського суду, згідно з нижченаведеним положенням.

2. Стосовно членів Об'єднаних Націй, не представлених у Постійній палаті Третейського суду, то кандидатів висувають національні групи, призначені для цієї мети їхніми урядами, з дотриманням умов, встановлених для членів Постійної палати третейського суду статтею 44 Гаазької конвенції 1907 року про мирне врегулювання міжнародних конфліктів.

3. Умови, на яких держава — учасниця цього Статуту, що не входить до складу Об'єднаних Націй, може обирати членів Суду, визначаються, за відсутності спеціальної угоди, Генеральною Асамблеєю за рекомендацією Ради Безпеки.

Стаття 5

1. Не пізніше ніж за три місяці до дня виборів Генеральний секретар Об'єднаних Націй звертається до членів Постійної палати Третейського суду, що належать до держав — учасниць цього Статуту, і до членів національних груп, відповідно до пункту 2 статті 4, з письмовою пропозицією про те, щоб кожна національна група назвала, протягом певного терміну, кандидатів, що можуть взяти на себе обов'язки членів Суду.

2. Жодна група не має права висувати більше чотирьох кандидатур, причому не більш ніж два кандидати можуть мати громадянство держави, котру представляє група. Кількість кандидатів, внесених групою, у жодному випадку не може більш ніж удвічі перевищувати число відведених місць.

Стаття 6

Рекомендовано, щоб кожна група під час висунення кандидатур керувалася думкою вищих судових установ, юридичних факультетів, правових вищих закладів освіти і академій своїх країн, а також національних відділень міжнародних академій, що вивчають право.

Стаття 7

1. Генеральний секретар в алфавітному порядку складає список осіб, чії кандидатури були висунені. Окрім випадку, передбаченого пунктом 2 статті 12, тільки особи, внесені до цього списку, можуть бути обрані.

2. Генеральний секретар подає цей список Генеральній Асамблеї і Раді Безпеки.

Стаття 8

Генеральна Асамблея і Рада Безпеки приступають до виборів членів Суду незалежно один від одного.

Стаття 9

Під час обрання виборці повинні мати на увазі, що не лише кожен обраний окремо повинен відповідати вимогам, а й весь склад суддів загалом має забезпечити представництво найголовніших форм цивілізації і основних правових систем світу.

Стаття 10

1. Обраними вважаються кандидати, що отримали абсолютну більшість голосів і в Генеральній Асамблеї, і в Раді Безпеки.

2. Будь-яке голосування в Раді Безпеки як під час виборів суддів, так і під час призначення членів погоджувальної комісії, передбаченого статтею 12, проводиться без жодної відмінності між постійними і непостійними членами Ради Безпеки.

3. У випадку, якщо б абсолютна більшість голосів була подана і в Генеральній Асамблеї, і в Раді Безпеки більш ніж за одного громадянина тієї ж держави, обраним вважається лише старший за віком.

Стаття 11

Якщо після першого засідання, скликаного для виборів, одне або декілька місць виявляться незаповненими, відбудеться друге, а в разі потреби і третє засідання.

Стаття 12

1. Якщо після третього засідання одне або декілька місць залишаються незаповненими, то у будь-який час, на вимогу або Генеральної Асамблеї, або Ради Безпеки, може бути скликана погоджувальна комісія у складі шести членів (три за призначенням Генеральної Асамблеї і три за призначенням Ради Безпеки) для обрання абсолютною більшістю голосів однієї особи на кожне ще вільне місце і представлення його кандидатури на розгляд Генеральної Асамблеї і Ради Безпеки.

2. Якщо погоджувальна комісія одногосно спиниться на кандидатурі будь-якої особи, що відповідає пред'явленим вимогам, його ім'я може бути включене в список, навіть якби воно й не було внесено до кандидатських списків, передбачених статтею 7.

3. Якщо погоджувальна комісія дійде згоди, що вибори не можуть відбутися, тоді члени Суду, вже обрані, приступають у термін, визначений Радою Безпеки, до заповнення вільних місць через обрання членів Суду з числа кандидатів, за яких були подані голоси або в Генеральній Асамблеї, або в Раді Безпеки.

4. В разі однакової кількості голосів суддів голос старшого за віком переважає.

Стаття 13

1. Члени Суду обираються на дев'ять років і можуть бути переобрані, тому що термін повноважень п'яти суддів першого складу Суду закінчується через три роки, а термін повноважень ще п'яти суддів — через шість років.

2. Генеральний секретар негайно після закінчення перших виборів визначає за жеребом, хто із суддів вважається обраним на зазначені вище первинні терміни в три роки і в шість років.

3. Члени Суду продовжують займати свою посаду аж до заміщення, і вони зобов'язані закінчити початі справи.

4. В разі подання членом Суду заяви про відставку ця заява адресується Голові Суду для передання Генеральному секретареві. Після отримання останнім заяви місце вважається вакантним.

Стаття 14

Вакансії, що виникли, заповнюються в такому самому порядку, який встановлений для перших виборів, з дотриманням нижченаведеного правила: протягом місяця після появи вакансії Генеральний секретар починає відсилати запрошення, передбачені статтею 5, а день виборів встановлюється Радою Безпеки.

Стаття 15

Член Суду, обраний замість члена, термін повноважень якого ще не закінчився, залишається на посаді до завершення терміну повноважень свого попередника.

Стаття 16

1. Члени Суду не можуть виконувати жодних політичних або адміністративних обов'язків і не можуть присвячувати себе жодному іншому заняттю професійного характеру.

2. Сумніви щодо поставленого питання з'ясовуються визначенням Суду.

Стаття 17

1. Ніхто з членів Суду не може виконувати обов'язків представника, повіреного або адвоката ні в якій справі.

2. Ніхто з членів Суду не може брати участь у рішенні будь-якої справи, в якій він раніше брав участь як Голова, повірений чи адвокат однієї зі сторін, або член національного чи Міжнародного Суду, слідчої комісії і под.

3. Сумніви щодо поставленого питання з'ясовуються визначенням Суду.

Стаття 18

1. Член Суду не може бути відчужений від посади, крім випадку, коли, за згодою інших членів, він перестає відповідати пред'явленим вимогам.

2. Про це секретар Суду офіційно повідомляє Генерального секретаря.

3. Після отримання такого повідомлення місце вважається вакантним.

Стаття 19

Члени Суду під час виконання ними судових обов'язків користуються дипломатичними привілеями та імунітетом.

Стаття 20

Кожен член Суду зобов'язаний до зайняття посади зробити на відкритому засіданні Суду урочисту заяву про своє неупереджене і сумлінне виконання обов'язків на зайнятій посаді.

Стаття 21

1. Суд обирає Голову і віце-голову на три роки. Вони можуть бути переобрані.
2. Суд призначає свого секретаря і може вжити заходів для призначення інших посадових осіб, якщо виникне така потреба.

Стаття 22

1. Місце перебування Суду — Гаага. Це, проте, не перешкоджає Суду засідати і виконувати свої функції в інших місцях, коли Суд визнає це необхідним.
2. Голова і секретар Суду повинні проживати в місці перебування Суду.

Стаття 23

1. Суд засідає постійно, за винятком судових вакацій, терміни і тривалість яких встановлює Суд.
2. Члени Суду мають право на періодичну відпустку, час і тривалість якої визначається Судом, причому береться до уваги відстань від Гааги до постійного місця проживання кожного судді на батьківщині.
3. Члени Суду зобов'язані завжди бути у розпорядженні Суду, за винятком перебування у відпустці, відсутності через хворобу або з інших серйозних причин, належним чином обґрунтованих у поясненні Голові.

Стаття 24

1. Якщо через особливу причину член Суду вважає, що він не повинен брати участі у вирішенні певної справи, то він повідомляє про це Голову.
2. Якщо Голова вважає, що будь-хто з членів Суду не повинен через особливу причину брати участь в засіданні у певній справі, то він попереджає його про це.
3. Якщо при цьому виникає розбіжність між членом Суду і Головою, то це вирішується визначенням Суду.

Стаття 25

1. Окрім випадків, спеціально передбачених у цьому Статуті, Суд засідає у повному складі.
2. За умови, що кількість суддів на момент утворення Суду не менше одинадцяти, то, згідно з Регламентом Суду, один або декілька суддів можуть по черзі, залежно від обставин, не брати участі в засіданнях.
3. Кворум з дев'яти суддів достатній для створення судової присутності.

Стаття 26

1. Суд може, за потреби, організувати одну або декілька камер у складі трьох або більше суддів, на думку Суду, для розгляду певних категорій справ, наприклад, трудових і справ, що стосуються транзиту і зв'язку.
2. Суд може у будь-який час організувати камеру для розгляду певної справи. Кількість суддів, які створять таку камеру, визначає Суд за згодою сторін.
3. Справи заслуховуються і вирішуються камерами, передбаченими цією статтею, якщо сторони про це попросять.

Стаття 27

Рішення, прийняте в одній з камер, передбачених у статтях 26 і 29, вважається винесеним самим Судом.

Стаття 28

Камери, передбачені статтями 26 і 29, можуть, з відома сторін, засідати і виконувати свої функції в інших місцях, окрім Гааги.

Стаття 29

З метою прискорення вирішення справ Суд щороку утворює камеру у складі п'яти суддів, яка, на прохання сторін, може розглядати і вирішувати справи в порядку спрощеного судочинства. Для заміни суддів, які вважають для себе неможливим брати участь в засіданнях, призначаються додатково два судді.

Стаття 30

1. Суд складає Регламент, що визначає порядок виконання ним своїх функцій. Суд, зокрема, встановлює правила судочинства.

2. У Регламенті Суду може бути передбачена участь в засіданнях Суду або його камер асесорів без права вирішального голосу.

Стаття 31

1. Судді, що мають громадянство кожної зі сторін, зберігають право брати участь в засіданнях у справі, що розглядається в Суді.

2. Якщо у складі судової присутності є суддя, що має громадянство однієї країни, будь-яка інша сторона може вибрати для участі в роботі суддю як особу на власний вибір. Ця особа обирається переважно з числа тих осіб, які висувалися як кандидати, на умовах, передбачених у статтях 4 і 5.

3. Якщо у складі судової присутності немає жодного судді, що має громадянство сторін, то кожна з цих сторін може обрати суддю на умовах, передбачених у пункті 2 цієї статті.

4. Ухвали цієї статті застосовуються до випадків, передбачених у статтях 26 і 29. У таких випадках Голова просить одного або, в разі потреби, двох членів Суду зі складу камери поступитися своїм місцем членам Суду, що має громадянство зацікавлених сторін, або, за відсутності таких чи в разі неможливості бути присутнім, суддям, спеціально обраним сторонами.

5. Якщо в колі декількох сторін є спільне питання, то вони, оскільки це торкається застосування попередніх ухвал, розглядаються як одна сторона. В разі сумнівів з цього питання їх з'ясовують визначенням Суду.

6. Судді, обрані згідно з положеннями, викладеними в пунктах 2, 3 і 4 цієї статті, повинні відповідати умовам, передбаченим статтею 2 і пунктом 2 статті 17 і статтями 20 і 24 цього Статуту. Вони беруть участь в ухваленні рішень нарівні з їхніми колегами.

Стаття 32

1. Члени Суду отримують річний оклад.

2. Голова отримує особливу річну надбавку.

3. Віце-голова отримує особливу надбавку за кожен день, коли він виконує обов'язки Голови.

4. Обрані відповідно до статті 31 судді, що не є членами Суду, отримують винагороду за кожен день виконання ними своїх функцій.

5. Ці оклади, надбавки і винагорода встановлюються Генеральною Асамблеєю. Вони не можуть бути зменшені протягом терміну служби.

6. Оклад секретаря Суду встановлюється Генеральною Асамблеєю за рішенням Суду.

7. Правила, встановлені Генеральною Асамблеєю, визначають умови, на яких членам Суду і секретареві Суду призначаються пенсії за виходу їх у відставку, так само як і умови, на яких члени і секретар Суду отримують відшкодування своїх дорожніх витрат.

8. Вказані вище оклади, надбавки і винагорода звільняються від всякого податку.

Стаття 33

Об'єднані Нації покривають витрати Суду в порядку, визначеному Генеральною Асамблеєю.

Розділ II Компетенція Суду

Стаття 34

1. Тільки держави можуть бути сторонами у справах, які розглядає Суд.

2. На умовах свого Регламенту і відповідно до нього Суд може вимагати від публічних міжнародних організацій інформацію, що стосується справ, котрі перебувають на його розгляді, а також отримує подібну інформацію, що подається вказаними організаціями за їх власною ініціативою.

3. Коли у справі, яку розглядає Суд, він має дати тлумачення засновницькому документу тієї чи іншої публічної міжнародної організації або міжнародної конвенції, що міститься в такому документі, секретар Суду повідомляє цю публічну міжнародну організацію і надає їй копії всього письмового матеріалу.

Стаття 35

1. Суд відкритий для держав, що є учасниками цього Статуту.

2. Умови, на яких Суд доступний для інших держав, визначаються Радою Безпеки, з дотриманням особливих ухвал, що містяться в договорах, які діють; ці умови у жодному випадку не можуть поставити сторони в нерівне становище перед Судом.

3. Коли держава, що не є Членом Об'єднаних Націй, є стороною в справі, Суд визначає суму, яку ця сторона повинна внести на покриття витрат Суду. Ця ухвала не діє, якщо ця держава вже бере участь у витратах Суду.

Стаття 36

1. До ведення Суду належать всі справи, які будуть передані йому сторонами, і всі питання, спеціально передбачені Статутом Об'єднаних Націй або договорами, що діють, і конвенціями.

2. Держави — учасниці цього Статуту можуть у будь-який час заявити, що вони визнають без особливої угоди, *ipso facto*, стосовно будь-якої іншої держави, що взяла таке ж зобов'язання, юрисдикцію Суду обов'язковою з усіх правових спорів, що стосуються:

- a) тлумачення договору;
- b) будь-якого питання міжнародного права;
- c) наявності факту, який, якщо він буде встановлений, буде порушенням міжнародного зобов'язання;
- d) суті і розмірів відшкодування, що належаться за порушення міжнародного зобов'язання.

3. Вищезгадані заяви можуть бути безумовними, або на взаємовигідних умовах з боку тих чи інших держав, або ж на певний час.

4. Такі заяви здають на зберігання Генеральному секретареві, який надасть їх копії учасникам цього Статуту і секретареві Суду.

5. Заяви, зроблені на підставі статті 36 Статуту Постійної палати міжнародного правосуддя, які є чинними, вважаються, у відносинах між учасниками цього Статуту, такими, що визнають юрисдикцію Міжнародного Суду для себе обов'язковою на термін дії цих заяв і відповідно до умов, в них викладених.

6. В разі спору про підсудність справи Суду питання вирішується визначенням Суду.

Стаття 37

У всіх випадках, коли договори, що діють, або конвенція передбачають передання справи Суду, який мав бути заснований Лігою Націй, або Постійною палатою міжнародного правосуддя, справу між сторонами — учасницями цього Статуту необхідно передавати до Міжнародного Суду.

Стаття 38

1. Суд, який зобов'язаний вирішувати передані йому спори на підставі міжнародного права, застосовує:

- a) міжнародні конвенції як спільні, так і спеціальні, що встановлюють правила, чітко визнані державами, що сперечаються;
- b) міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної як правова норма;

с) спільні принципи права, визнані цивілізованими націями;

d) з поправкою, вказаною в статті 59, судові рішення і доктрини найбільш кваліфікованих фахівців з публічного права різних націй як допоміжний засіб для визначення правових норм.

2. Ця ухвала не обмежує право Суду вирішувати справу *ex aequo et bono*, якщо сторони з цим згодні.

Розділ III

Судочинство

Стаття 39

1. Офіційними мовами Суду є французька і англійська. Якщо сторони згодні на ведення справи французькою мовою, то ухвала виноситься французькою мовою. Якщо сторони згодні на ведення справи англійською мовою, то ухвала виноситься англійською мовою.

2. За відсутності угоди щодо того, яка мова застосовуватиметься, кожна сторона може в судоведенні користуватися тією мовою, якій вона віддає перевагу; ухвала Суду виноситься на французькій або англійській мовах. В цьому випадку Суд одночасно визначає, який з двох текстів розглядається як автентичний.

3. Суд зобов'язаний за клопотанням будь-якої сторони надати їй право користуватися іншою мовою, окрім французької і англійської.

Стаття 40

1. Справи порушуються в Суді, залежно від обставин, або нотами спеціальної угоди, або письмовою заявою на ім'я секретаря. В обох випадках мають бути вказані предмет спору і сторони.

2. Секретар негайно повідомляє заяву всім зацікавленим особам.

3. Він також сповіщає Членів Об'єднаних Націй, через посередництво Генерального секретаря, а також інші держави, що мають право доступу до Суду.

Стаття 41

1. Суд має право вказати, якщо, на його думку, це потрібно за обставинами, будь-які тимчасові заходи, які мають бути прийняті для забезпечення прав кожної із сторін.

2. Аж до прийняття рішення, повідомлення про пропонувані заходи негайно доводиться до відома зведених сторін і Ради Безпеки.

Стаття 42

1. Сторони виступають через представників.
2. Вони можуть послуговуватися в Суді допомогою повірених або адвокатів.
3. Представники, повірені і адвокати, що представляють сторони в Суді, користуються привілеями і імунітетом, необхідними для самостійного виконання ними своїх обов'язків.

Стаття 43

1. Судочинство складається з двох частин: письмового і усного.
2. Письмове судочинство складається з повідомлення Суду і меморандумів сторін, контрмеморандумів і, за потреби, відповідей на них, а також всіх підтверджувальних паперів і документів.
3. Ці повідомлення проводяться через секретаря, в порядку і в терміни, встановлені Судом.
4. Всякий документ, що представляється одній зі сторін, має бути повідомлений іншій в завірній копії.
5. Усне судочинство полягає в заслуханні Судом свідків, експертів, представників повірених і адвокатів.

Стаття 44

1. Для передання всіх повідомлень іншим особам, окрім представників повірених і адвокатів, Суд звертається безпосередньо до уряду держави, на території якої повідомлення має бути вручене.
2. Те ж правило застосовується у випадках, коли необхідно вжити заходів для отримання доказів на місці.

Стаття 45

Слухання справи ведеться під керівництвом Голови або, якщо він не може головувати, віце-голови; якщо ні той, ні інший не може головувати, головує старший з присутніх суддів.

Стаття 46

Слухання справи в Суді проводиться публічно, якщо не надійшло інше рішення Суду або якщо сторони не вимагають, щоб слухачі не були допущені.

Стаття 47

1. Кожним судовим засіданням ведеться протокол, що підписується секретарем і Головою.
2. Лише цей протокол автентичний.

Стаття 48

Суд розпоряджається про напрям справи, визначає форми і терміни, в які кожна сторона повинна остаточно викласти свої бачення, і приймає всі заходи, які стосуються збору доказів.

Стаття 49

Суд може, навіть до початку слухання справи, вимагати від представників подання будь-якого документа або пояснень. В разі відмови — складає акт.

Стаття 50

Суд може завжди доручити провадження розслідування або експертизи будь-якій особі, колегії, бюро, комісії або іншій організації на власний вибір.

Стаття 51

Під час слухання справи питання, що стосуються справи, пропонуються свідкам і експертам з дотриманням умов, визначених Судом у Регламенті, згаданому в статті 30.

Стаття 52

Після отримання доказів у встановлені для цього терміни Суд може відмовити в ухваленні всіх подальших усних і письмових доказів, які одна зі сторін побажала б подати без згоди іншої.

Стаття 53

1. Якщо одна зі сторін не з'явиться до Суду або не подасть своїх доведень, інша сторона може просити Суд про вирішення справи на свою користь.
2. Суд зобов'язаний, до задоволення цього клопотання, упевнитися не лише в підсудності поданої йому справи, згідно зі статтями 36 і 37, а й у тому, чи має це клопотання достатнє фактологічне і правове обґрунтування.

Стаття 54

1. Коли представники, адвокати і повірені закінчили під керівництвом Суду свої пояснення у справі, Голова оголошує про закінчення слухання.
2. Суд іде на обговорення рішень.
3. Нарада Суду відбувається в закритому засіданні і зберігається в таємниці.

Стаття 55

1. Всі питання вирішуються більшістю голосів присутніх суддів.
2. В разі розділення голосів порівну голос Голови або Судді, що заміщає його, дає перевагу.

Стаття 56

1. У рішенні мають бути наведені аргументи, на яких воно засноване.
2. Рішення містить імена суддів, що брали участь в його ухваленні.

Стаття 57

Якщо рішення, загалом або частково, не висловлює одностайної думки суддів, то кожен суддя має право подати свою особливу думку.

Стаття 58

Рішення підписують Голова і секретар Суду. Його оповіщають у відкритому засіданні Суду після належного повідомлення представників сторін.

Стаття 59

Рішення Суду обов'язкове лише для сторін, що беруть участь у справі, і лише у цій справі.

Стаття 60

Рішення остаточне і не підлягає оскарженню. В разі суперечки про сенс або об'єм рішення, його розтлумачення належить Суду на вимогу будь-якої сторони.

Стаття 61

1. Прохання про перегляд рішення може бути заявлене лише на підставі обставин, що знов відкрилися, які за своєю суттю можуть зробити вирішальний вплив на результат справи і

які при винесенні ухвали не були відомі ні Суду, ні стороні, що просить про перегляд, за тієї неодмінної умови, що така непоінформованість не була наслідком недбалості.

2. Виконання про перегляд відкривається визначенням Суду, в якому чітко встановлюється наявність нової обставини з визнанням за останнім того, що дає підставу на перегляд справи, і оголошується про ухвалення, через це, прохання стосовно перегляду.

3. Суд може зажадати, щоб умови рішення були виконані, перш ніж він почне виконання з перегляду справи.

4. Прохання про перегляд має бути заявлене до закінчення шестимісячного терміну після відкриття нових обставин.

5. Ніяких прохань про перегляд не може бути заявлено після закінчення десяти років з моменту винесення ухвали.

Стаття 62

1. Якщо яка-небудь держава вважає, що рішення у справі може торкнутися якого-небудь її інтересу правового характеру, то ця держава може звернутися до Суду з проханням про дозвіл вступити в справу.

2. Рішення на таке прохання належить Суду.

Стаття 63

1. В разі виникнення питання про тлумачення конвенції, в якій, окрім зацікавлених в справі сторін, беруть участь й інші держави, секретар Суду негайно сповіщає всі ці держави.

2. Кожна з держав, що отримали таке повідомлення, має право вступити в справу, і, якщо вона скористається цим правом, тлумачення, що міститься в рішенні, однаково обов'язкове і для нього.

Стаття 64

За відсутності іншого визначення Суду кожна сторона погашає свої власні судові витрати.

Розділ IV

Консультативні висновки

Стаття 65

1. Суд може давати консультативні рекомендації з будь-якого юридичного питання із запиту будь-якої установи, уповноваженої робити такі запити самим Статутом Об'єднаних Націй або згідно з цим Статутом.

2. Питання, які вимагають консультативного висновку Суду, подаються Суду в письмовій заяві, що містить точний виклад питання, з якого потрібний висновок; до нього додаються всі документи, що можуть послужити роз'ясненням питання.

Стаття 66

1. Секретар Суду негайно повідомляє про заяву, що містить прохання про консультативний висновок, всім державам, що мають право доступу до Суду.

2. Крім того, секретар Суду посилкою особливого і безпосереднього призначення повідомляє будь-якій державі, яка має доступ до Суду, а також будь-якій міжнародній організації, які можуть, на думку Суду (або його Голови, якщо Суд не засідає), дати інформацію з цього питання, що Суд готовий прийняти, протягом встановлюваного Головою терміну, письмові доповіді, котрі стосуються питання, або вислухати такі ж усні доповіді на відкритому засіданні, що призначається з цією метою.

3. Якщо така держава, що має право доступу до Суду, не отримає особливого повідомлення, згаданого в пункті 2 цієї статті, то вона може висловити бажання подати письмову доповідь або бути вислуханою. Суд приймає рішення з цього питання.

4. Держави і організації, які подали письмові або зробили усні доповіді, або і ті та інші, допускаються до обговорення доповідей, зроблених іншими державами або організаціями, у формах, межах і в терміни, що встановлюються у кожному окремому випадку Судом або, якщо він не засідає, Головою Суду. Для цієї мети секретар Суду повідомляє в належний час всі ті письмові доповіді державам і організаціям, які самі представили подібні доповіді.

Стаття 67

Суд виносить свої консультативні висновки на відкритому засіданні, про що попереджаються Генеральний секретар і представники безпосередньо зацікавлених Членів Об'єднаних Націй, інших держав і міжнародних організацій.

Стаття 68

Під час здійснення своїх консультативних функцій Суд, окрім вказаного, керується ухвалами цього Статуту, що належать до спірних справ, у тій мірі, до якої Суд визнає їх застосовними.

Розділ V

Поправки

Стаття 69

Поправки до цього Статуту вносять у спосіб, передбачений Статутом Об'єднаних Націй для поправок до цього Статуту, при дотриманні всіх правил, які можуть бути встановлені Генеральною Асамблеєю за рекомендації Ради Безпеки щодо участі держав Об'єднаних Націй, що не є Членами, а лише учасниками Статуту.

Стаття 70

Суд має право запропонувати поправки до цього Статуту, які він визнає необхідними, повідомляючи про них письмово Генеральному секретареві для подальшого розгляду згідно з правилами, викладеними в статті 69.

Переклад з російської (неофіційний)

Организация Объединенных Наций : сборник документов. — М., 1981.

**Єдиний державний реєстр
міжнародних організацій, членом яких є Україна
(станом на 01.01.2011 р.)**

1. Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (БАТІ)

Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)

Щорічні збори (щопіврічні збори) Ради керуючих проводяться в м. Вашингтон (США) або іншому місті

1800 Street NW, Suite U12-007 Washington DC 20433, USA

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 27.07.1994 р.

2. Вассенаарська домовленість (ВД)

Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies

Пленарні засідання країн – учасниць ВД проводяться один раз на рік у м. Відень (Австрія)

Mahlerstrasse 12, Stg. 6, A-1010, Vienna, Austria

Представництва в Україні немає

Держава-співзасновник, повноправний член з 1996 р.

3. Всесвітній поштовий союз (ВПС)

Universal Postal Union (UPU)

Всесвітні поштові конгреси проводяться один раз на п'ять років по чергово в країнах — членах ВПС

Weltpoststrasse 4, CH-3000 Berne 15, Switzerland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з травня 1947 р.

4. Всесвітня енергетична рада (ВЕР)

World Energy Council (WEC)

Конгреси проводяться один раз на три роки по чергово в країнах-членах

34 St Jame's Street, London SW1A 1HD, UK

Представництва в Україні немає

Повноправний член

5. Всесвітня метеорологічна організація (ВМО)

World Meteorological Organization (WMO)

Всесвітні метеорологічні конгреси проводяться один раз на чотири роки в м. Женева (Швейцарія)

Case Postale 2300, 41 av Giuseppe-Motta, H-1211 Geneve 2, Switzerland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 12.04.1948 р.

6. Всесвітня митна організація (ВМО)

World Customs Organization (WCO)

Сесії Ради ВМО проводяться один раз на рік наприкінці червня в м. Брюссель або в одній з держав — членів Організації

Rue de Marche, 30, B 1210 Bruxelles, Belgique

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 10.11.1992 р.

7. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)

World Intellectual Property Organization (WIPO)

Сесії Генеральної асамблеї ВОІВ проводяться один раз на два роки в м. Женева (Швейцарія)

34 chemin des Colombettes, Case Postale 18, CH-1211 Geneva 20, Switzerland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 12.04.1970 р.

8. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)

World Health Organization (WHO)

Сесії Всесвітньої організації охорони здоров'я проводяться один раз на рік (у травні) в м. Женева (Швейцарія)

CH-1211 Geneve 27, Switzerland

Бюро співробітника щодо зв'язків України з ВООЗ розміщене за адресою: 01021 м. Київ, вул. Грушевського, 7, Міністерство охорони здоров'я України

Україна була членом Організації у 1948—1949 рр.

Повноправний член з 1992 р.

9. Всесвітня туристична організація (ВТО)

World Tourism Organization (WTO)

Сесії Генеральної асамблеї WTO проводяться один раз на два роки в країнах — членах Організації

Calle Capitan Naya 42, 28020 Madrid, Spain

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 20.10.1997 р.

10. Договір до Енергетичної хартії та пов'язані з ним документи (ДЕХ)

Конференції проводяться два рази на рік

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1994 р.

11. Дунайська комісія (ДК)

Commission du Danube (CD)

Сесії країн — членів ДК проводяться один раз на рік (у квітні) в м. Будапешт (Угорщина)

Benczur utca 25, H-1068 Budapest, Hungary

Представництва в Україні немає

Сторона Конвенції, повноправний член з 11.05.1949 р.

12. Європейська і середземноморська організація захисту рослин (ЄОЗР)

European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO)

Засідання Ради ЄОЗР проводяться двічі на рік у м. Париж (Франція)

1 rue le Notre, F-75016 Paris, France, EPPO

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 04.03.1994 р.

13. Європейська конференція адміністрацій зв'язку (СЕПТ)

European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT)

Сесії Пленарної асамблеї СЕПТ проводяться один раз на рік почергово в країнах — членах Організації. Функції секретаріату виконує головуюча на поточний момент у СЕПТ Адміністрація зв'язку (м. Брінгтон, Велика Британія).

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1995 р.

14. Європейська конференція міністрів транспорту (ЄКМТ)

European Conference of Ministers of Transport (ECMT)

Засідання Ради міністрів транспорту країн — членів ЄКМТ проводяться один раз на рік в м. Париж (Франція)

2 rue Andre Pascal, F-75775 Paris CEDEX 16, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 19.03.1996 р.

15. Європейська конференція цивільної авіації (ЄКЦА)

European Civil Aviation Conference (ECAC)

Пленарні конференції ЄКЦА проводяться один раз на три роки в м. Страсбург або в м. Париж

3 bis, Villa Emile Bergerat 92522 Neuilly-sur-Seine Cedex, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 15.12.1999 р.

16. Європейська організація вищих органів фінансового контролю

European Organization of Supreme Audit Institutions (EUROSAI)

Конгреси проводяться один раз на три роки по чергово в країнах — членах Організації

Fuencarral 81, 28004 Madrid, Spain

Представництва в Україні немає

Повноправний член з червня 1999 р.

17. Європейська організація супутникового зв'язку (Євтелсат)

European Telecommunications Satellite Organization (Eutelsat)

Сесії Асамблеї сторін Євтелсат проводяться один раз на рік у м. Париж (Франція)

Tout Maine Montparnasse, 33 avenue du Maine, F-75755 Paris CEDEX 15, France

Представництва в Україні немає

Членство призупинено через невиконання фінансових зобов'язань з січня 2006 р.

18. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)

European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)

Щорічні збори Ради керуючих проводяться в м. Лондон (Велика Британія) або іншому місті

One Exchange Square, London EC2A 2 JN, United Kingdom

Представництво ЄБРР в Україні розташоване за адресою: 01001 Київ, вул. Софіївська,
27/23

Повноправний член з 14.07.1992 р.

**19. Змішана комісія з застосування Угоди про рибальство у водах Дунаю
(конвенційний орган)**

Сесії Комісії проводяться один раз на рік почергово в країнах — членах Організації,
створення штаб-квартири не передбачено; країною-депозитарієм Угоди є Румунія

Повноправний член з 1958 р.

**20. Зустріч сторін Монреальського протоколу з речовин, що руйнують озоновий шар
(конвенційний орган)**

**Meeting of the Parties to the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone
Layer**

Зустріч сторін проводиться один раз на рік почергово в країнах — учасниках PO Box
30552, Nairobi, Kenya

Повноправний член з 20.09.1988 р.

21. Комісія зі збереження морських живих ресурсів Антарктики (АНТКОМ)

Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources (CCAMLR)

Засідання Комісії проводяться один раз на рік у м. Хобарт (Австралія)

PO Box 213, North Hobart, Tasmania 7002, Australia, CCAMLR

Представництва в Україні немає

Сторона Конвенції, повноправний член з 22.11.1994 р.

**22. Комісія з захисту Чорного моря від забруднення Конвенції про захист Чорного
моря від забруднення (конвенційний орган)**

**Commission on the Protection of the Black Sea Against Pollution of the Convention on the
Protection of the Black Sea Against Pollution**

Засідання Комісії проводяться один раз на рік почергово в країнах-членах

Dolmaban ce Sarayi II. Hareket Kosku, 80680, Besiktas, Istanbul, Turkey

Представництва в Україні немає

Сторона Конвенції з 14.04.1994 р.

**23. Конференція договірних сторін Конвенції про водно-болотяні угіддя
(конвенційний орган)**

Conference of the Contracting Parties of the Convention on Wetlands

Конференція договірних сторін проводиться один раз на три роки по чергово в країнах — сторонах Конвенції

Rue Mauverney 28, CH-1196 Gland, Switzerland

Представництва в Україні немає

У жовтні 1996 р. Україну визнано правонаступницею СРСР щодо участі в Конвенції про водно-болотяні угіддя

Сторона Конвенції з 11.02.1977 р.

**24. Конференція сторін Віденської конвенції про охорону озонного шару
(конвенційний орган)**

Conference of the Parties of the Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer

Сесії Конференції сторін проводяться один раз на рік по чергово в країнах — учасниках Віденської конвенції

PO Box 30552, Nairobi, Kenya

Представництва в Україні немає

Сторона Віденської конвенції з 12.09.1986 р.

**25. Конференція сторін Конвенції про охорону біологічного різноманіття
(конвенційний орган)**

Conference of the Parties of the Convention on Biological Diversity

Нарада Конференції сторін проводиться один раз на рік (місце проведення визначається на попередній нараді)

World Trade Centre 393 Saint Jacques Street, Suite 300 Montreal, Quebec, Canada H2Y 1N9

Представництва в Україні немає

Сторона Конвенції з 1994 р.

26. Конференція сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (конвенційний орган)

Conference of the Parties of the UN Framework Convention on Climate Change

Сесії Конференції сторін проводяться один раз на рік по чергово в країнах — членах Конвенції

PO Box 260124 D-053153 Bonn, Germany

Представництва в Україні немає

Сторона Конвенції з 1996 р.

27. Міжнародна асоціація з контролю за якістю насіння (ІСТА)

International Seed Testing Association (ISTA)

Конгреси країн — членів ІСТА проводяться один раз на три роки в одній з країн — членів Організації

PO Box 412, CH-8046, Zurich, Switzerland, ISTA

Представництва в Україні немає

Асоційований член з 01.05.1999 р.

28. Міжнародна асоціація розвитку (МАР)

International Development Association (IDA)

Щорічні збори (щопіврічні збори) Ради керуючих МАР проводяться в м. Вашингтон (США) або іншому місті

1818 H Street NW, Washington DC 20433, USA

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1996 р.

Rechnungshof, Dampfschiff-strasse 2, A-1033 Wien, Austria

Представництва в Україні немає

Повноправний член з листопада 1998 р.

29. Міжнародна гідрографічна організація (МГО) International Hydrographic Organization (ИНО)

Міжнародні гідрографічні конференції проводяться один раз на п'ять років у Монако

BP 445, 7 avenue President J. F. Kennedy, Monte Carlo MC 98011 CEDEX, Monaco

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 20.05.1998 р.

30. Міжнародна електротехнічна комісія (МЕК)

International Electrotechnical Commission (IEC)

Сесії Ради МЕК проводяться один раз на рік почергово в країнах — членах Організації

3 Rue de Varembe, CP 131, CH-1211 Geneva 20, Switzerland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1993 р.

31. Міжнародна картографічна асоціація (МКА) International Cartographic Association (ICA)

Генеральна асамблея проводиться один раз на рік по чергово в країнах — членах
PO Box 80115, 3508 TC Utrecht, the Netherlands

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 07.05.1993 р.

32. Міжнародна комісія з наукових досліджень Середземного моря (МКНДС) International Commission for Scientific Exploration of the Mediterranean Sea (ICSEM)

Пленарні асамблеї проводяться один раз на три роки
16 boulevard de Suisse, MC-98000 Monte Carlo, Monaco

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1994 р.

33. Міжнародна морська організація (ІМО) International Maritime Organization (IMO)

Сесії Асамблеї країн — членів ІМО проводяться один раз на два роки в м. Лондон (Велика Британія)

4 Albert Embankment, London SE1 7SR, United Kingdom

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 28.03.1994 р.

34. Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI)

Конгреси проводяться один раз на три роки по чергово в країнах — членах Організації
Rechnungshof, Dampfschiff- strasse 2, A-1033 Wien, Austria

Представництва в Україні немає

Повноправний член з листопада 1998 р.

35. Міжнародна організація з міграції (МОМ) International Organization for Migration (IOM)

Сесії Ради МОМ проводяться один раз на рік (у листопаді) в м. Женева (Швейцарія)
17 route des Morillons, 1211 Geneva 19, Switzerland

Представництво МОМ в Україні розташоване за адресою: 04023 м. Київ, вул. Мечникова, 3

Повноправний член з 27.11.2001 р.

36. Міжнародна організація з стандартизації (МОС)

International Organization for Standardization (ISO)

Сесії Генеральної асамблеї МОС проводяться один раз на рік почергово в країнах — членах Організації

CP 56, 1 Rue de Varembe, CH-1211 Geneva 20, Switzerland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1993 р.

37. Міжнародна організація з цукру (МОЦ)

International Sugar Organization (ISO)

Сесії Міжнародної ради з цукру проводяться двічі на рік (як правило, у травні та листопаді) почергово в Лондоні та столиці однієї з країн — членів МОЦ

1 Canada Square, Canary Wharf, London E 14 5AA, Great Britain

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 28.10.1994 р.

38. Міжнародна організація законодавчої метрології (МОЗМ)

Organisation Internationale de Metrologie Legate (OIML)

Сесії Конференції МОЗМ проводяться один раз на чотири роки в м. Париж (Франція)

11 rue Turgot, F-75009 Paris, France

Представництва в Україні немає

Член-кореспондент з 01.01.1997 р.

39. Міжнародна організація комісій з цінних паперів

International Organization of Securities Commissions (IOSCO)

Сесії Генеральної асамблеї проводяться один раз на рік почергово в країнах — членах Організації

PO Box 171, Stock Exchange Tower, 800 Square Victoria, Montreal H4Z 1C8, Canada

Представництва в Україні немає

Повноправний член з вересня 1996 р.

40. Міжнародна організація кримінальної поліції (МОКП)-Інтерпол International Criminal Police Organization (ICPO)-Interpol

Сесії Генеральної асамблеї Інтерполу проводяться один раз на рік. Місце проведення чергової сесії визначається поточною сесією Генеральної асамблеї

200, quai Charles de Gaulle 69006, Lyon, France

Національне центральне бюро Інтерполу в Україні розташоване за адресою: 01024 Київ, вул. Богомольця, 10

Повноправний член з листопада 1992 р.

41. Міжнародна організація морського супутникового зв'язку (Інмарсат)

International Maritime Satellite Organization (Inmarsat)

Сесія Інмарсат проводиться один раз на рік (місце проведення змінюється)

99 City Road, London EC1Y 1AX, United Kingdom

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1979 р.

42. Міжнародна організація праці (МОП)

International Labour Organization (ILO)

Сесії Генеральної конференції МОП проводяться двічі на рік у м. Женева (Швейцарія)

4 route des Morillons, CH-1211 Geneve 22, Switzerland

Офіс Національного кореспондента МОП в Україні знаходиться за адресою: 01023 Київ, вул. Еспланадна, 8/10, Міністерство праці та соціальної політики України

Повноправний член з 12.05.1954 р.

43. Міжнародна організація супутникового зв'язку "Інтелсат"

International Telecommunications Satellite Organization (Intelsat)

Сесії Асамблеї сторін проводяться один раз на два роки в м. Вашингтон (США)

3400 International Drive NW, Washington D 20008-3098, USA

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 21.12.1993 р.

Членство призупинено через невиконання фінансових зобов'язань

44. Міжнародна організація супутникового зв'язку (Інтерспутник) International Organization of Space Communications (INTERSPUTNIK)

Сесії Ради Організації проводяться один раз на рік (місце проведення змінюється)

2-й Смоленський провулок 1/4, Москва, Російська Федерація Представництво Організації в Україні розташоване за адресою: м. Київ, вул. Боженка, 11, кор. 8, к. 232

Повноправний член з листопада 1997 р.

45. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)

International Civil Aviation Organization (ICAO)

Сесії Асамблеї ІКАО проводяться один раз на три роки в м. Монреаль (Канада)

1000 Sherbrooke St West, Suite 327, Montreal PQ H3A 2R2, Canada

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 09.09.1992 р.

46. Міжнародна організація цивільної оборони (МОЦО)

International Civil Defence Organization (ICDO)

Чергові сесії Асамблеї МОЦО проводяться щонайменше один раз на два роки в м. Женева (Швейцарія)

10—12 chemin de Surville, Petit-Lancy, CH-1213 Geneva, Switzerland

Представництва в Україні немає

Спостерігач

47. Міжнародна рада по зерну (МРЗ)

International Grains Council (IGC)

Сесії Ради країн — членів МРЗ проводяться двічі на рік (як правило, у червні та грудні) в м. Лондон (Велика Британія)

1 Canada Square, Canary Wharf, London E 14 5AE, Great Britain

Представництва в Україні немає

Повноправний член

48. Міжнародна фінансова корпорація (МФК)

International Finance Corporation (IFC)

Щорічні збори (щопіврічні збори) Ради керуючих проводяться в м. Вашингтон (США) або іншому визначеному місті

1818 H Street NW, Washington DC 20433, USA

Представництво Організації в Україні розташоване за адресою: 01024 Київ, вул. Богомольця, 4 МФК

Повноправний член з 18.10.1993 р.

49. Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ)

International Atomic Energy Agency (IAEA)

Сесії Генеральної конференції МАГАТЕ проводяться один раз на рік у м. Відень (Австрія)

V/agramerstrasse 5, PO Box 100, A-1400 Wien, Austria

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 29.07.1957 р.

50. Міжнародне бюро виноградарства та виноробства (МБВВ)

International Vine and Wine Office (OIV)

Сесії Генеральної асамблеї МБВВ проводяться один раз на рік в одній з країн — членів Організації

18 rue d'Aguesseau, F-75008 Paris, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 18.11.1996 р.

51. Міжнародне бюро виставок (МБВ)

Bureau International des Expositions (BIE)

Сесії Генеральної асамблеї МБВ проводяться двічі на рік в м. Париж (Франція)

56, avenue Victor Hugo 75783, Paris CEDEX 16, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 30.04.1960 р.

52. Міжнародне епізоотичне бюро (МЕБ)

International Office of Epizootics (OIE)

Генеральні сесії Міжнародного комітету МЕБ проводяться один раз на рік (як правило, у травні) в м. Париж (Франція)

12 rue de Prony, F-75017 Paris, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 16.06.1993 р.

53. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)

International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)

Щорічні збори (щопіврічні збори) Ради керуючих МБРР проводяться восени в м. Вашингтон (США) або в іншому місті

1818H Street NW, Washington DC 20433, USA

Представництво Світового банку в Україні розташоване за адресою: 01034, Київ, вул. Лисенка, 2

Повноправний член з 03.09.1992 р.

54. Міжнародний валютний фонд (МВФ)

International Monetary Fund (IMF)

Щорічні збори (щопіврічні збори) Ради керуючих МВФ проводяться в м. Вашингтон (США) або іншому місті

700 19th Street, NW, Washington DC 20433, USA

Представництво МВФ в Україні розташоване за адресою: 01021, Київ, вул. Інститутська, 24/7, офіс 6

Повноправний член з 03.09.1992 р.

55. Міжнародний орган з морського дна (МОМД)

International Sea-Bed Authority (ISBA)

Сесії асамблеї країн — членів Організації проводяться один раз на рік у м. Кінгстон (Ямайка)

14—20 Port Royal Street, Kingston, Jamaica

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 2002 р.

56. Міжнародний союз з охорони нових сортів рослин (УПОВ)

International Union for the Protection of New Varieties of Plants (UPOV)

Сесії Ради країн — членів УПОВ проводяться один раз на рік (як правило, в жовтні) в м. Женева (Швейцарія)

34 chemin des Colombettes, CH-1211 Geneva 20, Switzerland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 03.11.1995 р.

57. Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)

International Telecommunication Union (ITU)

Повноважна конференція МСЕ проводиться один раз на чотири роки по чергово в країнах — членах Організації

Place des Nations, CH 1211 Geneva 20, Switzerland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 07.05.1947 р.

58. Міжнародний центр наукової та технічної інформації (МІДНТІ)

International Centre for Scientific and Technical Information (ICSTI)

Засідання Комітету повноважних представників країн-членів проводяться один раз на рік, вул. Куусінена, 21-6, 125252 Москва, Російська Федерація

Український інститут науково-технічної і економічної інформації (03039 м. Київ, вул. Горького, 180) виконує функції організації, що безпосередньо забезпечує участь України у роботі МЦНТІ

Повноправний член з 1993 р.

59. Об'єднаний інститут ядерних досліджень (ОІЯД)

Joint Institute for Nuclear Research (JINR)

Засідання Комітету повноважних представників країн — членів ОІЯД проводяться один раз на рік у м. Дубна (Російська Федерація), вул. Жоліо Кюрі, 6, м. Дубна, Російська Федерація

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 15.02.1999 р.

60. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)

Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)

Саміти глав держав та урядів країн — членів ОБСЄ проводяться один раз на три роки. Засідання Ради міністрів ОБСЄ проводяться один раз на рік

Karntnerring 5-7, A-1010 Wien, Austria

Офіс координатора проектів ОБСЄ в Україні розташований за адресою: 01054 Київ, вул. Дмитрівська, 18/24

Повноправний член з 30.12.1992 р.

61. Організація з заборони хімічної зброї (ОЗХЗ)

Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)

Сесії Конференції країн — членів ОЗХЗ проводяться один раз на рік у м. Гаага (Нідерланди)

Johan de Wittlaan 32, 2517 JR, the Hague, the Netherlands

Представництва в Україні немає

Повноправний член з листопада 1998 р.

62. Організація з рибальства в північно-західній частині Атлантичного океану (НАФО)

Northwest Atlantic Fisheries Organization (NAFO)

Сесії Генеральної ради НАФО проводяться щорічно в одній із країн — членів Організації

PO Box 638, Dartmouth B2Y 3Y9, Canada, NAFO

Представництва в Україні немає

Сторона Конвенції — повноправний член НАФО з 30.08.1999 р.

63. Організація національних метрологічних установ країн Європи (ЕВРОМЕТ)

European Collaboration on Measurement Standards (EUROMET)

Щорічні засідання в різних країнах-членах

OFMET Swiss Federal Office of Metrology Lindenweg 50, CH-3003, Bern-Wabern

Представництва в Україні немає

Організація-кореспондент з 01.06.1998 р.

64. Організація Об'єднаних Націй (ООН)

United Nations Organization (UN)

Сесії Генеральної Асамблеї ООН проводяться один раз на рік у штаб-квартирі Організації в м. Нью-Йорк (США)

New-York NY 10017, USA

Представництво ООН в Україні розташоване за адресою: м. Київ, Кловський узвіз, 1

Країна-засновник, повноправний член з 04.10.1945 р.

65. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО)

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

Сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО проводяться один раз на два роки в м. Париж (Франція)

7 place de Fontenoy, f-75352 Paris 07SP, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 12.05.1954 р.

66. Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО)

United Nations Industry Development Organization (UNIDO)

Сесії Генеральної конференції ЮНІДО проводяться один раз на два роки у м. Відень (Австрія)

Vienna International Centre, PO Box 300, A-1400 Wien, Austria

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 21.06.1985 р.

67. Організація співдружності залізниць (ОСЗ)

Organization for Collaboration of Railways (OSJD)

Сесії Конференції міністрів проводяться один раз на рік по чергово в країнах — членах ОСЗ

Ul. Hoza 63/67, 00681 Warszawa, Poland

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 05.06.1992 р.

68. Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС)

Black Sea Economic Cooperation Organization (BSEC)

Засідання Ради міністрів закордонних справ країн — членів ОЧЕС проводяться два рази на рік по чергово в країнах — членах Організації

Istinye Cad., Musir Fuad Pasa Yalisi, Eski Tersane, Istinye-Istanbul, Turkey

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 01.05.1999 р.

69. Постійна палата Третейського суду

Permanent Court of Arbitration (PCA)

Сесії Адміністративної ради проводяться один раз на рік у м. Гаага (Нідерланди)

Peace palace, Carnegieplein 2, NL-2517 KJ Den Haag, Netherlands

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1962 р.

70. Рада Європи (РЄ)

Council of Europe (CE)

Засідання Комітету міністрів закордонних справ держав — членів РЄ проводяться два рази на рік у м. Страсбург (Франція)

Palais de l'Europe, F-67075 Strasbourg CEDEX, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 09.11.1995 р.

71. Світова асоціація автомобільних магістралей (PIARC)

World Road Association (PIARC)

Всесвітні дорожні конференції проводяться один раз на чотири роки по чергово в країнах — членах Організації

La grande Arche, Paroi Nord, Niveau 1, F-92055 Paris LA DEFENSE CEDEX 04, France

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 1995 р.

72. Світова організація торгівлі (СОТ)

World Trade Organization (WTO)

Конференція міністрів проводиться один раз на два роки

Centre William Rappard, 154 rue de Lausanne, CH-1211 Geneva 21, Switzerland

Представництва в Україні немає

Спостерігач з 14.07.1992 р.

Повноправний член з 10 квітня 2008 р.

73. Центральноевропейська ініціатива (ЦЄІ)

Central European Initiative (CEI)

Конференції глав урядів країн-членів проводяться один раз на рік по чергово в країнах-членах

CEI Executive Secretariat Via Geneva, 9 34121 Trieste, Italy

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 31.05.1996 р.

74. Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР)

Black Sea Trade and Development Bank (BSTDB)

Щорічні збори проводяться в м. Салоніки (Греція) або іншому місті

1, Komnion street, GR 54624 Thessaloniki, Greece

Представництва в Україні немає

Повноправний член з 17.06.1997 р.

*[Електронний ресурс]. — Режим доступу :
<http://ua.convdocs.org/docs/index-562.html?page=5>*

План дій програми ПРООН в Україні (2006—2010 рр.)

Базова угода

Уряд України та Програма розвитку ООН (ПРООН) в Україні досягли взаємної згоди щодо змісту цього документа та своєї відповідальності за впровадження програми діяльності ПРООН в Україні.

Поглиблюючи взаємні домовленості та співпрацю, метою яких є реалізація Декларації тисячоліття, Цілей розвитку тисячоліття та конвенцій ООН, що їх зобов'язалися виконувати Уряд України та ПРООН, використовуючи досвід і результати, отримані під час впровадження попередньої програми діяльності ПРООН в Україні (2001—2005 рр.) та вступаючи в новий період співпраці (2006—2010 рр.); декларують, що ці зобов'язання виконуватимуться в дусі тісної співпраці, і повідомляють, що вони домовляються про таке:

Частина I: Основа для відносин

1.1. ОСКІЛЬКИ Уряд України (далі — Уряд) та Програма розвитку ООН (далі — ПРООН) уклали між собою базову угоду про спрямування допомоги ПРООН Україні (Стандартна базова угода про допомогу — СБУД), яку обидві сторони підписали 18 червня 1993 року, на підставі Статті I параграфу 2 СБУД, Уряд України отримає доступ до допомоги ПРООН Україні, і цю допомогу буде надано та одержано згідно з відповідними постановами та рішеннями компетентних органів ПРООН, а також залежно від наявності необхідних коштів ПРООН. Зокрема, виконавчий комітет ПРООН своїм рішенням 2005/1 від 28 січня 2005 року схвалив нові фінансові положення та правила, і, разом із ними, нові визначення термінів “виконання” та “впровадження”, що дає змогу ПРООН у повному обсязі впровадити нові “Спільні процедури складання програм допомоги країнам”, на підставі ініціативи зі спрощення та гармонізації, розробленої Групою розвитку ООН. Із врахуванням цього рішення, цей План дій програми ПРООН в Україні (ПДПУ) разом із складеними згідно з ним річними робочими планами (які мають становити частину цього ПДПУ та бути включеними до нього за посиланням) сукупно становлять проектний документ, на який посилається СБУД.

Частина II. Аналіз наявної ситуації

2.1. Політичні події, які відбулися в Україні наприкінці 2004 і на початку 2005 років, стали переломними для України. Громадяни виявили безпрецедентну рішучість в обстоюванні своїх прав і захисті свобод і вийшли на вулиці, вимагаючи вільних і чесних виборів, а також проведення широких реформ державного управління та поліпшення економічних можливостей. Новий уряд відреагував на ці вимоги, обіцяючи докорінно змінити відносини між державою та

громадянами і, насамперед, посилити увагу до особистої гідності та свободи, формування громадянського суспільства і демократії та розбудови єдиної держави, в якій панують закони, міжнаціональна та міжконфесійна гармонія, соціальна справедливість і добробут.

2.2. Суспільні зміни 2004 року сталися у відповідь на недосконалі і неповні політичні та економічні реформи. Прощання України з комунізмом було непростим. Хоча держава впровадила багато демократичних інституцій і підходів, система державного управління залишається надмірно централізованою, обтяжливою та забюрократизованою. Процвітає корупція; немає чіткого розмежування повноважень і відповідальності між центральними та місцевими органами влади; система правосуддя і засоби масової інформації зазнають політичного тиску; громадський контроль за державними органами слабкий.

2.3. Не завершено також економічних перетворень. Після десятиліття економічного спаду в 2000 році відновилося зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), яке досягло в 2003 і 2004 роках відповідно 9,3 % і 12 %, — що відповідало найвищим темпам зростання у світі. Економічне зростання тривало і в 2005 році, хоча й повільнішими темпами, ніж раніше. Зберігалася макроекономічна стабільність (за винятком періоду перед виборами 2004 року), і було впроваджено регуляторні реформи, які сприяли економічному зростанню. Однак, незважаючи на п'ять років інтенсивного розвитку, Україна залишається однією з найбідніших країн у Європі. Приблизно чверть населення живе за національно встановленою межею бідності. Згідно з даними *“Звіту про людський розвиток за 2004 рік”*, найбідніші 30 % населення отримують 12,5 % усього доходу країни.

2.4. Крім того, численні успадковані структурні проблеми є загрозою для спроможності України забезпечувати стабільне економічне зростання. Зберігаються тісний державний контроль над підприємствами, бюрократичне втручання в господарську діяльність загалом; права власності залишаються незахищеними. Корпоративне законодавство, особливо у сфері регулювання діяльності акціонерних компаній, недосконале або відсутнє. Надмірне державне регулювання завдає шкоди роботі малих і середніх підприємств. Штучні монополії вносять спотворення у функціонування ринків. Така структура економіки створює стимули для корупції.

2.5. Економічне зростання не призвело до загальмування процесу погіршення якості та доступності державних послуг у таких сферах, як освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення. У 2004 році індекс людського розвитку (ІЛР) для України становив 0,766 (з використанням даних за 2003 рік). Ця цифра все ще нижча, ніж для 1991 року, головним чином внаслідок подальшого погіршення показника очікуваної тривалості життя, і загалом, ВВП України не досяг рівня, який був до проголошення незалежності. Трьома найбільш помітними симптомами соціальних негараздів є демографічні показники: (а) Україна має низький рівень

народжуваності; (b) тривалість життя низька, особливо для чоловіків (56,5 років) та (c) відбувається постійний масовий від'їзд робітників, які шукають доброго заробітку за кордоном. Населення України за період між 1997 і 2003 роками скоротилося від 50,2 млн до 47,5 млн чол. Сільське населення істотно бідніше за міське, яке становить 67 % усього населення України.

2.6. Особливо уразливими до наслідків поширення бідності та неефективної системи соціального захисту є жінки та молодь. Так, частка молоді в загальній кількості безробітних сягає близько 40 % у містах і 25,2 % — у сільській місцевості. За оцінками, ВІЛ/СНІДом уражено 1,4 % всього дорослого населення, і швидкість збільшення кількості нових жертв цієї інфекції є однією з найвищих у Європі. Кількість наркоманів, зареєстрованих у Міністерстві внутрішніх справ України, зросла протягом останніх п'яти років удвічі. Серйозною проблемою є насильство у сім'ях, і більш ніж половина перших шлюбів закінчується розлученням. Молодь і жінки не беруть активної участі в прийнятті важливих державних рішень. Занепокоєння викликає також захищеність населення: в Україні щороку реєструється близько 18 000 кримінальних справ, пов'язаних з торгівлею людьми.

2.7. Захищеність населення в Криму та в місцевості, яка потерпіла від Чорнобильської ядерної катастрофи 1986 року, викликає стурбованість як в Україні, так і за кордоном. Повернення корінного татарського населення, примусово депортованого з Криму до Середньої Азії, все ще потребує інтенсивних заходів, спрямованих на забезпечення міжнаціональної інтеграції та зміцнення регіональної безпеки. Так само, мешканці населених пунктів, які зазнали негативних наслідків чорнобильської аварії, досі страждають від невизначеності, пов'язаної з тривалою дією малих доз радіації, та від обмежених можливостей соціально-економічного розвитку. Під час президентських виборів 2004 року чітко проявилися і нині потребують вирішення яскраво виражені регіональні відмінності в підходах, перспективах і очікуваннях жителів західного та східного регіонів України.

2.8. Ратифікувавши в 2004 році Кіотський протокол, Україна підтримала всі основні конвенції ООН, які стосуються охорони навколишнього природного середовища. Однак населення всієї країни залишається уразливим до наслідків діяльності, яка призводить до марнотратства енергії та завдає шкоди довкіллю. Важка промисловість в Україні надзвичайно енергоємна, а централізоване теплопостачання і міський транспорт належать до основних забруднювачів повітря. Як наслідок, на Україну припадає близько 2 % глобальних викидів двоокису вуглецю в атмосферу. На карпатську лісову та гірську екосистему негативно впливають господарська діяльність і будівництво житла. Вирубання лісів у карпатському регіоні створило загрозу для басейну річки Тиса. Промислове забруднення, колишня сільськогосподарська діяльність і наслідки чорнобильської аварії загрожують біорізноманіттю поліських заболочених територій і якості води в усій Україні.

2.9. Новий Уряд України прагне тіснішої інтеграції з Європейським Союзом і з глобальною економікою через членство у Світовій організації торгівлі, і розглядає це ключовим чинником вирішення багатьох соціально-економічних проблем і завдань людського розвитку, що стоять перед Україною. Найбільш пріоритетним завданням наступних кількох років буде завершення реформ, розпочатих наприкінці 1990-х років і на початку 2000 року.

Частина III. Досвід попередньої співпраці та висновки

3.1. У Рамковому документі про співпрацю між Україною та ПРООН на 2001—2005 роки було визначено три основні сфери програм співпраці: (а) *зміцнення демократичного державного управління*; (б) *захист людини та розвиток* та (с) *енергетика та довкілля задля сталого розвитку*. У центрі уваги всіх програм мали бути питання гендеру, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та прав людини. На підставі звіту “Оцінка результатів розвитку” та відвідування України Виконавчою радою ПРООН у 2004 році було зроблено висновок, що програма ПРООН була тісно пов’язана з пріоритетами України.

3.2. *Демократичне державне управління.* Найвагомим внеском у цій сфері стала ініціатива ПРООН у середині 2004 року з формування Комісії “Блакитної стрічки” (КБС), до складу якої увійшли місцеві та іноземні експерти. Оскільки наприкінці 2004 року в Україні мали відбутися президентські вибори, на цю комісію покладалося завдання з підготовки рекомендацій для нового президента щодо стратегічної політики. Було розроблено стислий документ, “*Пропозиції Президенту: нова хвиля реформ*”, який містив понад 100 конкретних рекомендацій для нової урядової команди. Цей звіт отримав високу оцінку і допоміг новому Уряду України в підготовці його програми, оголошеної при вступі Уряду в чинність, та в здобутті міжнародної підтримки зусиль України щодо започаткування “другої хвилі” економічних, політичних і соціальних реформ.

3.3. ПРООН брала активну участь в освітніх заходах, спрямованих на те, щоб молоді люди могли стати громадянами демократичного суспільства, та допомагала місцевим органам влади надавати державні послуги на високому рівні, а також залучувати до цього громадськість. У Рахунковій палаті, Офісі Уповноваженого з прав людини та у Верховній Раді України створено достатній потенціал для підвищення підзвітності державних органів, усвідомлення важливості прав людини та парламентського контролю. ПРООН працювала над розбудовою спроможності громадських організацій, приватного сектору та науково-викладацьких кіл брати участь у формуванні політики та прийнятті важливих для суспільства рішень. Праця з місцевими громадами в Криму та в районах, які потерпіли від чорнобильської аварії, допомагає створювати життєздатні установи на місцевому рівні, які сприяють демократичному

управлінню, орієнтованому на потреби населення, а також децентралізації та місцевому розвитку.

3.4. Безпека людини та розвиток. ПРООН відіграла провідну роль у формуванні належного реагування системи ООН і Уряду України на загрозу поширення епідемії ВІЛ/СНІДу. Як наслідок, в Україні значно зріс рівень усвідомлення та розуміння небезпеки, пов'язаної з ВІЛ/СНІДом. ПРООН також зробила важливий внесок в обговорення стратегічної політики та законодавства, необхідних для стимулювання економічного розвитку, залучення громадськості до процесу прийняття рішень, проведення реформи у сфері освіти, створення гнучкого ринку праці та досягнення збалансованого розвитку агропромислового комплексу.

3.5. Суспільна мобілізація та впровадження інституційних механізмів, що необхідні для політичної, соціальної, економічної та культурної інтеграції багатонаціонального населення Криму, дали позитивні результати в забезпеченні миру, стабільності та розвитку. Так само мешканці населених пунктів, які постраждали від чорнобильської аварії, активно залучалися до впровадження проєктів, спрямованих на соціальне, економічне та екологічне відродження цієї території.

3.6. Просвітницька робота та навчання спонукали керівників держави включати в державну політику гендерні підходи. Зокрема, в законодавчій базі України було передбачено однакові можливості для чоловіків і жінок; крім того, було переглянуто сімейний кодекс з тим, щоб у ньому було відображено гендерні питання; до правової бази було внесено зміни, які посилюють положення, спрямовані на подолання торгівлі людьми та насильства щодо жінок.

3.7. Охорона навколишнього природного середовища та сталий розвиток. Допомога ПРООН сприяла громадському діалогу про концепції сталого розвитку та їх інтеграцію до національної стратегії у сфері охорони довкілля. Поліпшилася спроможність формулювати та впроваджувати законодавство, пов'язане з цією сферою. Спираючись на свій досвід роботи в Криму та в регіоні, ураженому Чорнобильською катастрофою, ПРООН надавала місцевим органам влади допомогу в застосуванні ними підходів до сталого розвитку, які базуються на потребах місцевих громад, пропонуючи муніципалітетам ефективну методологію суспільної мобілізації.

3.8. Звіт “Оцінка результатів розвитку”, підготовлений в 2004 році, пояснює успіхи ПРООН у досягненні результатів такими трьома чинниками: (а) використанням Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ) як керівництва у розробці програм; (б) щонайактивнішою участю ПРООН в міжнародних заходах, мета яких — вирішення найгостріших проблем з використанням партнерських зв'язків з численними зацікавленими сторонами, та спрямування уваги на права людини та поліпшення рівня життя; (с) реагуванням на пріоритети уряду та забезпеченням

участі урядовців у розробці програм ПРООН. В “Оцінці результатів розвитку” наголошується також на необхідності зосередитися на найважливіших програмах.

3.9. Передбачається, що в майбутньому ПРООН посилить свої зусилля, спрямовані на стимулювання ефективного державного управління; сприятиме реалізації політики, орієнтованої на економічне зростання, яке дасть змогу подолати надмірну нерівність; працюватиме над встановленням домовленостей про партнерство між урядовими установами, громадськими організаціями і організаціями приватного сектору з подібними інституціями в сусідніх країнах; надаватиме Уряду України підтримку в поширенні успішної практики в масштабах усієї країни і зосередить свою програмну діяльність на досягненні ЦРТ, співпраці з Європейським Союзом і підвищенні ефективності та координації програм допомоги.

Частина IV. Пропонована програма

4.1. У рамках програми діяльності ПРООН в Україні на 2006—2010 роки надаватиметься підтримка національним пріоритетам, викладеним у програмах Уряду України, та допомога Україні в досягненні нею більш високих економічних і соціальних стандартів, а також у реалізації її європейського вибору. У своєму підході до розробки програм, ПРООН керуватиметься координацією дій з донорами та з іншими партнерами, що працюють у сфері розвитку, об'єднанням зусиль задля обміну знаннями та зміцненням партнерських зв'язків з органами влади, громадськими організаціями, діловими колами та міжнародними організаціями розвитку. Нейтралітет ООН використовуватиметься для створення платформи для політичних дискусій і досягнення згоди в питаннях, які мають вирішальне значення для розвитку України. Крім того, нова програма діяльності ПРООН в Україні використовуватиме порівняльні переваги ПРООН у сфері людського розвитку та просвітницьку роботу щодо ЦРТ. Вона спиратиметься також на здобутки та досвід ПРООН у наданні політичних консультацій високого рівня та на її спроможність започатковувати інноваційні демонстраційні проекти на місцевому рівні й сприяти використанню ноу-хау цих проектів під час укладання національних програм.

4.2. Процес регулярних консультацій з питань стратегічної політики, підтриманий ПРООН в рамках ініціативи Комісії “Блакитної стрічки” (КБС), триватиме і в наступному циклі програми діяльності ПРООН в Україні. Надання консультацій з поточних питань здійснюватиметься за допомогою регулярних зустрічей з керівництвом країни та підготовки оперативних і регулярних рекомендацій і стратегічних документів, коментарів до проектів законів, матеріалів КБС, звітів ЦРТ і національних звітів з людського розвитку. Ці документи дадуть змогу проводити неперервний аналіз соціально-економічної ситуації в Україні, висвітлювати нові тенденції і проблеми розвитку та розробляти рекомендації щодо стратегічної політики. Крім того, компонент розробки стратегічної політики залишиться невід'ємною

частиною всіх проектів ПРООН, метою яких є надання підтримки в підготовці стратегій секторального розвитку. Національні партнери, особливо лідери громадських організацій, братимуть активну участь у розробці всіх стратегічних документів, що підвищить значущість цих документів в Україні та посилить національний потенціал у сфері формулювання стратегічної політики.

4.3. Підходи, які спираються на територіальний і місцевий розвиток, що пройшли успішну перевірку в Криму, чорнобильському регіоні та кількох пілотних муніципалітетах, будуть поширені також на інші регіони. Буде встановлено партнерські зв'язки між організаціями місцевих громад, приватним сектором і місцевими органами влади та розбудовано спроможність спільного планування та управління місцевим розвитком. Досвід, здобутий на місцях, використовуватиметься в обговореннях рішень щодо стратегічної політики та під час впровадження реформ, спрямованих на децентралізацію.

4.4. ПРООН надалі працюватиме над посиленням спроможності уряду ефективно координувати та управляти ресурсами технічної допомоги. Дотримуючись рекомендацій Паризької декларації про ефективність допомоги, ПРООН сприятиме діалогу між Урядом України та спільнотою донорів, який дасть змогу забезпечити узгодження зовнішньої допомоги з національними пріоритетами розвитку, планами дій і стратегіями, уникнути дублювання діяльності донорів і забезпечити почуття власності Уряду і населенню країни щодо стратегій розвитку, підготовлених за допомогою ПРООН. Щоб допомога ПРООН дала максимальний результат, буде започатковано поступовий перехід до програмних і загальносекторальних підходів.

4.5. ПРООН братиме безпосередню участь у досягненні показників, встановлених у Рамковій програмі допомоги ООН в Україні (РПД ООН) на 2006—2010 роки, зосереджуючи увагу на трьох взаємопов'язаних сферах розвитку: (1) демократичному управлінні та доступу до правосуддя; (2) добробуті, соціальній взаємодії та місцевому розвитку та (3) енергетиці та охороні довкілля задля сталого розвитку. Нова програма повністю відповідатиме цілям ДФБП* і підтримуватиме Уряд в досягненні ЦРТ. Питання гендеру, підтримки громадянського суспільства та конкретні ініціативи, які стосуються молоді, будуть включені до кожного з компонентів програми.

ДЕМОКРАТИЧНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ

4.6. ПРООН надаватиме підтримку у проведенні реформ, спрямованих на демократизацію державного управління, у таких двох сферах допомоги, визначених в Рамковій програмі допомоги ООН в Україні: (1) інституційних реформах, які дадуть змогу всім людям

користуватися своїми правами, та (2) підтримки громадянського суспільства, що дасть змогу населенню отримувати державні послуги та користатися своїми правами.

4.7. ПРООН надаватиме Уряду України підтримку в розвитку стратегічного бачення ефективного державного управління, яке відповідатиме найкращій світовій практиці та полегшить інтегрування України до структур ЄС. ПРООН очолить тематичну групу з інституційних реформ, яка забезпечуватиме кращу координацію технічної допомоги в цій сфері. Згідно з пріоритетами програм Уряду України та Плану дій “Україна — ЄС”, у *Програмі демократичного державного управління та доступу до правосуддя* основна увага приділятиметься таким сферам: (i) адміністративній реформі та підтримці громадянського суспільства, (ii) децентралізації та місцевому самоврядуванню, (iii) доступу до правосуддя та правам людини, (iv) гендерній рівності та (v) регіональній інтеграції/покращенню захисту кордонів.

4.8. Адміністративна реформа та підтримка громадянського суспільства. Досягнення Україною успіху в її євроінтеграційних прагненнях залежатиме від прогресу в перебудові відносин між громадянами та державою в напрямі відносин, які будуються на взаємній довірі та пошані до демократичних цінностей і верховенства права. ПРООН надаватиме підтримку такій перебудові, посилюючи інституційну спроможність центральних і місцевих органів влади ефективно надавати якісні послуги населенню та створюючи середовище, сприятливе для участі громадянського суспільства в процесі прийняття рішень. У масштабах всієї країни надаватиметься підтримка у впровадженні в державне управління підходів, які базуються на дотриманні прав людини.

4.9. ПРООН надаватиме консультації з питань стратегічної політики у сфері реформування державної служби та антикорупційних заходів, включаючи розробку законодавства, яке забезпечуватиме підзвітність, подібно до нового адміністративно-процесуального кодексу та морального кодексу державних службовців; допомагатиме в розбудові Академії державного управління та інших навчальних закладів та демонструватиме нові підходи до державної служби за допомогою пілотних проектів з окремими державними установами.

4.10. Для зміцнення практики відкритого державного управління буде використано найкращий світовий досвід, розвинуто електронне управління та полегшено доступ населення до інформації. ПРООН допомагатиме в розбудові потенціалу органів влади, приватного сектору та громадських організацій з тим, щоб посилити їх участь у діалозі щодо формування політики та у відкритому процесі прийняття рішень. У партнерстві з Європейською комісією буде започатковано нову ініціативу з метою розширення можливостей громадських організацій щодо захисту економічних прав населення України. ПРООН надалі розвиватиме спроможність

партнерів з недержавного сектору брати участь у формулюванні довгострокової політики на базі ЦРТ і здійснювати моніторинг впровадження законодавчих і нормативно-правових актів на національному та місцевому рівнях. Доступ населення до інформації буде покращено завдяки розбудові організаційно-технічного та кадрового потенціалу органів влади та засобів масової інформації. ПРООН сприятиме впровадженню концепцій електронного управління та введення його інструментарію в державне управління, що дасть змогу підвищити рівень прозорості та ефективності діяльності органів державного управління.

4.11. Децентралізація та місцеве самоврядування. ПРООН підтримуватиме процеси децентралізації, започатковані Урядом України, надаючи консультації щодо досконалення законодавства та сприяючи розбудові спроможності регіональних, муніципальних і місцевих органів влади працювати за умов децентралізації функцій. Спираючись на найкращу практику Чорнобильської та Кримської програм, а також програм “Доброчесність у дії” та “Муніципального сталого розвитку”, ПРООН зміцнюватиме децентралізовані інституційні практики через надання органам влади підтримки у встановленні тісніших партнерських зв’язків з громадськими організаціями та приватним сектором, сприяння прозорому управлінню державними ресурсами, поліпшення якості надаваних послуг і стимулювання співпраці між різними містами та регіонами. Впроваджуватимуться навчальні програми для державних службовців, що допоможуть їм здійснювати делеговані функції, окрім того, в пілотних регіонах будуть створені ресурсні центри з ефективного державного управління. ПРООН також сприятиме взаємодії органів влади всіх рівнів задля забезпечення розвитку національних стратегій, які враховуватимуть місцеві потреби.

4.12. Доступ до правосуддя і права людини. ПРООН надаватиме підтримку уряду України в його прагненні реформувати систему правосуддя та забезпечити загальний захист прав людини. Разом із національними та міжнародними партнерами ПРООН працюватиме над посиленням незалежності, прозорості та ефективності судової системи України. Надаватимуться стратегічні консультації щодо “Концепції розвитку судової системи”, а також висококваліфіковані експертні оцінки під час розробки та огляду нового законодавства. Особлива увага приділятиметься допомозі Уряду України в його зусиллях із створення системи адміністративних судів. Активно підтримуватиметься впровадження засобів ІКТ, що дасть змогу підвищити ефективність і прозорість роботи судів і забезпечити громадський доступ до судових рішень.

4.13. ПРООН надалі сприятиме зміцненню можливостей України виконувати міжнародні зобов’язання у сфері прав людини. Забезпечуватиметься тісна співпраця з Верховною Радою, Урядом України та громадськими організаціями, яка дасть можливість посилити реагування державних установ на порушення прав людини та поліпшити спроможність цих установ

здійснювати моніторинг прав людини та готувати відповідну звітність. ПРООН підтримуватиме ідею створення мережі офісів Уповноваженого з прав людини, які займатимуться різними видами порушень прав людини.

4.14. Використовуючи позитивний досвід пілотних громадських бюро, створених у рамках програми “Доброчесність у дії”, ПРООН надаватиме політичну підтримку в питаннях удосконалення законодавства про безплатну юридичну допомогу і в розбудові можливостей зацікавлених національних установ у створенні ефективної системи безплатної юридичної допомоги для населення.

4.15. Всі проекти ПРООН використовуватимуть у роботі з національними партнерами підходи, які враховують права людини. Громадським організаціям та засобам масової інформації надаватиметься підтримка, щоб вони могли протидіяти різним видам дискримінації та порушень прав людини.

4.16. Гендерна рівність. ПРООН розробить рекомендації із впровадження гендерно-чутливих підходів до державної політики; надасть Уряду України допомогу у виконанні Національного плану заходів із досягнення гендерної рівності на 2006—2015 роки та допомагатиме центральним і місцевим органам влади й громадським організаціям у розробці гендерних стратегій і проведенні гендерної експертизи регіональних бюджетів. Буде організовано широку інформаційну кампанію із запобігання гендерному насильству і надано підтримку НУО, центрам “Чоловіки проти насильства”, соціальним установам і міліції щодо запобігання гендерному насильству у родинах.

4.17. Регіональна інтеграція/покращення захисту кордонів. ПРООН у тісній співпраці з ЄС надаватиме допомогу зміцненню загальної спроможності України щодо захисту кордонів і наближенню стандартів у цій сфері до рівня і найкращої практики ЄС, що сприятиме виконанню Україною своїх зобов’язань, визначених у Плані дій “Україна — ЄС”. Очікується, що діяльність ПРООН у цій сфері забезпечить: зменшення кількості зловживань на митниці (включаючи контрабанду зброї та наркотиків); протидію торгівлі людьми та незаконному перетину кордону; збільшення митних надходжень; полегшить ввіз в Україну неконтрабандних товарів. Особливу увагу буде звернено на розвиток співпраці на регіональному та субнаціональному рівнях у рамках програм боротьби з контрабандою наркотиками і зменшення споживання наркотиків. Крім ефективного контролю за перетином кордону, ці заходи охоплюватимуть: вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, створення системи виявлення наркотиків, яку використовуватимуть правоохоронні органи, та організацію кампанії зі зменшення шкоди, пов’язаної з наркотиками.

ДОБРОБУТ, СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ ТА МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК

4.17. ПРООН надаватиме Уряду України допомогу в досягненні його основної мети: подолання бідності, зменшення соціальної нерівності та поліпшення рівня життя в усій країні. ПРООН активно працюватиме у двох сферах допомоги в межах Рамкової програми ООН для України: (1) добробут проти бідності через збалансований розвиток і підприємництво та (2) охорона здоров'я і базові соціальні послуги із зосередженням особливої уваги на поліпшенні якості та доступності цих послуг. Заходи цієї частини програми безпосередньо впливатимуть на досягнення трьох цілей “Документа про фінансування на багаторічну перспективу”, а саме: (I) досягнення ЦРТ і зниження рівня бідності населення; (II) запобігання кризам і ліквідації їх результатів та (III) контролю за поширенням ВІЛ/СНІДу.

4.18. Подолання бідності задля добробуту. ПРООН підтримуватиме нову хвилю соціальних та економічних реформ, пов'язаних з національними завданнями ЦРТ, Планом дій “Україна — ЄС” і рекомендаціями Комісії “Блакитної стрічки”. Надаватиметься допомога для покращення національних спроможностей щодо збору соціально-економічних даних та моніторингу, прогнозування і стратегічного планування, а також у розробленні річних, середньо- і довгострокових національних програм соціально-економічного розвитку та у створенні національної системи моніторингу та звітності щодо досягнення українських ЦРТ. ПРООН сприятиме запровадженню європейських показників соціальної взаємодії у дискусії про ЦРТ, яка ведеться в Україні, та створенню інституційних схем, які забезпечать зв'язок секторальних програм із національними завданнями в рамках ЦРТ. Органи влади та громадські організації на місцевому рівні проходять навчання з питань розробки регіональних стратегій розвитку на базі українських ЦРТ.

4.19. У співпраці з національними партнерами та спільнотою донорів ПРООН допомагатиме в створенні законодавчого, нормативно-правового та інституційного середовища, сприятливого для залучення інвестицій і розвитку торгівлі та приватного сектору. ПРООН також надаватиме консультації у стратегічних питаннях реструктуризації економіки та реформування податкової, фінансової і регуляторної систем. Зокрема, надаватиметься підтримка Урядові України в його діях, спрямованих на спрощення і підвищення прозорості податкової системи України. ПРООН сприятиме розробці нового Податкового кодексу, зниженню податкового тягаря (зокрема, завдяки зниженню податку на прибуток підприємств, ставки ПДВ і податків на фонд заробітної плати) та поліпшенню адміністрування податків і податкової дисципліни. Крім того, українським партнерам надаватиметься підтримка у створенні адекватної та узгодженої правової бази, необхідної для розвитку фінансового сектору. ПРООН сприятиме вдосконаленню Цивільного кодексу та прийняттю законів і нормативних актів, які забезпечать захист прав власності та впровадження міжнародно

прийнятих механізмів регулювання фінансових ринків. Надаватиметься консультативна підтримка стратегічним заходам, спрямованим на посилення припливу капіталу до фінансового сектору, у тому числі таким: лібералізації правил інвестування в банки та страхові компанії; зменшення рівня регулювання у грошовій сфері та дозволу на допуск в Україну іноземних банків. ПРООН надалі співпрацюватиме зі своїми партнерами з Уряду України над тим, щоб забезпечити використання Україною можливостей, що їх дає членство у СОТ, повною мірою.

4.20. Нова Програма допомоги Україні застосовуватиме комплексний підхід до підтримки розвитку приватного сектору та його залучення до співпраці. Будуть встановлені партнерські відносини з приватним сектором і впроваджуватимуться спільні ініціативи, які повинні продемонструвати роль приватного сектору в процесі розвитку та сприяти посиленню корпоративної відповідальності у соціальній сфері відповідно до положень *“Звіту про сприяння підприємству”* та *“Глобального договору”*. Необхідно сформувавши позитивний образ приватного сектору як рушійної сили розвитку та інновацій. ПРООН займатиметься також просвітницькою діяльністю, розбудовою потенціалу та розробкою стратегії, які дадуть змогу посилити ефективну співпрацю між приватним сектором і державними органами влади та підвищити інвестиційну привабливість українських підприємств. Підтримуватиметься діалог між державним і приватним секторами, який сприятиме: 1) покращенню законодавчої бази для надання дозволів і ліцензій та встановлення державного контролю за роботою суб’єктів економічної діяльності; 2) підзвітності регуляторних органів за результати своєї діяльності; 3) захисту підприємств від свавільних перевірок. Національним партнерам також надаватиметься допомога в розробці комплексної стратегії підвищення конкурентоспроможності країни, зміцнення незалежності Антимонопольного комітету та посилення конкуренції у взаємопов’язаних видах діяльності.

4.21. ПРООН надалі розвиватиме організаційно-технічний і кадровий потенціал місцевих установ у сфері державного управління економікою, надання послуг і управління ресурсами. Програми ПРООН, спрямовані на розвиток окремих територій, надаватимуть підтримку в розробці програм економічного розвитку та розвитку підприємництва, сприятимуть вдосконаленню інфраструктури для бізнесу, покращуватимуть доступ до мікрокредитування, сучасних технологій і ринків. Забезпечення нових можливостей для навчання та створення нових робочих місць завдяки зміцненню партнерства між державним і приватним секторами дасть змогу підвищити рівень зайнятості на місцевому рівні. Особливу увагу буде приділено підтримці жінок та збільшенню їх зайнятості, що сприятиме зниженню надмірного рівня безробіття серед жінок і подоланню фемінізації бідності.

4.22. Нинішню діяльність ПРООН у сфері аграрної політики буде розширено так, що вона охоплюватиме ініціативи з розвитку села. Надаватимуться консультації з формування

комплексної національної стратегічної політики розвитку села, і будуть започатковані пілотні проекти, які надаватимуть підтримку розвитку місцевого самоуправління та впровадженню ініціатив щодо самозайнятості населення у сільській місцевості (особливо у видах діяльності, не пов'язаних із сільським господарством).

4.23. Територіальні схеми розвитку. ПРООН надалі надаватиме підтримку новаторським підходам до розвитку окремих територій за допомогою спеціальних ініціатив для уразливих регіонів і незаможних територіальних громад. Підкомпонент “Територіальні схеми розвитку” тісно пов'язаний із ініціативами з децентралізації та місцевого самоуправління, про які йшлося в параграфі 4.11 цього документа. Зокрема, надаватиметься підтримка процесам місцевого відродження та розвитку шляхом зміцнення діалогу між національними й регіональними зацікавленими сторонами, вдосконалення місцевого самоврядування, зміцнення приватного підприємництва, розвитку інфраструктури та полегшення доступу до якісних житлово-комунальних і соціальних послуг. ПРООН сприятиме розширенню мереж організацій місцевих громад, закладів освіти та охорони здоров'я, об'єднань бізнесу, волонтерських і молодіжних груп, які впроваджуватимуть заходи на місцевому рівні із поліпшення соціальних, економічних і екологічних умов проживання на окремих територіях. Стимулюватиметься економічний розвиток і створення робочих місць на базі посилення потенціалу з планування місцевого економічного розвитку, створення та забезпечення діяльності центрів підтримки підприємництва, розвитку схем кредитування і заощаджень на базі місцевих громад і створення можливостей для навчання підприємству.

4.24. Загальна стратегія впровадження механізмів розвитку окремих територій ґрунтуватиметься на реалізації двох послідовних кроків. Спочатку відбудеться розширення наявних ініціатив з розвитку місцевих громад і окремих територій, які нині впроваджуються в районах і селах чотирьох областей, що потерпіли від чорнобильської аварії, в Автономній Республіці Крим, а також у таких містах, як Івано-Франківськ, Миколаїв, Галич та Новоград-Волинський. Потім, на підставі досвіду, отриманого під час роботи у вказаних місцевостях, ініціативи із розвитку місцевих громад та соціальної мобілізації впроваджуватимуться в інших областях; при цьому особливу увагу буде приділено східним регіонам України.

4.25. ПРООН і надалі надаватиме підтримку конкретним ініціативам з формування політики, які стосуються областей, що постраждали від чорнобильської аварії, і Автономної Республіки Крим. Зокрема, надаватиметься допомога в розробленні нового законодавства та програм, пов'язаних із ліквідацією наслідків чорнобильської аварії, і стимулюватиметься міжрегіональна співпраця між Україною, Росією та Білоруссю. Розроблятимуться політичні рекомендації щодо поліпшення соціальної інтеграції та забезпечення толерантності між

багатонаціональними громадами в Криму; забезпечуватиметься моніторинг та вивчення ситуації із захищеністю населення.

4.26. Розбудова більш дієвої соціальної політики. ПРООН надаватиме допомогу Урядові України у трансформуванні вигід економічного зростання в більш ефективну і гуманну соціальну політику. Буде ініційовано систематичний діалог із Урядом та громадськими організаціями з питань реформування нинішньої системи соціальної допомоги та модернізації української пенсійної системи. Буде зміцнено спроможність органів влади до моніторингу бідності, а також розробки та оцінювання адресних програм соціальної допомоги, спрямованих на підтримку найбільш соціально незахищених верств населення. Передбачається також надати підтримку у розробці та впровадженні основних складових пенсійної реформи, покликаної підвищити сталість і надійність пенсійної системи України.

4.27. ПРООН співпрацюватиме з національними партнерами у сфері поліпшення якості й доступності освітніх та медичних послуг (особливо, у сільській місцевості), обстоюючи більш широке делегування управлінських повноважень органам місцевого самоврядування. Буде надано підтримку у досягненні української ЦРТ 2 — “Якісна освіта протягом всього життя”. Зокрема, зацікавленим сторонам в Уряді буде надано допомогу в таких сферах, як: (I) децентралізація управління освітою; (II) підвищення прозорості бюджетних видатків на потреби освіти (у тому числі через впровадження механізмів громадського контролю на місцевому рівні); (III) розробка сучасних навчальних програм, що відповідають вимогам ринку праці; та (IV) впровадження моніторингу якості освіти. Проводитимуться регулярні консультації щодо освітньої політики задля сприяння гармонізації українського законодавства у сфері освіти зі стандартами ЄС.

4.28. Буде вивчено можливості спільної реалізації програм агентствами ООН з метою запобігання дедалі більшому погіршенню стандартів у сфері охорони здоров'я та якості медичних послуг в Україні. Надаватиметься підтримка у проведенні загальнонаціонального обговорення важливих реформ у системі охорони здоров'я в Україні, а також оптимальних механізмів надання медичних послуг. ПРООН заохочуватиме політичні та інституційні реформи, що сприятимуть створенню належним чином керованої й адекватно фінансованої системи охорони здоров'я, здатної забезпечити надання населенню якісних, доступних, орієнтованих на потреби пацієнта та ефективних медичних послуг. Особливу увагу буде приділено поліпшенню надання профілактичної та первинної медичної допомоги, а також формуванню здорового способу життя. ПРООН також співпрацюватиме із зацікавленими сторонами на національному та міжнародному рівнях з метою вироблення єдиних стандартів якості для державних та приватних провайдерів послуг у сфері охорони здоров'я.

4.29. Запобігання пандеміям. ПРООН сприятиме впровадженню комплексного міжсекторального й міждисциплінарного підходу до подолання складних загроз для здоров'я людей і тварин, таких, як пташиний грип. Агентства ООН розроблять спільну програму для забезпечення допомоги Уряду з боку мережі міжнародних експертів та для надання прикладів кращої світової практики у сфері підготовки до пандемій та проведення запобіжних заходів. Ця програма буде основана на спроможності ПРООН координувати зусилля донорів та зацікавлених сторін у країні й надавати підтримку Урядові у розробці та впровадженні комплексного плану дій, у разі виникнення загрози пандемії, який спиратиметься на внески Уряду, донорської спільноти, громадських організацій та приватного сектору.

4.30. Реагування на загрозу ВІЛ/СНІДу. Спираючись на спільну стратегію Організації Об'єднаних Націй та розподіл функцій між агентствами ООН, ПРООН підтримуватиме національні зусилля щодо запобігання поширенню ВІЛ/СНІДу і гарантування дотримання прав людини для представників соціально-вразливих груп, а також людей, які живуть зі СНІДом. Буде надано допомогу профільним міністерствам у розробці секторальних стратегій боротьби з ВІЛ/СНІДом та програм розвитку лідерства. Обласним органам влади буде надано підтримку у сфері підвищення чутливості та обізнаності з проблемою ВІЛ та зміцнення регіональних механізмів координації. Буде забезпечено розбудову потенціалу органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства у розробці та впровадженні планів дій щодо ВІЛ/СНІДу, основаних на національній стратегії, та підтримку місцевих новаторських ініціатив у цій сфері.

4.31. ПРООН сприятиме проведенню всеукраїнської гендерно-чутливої кампанії, спрямованої на подолання проблем, спричинених епідемією ВІЛ/СНІДу. Спираючись на успішний досвід мобілізації приватного сектору на підтримку "Пробігу заради життя", ПРООН і надалі розширюватиме співпрацю з бізнес структурами у цій сферію.

ЕНЕРГЕТИКА ТА ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ ЗАДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

4.33. ПРООН надаватиме підтримку Урядові України з метою поліпшення державного екологічного управління та забезпечення виконання міжнародних зобов'язань у цій сфері. Буде проведено оцінку національного потенціалу (ОНП) у сфері екологічного управління та розроблено національний план дій щодо виконання Україною своїх зобов'язань у сфері охорони довкілля (зокрема, стосовно питань біорізноманіття, деградації земель/опустелювання та пом'якшення наслідків змін клімату). Очікується, що процес ОНП, а також інші стратегічні ініціативи ПРООН, сприятимуть розширенню діалогу, обміну інформацією та поглибленню співпраці між міністерствами, науковими інституціями, Національною Академією наук, НУО та

приватним сектором і забезпечать інтеграцію принципів глобального сталого розвитку в національні та місцеві стратегії людського та економічного розвитку.

4.34. Зміни клімату, ефективність використання енергії. ПРООН надаватиме підтримку Урядові України у досягненні глобальної мети у сфері захисту довкілля — пом'якшення змін клімату шляхом зменшення загального рівня споживання викопного палива, і відповідно, зменшення пов'язаних із цим викидів парникових газів. Підвищення ефективності використання енергії в Україні також сприятиме досягненню загальнонаціональної мети — зменшення нинішнього високого рівня залежності від іноземних постачальників енергоресурсів. ПРООН сприятиме впровадженню передбачених Кіотським протоколом “гнучких механізмів”, досягненню великомасштабного підвищення рівня ефективності використання енергії у секторі комунального теплопостачання та підтримуватиме використання відновлюваних джерел енергії.

4.35. ПРООН допоможе Україні використати вигоди та економічні переваги, доступні через впровадження Кіотського протоколу, ратифікованого Україною у 2004 році. Буде надано допомогу у таких сферах, як (I) розробка законодавчих документів та процедур відповідно до вимог Рамкової конвенції ООН про зміни клімату; (II) створення відповідної інфраструктури; (III) підготовка й реалізація проектів спільного впровадження.

4.36. Буде забезпечено зміцнення місцевої спроможності щодо проведення систематичних заходів у сфері підвищення ефективності використання енергії та надано підтримку впровадженню в пілотному місті — Рівному — комплексного підходу до покращення попиту й пропозиції в цій сфері. Буде надано підтримку енергосервісній компанії (ЕСКО), що розглядається як інноваційний механізм для забезпечення планування, фінансування та впровадження проектів з підвищення ефективності використання енергії на муніципальному, регіональному і, зрештою, національному рівнях. Крім того, забезпечення ефективності використання енергії здійснюватиметься через механізми мобілізації громад, що обговорювалися в параграфі 4.23. Підтримуватиметься формування партнерств між приватним сектором та бюджетними інституціями (зокрема школами, лікарнями, комунальними компаніями тощо) з метою залучення інвестицій для фінансування проектів енергозбереження. Крім того, буде розроблено і впроваджено навчальну програму з підвищення ефективності використання енергії для старших класів середніх шкіл.

4.37. ПРООН відіграватиме роль каталізатора в наданні Україні допомоги у сфері розвитку життєздатної індустрії відновлюваних джерел енергії. Буде надано технічну підтримку для поліпшення законодавчої та регуляторної бази, розбудови інституційного потенціалу ключових національних гравців, що розвивають екологічно чисту енергетику, та для залучення у цю галузь інвестицій приватного сектору. Наприклад, ПРООН надаватиме допомогу Україні у

використанні її потенціалу вітроенергетики шляхом створення вздовж узбережжя південних українських регіонів мережі пілотних вітро-електрогенеруючих станцій.

4.38. Управління природними ресурсами та збереження біорізноманіття. ПРООН надаватиме допомогу Урядові України у збереженні та відновленні природних і пошкоджених екосистем та ландшафтів, а також зміні політики й практики у сфері управління природними ресурсами, що лишилися у спадок від радянських часів (зокрема у сфері лісового господарства, земле- та водокористування), в напрямі застосування принципів сталого розвитку.

4.39. Збереження біорізноманіття забезпечуватиметься через поліпшення законодавчої та регуляторної бази; зміцнення інституційного потенціалу; сприяння транскордонній співпраці; впровадження демонстраційних проектів у окремих регіонах/місцевостях України. Наприклад, за підтримки Глобального екологічного фонду (ГЕФ) ПРООН надаватиме допомогу українським установам у запобіганні деградації земель та заохоченні екологічно чистих методів господарювання в лісових господарствах Карпат та Криму, а також у сталому використанні боліт і лісів Полісся. Для збереження глобально-значущого біорізноманіття буде застосовано подвійний підхід: (1) триватиме посилення “традиційних природоохоронних заходів” на вибраних заповідних територіях; (2) розроблять інноваційні механізми для збереження продуктивних ландшафтів. Протягом реалізації проектів будуть розроблені нові або адаптовані існуючі економічні заходи та системи господарювання, які спрямують на підвищення біорізноманіття; окрім того, інституціям лісового та сільського господарства буде надана допомога для ефективної інтеграції цілей сталого розвитку у відповідні секторальні програми. Підтримувані ПРООН проекти передбачатимуть розробку спеціальних механізмів відтворення, що можна використати для збереження біорізноманіття в інших частинах країни або для створення системи загальних міжнародних/транскордонних заповідних територій.

4.40. ПРООН і надалі підтримуватиме транскордонну співпрацю між Україною, Росією та Білоруссю з метою подолання серйозних екологічних наслідків забруднення та деградації середовищ існування в басейні річки Дніпра. Буде надано допомогу у впровадженні стратегічної програми дій в басейні Дніпра, яка передбачатиме розробку механізмів моніторингу, приведення екологічного законодавства України у відповідність до вимог ЄС та впровадження екологічно чистих методів виробництва.

4.41. Структури та стратегії для сталого розвитку. ПРООН сприятиме розвиткові структур нормативної бази та інституційних механізмів, що заохочуватимуть впровадження практичних методів сталого розвитку на всій території України. При цьому ПРООН використовуватиме територіальні підходи до розвитку та мобілізацію громад (описані в параграфах 4.23—4.24) з метою поліпшення екологічного управління на місцевому/муніципальному рівні. Буде зміцнено потенціал місцевих органів влади, екологічних НУО,

громадських організацій та бізнесу до спільного визначення пріоритетних екологічних потреб і розробки та впровадження місцевих/муніципальних планів сталого розвитку. На основі досвіду, накопиченого в пілотних містах, будуть складені рекомендації щодо політики сталого розвитку в Україні.

Частина V. Стратегія партнерства

5.1. ПРООН підтримуватиме й розширюватиме існуючі партнерства з урядовими установами, парламентом, агентствами ООН, спільнотою донорів та громадськими організаціями заради досягнення амбітних цілей, визначених у новій програмі діяльності ПРООН в Україні. Співпраця з усіма зацікавленими сторонами в рамках кола питань, що стосуються інтеграції з ЄС та досягнення національних ЦРТ, буде забезпечуватися через підтримку різних консультативних механізмів, таких, як Комісія “Блакитної стрічки”, спеціальні секторальні робочі групи та зустрічі з координації діяльності донорів.

5.2. ПРООН прагнучиме створити нейтральну платформу для політичних дискусій і досягнення консенсусу з вирішальних питань розвитку України. Використовуючи свої операційні спроможності, внутрішню ресурсну базу та здатність реагувати на нові можливості, ПРООН пропонуватиме платформу для створення загальносистемної програми надання допомоги Україні. Буде зміцнене партнерство з урядом з метою поліпшення відповідності діяльності ПРООН національним пріоритетам та забезпечення активної участі національних партнерів у здійснюваних заходах. ПРООН і надалі надаватиме стратегічну підтримку Секретаріатові Президента, Верховній Раді України, міністерствам, державним комітетам та Національному банку у сфері планування та впровадження демократичних і ринкових реформ. Дедалі більше будуть розвиватись партнерства з регіональними адміністраціями та виборними органами місцевого самоврядування, яким надаватиметься підтримка в реалізації нових повноважень у процесі децентралізації. Регіональні адміністрації та муніципалітети відіграватимуть провідну роль у визначенні пріоритетних областей підтримки та конкретних потреб у навчанні, а також у менеджменті спільних проектів. Органи державної влади на всіх рівнях відіграватимуть дедалі більшу роль у сфері моніторингу та оцінювання спільних проектів.

5.3. ПРООН і надалі лишатиметься довіреним партнером громадських організацій, до числа яких належать: аналітичні центри, науково-дослідні інститути, засоби масової інформації, місцеві громади та численні НУО. Участь громадських організацій у формуванні політики та у процесі ухвалення рішень широко заохочуватиметься, як на національному, так і на місцевому рівнях. ПРООН сприятиме зміцненню потенціалу українських аналітичних центрів та експертів і залучатиме їх до проведення опитувань та різних видів досліджень, а також до реалізації

ініціатив, що пов'язані з розробкою стратегічних документів. Крім цього, партнерство з громадськими організаціями матиме вирішальне значення для реалізації всеукраїнських просвітницьких кампаній, локалізації ЦРТ, мобілізації громад й заохочення соціальної взаємодії.

5.4. ПРООН поглиблюватиме співпрацю з приватним сектором з метою формування системи корпоративної соціальної відповідальності та заохочення створення партнерств між державою і приватним сектором на національному та місцевому рівнях. ПРООН допомагатиме залученню приватного сектору до співпраці з Урядом у розробці законодавства та регуляторної бази, що сприятиме розвитку приватного сектору (особливо малих та середніх підприємств).

5.5. У системі ООН зміцнюватиметься співпраця між різними агентствами задля підтримки національних пріоритетів та впровадження Рамкової програми допомоги ООН в Україні. Спільні програмні ініціативи реалізовуватимуться у збільшених масштабах для вирішення питань, окреслених тематичними групами ООН в Україні. Будуть організовані спільні заходи у сфері моніторингу, річні та проміжні оцінювання Рамкової програми допомоги ООН, а також будуть оновлені стратегії й необхідні процедури для забезпечення узгодженості та синергії між різними програмами агентств ООН в Україні.

5.6. Триватиме створення й підтримка стратегічних альянсів і партнерств із міжнародними організаціями, що працюють у сфері розвитку та із донорською спільнотою. ПРООН забезпечить платформу для проведення регулярних консультацій з донорами та підтримуватиме донорські організації у процесі коригування їхніх стратегій в Україні з урахуванням національних пріоритетів відповідно до вимог Паризької декларації про ефективність міжнародної допомоги. Міжнародні партнери та донорські організації дедалі більшою мірою залучатимуться до формування програм ПРООН, їхнього моніторингу та впровадження.

5.7. Для всіх програм як початкових ресурсів використовуватимуться внутрішні фонди ПРООН, окрім тих, яким на засадах спільного фінансування мобілізують кошти Уряду, муніципалітетів, організацій-донорів, приватного сектору та інших партнерів.

Частина VI. Управління програмою

6.1. Програма буде реалізована в Україні під загальним координаційним керівництвом Міністерства економіки України. Міністерства, неурядові організації, агентства ООН, у тому числі ПРООН, залучатимуться до виконання заходів програми. Конкретні результати, яких передбачається досягти, будуть описані в річних робочих планах і складуть основу базової угоди між ПРООН та кожним із партнерів з впровадження щодо використання ресурсів.

Посилання на “партнера(ів) з впровадження” варто розуміти, як посилання на “виконавчу установу(и)”, як це передбачено СБУД.

6.2. У процесі планування і впровадження програми, ПРООН тісно співпрацюватиме з ключовими партнерами. Програма діяльності ПРООН в Україні буде побудована на принципах реформи ООН, особливо спрощення та гармонізації шляхом забезпечення роботи згідно з гармонізованими спільними програмними інструментами в Україні, такими, як: матриця результатів Рамкової програми допомоги ООН в Україні (РПД ООН), план моніторингу та оцінювання, рамкова таблиця результатів і ресурсів Плану дій програми ПРООН в Україні (ПДПУ) і річними робочими планами (РРП). У міру можливості, для впровадження програмних ініціатив, ПРООН та її партнери використовуватимуть мінімум необхідних документів, а саме, підписані ПДПУ та РРП. Однак там, де це необхідно й доречно, готуватимуться і проектні документи, в яких, серед інших матеріалів, використовуватимуться відповідні тексти із ПДПУ та РРП. ПРООН підписуватиме проектні документи з партнерами згідно з корпоративною практикою та місцевими вимогами. Відповідно до настанов з реалізації спільних програм, що були підготовлені Групою з розвитку ООН, буде посилено співпрацю між агентствами ООН, що забезпечить розробку нових програм та географічне зближення.

6.3. Атлас допомагатиме у своєчасному та ефективному впровадженні різних ініціатив та сприятиме більш ефективному фінансовому моніторингу в менеджменті проектів та програми ПРООН.

6.4. Усі перерахунки коштів на користь партнерів із впровадження здійснюватимуться відповідно до річних робочих планів, узгоджених між зазначеним партнером та ПРООН.

6.5. Перерахування коштів для реалізації заходів, зазначених у РРП, може здійснюватися ПРООН з використанням однієї із зазначених далі процедур:

1. Пряме перерахування коштів партнерові з впровадження:

a. Перед початком реалізації заходів (пряме перерахування коштів) або

b. Після завершення реалізації заходів (відшкодування видатків).

2. Пряма оплата постачальникам або третім сторонам за зобов'язаннями партнерів із впровадження на основі запитів, підписаних затвердженим посадовцем партнера з впровадження;

3. Прямі платежі на користь постачальників або третіх сторін за зобов'язаннями агентств ООН на підтримку заходів, узгоджених із партнерами з впровадження.

6.6. Пряме перерахування коштів має бути затребуване й проведене в межах періодів впровадження програми, які не перевищують трьох місяців. Відшкодування затверджених видатків має бути затребуване і здійснене в межах кварталу або після завершення виконання

заходів. ПРООН не зобов'язана відшкодувати видатки, здійснені партнером із впровадження, в розмірі, що перевищує затверджені суми.

6.7. Після завершення виконання будь-якого заходу залишкові кошти мають бути за взаємною згодою партнера з впровадження та ПРООН спрямовані на інші цілі або повернуті.

6.8. Процедури перерахування коштів, обсяг видатків, а також обсяги й періодичність проведення перевірок можуть залежати від результатів аналізу спроможності щодо управління державними фінансами у випадку, якщо партнером із впровадження постає державна організація, та від оцінювання потенціалу фінансового управління партнера з впровадження, який не належить до системи ООН. Таке оцінювання може проводити кваліфікований консультант, зокрема державна аудиторська фірма, вибрана ПРООН. У проведенні цього оцінювання можуть брати участь представники партнера з впровадження. Партнер з впровадження може також брати участь у процесі добору консультанта.

6.9. Процедури перерахування коштів, обсяг видатків, а також обсяги й періодичність проведення перевірок можуть бути переглянуті у процесі реалізації програми з урахуванням висновків, зроблених за результатами моніторингу виконання програми, моніторингу видатків, звітування та аудиту.

6.10. Докладатимуться значні зусилля з пошуку додаткових джерел фінансування для виконання рамкової таблиці результатів і ресурсів та забезпечення сталості програми. Здійснюватиметься пошук ресурсів у формі спільного фінансування витрат, трастових фондів або грошових партнерських внесків уряду з метою забезпечення фінансування програми.

Частина VII. Моніторинг та оцінка

7.1. Моніторинг та оцінювання ПДПУ буде здійснюватися відповідно до матриці результатів РПД ООН та плану моніторингу й оцінювання. Уряд та ПРООН відповідатимуть за створення необхідних механізмів та інструментів моніторингу й оцінювання, а також за проведення аналізу з метою забезпечення неперервного моніторингу та оцінювання ПДПУ для гарантування ефективного використання ресурсів програми і забезпечення відповідальності, прозорості та чесності. Партнери з впровадження періодично звітуватимуть про прогрес, досягнення та результати своїх проєктів, зазначаючи проблеми, що виникли в перебігу впровадження проєктів, а також повідомляючи про використання ресурсів, як це передбачено в річних робочих планах. Звітування буде організоване відповідно до процедур, у міру можливостей, гармонізованих з тими, що їх застосовують агентства ООН.

7.2. Регулярно публікуватиметься звіт “Цілі розвитку тисячоліття, Україна”, який буде основою для звітування про виконання РПД ООН і доповнюватиметься річним звітом та робочим планом Координатора системи ООН в Україні. Буде визначено зв'язок між

показниками для вимірювання досягнення результатів, зазначених у РПД ООН, та ролі цих результатів у досягненні ЦРТ. ПРООН також і надалі складатиме орієнтовані на результати річні звіти, що даватимуть змогу проаналізувати основні результати у сфері розвитку, досягнуті протягом певного року.

7.3. Керівництво всіма програмами забезпечуватимуть дорадчі та наглядові ради, засідання яких проводитимуться не рідше, ніж раз на рік, з метою перегляду досягнень програм, коригування програмних стратегій і формулювання конкретних рекомендацій щодо майбутніх заходів. Практика оцінювання результатів проектів та програм буде продовжена і в наступному програмному циклі, що дасть змогу керівництву ПРООН оцінити стан справ у досягненні запланованих результатів, задокументувати зроблені висновки, сформулювати рекомендації щодо майбутньої стратегії та зібрати базову інформацію для формулювання наступної програми в Україні.

7.4. Партнери з впровадження згодні співпрацювати з ПРООН для забезпечення моніторингу усіх заходів, підтримуваних перерахуванням коштів, і забезпечать доступ до відповідних фінансових документів та працівників, відповідальних за використання коштів, наданих ПРООН. З цією метою партнери з впровадження згодні на:

1. Періодичні перевірки на місцях та вибіркові перевірки фінансових документів з боку ПРООН або її представників.

2. Моніторинг заходів в рамках програм, згідно зі стандартами ПРООН і рекомендаціями щодо організації відряджень та здійснення моніторингу на місцях.

3. Проведення спеціальних або планових аудиторських перевірок. ПРООН у співпраці з іншими агентствами ООН (та за бажанням, за консультативної підтримки з боку Міністерства економіки України) розробляють річний план проведення аудиторських перевірок, віддаючи перевагу аудиту тих партнерів із впровадження, які отримують великі обсяги грошової допомоги з боку ПРООН і чия спроможність у сфері фінансового управління потребує зміцнення.

7.5. З метою полегшення проведення перевірок партнери з впровадження та ПРООН можуть домовитись про використання інструментів моніторингу та фінансового контролю програми для обміну даними і проведення аналізу.

7.6. Аудиторські перевірки виконуватимуться за дорученням ПРООН із залученням приватних аудиторських служб.

7.7. Оцінювання та аудит недержавних організацій-партнерів із впровадження здійснюватимуться відповідно до правил та процедур, визначених ПРООН.

Частина VIII. Зобов'язання ПРООН

8.1. ПРООН забезпечуватиме узгодження між ПДПУ/річними робочими планами, матрицею результатів РПД ООН та ЦРТ, включаючи звітування про моніторинг та оцінювання. Розподіл відповідальності між ПРООН, Урядом та партнерами з впровадження буде здійснено через річні огляди та регулярне звітування про досягнутий прогрес.

8.2. У разі прямого перерахування коштів або відшкодування видатків, ПРООН повідомлятиме партнера з впровадження про суми, затверджені ПРООН, і перераховуватиме кошти партнерові з впровадження протягом не більш як 14 банківських днів.

8.3. У разі прямого перерахування коштів постачальникам або третім сторонам за зобов'язаннями партнерів із впровадження на підставі запитів, підписаних затвердженим посадовцем партнера з впровадження; або постачальникам або третім сторонам за зобов'язаннями ПРООН на підтримку заходів, узгоджених із партнерами з впровадження, ПРООН здійснюватиме платежі протягом не більш як 14 банківських днів.

8.4. ПРООН не несе жодної прямої відповідальності за умовами контрактів, укладених між партнерами з впровадження й третіми сторонами-постачальниками.

8.5. У разі, якщо тому самому партнерові з впровадження перераховують кошти кілька агентств ООН, моніторинг виконання програми, фінансовий моніторинг та аудит здійснюватимуться спільно або скоординовано із згаданими агентствами ООН.

Частина IX. Зобов'язання Уряду

9.1. Уряд дотримуватиметься зобов'язань, взятих на себе відповідно до положень Стандартної базової угоди про допомогу (СБУД) від 18 червня 1993 року. Уряд дотримуватиметься положень Конвенції про привілеї та пільги агентств ООН стосовно майна ПРООН, її коштів та активів, а також її посадовців та консультантів. Крім того, уряд застосовуватиме до ПРООН, її посадовців та інших осіб, що надаватимуть послуги від імені ПРООН, привілеї та пільги, передбачені в СБУД.

9.2. Якщо Уряд забезпечує спільне фінансування заходів в рамках ПДПУ, застосовуватимуться такі положення, котрі мають бути включені до угоди про спільне фінансування між ПРООН та урядовою установою:

I. Порядок розрахунків та банківські реквізити ПРООН.

II. Сума платежу у разі, якщо він здійснюватиметься в іншій валюті, ніж долари США, визначається із застосуванням робочого обмінного курсу ООН, чинного на момент здійснення платежу. У разі змін робочого обмінного курсу ООН до повного використання ПРООН цього платежу, баланс коштів має бути відповідним чином скоригований. У разі, якщо при цьому буде зафіксовано відхилення від балансу коштів, ПРООН інформує про це Уряд з метою

визначення того, чи може бути забезпечене додаткове фінансування з боку Уряду. У разі, якщо забезпечити додаткове фінансування буде неможливо, ПРООН може зменшити, призупинити або остаточно припинити надання допомоги для виконання ПДПУ.

III. Наведений вище порядок платежів враховує вимогу, згідно з якою платежі мають здійснюватися перед впровадженням планових заходів. Цей порядок можна змінити для того, щоб забезпечити його відповідність виконанню ПДПУ.

IV. ПРООН отримуватиме й розпоряджатиметься отриманими коштами відповідно до інструкцій, правил та директив ПРООН.

V. Усі фінансові рахунки й платежі мають бути виражені у доларах США.

VI. У разі очікування або виявлення непередбачуваного збільшення видатків або зобов'язань (внаслідок впливу інфляційних чинників, коливань обмінних курсів або непередбачуваних обставин), ПРООН має своєчасно подати Урядові додатковий розрахунок із зазначенням необхідного додаткового фінансування. Уряд має використати усі свої можливості для отримання додаткових необхідних коштів.

VII. У разі, якщо зазначені вище платежі не будуть отримані згідно з порядком здійснення платежів, або в разі, якщо додаткове фінансування відповідно до наведеного вище параграфу не надійде від Уряду або інших джерел, допомога, яку ПРООН надає для виконання ПДПУ, згідно із цією угодою, може бути зменшена, призупинена або остаточно припинена.

VIII. Будь-який відсотковий дохід, отриманий на внесок, має бути переказаний на рахунок ПРООН і використаний відповідно до процедур, встановлених ПРООН.

IX. Згідно з рішеннями та директивами Виконавчої ради ПРООН, відображеними в розділі "Політика щодо відшкодування витрат із інших джерел", із суми внеску мають відшкодовуватися витрати з боку ПРООН у двох окремих категоріях видатків, пов'язаних із наданням послуг підтримки, а саме:

(a) Непрямі видатки, здійснені штаб-квартирою ПРООН та структурами українського офісу у зв'язку з наданням послуг загальної управлінської підтримки (ЗУП). Для покриття цих ЗУП-витрат із внеску стягується плата, що дорівнює 7 % або принаймні не менше ніж 5 %.

(b) Прямі видатки, пов'язані із наданням ПРООН і/або виконавчим органом чи партнером із впровадження послуг підтримки впровадження (ППВ) тією мірою, якою ці витрати однозначно пов'язані з конкретною програмою/проектом, інтегруються в бюджет проекту відповідним бюджетним рядком, а у випадку можливості чіткої ідентифікації трансакційних послуг стягуються з проекту/програми за стандартними ставками відрахувань на надання послуг. Сукупний обсяг коштів, передбачених бюджетом ПДПУ, разом із оцінюваними видатками на відшкодування відповідних послуг підтримки не повинен перевищувати загального обсягу ресурсів, виділених ПДПУ, згідно з цією угодою.

X. Власником обладнання, товарів та іншого майна, придбання якого фінансувалося за рахунок внеску, вважається ПРООН. Питання, пов'язані з переданням права власності ПРООН, розв'язуватимуться згідно з вимогами відповідних правил та процедур ПРООН.

XI. Внесок підлягатиме внутрішнім і зовнішнім процедурам аудиту, передбаченим виключно у фінансових інструкціях, правилах та директивах ПРООН.

9.3. Буде впроваджено механізми планування, моніторингу та оцінювання прогресу Програми ПРООН в Україні, що передбачатимуть залучення громадських організацій та інших партнерів у сфері розвитку. Уряд також зобов'язується періодично організовувати наради з питань перегляду програми, планування та формування спільної стратегії, а також, там де це доречно, координації діяльності секторних та тематичних партнерських груп у сфері розвитку з метою сприяння залученню до участі донорів, громадських організацій, приватного сектору та агентств ООН. Крім того, Уряд сприятиме організації періодичних відряджень персоналу ПРООН та визначених посадовців з метою проведення моніторингу, зустрічей з бенефіціарами, оцінювання досягнутого прогресу та впливу внаслідок використання ресурсів програми. Уряд своєчасно забезпечуватиме ПРООН доступ до будь-якої інформації стосовно змін у законодавстві та політиці, що відбуватимуться у процесі впровадження ПДПУ і можуть вплинути на співпрацю.

9.4. Партнери з впровадження для подання запиту на переказ коштів чи забезпечення згоди ПРООН на відшкодування або пряму оплату планованих видатків подають стандартний звіт про схвалення використання коштів та затвердження видатків (Fund Authorization and Certificate of Expenditures (FACE) report), в якому мають бути відображені заходи, передбачені річним робочим планом (РРП). Партнери з впровадження використовуватимуть FACE для звітування про використання отриманих коштів. Кожний партнер із впровадження має визначити посадовця(ів), уповноваженого/них подавати деталі розрахункового рахунку, вимагати та затверджувати використання коштів. Звіт FACE підписуватиме уповноважений посадовець(ці) партнера із впровадження.

9.5. Кошти, перераховані партнерам із впровадження, мають витратитися лише на потреби виконання заходів, передбачених і узгоджених у РРП.

9.6. Кошти, отримані Урядом та національними партнерами з впровадження, що належать до НУО, мають використовуватися згідно з визначеними національними правилами, політикою та процедурами, які відповідають міжнародним стандартам і, зокрема, гарантують, що кошти витрачаються на виконання заходів, передбачених та узгоджених у РРП, і гарантують подання до ПРООН звітів про повне використання усіх отриманих коштів не пізніше, ніж через шість місяців після отримання коштів. У разі, якщо якийсь із національних правил, напрямів

політики чи процедур не відповідає міжнародним стандартам, застосовуватимуться правила, політика та процедури ПРООН.

9.7. У разі отримання коштів міжнародними НУО та державними організаціями — партнерами з впровадження — вони мають використовуватись згідно з міжнародними стандартами, зокрема, має бути гарантовано витрачання коштів лише на виконання заходів, передбачених і узгоджених у РРП, та гарантовано подання до ПРООН звітів про повне використання усіх отриманих коштів не пізніше, ніж через шість місяців після отримання коштів.

9.8. З метою сприяння проведенню планових та спеціальних аудиторських перевірок кожний із партнерів із впровадження, що отримує кошти від ПРООН, надаватиме ПРООН чи її представникам своєчасний доступ до:

— усіх фінансових документів, що забезпечують документування трансакцій з коштами, перерахованими від ПРООН;

— всієї необхідної документації та персоналу, пов'язаних із функціонуванням внутрішньої системи контролю партнера з впровадження, через яку відбувалося перерахування коштів.

9.9. Висновки за результатами кожної аудиторської перевірки повідомлятимуться партнерові з впровадження та ПРООН. Крім того, кожний партнер із впровадження має:

— отримати та переглянути звіт про результати аудиторської перевірки, складений аудиторами;

— своєчасно подати до ПРООН, яка забезпечила перерахування коштів, заяву про визнання або відхилення кожної рекомендації за результатами аудиторської перевірки. Своєчасно вживати заходи із впровадження прийнятих рекомендацій аудиторів;

— щокварталу повідомляти установи ООН про заходи, вжиті з метою впровадження прийнятих рекомендацій.

Частина X. Інші положення

10.1. Цей План заходів програми діяльності ПРООН в Україні заміняє рамковий документ зі співпраці з Україною на 2001—2005 роки і може бути змінений за спільною згодою обох сторін на підставі рекомендацій, вироблених під час засідання, присвяченого обговоренню спільної стратегії.

ЗАСВІДЧУЮЧИ ЗАЗНАЧЕНЕ ВИЩЕ, сторони, які підписалися, маючи належні повноваження, підписали цей План заходів програми діяльності ПРООН в Україні.

Від імені Уряду України

Підписано

Прізвище: Л. МУСІНА

Посада: заступник Міністра
економіки України

Від імені Програми розвитку ООН в Україні

Підписано

Прізвище: Френсіс М. О'ДОННЕЛЛ

Посада: Постійний представник
ПРООН в Україні

Неофіційний переклад

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.undp.org.ua/files/crap_ua.pdf

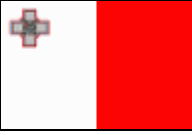

Розділ 5

Історія створення Європейського Союзу

№ з/п	Дата	Подія
1	1950 р.	Декларація Шумана
2	1951 р.	Утворене Європейське Співтовариство вугілля і сталі (Паризька угода)
3	1957 р.	Німеччиною, Францією, Італією та країнами Бенілюкс утворені Європейське Економічне Співтовариство та Євратом (Римська угода)
4	1973 р.	Перше розширення Європейського Співтовариства (Велика Британія, Данія та Ірландія)
5	1981 р.	Друге розширення (Греція)
6	1986 р.	Третє розширення (Іспанія і Португалія)
7	1986 р.	Єдиний європейський акт
8	1989 р.	Падіння Берлінської стіни
9	1992 р.	Підписана Угода про Європейський Союз (Маастрихтська угода)
10	1995 р.	Четверте розширення (Австрія, Швеція, Фінляндія)
11	1997 р.	Підписана Амстердамська угода
12	1999 р.	Починає діяти Економічний та монетарний союз
13	2002 р.	Завершений процес запровадження євро
14	2004 р.	Розширення
15	2004 р.	П'яте розширення ЄС (Чехія, Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Угорщина, Мальта, Польща, Словенія, Словаччина)
16	2007 р.	Шосте розширення ЄС (Болгарія, Румунія)

Історія розширення Європейського Союзу

Рік	Країна	Загальна кількість членів
1957	 Бельгія Німеччина Італія Франція Люксембург Нідерланди	6
1973	 Велика Британія Данія Ірландія	9
1981	 Греція	10
1985	 Гренландія (автономна територія Данії) виходить зі спільноти	10
1986	 Португалія Іспанія	12
1990	 НДР (Об'єдналась з Західною Німеччиною)	12
1995	 Австрія Фінляндія Швеція	15
2004	 Угорщина Кіпр Латвія	25

	 Литва Мальта Польща Словаччина Словенія Чехія Естонія	
2007	 Болгарія Румунія	27

Країни — кандидати на вступ у Європейський Союз

	Македонія
	Туреччина
	Хорватія
	Ісландія
	Чорногорія
	Сербія

Символіка Європейського Союзу

	
Прапор ЄС	Емблема ЄС

Прапор Європейського Союзу — прямокутне блакитне полотнище, у центрі якого розміщене коло з 12 зірок. Число зірок не має нічого спільного з кількістю країн — членів організації. В різних традиціях “12” є символічним числом, що означає абсолютну досконалість. Це також і кількість місяців у році, і кількість цифр на циферблаті годинника, тоді як коло є ще й символом єдності.

Головні органи Європейського Союзу

Виконавча влада

Законодавча влада

Законодавча влада

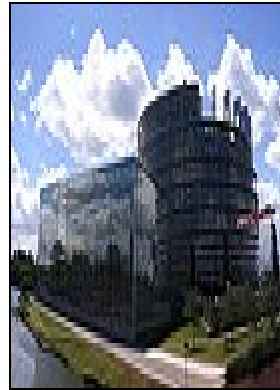
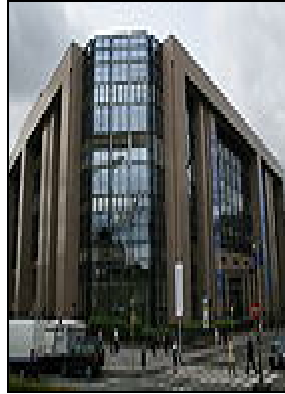
Судова влада

Європейська комісія

Рада Європейського Союзу

Європейський Парламент

Європейський суд

- Законотворча ініціатива
- Виконання бюджету
- Спостерігає за виконанням європейських законів та бюджетів

- Вирішує законодавчі та бюджетні питання
- Укладає міжнародні договори

- Вирішує законодавчі та бюджетні питання
- Контролює Комісію

- Забезпечує одноманітність в інтерпретації європейських законів

Єдиний європейський акт

(17 лютого 1986 р.)

Його Величність Король Бельгійців, Її Величність Королева Данії, Президент Федеративної Республіки Німеччина, Президент Грецької Республіки, Його Величність Король Іспанії, Президент Французької Республіки, Президент Ірландії, Президент Італійської Республіки, Його Королівська Високість Великий Герцог Люксембургу, Її Величність Королева Нідерландів, Президент Португальської Республіки, Її Величність Королева Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії,

спонукувані прагненням продовжити справу, розпочату на основі установчих договорів про Європейські Співтовариства, і перетворити всю сукупність відносин між їхніми державами в Європейський Союз, відповідно до Урочистої Штутгартської декларації від 19 червня 1983 року;

сповнені рішучості створити цей Європейський Союз на основі, по-перше, Співтовариств, що функціонують відповідно до їх власних правил, і, по-друге, європейської співпраці у сфері зовнішньої політики держав, що поставили свої підписи, і наділити цей Союз компетенцією, необхідною для його функціонування;

сповнені рішучості сприяти спільними зусиллями розвитку демократії, що спирається на основні права, визнані конституціями і законами держав-членів, Конвенцією про захист прав людини та основних свобод і Європейською соціальною хартією, у першу чергу на право свободи, рівності і соціальної справедливості;

переконані в тім, що європейська ідея, результати, досягнуті у сферах європейської інтеграції і політичної співпраці, а також необхідність подальшого розвитку відповідають устремлінням народів Європи, що живуть в умовах демократії, для яких Європейський Парламент, обраний на основі загального виборчого права, є необхідним засобом волевиявлення;

усвідомлюючи лежачу на Європі відповідальність у зв'язку зі зростаючим прагненням виступати з єдиних позицій і діяти солідарно й узгоджено, щоб найбільш ефективно захищати свої загальні інтереси і незалежність, а також підкреслювати принципи демократії і законності та прав людини, яким вони симпатизують, для того, щоб внести свій загальний вклад у підтримку миру і міжнародної безпеки відповідно до зобов'язань, що вони прийняли в рамках Статуту Об'єднаних Націй;

сповнені рішучості поліпшувати економічний і соціальний стан шляхом розширення сфери дії загальної політики й постановки нових цілей і забезпечувати більш гармонічне функціонування Співтовариств, надаючи можливість його органам реалізувати свою компетенцію в умовах, що найбільш відповідають інтересам Співтовариства;

оскільки глави держав і урядів на своїй Паризькій конференції 19—21 жовтня 1972 року схвалили мету послідовного здійснення економічного і валютного союзу;

беручи до уваги Додаток до Висновку головної країни на засіданні Європейської Ради у Бремені 6 і 7 липня 1978 року і Брюссельську Резолюцію Європейської Ради від 5 грудня 1978 року про створення Європейської валютної системи (ЄВС) і пов'язаних з нею питань і відзначаючи, що відповідно до цієї Резолюції Співтовариство і центральні банки держав-членів розпочали низку заходів, покликаних забезпечити реалізацію співпраці у валютній сфері,

вирішили ухвалити цей Акт і призначили з цією метою як своїх повноважних представників:

Його Величність Король Бельгійців: пана Лео Тіндемманса, міністра зовнішніх зносин;

Її Величність Королева Данії: пана Уффе Еллеманн-Єнсена, міністра закордонних справ;

Президент Федеративної Республіки Німеччина: пана Ганса-Дитріха Геншера, федерального міністра закордонних справ;

Президент Грецької Республіки: пана Каролоса Папоуліаса, міністра закордонних справ;

Його Величність Король Іспанії: пана Франсіско Фернандеса Ордоньеса, міністра закордонних справ;

Президент Французької Республіки: пана Ролана Дюма, міністра зовнішніх зносин;

Президент Ірландії: пана Пітера Беррі, міністра закордонних справ;

Президент Італійської Республіки: пана Джуліо Андреотті, міністра закордонних справ;

Його Королівська Високість Великий Герцог Люксембургу: пана Роберта Гоббельса, державного секретаря, міністра закордонних справ;

Її Величність Королева Нідерландів: пана Ганса ван ден Брука, міністра закордонних справ;

Президент Португальської Республіки: пана Педро Пірес де Міранда, міністра закордонних справ;

Її Величність Королева Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії: пані Лінду Чокер, державного міністра закордонних справ і справ Співдружності,

які, обмінявшись своїми повноваженнями, визнавши їх правдивість і належне оформлення, погодилися про нижченаведене.

ЧАСТИНА І

Загальні положення

Стаття 1

Мета Європейських Співтовариств і європейської політичної співпраці полягає в тому, щоб спільно сприяти реальному просуванню до європейської єдності.

Європейські Співтовариства основані на Договорах про заснування Європейського Співтовариства з вугілля та сталі, Європейського Економічного Співтовариства, Європейського Співтовариства з атомної енергії і на наступних договорах і актах, що змінюють або доповнюють їх.

Політична співпраця регулюється частиною III. Положення цієї частини підтверджують і доповнюють процедури, прийняті у Люксембурзькій (1970 р.), Копенгагенській (1973 р.) і Лондонській (1981 р.) доповідях, в Урочистій Декларації про Європейський Союз (1983 р.), а також поступово сформовану практику держав-членів.

Стаття 2

Європейська Рада включає керівників держав і урядів держав-членів і голову Комісії Європейських Співтовариств. Їм допомагають міністри закордонних справ і один із членів Комісії. Європейська Рада засідає не рідше двох разів на рік.

Стаття 3

1. Інститути Європейських Співтовариств, відтепер іменовані, як це визначено нижче, здійснюють свої повноваження і компетенції відповідно до умов і з метою, передбаченою договорами про заснування Співтовариства і наступними договорами й актами, що їх змінюють або доповнюють, а також положеннями частини II.

2. Інститути й органи, наділені повноваженнями реалізувати європейську політичну співпрацю, здійснюють свої функції і компетенції відповідно до умов і з метою, передбаченою частиною III і документами, згаданими в абзаці 3 статті 1.

ЧАСТИНА II

Положення, що вносять зміни до установчих договорів про Європейські Співтовариства

ГЛАВА 1

Положення, що вносять зміни до Договору про Європейське Співтовариство з вугілля та сталі

Стаття 4

Договір про ЄСВС доповнюється такими положеннями:

“Стаття 32d

1. На запит Суду і після консультацій з Комісією і Європейським Парламентом Рада одностайним рішенням може створити при Суді судовий орган з компетенцією суду першої інстанції, правомочний приймати до розгляду деякі види позовів фізичних і юридичних осіб і виносити щодо них рішення, що можуть бути оскаржені в Суді, але тільки в тому випадку, якщо стосуються питань права, і тільки відповідно до умов, передбачених Статутом Суду. Цей судовий орган не буде правомочний ані розглядати, ані приймати рішення як за позовами держав-членів або інститутів Співтовариства, так і з питань, що вимагають попереднього регулювання відповідно до статті 41.

2. Рада, виходячи з процедури, передбаченої в пункті 1, визначає склад цього судового органу і вносить необхідні зміни і додаткові положення до Статуту Суду. Якщо Рада не прийме іншого рішення, положення цього Договору про Суд, зокрема положення Протоколу про Статут Суду, застосовуються також і щодо цього судового органу.

3. Члени цього судового органу вибираються з числа осіб, незалежність яких не викликає сумнівів і які мають дані, необхідні для того, щоб працювати на посаді судді. Вони призначаються за спільною згодою урядами держав-членів строком на шість років. Часткове оновлення складу членів даного судового органу проводиться кожні три роки. Члени судового органу, що йдуть у відставку, можуть бути знову переобрані.

4. Цей судовий орган розробляє свій внутрішній регламент за погодженням із Судом. Цей регламент має бути схвалено одностайним рішенням Ради”.

Стаття 5

Стаття 45 Договору про ЄСВС доповнюється таким абзацом:

“Рада на запит Суду і після консультацій з Комісією і Європейським Парламентом може своїм одностайним рішенням змінювати положення частини III Статуту Суду”.

ГЛАВА 2

Положення, що вносять зміни до Договору про Європейське Економічне Співтовариство

Розділ 1

Положення про інститути

Стаття 6

1. Установлюється процедура співпраці, що застосовується щодо актів, заснованих на статтях 7, 49, 54 (2), другому реченні статті 56 (2), статті 57 (за винятком другого речення пункту 2), статтях 100a, 100b, 118a, 130e і 130q (2) Договору про ЄЕС.

2. У другому абзаці статті 7 Договору про ЄЕС слова “після консультацій з Асамблеєю” замінюються словами “у співпраці з Європейським Парламентом”.

3. У статті 49 Договору про ЄЕС слова “Рада виносить рішення за пропозицією Комісії і після консультацій з Економічним і соціальним комітетом” замінюються словами “Рада, приймаючи рішення кваліфікованою більшістю, за пропозицією Комісії, у співпраці з Європейським Парламентом і після консультацій з Економічним і соціальним комітетом”.

4. У статті 54 (2) Договору про ЄЕС слова “Рада за пропозицією Комісії і після консультацій з Економічним і соціальним комітетом і з Асамблеєю” замінюються словами “Рада за пропозицією Комісії, у співпраці з Європейським Парламентом і після консультацій з Економічним і соціальним комітетом”.

5. У статті 56 (2) Договору про ЄЕС друге речення замінюється текстом:

“Разом з тим по закінченні другого етапу Рада за пропозицією Комісії й у співпраці з Європейським Парламентом приймає кваліфікованою більшістю директиви, спрямовані на координацію положень, що належить, у кожній державі-члені, до регулятивної й адміністративної діяльності”.

6. У статті 57 (1) Договору про ЄЕС слова “і після консультацій з Асамблеєю” замінюються словами “і в співпраці з Європейським Парламентом”.

7. У статті 57 (2) Договору про ЄЕС третє речення замінюється текстом:

“В інших випадках Рада приймає рішення кваліфікованою більшістю, у співпраці з Європейським Парламентом”.

Стаття 7

Стаття 149 Договору про ЄЕС замінюється такими положеннями:

Стаття 149

1. Коли, на підставі даного Договору, Рада діє за пропозицією Комісії, вона може вносити виправлення до цієї пропозиції тільки шляхом ухвалення одностайного рішення.

2. Коли, на підставі даного Договору, Рада діє в співпраці з Європейським Парламентом, застосовується така процедура:

а) Рада, приймаючи рішення кваліфікованою більшістю відповідно до умов пункту 1, за пропозицією Комісії і після одержання висновку Європейського Парламенту виробляє загальну позицію;

б) загальна позиція Ради повідомляється Європейському Парламентові. Рада і Комісія доводять до відома Європейського Парламенту вичерпні доводи, що спонукали Раду схвалити її загальну позицію, а також інформують про позиції Комісії.

Якщо протягом трьох місяців після такого повідомлення Європейський Парламент схвалює цю загальну позицію або не приймає жодного рішення впродовж цього періоду, Рада видає в остаточній редакції акт з розглянутого питання відповідно до загальної позиції;

с) Європейський Парламент може в тримісячний строк, про який зазначено в пункті (б), абсолютною більшістю голосів своїх членів пропонувати виправлення до загальної позиції Ради. Він може також на основі такої ж більшості відкинути загальну позицію Ради. Результат обговорень передається Раді і Комісії.

Якщо Європейський Парламент відкинув загальну позицію Ради, остання може прийняти рішення в другому читанні тільки одностайно;

д) Комісія вивчає повторно протягом одного місяця пропозицію, на основі якої Рада прийняла загальну позицію, з урахуванням виправлень, запропонованих Європейським Парламентом.

Комісія передає Раді одночасно з повторно розглянутою пропозицією виправлення Європейського Парламенту, що нею не прийняті, висловлюючи свою думку з цього приводу. Рада може схвалити ці виправлення одностайним рішенням;

е) Рада кваліфікованою більшістю приймає пропозицію, що пройшла повторний розгляд у Комісії.

Рада може вносити зміни до пропозиції, що пройшла повторний розгляд у Комісії, тільки одностайно;

f) у випадках, викладених у пунктах (c), (d) і (e), Рада повинна винести рішення протягом трьох місяців. Якщо протягом цього періоду жодного рішення не прийнято, пропозиція Комісії вважається неприйнятною;

g) періоди, зазначені у пунктах (b) і (f), можуть бути продовжені за загальною згодою Ради і Європейського Парламенту на один місяць максимум.

3. До прийняття Радою рішення, Комісія може змінювати свою пропозицію протягом усього терміну дії процедур, викладених у пунктах 1 і 2.

Стаття 8

У статті 237 Договору про ЄЕС перший абзац замінюється таким положенням:

“будь-яка європейська держава може звернутися з проханням про членство в Співтоваристві. Вона направляє свій запит у Раду, що приймає рішення одностайно, після консультацій з Комісією і за згодою Європейського Парламенту, що приймає рішення абсолютною більшістю голосів своїх членів”.

Стаття 9

У статті 238 Договору про ЄЕС другий абзац замінюється таким положенням:

“і угоди укладаються Радою на основі одностайності і після одержання згоди Європейського Парламенту, що приймає рішення абсолютною більшістю голосів своїх членів”.

Стаття 10

Стаття 145 Договору про ЄЕС доповнюється таким положенням:

“наділяє Комісію, в актах, що приймає Рада, повноваженнями для імплементації норм, що вироблені Радою. Рада може висувати певні вимоги до здійснення цих повноважень. Вона може також зберігати за собою право, у особливих випадках, безпосередньо здійснювати ці повноваження. Зазначені вище вимоги повинні відповідати принципам і правилам, що Рада виробляє в попередньому порядку, приймаючи рішення одностайно, за пропозицією Комісії і з урахуванням висновку Європейського Парламенту”.

Стаття 11

Договір про ЄЕС доповнюється положеннями:

“Стаття 168а

1. На запит Суду і після консультацій з Комісією і Європейським Парламентом, Рада одностайним рішенням може створити при Суді судовий орган з компетенцією суду першої

інстанції, правомочний приймати до розгляду деякі види позовів фізичних і юридичних осіб і виносити щодо них рішення, що можуть бути оскаржені в Суді, але тільки в тому випадку, якщо вони стосуються питань права, і тільки відповідно до умов, передбачених Статутом Суду. Цей судовий орган не буде правомочний ані розглядати, ані приймати рішення як за позовами держав-членів або інститутів Співтовариства, так і з питань, що вимагають попереднього регулювання відповідно до статті 177.

2. Рада, виходячи з процедури, передбаченої в пункті 1, визначає склад цього судового органу і вносить необхідні зміни і додаткові положення до Статуту Суду. Якщо Рада не прийме іншого рішення, положення цього Договору про Суд, зокрема положення Протоколу про Статут Суду, застосовуються також і до цього судового органу.

3. Члени цього судового органу вибираються з числа осіб, незалежність яких не викликає сумнівів і які мають дані, необхідні для того, щоб працювати на посаді судді. Вони призначаються за спільною згодою урядами держав-членів строком на шість років. Часткове оновлення складу членів даного судового органу відбувається кожні три роки. Члени судового органу, що йдуть у відставку, можуть бути знову переобрані.

4. Цей судовий орган розробляє свій внутрішній регламент за узгодженням із Судом. Цей регламент має бути схвалено одностайним рішенням Ради”.

Стаття 12

Стаття 188 Договору про ЄЕС доповнюється таким абзацом:

“Рада на запит Суду і після консультацій з Комісією і Європейським Парламентом може одностайним рішенням змінювати положення частини III Статуту Суду”.

РОЗДІЛ 2

Положення, що стосуються підвалин і політики Співтовариства

Підрозділ 1. Внутрішній ринок

Стаття 13

Договір про ЄЕС доповнюється такими положеннями:

“Стаття 8a

Співтовариство вживає заходів для поступового створення внутрішнього ринку до 31 грудня 1992 р. відповідно до положень даної статті, а також статей 8b, 8c, 28, 57 (2), 59, 70 (1), 84, 99, 100a і 100b, без шкоди для інших положень цього Договору.

Внутрішній ринок повинен являти собою простір без внутрішніх кордонів, у якому, відповідно до положень даного Договору, забезпечується вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталу”.

Стаття 14

Договір про ЄЕС доповнюється такими положеннями:

“Стаття 8b

Комісія доповідає Раді до 31 грудня 1988 р. і ще раз до 31 грудня 1990 р. про прогрес, досягнутий у створенні внутрішнього ринку в часових рамках, установлених статтею 8a.

Рада, приймаючи рішення кваліфікованою більшістю, за пропозицією Комісії визначає основні настанови та умови, необхідні для забезпечення збалансованого прогресу в усіх згаданих секторах”.

Стаття 15

Договір про ЄЕС доповнюється такими положеннями:

“Стаття 8c

Формулюючи пропозиції, що мають на меті виконання статті 8a, Комісія буде враховувати масштаби зусиль, що повинні докладати країни з різним рівнем економічного розвитку в період створення внутрішнього ринку, і може в цьому зв’язку запропонувати відповідні положення.

Якщо ці положення приймаються у відступ від чинних, то вони повинні мати тимчасовий характер і викликати найменші порушення у функціонуванні спільного ринку”.

Стаття 16

1. Стаття 28 Договору про ЄЕС заміняється таким положенням:

“Стаття 28

Всі автономні зміни або припинення дії мита у рамках єдиного митного тарифу приймаються рішенням Ради кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії”.

2. У статті 57 (2) Договору про ЄЕС друге речення заміняється таким текстом:

“Одноставне рішення необхідне для прийняття директив, імплементація яких спричиняє хоча б в одній із держав-членів зміну чинних принципів законодавства про професії в частині, що стосується навчання й умов прийому для фізичних осіб”.

3. У другому абзаці статті 59 Договору про ЄЕС слова “на основі одностайного рішення” замінюються словами “кваліфікованою більшістю”.

4. У статті 70 (1) Договору про ЄЕС два останніх речення замінюються таким текстом:

“З цією метою Рада приймає кваліфікованою більшістю директиви. Вона прагне досягнення максимально можливої лібералізації. Уживання заходів, що являють собою відхід від лібералізації руху капіталів, вимагає одностайного рішення”.

5. У статті 84 (2) Договору про ЄЕС слова “одностайним рішенням” замінюються словами “кваліфікованою більшістю”.

6. Стаття 84 Договору про ЄЕС доповнюється таким абзацом:

“Повинні застосовуватись процедурні норми статті 75, пунктів 1 і 3”.

Стаття 17

Стаття 99 Договору про ЄЕС замінюється такими положеннями:

“Стаття 99

Рада, приймаючи рішення одностайно, за пропозицією Комісії і після консультацій з Європейським Парламентом, ухвалює положення для гармонізації законодавств, що стосуються податків з обороту, акцизних зборів і інших непрямих податків, тією мірою, якою така гармонізація необхідна, щоб забезпечити створення і функціонування внутрішнього ринку в строки, передбачені в статті 8а”.

Стаття 18

Договір про ЄЕС доповнюється такими положеннями:

“Стаття 100а

1. Як відступ від статті 100 і, якщо інше не передбачено даним Договором, для реалізації цілей, викладених у статті 8а, застосовуються такі положення. Рада, приймаючи рішення кваліфікованою більшістю, за пропозицією Комісії, у співпраці з Європейським Парламентом і після консультацій з Економічним і соціальним комітетом розроблює заходи, спрямовані на зближення норм, що впроваджуються в державах-членах законодавчим або адміністративним шляхом, для того, щоб забезпечити створення і функціонування внутрішнього ринку.

2. Пункт 1 не застосовується щодо положень у сфері оподаткування, а також щодо положень, що стосуються вільного руху осіб або прав і інтересів осіб найманої праці.

3. Комісія у своїх пропозиціях, передбачених у пункті 1 стосовно охорони здоров'я, безпеки, захисту довкілля і захисту споживачів, виходить з необхідності забезпечення високого рівня захисту.

4. Якщо після прийняття Радою кваліфікованою більшістю заходів для гармонізації будь-яка з держав-членів визнає за необхідне застосування національних правових норм, обґрунтованих крайньою потребою, що передбачено статтею 36, або пов'язаних із захистом умов праці або довкілля, вона повідомляє про них Комісію.

Комісія погоджується на застосування відповідних норм, переконавшись, що вони не є засобом невинуватої дискримінації або прихованих обмежень у торгівлі між державами-членами.

Комісія або будь-яка держава-член можуть як відступ від процедури, передбаченої в статтях 169 і 170, безпосередньо звернутися до Суду, якщо вважають, що інша держава-член протиправно використовує повноваження, передбачені в даній статті.

5. Згадані вище заходи для гармонізації містять, коли це прийнятно, захисні застереження, що дозволяють державам-членам, з тих чи інших причин неекономічного характеру, викладених у статті 36, уживати тимчасових заходів, що підпадають під процедуру контролю з боку Співтовариства”.

Стаття 19

Договір про ЄЕС доповнюється такими положеннями:

“Стаття 100b

1. Протягом 1992 року Комісія складе разом з кожною державою-членом перелік законодавчих і адміністративних актів, що охоплюються статтею 100a і не є об'єктом гармонізації в рамках цієї останньої статті.

Рада, діючи відповідно до положень статті 100a, може ухвалити, що положення, які є чинними в державі-члені, повинні бути визнані еквівалентними тим, що застосовуються іншими державами-членами.

2. Положення пункту 4 статті 100a застосовуються за аналогією.

3. Комісія складає перелік, згаданий у першій частині пункту 1, і подає відповідні пропозиції в запропонований час, щоб Рада могла прийняти рішення до кінця 1992 року”.

Підрозділ 2. Компетенція у валютно-фінансовій сфері

Стаття 20

1. До розділу III частини II Договору про ЄЕС включається нова глава 1, яка сформульована так:

“Глава 1

Співпраця в економічній і валютній політиці (Економічний і валютний союз)

Стаття 102a

1. З метою забезпечити необхідне для подальшого розвитку Співтовариства зближення економічної і валютної політики, держави-члени співпрацюють відповідно до завдань, викладених у статті 104. Домагаючись цього, вони беруть до уваги досвід, придбаний завдяки співпраці в рамках Європейської валютної системи (ЄВС) і становленню ЕКЮ, і керуються існуючими в цій сфері повноваженнями.

2. Тією мірою, якою подальший розвиток у сфері економічної і валютної політики вимагає інституціональних змін, будуть застосовуватися положення статті 236. З питань інституціональних змін у валютній сфері повинні проводитися консультації з Комітетом з валютних питань і Комітетом керуючих центральними банками.

2. Глави 1, 2, і 3 стають відповідно главами 2, 3, і 4”.

Підрозділ 3. Соціальна політика

Стаття 21

Договір про ЄЕС доповнюється такими положеннями:

“Стаття 118a

1. Держави-члени будуть приділяти особливу увагу підвищенню безпеки і поліпшенню здоров'я працівників, насамперед там, де безпосередньо здійснюється трудова діяльність, і ставлять своєю метою зближення умов праці на основі вже досягнутого прогресу.

2. Рада за пропозицією Комісії, у співпраці з Європейським Парламентом і після консультацій з Економічним і соціальним комітетом, приймаючи рішення кваліфікованою більшістю, встановлює за допомогою директив мінімальні вимоги, поступове виконання яких, з

урахуванням умов і технічних правил, що існують у кожній державі-члені, необхідне для досягнення мети, передбаченої пунктом 1.

У цих директивах необхідно уникати примусових адміністративних, фінансових і юридичних обмежень, що можуть перешкоджати створенню і розвитку малих і середніх підприємств.

3. Положення, вироблені на виконання даної статті, не слугують для будь-якої держави-члена перешкодою в тому, що стосується збереження або запровадження більш суворих заходів для охорони умов праці, сумісних з даним Договором”.

Стаття 22

Договір про ЄЕС доповнюється таким положенням:

“Стаття 118b

Комісія прагне розвивати на європейському рівні діалог між соціальними партнерами, що може, якщо обидві сторони вважають це бажаним, привести до відносин, заснованих на угоді”.

Підрозділ 4. Економічне і соціальне об’єднання

Стаття 23

Частина III Договору про ЄЕС доповнюється частиною V, сформульованою так:

“ЧАСТИНА V

ЕКОНОМІЧНЕ І СОЦІАЛЬНЕ ОБ’ЄДНАННЯ

“Стаття 130a

З метою стимулювання свого гармонічного розвитку в цілому Співтовариство продовжує і розширює діяльність, спрямовану на зміцнення свого соціального й економічного об’єднання.

Співтовариство особливо прагне скоротити розрив між різними регіонами і відставання регіонів, що знаходяться в найменш сприятливих умовах.

Стаття 130b

Держави-члени проводять свою економічну політику і координують її, прагнучи разом з тим досягти цілей, викладених у статті 130a. Розробка і здійснення спільної політики і дій, спрямованих на створення внутрішнього ринку, враховують цілі, викладені у статтях 130a і 130c, і сприяють їхньому досягненню. Співтовариство прагне до досягнення цих цілей,

використовуючи структурні фонди (Європейський сільськогосподарський фонд керування та гарантій — Секція керування; Європейський соціальний фонд; Європейський фонд регіонального розвитку), Європейський інвестиційний банк та інші фінансові інструменти.

Стаття 130c

Завданням Європейського фонду регіонального розвитку є сприяти усуненню найважливіших регіональних дисбалансів у Співтоваристві через участь у розвитку та структурному реформуванні регіонів із затриманим розвитком та в конверсії промислових регіонів, що занепадають.

Стаття 130d

Після набрання чинності Єдиним європейським актом Комісія представить Раді всебічну пропозицію, спрямовану на внесення в структуру і правила функціонування існуючих структурних фондів (Європейський сільськогосподарський фонд керування та гарантій — Секція керування; Європейський соціальний фонд; Європейський фонд регіонального розвитку) змін, що необхідні для уточнення й оптимізації їхніх завдань, щоб тим самим сприяти досягненню цілей, викладених у статтях 130a і 130c, а також для підвищення їхньої ефективності й розширення їхньої координації між собою і з іншими діючими фінансовими установами. Рада приймає одностайне рішення за цією пропозицією протягом одного року після консультацій з Європейським Парламентом і Економічним і соціальним комітетом.

Стаття 130e

Після ухвалення рішення, передбаченого статтею 130d, Рада кваліфікованою більшістю, за пропозицією Комісії й у співпраці з Європейським Парламентом приймає виконавчі рішення, що стосуються Європейського фонду регіонального розвитку.

Стосовно Секції керування Європейського сільськогосподарського фонду керування та гарантій та Європейського соціального фонду продовжують діяти відповідно статті 43, 126 і 127”.

Підрозділ 5. Дослідження і технологічний розвиток

Стаття 24

Частина III Договору про ЄЕС доповнена частиною VI, сформульованою так:

“ЧАСТИНА VI
ДОСЛІДЖЕННЯ І ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК

Стаття 130f

1. Співтовариство ставить своєю метою зміцнення наукової і технологічної бази європейської промисловості і сприяння підвищенню її міжнародної конкурентоздатності.

2. Для цього воно заохочує діяльність підприємств, включаючи малі та середні, дослідних центрів і університетів у сфері наукових досліджень і технологічних розробок; воно підтримує їхні зусилля, спрямовані на розвиток взаємної співпраці, прагнучи, насамперед, надати підприємствам можливість використовувати повною мірою потенціал внутрішнього ринку Співтовариства, відкриваючи, зокрема, державний сектор національних ринків, установлюючи єдині стандарти й усуваючи юридичні і податкові бар'єри на шляху такої співпраці.

3. У досягненні цих цілей особлива увага має приділятися взаємозв'язку між спільними зусиллями у сфері наукових досліджень і технологічних розробок, формуванням внутрішнього ринку і здійсненням спільної політики, особливо в тому, що стосується конкуренції і торгівлі.

Стаття 130g

Для здійснення цієї мети Співтовариство провадить таку діяльність, що доповнює діяльність, яка здійснюється державами-членами:

a) реалізує програми наукових досліджень, технологічних розробок і дослідно-демонстраційних програм шляхом розвитку кооперації з підприємствами, дослідними центрами й університетами;

b) сприяє співпраці у сфері наукових досліджень, технологічних розробок і дослідно-демонстраційних програм, здійснюваних у Співтоваристві, із третіми країнами і міжнародними організаціями;

c) поширює й оптимізує результати наукових досліджень, технологічних розробок і дослідно-демонстраційних програм, здійснюваних у Співтоваристві;

d) стимулює навчання і мобільність дослідників у Співтоваристві.

Стаття 130h

Держави-члени координують між собою та у взаємозв'язку з Комісією політику і програми, що здійснюються на національному рівні. Комісія у тісній взаємодії з державами-членами може брати на себе будь-яку ініціативу, що сприяє такій координації.

Стаття 130i

1. Співтовариство приймає багаторічну рамкову програму, в якій відбиті всі напрями його діяльності. У рамковій програмі встановлюються науково-технічні цілі, визначається їхня відносна пріоритетність, вказуються основні напрями намічених дій, встановлюються сума необхідного фінансування і конкретні форми фінансової участі Співтовариства в програмі в цілому, а також розподіл загальної суми за напрямками намічених дій.

2. Рамкова програма може змінюватися і доповнюватися відповідно до зміни ситуації.

Стаття 130k

Рамкова програма здійснюється через конкретні програми, розроблені по кожному з напрямів діяльності. У кожній конкретній програмі визначаються способи її реалізації, встановлюються терміни і передбачаються необхідні засоби.

Рада визначає конкретні способи поширення знань, отриманих у результаті конкретних програм.

Стаття 130l

У ході здійснення багаторічної рамкової програми можуть бути прийняті додаткові програми, в яких беруть участь лише деякі держави-члени, що самостійно забезпечують фінансування за можливої участі Співтовариства.

Рада приймає правила, що застосовуються щодо додаткових програм, особливо в тому, що стосується поширення знань і доступу до них інших держав-членів.

Стаття 130m

У ході здійснення багаторічної рамкової програми Співтовариство може передбачити, за узгодженням із зацікавленими державами-членами, власну участь у науково-дослідних програмах, проведених декількома державами-членами, включаючи участь в інституціональних структурах, створених для виконання цих програм.

Стаття 130n

У ході здійснення багаторічної рамкової програми Співтовариство може передбачити співпрацю у сфері наукових досліджень, технологічних розробок і дослідно-демонстраційних програм, проведених із третіми країнами або міжнародними організаціями.

Форми такої співпраці можуть визначатися на основі міжнародних договорів між Співтовариством та іншими зацікавленими Сторонами, що виробляються та укладаються відповідно до статті 228.

Стаття 130o

Співтовариство може створювати спільні підприємства або будь-які інші організаційні структури, що необхідні для ефективного здійснення його власних програм наукових досліджень, технологічних розробок і дослідно-демонстраційних робіт.

Стаття 130p

1. Форми фінансування кожної програми, включаючи можливу участь Співтовариства, встановлюються одночасно з прийняттям програми.

2. Сума щорічного фінансового внеску Співтовариства визначається в рамках бюджетних процедур без шкоди для інших можливих способів його фінансової підтримки. Оцінна вартість конкретних програм не повинна перевищувати рівня фінансування, передбаченого рамковою програмою.

Стаття 130q

1. Рада за пропозицією Комісії і після консультацій з Європейським Парламентом і з Економічним і соціальним комітетом одностайно схвалює положення, передбачені в статтях 130i та 130o.

2. Рада за пропозицією Комісії і після консультацій з Економічним і соціальним комітетом та в співпраці з Європейським Парламентом схвалює кваліфікованою більшістю положення, передбачені в статтях 130k, 130l, 130m, 130n і 130p (1). Ухвалення додаткових програм вимагає поряд з цим згоди зацікавлених держав-членів”.

Підрозділ 6. Довкілля

Стаття 25

Частина III Договору про ЄЕС доповнена Частиною VII, сформульованою так:

“ЧАСТИНА VII

ДОВКІЛЛЯ

Стаття 130g

1. Діяльність Співтовариства щодо довкілля має на меті:

- берегти, охороняти та поліпшувати стан довкілля;
- берегти здоров'я людей;
- виважено та раціонально використовувати природні ресурси.

2. Діяльність Співтовариства щодо довкілля ґрунтується на принципах превентивних дій, відшкодування шкоди навколишньому середовищу, головним чином шляхом усунення його джерел, та оплати збитку тими, хто його заподіяв. Завдання захисту довкілля є складовою частиною інших напрямів політики Співтовариства.

3. Вироблюючи програму дій у сфері довкілля Співтовариство враховує:

- отримані наукові і технічні дані;
- стан довкілля в різних регіонах Співтовариства;
- потенційні вигоди і витрати, що можуть бути результатом дій або бездіяльності;
- економічний і соціальний розвиток Співтовариства в цілому і збалансований розвиток його регіонів.

4. Співтовариство зосереджує зусилля у сфері довкілля тією мірою, якою цілі, передбачені в пункті 1, можуть бути реалізовані на рівні Співтовариства ефективніше, ніж державами-членами самостійно. Без шкоди для дій самого Співтовариства держави-члени забезпечують фінансування і виконання інших заходів.

5. У рамках сфер своєї компетенції Співтовариство і держави-члени співпрацюють із третіми країнами і компетентними міжнародними організаціями. Форми співпраці Співтовариства можуть бути предметом договорів між ним та іншими зацікавленими сторонами, що розроблюються й укладаються відповідно до статті 228.

Попередній пункт не стосується компетенції держав-членів вести переговори в міжнародних органах і укладати міжнародні договори.

Стаття 130s

Рада за пропозицією Комісії і після консультацій з Європейським Парламентом і Економічним і соціальним комітетом приймає одностайно рішення щодо дій, які варто здійснити Співтовариству.

Рада визначає відповідно до умов, передбачених у попередньому абзаці, які питання вимагають прийняття рішень кваліфікованою більшістю.

Стаття 130t

Спільні заходи для захисту довкілля, прийняті відповідно до статті 130s, не перешкоджають кожній з держав-членів зберігати або вводити більш суворі захисні заходи, сумісні з даним Договором”.

ГЛАВА 3
Положення, що вносять зміни до установчого Договору
про Європейське Співтовариство з атомної енергії

Стаття 26

Договір про Євратом доповнюється такими положеннями:

“Стаття 140а

1. На запит Суду і після консультацій з Комісією і Європейським Парламентом Рада одностайним рішенням може створити при Суді судовий орган з компетенцією суду першої інстанції, правомочний приймати до розгляду деякі види позовів фізичних і юридичних осіб і виносити щодо них рішення, що можуть бути оскаржені в Суді, але тільки в тому випадку, якщо вони стосуються питань права, і тільки відповідно до умов, передбачених Статутом Суду. Цей судовий орган не буде правомочний приймати рішення як за позовами держав-членів або інститутів Співтовариства, так і з питань, що вимагають попереднього регулювання відповідно до статті 150.

2. Рада, виходячи з процедури, передбаченої в пункті 1, визначає склад цього судового органу і вносить необхідні зміни і додаткові положення в Статут Суду. Якщо Рада не прийме іншого рішення, положення цього Договору про Суд, зокрема положення Протоколу про Статут Суду, застосовуються також щодо зазначеного судового органу.

3. Члени зазначеного судового органу обираються з числа осіб, незалежність яких не викликає сумнівів і які мають дані, необхідні для того, щоб працювати на посаді судді. Вони призначаються за спільною згодою урядами держав-членів строком на шість років. Часткове відновлення складу членів даного судового органу проводиться кожні три роки. Члени, що йдуть у відставку, можуть бути переобрані знову.

4. Цей судовий орган розробляє свій внутрішній регламент за узгодженням із Судом. Цей регламент має бути схвалено одностайним рішенням Ради”.

Стаття 27

У статтю 160 Договору про Євратом включається другий абзац такого змісту:

“Рада на запит Суду і після консультацій з Комісією і Європейським Парламентом може одностайним рішенням змінювати положення Частини III Статуту Суду”.

ГЛАВА 4

Загальні положення

Стаття 28

Положення цього Акта не стосуються положень Актів про приєднання Королівства Іспанії і Португальської Республіки до Європейських Співтовариств.

Стаття 29

У пункті 2 статті 4 Рішення Ради 85/257/ЄЕС, Євратом від 7 травня 1985 року про систему власних засобів Співтовариств слова “розмір і механізм розподілу яких установлюються відповідно до рішення Ради на основі одностайності” замінюються словами “розмір і механізм розподілу яких установлюються відповідно до рішення Ради кваліфікованою більшістю після одержання згоди зацікавлених держав-членів”.

Зазначена зміна не торкається правової природи вищезгаданого рішення.

ЧАСТИНА III

Положення про європейську співпрацю у сфері зовнішньої політики

Стаття 30

Європейська співпраця в сфері зовнішньої політики регулюється такими положеннями:

1. Високі Договірні Сторони, будучи учасниками Європейських Співтовариств, прагнуть спільно формулювати і здійснювати європейську зовнішню політику.

2. а) Високі Договірні Сторони зобов’язуються інформувати і консультувати один одного з будь-якого питання зовнішньої політики, що представляє загальний інтерес, з метою домогтися, щоб їхній спільний вплив забезпечувався найбільш ефективно шляхом координації, зближення їхніх позицій та здійснення спільних дій;

б) взаємні консультації передують прийняттю Високими Договірними Сторонами їхньої остаточної позиції;

с) кожна з Високих Договірних Сторін, розробляючи національну позицію і здійснюючи національні дії, повною мірою враховує позиції інших партнерів і належним чином бере до уваги важливість прийняття і реалізації загальноєвропейських рішень.

З метою підвищення своєї здатності до спільних дій у сфері зовнішньої політики Високі Договірні Сторони забезпечують поступальний розвиток і конкретизацію єдиних принципів і завдань.

Визначення спільних позицій є відправною точкою для політики Високих Договірних Сторін;

d) Високі Договірні Сторони прагнуть уникати будь-яких дій або рішень, що завдають шкоди їхнім ефективним діям як об'єднаній силі в міжнародних відносинах або в рамках міжнародних організацій.

3. a) Міністри закордонних справ і один із членів Комісії збираються не рідше чотирьох разів на рік у рамках системи європейської політичної співпраці. Вони можуть також обговорювати питання зовнішньої політики, що перебувають у компетенції політичної співпраці, під час сесій Ради Європейських Співтовариств;

b) Комісія є повноправним учасником діяльності політичної співпраці;

c) з метою забезпечення швидкого прийняття спільних позицій і реалізації спільних дій Високі Договірні Сторони утримуються, наскільки це можливо, від кроків, що перешкоджають досягненню консенсусу і спільним заходам на його основі.

4. Високі Договірні Сторони забезпечують тісну взаємодію з Європейським Парламентом у рамках європейської політичної співпраці. Для цього держава-член, що головує в Раді ЄС, регулярно інформує Європейський Парламент про питання зовнішньої політики, розглянуті у рамках політичної співпраці, і домагається, щоб думка Європейського Парламенту враховувалося належним чином.

5. Зовнішня політика Європейського Співтовариства і політика, погоджена в системі європейської політичної співпраці, повинні бути скоординованими.

Держава-член, що головує в Раді ЄС, і Комісія, у рамках своїх компетенцій несуть особливу відповідальність за забезпечення такої взаємної узгодженості.

6. a) Високі Договірні Сторони вважають, що більш тісна співпраця з питань європейської безпеки здатна зробити істотний внесок у формування європейської ідентичності у сфері зовнішньої політики. Вони мають намір більш тісно координувати свої позиції з політичних і економічних аспектів безпеки;

b) Високі Договірні Сторони мають рішучий намір підтримувати технологічний і виробничий потенціали на рівні, що забезпечує їхню безпека. Вони будуть домагатися цього на національному рівні, а за необхідності — у рамках компетентних інститутів і органів;

c) положення цієї частини не перешкоджають установленню більш тісної співпраці у сфері безпеки між деякими з Високих Договірних Сторін у рамках Західноєвропейського союзу або Північноатлантичного союзу.

7. a) У міжнародних організаціях і на міжнародних конференціях, де беруть участь Високі Договірні Сторони, останні прагнуть ухвалити спільні позиції з питань, що охоплюються цією частиною;

b) в міжнародних організаціях і на міжнародних конференціях, де беруть участь не всі Високі Договірні Сторони, ті з них, що беруть участь, повною мірою враховують позиції, погоджені в рамках європейської політичної співпраці.

8. Високі Договірні Сторони вступають за необхідності у політичний діалог із третіми країнами і регіональними об'єднаннями.

9. Високі Договірні Сторони і Комісія на основі взаємодопомоги й обміну інформацією поглиблюють співпрацю між своїми представниками, акредитованими в третіх країнах і міжнародних організаціях.

10. а) Керівництво європейською політичною співпрацею здійснюється тією з Високих Договірних Сторін, що головує в Раді Європейських Співтовариств;

b) на неї покладаються завдання з висування ініціатив, координації і представлення позицій держав-членів у рамках відносин із третіми країнами в контексті діяльності європейської політичної співпраці. На неї також покладається керування системою політичної співпраці, насамперед складання календарного плану зустрічей, їхнє скликання й організація;

c) у Політичному комітеті проводяться регулярні засідання політичних директорів з метою надання необхідної динаміки, забезпечення безперервності і наступності європейської політичної співпраці і підготовки обговорення на рівні міністрів;

d) Політичний комітет або за необхідності зустріч на рівні міністрів скликаються протягом 48 годин за запитом не менше трьох держав-членів;

e) на Європейську групу зв'язку, що знаходиться під керівництвом Політичного комітету, покладені функції спостереження за європейською політичною співпрацею і вивчення загальних організаційних проблем;

f) засідання робочих груп скликаються за рішенням Політичного комітету;

g) Секретаріат з місцезнаходженням у Брюсселі сприяє державі-членові, що головує в Раді ЄС, у підготовці і здійсненні діяльності в рамках європейської політичної співпраці, а також в адміністративних питаннях. Він виконує свої функції під егідою головуючої держави-члена.

11. У питаннях привілеїв та імунітету члени Секретаріату Європейської політичної співпраці прирівнюються до членів дипломатичних місій Високих Договірних Сторін, що знаходяться за місцем розташування Секретаріату.

12. Через п'ять років після набрання чинності цим Актом Високі Договірні Сторони повинні вивчити питання про необхідність перегляду частини III.

ЧАСТИНА IV

Загальні і кінцеві положення

Стаття 31

Положення Договору про заснування Європейського Співтовариства з вугілля та сталі), Договору про заснування Європейського Економічного Співтовариства і Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії, що стосуються повноважень Суду Європейських Співтовариств, і положення, пов'язані зі здійсненням цих повноважень, застосовуються тільки щодо положень частини II і статті 32; вони застосовуються щодо цих положень відповідно до тих самих умов, що і стосовно положень названих договорів.

Стаття 32

За винятком статті 3 (1), частини II і статті 31, жодне з положень цього Акта не стосується ані договорів, що засновують Європейські Співтовариства, ані наступних договорів і актів, що вносять до них зміни і доповнення.

Стаття 33

1. Цей Акт підлягає ратифікації Високими Договірними Сторонами згідно з відповідними положеннями їхніх конституцій. Ратифікаційні грамоти передаються на зберігання урядові Італійської Республіки.

2. Цей Акт набирає чинності першого числа наступного місяця після передачі на зберігання ратифікаційної грамоти останньою з держав, що його підписали.

Стаття 34

Оригінал цього Акта, складений в одному примірнику німецькою, англійською, датською, іспанською, французькою, грецькою, ірландською, італійською, нідерландською і португальською мовами, текст якого на кожній з цих мов автентичний, передається на депозитарне зберігання до архіву уряду Італійської Республіки, що передасть відповідну завірену копію Акта урядам усіх інших держав-членів, що підписали цей Акт.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені представники, підписали цей Єдиний європейський акт.

Вчинено у Люксембурзі сімнадцятого лютого тисяча дев'ятсот вісімдесят шостого року й у Гаазі двадцять восьмого лютого тисяча дев'ятсот вісімдесят шостого року.

Лео Тіндеманс (підпис)
Пітер Беррі (підпис)
Уффе Еллеманн-Єнсен (підпис)
Джуліо Андреотті (підпис)
Ганс-Дитріх Геншер (підпис)
Роберт Гоббельс (підпис)
Каролос Папоуліас (підпис)
Ганс ван ден Брук (підпис)
Франсіско Фернандес Ордоньес (підпис)
Педро Пірес де Міранда (підпис)
Ролан Дюма (підпис)
Лінда Чокер (підпис)

ЗАКЛЮЧНИЙ АКТ

Конференція представників урядів держав-членів, скликана у Люксембурзі 9 вересня 1985 року та яка проводила свою роботу в Люксембурзі і Брюсселі, виробила такий текст:

I

ЄДИНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ АКТ

II

Під час підписання цього тексту Конференція прийняла декларації, перераховані нижче і включені як Додаток до цього Заключного акта:

1. Декларація про виконавчі повноваження Комісії;
2. Декларація про Суд ЄС;
3. Декларація про статтю 8а Договору про ЄЕС;
4. Декларація про статтю 100а Договору про ЄЕС;
5. Декларація про статтю 100b Договору про ЄЕС;
6. Генеральна Декларація про статті 13 і 19 Єдиного європейського акта;
7. Декларація про статтю 118а (2) Договору про ЄЕС;
8. Декларація про статтю 130d Договору про ЄЕС;
9. Декларація про статтю 130г Договору про ЄЕС;
10. Декларація Високих Договірних Сторін, про частину III Єдиного європейського акта;
11. Декларація про статтю 30 (10) (g) Єдиного європейського акта.

Конференція також узяла до відома декларації, перелічені нижче і включені як Додаток до цього Заключного акта:

- 1) Декларація держави-члена, що головує в Європейській Раді, щодо строків, протягом яких Рада розробляє висновок про результати першого читання (стаття 149 (2) Договору про ЄЕС);
- 2) Політична декларація Урядів держав-членів про вільний рух осіб;
- 3) Декларація Уряду Грецької Республіки про статтю 8а Договору про ЄЕС;
- 4) Декларація Комісії про статтю 28 Договору про ЄЕС;
- 5) Декларація Уряду Ірландії про статтю 57 (2) Договору про ЄЕС;
- 6) Декларація Уряду Португальської Республіки про статтю 59 (другий абзац) і про статтю 84 Договору про ЄЕС;
- 7) Декларація Уряду Королівства Данії про статтю 100а Договору про ЄЕС;
- 8) Декларація держави-члена, що головує в Європейській Раді, і Комісії щодо компетенції Співтовариства у валютній сфері;
- 9) Декларація Уряду Королівства Данії про європейську політичну співпрацю.

Вчинено у Люксембурзі сімнадцятого лютого тисяча дев'ятсот вісімдесят шостого року й у Гаазі двадцять восьмого лютого тисяча дев'ятсот вісімдесят шостого року.

Лео ГІНДЕМАНС (підпис)

Пітер БЕРРІ (підпис)

Уффе ЕЛЛЕМАНН-ЄНСЕН (підпис)

Джуліо АНДРЕОТТІ (підпис)

Ганс-Дитріх ГЕНШЕР (підпис)

Роберт ГІОББЕЛЬС (підпис)

Каролос ПАПОУЛІАС (підпис)

Ганс ван ден БРУК (підпис)

Франсіско Фернандес ОРДОНЬЕС (підпис)

Педро Пірес де МІРАНДА (підпис)

Ролан ДЮОМА (підпис)

Лінда ЧОКЕР (підпис)

ДЕКЛАРАЦІЯ

про виконавчі повноваження Комісії

Конференція звертається до керівних органів Співтовариства з проханням прийняти, до набрання чинності Актом, принципи і правила, на підставі яких будуть визначені у кожному конкретному випадку виконавчі повноваження Комісії.

У цьому контексті Конференція пропонує Раді відвести, зокрема, першорядну роль процедурі Дорадчого комітету, виходячи з міркувань оперативності й ефективності процесу прийняття рішень для здійснення виконавчих повноважень, доданих Комісії в рамках статті 100а Договору про ЄЕС.

ДЕКЛАРАЦІЯ

про Суд ЄС

Конференція визнає, що положення статті 32d (1) Договору про ЄСВС, статті 168а (1) Договору про ЄЕС і статті 140а (1) Договору про Євратом не шкодять можливим юридичним повноваженням, що можуть бути передбачені в рамках угод між державами-членами.

ДЕКЛАРАЦІЯ

про статтю 8а Договору про ЄЕС

За допомогою положень статті 8а Конференція хоче виразити повною мірою свою політичну волю прийняти до 1 січня 1993 року рішення, необхідні для завершення створення внутрішнього ринку в тому вигляді, в якому він визначений цими положеннями, й особливо рішення, необхідні для виконання програми Комісії, викладеної в Білій книзі про внутрішній ринок. Установлення дати 31 грудня 1992 року не має автоматичної юридичної сили.

ГЕНЕРАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ

про статті 13 і 19 Єдиного європейського акта

Жодне з цих положень не стосується права держав-членів вживати такі заходи, які вони вважають необхідними для контролю за імміграцією з третіх країн, а також для боротьби проти тероризму, злочинності, поширення наркотиків і нелегальної торгівлі творами мистецтва і предметами старовини.

ДЕКЛАРАЦІЯ

про статтю 118а (2) Договору про ЄЕС

Конференція констатує, що в ході обговорень щодо статті 118а (2) Договору про ЄЕС була досягнута згода, що за встановлення мінімальних вимог щодо забезпечення безпеки і здоров'я

працівників Співтовариство не має наміру дискримінувати інтереси працівників малих і середніх підприємств у тих випадках, коли це не викликано об'єктивними чинниками.

ДЕКЛАРАЦІЯ

Високих Договірних Сторін про частину III Єдиного європейського акта

Високі Договірні Сторони, що прийняли частину III про європейську політичну співпрацю, підтверджують свою відкритість стосовно інших європейських країн, що поділяють ті ж ідеали і цілі. Вони готові, зокрема, зміцнити свої зв'язки з державами — членами Ради Європи й іншими європейськими демократичними країнами, з якими підтримують дружні відносини і тісно співпрацюють.

ПОЛІТИЧНА ДЕКЛАРАЦІЯ

урядів держав-членів про вільний рух осіб

З метою сприяння вільному рухові осіб держави-члени розвивають співпрацю, не зачіпаючи повноважень Співтовариства, зокрема з питань в'їзду, руху і перебування осіб із третіх країн.

Вони співпрацюють також у сфері боротьби з тероризмом, злочинністю, поширенням наркотиків і незаконною торгівлею творами мистецтва і предметами старовини.

ДЕКЛАРАЦІЯ

Уряду Королівства Данії про європейську політичну співпрацю

Уряд Данії зазначає, що прикінцева частина частини III про співпрацю у сфері зовнішньої політики не стосується участі Данії в зовнішньоекономічній співпраці держав — членів Північної ради.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>

Договір
між Королівством Нідерландів, Королівством Бельгії,
Федеративною Республікою Німеччини, Французькою
Республікою та Великим Герцогством Люксембург
про поетапну відміну контролю на спільних кордонах
(Шенгенська угода)
(Шенген, 14 червня 1985 року)

Уряди Королівства Бельгії, Федеративної Республіки Німеччини, Французької Республіки, Великого Герцогства Люксембург та Королівства Нідерландів, іменовані далі Сторонами,

усвідомлюючи, що ще більш тісні зв'язки між народами країн — учасниць Європейських Співтовариств повинні знайти своє вираження у вільному переміщенні через їх спільні кордони усіма підданими країн-учасниць, а також у вільному обміні товарами і послугами,

прагнучи зміцнити солідарність своїх народів шляхом усунення перешкод вільному переміщенню через спільні кордони держави Економічного Союзу Бенілюкс, Федеративної Республіки Німеччини та Французької Республіки,

оцінюючи успіхи, вже досягнуті в рамках Європейських Співтовариств шляхом вільного переміщення людей, товарів і послуг,

керовані бажанням відмовитися від контролю на спільних кордонах за переміщенням підданих країн — учасниць Європейських Співтовариств і полегшити обмін товарами і послугами,

ззначаючи, що застосування цього Договору може зажадати прийняття законодавчих актів, які повинні бути представлені на обговорення національними парламентами відповідно до конституційних положень,

грунтуючись на Заяві Європейської Ради у Фонтенбло 25—26 червня 1984 року про скасування внутрішніх кордонів у відношенні поліцейських і митних формальностей для переміщення осіб і товарів,

основуючись на Угоді між Федеративною Республікою Німеччини і Французькою Республікою, укладеній 13 липня 1984 в м. Саарбрюкені,

основуючись на рішеннях, прийнятих 31 травня 1984 року на зустрічі міністрів транспорту держав Бенілюкс і Федеративної Республіки Німеччини в Неуштадте/Айсхе,

опираючись на Меморандум від 12 грудня 1984 року Урядів Економічного Союзу Бенілюкс, Федеративної Республіки Німеччини та Французької Республіки,

домовилися про таке:

Розділ I

Заходи, які необхідно здійснити в короткий час

Стаття 1

Після набуття чинності цього Договору і коли будуть скасовані всі види контролю, формальності на загальних кордонах між державами Економічного Союзу Бенілюкс, Федеративною Республікою Німеччини і Французькою Республікою, для підданих держав — учасниць Європейських Співтовариств діятимуть подані нижче умови перетину кордону.

Стаття 2

Щодо переміщення осіб поліцейські і митні влади з 15 червня 1985 здійснюють в основному лише візуальний контроль за особистими транспортними засобами, що перетинають спільні кордони на обмеженій швидкості, не зупиняючи їх.

Вони можуть переходити від вибіркової перевірки до подальшого контролю. Цей контроль повинен проводитися можливо далі від транспортного потоку, щоб не перешкоджати перетину кордону іншими учасниками руху.

Стаття 3

Для полегшення візуального контролю піддані держав — членів Європейських Співтовариств, що перетинають загальний кордон на механічному транспортному засобі, можуть виставляти за заднім склом транспортного засобу зелений диск діаметром не менше 8 сантиметрів. Цей диск буде означати, що власник транспортного засобу дотримується приписів перетину кордону, не перевозить товарів більше, ніж дозволено до безмитного перевезення, та дотримується положень про валюту.

Стаття 4

Сторони прагнуть до того, щоб до мінімуму скоротити затримки, пов'язані з контролем на спільних кордонах за пасажирськими перевезеннями.

Вони будуть шукати рішень, щоб до 1 січня 1986 року на спільних кордонах можна було відмовитися від систематичної перевірки подорожніх листів та дозволів на перевезення пасажирів.

Стаття 5

До 1 січня 1986 року на комунікаційних національних контрольних постах буде встановлено спільний контроль в тій мірі, в якій це допускає інфраструктура, якщо це ще не

реалізовано на практиці. На більш пізній стадії буде розглянута можливість встановлення спільного контролю на інших прикордонних постах з урахуванням місцевих умов.

Стаття 6

За винятком застосувань, що не відповідають правилам, узгодженим Сторонами, вони будуть вживати необхідних заходів для спрощення переміщення підданих держав — членів Європейських Співтовариств, які проживають в районах, що пролягають вздовж спільних кордонів, з метою дати їм можливість перетинати кордону поза визнаних пунктів перетину і за межами часу, коли ці пункти відкриті.

Ці можливості надаються, якщо відповідні особи не перевозять товарів більше, ніж це дозволено без оподаткування митом, і дотримуються положень про валюту.

Стаття 7

Сторони прагнуть, щоб у можливо короткі терміни скоординувати свою візову політику з тим, аби уникнути негативних наслідків для імміграції та безпеки, які можуть впливати з пом'якшення контролю на спільних кордонах. Вони повинні вжити необхідних заходів, якщо можливо, до 1 січня 1986 для взаємного упорядкування процедур з видачі віз та допуску на свою територію, враховуючи необхідність захисту всієї території п'яти держав від нелегальної імміграції та діяльності, що може завдати шкоди безпеці.

Стаття 8

Враховуючи пом'якшення контролю на спільних кордонах і в зв'язку з істотними відмінностями в законодавствах держав Економічного Союзу Бенілюкс, Федеративної Республіки, сторони зобов'язуються боротися з нелегальною торгівлею наркотичними засобами та ефективним чином координувати свої дії в цій сфері.

Стаття 9

Сторони будуть зміцнювати співробітництво між своїми митними службами і поліцією в цілях боротьби зі злочинністю, а особливо з нелегальною торгівлею наркотичними засобами та зброєю, нелегальним в'їздом і мешканням осіб, ухилянням від сплати податків і митних зборів, а також контрабандою. Для цього Сторони з урахуванням свого національного законодавства будуть прагнути покращити обмін інформацією і розвивати обмін даними, які можуть бути корисними іншим сторонам у боротьбі зі злочинністю.

Сторони в рамках існуючого законодавства посилять взаємну допомогу в боротьбі з незаконними переміщеннями капіталів.

Стаття 10

З метою здійснення передбаченого в статтях 6, 7, 8 і 9 співробітництва повноважні представники Сторін будуть зустрічатися на регулярній основі.

Стаття 11

Щодо перевезень вантажів через кордони Сторони відмовляються з 1 липня 1985 року від здійснення таких видів контролю:

— контролю за часом перебування в дорозі та часом відпочинку (Припис (ЄЕС) № 543/69 Ради від 25 березня 1989 року з гармонізації деяких розпоряджень щодо соціального боку транспортних перевезень і АЕТР);

— контролю розмірів і ваги вантажних транспортних засобів, ця міра не перешкоджає застосуванню автоматичних систем визначення ваги для вибіркового контролю ваги;

— контролю технічного стану вантажних транспортних засобів.

З метою запобігання подвійного контролю всередині країн Сторонами будуть вжиті відповідні заходи.

Стаття 12

З 1 липня 1985 перевірка документів, з яких видно, що для перевезення не обов'язкове надання дозволу або воно не підпадає під обмеження, визначені у двосторонніх або багатосторонніх угодах, замінюється вибіркоким контролем.

На транспортних засобах, що здійснюють такі перевезення, повинен бути спеціальний знак. Компетентні представники Сторін визначають, яким буде цей знак.

Стаття 13

Сторони прагнуть до гармонізації до 1 січня 1986 року системи надання дозволів на вантажні перевезення з метою спростити, пом'якшити і, можливо, замінити видачу дозволів на кожен перетин кордону наданням багаторазових дозволів на певний термін з візуальним контролем на спільних кордонах.

Конкретний спосіб заміни дозволів на одноразову поїздку дозволами на певний термін буде визначений у двосторонньому порядку, з урахуванням потреб у вантажних перевезеннях між відповідними країнами.

Стаття 14

Сторони будуть шукати такі рішення, які дозволили б скоротити час виконання формальностей при здійсненні перевезень вантажів через кордони залізницями.

Стаття 15

Сторони доручать відповідним залізничним компаніям зробити таке:

- модифікувати технічну експлуатацію залізниць з метою скорочення до мінімуму затримок при перетині кордону;
- вжити всіх заходів для того, щоб для певного типу вантажних залізничних перевезень, який буде визначений самими залізничними компаніями, розробити таку систему, яка дозволить скоротити до мінімуму втрати часу при перетині кордону (скоротити час стоянки товарних складів на межах).

Стаття 16

Сторони приведуть у відповідність дні та години роботи митних пунктів на спільних кордонах на внутрішніх водних шляхах.

Розділ II

Заходи довготривалого характеру

Стаття 17

Сторони будуть прагнути до скасування контролю за перетином особами спільних кордонів і перенесення його на зовнішні кордони. Для цього будуть насамперед вжиті всі необхідні заходи для приведення у відповідність всіх законодавчих актів та підзаконних розпоряджень, що лежать в основі пов'язаних з контролем заборон і обмежень, а також заходи по зміцненню безпеки і запобігання нелегальної імміграції підданими держав, які не входять в Європейські Співтовариства.

Стаття 18

Сторони розпочнуть переговори з урахуванням результатів заходів, здійснюваних найближчим часом, для обговорення таких питань:

- а) визначення порядку поліцейської взаємодії при запобіганні та розслідуванні злочинів;
- в) вивчення труднощів, що можуть виникнути при застосуванні угод з надання правової допомоги і видачі злочинців, з метою знайти найбільш прийнятні рішення для поліпшення відносин між Сторонами в цій галузі;
- с) пошук засобів боротьби з організованою злочинністю, можливо, за допомогою надання слідчих прав співробітникам поліції, з урахуванням існуючих засобів зв'язку і міжнародно-правової допомоги.

Стаття 19

Сторони будуть прагнути до гармонізації законодавчих актів і підзаконних розпоряджень щодо: наркотичних засобів, зброї та вибухових речовин, реєстрації осіб, котрі зупиняються в готелях.

Стаття 20

Сторони будуть прагнути до приведення у відповідність своєї візової політики і умов допуску на свою територію. Сторони будуть готувати, якщо це виявиться необхідним, гармонізацію положень, що стосуються деяких аспектів правового регулювання положення іноземців на їх території, щодо підданих держав, які не входять в Європейські Співтовариства.

Стаття 21

Сторони виступатимуть із спільними ініціативами в Європейських Співтовариствах з метою:

а) прийти до збільшення кількості товарів, дозволених для безмитного індивідуального провозу;

б) у рамках багатосторонніх угод щодо звільнення від обкладення ввізним митом усунути ще існуючі обмеження на ввезення в країну, учасницю угоди, товарів, володіння якими не заборонено.

Сторони будуть виступати в Європейських Співтовариствах з ініціативами, спрямованими на узгодження скасування податку на додану вартість (БТВ) на перевезення туристів в Європейських Співтовариствах у країні, в якій починається туристський маршрут.

Стаття 22

Сторони як у взаєминах одна з одною, так й у відносинах з іншими країнами Європейських Співтовариств будуть прагнути до:

— звільнення від обкладення митом палива, що не перевищує нормальної його кількості, котре міститься в бензобаках автобусів і легкових автомобілів (600 літрів);

— зближення податкових тарифів на дизельне пальне і підвищення обсягів, неоподатковуваних митом, що вміщується в бензобаку нормальної вантажівки.

Стаття 23

Сторони будуть також прагнути до скорочення затримок вантажного транспорту і кількості пунктів для обов'язкових зупинок на національних контрольних постах.

Стаття 24

Сторони відшкодуватимуть кошти для перенесення контролю, здійснюваного за вантажними перевезеннями на спільних кордонах, на зовнішні кордони або вглиб країн.

З цією метою вони будуть, коли це необхідно, висувати скоординовані спільні ініціативи в Європейських Співтовариствах для гармонізації положень, що лежать в основі контролю за вантажними перевезеннями через спільні кордони. Вони будуть дбати про те, щоб ці заходи не завдавали шкоди для здоров'я людей, тварин і рослин.

Стаття 25

Сторони розширюватимуть співпрацю щодо звільнення товарів від мита через систематичний і автоматизований обмін необхідною інформацією, поданою в Єдиному документі.

Стаття 26

Сторони розглянуть можливість гармонізації непрямих податків (Податку на додану вартість акцизних зборів) в рамках Європейських Співтовариств. З цією метою вони будуть підтримувати ініціативи, які використовують Європейські Співтовариства.

Стаття 27

Сторони розглянуть можливість скасування на взаємній основі обмежень на звільнення товарів від мита відповідно до існуючих правил для населення, яке проживає в прикордонних районах.

Стаття 28

Висновок подібних угод на двосторонній основі з державами, які не є учасниками цього Договору, може проводитися тільки через переговори між Договірними Сторонами.

Стаття 29

Цей Договір буде також чинним щодо Берліна, якщо тільки Уряд Федеративної Республіки Німеччини не заявить зворотне Урядам держав Економічного Союзу Бенілюкс і Уряду Французької Республіки протягом трьох місяців з дня вступу Договору в силу.

Стаття 30

Зафіксовані в цьому Договорі положення не застосовуються з моменту вступу Договору в силу, до 1 січня 1986 року, в тому, що стосується положень Розділу I, і, якщо можливо, до

1 січня 1990 року, в тому, що стосується положень Розділу II, якщо тільки в Договорі не визначено інші строки.

Стаття 31

Цей Договір застосовується за умов, передбачених у статтях 5, 6, з 8 по 16 Угоди, укладеної 13 липня 1984 року в Саарбрюкені між Федеративною Республікою Німеччини та Французькою Республікою.

Стаття 32

Цей Договір підписується без умов ратифікації або схвалення, або з умовою ратифікації чи схвалення, після чого повинна настати ратифікація або схвалення.

Цей Договір набуде чинності тимчасово в день, наступний за днем його підписання.

Цей Договір набуде чинності через тридцять днів після здачі депозитарію останнього документа про ратифікацію або схвалення.

Стаття 33

Депозитарієм цього Договору є Уряд Великого Герцогства Люксембург, який надсилає ідентичну копію Договору кожному Уряду країни, яка підписала його.

Цей Договір підписаний уповноваженими на це представниками Урядів.

Вчинено в Шенгені (Велике Герцогство Люксембург), чотирнадцятого червня тисяча дев'ятсот вісімдесят п'ятого року; тексти Договору німецькою, французькою та нідерландською мовами є автентичними.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://eu.prostir.ua/library/9635.html>

Із “Маастрихтського договору”

від 7 лютого 1992 р.

ПРЕАМБУЛА

ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ БЕЛЬГІЙЦІВ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА ДАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНИ, ПРЕЗИДЕНТ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ ІСПАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРЕЗИДЕНТ ІРЛАНДІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО КОРОЛІВСЬКА ВИСОКІСТЬ ВЕЛИКИЙ ГЕРЦОГ ЛЮКСЕМБУРЗЬКИЙ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА НІДЕРЛАНДІВ, ПРЕЗИДЕНТ ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ,

НАТХНЕНІ НАМІРОМ перейти до нового етапу європейської інтеграції, що її започаткувало створення Європейських спільнот,

ПАМ’ЯТАЮЧИ про історичну вагу подолання поділу Європейського континенту та про потребу створити міцні підвалини будови майбутньої Європи,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість принципам свободи, демократії, верховенства права, шани до прав людини та засадничих свобод,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість засадничим соціальним правам, що їх визначено в Європейській соціальній хартії, підписаній у Турині 18 жовтня 1961 року, та в Хартії Спільноти про засадничі соціальні права працівників від 1989 року,

ПРАГНУЧИ поглибити солідарність своїх народів, шануючи їхню історію, культуру та традиції,

ПРАГНУЧИ сприяти демократичному та ефективному функціюванню інституцій та успроможнити їх краще виконувати доручені завдання у межах єдиної інституційної структури,

НАТХНЕНІ НАМІРОМ досягти зміцнення та конвергенції своїх економік та заснувати економічний та валютний союз, зокрема єдину стабільну валюту згідно з положеннями цього Договору,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ сприяти економічному й соціальному поступові своїх народів з огляду на принцип стабільного розвитку та в контексті запровадження внутрішнього ринку, зміцнювання згуртованості й захисту довкілля, а також реалізовувати політики таким чином, щоб забезпечити рівнобіжний поступ економічної інтеграції та інших сфер,

НАТХНЕНІ НАМІРОМ запровадити спільне громадянство для громадян своїх країн,

НАТХНЕНІ НАМІРОМ реалізовувати спільну зовнішню та безпекову політику, зокрема поступово формувати спільну оборонну політику, що, можливо, приведе до спільної оборони

згідно з положеннями статті 17, і таким чином зміцнювати європейську ідентичність та незалежність заради миру, безпеки та поступу в Європі та в усьому світі,

НАТХНЕНІ НАМІРОМ сприяти вільному пересуванню осіб і водночас убезпечити свої народи, запроваджуючи простір свободи, безпеки та справедливості згідно з положеннями цього Договору,

НАТХНЕНІ НАМІРОМ тягло творити дедалі ближчий союз народів Європи, де рішення приймають якнайближче до громадян згідно з принципом субсидіарності,

З ОГЛЯДУ на дальші кроки, потрібні, щоб розвивати європейську інтеграцію,

ВИРІШИЛИ заснувати Європейський Союз і з цією метою призначили своїх повноважних представників:

ЩО, обмінявшись вірчими грамотами, які визнано чинними та виконаними в належній формі, погодилися про таке.

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Цим Договором ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ засновують ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ, що його далі названо “Союз”.

Цей договір позначає новий етап процесу творення дедалі ближчого союзу народів Європи, де рішення належить приймати якнайвідкритіше та якнайближче до громадян.

Союз ґрунтується на Європейських спільнотах, що їх доповнюють започатковувані цим Договором політики та форми співпраці. Завданням Союзу є сформувати узгоджені та солідарні стосунки держав-членів та їхніх народів.

Стаття 2

Союз ставить перед собою такі цілі:

— сприяти економічному й соціальному поступові та високому рівневі зайнятості, досягти збалансованого стабільного розвитку, зокрема, згідно з положеннями цього Договору, створюючи простір без внутрішніх кордонів, зміцнюючи економічну та соціальну згуртованість і засновуючи економічний та валютний союз, що його кінцевою метою є єдина валюта;

— стверджувати свою ідентичність на міжнародному рівні, зокрема, провадячи спільну зовнішню та безпекову політику та поступово формуючи спільну оборонну політику, що, можливо, приведе до спільної оборони згідно з положеннями статті 17;

— зміцнювати захист прав та інтересів громадян держав-членів через упровадження громадянства Союзу;

— берегти й розвивати Союз як простір свободи, безпеки та справедливості, де забезпечено вільне пересування осіб і водночас належні заходи щодо контролю на зовнішніх кордонах, притулку, імміграції, запобігання злочинності та боротьби проти неї;

— цілковито зберігати *acquis communautaire* та доповнювати його з огляду на те, якою мірою започатковані цим Договором політики та форми співпраці потребуватимуть перегляду, щоб забезпечити ефективність механізмів та інституцій Спільноти.

Цілі Союзу належить досягати шляхами, обумовленими в цьому Договорі, та згідно з закладеними в ньому умовами й часовими межами, шануючи принцип субсидіарності, як визначено в статті 5 Договору про заснування Європейської спільноти.

Стаття 3

Союз має єдину інституційну структуру, що забезпечує узгодженість та тяглість діяльності, спрямованої на досягнення його цілей, і водночас шанування та розвиток *acquis communautaire*.

Союз забезпечує, зокрема, узгодженість своєї зовнішньої діяльності в цілому в контексті політик зовнішніх відносин, безпекової, економічної та з питань розвитку. Обов'язком Ради та Комісії є забезпечувати таку узгодженість та співпрацювати заради цього. Їм належить забезпечувати реалізацію цих політик, кожній в межах відповідних повноважень.

Стаття 4

Європейська Рада надає імпульсів, що стимулюють розвиток Союзу, та визначає загальні політичні настанови.

До складу Європейської Ради входять голови держав чи урядів держав-членів та Голова Комісії. Їм допомагають міністри закордонних справ держав-членів та член Комісії. Європейська Рада збирається щонайменше двічі на рік на чолі з головою держави чи уряду держави-члена, що головує в Раді.

Європейська Рада подає Європейському Парламентові доповідь після кожного засідання та річну письмову доповідь про поступ Союзу.

Стаття 5

Європейський Парламент, Рада, Комісія, Суд та Рахункова палата здійснюють свої повноваження за умов та заради завдань, що їх обумовлено, з одного боку, в положеннях

договорів про заснування Європейських спільнот та наступних договорів та актів, що їх змінюють та доповнюють, а з іншого боку — в інших положеннях цього Договору.

Стаття 6

1. Зasadничими принципами Союзу є спільні принципи всіх держав-членів — свобода, демократія, шанування прав людини та засадничих свобод, верховенство права.

2. Союз шанує засадничі права, що їх гарантовано Європейською конвенцією про захист прав людини та засадничих свобод, підписаною 4 листопада 1950 року в Римі, та що впливають із конституційних традицій, спільних у державах-членах, і трактує їх як загальні принципи права Спільноти.

3. Союз шанує національну ідентичність держав-членів.

4. Союз забезпечує себе засобами, потрібними, щоб досягати своїх цілей та реалізовувати свої політики.

Стаття 7

1. На обґрунтовану пропозицію третини держав-членів, Європейського Парламенту чи Комісії Рада може, після отримання згоди Європейського Парламенту, більшістю в чотири п'ятих своїх членів ухвалити рішення, що визнає явний ризик того, що держава-член серйозно порушить принципи, зазначені в частині першій статті 6, та надіслати належні рекомендації цій державі. Перш ніж визнати це, Раді належить заслухати цю державу-члена та в разі потреби, згідно з тією самою процедурою, звернутися до незалежних осіб із проханням подати протягом розумного строку доповідь про ситуацію в цій державі-члені.

Раді належить постійно перевіряти, чи й далі наявні причини такого визнання.

2. На пропозицію третини держав-членів чи Комісії та після отримання згоди Європейського Парламенту, Рада у складі голів держав чи урядів, попередньо запросивши зацікавлену державу-члена викласти своє трактування, може одностайно визнати, що держава-член справді серйозно й тривало порушує принципи, зазначені в частині першій статті 6.

3. У разі визнання згідно з частиною другою, Рада може кваліфікованою більшістю ухвалити рішення, що зупиняє певні права зацікавленої держави-члена, що впливають із застосування цього Договору, зокрема право голосу представника уряду цієї держави-члена в Раді. Водночас Раді належить враховувати можливі наслідки такого зупинення для прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб.

У будь-якому разі ця держава-член зобов'язана далі виконувати свої обов'язки за цим Договором.

4. Рада згодом може кваліфікованою більшістю ухвалити рішення про зміну чи скасування заходів, що їх ужито згідно з частиною третьою, у відповідь на зміну ситуації, що спричинила ці заходи.

5. На цілі цієї статті Рада діє без урахування голосу зазначеної держави-члена. Утримання від голосування присутніх членів чи їхніх представників не впливає на ухвалення рішень, зазначених у частині другій. Кваліфіковану більшість належить визначати тим самим співвідношенням зважених голосів зацікавлених членів Ради, що закладене в частині другій статті 205 Договору про заснування Європейської спільноти.

Цю частину належить застосовувати також у разі зупинення права голосу згідно з частиною третьою.

6. На цілі частин першої та другої Європейський Парламент діє більшістю в дві третини поданих голосів, що представляють більшість його членів...

РОЗДІЛ V

ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПІЛЬНУ ЗОВНІШНЮ ТА БЕЗПЕКОВУ ПОЛІТИКУ

Стаття 11

1. Союз визначає та реалізовує спільну зовнішню та безпекову політику, що охоплює всі сфери зовнішньої та безпекової політики, з метою:

— захищати спільні цінності, засадничі інтереси, незалежність і цілість Союзу згідно з принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй;

— всіляко зміцнювати безпеку Союзу;

— берегти мир і зміцнювати міжнародну безпеку згідно з принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй, принципами Гельсінкського завершального акта та метою Паризької хартії, зокрема з питань зовнішніх кордонів;

— сприяти міжнародній співпраці;

— розвивати й зміцнювати демократію та верховенство права, шанувати права людини та засадничі свободи.

2. Державам-членам належить активно й беззастережно підтримувати спільну зовнішню та безпекову політику Союзу в дусі лояльності та взаємної солідарності.

Державам-членам належить працювати разом, щоб посилювати та розвивати взаємну політичну солідарність. Їм належить утримуватися від будь-яких дій, що суперечать інтересам Союзу чи можуть зашкодити його ефективності як гуртувальної сили в міжнародних відносинах.

Раді належить забезпечувати дотримання цих принципів.

Стаття 12

Союз досягатиме мети, сформульованої в статті 11, через:

- визначання принципів та головних настанов спільної зовнішньої та безпекової політики;
- вироблення спільних стратегій;
- ухвалення спільних дій;
- ухвалення спільних позицій;
- зміцнювання систематичної співпраці держав-членів у провадженні політики...

Стаття 26

Генеральний секретар Ради, Високий представник зі спільної зовнішньої та безпекової політики, допомагає Раді в питаннях спільної зовнішньої та безпекової політики, зокрема бере участь у формулюванні, готуванні та виконанні політичних рішень та, в разі потреби, провадить політичний діалог із третіми сторонами від імені Ради на запит держави-члена, що головує в Союзі.

Стаття 27

Комісію належить повною мірою залучати до роботи у сфері спільної зовнішньої та безпекової політики...

РОЗДІЛ VI

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОЛІЦІЙНУ ТА СУДОВУ СПІВПРАЦЮ В КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Стаття 29

Без порушення повноважень Європейської спільноти, Союз має на меті забезпечити громадянам високий рівень безпеки у просторі свободи, безпеки та справедливості через спільні дії держав-членів у сферах поліційної та судової співпраці в кримінальних справах, а також через запобігання расизмові й ксенофобії та боротьбу проти них.

На шляху до цієї мети належить запобігати будь-якій, зокрема організованій злочинності, тероризмові, торгівлі людьми та злочинам проти дітей, незаконній торгівлі наркотиками та зброєю, корупції, шахрайству, та боротися проти цих явищ через:

— ближчу співпрацю поліцейних, митних та інших компетентних органів держав-членів, безпосередньо чи через Європейську поліцейну службу (Європол), згідно з положеннями статей 30 та 32;

— ближчу співпрацю судових та інших компетентних органів держав-членів, зокрема через Європейський підрозділ судової співпраці (Євроюст), згідно з положеннями статей 31 та 32;

— зближення, в разі потреби, норм кримінального права держав-членів згідно з положеннями абзацу (е) частини першої статті 31.

Стаття 30

1. До спільних дій у сфері поліцейної співпраці належать, зокрема:

(а) оперативна співпраця компетентних органів, зокрема поліцейних, митних та інших спеціалізованих правоохоронних служб держав-членів у сфері запобігання, виявлення та розслідування кримінальних злочинів;

(б) збирання, зберігання, опрацювання, аналіз інформації та обмін, із залученням Європолу, дотичною інформацією правоохоронних органів, зокрема про звіти щодо підозрілих фінансових трансакцій, з урахуванням належних положень про захист особових даних;

(с) співпраця та спільні ініціативи стосовно навчання персоналу, обміну зв'язковими службовцями та фахівцями, користування обладнанням та криміналістичних досліджень;

(д) спільне оцінювання окремих технік розслідування, призначених виявляти серйозні форми організованої злочинності...

Стаття 31

1. До спільних дій у сфері судової співпраці в кримінальних справах належать, зокрема:

(а) полегшування та пришвидшування співпраці компетентних міністерств та судових чи еквівалентних органів держав-членів стосовно проваджень і виконання рішень, зокрема, коли це доцільно, через Євроюст;

(б) полегшення екстрадиції між державами-членами;

(с) забезпечення згідності норм, застосовуваних у державах-членах, коли це потрібно, щоб удосконалити таку співпрацю;

(д) запобігання конфліктам юрисдикцій держав-членів;

(е) поступове ухвалювання заходів, що запроваджують мінімальні норми визначення складу злочину та покарань у сферах організованої злочинності, тероризму та незаконної торгівлі наркотиками...

Стаття 35

1. Суд Європейських спільнот має юрисдикцію, з урахуванням умов, закладених у цій статті, давати попередні розв'язки щодо чинності та тлумачення рішень та рамкових рішень, щодо тлумачення конвенцій, запроваджених згідно з цим Розділом, та щодо чинності й тлумачення заходів на виконання їх.

2. У декларації, зробленій під час підписання Амстердамського договору чи будь-коли пізніше, кожна держава-член може визнати юрисдикцію Суду давати попередні розв'язки згідно з частиною першою.

3. Державі-членові, що робить декларацію згідно з частиною другою, належить зазначити, що/або:

(a) будь-який суд цієї держави, рішення якого не можна оскаржувати за допомоги правових засобів національного права, може звернутися до Суду з запитом дати попередній розв'язок питання, яке постало у справі, що її він розглядає й що стосується чинності чи тлумачення правового акта, зазначеного в частині першій, якщо цей суд вважає, що розв'язок цього питання потрібний, щоб уможливити винесення його рішення;

(b) будь-який суд цієї держави може звернутися до Суду з запитом дати попередній розв'язок питання, що постало у справі, що її він розглядає й що стосується чинності чи тлумачення правового акта, зазначеного в частині першій, якщо цей суд вважає, що розв'язок цього питання потрібний, щоб уможливити винесення його рішення...

Стаття 42

З ініціативи Комісії чи держави-члена та після консультації з Європейським Парламентом Рада може одностайно вирішити, що дії у сферах, зазначених у статті 29, підпадають під Розділ IV Договору про заснування Європейської спільноти, та одночасно

визначити дотичні умови відповідного голосування. Вона рекомендує державам-членам ухвалити це рішення згідно з відповідними їхніми конституційними вимогами.

РОЗДІЛ VII

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОСИЛЕНУ СПІВПРАЦЮ

Стаття 43

Держави-члени, що мають намір започаткувати посилену співпрацю, можуть використовувати інституції, процедури та механізми, закладені в цьому Договорі та Договорі про заснування Європейської спільноти, за умови, якщо пропонована співпраця:

(a) має на меті досягти цілей Союзу й Спільноти, захищати їхні інтереси й служити їм, підсилювати їхні інтеграційні процеси;

(b) шанує зазначені вище договори та єдину інституційну структуру Союзу;

(c) шанує *acquis communautaire* та заходи, що їх ухвалено згідно з іншими положеннями зазначених вище договорів;

(d) залишається в межах компетенції Союзу чи Спільноти й не стосується сфер, що належать до виключної компетенції Спільноти;

(e) не шкодить внутрішньому ринкові, як визначено в частині другій статті 14 Договору про заснування Європейської спільноти, чи економічному та соціальному гуртуванню, започаткованому згідно з Розділом XVII зазначеного вище Договору;

(f) не створює бар'єрів чи дискримінації в торгівлі між державами-членами та не спотворює їхньої конкуренції;

(g) залучає щонайменше вісім держав-членів;

(h) шанує компетенції, права та зобов'язання держав-членів, що не беруть у ній участі;

(i) не впливає на положення Протоколу про інтеграцію Шенгенських *acquis* до структури Європейського Союзу;

(j) є відкритою всім державам-членам згідно зі статтею 43b...

РОЗДІЛ VIII

КІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 46

Положення Договору про заснування Європейської спільноти, Договору про заснування Європейської спільноти з вугілля та сталі та Договору про заснування Європейської спільноти з атомної енергії, що стосуються повноважень Суду Європейських спільнот та здійснення цих повноважень, належить застосовувати лише до зазначених нижче положень цього Договору, а саме:

(a) положення про внесення змін до Договору про заснування Європейської економічної спільноти з метою заснувати Європейську спільноту, до Договору про заснування Європейської спільноти з вугілля та сталі та до Договору про заснування Європейської спільноти з атомної енергії;

(b) положення Розділу VI за умов, окреслених у статті 35;

(c) положення Розділу VII за умов, окреслених у статтях 11 та 11a Договору про заснування Європейської спільноти та у статті 40 цього Договору;

(d) частина друга статті 6 щодо дій інституцій, тією мірою, якою Суд має юрисдикцію згідно з договорами про заснування Європейських спільнот та з цим Договором;

(e) суто процедурні положення статті 7, де Суд діє на запит зацікавленої держави-члена протягом одного місяця від дати визнання Ради, обумовленого в цій статті...

Стаття 51

Цей Договір укладено на необмежений строк.

Стаття 52

1. Цей Договір належить ратифікувати Високим Договірним Сторонам згідно з відповідними їхніми конституційними вимогами. Документи про ратифікацію належить депонувати урядові Італійської Республіки.

2. Цей Договір набирає чинності 1 січня 1993 року за умови, що всі документи про ратифікацію депоновано чи, якщо це не зроблено, в перший день місяця, наступного після того, коли остання держава, що підписала Договір, депонує документ про ратифікацію.

Стаття 53

Цей Договір складено в єдиному оригіналі англійською, голландською, грецькою, данською, ірландською, іспанською, італійською, німецькою, португальською та французькою мовами. Тексти кожною з цих мов є цілковито автентичними. Оригінал належить депонувати в архівах Уряду Італійської Республіки; йому належить передати засвідчену копію Урядові кожної держави, що підписала Договір.

Згідно з Договором про приєднання 1994 року, тексти цього Договору фінською та шведською мовами також належить вважати автентичними.

НА ЗАСВІДЧЕННЯ ЦЬОГО повноважні представники, що їх названо нижче, підписали цей Договір.

Вчинено в Маастрихті у сьомий день лютого року одна тисяча дев'ятсот дев'яносто другого...

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029

Хартія основних прав Європейського Союзу.

Урочиста прокламація

(Ніцца, 7 грудня 2000 р.)

Європейський Парламент, Рада і Комісія урочисто проголошують Хартію основних прав Європейського Союзу, текст якої подано нижче.

Преамбула

Народи Європи, утворюючи все більш згуртований і тісний союз, прийняли рішення будувати разом мирне майбутнє на основі спільних цінностей.

Усвідомлюючи своє духовне і моральне надбання, Європейський Союз ґрунтується на неподільних і загальних цінностях — гідності людини, свободі, рівності і солідарності, спирається на принципи демократії та правової держави. Він ставить людину в основу своєї діяльності, засновуючи громадянство Європейського Союзу і створюючи простір свободи, безпеки та правосуддя.

Європейський Союз сприяє збереженню і розвитку цих спільних цінностей, шануючи розмаїття культур і традицій народів Європи, національної самобутності держав-членів, публічності їх властей на національному, регіональному та місцевому рівнях; він прагне забезпечувати збалансований і сталий розвиток та вільне пересування осіб, товарів, послуг і капіталів, а також свободу становлення суб'єктів підприємницької діяльності.

У цих цілях, чіткіше подавши їх у Хартії, необхідно зміцнити захист основних прав, враховуючи еволюцію суспільства, соціальний прогрес, розвиток науки і техніки.

Ця Хартія знову підтверджує, — за дотримання повноважень і цілей Європейського Співтовариства та Європейського Союзу, а також принципу субсидіарності, — права, що постають, насамперед, з конституційних традицій та спільних міжнародних зобов'язань держав-членів, Договору про Європейський Союз і Договору про Європейські Співтовариства, Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод, Соціальних хартій, прийнятих Європейським Співтовариством та Радою Європи, а також судової практики Європейських Співтовариств і Європейського суду з прав людини.

Надання цих прав спонукають до відповідальності й обов'язків і стосовно інших людей, і стосовно світової спільноти та майбутніх поколінь.

Дотримуючись викладеного, Європейський Союз визнає формулювання прав, свобод і принципів.

Розділ I. Гідність

Стаття 1

Гідність людини

Гідність людини недоторканна. Її необхідно поважати і захищати.

Стаття 2

Право на життя

1. Кожна людина має право на життя.
2. Ніхто не може бути засуджений до смертної кари або страчений.

Стаття 3

Право на особисту недоторканність

1. Кожна людина має право на фізичну недоторканність і недоторканність психіки.
2. У сфері медицини і біології необхідно перш за все забезпечити:
  - добровільну і вільну згоду зацікавленої особи відповідно до встановленого законом порядку;
  - заборона евгенічної практики, перш за все тієї, яка спрямована на селекцію людини;
  - заборона використання тіла людини і його частин як джерела наживи;
  - заборона репродуктивного клонування людських істот.

Стаття 4

Заборона тортур та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводження і покарання

Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження і покарання.

Стаття 5

Свобода від рабства і підневільного стану

1. Ніхто не повинен утримуватися в рабстві або підневільному стані.
2. Ніхто не може залучатися до примусової чи обов'язкової праці.
3. Торгівля людьми забороняється.

Розділ II. Свободи

Стаття 6

Право на свободу та особисту недоторканність

Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Стаття 7

Повага до приватного і сімейного життя

Кожна людина має право на повагу до його приватного та сімейного життя, на недоторканність житла і таємницю кореспонденції.

Стаття 8

Захист відомостей особистого характеру

1. Кожна людина має право на охорону стосовно її відомостей особистого характеру.
2. Ці відомості повинні використовуватися відповідно до встановлених правил у певних цілях і на підставі дозволу заінтересованої особи або на інших правомірних підставах, передбачених законом. Кожна людина має право на доступ до зібраних на неї відомостей і домагатися їх виправлень.
3. Дотримання цих правил підлягає контролю з боку незалежного органу.

Стаття 9

Право на вступ у шлюб і право на створення сім'ї

Право на вступ у шлюб і право на створення сім'ї гарантуються відповідно до національного законодавства, що регламентує його здійснення.

Стаття 10

Свобода думки, совісті та релігії

1. Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії. Це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а так само свободу сповідувати свою релігію або дотримуватися переконань як індивідуально, так і спільно з іншими, публічним або приватним чином, брати участь в богослужінні, віровченні та проведенні релігійних і ритуальних обрядів.
2. Право на відмову від військової служби з релігійно-етичних мотивів визнається відповідно до національного законодавства, що регламентує його здійснення.

Стаття 11

Свобода висловлювання поглядів та свобода інформації

1. Кожна людина має право на свободу висловлювання поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від державних кордонів.

2. Дотримуються свобода і плюралізм засобів масової інформації.

Стаття 12

Свобода зібрань та асоціацій

1. Кожна людина має право на свободу мирних зібрань та свободу об'єднань з іншими на всіх рівнях, зокрема, в політичному, профспілковому та суспільному житті, що передбачає право кожної людини створювати спільно з іншими професійні спілки і вступати в них для захисту своїх інтересів.

2. Політичні партії, що діють на рівні Європейського Союзу, сприяють вираженню політичної волі громадян Союзу.

Стаття 13

Свобода художньої творчості та науково-дослідної діяльності

Гарантується свобода художньої творчості та науково-дослідної діяльності. Дотримується свобода викладання у ВНЗ.

Стаття 14

Право на освіту

1. Кожна людина має право на освіту, а також на доступ до професійної підготовки і підвищення кваліфікації.

2. Це право включає можливість безкоштовного отримання обов'язкової освіти.

3. Свобода створювати навчальні заклади за умови дотримання демократичних принципів, а також право батьків забезпечувати своїм дітям навчання і виховання відповідно до їх релігійних, філософських та педагогічних переконань, дотримуються відповідно до національного законодавства, що регламентує їх здійснення.

Стаття 15

Свобода професійної діяльності та право на працю

1. Кожна людина має право на працю і на здійснення професійної діяльності, яку він вільно обирає або на яку він вільно погоджується.

2. Кожен громадянин і кожна громадянка Союзу має право шукати роботу, працювати, засновувати власну справу або надавати послуги на території будь-якої держави-члена.

3. Вихідці з третіх країн, які мають дозвіл на роботу на території держав-членів, мають право на рівні умови праці з громадянами Європейського Союзу.

Стаття 16

Свобода підприємництва

Свобода підприємництва визнається відповідно до права Європейських Співтовариств і національним законодавством та практикою.

Стаття 17

Право власності

1. Кожна людина має право володіти, користуватися, розпоряджатися і заповідати свою законно придбану власність. Ніхто не може бути позбавлений свого майна, інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом, за умови справедливої та своєчасної компенсації за заподіяну шкоду. Користування власністю може регламентуватися законом відповідно до суспільних інтересів.

2. Інтелектуальна власність охороняється.

Стаття 18

Право на притулок

Право на притулок гарантується згідно з положеннями Женевської конвенції від 28 липня 1951 року і Протоколу від 31 січня 1967 року про статус біженців і відповідно до Договору про заснування Європейського Співтовариства.

Стаття 19

Захист у випадку заслання, вислання і екстрадиції

1. Колективне вислання забороняється.

2. Ніхто не може бути засланий, висланий або екстрадований в державу, в якій існує серйозна небезпека того, що йому може бути винесений смертний вирок, що він може піддатися катуванням та іншим видам нелюдських або таких, що принижують гідність людини, поводження чи покарання.

Розділ III. Рівність

Стаття 20

Рівність у правах

Усі люди рівні в правах.

Стаття 21

Недопущення дискримінації

1. Забороняється дискримінація будь-якого роду, зокрема, за ознакою статі, раси, кольору шкіри, етнічного або соціального походження, генетичних характеристик, мови, релігії або переконань, політичних та інших поглядів, приналежності до національної меншини, майнового стану, походження, обмеженої працездатності, віку або сексуальної орієнтації.

2. У сфері застосування Договору про заснування Європейського Співтовариства та Договору про Європейський Союз і без шкоди для особливих положень зазначених договорів будь-яка дискримінація за ознакою громадянства забороняється.

Стаття 22

Культурне, релігійне і мовне розмаїття

Європейський Союз поважає культурне, релігійне і мовне розмаїття.

Стаття 23

Рівноправність чоловіків і жінок

Рівноправність чоловіків і жінок має бути забезпеченою у всіх сферах, у тому числі стосовно працевлаштування, роботи та винагороди за працю.

Принцип рівноправності не є перешкодою для збереження або прийняття заходів, що передбачають особливі переваги для недостатнього представлення статі.

Стаття 24

Права дитини

1. Діти мають право на захист і догляд, необхідні для їх благополуччя. Вони можуть вільно висловлювати свою думку. Враховують випадки залежно від їх віку та зрілості.

2. При здійсненні будь-яких дій стосовно дітей, як з боку публічних властей, так і з боку приватних установ, вищі інтереси дитини повинні розглядатися як пріоритетні.

3. Кожна дитина має право регулярно підтримувати особисті стосунки і прямі контакти з обома батьками, якщо тільки це не суперечить його інтересам.

Стаття 25

Права літніх людей

Європейський Союз визнає і поважає право людей похилого віку вести гідне та незалежне життя і брати участь в соціальному і культурному житті.

Стаття 26

Соціальна реабілітація інвалідів

Союз визнає і поважає право інвалідів користуватися плодами заходів, спрямованих на забезпечення їх самостійності, їх соціальної і професійної реабілітації та їх участі в житті суспільства.

Розділ IV. Солідарність

Стаття 27

Право трудящих на отримання інформації та проведення консультацій на рівні підприємства

Трудящим або їх представникам повинно бути гарантовано право на своєчасне отримання інформації та проведення консультацій на відповідному рівні в тих випадках і на тих умовах, які передбачені правом Європейських Співтовариств і національним законодавством та практикою.

Стаття 28

Право на ведення переговорів і колективні дії

Працівники і роботодавці або їх відповідні організації, згідно з правом Співтовариства, національним законодавством і практикою, мають право обговорювати та укладати колективні договори на відповідному рівні і, в разі зіткнення інтересів, вдаватися до колективних дій, у тому числі страйків, для захисту своїх інтересів.

Стаття 29

Право на послуги з працевлаштування

Кожна людина має право на доступ до безкоштовних послуг з працевлаштування.

Стаття 30

Захист у разі незаконного звільнення

Кожен трудящий має право, відповідно до права Співтовариства і національного законодавства та практики, на захист від незаконного звільнення.

Стаття 31

Справедливі та рівні умови праці

1. Кожен трудящий має право на роботу в умовах, що забезпечують охорону його здоров'я, безпеку і повагу до його гідності.

2. Кожен трудящий має право на обмеження максимальної тривалості робочого часу і на щоденний та щотижневий відпочинок, а також на щорічну оплачувану відпустку.

Стаття 32

Заборона використання дитячої праці та охорона праці молодих людей

Використання дитячої праці забороняється. Мінімальний вік для прийому на роботу не може бути нижчий від віку завершення обов'язкової шкільної освіти, без шкоди для норм, більш сприятливих щодо молодих людей, крім випадків окремих обмежених виключень.

Молодим людям, прийнятим на роботу, створюються відповідні до їхнього віку умови праці; їм забезпечується захист від економічної експлуатації та залучення до будь-якої праці, яка може заподіяти шкоду їхній безпеці, здоров'ю, фізичному, розумовому, моральному чи соціальному розвитку, або завадити отриманню освіти.

Стаття 33

Сімейне життя та професійна діяльність

1. Охорона сім'ї забезпечується на юридичному, економічному та соціальному рівнях.

2. З метою забезпечення можливості поєднувати сімейне життя і професійну діяльність кожній жінці надається право на захист від звільнення через вагітність, а також право на оплачувану відпустку по вагітності та пологах і післяпологову відпустку, або відпустку у зв'язку з усиновленням дитини.

Стаття 34

Соціальне забезпечення та соціальна допомога

1. Європейський Союз визнає та дотримується права на одержання допомоги зі соціального страхування та соціального забезпечення в разі народження дитини, через хворобу, виробничі травми, неможливість самостійного існування або старість, а також у разі втрати

роботи відповідно до умов, передбачених правом Європейських Співтовариств і національного законодавства й практикою.

2. Будь-яка особа, котра проживає або переміщається на законних підставах на території Європейського Союзу, має право на виплату допомоги у сфері соціального забезпечення та соціальні пільги відповідно до прав Європейських Співтовариств і національного законодавства і практики.

3. З метою боротьби з соціальним відторгненням і бідністю Європейський Союз визнає та дотримується права на отримання соціальної допомоги і житлових субсидій, призначених для забезпечення гідного існування для всіх, хто не має достатньо коштів, відповідно до умов, передбачених правом Європейських Співтовариств і національним законодавством та практикою.

Стаття 35

Охорона здоров'я

Кожна людина має право на профілактичне лікування і медичне обслуговування на умовах, передбачених національним законодавством і практикою. Підвищена увага повинна приділятися захисту здоров'я людини під час розроблення та здійснення всіх політичних дій Європейського Союзу.

Стаття 36

Доступ до послуг у сфері економіки

З метою сприяння соціальному згуртуванню і територіальній інтеграції Європейського Союзу відповідно до Договору, що засновує Європейське Співтовариство, Європейський Союз визнає та дотримується права на доступ до економічних послуг загальнонаціонального характеру в тому вигляді, як це передбачено національним законодавством і практикою.

Стаття 37

Захист навколишнього середовища

Політики Європейського Союзу повинні сприяти підвищеному рівню захисту навколишнього середовища і забезпечувати поліпшення його якості відповідно до принципу сталого розвитку.

Стаття 38

Захист прав споживача

Політики Європейського Союзу повинні сприяти підвищенню рівня захисту прав споживача.

Розділ V. Громадянство

Стаття 39

Право обирати і бути обраним на виборах до Європейського Парламенту

1. Кожен громадянин або громадянка Європейського Союзу має право обирати і бути обраним на виборах до Європейського Парламенту, що проводяться в державі — члені Союзу, в якому він або вона проживають, на тих же умовах, що і громадяни цієї держави.

2. Члени Європейського Парламенту обираються в ході загальних виборів шляхом прямого, вільного і таємного голосування.

Стаття 40

Право обирати і бути обраним на муніципальних виборах

Кожен громадянин або громадянка Європейського Союзу має право обирати і бути обраним на муніципальних виборах, що проводяться в державі — члені Союзу, в якому він або вона проживають, на тих же умовах, що і громадяни цієї держави.

Стаття 41

Право на належне управління

1. Кожна людина має право на неупереджений, справедливий розгляд його справи в розумний строк інститутами та органами Європейського Союзу.

2. Це право передбачає, зокрема:

— право кожної людини висловити свою думку до того, як до нього персонально будуть застосовані заходи, які можуть спричинити несприятливі для нього наслідки;

— право кожної людини на доступ до матеріалів, що стосуються її, при дотриманні законних інтересів конфіденційності, а також професійної та комерційної таємниці;

— обов'язок адміністративних органів мотивувати прийняті рішення.

3. Кожна людина має право на відшкодування Співтовариством шкоди, заподіяної його інститутами або його службовцями під час виконання ними своїх обов'язків, відповідно до загальних принципів права держав-членів.

4. Кожна людина може звертатися до інститутів Європейського Союзу на одній з офіційних мов договорів і повинна отримати відповідь тією ж мовою.

Стаття 42

Право на доступ до документації

Кожен громадянин або громадянка Європейського Союзу, або будь-яка фізична або юридична особа, яка проживає або має офіційне зареєстроване місцеперебування в одній з держав-членів, володіє правом доступу до документів Європейського Парламенту, Ради та Європейської комісії.

Стаття 43

Омбудсман

Кожен громадянин або громадянка Європейського Союзу або будь-яка фізична або юридична особа, яка проживає або має офіційне зареєстроване місцеперебування в одній з держав-членів, має право звернутися до Омбудсмана Європейського Союзу зі скаргою у разі неналежного виконання функцій інститутами або органами Співтовариства, за винятком скарг на Європейський суд і суд першої інстанції при виконанні ними своїх судових функцій.

Стаття 44

Право на подачу петиції

Кожен громадянин або громадянка Європейського Союзу, фізична або юридична особа, яка проживає або має офіційне зареєстроване місцеперебування в одній з держав-членів, володіє правом на подачу петиції в Європейський Парламент.

Стаття 45

Свобода пересування та проживання

1. Кожен громадянин або громадянка Європейського Союзу має право вільного пересування і проживання на території держав-членів.

2. Свобода пересування та проживання може надаватися відповідно до Договору, що засновує Європейське Співтовариство, вихідцям з третіх країн, які законно проживають на території будь-якої держави-члена.

Стаття 46

Дипломатичний і консульський захист

Кожен громадянин Європейського Союзу користується на території третьої держави, в якій його держава не має свого представництва, захистом дипломатичних або консульських установ будь-якої держави-члена на тих же умовах, що і громадяни цієї держави.

Розділ VI. Правосуддя

Стаття 47

Право на ефективний засіб правового захисту та доступ до неупередженого суду

Кожна людина, чії права і свободи, гарантовані правом Європейського Союзу, були порушені, має право на ефективний засіб правового захисту в суді за дотримання умов, передбачених цією статтею.

Кожна людина має право на справедливість, відкритість і своєчасний розгляд його справи незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону. Кожна людина може вдатися по допомогу до адвоката, захисника і призначити свого представника.

Ті, хто не має достатньо коштів, звільняються від судових витрат у тій мірі, в якій це звільнення необхідне для забезпечення ефективного доступу до правосуддя.

Стаття 48

Презумпція невинуватості і право на захист

1. Кожен обвинувачений вважається невинним доти, доки його вина не буде доведена згідно із законом.
2. Кожному обвинуваченому гарантується дотримання його права на захист.

Стаття 49

Принципи законності та відповідності покарання скоєного злочину

1. Ніхто не може бути засуджений за вчинення будь-якого діяння або бездіяльність, які, згідно з діючим на момент його вчинення національним або міжнародним правом, не були правопорушенням. Так само не можна призначати покарання, тяжче від того, яке застосовувалося на час вчинення правопорушення. Якщо після вчинення правопорушення закон передбачає більш легке покарання, його необхідно застосовувати.

2. Ніщо в цій статті не перешкоджає судовому розгляду і покаранню будь-якої особи за будь-яке діяння чи бездіяльність, які в момент скоєння кваліфіковано як злочин, відповідно до загальних принципів права, визнаних міжнародним Співтовариством.

3. Міра покарання повинна відповідати тяжкості вчиненого злочину.

Стаття 50

Право не бути повторно засудженим або покараним в кримінальному порядку за один і той самий злочин

Нікого не можна повторно судити або карати в кримінальному порядку за злочин, у скоєнні якого вже було остаточне виправдання або винесено вирок на території Європейського Союзу відповідно до закону.

Розділ VII. Загальні положення

Стаття 51

Сфера застосування

1. Положення цієї Хартії адресуються інститутам та органам Європейського Союзу за дотримання принципу субсидіарності, а також державам-членам винятково у випадках, коли вони послуговуються правами Європейського Союзу, дотримуються прав і принципів та сприяють їхньому застосуванню відповідно до своєї компетенції.

2. Ця Хартія не створює нових повноважень і не ставить нових завдань перед Співтовариством та Європейським Союзом, і не змінює їхніх повноважень та завдань, визначених у договорах.

Стаття 52

Сфера дії гарантованих прав

1. Будь-яке обмеження прав і свобод, визнаних цією Хартією, повинно бути передбачене законом і відповідати основному змісту цих прав і свобод. Обмеження можуть застосовуватися лише при дотриманні принципу пропорційності і тільки в тому випадку, якщо вони необхідні і дійсно відповідають загальним цілям, визнаним Європейським Союзом, або необхідні для захисту прав і свобод інших людей.

2. Права, визнані в цій Хартії і основані на договорах про Співтовариства або на Договорі про створення Європейського Союзу, здійснюються на умовах і в межах, у них встановлених.

3. Ця Хартія містить права і принципи їхнього застосування, що гарантуються Європейською конвенцією про захист прав людини та основних свобод, і збігаються з її змістом. Це положення не є перешкодою для більш широкого захисту, відповідно до прав Європейського Союзу.

Стаття 53

Рівень захисту

Жодне з положень цієї Хартії не повинно тлумачитися як таке, що обмежує або завдає шкоди правам людини й основним свободам у сфері їхнього застосування, визнаним правами Європейського Союзу, міжнародним правом та міжнародними конвенціями, учасниками яких є Європейський Союз, Європейське Співтовариство або всі держави-члени, і особливо Європейською конвенцією про захист прав людини та основних свобод, а також конституціями держав-членів.

Стаття 54

Заборона зловживання правом

Ніщо в цій Хартії не може тлумачитися інакше, ніж передбачає право; не можна займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-які дії, спрямовані на нехтування прав і свобод, викладених у цій Хартії, або на більше їх обмеження, ніж це передбачено Хартією.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?code=994_524

**Із “Угоди про партнерство і співробітництво
між Україною і Європейськими Співтовариствами
та їх державами-членами”**

Дата підписання: 14.06.1994

Дата ратифікації: 10.11.1994

Дата набуття чинності: 01.03.1998

Угода про партнерство та співробітництво, яка започатковує партнерство між Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами з одного боку та Україною з іншого боку...

Договірні Сторони Договору, який засновує Європейське економічне співтовариство, Договору, що засновує Європейське співтовариство з вугілля та сталі, та Договору, що засновує Європейське співтовариство з атомної енергії, які далі іменуються “держави-члени”, та Європейське економічне співтовариство, Європейське співтовариство з атомної енергії та Європейське співтовариство з вугілля та сталі, які далі іменуються “Співтовариство”, з одного боку та Україна з іншого боку,

беручи до уваги бажання Сторін встановити тісні стосунки, побудовані на існуючих історичних зв'язках між ними;

зважаючи на важливість розвитку зв'язків співробітництва між Союзом, його державами-членами та Україною та загальні цінності, які вони поділяють;

визнаючи, що Співтовариство та Україна бажають зміцнювати ці зв'язки і встановити партнерство і співробітництво, які б укріпили і розширили зв'язки, що були започатковані в минулому, зокрема Угодою між Європейським економічним співтовариством і Європейським співтовариством з атомної енергії та Союзом Радянських Соціалістичних Республік про торгівлю і комерційне та економічне співробітництво, яка підписана 18 грудня 1989 року;

беручи до уваги зобов'язання Співтовариства і його держав-членів та України зміцнювати політичні та економічні свободи, які є самою основою партнерства;

враховуючи зобов'язання Сторін сприяти міжнародному миру та безпеці так само, як і мирному врегулюванню спорів, та співробітничати з цією метою в рамках Організації Об'єднаних Націй і Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі;

беручи до уваги тверде зобов'язання Співтовариства і його держав-членів та України стосовно проведення в життя усіх принципів і положень, що містяться в Заключному акті Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ), заключних документах наступних Мадридської та Віденської нарад, Документі Боннської Наради НБСЄ з економічного

співробітництва, Паризькій хартії для нової Європи та Хельсінкському документі НБСЄ “Виклик змін” від 1992 року;

визнаючи у цьому контексті, що підтримка незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України сприятимуть зміцненню миру і стабільності в регіоні Центральної та Східної Європи і на Європейському континенті в цілому;

підтверджуючи прихильність Співтовариства та його держав-членів і України до Європейської енергетичної хартії та до Декларації Люцернської конференції, квітень 1993;

будучи переконаними у надзвичайній важливості верховенства закону та поваги до прав людини, особливо прав меншин, створення багатопартійної системи з вільними і демократичними виборами та економічної лібералізації з метою створення ринкової економіки;

вважаючи, що існує необхідний зв'язок між повним впровадженням партнерства з одного боку та продовженням і завершенням Україною політичних, економічних та правових реформ з іншого боку, а також введенням факторів, необхідних для співробітництва, особливо у світлі висновків Боннської конференції НБСЄ;

бажаючи прискорити процес регіонального співробітництва з сусідніми країнами в галузях, передбачених цією Угодою з метою сприяння процвітанню та стабільності регіону;

бажаючи встановити та розвивати постійний політичний діалог з двосторонніх та міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес;

визнаючи і підтримуючи бажання України встановити тісне співробітництво з Європейськими інститутами;

враховуючи готовність Співтовариства належним чином розвивати економічне співробітництво і надавати технічну допомогу для здійснення економічної реформи в Україні;

беручи до уваги корисність Угоди у справі поступового зближення між Україною і більш широкою сферою співробітництва в Європі та сусідніх регіонах та поступову інтеграцію України у відкриту міжнародну систему торгівлі;

враховуючи зобов'язання Сторін лібералізувати торгівлю на принципах, які містяться в Генеральній угоді по тарифах і торгівлі (ГАТТ) з поправками, внесеними Уругвайським раундом;

усвідомлюючи необхідність поліпшення умов, які впливають на ділову активність та інвестиції, а також умов у таких сферах, як створення компаній, праця, надання послуг та рух капіталів;

вітаючи і визнаючи важливість зусиль України, спрямованих на перехід її економіки від країни з державною монополією торгівлі і централізованою плановою економікою до ринкової економіки;

будучи переконаними, що прогрес у напрямку ринкової економіки буде прискорений завдяки співробітництву між Сторонами у формах, встановлених у цій Угоді;

будучи переконаними в тому, що ця Угода створить новий клімат для економічних відносин між Сторонами і, особливо, для розвитку торгівлі та інвестицій, які є істотними для економічної перебудови та технологічної модернізації;

бажаючи встановити тісне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища, беручи до уваги існуючу взаємозалежність між Сторонами в цій галузі;

беручи до уваги наміри Сторін розвивати співробітництво між ними в галузі цивільної науки і техніки, включаючи космічні дослідження з огляду на їх взаємодоповнювальну діяльність у цій сфері;

бажаючи встановити культурне співробітництво та розширити доступ до інформації;
домовилися про таке:

Стаття 1

Цією Угодою встановлюється партнерство між Співтовариством і його державами-членами з одного боку та Україною з іншого боку.

Цілями такого партнерства є:

— забезпечення у відповідних рамках політичного діалогу між Сторонами, який сприятиме розвитку тісних політичних відносин;

— сприяння розвитку торгівлі, інвестицій і гармонійних економічних відносин між Сторонами і, таким чином, прискоренню їхнього сталого розвитку;

— створення основ взаємовигідного економічного, соціального, фінансового, цивільного, науково-технічного та культурного співробітництва;

— підтримка зусиль України по зміцненню демократії і розвитку її економіки та завершенню переходу до ринкової економіки.

Розділ I. Основні принципи

Стаття 2

Поважання демократичних принципів та прав людини, як зазначено, зокрема, в Хельсінкському Заключному акті та Паризькій Хартії для нової Європи, так само як принципів ринкової економіки, включаючи ті з них, що були проголошені в документах Боннської Конференції НБСЄ, є основою внутрішньої та зовнішньої політики Сторін та становлять істотний елемент партнерства та цієї Угоди...

Розділ II. Політичний діалог

Стаття 6

Сторони встановлюють між собою регулярний політичний діалог, який вони мають намір розвивати та поглиблювати. Він супроводжуватиме та зміцнюватиме зближення між Співтовариством та Україною, підтримуватиме політичні та економічні зміни, що відбуваються в цій країні, та сприятиме встановленню нових форм співробітництва.

Політичний діалог:

— зміцнить зв'язки України із Співтовариством і, таким чином, із співтовариством демократичних держав. Економічне зближення, досягнуте через цю Угоду, приведе до більш інтенсивних політичних відносин;

— ще більш зблизить позиції з міжнародних питань, що становлять обопільний інтерес, і тим самим зміцнить безпеку і стабільність;

— передбачатиме, що Сторони намагатимуться співробітничати у питаннях, що стосуються зміцнення стабільності і безпеки в Європі, додержання принципів демократії, поваги і сприяння правам людини, і зокрема правам національних меншин, і у необхідних випадках проводитимуть консультації з відповідних питань...

Розділ III. Торгівля товарами

Стаття 10

1. Сторони надають одна одній режим найбільшого сприяння у торгівлі згідно з пунктом 1 статті 1 ГАТТ.

2. Положення пункту 1 не застосовуються до:

а) пільг, наданих з метою створення митного союзу або зони вільної торгівлі, або пільг, що випливають із створення такого союзу або зони;

б) пільг, наданих окремим країнам згідно з ГАТТ та з іншими міжнародними угодами на користь країн, що розвиваються;

с) пільг, наданих прилеглим країнам з метою сприяння розвитку прикордонної торгівлі...

Розділ IV. Положення, що впливають на підприємницьку діяльність та інвестиції

Глава I. Умови праці

Стаття 24

1. Оскільки це дозволено законами, умовами та процедурами, що застосовуються в кожній державі-члені, Співтовариство та його держави-члени намагаються забезпечити, щоб статус українських громадян, які на законних засадах працюють на території держави-члена, не допускав ніякої дискримінації з причин громадянства стосовно умов праці, винагороди за працю або звільнення з роботи у порівнянні з їх власними громадянами.

2. Дотримуючись законів, умов та процедур, які застосовуються в Україні, Україна намагатиметься забезпечити громадянам держав-членів, які на законних засадах працюють на території України, ставлення, вільне від будь-якої дискримінації з причин громадянства стосовно умов праці, винагороди за працю або звільнення з роботи у порівнянні зі своїми власними громадянами...

Розділ V. Поточні платежі та капітал

Стаття 48

1. Сторони зобов'язуються дозволити здійснення у вільно конвертованій валюті будь-яких виплат по поточному платіжному балансу між резидентами Співтовариства та України, пов'язані з рухом товарів, послуг чи осіб, що здійснюються згідно з положеннями цієї Угоди...

Розділ VI. Конкуренція, захист інтелектуальної, промислової і комерційної власності та співробітництво в галузі законодавства

Стаття 49

1. Сторони погоджуються співпрацювати з метою виправлення або усунення, шляхом застосування своїх антимонопольних законів чи іншим чином, обмежень конкуренції, до яких вдаються підприємства, або викликаних державним втручанням, якщо вони можуть впливати на торгівлю між Співтовариством і Україною...

Розділ VII. Економічне співробітництво

Стаття 52

1. Співтовариство та Україна вступають в економічне співробітництво з метою сприяння процесу економічних реформ та відродження і сталого розвитку України. Таке співробітництво зміцнюватиме і розвиватиме економічні зв'язки на благо обох Сторін.

2. Політичні та інші заходи приймаються з метою здійснення економічних та соціальних реформ та перебудови економічної системи в Україні і будуть визначатися вимогами сталого та гармонійного соціального розвитку; вони також в повній мірі враховуватимуть екологічні аспекти...

Стаття 53

Співробітництво в галузі промисловості <...>

Стаття 54

Заохочення та захист інвестицій <...>

Стаття 55

Публічне укладання контрактів <...>

Стаття 56

Співробітництво в галузі оцінки стандартів та оцінки відповідності <...>

Стаття 57

Гірнична промисловість та сировинні ресурси <...>

Стаття 58

Співробітництво в галузі науки і техніки <...>

Стаття 59

Освіта та професійна підготовка <...>

Стаття 60

Сільське господарство та агропромисловий сектор <...>

Стаття 61

Енергетика <...>

Стаття 62

Співробітництво в цивільному ядерному секторі <...>

Стаття 63

Навколишнє середовище <...>

Стаття 64

Транспорт <...>

Стаття 65

Космічний простір <...>

Стаття 66

Поштовий зв'язок та електрозв'язок <...>

Стаття 67

Фінансові послуги <...>

Стаття 68

Відмивання грошей <...>

Стаття 69

Валютно-грошова політика <...>

Стаття 70

Регіональний розвиток <...>

Стаття 71

Співробітництво в соціальній галузі <...>

Стаття 72

Туризм <...>

Стаття 73

Малі та середні підприємства <...>

Стаття 74

Інформація та зв'язок <...>

Стаття 75

Захист прав споживачів <...>

Стаття 76

Митниця <...>

Стаття 77

Співробітництво в галузі статистики <...>

Стаття 78

Економіка <...>

Стаття 79

Наркотики <...>

Розділ VIII. Співробітництво в галузі культури

Стаття 80

Сторони зобов'язуються сприяти, заохочувати та допомагати розвитку культурного співробітництва. Коли це можливо, співробітництво може розвиватися на основі програм культурного співробітництва Співтовариства або однієї чи декількох держав-членів, а також можуть здійснюватися подальші заходи, що становлять обопільний інтерес.

Розділ IX. Фінансове співробітництво

Стаття 81

Для досягнення цілей цієї Угоди та згідно із статтями 82, 83 та 84 Україна отримує тимчасову фінансову допомогу від Співтовариства, яке надає технічну підтримку у вигляді субсидій для прискорення економічних перетворень в Україні.

Стаття 82

Ця фінансова допомога надається а рамках Програми ТАСІС, передбаченої у відповідному регламенті Ради Співтовариства.

Стаття 83

Цілі та галузі фінансової допомоги Співтовариства визначаються в орієнтовній програмі, яка відображає встановлені пріоритети, що мають бути погоджені між Сторонами з огляду на потреби України, поглинаючу спроможність секторів та просування реформ. Сторони інформують про це Раду з питань співробітництва.

Стаття 84

Для оптимального використання наявних ресурсів Сторони забезпечують тісну координацію надходжень в рамках технічної допомоги Співтовариства з надходженнями з інших джерел, таких, як держави-члени, інші країни та міжнародні організації, такі, як Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку, а також ПРООН і МВФ.

Глава X. Інституційні, загальні та заключні положення

Стаття 85

Згідно з цим документом створюється Рада з питань співробітництва, яка стежить за виконанням цієї Угоди. Засідання Ради проводяться на рівні міністрів один раз на рік, а також тоді, коли цього вимагають обставини. З метою досягнення цілей цієї Угоди вона розглядає будь-які значні питання, що виникають в рамках Угоди, та будь-які інші двосторонні або міжнародні питання, що становлять взаємний інтерес. Рада з питань співробітництва може також виносити необхідні рекомендації за погодженням між двома Сторонами...

*[Електронний ресурс]. — Режим доступу :
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_012/page*

Із Указу Президента України
“ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ”

З метою реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу, забезпечення всебічного входження України у європейський політичний, економічний і правовий простір та створення передумов для набуття Україною членства у Європейському Союзі п о с т а н о в л я ю:

1. Затвердити Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу (додається).
2. Кабінету Міністрів України забезпечити до 31 грудня 1998 року затвердження галузевих програм інтеграції України до Європейського Союзу та наступне затвердження на їх основі Національної програми інтеграції України до Європейського Союзу.

Президент України
м. Київ, 11 червня 1998 р.

Л. КУЧМА

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу

Ця Стратегія визначає основні напрями співробітництва України з Європейським Союзом (ЄС) — організацією, яка в процесі свого розвитку досягла високого рівня політичної інтеграції, уніфікації права, економічного співробітництва, соціального забезпечення та культурного розвитку.

Національні інтереси України потребують утвердження України як впливової європейської держави, повноправного члена ЄС. В результаті очікуваного найближчими роками розширення ЄС — вступу до ЄС Польщі та Угорщини — Україна межуватиме з ЄС, що створить принципово нову геополітичну ситуацію. У зв'язку з цим є необхідним чітке та всебічне визначення зовнішньополітичної стратегії щодо інтеграції України до європейського політичного (в тому числі у сфері зовнішньої політики і політики безпеки), інформаційного, економічного та правового простору...

Стратегія інтеграції України до ЄС ґрунтується на:

— Конституції України, що встановлює спрямування зовнішньополітичної діяльності України на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права;

— схвалених Верховною Радою України Основних напрямках зовнішньої політики України та Концепції (основах державної політики) національної безпеки;

— Угоді про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року (УПС) та інших договорах, укладених між Україною та ЄС, в яких визначаються механізми взаємодії між ними.

Стратегія інтеграції України до ЄС враховує положення Стратегії ЄС щодо України від 4 жовтня 1994 року, Спільної позиції ЄС щодо України від 28 листопада 1994 року, Спільної стратегії ЄС щодо України від 11 грудня 1999 року, а також відповідних рішень Ради ЄС, декларацій та інших документів ЄС, які стосуються України (Вступну частину доповнено абзацом згідно з Указом Президента).

Стратегія інтеграції України до ЄС визначає основні пріоритети діяльності органів виконавчої влади на період до 2007 року, протягом якого мають бути створені передумови, необхідні для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі.

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу має забезпечити входження держави до європейського політичного (в тому числі у сфері зовнішньої політики і політики безпеки), інформаційного, економічного і правового простору. Отримання на цій основі статусу асоційованого члена ЄС є головним зовнішньополітичним пріоритетом України у

середньостроковому вимірі і повинно співвідноситися в часі з набуттям повноправного членства в ЄС державами-кандидатами, які мають спільний кордон з Україною.

I. Основні напрями інтеграційного процесу

1. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС, забезпечення прав людини

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає у зближенні із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави у рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах — членах ЄС...

2. Економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною і ЄС

Глобалізація світового господарства, уніфікація національних економік на засадах ГАТТ/СОТ, економічні тенденції в державах — членах ЄС щодо консолідованого єдиною грошовою одиницею Європейського Союзу, потенційна взаємовигідність вільної торгівлі є важливими факторами економічної інтеграції та розвитку торгівлі між Україною і ЄС. Базовим документом, що визначає засади економічної інтеграції України до ЄС та засади розвитку торгівлі, є Угода про партнерство та співробітництво...

3. Інтеграція України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки

Безпека України у контексті загальноєвропейської безпеки ґрунтується на тому, що розвиток і зміцнення ЄС поглиблюють загальноєвропейську безпеку в усіх її вимірах. Принцип неподільності європейської безпеки однаково важливий як для України, так і для ЄС та його повноправних та асоційованих держав-членів. Кооперативна безпека, пошук підходів до якої, поряд з іншими європейськими і трансатлантичними структурами, активно веде ЄС, має стати для України гарантією власної безпеки...

4. Політична консолідація та зміцнення демократії

Політична консолідація передбачає неухильне поглиблення політичного діалогу і поліпшення загальної атмосфери відносин між Україною та ЄС (саміти, міністерські консультації, зустрічі на експертному рівні). Вона спрямована на:

— гарантування політичної стабільності як в Україні, так і на всьому Європейському континенті;

- забезпечення мирного розвитку та плідного співробітництва всіх європейських націй;
- зміцнення демократичних засад в українському суспільстві.

Політичну консолідацію у контексті стратегії України на європейську інтеграцію необхідно розглядати у двох площинах.

Зовнішньополітична консолідація спрямована, насамперед, на зміцнення європейської безпеки. З одного боку, вона включає всебічне входження України в європейський політичний (у тому числі у сфері зовнішньої політики і політики безпеки), правовий, економічний, інформаційний, культурний простір. З іншого — ідентифікацію політики ЄС щодо України, відокремлення її від політики ЄС щодо Росії та підтримку державами Європи та світовим співтовариством стратегії інтеграції України до ЄС. У цьому контексті важливим є співробітництво з Європейською комісією, Європарламентом та іншими загальноєвропейськими інституціями, а також поглиблення відносин з окремими державами — членами ЄС. Істотною складовою зовнішньополітичної консолідації треба вважати згоду ЄС на поступове залучення України до регіональних ініціатив ЄС, а також відповідних форм політичного діалогу, партнерства та співробітництва ЄС з державами — асоційованими членами ЄС та іншими державами. Одним з реальних внесків на шляху до зближення політичних позицій України та ЄС було б досягнення згоди щодо спільної позиції в ООН з глобальних міжнародних питань та приєднання України до спільних заяв ЄС, заяв, що приймаються державами — членами ЄС у рамках Спільної зовнішньої політики і політики безпеки та у відповідних міжнародних організаціях, у тому числі ООН та ОБСЄ, залучення України до спільних дій ЄС, а також вироблення і прийняття спільних позицій та проведення спільних дій України та ЄС...

5. Адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС

Адаптація соціальної політики України полягає у реформуванні систем страхування, охорони праці, здоров'я, пенсійного забезпечення, політики зайнятості та інших галузей соціальної політики відповідно до стандартів ЄС і поступовому досягненні загальноєвропейського рівня соціального забезпечення і захисту населення...

6. Культурно-освітня і науково-технічна інтеграція

Поряд із згаданими напрямками європейської інтеграції, культурно-освітній та науково-технічний займають особливе місце, зумовлене потенційною можливістю досягти вагомих успіхів у інтеграційному процесі саме на цих напрямках. Вони охоплюють галузі середньої і вищої освіти, перепідготовку кадрів, науку, культуру, мистецтво, технічну і технологічну сфери...

7. Регіональна інтеграція України

Практичне здійснення інтеграційного процесу можливе лише за умови доповнення загальноєвропейського виміру співпраці регіональною інтеграцією та поглибленням галузевого співробітництва України і ЄС. Ураховуючи важливу для ЄС тенденцію, висловлену в гаслі “ЄС: від Союзу країн до Союзу регіонів”, цей напрям набуває особливого значення.

8. Галузева співпраця

Галузева співпраця являє собою координацію і взаємодію між Україною та ЄС у конкретних галузях і сферах господарської діяльності. Пріоритет на найближчі роки у галузевій співпраці потрібно віддати сфері трансєвропейських транспортних, включаючи магістральні газо- та нафтопроводи, електроенергетичних та інформаційних мереж, співробітництву у галузі юстиції, запобіганню та боротьбі з організованою злочинністю і поширенням наркотиків, митній справі, науково-дослідницькій сфері, промисловій та сільськогосподарській кооперації тощо. Окремим і винятково важливим напрямом галузевого співробітництва є співробітництво в галузі використання атомної енергії в мирних цілях...

9. Співробітництво у галузі охорони довкілля

Охорона довкілля є визнаним пріоритетом державної політики і предметом підвищеної уваги громадськості в європейських державах, одним з головних напрямів діяльності ЄС і актуальною проблемою для України, зумовленою не лише наслідками аварії на ЧАЕС, а й загальним станом довкілля в Україні.

Правовою основою співробітництва у галузі охорони довкілля є УПС, міжнародні договори та угоди щодо безпеки навколишнього природного середовища, сторонами яких є Україна та ЄС...

Стратегія інтеграції передбачає такі сфери внутрішнього забезпечення інтеграції України до ЄС:

1. Організаційне забезпечення

1. Затвердження Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України переліку центральних органів виконавчої влади, організацій, установ, посадових осіб, відповідальних за здійснення завдань, визначених Стратегією інтеграції.

2. Регулярне проведення засідань Української частини Ради з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) з метою забезпечення виконання завдань, визначених Стратегією інтеграції.

3. Забезпечення формування і здійснення галузевих та регіональних програм співробітництва з ЄС у тій частині, за яку несе відповідальність українська сторона.

4. Створення нових програм у системі освіти, стажування та підвищення кваліфікації працівників органів законодавчої, виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за напрямами європейської інтеграції України, запровадження спеціалізації з питань ЄС у рамках навчальних програм вузів.

5. Створення програми мовної підготовки державних службовців та фахівців, які забезпечують процес інтеграції, розроблення та здійснення комплексу заходів щодо розширення та підвищення якості вивчення мов ЄС у середніх та вищих навчальних закладах.

2. Фінансове забезпечення

1. Розроблення програми фінансування заходів з інтеграції України до ЄС відповідно до Стратегії інтеграції.

2. Фінансування заходів, спрямованих на інтеграцію України до ЄС, за рахунок бюджетних коштів з широким залученням позабюджетних коштів, коштів приватних осіб та програм допомоги ЄС Україні.

3. Правове забезпечення

1. Забезпечення правової адаптації нормативно-правових актів, що приймають органи виконавчої влади, до вимог ЄС.

2. Перегляд навчальних програм правової освіти з метою їх адаптації до програм ЄС, вивчення правових засад діяльності установ ЄС, дослідження процесів у правовій галузі як у державах-членах, так і державах — кандидатах у члени ЄС.

4. Інформаційне забезпечення

1. Забезпечення проведення широкомасштабної агітаційно-інформаційної національної кампанії з метою сприяння інтеграції України до ЄС. Розроблення і запровадження програми інформування широких кіл громадськості щодо ситуації в ЄС, проблем і успіхів, що існують на шляху інтеграції України до ЄС.

2. Забезпечення доступу до європейських правових, бібліографічних та інших інформаційних баз даних.

3. Створення Національного центру (банку) даних стосовно ЄС.

Із створенням Національної програми інтеграційної стратегії щорічно розроблятиметься План дій з реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу.

*[Електронний ресурс]. — Режим доступу :
file://localhost/C:/Documents%20and%20Settings/User/Робочий%
20стол/Відносини%20Україна%20-%20ЄС.mht*

**Із “Спільної стратегії
Європейського Союзу щодо України”
(Схвалена Європейською Радою 11 грудня 1999 р.)**

ЄВРОПЕЙСЬКА РАДА,

беручи до уваги Договір про Європейський Союз, зокрема його статтю 13 (2);

враховуючи те, що Угода про партнерство і співробітництво (УПС) між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами набула чинності 1 березня 1998 р.,

ПРИЙНЯЛА ЦЮ СПІЛЬНУ СТРАТЕГІЮ:

Частина I

Бачення ЄС його партнерства з Україною

1. Стратегічне партнерство між Європейським Союзом (ЄС) та Україною, яке ґрунтується на спільних цінностях та інтересах, є невід’ємним фактором зміцнення миру, стабільності та процвітання в Європі. Свобода, незалежність і стабільність України належить до найбільших досягнень нової Європи, яка позбулася старих розподільвальних ліній. Завдяки своєму географічному положенню та розмірам, ресурсам свого населення та своєму розташуванню на осях Північ — Південь та Схід — Захід, Україна займає унікальне місце в Європі та є визначальною дієвою особою у регіоні.

2. На сьогодні Україна має чудові стосунки з усіма своїми сусідами та зробила важливі кроки в державотворенні та в напрямі консолідації своєї демократії. Той факт, що з часу набуття незалежності Україна завжди була джерелом стабільності в регіоні, незважаючи на внутрішні труднощі та суперечності, є похвальним досягненням. ЄС вітає активну участь України в стабілізації свого регіону та підтримує посилення ролі України у форумах регіонального співробітництва. ЄС також вітає прихильність України до ядерного роззброєння, а також її співпрацю в збереженні миру та безпеки в Європі та у світі, а саме в рамках Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Організації Об’єднаних Націй.

3. Стратегічне партнерство між ЄС та Україною невпинно зміцнювалося з часу набуття Україною незалежності. В цьому контексті Угода про партнерство та співробітництво є значним досягненням. Україна першою з нових незалежних держав підписала таку Угоду, зазначивши таким чином прагнення ЄС та України до зміцнення співробітництва. Шляхом макрофінансової допомоги, через програму ТАСІС, а також двосторонні програми ЄС надає вагому підтримку з тим, щоб допомогти Україні в процесі

здійснення перетворень та реформ.

4. Після завершення процесу розширення, що триває зараз, деякі з майбутніх держав — членів ЄС матимуть спільний зовнішній кордон з Україною. Розширення Союзу ще більш

посилить економічний динамізм та політичну стабільність у регіоні, збільшуючи тим самим можливості співробітництва з Україною.

5. Європейський Союз має такі стратегічні цілі стосовно України:

— робити внесок у створення стабільної, відкритої, плюралістичної демократії в Україні, що базується на верховенстві права, та підтримку стабільно функціонуючої ринкової економіки на користь усього народу України;

— співпрацювати з Україною у збереженні стабільності та безпеки в Європі та усьому світі, та у пошуку ефективних шляхів вирішення спільних проблем, які постають перед континентом;

— розширювати економічне, політичне та культурне співробітництво з Україною, а також співробітництво у сфері юстиції та внутрішніх справ.

6. ЄС визнає європейські прагнення України та вітає проєвропейський вибір України. ЄС залишається рішуче відданою співпраці з Україною на національному, регіональному та місцевому рівнях задля підтримки успішних політичних та економічних перетворень в Україні, які полегшать подальше зближення України з ЄС. ЄС та його держави-члени пропонують поділитися з Україною своїм різноманітним досвідом будівництва сучасних політичних, економічних, соціальних та адміністративних структур, повною мірою визнаючи, що основний тягар відповідальності за майбутнє України лежить на ній самій.

7. Тому Європейська Рада приймає цю Спільну стратегію зміцнення стратегічного партнерства між ЄС та Україною. Європейська Рада визнає, що успішна, стабільна та безпечна Україна найкращим чином відповідає інтересам ЄС. Правовою основою відносин між ЄС та Україною є Угода про партнерство та співробітництво (УПС). Повне виконання цієї Угоди є передумовою успішної інтеграції України в економіку Європи та допоможе Україні ствердити свою європейську ідентичність.

8. ЄС та його держави-члени розвиватимуть узгодженість, послідовність та взаємодоповнюваність усіх аспектів їхньої політики щодо України. Союз, Співтовариство та держави-члени будуть також працювати разом та в рамках регіональних та міжнародних організацій, а також із партнерами, які мають подібний підхід, задля досягнення цілей, викладених в УПС та цій Спільній стратегії. Позиції Співтовариства та держав-членів в усіх відповідних форумах будуть відповідати цій Спільній стратегії. Європейська Рада запрошує Україну до взаємовигідної співпраці з ЄС на основі цієї Спільної стратегії.

Частина II

Основні цілі

Європейська Рада визначила такі основні цілі:

- I. Підтримка процесу демократичних та економічних перетворень в Україні.
- II. Забезпечення стабільності та безпеки і вирішення спільних проблем на Європейському континенті.
- III. Підтримка зміцнення співпраці між ЄС та Україною в контексті розширення ЄС...

Частина III

Конкретні ініціативи

Здійснення наступних конкретних ініціатив не повинно перешкоджати можливим новим ініціативам:

- Зміцнення демократії, верховенства права та державних інститутів в Україні...
- Підтримка процесу економічних перетворень в Україні...
- Співробітництво у зміцненні стабільності та безпеки в Європі...
- Співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища, енергетики та ядерної безпеки...
- Підтримка інтеграції України в європейську та світову економіку...
- Співробітництво у сфері юстиції та внутрішніх справ...
- Регіональне та транскордонне співробітництво з сусідніми країнами...
- Співробітництво у сфері культури, програми партнерства та обміну...

Частина IV

Термін чинності

...67. Ця Спільна стратегія застосовується з дня її оприлюднення протягом початкового чотирирічного терміну. Її може бути продовжено, переглянуто та, за необхідності, змінено Європейською Радою на підставі рекомендації Ради.

Оприлюднення

68. Ця Спільна стратегія має бути опублікована в Офіційному журналі.

Вчинено в Гельсінкі 11 грудня 1999 року.

За Європейську Раду

ПРЕЗИДЕНТ

Декларація Європейської Ради стосовно Спільної стратегії щодо України

Рада діє кваліфікованою більшістю під час прийняття спільних дій, спільних позицій чи будь-яких інших рішень у межах Розділу V Договору про Європейський Союз (Спільна зовнішня політика та політика безпеки), на основі Спільної стратегії. Акти, які виходять за межі Розділу V Договору про Європейський Союз, прийматимуться згідно з процедурами прийняття рішень, передбачених відповідними положеннями Договорів, враховуючи Договір про заснування Європейського Співтовариства та Розділ VI Договору про Європейський Союз.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_492

Указ
Президента України
“ПРО ПРОГРАМУ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ”

З метою прискорення імплементації Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами та реалізації Стратегії інтеграції України до Європейських Співтовариств (Європейського Союзу)

п о с т а н о в л я ю:

1. Схвалити подану Кабінетом Міністрів України Програму інтеграції України до Європейського Союзу (далі — Програма).

2. Кабінету Міністрів України, центральним та місцевим органам виконавчої влади, Українській частині Ради з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та Українській частині Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом), утвореного Указом Президента України від 24 лютого 1998 року, Міжвідомчій координаційній раді з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу забезпечити виконання Програми.

3. Кабінету Міністрів України:

розробляти і затверджувати щороку, починаючи з 2001 року, план дій щодо реалізації пріоритетних положень Програми, складовою частиною якого має бути план роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, а також передбачати в Державному бюджеті України витрати на фінансування заходів для його виконання;

організувати разом з Українською частиною Ради та Українською частиною Комітету, зазначеними у статті 2 цього Указу, проведення моніторингу заходів, передбачених Програмою, та врахування його результатів під час розроблення щорічного плану дій щодо реалізації пріоритетних положень Програми.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 14 вересня 2000 року

*[Електронний ресурс]. — Режим доступу :
file://localhost/C:/Documents%20and%20Settings/User/
Рабочий%20стол/Відносини%20Україна%20-%20ЄС.mht*

**План дій Європейського Союзу
в галузі юстиції та внутрішніх справ України**

Погоджено на
IV засіданні Комітету
з питань співробітництва
між Україною та ЄС
12.12.2001 р.
м. Київ

**ПЛАН ДІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
В ГАЛУЗІ ЮСТИЦІЇ ТА ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

I. Завдання та стратегічні цілі

1. Розвивати партнерство та практичне співробітництво між Європейським Союзом, його країнами-членами, сусідніми країнами — кандидатами на вступ до ЄС та Україною в галузі юстиції та внутрішніх справ.

2. Розвивати разом з Україною принципи законності, доступу до правосуддя, незалежності судової влади та ефективної системи управління, на яких базується мета Європейського Союзу — створення “зони свободи, безпеки і справедливості”.

3. Створити відповідну законодавчу базу для ефективного співробітництва в галузі юстиції та внутрішніх справ відповідно до міжнародних стандартів і стандартів ЄС та працювати в напрямі забезпечення ефективної імплементації та застосування цих стандартів.

4. Підвищити рівень обізнаності з правами людини та законністю і сприяти прозорості.

5. Забезпечити ратифікацію та імплементацію найбільш важливих міжнародних документів, спрямованих на боротьбу з нелегальною міграцією, організованою злочинністю та корупцією.

6. Підвищити рівень управління міграційними процесами та вжити належних заходів в галузі прикордонного контролю, реадмісії та візової політики з метою запобігання використанню території України для нелегальної міграції та транзиту нелегальних мігрантів на територію Європейського Союзу.

7. Боротися з транскордонною організованою злочинністю, зокрема торгівлею людьми, незаконним обігом наркотиків, торгівлею краденим автотранспортом, підакцизними товарами та ядерними матеріалами, а також відмиванням коштів.

8. Всі механізми, зазначені в цьому Плані, повинні використовуватись для відвернення загрози міжнародного тероризму.

9. Підвищити координацію програм надання допомоги країнами — членами та ЄС для відображення пріоритетів в галузі співробітництва.

10. Вивчити процес розширення ЄС та вплив цього процесу на регіон.

11. Сусідні країни, що є кандидатами на вступ до ЄС, за необхідності, можуть бути залучені з відповідних аспектів діяльності, передбачених цим Планом дій.

12. Перелік пріоритетів, зазначених в цьому Плані, не є вичерпним. За необхідності, до Плану можуть бути додані інші заходи в галузі юстиції та внутрішніх справ.

II. Рамки співробітництва

1. Мета Європейського Союзу — створення “зони свободи, безпеки і справедливості” — визначена в розділі IV Договору про заснування Європейського Співтовариства та розділі VI Договору про Європейський Союз, Плані дій щодо організованої злочинності, ухваленому Європейською Радою в Амстердамі в червні 1997 року (зокрема в Рекомендації № 4), а також у Плані дій у сфері юстиції та внутрішніх справ, прийнятого на засіданні Європейської Ради у грудні 1998 р. у Відні.

2. Висновки засідання Європейської Ради у Тампере, що відбулося у жовтні 1999 року.

3. Висновки до звіту про зовнішні відносини у сфері юстиції та внутрішніх справ, прийняті під час засідання Європейської Ради у м. Фейра у червні 2000 року.

4. Спільна стратегія щодо України, прийнята під час засідання Європейської Ради у Гельсінкі у грудні 1999 року; висновки за результатами самітів “ЄС — Україна”, а також висновки Ради з питань співробітництва та, зокрема, спільний звіт за січень 2000 року щодо нелегальної імміграції та торгівлі людьми.

5. Положення Угоди про партнерство і співробітництво (УПС) між Європейським Союзом та його державами-членами і Україною від 16 червня 1994 року, яка набула чинності у березні 1998 року та структура якої має стати основним інструментом розвитку співробітництва; також має бути посилення на вже досягнутий прогрес в рамках діалогу, встановленого згідно з цією Угодою.

6. Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2000—2004 рр., затверджена Європейською Радою в Гельсінкі в грудні 1999 року, та План дій ЄС щодо наркотиків на 2000—2004 рр., затверджений Європейською Радою у м. Фієра в червні 2000 року.

7. Висновки Європейської Ради від 21 вересня 2001 року та Резолюції Ради Безпеки ООН 1373/01 та 1267/01, прийняті у вересні 2001 року.

8. Діяльність відповідного підкомітету УПС у сфері юстиції та внутрішніх справ.

III. Сфери співробітництва

1. Міграція та притулок:

— Наближення законодавства України у сфері надання притулку та біженців до норм та стандартів ЄС, зокрема до Конвенції ООН про статус біженців 1951 року та Протоколу, що стосується статусу біженців 1967 року, включаючи право на притулок та повагу принципу невислання. Наближення системи органів державної влади, відповідальних за імплементацію та реалізацію положень законодавства про притулок та біженців, до норм та стандартів ЄС;

— проведення більш інтенсивної інтеграційної політики, спрямованої на посилення недискримінації в економічному, соціальному та культурному житті та розвиток заходів щодо боротьби з расизмом та ксенофобією;

— надання експертної правової допомоги українським органам влади в процесі розроблення та внесення змін до діючого законодавства з питань іноземців, притулку, імміграції та біженців;

— підтримка ефективного управління міграційними процесами, в тому числі шляхом надання консультативної, фінансової та експертної допомоги для заснування Державної міграційної служби України та сприяння її діяльності, зокрема шляхом підвищення професійного рівня відповідних співробітників за допомогою вивчення досвіду інших країн та проходження практики у відповідних службах країн ЄС, що займаються проблемами сучасної міграційної політики;

— визначення обсягу нелегальної міграції через Україну, здійснення моніторингу міграційних процесів та вивчення можливості участі України в системі запобігання нелегальній міграції;

— вдосконалення співробітництва у сфері реадмісії власних громадян, осіб без громадянства та громадян третіх країн з метою укладання угоди про реадмісію між Україною та Європейським Союзом.

2. Прикордонне співробітництво та візова політика:

— розвиток системи ефективного та всебічного управління кордоном (наприклад, прикордонний контроль та охорона кордону) на всіх ділянках кордону України та вивчення можливості участі Державного комітету України у справах охорони Державного кордону в системі запобігання нелегальній міграції;

— надання підтримки українській стороні у реалізації Програми дій, спрямованих на підтримку режиму Державного кордону та прикордонної зони, розвиток Державного комітету України у справах охорони Державного кордону на період до 2005 року;

— підтримка зусиль України у процесі реформування Прикордонних військ з метою створення правоохоронного органу, що працював би як професійний орган, відповідальний за управління кордоном;

— підтримка ефективного управління кордоном шляхом надання консультативної, фінансової та експертної допомоги Державному комітету України у справах охорони Державного кордону та сприяння його діяльності, зокрема шляхом підвищення професійного рівня відповідних співробітників за допомогою вивчення досвіду інших країн та проходження стажування у відповідних службах країн ЄС, що займаються проблемами сучасної імміграційної політики;

— інтенсифікація та спрощення сучасного транскордонного співробітництва між Україною та ЄС, а також країнами — кандидатами на вступ до ЄС та відповідними третіми країнами;

— продовження діалогу щодо візових питань;

— продовження діалогу із запобігання потокам нелегальних мігрантів до ЄС та в Україну;

— вивчення можливості підтримувати зусилля України щодо видання закордонних паспортів відповідно до міжнародних стандартів та виявляти фальшиві закордонні паспорти та документи, що посвідчують особу.

3. Організована злочинність:

— ратифікація та імплементація найбільш важливих міжнародних документів, спрямованих на боротьбу з організованою злочинністю та корупцією, а також ратифікація та імплементація міжнародних документів щодо захисту прав людини;

— найбільш важливими конвенціями є такі:

— Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року, підписана Україною в липні 1997 року, ратифікована 11 вересня 1997 року ;

— Європейська конвенція з боротьби проти тероризму 1977 року, підписана Україною 8 червня 2000 року;

— Європейська конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру 1981 року;

— Європейська конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинних шляхом 1990 року, підписана Україною 29 травня 1997 року, ратифікована 16 січня 1998 року;

— Угода про незаконні перевезення по морю, що реалізують Статтю 17 Конвенції ООН про незаконне перевезення наркотичних та психотропних речовин, Страсбург, 1995;

— Конвенція ООН про незаконний обіг наркотиків та психотропних речовин 1988 року;

— Європейська кримінальна конвенція проти корупції, підписана Україною 27 січня 1999 року;

— Європейська цивільна конвенція проти корупції, підписана Україною 4 листопада 1999 року;

— Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року, підписана Україною 12 грудня 2000 року, та Додаткові протоколи, що доповнюють Конвенцію ООН (Протокол про попередження та боротьбу з торгівлею людьми, особливо жінками та дітьми, та покарання за неї; Протокол проти контрабанди мігрантами наземними, морськими та повітряними шляхами);

— підтримка зусиль України у боротьбі з відмиванням коштів, зокрема шляхом створення Фінансової розвідки, що відповідає стандартам, передбаченим конвенцією Ради Європи, 40 рекомендаціям FATF та стандартам Групи Егмонта.

— сприяння Україні у її боротьбі з торгівлею наркотиками, в тому числі торгівлею хімічними речовинами та їх прекурсорами, та боротьбі проти зловживання наркотиками, зокрема з питань запобігання вживанню наркотиків та реабілітації, а також у її боротьбі з торгівлею краденим автотранспортом, зброєю, ядерними матеріалами та контрабандою підакцизними товарами;

— надання Україні допомоги у її боротьбі з торгівлею людьми та контрабандою нелегальними мігрантами, а також сприяння розвитку діяльності та вжиттю заходів, спрямованих на запобігання торгівлі людьми, та сприяння поверненню таких жертв.

3.1. Тероризм:

— розвивати двостороннє співробітництво між ЄС та Україною в боротьбі проти тероризму та запобіганні йому. Варто звернути увагу на такі специфічні питання:

— співпрацювати з метою посилення ролі ООН в багатосторонній боротьбі з тероризмом; забезпечити імплементацію Резолюції Ради Безпеки ООН 1373/01 від 28 вересня 2001 року щодо боротьби проти тероризму; сприяти дотриманню та імплементації всіх відповідних міжнародних конвенцій, а також сприяти досягненню якнайшвидшого висновку за результатами переговорів щодо Всеосяжної конвенції ООН про боротьбу з тероризмом;

— співпрацювати надалі в напрямі викорінення джерел фінансування терористичної діяльності шляхом:

— сприяння імплементації та втіленню в життя Конвенції ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму;

— вжиття необхідних заходів щодо блокування рахунків осіб, визначених Комітетом з накладання санкцій, створеного відповідно до Резолюції 1267/01 Ради Безпеки;

— заохочення прогресу роботи FATF та OECD з викриття податків;

— сприяти співробітництву з третіми країнами у сфері боротьби з тероризмом вищенаведеними засобами.

3.2. Співробітництво у сфері судочинства:

— прийняття відповідного законодавства та заходів для розвитку міжнародного співробітництва у сфері судочинства;

— ратифікація та застосування в повному обсязі міжнародних інструментів, які мають першочергове значення для розширеного співробітництва в галузі судочинства, зокрема:

— Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 року та Додатковий протокол 1978 року, ратифікований Україною 16 січня 1998 р.;

— Європейська конвенція про екстрадицію 1957 року, Додаткові протоколи 1975 та 1978 рр., ратифіковані Україною 16 січня 1998 р., набули чинності 9 червня 1998 р.;

— створення мережі контактів для швидкого обміну інформацією про взаємну правову допомогу та співробітництво у сфері судочинства, координацію процедур стосовно транскордонної злочинності, сприяння збору доказів, надання спеціалізованої допомоги. Основні позиції визначатимуться Україною. Зв'язки встановлюватимуться українськими судовими органами з відповідними органами країн-членів;

— розроблення інструкції зі співробітництва у сфері судочинства між Україною та країнами — членами ЄС та заяви про добросовісне ставлення до подібного співробітництва;

— забезпечення захисту фізичних осіб, наприклад, за схемою захисту свідків, які допомагають органам правосуддя з метою заохочення осіб поривати стосунки з кримінальними структурами.

3.3. Співробітництво в правоохоронній сфері:

— обмін технічною, оперативною та стратегічною інформацією між правоохоронними органами країн — членів ЄС та України в межах відповідного законодавства сторін у сфері організованої злочинності, беручи до уваги необхідність вжиття законодавчих та інших необхідних заходів з метою гарантування конфіденційності та захисту даних у сфері взаємного обміну даними;

— визначення національних українських органів, на виконавчому рівні, для обміну інформацією з правоохоронними органами країн — членів ЄС;

— вжиття заходів для встановлення прямої співпраці між правоохоронними та слідчими органами, в тому числі створення спільних робочих груп, спеціалізованих на певних категоріях злочинів, до складу яких увійдуть представники слідчих органів обох сторін;

— вжиття необхідних заходів загальнодержавного рівня для систематизації співробітництва між поліцією, митною службою, розвідкою та службою безпеки, з метою відвернення та запобігання поширенню злочинної діяльності на територію другої сторони;

- сприяння поширенню застосування інституту офіцерів зв'язку (liaison officers);
- розроблення спільних методів аналізу ризику з метою використання у правоохоронних заходах та заходах запобігання злочинам;

- у відповідних випадках здійснення обміну інформацією про сумнівні фінансові операції між підрозділами фінансової розвідки країн — членів ЄС та відповідним органом державної влади України, беручи до уваги необхідність забезпечення дотримання законодавчих та інших необхідних заходів з метою гарантування конфіденційності та захисту даних, які передаються українській стороні;

- продовження підготовки співробітників українських правоохоронних органів до рівня стандартів ЄС;

- згідно з положеннями спільної стратегії ЄС щодо України, розвиток співробітництва між Європол та відповідними українськими органами відповідно до Конвенції про Європол та інших подібних рішень Європейської Ради.

4. Посилення ролі судової влади, верховенства закону та покращення управління:

- підтримка зусиль України щодо встановлення на конституційних засадах незалежної, компетентної та неупередженої судової влади, забезпеченої необхідними процедурними механізмами та гарантіями для виконання своєї ролі;

- забезпечення освіти українських суддів з наголосом на права людини, захист особистих (персональних) даних, цивільне право, (та організацію й адміністрацію правосуддя), міжнародне право;

- підтримка українських реформ судів загальної юрисдикції та адміністративного судочинства та пенітенціарної системи відповідно до Конституції України та нового законодавства про судочинство;

- створення українських національних баз даних найважливіших судових рішень в справах про кримінальні злочини та з процедурних питань;

- здійснення боротьби з корупцією та її відвернення шляхом зменшення впливу факторів, які заохочують корупцію та роблять її можливою;

- популяризація принципів кращого управління шляхом:

- внесення змін та доповнень до законодавчої процедури з метою зробити її більш ефективною, сучасною та відповідною до європейських стандартів;

- посилення ролі державних інституцій, зміцнення міжгалузевого співробітництва та обміну даними;

- здійснення реформи громадських служб з метою використання більш комплексних, адекватних та сучасних підходів;

- забезпечення прозорості та звітності рішень та управління. Доступ до законодавчої бази та рішень судів вищих інстанцій;
- здійснення координованої боротьби проти корупції, в тому числі карними заходами, та діяльності, пов'язаної з корупцією;
- сприяння співробітництву з громадянським суспільством для забезпечення ефективності заходів проти корупції;
- створення інституту Омбудсмену або незалежного органу з питань запобігання неналежного управління та корупції в органах державної влади.

IV. Імплементация (інструменти та заходи)

1. Спільно з українськими органами влади розробити план-графік, враховуючи такі пріоритети, як: імплементация, моніторинг та оцінка та визначення щорічних пріоритетів.
2. Функції моніторингу та оцінки імплементации Плану дій, як це передбачено планом-графіком, повинні бути доручені відповідному підкомітету в рамках УПС. Підкомітет зустрічатиметься щонайменше раз на рік, а за необхідності частіше, для обговорення конкретних питань. На вищезгаданих зустрічах встановлюватимуться щорічні пріоритети.
3. Не пізніше ніж до кінця 2005 р. Рада ЄС має переглянути діяльність за цим Планом дій та винести рішення про здійснення подальших досліджень з цього приводу.
4. Представництва Єврокомісії та країн — членів ЄС в Києві (ЮВС — аташе, контактні особи, консульський персонал) мають проводити регулярні зустрічі для обговорення питань, що містяться в цьому Плані дій. Оскільки представники української місії при ЄС у Брюсселі відіграють важливу роль в імплементации Плану дій, доцільним є проведення періодичних спільних засідань. Окрім обміну відповідною інформацією, ЮВС — аташе повинні мати можливість оцінювати виконання Плану дій та виступати з пропозиціями про покращення цього процесу. Необхідно також передбачити можливість розширення використання інституту контактних осіб України в країнах — членах ЄС.
5. Залучення Парламенту, ЗМІ та громадськості з метою підвищити рівень обізнаності серед політичних лідерів (Парламенту, Уряду) та громадян.
6. Забезпечити дотримання стандартів, встановлених міжнародними конвенціями, з наголосом на імплементацию.
7. Належна участь України в програмах ЄС та країн-членів.
8. Використання програми ТАСІС на підтримку зусиль України.

*[Електронний ресурс]. — Режим доступу :
<http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2999.htm>*

Постанова Верховної Ради України
“ПРО РЕКОМЕНДАЦІЇ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ СЛУХАНЬ
ПРО ВЗАЄМВІДНОСИНИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ”

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

1. Схвалити рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з Європейським Союзом (додаються).
2. Комітетам Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції, у закордонних справах, з питань правової політики проінформувати Верховну Раду України у другому півріччі 2003 року про стан виконання рекомендацій за підсумками парламентських слухань з питань взаємовідносин та співробітництва України з Європейським Союзом.
3. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції.

Голова Верховної Ради України
м. Київ, 28 листопада 2002 року

В. ЛИТВИН

(Схвалено Постановою Верховної Ради України від 28 листопада 2002 року)

Рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво
України з Європейським Союзом

Учасники парламентських слухань, заслухавши та обговоривши питання про взаємовідносини та співробітництво України з Європейським Союзом, зазначають, що:

реалізація курсу на європейську інтеграцію України є невід’ємним елементом внутрішніх реформ, спрямованих на економічне зростання, підвищення рівня життя народу, розвитку демократії, становлення громадянського суспільства, забезпечення гарантій верховенства права, свободи слова, захисту прав і свобод людини, зміцнення національної безпеки;

поглиблення співробітництва з Європейським Союзом (далі — ЄС) є важливим елементом зміцнення стабільності та безпеки на Європейському континенті;

курс на поглиблення співробітництва України з ЄС стимулюватиме проведення внутрішніх економічних і політичних реформ, сприятиме суспільному прогресу та розбудові соціально орієнтованої економіки України.

Успіх на шляху просування України цим курсом та надання відносинам “Україна — Європейський Союз” якісно нового статусу залежатиме від:

здійснення послідовного та виваженого реформування економічної і соціальної сфер; ефективності процесу наближення законодавства України до законодавства ЄС та норм і принципів ГАТТ/СОТ;

реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС), дотримання вимог ГАТТ/СОТ та врегулювання існуючих проблемних питань у двосторонніх економічно-торговельних відносинах.

Водночас від ЄС очікується підтвердження відкритості для всіх держав континенту, які поділяють європейські цінності і готові співпрацювати заради досягнення миру, процвітання і демократії в Європі.

Правомірно очікувати, що підходи ЄС до відносин з Україною передбачатимуть перспективу вступу України до ЄС, сприятимуть динамічній інтеграції нашої держави до європейського спільного правового, економічного та безпекового простору.

З метою подальшого поглиблення відносин між Україною і ЄС та виходячи з необхідності досягнення ефективної взаємодії законодавчої і виконавчої гілок влади щодо набуття членства у ЄС, а також враховуючи результати виконання рекомендацій за підсумками парламентських слухань з питань реалізації державної політики інтеграції України до Європейського Союзу, схвалених Постановою Верховної Ради України від 17 січня 2002 року, учасники парламентських слухань р е к о м е н д у ю т ь:

1. Верховній Раді України:

1) підтримати курс на європейську інтеграцію України, кінцевою метою якого має бути повноправне членство в ЄС;

2) забезпечити прийняття, у пріоритетному порядку, законопроектів, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України і спрямовані на реалізацію державної політики інтеграції України до ЄС;

3) прискорити розробку механізму щодо забезпечення прийняття законодавчих актів України, які не суперечитимуть законодавству ЄС та вимогам СОТ, у тому числі внесення відповідних змін до Регламенту Верховної Ради України;

4) в частині парламентського виміру співробітництва “Україна — ЄС” забезпечити реалізацію положень Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами і Програми інтеграції України до Європейського Союзу;

5) при доопрацюванні проекту закону України про Державний бюджет України на 2003 рік передбачити фінансування заходів з інтеграції України до ЄС, у тому числі з адаптації законодавства України до законодавства ЄС;

б) поглиблювати подальше співробітництво з Європейським Парламентом шляхом розширення участі народних депутатів України в роботі його структурних підрозділів та робочих органів;

7) забезпечити виконання внутрішньодержавних процедур щодо набрання чинності Угоди про наукове і технологічне співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством.

2. Кабінету Міністрів України:

1) продовжити консультації з ЄС та його державами-членами стосовно визначення перспектив щодо укладення угоди про асоціацію з ЄС, що сприяло б динамічній інтеграції України до Європейського Союзу із застосуванням дієвих інструментів підтримки з боку Європейського Союзу;

2) продовжити реалізацію пріоритетів, визначених Угодою про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС);

3) активізувати діалог з ЄС щодо участі України у формуванні та реалізації європейської політики безпеки та оборони;

4) продовжити переговори з ЄС стосовно отримання Україною статусу країни з ринковою економікою;

5) у процесі підготовки проектів Державного бюджету України щорічно враховувати видатки на забезпечення виконання заходів, пов'язаних з інтеграцією України до ЄС, в тому числі з адаптацією законодавства України до законодавства ЄС;

6) продовжити здійснення заходів щодо адаптації законодавства України до законодавства ЄС та норм і принципів ГАТТ/СОТ;

7) не допускати проведення головними розпорядниками бюджетних коштів внутрішнього перерозподілу коштів на реалізацію програм європейської інтеграції внаслідок їх зменшення;

8) спільно з ЄС забезпечити реалізацію заходів у сфері юстиції та внутрішніх справ, зокрема щодо підвищення ефективності боротьби з нелегальною міграцією, організованою злочинністю, відмиванням “брудних” коштів та тероризмом, розбудови інфраструктури кордонів, з урахуванням необхідності зміцнення Державного кордону України по всьому периметру;

9) продовжити переговорний процес з ЄС з питань взаємної лібералізації візового режиму з урахуванням вимог Шенгенської угоди та практики відносин, що існує на кордоні держав — членів ЄС з країнами — кандидатами на вступ до ЄС, з метою її поширення на майбутні спільні кордони України з розширеним ЄС;

10) вжити заходів щодо підписання з країнами-сусідами угод про приймання та передачу осіб, які перебувають на території держав нелегально (реадмісію), та синхронізації цього процесу з укладенням відповідних угод між Україною та ЄС;

11) активізувати роботу з ЄС щодо питань міжрегіонального та транскордонного співробітництва;

12) продовжити консультації щодо використання ЄС українського потенціалу у сфері далеких авіаційно-транспортних перевезень;

13) забезпечити проведення переговорів з ЄС щодо надання Україні технічної допомоги якісно нового рівня, використовуючи позитивний досвід співпраці країн — кандидатів на вступ до ЄС з ЄС та його державами-членами;

14) вжити заходів щодо зміцнення кадрового та фінансового потенціалу державних органів виконавчої влади, до компетенції яких належать питання євроінтеграції;

15) розробити і запровадити систему підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців з питань європейської інтеграції;

16) розробити протягом 2003 року Державну програму інформування громадськості України щодо питань європейської інтеграції;

17) запровадити систему інформування інституцій ЄС щодо процесу реформування економіки України;

18) розглянути питання підготовки незалежних досліджень щодо аналізу та оцінки соціально-економічних наслідків для України через розширення Європейського Союзу у розрізі окремих секторів та ринків.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/299-15>

Постанова Верховної Ради України
“ПРО ЗАЯВУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
“ПРО ЗАПОЧАТКУВАННЯ ПЕРЕГОВОРІВ МІЖ УКРАЇНОЮ
ТА ЄС ЩОДО УКЛАДЕННЯ НОВОГО БАЗОВОГО ДОГОВОРУ”

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

Прийняти Заяву Верховної Ради України “Про започаткування переговорів між Україною та ЄС щодо укладення нового базового договору” (додається).

Голова Верховної Ради України
м. Київ, 22 лютого 2007 р.

О. МОРОЗ

Заява Верховної Ради України
“Про започаткування переговорів між Україною та ЄС
щодо укладення нового базового договору”

22 січня 2007 року Рада Міністрів ЄС затвердила мандат Європейській Комісії, а 5 лютого 2007 року Президент України затвердив склад делегації України та директиви для участі у переговорах щодо укладення нового базового договору між Україною та ЄС на заміну Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та їх державами-членами від 14 липня 1994 року.

Реалізація нового базового договору має сприяти всебічному і поступовому наближенню України до Європейського Союзу в політико-безпековій, торговельно-економічній, гуманітарній, правовій, галузевих сферах, що відповідає довгостроковим національним інтересам України та очікуванням українських громадян.

Заклик Європейського Парламенту до Ради ЄС, Європейської комісії та держав — членів ЄС “розглянути, поза межами заходів Плану дій в рамках європейської політики сусідства, інші форми асоціації з Україною, надання чіткої європейської перспективи країні та відповіді на продемонстровані переважною більшістю народу прагнення, що в кінцевому рахунку може привести до вступу країни до ЄС”, був закріплений Резолюцією Європарламенту (від 13 січня 2005 року) щодо результатів виборів в Україні.

Заклик Європейського Парламенту до Європейської комісії розпочати переговори щодо “укладення між Україною та Європейськими Співтовариствами Угоди про асоціацію” був закріплений Резолюцією Європарламенту (від 5 квітня 2006 року) щодо парламентських виборів в Україні.

Націленість на продовження консультацій з ЄС та його державами-членами стосовно визначення перспектив щодо укладення угоди про асоціацію з ЄС була визначена Постановою Верховної Ради України від 28 листопада 2002 року.

Зважаючи на те, що до повноважень парламенту України згідно з Конституцією України належить визначення засад зовнішньої і внутрішньої політики, Верховна Рада України,

будучи переконаною, що рівноправне співробітництво з Європейським Союзом є взаємовигідним для обох сторін, а також сприятиме поліпшенню міжнародних позицій України та кардинальним перетворенням в усіх сферах українського суспільства;

виходячи з необхідності створення нових інституційних засад з метою поглиблення співробітництва України з Європейським Союзом;

усвідомлюючи, що європейська ідея стає в Україні сутністю суспільної свідомості;

беручи на себе зобов'язання забезпечувати адаптацію законодавства України до законодавства ЄС та поглиблювати парламентське співробітництво,

закликає Європейський Союз виходити з того, що майбутній документ мав би повною мірою враховувати прогрес, досягнутий у форматі відносин “Україна — ЄС”, та, відповідно, визначати перспективи європейського поступу України, а саме:

1) констатувати відкритість ЄС для членства України, як і для будь-якої європейської держави, що визнає і поважає принципи свободи, демократії, поваги до прав людини і фундаментальних свобод, верховенства права (як це закріплено статтею 49 і частиною першою статті 6 Договору про Європейський Союз), а також здійснити відповідне закріплення цього положення в новому договорі;

2) укласти новий договір відповідно до наявної договірної практики ЄС щодо країн Центральної та Східної Європи (нових держав — членів ЄС) і з урахуванням сучасних викликів і реалій розширеної Європи;

3) запровадити етапність визначальних кроків інтеграції України до ЄС у відповідних сферах відносин: політичній, економічній, енергетичній, безпековій, правовій, гуманітарній та інших;

4) наповнити новий договір нормами прямої дії;

5) визначити чіткі строки, на які укладається новий договір;

6) сприяти на основі нового договору поступовому динамічному розвитку і поглибленню відносин між Україною та ЄС аж до набуття Україною повноправного членства в ЄС, а у середньостроковій перспективі — отриманню належного доступу до внутрішнього ринку ЄС через зростаючу економічну інтеграцію України до європейських ринків товарів, послуг, капіталу та робочої сили.

За цих умов новий договір між Україною та ЄС має стати дієвим і далекоглядним документом, створити вагому “додану вартість” для відносин між Україною та ЄС, а також забезпечити їх трансформацію з формату партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції.

м. Київ, 22 лютого 2007 року

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/299-15>

Постанова Верховної Ради України
“ПРО РЕКОМЕНДАЦІЇ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ СЛУХАНЬ НА ТЕМУ:
“ПРО СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС (ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ)
ТА МИТНИМ СОЮЗОМ”

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

1. Схвалити рекомендації парламентських слухань на тему: “Про стан і перспективи розвитку економічних відносин України з ЄС (зона вільної торгівлі) та Митним союзом”.
2. Кабінету Міністрів України у четвертому кварталі 2011 року поінформувати Верховну Раду України про стан виконання зазначених рекомендацій парламентських слухань.
3. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітети Верховної Ради України у закордонних справах та з питань європейської інтеграції.

Голова Верховної Ради України
м. Київ, 19 травня 2011 р.

В. ЛИТВИН

(Схвалено Постановою Верховної Ради України від 19 травня 2011 р.)

Рекомендації парламентських слухань на тему:
“Про стан і перспективи розвитку економічних відносин України з ЄС
(зона вільної торгівлі) та Митним союзом”

Учасники парламентських слухань, обговоривши питання стану та перспектив розвитку економічних відносин з Європейським Союзом та Митним союзом Російської Федерації, Казахстану та Республіки Білорусь, підкреслили, що реалізація зовнішньоекономічного курсу України має базуватися на нормах Конституції України та законодавчо визначених основних засад зовнішньої політики України відповідно до міжнародних зобов'язань держави.

Виходячи з того, що Законом України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” європейська інтеграція визначається одним із головних зовнішньополітичних пріоритетів нашої держави, першочерговим завданням на найближчу перспективу є завершення переговорів та підписання угоди про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС як невід'ємної частини угоди про асоціацію з ЄС. Водночас, згідно з положеннями вищезазначеного Закону “підтримка розвитку торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди” також

відноситься до засадничих принципів зовнішньої політики України. Це є міцним підґрунтям для розбудови взаємодії з новоутвореним Митним союзом Білорусі, Казахстану та Росії як на багатосторонній, так і на двосторонній взаємовигідній основі.

Таким чином, учасники парламентських слухань зазначають, що найбільші потенційні вигоди нашій державі принесе поєднання проведення послідовних переговорів з ЄС щодо укладення угоди про асоціацію, включаючи зону вільної торгівлі, на максимально вигідних для України умовах з одночасною активізацією економічних відносин з країнами СНД, у тому числі Митним союзом, відповідно до принципів і на умовах СОТ.

Учасники парламентських слухань підкреслюють необхідність досягнення консенсусу, насамперед у рамках виконавчої гілки влади, а також усіх політичних сил і українського суспільства у питаннях подальшої інтеграції України до Європейського Союзу та поглиблення співпраці з нашими традиційними економічними партнерами з числа держав — учасниць СНД на двосторонній та багатосторонній основі.

Стратегічною метою розбудови відносин України з Європейським Союзом та державами Митного союзу має стати формування демократичної і конкурентної моделі політичного та економічного розвитку держави та суспільства, забезпечення гарантій основоположних прав і свобод людини і громадянина, запровадження відкритої інноваційної економіки, розвиток високотехнологічного виробництва та сучасного менеджменту. З огляду на це, в ході реалізації співробітництва з ЄС та державами Митного союзу українська сторона має керуватися виключно своїми національними інтересами та забезпечити такі умови економічного співробітництва, які дозволять повною мірою скористатися перевагами та мінімізувати ризики інтеграції до Європейського Союзу та співпраці з державами Митного союзу.

Створення зони вільної торгівлі з ЄС та поглиблення співробітництва з державами Митного союзу саме по собі ще не гарантує Україні прискорення економічного розвитку. Подальший розвиток відносин як з Європейським Союзом, так і з Митним союзом багато в чому залежить від успіху внутрішніх реформ. Необхідно відпрацювати програми адаптації ризикових галузей економіки України до діяльності у новому глобальному конкурентному середовищі, забезпечити дієвий захист високотехнологічних галузей вітчизняної економіки, запровадити в разі необхідності перехідні періоди для окремих галузей тощо.

Зважаючи на те, що з метою прискорення розвитку та якісного піднесення рівня відносин між Україною і ЄС з одного боку та Україною і країнами СНД з другого боку, необхідно реалізувати на практиці комплекс заходів невідкладного та перспективного характеру, учасники парламентських слухань р е к о м е н д у ю т ь:

1. Верховній Раді України:

активізувати діяльність щодо прийняття законів, спрямованих на адаптацію законодавства України до законодавства ЄС та норм і принципів СОТ;

запровадити механізм парламентського контролю, що унеможливить прийняття законодавчих актів, які за предметом правового регулювання відносяться до пріоритетних сфер адаптації законодавства України до законодавства ЄС та норм і принципів СОТ і не відповідають вимогам європейського права;

забезпечити дієвий парламентський контроль за виконанням Україною зобов'язань, які випливають із чинної договірно-правової бази співробітництва з ЄС та державами — учасницями СНД, у повній відповідності національним інтересам України;

активізувати роботу Української частини Комітет з парламентського співробітництва між Україною та Європейським Союзом, постійної делегації Верховної Ради України у Парламентській асамблеї ЄС — Східні сусіди, спрямовану на забезпечення всебічної підтримки Європейським Парламентом євроінтеграційних прагнень України;

поглибити парламентський діалог у рамках Міжпарламентської асамблеї держав — учасниць СНД, Міжпарламентської комісії із співробітництва Верховної Ради України та Федеральних Зборів Російської Федерації, Міжпарламентської комісії із співробітництва Верховної Ради України та Національних Зборів Республіки Білорусь з метою законодавчого забезпечення взаємовигідної торговельно-економічної співпраці.

2. Кабінету Міністрів України:

1) у сфері переговорного процесу:

продовжити активну роботу щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а також щодо укладення та подальшої імплементації нового Договору про створення зони вільної торгівлі в рамках СНД на принципах і умовах Світової організації торгівлі з неухильним забезпеченням національних інтересів України в контексті пріоритетності захисту національного виробника високотехнологічної продукції та продукції високого ступеня обробки, збереження промислового потенціалу України, залучення інвестицій та прискореної модернізації економіки України;

під час переговорів щодо створення зони вільної торгівлі з ЄС виходити з необхідності відкриття ринків ЄС для українських суб'єктів господарювання відразу після набрання чинності зазначеною угодою, враховуючи при цьому, що відкриття відповідних сегментів українського ринку для європейського бізнесу має відбуватись із дотриманням узгоджених перехідних періодів, що забезпечить поступову адаптацію вітчизняних підприємств до нового рівня міжнародної конкуренції в рамках зони вільної торгівлі та відповідну компенсацію надходжень до Державного бюджету України;

у процесі переговорів з ЄС щодо створення зони вільної торгівлі добиватися залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги з метою імплементації положень угоди, в тому числі впровадження міжнародних та європейських стандартів і технічних регламентів ЄС в умовах України;

активізувати переговори з державами Митного союзу щодо питань вільної торгівлі без вилучень і обмежень та ефективної моделі взаємодії України з Євразійським економічним співтовариством та Митним союзом;

здійснити аналіз договірно-правової бази торговельно-економічних відносин між Україною та державами Митного союзу і розробити пропозиції щодо її удосконалення на принципах взаємовигідності, забезпечення економічних інтересів України та відповідно до норм і принципів СОТ;

2) у сфері внутрішніх реформ:

забезпечити узгодженість національної програми реформ з іншими програмними документами Уряду України та зобов'язаннями, що випливають з домовленостей України з СОТ, переговорного процесу з ЄС та державами Митного союзу;

забезпечити наближення законодавства України до норм та стандартів ЄС відповідно до щорічних планів заходів щодо виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, визначити чіткі критерії щодо змісту, терміну дії та переліку нормативних актів України відповідно до конкретних європейських аналогів, що мають бути імплементовані повністю, частково або відтерміновані;

з метою забезпечення ефективної координації діяльності органів влади у сфері європейської інтеграції розробити пропозиції щодо створення Державної ради з питань європейської інтеграції;

здійснювати аналіз ризиків та переваг можливих сценаріїв співробітництва України з ЄС та Митним союзом;

розробити конкретні програми адаптації та програми структурних змін для кожної галузі економіки України з точки зору підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності та механізмів компенсації можливих втрат внаслідок діяльності в умовах зони вільної торгівлі;

привести санітарні та фітосанітарні норми у відповідність із нормами ЄС і СОТ; здійснити модернізацію експортної та конкурентної політики, державних закупівель, технічного регулювання, правил походження товарів, транспортної сфери;

провести регуляторну реформу, митну реформу, аграрну реформу, реформи енергетичного сектору та системи захисту прав інтелектуальної власності, які необхідні для повноцінного функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС;

під час підготовки проектів Державного бюджету України на 2012 рік та наступні роки передбачити видатки для підтримки процесів адаптації законодавства України до законодавства ЄС, розвитку інфраструктури забезпечення якості, підвищення конкурентоспроможності галузей вітчизняної економіки;

активізувати взаємодію органів державної влади з об'єднаннями великого бізнесу, промисловості, сільського господарства, малого та середнього бізнесу, профспілок та громадськості з метою належного врахування їх інтересів під час реалізації курсу на лібералізацію торгівлі з ЄС та співробітництва з державами Митного союзу і СНД;

покращити інформаційне забезпечення процесу європейської інтеграції і поглиблення співробітництва з державами Митного союзу та СНД.

3. Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським радам, відповідним державним адміністраціям, громадським організаціям у межах своїх повноважень неухильно спрямовувати свою діяльність на розвиток інтеграційних процесів до ЄС та співробітництва з країнами СНД.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3400-17>

Хронологія відносин “Україна — ЄС” *(Інформаційна довідка)*

1991

2 грудня 1991 року.

У своїй Декларації щодо України Євросоюз зазначив демократичний характер Всеукраїнського референдуму і закликав Україну підтримувати з ЄС відкритий і конструктивний діалог.

1992

Вересень 1992 року, м. Київ.

Перша зустріч “Україна — ЄС” на найвищому рівні між Президентом України Л. Д. Кравчуком та Головою Комісії Європейських Співтовариств Ж. Делором.

1993

Жовтень 1993 року, м. Київ.

Відкрито Представництво Комісії Європейських Співтовариств в Україні.

1994

9—11 березня 1994 року, м. Київ.

Перша зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ.

14 червня 1994 року, м. Люксембург.

Підписано Угоду про партнерство та співробітництво між Україною, з одного боку, і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, з іншого боку (переговори щодо укладення УПС тривали з 23 березня 1993 року, Україна ратифікувала УПС 10 листопада 1994 року, УПС набула чинності 1 березня 1998 року, торговельні положення УПС почали діяти з 1 червня 1995 року на основі відповідної Тимчасової угоди).

1995

5 січня 1995 року, м. Київ.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (обговорено перспективи розвитку відносин “Україна — ЄС” і актуальні міжнародні питання).

24 березня 1995 року, м. Брюссель.

Перше засідання Спільного комітету “Україна — ЄС” (утворений згідно з Угодою про торгівлю і комерційне та економічне співробітництво між ЄЕС і Євроатомом та СРСР від 18 грудня 1989 року, діяв на основі Тимчасової угоди від 1 червня 1995 року).

1 червня 1995 року, м. Люксембург.

Зустріч Президента України Л. Д. Кучми з Головою Європейської комісії Ж. Сантером (підписано Тимчасову угоду про торгівлю та питання, пов’язані з торгівлею, між Україною, з одного боку, та Європейським Співтовариством, Європейським об’єднанням вугілля і сталі, Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншого боку).

28 червня 1995 року, м. Брюссель.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (стан розвитку відносин “Україна — ЄС”).

Липень 1995 року, м. Брюссель.

Відкрито Представництво України при Європейських Співтовариствах (Європейському Союзу).

24 листопада 1995 року.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (питання безпеки і ситуація в колишній Югославії).

1996

5 лютого 1996 року.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (питання регіонального співробітництва).

6—7 травня 1996 року.

Засідання Спільного комітету “Україна — ЄС”.

21 травня 1996 року, м. Рим.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (Європейський Союз оприлюднив свою Заяву щодо політичної підтримки України).

Червень 1996 року.

ЄС визнав за Україною статус країни з перехідною економікою.

26 вересня 1996 року.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (питання відносин “Україна — ЄС”, стосунки з Росією та СНД).

1997

5 лютого 1997 року, м. Київ.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (питання імплементації Плану дій ЄС щодо України від 6 грудня 1996 року, відкриття у Києві Центру документації ЄС).

17—18 квітня 1997 року.

Засідання Спільного комітету “Україна — ЄС”.

5 вересня 1997 року, м. Київ.

Перший саміт “Україна — ЄС” (обговорено стан і перспективи розвитку відносин “Україна — ЄС”).

1998

1 березня 1998 року.

Набуття чинності Угодою про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною.

8—9 червня 1998 року, м. Люксембург.

Перше засідання Ради з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом у рамках УПС (Прем’єр-міністр України заявив про прагнення України набути асоційоване членство в ЄС).

11 червня 1998 року, м. Київ.

Президент України своїм Указом затвердив Стратегію інтеграції України до ЄС, якою визначаються пріоритети діяльності органів виконавчої влади на період до 2007 року, протягом якого мають бути створені передумови для набуття Україною статусу асоційованого члена ЄС.

24 вересня 1998 року, м. Нью-Йорк.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (обговорені питання довгострокової стратегії ЄС щодо України).

16 жовтня 1998 року, м. Відень.

Другий саміт “Україна — ЄС”, перший після набуття чинності УПС (відносини між Україною та ЄС визначено як “стратегічне партнерство”, обговорено питання співробітництва у сфері зовнішньої і безпекової політики).

5 листопада 1998 року, м. Брюссель.

Перше засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС в рамках УПС (засновано 6 галузевих підкомітетів: з питань торгівлі та інвестицій, фінансів, економіки та статистики; енергетики, ядерних питань і навколишнього природного середовища; митного і прикордонного співробітництва, боротьби з “відмиванням” коштів і наркобізнесом; транспорту, телекомунікацій, науки та технологій, освіти та навчання; вугілля, сталі, гірничої промисловості та сировинних матеріалів).

Грудень 1998 року, м. Київ.

Перше засідання Комітету парламентського співробітництва між Україною та ЄС в рамках УПС.

1999

26—27 квітня 1999 року, м. Брюссель.

Друге засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС (питання економічного співробітництва).

28 липня 1999 року, м. Київ.

Друге засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС в рамках УПС.

23 липня 1999 року, м. Київ.

Третій саміт “Україна — ЄС” (досягнуто прогресу у визнанні Євросоюзом євроінтеграційного курсу України, ЄС підтвердив наміри сприяти вступу України до СОТ).

23 вересня 1999 року, м. Нью-Йорк.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (ЄС зазначив важливість проєвропейського вибору України і висловив повагу до її євроінтеграційного курсу).

24—26 листопада 1999 року.

Друге засідання Комітету парламентського співробітництва між Україною та ЄС в рамках УПС.

6 грудня 1999 року, м. Брюссель.

Зустріч Президента України Л. Д. Кучми з Головою Європейської комісії Р. Проді.

10 грудня 1999 року, м. Хельсінкі.

Європейська Рада ухвалила Спільну стратегію ЄС щодо України (ССУ), спрямовану на зміцнення відносин “стратегічного партнерства” між Україною та ЄС (у документі зазначаються європейські прагнення України і вітається її проєвропейський вибір; ЄС підтвердив свої зобов’язання щодо підтримки політичних та економічних перетворень в Україні, які мають забезпечити подальше її наближення до ЄС).

2000

25 січня 2000 року, м. Брюссель.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ (обговорені питання реалізації Спільної стратегії ЄС щодо України та актуальні міжнародні питання, а також схвалений Радою ЄС перший Робочий план реалізації ССУ).

23 травня 2000 року, м. Брюссель.

Третє засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС (внутрішній розвиток в Україні та в ЄС, відносини “Україна — ЄС”, міжнародні питання).

15 вересня 2000 року, м. Париж.

Четвертий саміт “Україна — ЄС” (українською стороною запропоновано реформування спільних органів “Україна — ЄС”, створених на основі УПС, а також інституціоналізацію відносин у сфері зовнішньої політики, безпеки, військового та військово-технічного співробітництва, а також юстиції та внутрішніх справ).

9—10 жовтня 2000 року, м. Брюссель.

Третє засідання Комітету парламентського співробітництва між Україною та ЄС.

11 жовтня 2000 року.

Набула чинності постанова Ради ЄС, згідно з якою Україна була вилучена з переліку країн з неринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС.

9—10 листопада 2000 року, м. Київ.

Зустріч Президента України Л. Д. Кучми з Президентом Європейської комісії Р. Проді напередодні закриття ЧАЕС.

14 грудня 2000 року, м. Брюссель.

Зустріч Міністра закордонних справ А. М. Зленка з Генеральним секретарем Ради ЄС, Верховним представником з питань Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС Х. Соланою.

18 грудня 2000 року, м. Брюссель.

Третє засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС.

2001

19 січня 2001 року, м. Берлін.

Зустрічі Президента України Л. Д. Кучми з Президентом Європейської комісії Р. Проді та Генеральним секретарем Ради ЄС Х. Соланою.

13 лютого 2001 року, м. Київ.

Засідання “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ, а також зустрічі Трійки ЄС з Президентом України Л. Д. Кучми, Головою Верховної Ради України І. С. Плющем, Прем’єр-міністром України В. А. Ющенком.

15 березня 2001 року, м. Страсбург.

Європейський Парламент (ЄП) ухвалив Резолюцію ЄП стосовно Спільної стратегії Європейського Союзу щодо України (визнається право України стати членом ЄС).

9—10 квітня 2001 року, м. Київ.

Візит Голови Делегації Європейського Парламенту зі зв'язків з Україною, Молдовою та Білоруссю Я. Вірсьми в Україну; його зустрічі з Президентом, Прем'єр-міністром, Головою Верховної Ради України.

18—19 квітня 2001 року, м. Київ.

Візит Генерального секретаря Ради ЄС Х. Солани, його зустрічі з Президентом, Прем'єр-міністром, Головою Верховної Ради України.

15—16 червня 2001 року.

У заключному документі за підсумками саміту ЄС у Гетеборзі Україну запрошено до участі у Європейській конференції.

19—20 червня 2001 року, м. Київ.

Візит Голови Європейської Ради, Прем'єр-міністра Швеції Й. Перссона в Україну; його зустрічі з Президентом, Прем'єр-міністром, Головою Верховної Ради, Міністром закордонних справ України.

26 червня 2001 року, м. Люксембург.

Четверте засідання Ради з питань співробітництва “Україна — ЄС” (ухвалено 6 пріоритетів реалізації УПС на наступні 12 місяців; узгоджено питання про скорочення кількості підкомітетів до 4-х).

30—31 липня 2001 року, м. Київ, АР Крим.

Візит Генерального секретаря Ради ЄС, Верховного представника ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики Х. Солани в Україну; його зустрічі з Президентом, Прем'єр-міністром, Головою Верховної Ради, Міністром закордонних справ України.

10—11 вересня 2001 року, м. Ялта.

П'ятий саміт “Україна — ЄС”. Важлива подія у відносинах між Україною та Європейським Союзом, яка надала нового імпульсу для розвитку співробітництва в енергетичному секторі, сфері юстиції та внутрішніх справ, європейської політики безпеки і оборони. На кожному з цих напрямків розпочалася конкретна робота. Спільна заява за підсумками Ялтинського саміту “Україна — ЄС”.

20 жовтня 2001 року, м. Брюссель.

Участь державного секретаря з питань європейської інтеграції МЗС України О. Чалого у робочому ланчі в рамках Європейської конференції, присвяченої питанням боротьби з міжнародним тероризмом та формуванню міжнародної антитерористичної коаліції.

13 листопада 2001 року, м. Нью-Йорк.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ. Сторони обговорили підготовку до парламентських виборів в Україні, а також стан співробітництва в енергетичній сфері, торговельно-економічних відносин, зокрема в контексті вирішення проблемних питань, пов’язаних з виконанням УПС, та наголосили на необхідності послідовного втілення в життя досягнутих під час Ялтинського саміту домовленостей. Представникам Європейського Парламенту було передано запрошення взяти участь у спостереженні за підготовкою та проведенням виборів до Верховної Ради України.

11 грудня 2001 року, м. Київ.

Парламентські слухання з питань реалізації державної політики інтеграції до ЄС, які вперше відбулися в Україні, продемонстрували консолідацію зусиль Верховної Ради та Уряду України навколо курсу на європейську інтеграцію нашої держави.

12 грудня 2001 року, м. Київ.

Засідання Комітету з питань співробітництва “Україна — ЄС”, під час якого було схвалено План дій ЄС щодо України у галузі юстиції та внутрішніх справ, що дозволило вивести співробітництво у зазначеній сфері на якісно новий рівень.

2002

10 січня 2002 року м. Мадрид.

Зустріч “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ. Українська сторона запропонувала перевести відносини “Україна — ЄС” у площину асоціації.

8 лютого 2002 року, м. Київ.

Нарада у Президента України з питань реалізації стратегії європейської інтеграції України. Президент України Л. Кучма визначив стрижнем Стратегії соціально-економічного розвитку України на наступне десятиріччя практичну реалізацію до кінця 2011 року завдань, пов’язаних із створенням необхідних передумов для вступу нашої держави до Євросоюзу.

Завданням найближчої перспективи Президент України Л. Кучма визначив набуття не пізніше 2007 року нашою державою асоційованого статусу з Європейським Союзом.

20—21 лютого 2002 року, м. Київ.

Візит Генерального секретаря Ради ЄС, Верховного представника ЄС з питань СЗБП в Україну. В ході зустрічей з Президентом України Л. Кучмою, Головою Верховної Ради України І. Плющем, Прем'єр-міністром України А. Кінахом, Міністром закордонних справ України А. Зленком чільний представник ЄС підтвердив значну зацікавленість ЄС до розвитку та поглиблення співробітництва з Україною у сфері Європейської політики безпеки та оборони.

11 березня 2002 року, м. Брюссель.

П'яте засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС. У ході засідання було обговорено стан виконання пріоритетів у рамках УПС, розглянуто міжнародні питання, які становлять взаємний інтерес, включаючи спільну боротьбу з міжнародним тероризмом. Сторони затвердили пріоритети виконання УПС на період 2002—2003 років, серед яких чільне місце зайняли співробітництво у сфері енергетики, торгівлі та інвестицій, юстиції та внутрішніх справ, наближення законодавства України до законодавства ЄС, охорони навколишнього середовища та транспорту, а також було додано новий пріоритет — міжрегіональне та транскордонне співробітництво.

15 квітня 2002 року, м. Люксембург.

Рада міністрів закордонних справ ЄС прийняла рішення звернутися до Європейської комісії та Генерального секретаря Ради ЄС — Верховного представника ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики Х. Солани внести пропозиції щодо посилення відносин розширеного ЄС з його східними сусідами — Україною, Білоруссю та Молдовою.

15 травня 2002 року, м. Брюссель.

Робоча зустріч Президента України Л. Кучми з Головою Європейської комісії Р. Проді, в ході якого сторони обговорили актуальні питання двосторонніх відносин та міжнародного життя.

20 червня 2002 року, м. Київ.

Верховна Рада України прийняла Звернення до парламентів, урядів та громадськості держав-членів Європейського Союзу, в якому закликала їх підтримати курс нашої держави на європейську інтеграцію шляхом виведення взаємин з Україною на новий рівень розвитку,

адекватний стратегічним зрушенням на Європейському континенті та глибоким змінам, що відбуваються в Українській державі.

4 липня 2002 року, м. Копенгаген.

Шостий саміт “Україна — ЄС”. За результатами саміту сторони схвалили Спільну заяву, в якій відзначено успіхи України у здійсненні економічних реформ, а також прогрес, досягнутий нашою державою щодо виконання вимог і стандартів ОБСЄ і Ради Європи під час проведених у березні 2002 року в Україні парламентських виборів. Важливою подією саміту стало підписання Угоди про наукове та технологічне співробітництво між Україною та Європейським Союзом.

16 вересня 2002 року, м. Зальцбург.

Президент України Л. Кучма виступив на Всесвітньому економічному форумі на тему “Розширення ЄС”, в якому глава Української держави виклав позицію нашої держави щодо стану та перспектив розвитку відносин між Україною та ЄС у контексті наступного розширення Євросоюзу.

17 вересня 2002 року.

Послання Президента України Л. Кучми главам держав чи урядів держав — членів ЄС, в якому викладено бачення Україною шляхів подальшого зміцнення відносин розширеного ЄС з нашою державою.

30 вересня 2002 року, м. Брюссель.

Рада міністрів закордонних справ ЄС розглянула представлені Генеральним секретарем Ради ЄС — Верховним представником ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики Х. Соланою та членом Єврокомісії, відповідальним за зовнішні зносини, К. Паттенем пропозиції щодо посилення відносин розширеного ЄС з його майбутніми східними сусідами — Україною, Білоруссю та Молдовою. Було прийнято рішення продовжити обговорення цього питання в контексті тематики “Ширшої Європи”.

16 жовтня 2002 року, м. Варшава.

Зустріч Президента України Л. Кучми з Генеральним секретарем Ради ЄС — Верховним представником ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики Х. Соланою та Президентом Республіки Польща А. Квасневським. У ході зустрічі були обговорені питання

внутрішньополітичної ситуації в нашій державі, міжнародне становище, а також перспективи поглиблення відносин між Україною та Європейським Союзом.

11 листопада 2002 року, м. Брюссель.

П'яте засідання Комітету з парламентського співробітництва “Україна — ЄС”. Під час засідання сторони затвердили схвалені в ході Четвертого засідання Комітету Рекомендації та обговорили стан та перспективи розвитку співробітництва між Україною та Європейським Союзом.

27 листопада 2002 року, м. Брюссель.

П'яте засідання Комітету з питань співробітництва “Україна — ЄС”. В ході засідання основна увага була приділена питанням торговельно-економічного співробітництва між Україною та Євросоюзом та секторальним напрямкам співпраці. Були обговорені також питання надання Україні статусу держави з ринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС та підготовки Спільної доповіді про стан виконання УПС.

2003

7 лютого 2003 року, м. Київ.

Засідання “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ. В ході засідання були обговорені актуальні питання двосторонньої взаємодії у політико-безпековій галузі та сфері юстиції і внутрішніх справ. Сторони приділили особливу увагу питанням близького майбутнього стосовно відносин між Україною і ЄС, європейській перспективі України, завершенню в Євросоюзі дискусії навколо Ініціативи щодо нових сусідів. Українська делегація виклала своє бачення змісту Ініціативи, який би відповідав нашим національним інтересам та водночас не суперечив інтересам ЄС.

18 березня 2003 року, м. Брюссель.

Засідання Ради з питань співробітництва “Україна — ЄС”. У ході засідання сторони обговорили стан та перспективи розвитку двостороннього співробітництва між Україною та ЄС, внутрішній розвиток України та Євросоюзу, міжнародні питання, що становлять спільний інтерес. Рада схвалила Спільну доповідь про стан виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. У рамках засідання Ради був підписаний Протокол про взаємний доступ до ринків товарів та послуг, що стало значним кроком на шляху просування України до СОТ.

16—17 квітня 2003 року, м. Афіни.

Участь делегації України на чолі з Президентом України Л. Кучмою у роботі Європейської конференції. У рамках Євроконференції був підписаний Договір про вступ до ЄС із десятима країнами-кандидатами, а також відбулося засідання, присвячене співробітництву розширеного Євросоюзу із сусідніми країнами. Про позитивні підсумки участі делегації України у роботі Євроконференції свідчать результати зустрічей Президента України Л. Кучми з главами держав — членів ЄС, зокрема, їхня підтримка процесу наближення України до ЄС.

8 червня 2003 року, м. Болонья.

Неформальна зустріч Президента України Л. Кучми з Головою Єврокомісії Р. Проді. У ході зустрічі Голова Єврокомісії зазначив, що у процесі розширення ЄС особливого значення набуває політика зміцнення зв'язків з сусідніми країнами, у першу чергу з Україною. Він також запевнив у підтримці з боку Єврокомісії щодо надання Україні ринкового статусу, а також сприяння щодо якнайшвидшого вступу до СОТ.

9—11 червня 2003 року, м. Брюссель.

Робочий візит до Брюсселя Міністра закордонних справ А. Зленка, де він взяв участь у міжнародній конференції “Ширша Європа” та провів низку двосторонніх зустрічей з керівниками інституцій ЄС.

7 жовтня 2003 року, м. Ялта.

Сьомий саміт “Україна — ЄС”. Євросоюз фактично визнав готовність сторін розвивати подальші відносини, враховуючи євроінтеграційні прагнення нашої держави, що було зафіксовано у Спільній заяві за результатами саміту.

ЄС уперше визнав можливість виникнення небажаних наслідків розширення для України у короткостроковій перспективі та погодився розпочати консультації щодо пошуку спільних відповідей на ці виклики.

Сторони обговорили також концепцію ЄК “Ширша Європа — сусідство”, реалізація якої має сприяти залученню України до внутрішнього ринку ЄС, участі у відповідних програмах та політиках ЄС.

У ході Ялтинського саміту також було надано нового імпульсу розвитку двосторонньої співпраці у науковій сфері. Сторони підписали Угоду про відновлення Угоди між Україною і ЄС про наукове та технологічне співробітництво та ухвалили Спільну заяву щодо співпраці у сфері супутникової навігації “Галілео”.

11 грудня 2003 року, м. Київ.

Шосте спільне засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. Пріоритетна увага у ході засідання була приділена питанням підготовки Плану дій “Україна — ЄС”, мінімізації небажаних наслідків розширення Європейського Союзу для України та повномасштабного виконання положень УПС.

ЄС були передані позиційні документи щодо процедури поширення УПС на нові держави — члени ЄС та щодо можливих змін у відносинах України з країнами — кандидатами на вступ до ЄС у зв’язку з розширенням ЄС.

2004

29 квітня 2004 року, м. Дублін.

Засідання “Україна — Трійка ЄС” на рівні міністрів закордонних справ. Важливим підсумком зустрічі стало підписання Міністром закордонних справ України К. Грищенком та Міністром закордонних справ Ірландії Б. Коуеном Протоколу про приєднання нових держав — членів ЄС до УПС.

За результатами засідання досягнуто домовленості щодо здійснення конкретних кроків у рамках співробітництва у сфері безпекової та оборонної політики, необхідності скорішого завершення підготовки Плану дій “Україна — ЄС”, а також щодо подолання небажаних наслідків розширення ЄС для України.

18 травня 2004 року, м. Брюссель.

Сьоме засідання Ради з питань співробітництва “Україна — ЄС”, у ході якого було обговорено низку актуальних питань розвитку двостороннього співробітництва між Україною та ЄС у торговельно-економічній сфері, сферах енергетики, транспорту, ЮВС. Пріоритетну увагу було приділено обговоренню питання щодо підготовки Плану дій “Україна — ЄС”, впливу розширення на відносини між Україною та ЄС та надання Україні статусу держави з ринковою економікою.

8 липня 2004 року, м. Гаага.

Восьмий саміт “Україна — ЄС”. Перший саміт після завершення найбільшої в історії ЄС хвилі розширення.

У рамках саміту було підписано Угоду про участь України у Поліцейській місії ЄС у Македонії та схвалено План дій “Україна — ЄС” щодо співробітництва у сфері науки та технологій.

2005

21 лютого 2005 року, м. Брюссель.

Спеціальне засідання Ради з питань співробітництва “Україна — ЄС”. Під час засідання схвалено План дій “Україна — ЄС” у рамках європейської політики сусідства. Реалізація Плану дій покликана сприяти посиленню співпраці між Україною та ЄС в умовах розширення, створити необхідні умови для переходу в майбутньому до якісно нового рівня відносин з ЄС. Належна імплементація ПД повинна також сприяти поступовій інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС та створити передумови для створення з ЄС зони вільної торгівлі. Кінцевою політичною метою ПД має стати укладення нової угоди з ЄС, яка повинна замінити чинну УПС після 2008 року.

17 травня 2005 року.

У контексті співробітництва в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС починає діяти механізм приєднання України до заяв та виступів від імені ЄС з регіональних та міжнародних питань до моменту їхнього оприлюднення.

13 червня 2005 року, м. Брюссель.

Чергове засідання Ради з питань співробітництва “Україна — ЄС”. Підписані Угода про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання кризових ситуацій та рамкова Угода про безпекові процедури обміну інформацією з обмеженим доступом.

1 грудня 2005 року, м. Київ.

Дев'ятий саміт “Україна — ЄС”. Європейський Союз приймає принципове рішення щодо надання Україні статусу країни з ринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС.

Підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі між Україною та Європейським Союзом.

Підписано Угоду про співпрацю у створенні цивільної Глобальної навігаційної супутникової системи.

1 грудня 2005 року, м. Одеса.

Розпочала діяльність Місія Європейської комісії з надання допомоги у питаннях кордону Україні та Республіці Молдова.

30 грудня 2005 року.

Набуло чинності рішення ЄС надати Україні статус країни з ринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС.

2006

14 вересня 2006 року, м. Брюссель.

Візит Прем'єр-міністра України В. Януковича до Брюсселя. Підписано Пам'ятну записку про співробітництво в енергетичній галузі, яка передбачає фінансування Європейською комісією спільних з Україною енергетичних проєктів, а також заохочення європейських фінансових структур (Європейський інвестиційний банк та ЄБРР) щодо надання відповідної фінансової підтримки Україні.

27 жовтня 2006 року, м. Гельсінкі.

Десятий саміт “Україна — ЄС”. Парафовано Угоду про спрощення візового режиму та Угоду про реадмісію між Україною та ЄС. Сторонами було констатовано значний прогрес, досягнутий Україною у виконанні Плану дій “Україна — ЄС”.

4 грудня 2006 року.

Європейська комісія представила Повідомлення щодо посилення Європейської політики сусідства.

2007

6 лютого 2007 року, м. Київ.

Засідання “Україна — Трійка ЄС” на рівні Міністрів закордонних справ. Офіційно оголошено про початок переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС.

5 березня 2007 року, м. Брюссель.

Перший раунд переговорів між Україною та ЄС щодо нової посиленої угоди. Погоджено ряд технічних питань та встановлено орієнтовні дати наступних раундів.

7—8 березня 2007 року.

Візит Президента України В. Ющенка до Брюсселя.

27 березня 2007 року, м. Брюссель.

Візит Прем'єр-міністра України В. Януковича до Брюсселя.

2—3 квітня 2007 року, м. Київ.

Другий раунд переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС.

23—24 травня 2007 року, м. Брюссель.

Третій раунд переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС.

18 червня 2007 року, м. Люксембург.

Одинадцяте засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС. Підписано угоди про спрощення видачі віз та про реадмісію.

2—4 липня 2007 року, м. Київ.

Четвертий раунд переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС.

14 вересня 2007 року, м. Київ.

Одинадцятий саміт “Україна — ЄС”. Схвалено Звіт про прогрес у переговорному процесі між Україною та ЄС з укладення нової посиленої угоди, Другий спільний звіт про хід реалізації положень Меморандуму про взаєморозуміння між ЄС та Україною щодо співробітництва в енергетичній сфері протягом 2007 року та Спільну заяву за результатами саміту.

16—18 жовтня 2007 року, м. Брюссель.

П’ятий раунд переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС.

20 листопада 2007 року, м. Брюссель.

Засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС.

2008

1 січня 2008 року.

Набуття чинності угодами між Україною та ЄС про спрощення видачі віз та реадмісію.

25—31 січня 2008 року, м. Київ.

Шостий раунд переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС.

14 лютого 2008 року, м. Київ.

Зустріч міністрів закордонних справ держав ЄС та держав Чорноморського регіону.

18 лютого 2008 року, м. Київ.

Візит Члена Єврокомісії з питань торгівлі П. Мендельсона в Україну. Започатковано переговори між Україною та ЄС щодо створення зони вільної торгівлі.

28—29 лютого 2008 року, м. Брюссель.

Візит Прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко до Брюсселя.

5—6 березня 2008 року, м. Брюссель.

Візит Прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко до Брюсселя для участі у міжнародній жіночій конференції на запрошення Члена ЄК з питань зовнішніх зносин та ЄПС Б. Ферреро-Вальднер.

11 березня 2008 року, м. Брюссель.

Дванадцяте засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС. Схвалено Звіт про спільну оцінку прогресу реалізації Плану дій “Україна — ЄС”.

12—14 березня 2008 року, м. Брюссель.

Сьомий раунд переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС.

13 березня 2008 року, м. Брюссель.

Візит Президента України В. Ющенка до Брюсселя.

23—25 квітня 2008 року, м. Брюссель.

Перший раунд переговорів щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС (Робоча група № 4 в рамках переговорів щодо нової посиленої угоди між Україною та ЄС).

9 вересня 2008 року, м. Евіан.

Дванадцятий щорічний саміт “ЄС — Україна” в Евіані, Франція (Спільні заяви).

2009

23 березня 2009 року.

Спільна “ЄС — Україна” міжнародна конференція щодо модернізації газотранзитної системи України (документи та Спільна заява).

1 квітня 2009 року.

Публікація регулярного Звіту щодо прогресу України у провадженні Європейської політики сусідства у 2008 році.

7 травня 2009 року, м. Прага.

Запуск ініціативи Східного партнерства, прийняття Спільної декларації на Празькому саміті, присвяченому Східному партнерству.

16 червня 2009 року, м. Люксембург.

Рада з питань співробітництва “ЄС — Україна” в Люксембурзі, прийняття Порядку денного асоціації.

24 листопада 2009 року.

Порядок денний Асоціації “ЄС — Україна” набув чинності.

1 грудня 2009 року.

Представництво Європейської комісії стає Представництвом Європейського Союзу.

4 грудня 2009 року.

Тринадцятий щорічний саміт “ЄС — Україна” в Києві (Спільна заява).

2010

26 січня 2010 року.

Прийняття пріоритетів порядку денного асоціації “Україна — ЄС” на 2010 рік.

5 квітня 2010 року.

Візовий кодекс ЄС набув чинності.

12 травня 2010 року.

Публікація регулярного Звіту щодо прогресу України 2009 р.

15 червня 2010 року, м. Люксембург.

Чотирнадцяте засідання Ради з питань співробітництва “ЄС — Україна” в Люксембурзі.

24 вересня 2010 року.

Україна вступила до Європейського енергетичного співтовариства.

22 листопада 2010 року, м. Брюссель.

Чотирнадцятий щорічний саміт “ЄС — Україна” в Брюсселі (Спільна заява для преси).
Ухвалено План дій з лібералізації візового режиму “ЄС — Україна”.

25 листопада 2010 року.

Резолюція Європарламенту щодо України.

2011

1 лютого 2011 року.

Україна стає повноправним членом Енергетичного співтовариства.

20 травня 2011 року.

Прийняття пріоритетів порядку денного асоціації “Україна — ЄС” на 2011 рік.

25 травня 2011 року.

Публікація регулярного Звіту щодо прогресу України та Повідомлення “Нова відповідь на зміни у країнах-сусідах”.

23 вересня 2011 року.

ЄС дав оцінку виконання Плану дій з візової лібералізації.

29—30 вересня 2011 року.

Другий саміт Східного партнерства, Варшава — Спільна заява.

19 жовтня 2011 року.

Україна та Європейський Союз завершили переговори стосовно поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Виступ Комісара з торгівлі Карела Де Гухта.

27 жовтня 2011 року.

Резолюція Європарламенту щодо України.

11 листопада 2011 року.

Відбувся останній, Двадцять перший пленарний раунд переговорів щодо Угоди про асоціацію.

19 грудня 2011 року, м. Київ.

П'ятнадцятий щорічний саміт "ЄС — Україна" в Києві (Спільна заява). Коментарі Президента Германа Ван Ромпея після П'ятнадцятого саміту "ЄС — Україна".

2011

9 лютого 2012 року.

Європейська комісія та Європейська служба зовнішньої дії опублікували другу доповідь щодо поступу, який робить Україна у виконанні Плану дій з візової лібералізації.

30 березня 2012 року.

Головні переговорники Європейського Союзу та України парафували текст Угоди про асоціацію.

15 травня 2012 року.

Публікація регулярного Звіту щодо прогресу України в 2011 році.

19 липня 2012 року.

Парафування Поглибленої та всеохоплюючої угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.

23 липня 2012 року.

Україна та ЄС підписали зміни до Угоди про спрощення оформлення віз.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу :

http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/chronology/index_uk.htm

Розділ 6

Символіка Північноатлантичного альянсу

	
<p>Прапор НАТО</p>	<p>Емблема НАТО</p>
<p>Прапор НАТО — Організації Північноатлантичного договору, створеної 4 квітня 1949 р. для колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки згідно з принципами 51 статті Статуту ООН, являє собою прямокутне полотнище синього кольору. У центрі біло-синє зображення компасної рози в колі білого кольору.</p>	<p>Точне походження емблеми НАТО не відоме. Є відомості, що ідею дизайну емблеми, як і прапора, запропонував один із працівників Міжнародного секретаріату. Емблема НАТО (компасна роза на темно-синьому фоні) була прийнята 4 жовтня 1953 р. Північноатлантичною радою як офіційна символіка НАТО, після чого відбулося офіційне підняття прапора НАТО у Парижі. Коло символізує єдність і співробітництво, а компасна роза — загальний шлях до миру, який вибрали дев'ятнадцять країн — членів Північноатлантичного альянсу.</p>
<p>“Animus in consulendo liber”</p>	
<p>Девіз НАТО</p>	
<p>Девіз НАТО придумав Андре де Старк, котрий упродовж багатьох років займав пост посла Бельгії в НАТО (1952—1976 рр.). У 50-х роках ХХ ст. Генеральний секретар НАТО Поль-Анрі Спаак попросив Андре де Старка підібрати девіз для Альянсу, то він запропонував латинську фразу “Animus in consulendo liber”, що з перекладу означає “В пораду дух вільний”. Саме з цього моменту ці слова стали девізом НАТО і прикрашають зал засідань Альянсу.</p>	

Країни — члени НАТО

№ з/п	Перелік країн — членів НАТО	Дата приєднання до НАТО
1	Королівство Бельгія 	4 квітня 1949 року, країна-засновник
2	Республіка Болгарія 	2 квітня 2004 року
3	Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії 	4 квітня 1949 року, країна-засновник
4	Грецька Республіка 	18 лютого 1952 року
5	Королівство Данія 	4 квітня 1949 року, країна-засновник
6	Естонська Республіка 	2 квітня 2004 року
7	Республіка Ісландія 	4 квітня 1949 року, країна-засновник
8	Королівство Іспанія 	30 травня 1982 року
9	Італійська Республіка 	4 квітня 1949 року, країна-засновник
10	Канада 	4 квітня 1949 року, країна-засновник
11	Латвійська Республіка 	2 квітня 2004 року
12	Литовська Республіка 	2 квітня 2004 року
13	Велике Герцогство Люксембург 	4 квітня 1949 року, країна-засновник

14	Королівство Нідерландів		4 квітня 1949 року, країна-засновник
15	Федеративна Республіка Німеччина		6 травня 1955 року
16	Королівство Норвегія		4 квітня 1949 року, країна-засновник
17	Республіка Польща		12 березня 1999 року
18	Португальська Республіка		4 квітня 1949 року, країна-засновник
19	Румунія		2 квітня 2004 року
20	Словацька Республіка		2 квітня 2004 року
21	Республіка Словенія		2 квітня 2004 року
22	Сполучені Штати Америки		4 квітня 1949 року, країна-засновник
23	Турецька Республіка		18 лютого 1952 року
24	Угорська Республіка		12 березня 1999 року
25	Французька Республіка		4 квітня 1949 року, країна-засновник
26	Чеська Республіка		12 березня 1999 року
27	Албанія		1 квітня 2009 року
28	Хорватія		1 квітня 2009 року

Статут НАТО

Північноатлантичний договір

(Вашингтон, Федеральний округ Колумбія, 4 квітня 1949 р.)

Договірні Сторони підтверджують свою віру в цілі і принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй і своє бажання жити в мирі зі всіма народами і урядами.

Договірні Сторони сповнені рішучості захищати свободу, спільну спадщину і цивілізацію своїх народів, основані на принципах демократії, свободи особи і законності.

Договірні Сторони ставлять за мету зміцнення стабільності і підвищення добробуту в Північноатлантичному регіоні. Договірні сторони повні рішучості об'єднати свої зусилля задля створення колективної оборони і збереження миру і безпеки.

Тому Договірні Сторони досягли угоди про нижченаведене у Північноатлантичному договорі:

Стаття 1

Договірні Сторони зобов'язалися, відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, мирно вирішувати всі міжнародні спори, учасниками яких вони можуть стати, не ставлячи при цьому під загрозу міжнародний мир, безпеку і справедливість, а також утримуватися від будь-якого застосування сили або загрози її вживання у своїх міжнародних відносинах, якщо це суперечить цілям ООН.

Стаття 2

Договірні Сторони сприятимуть подальшому розвитку міжнародних відносин миру і дружби шляхом зміцнення своїх вільних інститутів, досягнення більшого розуміння принципів, на яких вони базуються, і сприяння створення умов стабільності і добробуту.

Договірні Сторони прагнуть до усунення суперечностей у своїй міжнародній економічній політиці і сприяти розвитку економічного співробітництва між будь-якими з них і між собою в цілому.

Стаття 3

На користь ефективного здійснення цілей цього Договору Договірні Сторони, порізно і спільно, за допомогою постійних і дієвих самостійних зусиль і взаємодопомоги, підтримуватимуть і нарощуватимуть свій індивідуальний і колективний потенціал боротьби зі збройним нападом.

Стаття 4

Договірні Сторони завжди консультуватимуться одна з одною, у випадку якщо, на думку якої-небудь з них, територіальна цілісність, політична незалежність або безпека якої-небудь з Договірних Сторін виявляться під загрозою.

Стаття 5

Договірні Сторони погоджуються з тим, що збройний напад на одну або декілька з них в Європі або Північній Америці розглядатиметься як напад на них у цілому, і, отже, погоджуються з тим, що у випадку, якщо подібний озброєний напад матиме місце, кожна з них, на правах індивідуальної або колективної самооборони, що визнається Статтею 51-ю Статуту Організації Об'єднаних Націй, надасть допомогу Договірній Стороні, котра зазнала, або Договірним Сторонам, що зазнали подібного нападу, шляхом негайного здійснення такої індивідуальної або спільної дії, яка буде необхідною, включаючи застосування озброєної сили з метою відновлення і подальшого збереження безпеки Північноатлантичного регіону.

Про будь-який збройний напад і всі прийняті в результаті цього заходи негайно повідомляють Раду Безпеки. Подібні заходи будуть припинені, коли Рада Безпеки прийме заходи, необхідні для відновлення і збереження міжнародного миру і безпеки.

Стаття 6-1

В цілях Статті 5-ї вважається, що збройний напад на одну або декілька Договірних Сторін включає озброєний напад:

— на територію будь-якої з Договірних Сторін в Європі або Північній Америці, алжирські департаменти Франції 2, територію Туреччини або острови, розташовані в Північноатлантичній зоні на північ від Тропіка Рака і що перебувають під юрисдикцією будь-якої з Договірних Сторін;

— на збройні сили, судна або літальні апарати будь-якої з Договірних Сторін, якщо ці збройні сили, судна або літальні апарати знаходяться на цих територіях, або над ними, або в іншому районі Європи, або над ним, якщо на них або в нім на момент набуття чинності цього Договору розмішувалися окупаційні сили будь-якої з Договірних Сторін, або в Середземному морі, або над ним, або в Північноатлантичній зоні на північ від Тропіка Рака, або над нею.

Стаття 7

Цей Договір у жодному випадку не зачіпає і не підлягає кривотлумаченню, а якщо якимось заторкує права і обов'язки Договірних Сторін, що є членами Організації Об'єднаних Націй, то,

за Статутом ООН, переважно щодо відповідальності Ради Безпеки за збереження міжнародного миру і безпеки.

Стаття 8

Кожна Договірна Сторона заявляє, що жодне з їх міжнародних зобов'язань, що діють, стосовно будь-якої іншої Договірної Сторони, або будь-якої третьої держави, не суперечить положенням цього Договору, і зобов'язалася не брати на себе будь-яких міжнародних зобов'язань, що суперечать цьому Договору.

Стаття 9

Нині Договірні Сторони створюють Раду, в якій для розгляду питань, що стосуються виконання цього Договору, має бути представлена кожна з них. Раду необхідно організувати так, щоб мати можливість швидко збиратися у будь-який час. Рада зобов'язалася створювати допоміжні органи, якщо виникне така потреба; зокрема, вона зобов'язалася негайно створити Комітет оборони, який повинен давати рекомендації щодо заходів, спрямованих на виконання Статей 3 і 5.

Стаття 10

Договірні Сторони за загальною згодою можуть пропонувати будь-якій іншій європейській державі, здатній розвивати принципи цього Договору і вносити свій вклад у безпеку Північноатлантичного регіону, приєднатися до цього Договору. Будь-яка держава, що отримала подібне запрошення, може стати Договірною Стороною після передання на зберігання Уряду Сполучених Штатів Америки документа про своє приєднання до цього Договору. Уряд Сполучених Штатів Америки повідомлятиме кожному з Договірних Сторін про передання йому на зберігання кожного такого документа про приєднання.

Стаття 11

Цей Договір підлягає ратифікації, а його положення — втіленню у життя Договірними Сторонами відповідно до їхніх конституційних процедур. Ратифікаційні грамоти підлягають негайному переданню на депонування Уряду Сполучених Штатів Америки, який повідомлятиме всі інші держави, що підписали цей Договір, про кожне таке передання. Договір набуває чинності стосовно держав, що вже ратифікували його, з моменту передання ратифікаційних грамот більшістю держав, котрі підписали Договір, включаючи ратифікаційні грамоти Бельгії, Канади, Люксембургу, Нідерландів, Сполученого Королівства, Сполучених

Штатів і Франції, і набуває чинності щодо інших держав з моменту передання на депонування їхніх ратифікаційних грамот.

Стаття 12

Після закінчення десятирічного терміну дії цього Договору або в будь-який інший час Договірні Сторони зобов'язалися на вимогу будь-якої з Договірних Сторін провести спільні консультації задля перегляду цього Договору, беручи при цьому до уваги чинники, що заторкують у той період мир і безпеку в Північноатлантичному регіоні, враховуючи розроблення, відповідно до Статуту ООН, заходів глобального і регіонального характеру зі збереження загального миру і безпеки.

Стаття 13

Після закінчення двадцятирічного терміну дії цього Договору будь-яка Договірна Сторона може вийти з нього через рік після того, як вона повідомить Уряд Сполучених Штатів Америки про розірвання нею цього Договору, котрий, своєю чергою, повідомлятиме Уряди всіх інших Договірних Сторін про вручення йому на депонування кожного повідомлення про розірвання цього Договору.

Стаття 14

Цей Договір, англійський і французький тексти якого мають однакову силу, підлягає здачі на депонування в архів Уряду Сполучених Штатів Америки. Належним чином завірені копії цього Договору будуть передані вищезазначеним Урядом Урядам інших держав, що підписали цей Договір.

*Переклад з російської (неофіційний)
[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://forum.meta.ua>*

Хартія
про особливе партнерство між Україною
та Організацією Північноатлантичного договору

Дата підписання: 09.07.1997

Дата набуття чинності: 09.07.1997

I. Розбудова розширених та поглиблених відносин між Україною та НАТО

1. Україна та Організація Північноатлантичного договору (НАТО) і її держави-члени, що іменуються надалі Україна та НАТО,

базуючись на політичному зобов'язанні на найвищому рівні;

визнаючи фундаментальні зміни у середовищі безпеки в Європі, які нерозривно пов'язали безпеку кожної держави з безпекою всіх інших, сповнені рішучості підсилити взаємну довіру та співробітництво, з метою зміцнення безпеки і стабільності, та співпрацювати у розбудові стабільної, мирної та неподільної Європи;

підкреслюючи глибоку трансформацію НАТО, що відбулася з кінця “холодної війни”, та її триваючу адаптацію до реалій євроатлантичної безпеки, що змінюються, включаючи підтримку з її боку, в кожному конкретному випадку, нових завдань в галузі миротворчих операцій, здійснюваних за повноваженнями Ради Безпеки ООН або за відповідальністю ОБСЄ;

вітаючи прогрес, досягнутий Україною, та очікуючи на подальші кроки з метою розвитку її демократичних інституцій, реалізації радикальних економічних реформ та з метою поглиблення процесу інтеграції до всієї низки європейських та євроатлантичних структур;

відзначаючи позитивну роль НАТО у збереженні миру і стабільності в Європі та у сприянні більшій довірі та прозорості у Євроатлантичному регіоні, а також її відкритість для співробітництва з новими демократіями Центрально-Східної Європи, невід'ємною частиною якої є Україна;

будучи переконаними, що незалежна, демократична та стабільна Україна є одним з ключових факторів забезпечення стабільності в Центрально-Східній Європі та на континенті в цілому;

беручи до уваги важливість міцних та сталих відносин між Україною та НАТО та визнаючи значний прогрес, досягнутий в різнобічних сферах діяльності з метою розвитку розширених, поглиблених і тісніших відносин між Україною та НАТО на засадах, створених Спільною заявою для преси від 14 вересня 1995 р.;

бажаючи і надалі розширювати та інтенсифікувати своє співробітництво в рамках Ради євроатлантичного партнерства, включаючи розширену та поглиблену програму Партнерства заради миру;

вітаючи їхнє практичне співробітництво в рамках Сил втілення (Стабілізаційних сил) та інших миротворчих операцій на території колишньої Югославії;

поділяючи погляд, що відкритість Альянсу для нових членів, відповідно до Статті 10 Вашингтонського договору, спрямована на зміцнення стабільності в Європі та безпеки всіх держав в Європі без відновлення ліній розподілу,

беруть на себе зобов'язання, на основі цієї Хартії, у подальшому розширити та посилити своє співробітництво й розвивати особливе та ефективне партнерство, яке сприятиме забезпеченню більшої стабільності та спільних демократичних цінностей в Центрально-Східній Європі.

II. Принципи розвитку відносин між Україною та НАТО

2. Україна та НАТО базуватимуть свої відносини на принципах та зобов'язаннях, згідно з міжнародним правом та міжнародними механізмами, включаючи Статут ООН, Хельсінкський Заключний акт та наступні документи ОБСЄ. Відповідно, Україна і НАТО підтверджують свої зобов'язання:

— визнавати, що безпека всіх держав у регіоні ОБСЄ є неподільною, що жодна країна не може будувати свою безпеку за рахунок безпеки іншої країни та що жодна країна не може розглядати жодну частину регіону ОБСЄ як сферу свого впливу;

— утримуватися від загрози силою або використання сили проти будь-якої держави будь-яким чином, не сумісним з принципами Статуту ООН або Хельсінкського Заключного акта, якими керуються країни-учасниці;

— визнавати невід'ємне право всіх держав вільно обирати та застосовувати власні засоби гарантування безпеки, а також право свободи вибору або зміни своїх засобів гарантування безпеки, включаючи союзницькі договори, по мірі їх еволюції;

— поважати суверенітет, територіальну цілісність та політичну незалежність всіх інших держав, непорушність кордонів та розвиток добросусідських відносин;

— визнавати верховенство права, зміцнювати демократію, політичний плюралізм та ринкову економіку;

— визнавати права людини та права осіб, що належать до національних меншин;

— запобігати конфліктам та врегульовувати спори мирними засобами відповідно до принципів ООН та ОБСЄ.

3. Україна підтверджує свою рішучість продовжувати військову реформу, зміцнювати демократичний та цивільний контроль над Збройними силами та підвищувати їхню оперативно-технічну сумісність зі збройними силами НАТО та країн-партнерів. НАТО підтверджує свою підтримку зусиллям України у цих галузях.

4. Україна вітає триваючу активну адаптацію НАТО до реалій євроатлантичної безпеки, що змінюються, та її роль у співпраці з іншими міжнародними організаціями, такими, як ОБСЄ, Європейський Союз, Рада Європи і Західноєвропейський союз, у сприянні зміцненню євроатлантичної безпеки та покращенню загального клімату довіри в Європі.

III. Сфери консультацій та/або співробітництва між Україною та НАТО

5. Підтверджуючи спільну мету у застосуванні широкого спектру питань для консультацій та співробітництва, Україна та НАТО зобов'язуються розвивати та зміцнювати свої консультації та/або співробітництво у сферах, наведених нижче. В цьому контексті Україна та НАТО підтверджують своє зобов'язання повною мірою розвивати РСАП та розширену і поглиблену ПЗМ. Це включає участь України в операціях, враховуючи миротворчі операції, в кожному конкретному випадку, за повноваженнями Ради Безпеки ООН, або за відповідальністю ОБСЄ, а також у разі залучення до таких операцій Об'єднаних загальновійськових тактичних сил (ОЗТС), участь у них України на початковому етапі, що в кожному конкретному випадку є предметом рішень Північноатлантичної ради щодо окремих операцій.

6. Консультації між Україною та НАТО стосуватимуться питань, які становлять спільний інтерес, зокрема:

— політичних питань та питань, що стосуються безпеки, зокрема розвитку євроатлантичної безпеки та стабільності, включаючи безпеку України;

— запобігання конфліктам, управління кризами, підтримання миру, врегулювання конфліктів та гуманітарних операцій, беручи до уваги роль ООН та ОБСЄ у цій галузі;

— політичних та оборонних аспектів нерозповсюдження ядерної біологічної та хімічної зброї;

— контролю над озброєннями та роззброєння, включаючи питання, що стосуються Договору про звичайні збройні сили в Європі (Договору про ЗЗСЄ), Договору про відкрите небо та заходів зміцнення довіри і безпеки за Віденським документом 1994 р.;

— експорту озброєнь та передачі супутніх технологій;

— боротьби з контрабандою наркотиків та тероризмом.

7. Сфери консультацій та співробітництва, зокрема шляхом спільних семінарів, спільних робочих груп та інших програм співробітництва, включатимуть широке коло тем, таких, як:

— цивільне планування на випадок надзвичайних ситуацій та катастроф;

— цивільно-військові відносини та демократичний контроль над збройними силами, а також військова реформа в Україні;

— оборонне планування, бюджет, політичні питання, питання стратегії та концепції національної безпеки;

- оборонна конверсія;
- військове співробітництво між Україною та НАТО і взаємосумісність;
- економічні аспекти безпеки;
- науково-технологічні питання;
- аспекти безпеки у сфері довкілля, включаючи ядерну безпеку;
- дослідження і розробки з питань використання космічного та повітряного простору, через Дорадчу групу з аерокосмічних досліджень та розвитку (ДГАДР).

8. Окрім того, Україна та НАТО якомога ширше пророблять можливості співробітництва у таких сферах:

- озброєння (поза межами діалогу в рамках Конференції керівників національних органів держав — членів НАТО у галузі озброєнь);
- військова підготовка, в тому числі проведення навчань в рамках ПЗМ на території України і сприяння з боку НАТО українсько-польському миротворчому батальйону;
- сприяння співробітництву у галузі оборони між Україною та її сусідами.

9. До цього можуть бути додані інші сфери консультацій та співробітництва за обопільною домовленістю на основі надбаного досвіду.

10. Враховуючи важливість інформаційної діяльності для покращення обопільної обізнаності та розуміння, НАТО заснувала Центр інформації та документації в Україні. Українська сторона забезпечить повну підтримку діяльності Центру відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між урядом України та НАТО, підписаним у Києві 7 травня 1997 р.

IV. Практичні механізми для консультацій та співробітництва між Україною та НАТО

11. Консультації та співробітництво, як це визначено в цій Хартії, будуть втілюватися через:

- зустрічі між Україною та НАТО на рівні Північноатлантичної ради з періодичністю, яка буде визначена за взаємним погодженням;
- зустрічі між Україною та НАТО з відповідними комітетами НАТО за взаємним погодженням;
- взаємні візити високого рівня;
- механізми військового співробітництва, включаючи періодичні зустрічі з найвищими військовими керівниками країн НАТО та заходи в рамках розширеної та поглибленої програми Партнерство заради миру;

— військова місія зв'язку України буде заснована як частина місії України при НАТО в Брюсселі. НАТО зберігає за собою право відповідно заснувати військову місію зв'язку НАТО в Києві.

Зустрічі зазвичай відбуватимуться у штаб-квартирі НАТО у Брюсселі. За виключних обставин вони можуть бути проведені у будь-якому іншому місці, включаючи Україну, за взаємною згодою. Зустрічі, як правило, відбуватимуться на основі погодженого графіка.

12. Україна та НАТО розглядають свої відносини як динамічний процес, що розвивається. Для забезпечення якнайповнішого розвитку своїх відносин та втілення положень цієї Хартії, Північноатлантична рада періодично зустрічатиметься з Україною, як правило, не рідше двох разів на рік, як Комісія “Україна — НАТО”. Комісія “Україна — НАТО” не буде повторювати функції інших механізмів, згаданих у цій Хартії, а натомість збиратиметься для загальної оцінки стану розвитку відносин, огляду процесу планування та розробки пропозицій щодо шляхів покращення або подальшого розвитку співробітництва між Україною та НАТО.

13. Україна і НАТО заохочуватимуть розширений діалог та співробітництво між Верховною Радою та Північноатлантичною асамблеєю.

V. Співробітництво заради більш безпечної Європи

Союзники по НАТО продовжуватимуть підтримувати суверенітет та незалежність України, її територіальну цілісність, демократичний розвиток, економічне процвітання та її статус без'ядерної держави, а також принцип непорушності кордонів, як ключові фактори стабільності та безпеки в Центрально-Східній Європі та на континенті в цілому.

15. Україна та НАТО створять кризовий консультативний механізм для проведення спільних консультацій в будь-якому випадку, коли Україна вбачатиме пряму загрозу своїй територіальній цілісності, політичній незалежності або безпеці.

16. НАТО вітає та підтримує той факт, що Україна отримала гарантії безпеки від всіх п'яти ядерних держав — учасниць Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) як без'ядерна держава — учасниця ДНЯЗ, і нагадує про зобов'язання, взяті США, Великою Британією разом з Росією, а також Францією в односторонньому порядку, які у 1994 році в Будапешті прийняли історичне рішення надати гарантії безпеки Україні як без'ядерній державі — учасниці ДНЯЗ.

Визначне рішення України позбутися ядерної зброї та приєднатися до ДНЯЗ як без'ядерна держава стало вагомим внеском у справу зміцнення безпеки та стабільності в Європі та створило Україні особливий образ у світовій спільноті. НАТО вітає рішення України підтримати необмежене продовження ДНЯЗ та її внесок у виведення та знищення ядерної зброї, яка базувалася на її території.

Посилене співробітництво України з НАТО розширить та поглибить політичний діалог між Україною та членами Альянсу з широкого кола питань безпеки, включаючи ядерні питання. Це зробить внесок у покращення загального середовища безпеки в Європі.

17. Україна і НАТО беруть до уваги набуття чинності “фланговим документом” Договору про звичайні збройні сили в Європі 15 травня 1997 р. Україна і НАТО продовжать співробітництво у питаннях, які становлять спільний інтерес, таких, як адаптація Договору про ЗЗСЄ. Україна і НАТО мають намір покращити дію Договору про ЗЗСЄ в обставинах, що змінюються, та, таким шляхом, безпеку кожної держави-учасниці, незалежно від того, чи належить вона до військово-політичних союзів. Вони поділяють точку зору, що присутність іноземних військ на території держави-учасниці має базуватися на міжнародному праві, вільно висловленій згоді цієї держави, або відповідному рішенні Ради Безпеки ООН.

18. Україна вітає заяву країн — членів НАТО, що “розширення Альянсу не потребуватиме змін у теперішній організації ядерних сил НАТО, та, виходячи з цього, країни — члени НАТО не мають жодних намірів, планів і причин розміщувати ядерну зброю на території нових членів, та жодної потреби змінювати будь-який з аспектів організації ядерних сил або ядерної політики НАТО і не вбачають жодної потреби робити це у майбутньому”.

19. Україна та країни — члени НАТО продовжуватимуть повністю виконувати всі угоди щодо роззброєння, нерозповсюдження ядерної зброї та контролю над озброєннями, та заходів зміцнення довіри і безпеки, сторонами яких вони є.

Ця Хартія набуває чинності з моменту підписання.

Ця Хартія складена у двох оригіналах, кожний українською, англійською та французькою мовами, причому всі три тексти мають однакову силу.

Підписано в Мадриді 9 липня 1997 р.

За Україну —

Президент України

За Організацію Північноатлантичного договору —

Генеральний секретар НАТО

Королівство Бельгія

Канада

Королівство Данія

Французька Республіка

Федеративна Республіка Німеччина

Грецька Республіка

Республіка Ісландія

Італійська Республіка

Велике Герцогство Люксембург

Королівство Нідерландів

Королівство Норвегія

Португальська Республіка

Королівство Іспанія

Турецька Республіка

Сполучене Королівство Великої

Сполучені Штати Америки

Британії і Північної Ірландії

“Голос України”. — 11 липня 1997 р. — № 127 (1627).

Основні механізми співробітництва України з НАТО

Для виконання основних положень Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору (НАТО), підписаної під час саміту в Мадриді 9 липня 1997 року, існують такі механізми співробітництва:

1. Комісія “Україна — НАТО” (КУН) як орган робочих консультацій. КУН збирається у форматі “19+1” на рівні:

послів (Україну представляє Глава Місії України при НАТО);

міністрів закордонних справ;

міністрів оборони.

Засідання КУН відбуваються, як правило, напередодні чергових засідань Ради євроатлантичного партнерства.

Перше (інаугураційне) засідання Комісії “Україна — НАТО” відбулося 10 жовтня 1997 року на рівні послів в Брюсселі. Україну представляв глава Місії України при НАТО Б. І. Тарасюк.

2. Військовий комітет (ВК) “Україна — НАТО” як орган робочих консультацій з суто військових питань. ВК збирається у форматі “19+1” на рівні:

начальників генеральних штабів;

військових представників (Україну представляє військовий представник Місії України при НАТО).

Засідання ВК “Україна — НАТО” відбуваються, як правило, двічі на рік напередодні чергових засідань Військового комітету євроатлантичного партнерства в штаб-квартирі НАТО у м. Брюссель, Бельгія.

3. Спільна робоча група (СРГ) з питань воєнної реформи, започаткована з метою виконання положень Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО під егідою Політико-військового керівного комітету НАТО (ПВКК). СРГ є постійно діючим механізмом консультацій між Україною та НАТО у форматі “19+1”. Її діяльність спрямовується на забезпечення підтримки Альянсом процесів реформування оборонної сфери нашої держави, насамперед Збройних сил України, створення умов для ефективної реалізації Державної програми реформування та розвитку Збройних сил України на період до 2005 року.

4. Національні координатори співробітництва України з НАТО є спеціальними представниками міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України, що здійснюють заходи із співробітництва з НАТО у відповідних сферах. Діяльність національних координаторів покликана сприяти державним органам у виконанні завдань, визначених Хартією про особливе партнерство між Україною та НАТО та іншими програмами співробітництва з Альянсом.

Національні координатори у своїй діяльності керуються Конституцією та законами України, Хартією про особливе партнерство між Україною та НАТО, міжнародними договорами, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями і рекомендаціями Державної міжвідомчої комісії з питань співробітництва України з НАТО.

Національні координатори готують і вносять пропозиції щодо:

— організації, координації і контролю діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України щодо здійснення співробітництва з НАТО у відповідних сферах;

— робочих планів імплементації Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО, індивідуальних програм партнерства між Україною і НАТО, галузевих планів співробітництва з НАТО;

— розроблення проектів нормативно-правових актів з питань регулювання діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України у відповідних сферах співробітництва з НАТО;

— переліку центральних органів виконавчої влади, установ та організацій, які залучаються до співробітництва з НАТО у відповідних сферах, та їх представників, на яких покладається забезпечення зв'язків із відповідними органами та структурами НАТО.

Вони також:

беруть участь у підготовці пропозицій щодо пріоритетності та обсягів фінансування відповідних напрямів співробітництва України з НАТО;

сприяють міністерствам, центральним органам виконавчої влади України в організації їх діяльності із співробітництва з НАТО у відповідних сферах, забезпеченні їхньої участі в заходах, що проводяться в рамках співробітництва з НАТО;

взаємодіють у встановленому порядку з відповідними органами та структурами НАТО, її держав-членів та держав-партнерів;

регулярно інформують Міністерство закордонних справ України та Державну міжвідомчу комісію з питань співробітництва України НАТО про стан справ у відповідних сферах співробітництва з НАТО та перспективи його розвитку.

Виконання функцій національних координаторів покладається на посадових осіб міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України, що здійснюють заходи із співробітництва з НАТО у відповідних сферах.

Під час здійснення своєї діяльності національні координатори підзвітні Державній міжвідомчій комісії з питань співробітництва України з НАТО.

Спрямування, координацію діяльності національних координаторів, контроль за виконанням покладених на них функцій здійснює голова Державної міжвідомчої комісії з питань співробітництва України з НАТО.

Національним координатором співробітництва України з НАТО від Міністерства юстиції України визначено першого заступника міністра юстиції України А. П. Зайця.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/2652>

Програма НАТО “Партнерство заради миру”

ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ МИРУ: РАМКОВИЙ ДОКУМЕНТ

1. Діючи відповідно до запрошення, ухваленого головами держав та урядів країн — членів НАТО на їхній зустрічі 10—11 січня 1994 р., держави — члени Північноатлантичного союзу та інші держави, що підписують цей документ, сповнені рішучості поглибити свої політичні і військові зв'язки та сприяти подальшому зміцненню безпеки в Євроатлантичному регіоні, цим засновують в рамках Ради Північноатлантичного співробітництва “Партнерство заради миру”.

2. Це Партнерство започатковується як вираз спільної переконаності у тому, що стабільність і безпека в Євроатлантичному регіоні може бути досягнута лише шляхом співробітництва і спільних дій. Захист та підтримка основних свобод і прав людини, забезпечення свободи, справедливості і миру шляхом демократії є загальними цінностями, які мають основоположне значення для Партнерства. Приєднуючись до “Партнерства заради миру”, держави — члени Північноатлантичного союзу та інші держави, що підписують цей документ, нагадують, що вони віддані збереженню демократичних суспільств, їхньої свободи від примусу і залякувань та додержанню принципів міжнародного права. Вони підтверджують свою відданість добровільному виконанню обов'язків, які випливають із Статуту ООН, та додержанню принципів Загальної декларації прав людини і, зокрема, обов'язку утримуватися від погрози силою або застосування сили проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави, поважати існуючі кордони та вирішувати спори мирним шляхом. Вони підтверджують також свою відданість Хельсінкському Заключному акту та всім наступним документам НБСЄ, а також виконанню зобов'язань та обов'язків, які вони взяли на себе в галузі роззброєння та контролю над роззброєннями.

3. Інші країни, що підписують цей документ, співробітничатимуть з Організацією Північноатлантичного договору у досягненні таких цілей:

(а) сприяння відкритості у плануванні національної оборони та формуванні військового бюджету;

(б) забезпечення демократичного контролю над збройними силами;

(в) підтримання здатності та готовності брати участь в межах, дозволених конституцією, в операціях, здійснюваних під егідою ООН і/або в рамках відповідальності НБСЄ;

(г) розвиток відносин співробітництва з НАТО у військовій сфері з метою здійснення спільного планування, військової підготовки та навчальних маневрів, покликаних підвищити їхню спроможність до виконання завдань, пов'язаних з миротворчою діяльністю, пошуковими і рятувальними операціями, операціями з надання гуманітарної допомоги та іншими, про які згодом може бути домовлено.

(д) формування у тривалій перспективі таких збройних сил, які зможуть краще взаємодіяти із збройними силами держав — членів Північноатлантичного союзу.

4. Інші країни, що підписують цей документ, передадуть керівництву НАТО свої презентаційні документи, в яких будуть зазначені намічені ними заходи, спрямовані на досягнення політичних цілей “Партнерства заради миру”, а також визначені військові та інші ресурси, які можуть бути використані в діяльності, пов’язаній із Партнерством. НАТО запропонує основу на принципі Партнерства програму навчальних маневрів та інших заходів, які відповідатимуть цілям Партнерства. На основі цієї програми та свого презентаційного документа, кожна держава, що підписує цей документ, розробить разом із НАТО індивідуальні програми партнерства.

5. Під час підготовки і здійснення індивідуальних програм партнерства інші держави, що підписують цей документ, можуть відкрити за свій власний кошт та за домовленістю з Північноатлантичним союзом і, якщо потрібно, з відповідними бельгійськими властями власне бюро зв’язку із штаб-квартирою НАТО в Брюсселі. Це полегшить їхню участь у зустрічах і діяльності Ради Північноатлантичного співробітництва та “Партнерства заради миру”, а також деяких інших структур, за запрошенням. Крім того, вони забезпечать належний персонал, ресурси, обладнання і можливості, необхідні для виконання погодженої програми партнерства. НАТО, в разі потреби, надаватиме відповідну допомогу в розробці та виконанні їхніх індивідуальних програм партнерства.

6. Інші держави, що підписують цей документ, погоджуються з таким:

- ті з них, хто передбачає участь в операціях, про які йдеться в п. 3 (в), братимуть участь, коли це вважатиметься доцільним, у відповідних навчальних маневрах НАТО;

- вони самі фінансуватимуть свою участь у діяльності, здійснюваній в рамках “Партнерства заради миру”, а також всіляко намагатимуться розділяти з іншими державами тягар витрат, пов’язаних із проведенням навчальних маневрів, у яких вони братимуть участь;

- вони можуть, після досягнення відповідної домовленості, направити постійного офіцера зв’язку до окремої Групи з питань координації Партнерства, яка знаходитиметься у Монсі (Бельгія) і здійснюватиме під керівництвом Північноатлантичної ради військове планування, необхідне для втілення в життя програм, пов’язаних з “Партнерством заради миру”;

- ті, хто братиме участь у військовому плануванні та навчальних маневрах, матимуть доступ до окремих технічних даних НАТО, які стосуються взаємодії збройних сил;

- на основі заходів, передбачуваних НБСЄ в галузі планування оборони, інші держави, що підписують цей документ, та держави — члени НАТО обмінюватимуться інформацією щодо вже здійснених або здійснюваних кроків, спрямованих на розвиток відкритості у плануванні

оборони і формуванні військових бюджетів та на забезпечення демократичного контролю над збройними силами;

- вони можуть брати участь у взаємному обміні інформацією щодо планування оборони та формування військових бюджетів, який здійснюватиметься в рамках Ради Північноатлантичного співробітництва і “Партнерства заради миру”.

7. Зберігаючи відданість цілям “Партнерства заради миру”, держави — члени Північноатлантичного союзу будуть:

- розвивати разом з іншими державами, що підписують цей документ, процес планування та вивчення даних стосовно збройних сил, який стане основою для виявлення і оцінки тих збройних сил та можливостей, котрі можуть бути надані ними для участі у міжнародній військовій підготовці, проведенні спільних навчальних маневрів та здійсненні операцій разом із збройними силами Союзу;

- сприяти військовій і політичній координації в штаб-квартирі НАТО з тим, щоб забезпечити управління і керівництво діяльністю, пов’язаною з “Партнерством заради миру” і здійснюваною разом з іншими державами, що підписують цей документ, у таких галузях, як планування, військова підготовка, навчальні маневри та розробка військової доктрини.

8. НАТО консультуватиметься з будь-яким активним учасником “Партнерства заради миру”, якщо цей партнер відчуватиме пряму загрозу своїй територіальній цілісності, політичній незалежності чи безпеці.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nceai.gov.ua>

Закон України

“ПРО ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ”

Із змінами, внесеними згідно із Законами:

№ 3200-IV від 15.12.2005, ВВР, 2006, № 14, ст. 116;

№ 2411-VI від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 40, ст. 527;

№ 4711-VI від 17.05.2012;

№ 5286-VI від 18.09.2012.

Цей Закон відповідно до пункту 17 частини першої статті 92 Конституції України визначає основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності.

Стаття 1. Визначення термінів

Наведені в цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

національна безпека — захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам (Абзац другий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2411-VI від 01.07.2010);

національні інтереси — життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні

потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток;

загрози національній безпеці — наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України;

воєнна організація держави — сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем з боку суспільства і безпосередньо спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз;

правоохоронні органи — органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій.

Стаття 2. Правова основа національної безпеки

Правову основу у сфері національної безпеки України становлять Конституція, цей та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також видані на виконання законів інші нормативно-правові акти.

Відповідно до цього Закону розробляються і затверджуються Президентом України Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України, доктрини, концепції, стратегії і програми, якими визначаються цільові настанови та керівні принципи воєнного будівництва, а також напрями діяльності органів державної влади в конкретній обстановці з метою своєчасного виявлення, відвернення і нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам України. Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України є документами, обов'язковими для виконання, і основою для розробки конкретних програм за складовими державної політики національної безпеки.

Стаття 3. Об'єкти національної безпеки

Об'єктами національної безпеки є:

людина і громадянин — їхні конституційні права і свободи;

суспільство — його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси;

державна — її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність.

Стаття 4. Суб'єкти забезпечення національної безпеки

Суб'єктами забезпечення національної безпеки є:

Президент України;

Верховна Рада України;

Кабінет Міністрів України;
Рада національної безпеки і оборони України;
міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;
Національний банк України;
суди загальної юрисдикції;
прокуратура України;
місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування;
Збройні сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України,
Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України (Абзац одинадцятий статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3200-IV від 15.12.2005);
громадяни України, об'єднання громадян.

Стаття 5. Принципи забезпечення національної безпеки

Основними принципами забезпечення національної безпеки є:
пріоритет прав і свобод людини і громадянина;
верховенство права;
пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів;
своєчасність і адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам;
чітке розмежування повноважень та взаємодія органів державної влади у забезпеченні національної безпеки;
демократичний цивільний контроль над воєнною організацією держави та іншими структурами в системі національної безпеки;
використання в інтересах України міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки.

Національна безпека України забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм у політичній, економічній, соціальній, воєнній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній та інших сферах.

Вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України обумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз національним інтересам.

Стаття 6. Пріоритети національних інтересів

Пріоритетами національних інтересів України є:

гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина;

розвиток громадянського суспільства, його демократичних інститутів;

захист державного суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів, недопущення втручання у внутрішні справи України;

зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві;

забезпечення розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України, гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської, інших мов національних меншин України;

створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення;

збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку;

забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства, збереження навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів;

розвиток духовності, моральних засад, інтелектуального потенціалу Українського народу, зміцнення фізичного здоров'я нації, створення умов для розширеного відтворення населення;

інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір; розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України (Абзац одинадцятий статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2411-VI від 01.07.2010).

Стаття 7. Загрози національним інтересам і національній безпеці України

На сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України, стабільності в суспільстві є:

у зовнішньополітичній сфері:

посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність, територіальні претензії з боку інших держав;

спроби втручання у внутрішні справи України з боку інших держав;

воєнно-політична нестабільність, регіональні та локальні війни (конфлікти) в різних регіонах світу, насамперед поблизу кордонів України;

у сфері державної безпеки:

розвідувально-підбивна діяльність іноземних спеціальних служб;

загроза посягань з боку окремих груп та осіб на державний суверенітет, територіальну цілісність, економічний, науково-технічний і оборонний потенціал України, права і свободи громадян;

поширення корупції, хабарництва в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організованої злочинної діяльності;

злочинна діяльність проти миру і безпеки людства, насамперед поширення міжнародного тероризму;

загроза використання з терористичною метою ядерних та інших об'єктів на території України;

можливість незаконного ввезення в країну зброї, боєприпасів, вибухових речовин і засобів масового ураження, радіоактивних і наркотичних засобів;

спроби створення і функціонування незаконних воєнізованих збройних формувань та намагання використати в інтересах певних сил діяльність військових формувань і правоохоронних органів держави;

прояви сепаратизму, намагання автономізації за етнічною ознакою окремих регіонів України;

у воєнній сфері та сфері безпеки Державного кордону України:

поширення зброї масового ураження і засобів її доставки;

недостатня ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності;

нелегальна міграція;

можливість втягування України в регіональні збройні конфлікти чи у протистояння з іншими державами;

нарощування іншими державами поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь, які порушують співвідношення сил, що склалося;

небезпечне зниження рівня забезпечення військовою та спеціальною технікою й озброєнням нового покоління Збройних сил України, інших військових формувань, що загрожує зниженням їх боєздатності;

повільність у здійсненні та недостатнє фінансове забезпечення програм реформування воєнної організації та оборонно-промислового комплексу України;

накопичення великої кількості застарілої та не потрібної для Збройних сил України військової техніки, озброєння, вибухових речовин;

незавершеність договірно-правового оформлення і недостатнє облаштування Державного кордону України;

незадовільний рівень соціального захисту військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їхніх сімей;

у внутрішньополітичній сфері:

порушення з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування Конституції і законів України, прав і свобод людини і громадянина, в тому числі при проведенні виборчих кампаній, недостатня ефективність контролю за дотриманням вимог Конституції і виконання законів України;

можливість виникнення конфліктів у сфері міжетнічних і міжконфесійних відносин, радикалізації та проявів екстремізму в діяльності деяких об'єднань національних меншин та релігійних громад;

загроза проявів сепаратизму в окремих регіонах України;

структурна та функціональна незбалансованість політичної системи суспільства, нездатність окремих її ланок до оперативного реагування на загрози національній безпеці;

в економічній сфері:

істотне скорочення внутрішнього валового продукту, зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу, скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках інноваційного розвитку;

ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки;

нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової (фіскальної) політики держави;

відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам;

зростання кредитних ризиків;

критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромисловому комплексі, системах життєзабезпечення; загострення проблеми підтримання в належному технічному стані ядерних об'єктів на території України;

недостатні темпи відтворювальних процесів та подолання структурної деформації в економіці;

критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку;

нерациональна структура експорту з переважно сировинним характером та низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості;

велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів;

небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу у стратегічних галузях економіки;

неефективність антимонопольної політики та механізмів державного регулювання природних монополій, що ускладнює створення конкурентного середовища в економіці;

критичний стан з продовольчим забезпеченням населення;

неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження, що створює загрозу енергетичній безпеці держави;

“тонізація” національної економіки;

переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними;

у соціальній та гуманітарній сферах:

невідповідність програм реформування економіки країни і результатів їх здійснення визначеним соціальним пріоритетам;

неефективність державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення;

криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб;

загострення демографічної кризи;

зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства;

прояви моральної та духовної деградації суспільства;

зростання дитячої та підліткової бездоглядності, безпритульності, бродяжництва;

у науково-технологічній сфері:

наростаюче науково-технологічне відставання України від розвинутих країн;

неефективність державної інноваційної політики, механізмів стимулювання інноваційної діяльності;

низька конкурентоспроможність продукції;

нерозвиненість внутрішнього ринку високотехнологічної продукції та відсутність його ефективного захисту від іноземної технічної і технологічної експансії;

зниження внутрішнього попиту на підготовку науково-технічних кадрів для наукових, конструкторських, технологічних установ та високотехнологічних підприємств, незадовільний рівень оплати науково-технічної праці, падіння її престижу, недосконалість механізмів захисту прав інтелектуальної власності;

відплив учених, фахівців, кваліфікованої робочої сили за межі України;

в екологічній сфері:

значне антропогенне порушення і техногенна перевантаженість території України, зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характерів;

нерациональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів як невідновлюваних, так і відновлюваних;

неподоланність негативних соціально-екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи;

погіршення екологічного стану водних басейнів, загострення проблеми транскордонних забруднень та зниження якості води;

загострення техногенного стану гідротехнічних споруд каскаду водосховищ на р. Дніпро;

неконтрольоване ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин, матеріалів і трансгенних рослин, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин і організмів, екологічно необґрунтоване використання генетично змінених рослин, організмів, речовин та похідних продуктів;

неефективність заходів щодо подолання негативних наслідків військової та іншої екологічно небезпечної діяльності;

небезпека техногенного, у тому числі ядерного та біологічного, тероризму;

посилення впливу шкідливих генетичних ефектів у популяціях живих організмів, зокрема генетично змінених організмів, та біотехнологій;

застарілість та недостатня ефективність комплексів з утилізації токсичних і екологічно небезпечних відходів;

в інформаційній сфері:

прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації;

поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії;

комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм;

розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави;

намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації.

Стаття 8. Основні напрями державної політики з питань національної безпеки

З урахуванням геополітичної і внутрішньої обстановки в Україні діяльність усіх державних органів має бути зосереджена на прогнозуванні, своєчасному виявленні, відверненні і нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, захисті суверенітету і територіальної цілісності України, безпеки її прикордонного простору, піднесенні економіки країни, забезпеченні особистої безпеки, конституційних прав і свобод людини і громадянина,

викоріненні злочинності, вдосконаленні системи державної влади, зміцненні законності і правопорядку та збереженні соціально-політичної стабільності суспільства, зміцненні позицій України у світі, підтриманні на належному рівні її оборонного потенціалу і обороноздатності, радикальному поліпшенні екологічної ситуації.

Основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України є:

у зовнішньополітичній сфері — проведення активної міжнародної політики України з метою:

створення сприятливих зовнішньополітичних умов для прогресивного економічного і соціального розвитку України;

запобігання втручанню у внутрішні справи України і відвернення посягань на її державний суверенітет і територіальну цілісність з боку інших держав;

забезпечення повноправної участі України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки, набуття членства у Європейському Союзі при збереженні добросусідських відносин і стратегічного партнерства з Російською Федерацією, іншими країнами Співдружності Незалежних Держав, а також з іншими державами світу (Абзац п'ятий частини другої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2411-VI від 01.07.2010);

сприяння усуненню конфліктів, насамперед у регіонах, що межують з Україною;

участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під егідою ООН, ОБСЄ, інших міжнародних організацій у сфері безпеки, а також у рамках міжнародних договорів України (Абзац сьомий частини другої статті 8 в редакції Закону № 5286-VI від 18.09.2012);

участь у заходах щодо боротьби з міжнародними організованими злочинними угрупованнями та міжнародним тероризмом, протидія поширенню ядерної та іншої зброї масового ураження і засобів її доставки;

адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

у сфері державної безпеки:

реформування правоохоронної системи з метою підвищення ефективності її діяльності на основі оптимізації структури, підвищення рівня координації діяльності правоохоронних органів, покращення їх фінансового, матеріально-технічного, організаційно-правового і кадрового забезпечення;

зосередження ресурсів і посилення координації діяльності правоохоронних, розвідувальних і контррозвідувальних органів України для боротьби з організованою злочинністю та наркобізнесом;

участь України в міжнародному співробітництві у сфері боротьби з міжнародною злочинністю, тероризмом, наркобізнесом, нелегальною міграцією;

відпрацювання ефективно діючої системи контролю за поставками продукції і технологій оборонного призначення і подвійного використання;

у воєнній сфері та сфері безпеки Державного кордону України:

прискорення реформування Збройних сил України та інших військових формувань з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності давати адекватну відповідь реальним та потенційним загрозам Україні; перехід до комплектування Збройних сил України на контрактній основі;

здійснення державних програм модернізації наявних, розроблення та впровадження новітніх зразків бойової техніки та озброєнь;

посилення контролю за станом озброєнь і захищеністю військових об'єктів; активізація робіт з утилізації зброї;

впровадження системи демократичного цивільного контролю над Воєнною організацією та правоохоронними органами держави;

забезпечення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей;

дотримання угод щодо тимчасового розташування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України;

прискорення процесу делімітації та демаркації кордонів України;

боротьба з організованими злочинними угрупованнями, в тому числі міжнародними, які намагаються діяти через Державний кордон України, в пунктах пропуску та виключній (морській) економічній зоні України;

поглиблення транскордонного співробітництва з суміжними державами;

у внутрішньополітичній сфері:

забезпечення неухильного додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина, захист конституційного устрою, вдосконалення системи політичної влади з метою зміцнення демократії, духовних та моральних підвалин суспільства; підвищення ефективності функціонування політичних інститутів влади;

створення дійових, у тому числі судових, механізмів захисту конституційних прав людини і основних свобод;

забезпечення політичної стабільності, громадянського миру та взаєморозуміння в суспільстві, запобігання проявам екстремізму;

забезпечення прозорості в діяльності державних органів, прийнятті управлінських рішень, інформованості населення, зміцнення на цій основі його довіри до владних інститутів;

створення повноцінного, ефективно діючого місцевого і регіонального самоврядування;

формування і вдосконалення політико-правових, соціально-економічних та духовно-культурних засад етнонаціональної стабільності, відпрацювання ефективних механізмів узгодження інтересів етнічних спільнот та розв'язання міжнаціональних суперечностей;

забезпечення міжконфесійної стабільності та запобігання конфліктним загостренням на релігійній основі, недопущення протистояння різних церков, у тому числі щодо розподілу сфер впливу на території України;

в економічній сфері:

забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки;

прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв;

вдосконалення антимонопольної політики; створення ефективного механізму державного регулювання природних монополій;

подолання “тонізації” економіки через реформування податкової системи, оздоровлення фінансово-кредитної сфери та припинення відпливу капіталів за кордон, зменшення позабанківського обігу грошової маси;

забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності, захисту інтересів вкладників, фінансового ринку;

здійснення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень;

забезпечення енергетичної безпеки на основі сталого функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу, в тому числі послідовного і активного проведення політики енергозбереження та диверсифікації джерел енергозабезпечення;

забезпечення продовольчої безпеки;

захист внутрішнього ринку від недоброякісного імпорту — поставок продукції, яка може завдавати шкоди національним виробникам, здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу;

посилення участі України у міжнародному поділі праці, розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему та активізація участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях;

у науково-технологічній сфері:

посилення державної підтримки розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки як основи створення високих технологій та забезпечення переходу економіки на інноваційну модель розвитку, створення ефективної системи інноваційної діяльності в Україні;

поетапне збільшення обсягів бюджетних видатків на розвиток освіти і науки, створення умов для широкого залучення в науково-технічну сферу позабюджетних асигнувань;

створення економічних і суспільно-політичних умов для підвищення соціального статусу наукової та технічної інтелігенції;

забезпечення необхідних умов для реалізації прав інтелектуальної власності;

забезпечення належного рівня безпеки експлуатації промислових, сільськогосподарських і військових об'єктів, споруд та інженерних мереж;

в екологічній сфері:

здійснення комплексу заходів, які гарантують екологічну безпеку ядерних об'єктів і надійний радіаційний захист населення та довкілля, зведення до мінімуму впливу наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

впровадження у виробництво сучасних, екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, підвищення ефективності використання природних ресурсів, розвиток технологій переробки та утилізації відходів;

поліпшення екологічного стану річок України, насамперед басейну р. Дніпро, та якості питної води;

запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів та поліпшення їх екологічного стану;

стабілізація та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах Донецько-Придніпровського регіону;

недопущення неконтрольованого ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин і матеріалів, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин, організмів;

реалізація заходів щодо зменшення негативного впливу глобальних екологічних проблем на стан екологічної безпеки України, розширення її участі у міжнародному співробітництві з цих питань;

у соціальній та гуманітарній сферах:

істотне посилення соціальної складової економічної політики, реальне підвищення життєвого рівня населення, передусім на основі піднесення вартості оплати праці, своєчасної виплати заробітної плати та гарантованих законом соціальних виплат, посилення цільової спрямованості матеріальної підтримки, зниження рівня безробіття;

створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві;

збереження та зміцнення демографічного і трудових ресурсного потенціалу країни; подолання кризових демографічних процесів;

створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я, ліквідації алкоголізму, наркоманії, інших негативних явищ; ліквідація бездоглядності, безпритульності та бродяжництва серед дітей і підлітків; в інформаційній сфері: забезпечення інформаційного суверенітету України; вдосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури та ресурсів, впровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну; активне залучення засобів масової інформації до запобігання і протидії корупції, зловживанням службовим становищем, іншим явищам, які загрожують національній безпеці України (Абзац шістдесят сьомий частини другої статті 8 в редакції Закону № 4711-VI від 17.05.2012); забезпечення неухильного дотримання конституційного права громадян на свободу слова, доступу до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність засобів масової інформації, дискримінації в інформаційній сфері і переслідування журналістів за політичні позиції; вжиття комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору та протидії монополізації інформаційної сфери України.

Стаття 9. Повноваження суб'єктів забезпечення національної безпеки

Відповідно до Конституції і законів України:

Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, Верховний головнокомандувач Збройних сил України і голова Ради національної безпеки і оборони України здійснює загальне керівництво у сферах національної безпеки та оборони України;

Верховна Рада України в межах повноважень, визначених Конституцією України, визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики, основи національної безпеки, формує законодавчу базу в цій сфері, схвалює рішення з питань введення надзвичайного і воєнного стану, мобілізації, визначення загальної структури, чисельності, функцій Збройних сил України та інших військових формувань, створених відповідно до законів України;

Рада національної безпеки і оборони України координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сферах національної безпеки і оборони; з урахуванням змін у геополітичній

обстановці вносить Президенту України пропозиції щодо уточнення Стратегії національної безпеки України та Воєнної доктрини України;

Кабінет Міністрів України як вищий орган у системі органів виконавчої влади забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, обороноздатності, національної безпеки України, громадського порядку і боротьби із злочинністю;

Національний банк України відповідно до основних засад грошово-кредитної політики визначає та проводить грошово-кредитну політику в інтересах національної безпеки України;

міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Служба безпеки України та Служба зовнішньої розвідки України в межах своїх повноважень забезпечують виконання передбачених Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України завдань, здійснюють реалізацію концепцій, програм у сфері національної безпеки, підтримують у стані готовності до застосування сили та засоби забезпечення національної безпеки (Абзац сьомий статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3200-IV від 15.12.2005);

місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування забезпечують вирішення питань у сфері національної безпеки, віднесених законодавством до їхньої компетенції;

воєнна організація держави забезпечує оборону України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності кордонів; протидіє зовнішнім загрозам воєнного характеру;

правоохоронні органи ведуть боротьбу із злочинністю і протидіють тероризму, забезпечують захист і врятування населення в разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характерів;

суди загальної юрисдикції здійснюють судочинство у справах про злочини, що завдають шкоди національній безпеці України;

прокуратура України здійснює повноваження у сфері національної безпеки України відповідно до Конституції України та Закону України "Про прокуратуру України;

громадяни України через участь у виборах, референдумах та через інші форми безпосередньої демократії, а також через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які вони обирають, реалізують національні інтереси, добровільно і в порядку виконання конституційних обов'язків здійснюють заходи, визначені законодавством України щодо забезпечення її національної безпеки;

як безпосередньо, так і через об'єднання громадян привертають увагу суспільних і державних інститутів до небезпечних явищ і процесів у різних сферах життєдіяльності країни; у

законний спосіб і законними засобами захищають власні права та інтереси, а також власну безпеку.

Стаття 10. Основні функції суб'єктів забезпечення національної безпеки України

Основними функціями суб'єктів забезпечення національної безпеки є:

вироблення і періодичне уточнення Стратегії національної безпеки України і Военної доктрини України, доктрин, концепцій, стратегій і програм у сфері національної безпеки, планування і здійснення конкретних заходів щодо протидії і нейтралізації загроз національним інтересам України;

створення нормативно-правової бази, необхідної для ефективного функціонування системи національної безпеки;

удосконалення її організаційної структури;

комплексне кадрове, фінансове, матеріальне, технічне, інформаційне та інше забезпечення життєдіяльності складових (структурних елементів) системи;

підготовка сил та засобів суб'єктів системи до їх застосування згідно з призначенням;

постійний моніторинг впливу на національну безпеку процесів, що відбуваються в політичній, соціальній, економічній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній, військовій та інших сферах, релігійному середовищі, міжетнічних стосунках;

прогнозування змін, що відбуваються в них, та потенційних загроз національній безпеці;

систематичне спостереження за станом і проявами міжнародного та інших видів тероризму;

прогнозування, виявлення та оцінка можливих загроз, дестабілізуючих чинників і конфліктів, причин їх виникнення та наслідків прояву;

розроблення науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень з метою захисту національних інтересів України;

запобігання та усунення впливу загроз і дестабілізуючих чинників на національні інтереси;

локалізація, деескалація та врегулювання конфліктів і ліквідація їх наслідків або впливу дестабілізуючих чинників;

оцінка результативності дій щодо забезпечення національної безпеки та визначення витрат на ці цілі;

участь у двосторонньому і багатосторонньому співробітництві в галузі безпеки, якщо це відповідає національним інтересам України;

спільне проведення планових та оперативних заходів у рамках міжнародних організацій та договорів у галузі безпеки.

Стаття 11. Контроль за здійсненням заходів щодо забезпечення національної безпеки

Контроль за реалізацією заходів у сфері національної безпеки здійснюється відповідно Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Радою національної безпеки і оборони України в межах їх повноважень, визначених Конституцією і законами України.

Стаття 12. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. З набранням чинності цим Законом втрачає чинність Концепція (основи державної політики) національної безпеки України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 року (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 10, ст. 85; 2001 р., № 9, ст. 38).

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 19 червня 2003 року, № 964-IV

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

Указ Президента України
“ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ РІЧНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ
СПІВРОБІТНИЦТВА “УКРАЇНА — НАТО” НА 2012 РІК”

З метою реалізації положень Закону України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, зокрема в частині продовження конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору з усіх питань, що становлять взаємний інтерес, виконання рішень, прийнятих під час засідань Комісії “Україна — НАТО” 4 квітня 2008 року у м. Бухаресті та 3 грудня 2008 року у м. Брюсселі, відповідно до пунктів 1, 3 і 17 частини першої статті 106 Конституції України, **п о с т а н о в л я ю**:

1. Затвердити Річну національну програму співробітництва “Україна — НАТО” на 2012 рік (далі — Річна національна програма), що додається.

2. Кабінету Міністрів України:

розробити та затвердити у місячний строк план заходів із виконання у 2012 році Річної національної програми;

забезпечити координацію діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади з реалізації Річної національної програми.

3. Центральним органам виконавчої влади за участю інших державних органів готувати та подавати щоквартально до 5 числа місяця, що настає за звітним періодом, Кабінету Міністрів України — звіти, а Міністерству закордонних справ України — інформацію про стан реалізації плану заходів із виконання у 2012 році Річної національної програми для подальшого інформування Президента України.

4. Державному комітету телебачення і радіомовлення України, Міністерству закордонних справ України, іншим центральним органам виконавчої влади забезпечити регулярне інформування громадськості про хід та результати реалізації у 2012 році Річної національної програми.

5. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ, 19 квітня 2012 року,

№ 273/2012

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України

від 19 квітня 2012 року № 273/2012

Річна національна програма співробітництва “Україна — НАТО” на 2012 рік

Відносини України з Організацією Північноатлантичного договору мають вагомe значення для забезпечення регіональної та міжнародної безпеки.

Україна продовжуватиме конструктивне партнерство з Альянсом, як це передбачено Законом України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, з усіх питань, визначених відповідними двосторонніми документами, що становлять взаємний інтерес, із дотриманням принципів, зафіксованих у Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, підписаній 9 липня 1997 року, і в Декларації про її доповнення від 21 серпня 2009 року.

З метою забезпечення максимальної результативності конструктивного партнерства з Альянсом з питань, що становлять взаємний інтерес, буде продовжено виконання річних національних програм співробітництва “Україна — НАТО”.

Виконання Річної національної програми співробітництва “Україна — НАТО” на 2012 рік (далі — Програма) сприятиме продовженню внутрішньодержавних реформ у безпековій, оборонній, економічній, правовій та інших сферах з урахуванням досвіду виконання відповідних програм протягом 2009—2011 років. Програма відповідає визначеним Президентом України завданням щодо проведення широкомасштабних внутрішніх реформ, а також програмним засадам діяльності Уряду України.

Реалізація визначених Програмою пріоритетів на поточний рік забезпечуватиметься шляхом розроблення і виконання плану заходів із виконання у 2012 році Програми, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Україна заінтересована у продовженні взаємовигідного співробітництва з Організацією Північноатлантичного договору і отриманні консультативно-дорадчої та іншої допомоги з боку Альянсу і держав — членів Альянсу у процесі виконання Програми.

Розділ І.

ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ

1.1. Внутрішня політика

1.1.1. Демократичні реформи

Україна продовжуватиме реалізацію політики зі зміцнення демократії, забезпечення верховенства права, захисту прав і свобод людини, дотримання принципу здійснення державної

влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову, принципів незалежності суддів, поваги до прав національних меншин, недопущення дискримінації особи за політичними, релігійними, етнічними або іншими ознаками.

1.1.1.1. Проведення вільних і чесних виборів

Одним із пріоритетів України на шляху до зміцнення демократії є створення дієвої та прозорої виборчої системи.

Вибори народних депутатів України проводитимуться у вільний і прозорий спосіб із дотриманням міжнародних стандартів проведення демократичних виборів, а також вимог національного законодавства.

Україна і надалі вдосконалюватиме виборчу систему з урахуванням рекомендацій Європейської комісії “За демократію через право” (Венеціанська комісія) та Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ.

Середньострокова ціль — удосконалити на комплексній та системній основі регулювання питань проведення виборів в Україні.

Пріоритетне завдання на поточний рік — забезпечити участь офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій, громадських організацій під час проведення виборів народних депутатів України.

1.1.1.2. Зміцнення демократичних інститутів

Важливим завданням у демократичній державі є утвердження прав територіальної громади як первинного суб’єкта місцевого самоврядування, удосконалення існуючих та запровадження нових механізмів місцевої демократії.

Створення дієвих інститутів місцевої демократії дасть змогу подолати віддаленість громадян від влади, що стане передумовою для суттєвого розширення прав і свобод кожного громадянина, децентралізації влади та підвищення ефективності управління на місцевому рівні.

Одним із визначальних для місцевої демократії є інститут місцевих референдумів. Необхідно забезпечити практичну можливість реалізації такої форми безпосередньої демократії, як місцевий референдум, виробити простий, доступний для кожного члена територіальної громади механізм його проведення.

Середньострокова ціль — продовжити роботу з удосконалення засад здійснення місцевого самоврядування.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити супроводження у Верховній Раді України законопроектів про місцевий референдум і про внесення змін до Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування” (нова редакція);

розробити проекти концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні і плану заходів з її реалізації (з урахуванням основних стратегічних напрямів реформування місцевого самоврядування в Україні, схвалених на Міжнародних муніципальних слуханнях “Розвиток належного врядування на місцевому та регіональному рівнях”).

1.1.1.3. Захист прав і свобод людини

Згідно з Конституцією України утвердження та забезпечення прав і свобод людини і громадянина є головним обов’язком держави.

Україна є учасницею більшості найважливіших міжнародних договорів у сфері захисту прав і свобод людини, зокрема Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколів до неї, Конвенції про права дитини та факультативних протоколів до неї, Конвенції Організації Об’єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

Україна забезпечує виконання своїх зобов’язань у частині реалізації рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини.

Україна докладає зусиль до поліпшення умов тримання засуджених в установах виконання покарань, осіб, узятих під варту, та затриманих осіб.

Середньострокові цілі:

модернізувати Державну кримінально-виконавчу службу України шляхом розроблення нових моделей установ виконання покарань та створення умов для функціонування служби пробації, що відповідатимуть європейським вимогам і стандартам та гарантуватимуть право засуджених на захист людської гідності, належні умови тримання, реалізацію інших прав і свобод;

продовжувати роботу із запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню з особами, які тримаються в установах виконання покарань, та із поступового наближення умов тримання осіб до європейських норм;

сприяти вдосконаленню альтернативних методів розв’язання спорів;

здійснити заходи щодо виконання Закону України “Про безоплатну правову допомогу”.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

створити належні умови для виправлення засуджених, здобуття ними освіти і набуття професії, їх соціальної адаптації в суспільстві, розвитку матеріально-технічної бази установ виконання покарань та слідчих ізоляторів;

визначити на законодавчому рівні механізм реалізації права на безоплатну правову допомогу для вразливих верств населення;

сприяти впровадженню процедури медіації;

оптимізувати систему професійної підготовки та підвищення кваліфікації персоналу Державної пенітенціарної служби України.

1.1.1.4. Захист прав національних меншин

Українська держава гарантує громадянам України незалежно від їх етнічного походження, раси, релігійних переконань, мови або інших ознак рівні політичні, економічні, соціальні та культурні права.

Гарантії прав і свобод національних меншин закріплені в Конституції України, Декларації прав національностей України, Законі України “Про національні меншини в Україні”, інших нормативно-правових актах, а також Рамковій конвенції Ради Європи про захист національних меншин, ратифікованій Законом України від 9 грудня 1997 року № 703/97-ВР, Європейській хартії регіональних мов або мов меншин, ратифікованій Законом України від 15 травня 2003 року № 802-IV, які є частиною національного законодавства України. Україна виконує зобов’язання щодо захисту прав національних меншин, узятих відповідно до конвенцій і декларацій ООН, документів ОБСЄ та Ради Європи.

Держава надає підтримку громадським організаціям національних меншин під час проведення культурно-мистецьких і мовно-просвітницьких заходів.

Україна реалізовує своє суверенне право зміцнювати позиції української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, враховуючи при цьому зобов’язання за Рамковою конвенцією Ради Європи про захист національних меншин та відповідні політичні зобов’язання в рамках ОБСЄ.

Україна забезпечує створення необхідних умов для повернення, облаштування, соціальної адаптації та інтеграції депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що є важливим напрямом національної політики та має велике значення для збереження соціально-економічної стабільності, забезпечення національної безпеки і зміцнення міжнародного авторитету держави. З цією метою Україна й надалі працюватиме над розширенням законодавчої бази у сфері відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою.

Середньострокові цілі:

продовжити роботу з удосконалення нормативно-правової бази з питань забезпечення захисту прав національних меншин з метою приведення її у відповідність із положеннями міжнародних договорів у цій сфері;

докладати подальших зусиль для забезпечення представництва національних меншин у парламенті та органах місцевого самоврядування.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проект концепції державної етнонаціональної політики України;

ужити заходів щодо продовження на період до 2015 року дії Програми розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулися на проживання в Україну, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство на період до 2010 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 року № 637.

1.1.1.5. Свобода слова

Неухильне дотримання принципів свободи слова та відкритості діяльності органів державної влади, забезпечення безперешкодного доступу громадян до інформації, недопущення будь-яких проявів цензури та перешкоджання професійній діяльності журналістів залишаються пріоритетними напрямками інформаційної політики України, що реалізується у постійному конструктивному діалозі з громадськістю.

В Україні створено належні умови для діяльності вільних і незалежних засобів масової інформації, досягнення європейських стандартів свободи слова та доступу до інформації, утвердження відкритого, прозорого, конкурентного інформаційного простору.

Забезпечується постійне вдосконалення законодавства з питань захисту прав людини на свободу слова, вільний доступ до інформації, прозорість відносин власності стосовно засобів масової інформації та безперешкодної реалізації цих прав, а також посилення відповідальності за порушення вимог законодавства про засоби масової інформації.

Державна політика в інформаційній сфері спрямована на запобігання виникненню таких проблем, як порушення професійних прав журналістів, втручання в редакційну політику з боку власників засобів масової інформації, адміністративний тиск працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування на журналістів.

Середньострокові цілі:

удосконалити з залученням громадськості нормативно-правову базу з питань забезпечення захисту гарантованих державою прав на свободу думки і слова, зокрема прав журналістів на вільне висловлювання поглядів і переконань;

створити Суспільне телебачення і радіомовлення України;

внести до законодавства зміни щодо забезпечення прозорості відносин власності стосовно засобів масової інформації.

Пріоритетні завдання на поточний рік — розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти щодо:

захисту професійної діяльності журналістів;

реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації.

1.1.1.6. Сприяння розвитку громадянського суспільства

Однією із засад внутрішньої політики України є утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави.

Триває реалізація Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 року № 1035-р.

З метою розширення можливостей участі громадськості у формуванні та реалізації органами виконавчої влади державної політики проводяться консультації з громадськістю з важливих питань державного і суспільного життя, забезпечується робота громадських рад при зазначених органах. Створено умови для проведення інститутами громадянського суспільства громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади.

Україна і надалі вживатиме заходів щодо створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства та діяльності його інститутів, підвищення рівня відкритості і прозорості процесу прийняття державних рішень, посилення громадського контролю за діяльністю органів влади, у тому числі демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони України.

Україна заінтересована у продовженні співробітництва з Альянсом у рамках діяльності Мережі партнерства “Україна — НАТО” під егідою Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня (далі — Мережа партнерства “Україна — НАТО”).

Середньострокові цілі:

удосконалити нормативно-правову базу з питань підтримки діяльності інститутів громадянського суспільства;

продовжити залучення громадських організацій до процесу проведення внутрішньодержавних реформ;

удосконалити нормативно-правову базу з питань забезпечення відкритості і прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

сприяти залученню громадських організацій до реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні в рамках Мережі партнерства “Україна — НАТО”;

сприяти з метою формування свідомої громадянської позиції щодо державної політики співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору посиленню взаємодії між експертами з питань безпеки та суспільством;

сприяти активізації взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади з громадськими радами при таких органах для спільного здійснення заходів співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору.

1.1.2. Забезпечення верховенства права

1.1.2.1. Боротьба з корупцією

Запобігання та протидія корупції залишатимуться складовою державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян. Успішне виконання таких завдань створить умови для поліпшення інвестиційного клімату.

Успішно працює Національний антикорупційний комітет, створений при Президентові України Указом Президента України від 26 лютого 2010 року № 275, на який покладено проведення системного аналізу стану корупції в Україні, розроблення антикорупційних заходів.

З урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду Україна виконуватиме вимоги законодавчих актів з питань запобігання та протидії корупції.

Під час планування та здійснення заходів, спрямованих на запобігання та протидію корупції, Україна враховуватиме рекомендації Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD).

З метою вироблення антикорупційних інструментів, утвердження принципів етичної поведінки серед персоналу національного сектору безпеки і оборони Україна бере активну участь в адаптації механізмів Ініціативи Північноатлантичного альянсу в рамках Програми “Партнерство заради миру” щодо формування системи прозорості та довіри в безпекових і оборонних інституціях.

Середньострокові цілі:

забезпечити виконання рекомендацій Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD);

удосконалити нормативно-правову базу з питань запобігання та протидії корупції;

забезпечити формування у суспільстві негативного ставлення до корупції шляхом підвищення рівня правової свідомості населення і обізнаності громадян із зазначеним явищем через засоби масової інформації, а також шляхом ужиття відповідних заходів;

організувати ефективну взаємодію органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у сфері формування і реалізації державної антикорупційної політики;

установити чіткі та прозорі правила фінансування політичних партій, створити належні умови для здійснення відповідного громадського контролю;

забезпечити реалізацію Національної антикорупційної стратегії на 2011—2015 роки, затвердженої Указом Президента України від 21 жовтня 2011 року № 1001, шляхом виконання

Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011—2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1240;

продовжити запровадження принципів Ініціативи НАТО в рамках Програми “Партнерство заради миру” щодо формування системи прозорості та довіри у безпекових і оборонних інституціях;

завершити здійснення заходів з імплементації норм Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції, ратифікованої Законом України від 18 жовтня 2006 року № 251-V, та Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, ратифікованої Законом України від 18 жовтня 2006 року № 252-V.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити виконання заходів, передбачених на 2012 рік Державною програмою щодо запобігання і протидії корупції на 2011—2015 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1240;

забезпечити супроводження у Верховній Раді України законопроекту про правила етичної поведінки;

започаткувати проведення на постійній основі інформаційно-роз’яснювальних кампаній з метою формування у суспільстві негативного ставлення до корупції;

продовжити розроблення та запровадження навчальних заходів для підвищення рівня підготовки фахівців у сфері боротьби з корупцією в межах реалізації Ініціативи НАТО в рамках Програми “Партнерство заради миру” щодо розбудови системи прозорості та довіри у безпекових та оборонних інституціях;

ужити заходів щодо започаткування проектів міжнародної технічної допомоги у сфері реалізації антикорупційної політики;

забезпечити взаємодію з громадянським суспільством у питаннях формування, реалізації та моніторингу імплементації антикорупційної політики;

внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про спеціально уповноважений орган з питань антикорупційної політики та забезпечити його супроводження у Верховній Раді України.

1.1.2.2. Реформування системи кримінальної юстиції

Реформування системи кримінальної юстиції є одним з основних напрямів національної внутрішньої політики, реалізація якого потребує злагоджених, чітких дій усіх заінтересованих інституцій та приведення їх у відповідність із міжнародними стандартами.

Реформування системи кримінальної юстиції проводитиметься з урахуванням основної мети — захисту прав людини на засадах їх рівності та справедливості.

Середньострокова ціль — забезпечити реформування системи кримінальної юстиції, що передбачає вдосконалення кримінального, кримінально-процесуального законодавства та системи правоохоронних органів відповідно до міжнародних стандартів.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

привести законодавство у сфері провадження адвокатської діяльності у відповідність з європейськими стандартами шляхом прийняття Закону України “Про адвокатуру”;

забезпечити супроводження у Верховній Раді України проекту Кримінального процесуального кодексу України.

1.1.2.3. Реформа державного управління

Одним з основних інструментів виконання функцій та завдань держави є державне управління. Україна здійснює на постійній основі заходи з підвищення ефективності державного управління, зокрема, шляхом удосконалення системи та структури органів виконавчої влади, запровадження європейських стандартів державної служби та підвищення її престижу, упорядкування діяльності з надання адміністративних послуг, запровадження елементів електронного урядування.

Середньострокова ціль — впровадження суспільно орієнтованого та прозорого механізму державного управління, забезпечення надання фізичним і юридичним особам високоякісних адміністративних послуг, а також підвищення рівня професіоналізму державних службовців шляхом реформування державної служби та створення належної правової бази у зазначеній сфері згідно з європейськими стандартами.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити супроводження у Верховній Раді України проекту Закону України “Про адміністративні послуги”;

забезпечити внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Адміністративно-процедурного кодексу України, підготовленого з урахуванням рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи.

1.1.2.4. Боротьба з відмиванням коштів

Україна і надалі проводитиме активну боротьбу з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму. З цією метою продовжуватимуться підготовка і виконання щорічних планів заходів із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Середньострокові цілі:

здійснити комплекс заходів, спрямованих на імплементацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про

фінансування тероризму, ратифікованої Законом України від 17 листопада 2010 року № 2698-VI;

забезпечити виконання рекомендацій експертів Спеціального комітету експертів Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів (MONEYVAL), наданих за результатами III раунду оцінки України;

продовжити здійснення заходів, спрямованих на виконання Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, ратифікованої Законом України від 12 вересня 2002 року № 149-IV.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити поглиблення співробітництва з міжнародними організаціями, зокрема участь у засіданнях, семінарах, конференціях та інших заходах з питань боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, які проводяться під егідою Організації Об'єднаних Націй, Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Ради Європи, Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Егмонтської групи підрозділів фінансової розвідки;

продовжити роботу з укладення двосторонніх міжнародних договорів України про співробітництво з питань боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму.

1.2. Економічні питання

Здійснюватиметься виконання Програми економічних реформ України на 2010—2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, яка визначає основні напрями вдосконалення в усіх сферах економіки з метою створення стабільної фінансової системи, формування режиму максимального сприяння для бізнесу, модернізації інфраструктури та базових секторів економіки. Особлива увага приділяється заходам із підвищення ефективності соціального захисту, зокрема заходам із поліпшення якості і доступності освіти та медичного обслуговування.

Україна докладатиме максимальних зусиль для забезпечення стабільності фінансової системи, активізації кредитування реального сектору економіки, проведення глибоких інституціональних реформ, активізації залучення інвестицій у модернізацію економіки, створення сприятливих умов для провадження виробничої діяльності, що дасть змогу закріпити позитивну тенденцію до зростання національної економіки та підвищити рівень її адаптованості до нових загроз.

1.2.1. Досягнення макроекономічної стабільності

У 2012 році основні зусилля Уряду України будуть спрямовані на збереження високих темпів економічного зростання за рахунок інноваційно-інвестиційної складової, справедливої оплати праці, повноцінного відновлення робочої сили та впровадження стимулів до збільшення індивідуальних доходів громадян шляхом підвищення продуктивності праці з метою досягнення головної мети розвитку — підвищення добробуту населення України.

У рамках другого етапу реформ (2011 і 2012 роки) продовжуватиметься здійснення заходів, спрямованих на розбудову сучасної, сталої, відкритої та конкурентоспроможної економіки, формування базових принципів поліпшення пенсійного забезпечення громадян, перехід до принципу адресності всіх видів соціальної підтримки і реформування у сферах медицини та освіти.

Планується завершити проведення бюджетної та податкової реформ, забезпечити стимулюючий характер їх впливу на економічні процеси, зменшити структурні диспропорції та провести фінансове оздоровлення, перш за все в енергетиці, агропромисловому комплексі та житлово-комунальному господарстві, суттєво збільшити обсяги інвестицій у ці сфери.

Прогнозується, що темпи зростання реального валового внутрішнього продукту у 2012 році становитимуть щонайменше 103,9 відсотка, а індекс споживчих цін (грудень до грудня 2011 року) не перевищить 107,9 відсотка.

У середньостроковій перспективі очікується переважання якісних структурних зрушень у економіці у бік посилення ролі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку, а також суттєве вдосконалення ринкових інститутів, поглиблення європейської інтегрованості української економіки та поступове досягнення європейських стандартів життя населення.

Середньострокові цілі:

забезпечити темпи зростання реального валового внутрішнього продукту на рівні 105—106 відсотків у середньому за рік;

досягти до 2014 року рівня інфляції 5—6 відсотків;

оптимізувати податкову систему шляхом зниження податкового навантаження, розширення бази оподаткування;

поліпшити підприємницький клімат, забезпечити проведення активної інвестиційної політики та модернізації інфраструктури, а також реформування ключових секторів економіки;

скоротити дефіцит бюджету в секторі державного управління до рівня 2 відсотків у 2013 і 2014 роках;

забезпечити максимальну прозорість приватизаційних процесів, створити прозорий ринок землі;

поліпшити умови життєдіяльності громадян шляхом розвитку економіки як базису для підвищення рівня зайнятості, зростання доходів населення, зниження темпів інфляції через збільшення обсягу пропонування товарів і послуг;

забезпечити макроекономічну стабільність шляхом утримання відносно низького рівня інфляції, стабілізації та оздоровлення фінансової системи;

відновити довгострокове кредитування реального сектору економіки та домогосподарств;

забезпечити підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг, нарощення їх експорту та створення умов для імпортозаміщення;

зменшити диспропорції у розвитку регіонів, зокрема, шляхом підвищення їх інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності завдяки ефективному використанню наявного економічного потенціалу, а також стимулювати на регіональному рівні розвиток економіки та залучення інвестицій.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити стабільність грошової одиниці України;

забезпечити розвиток державно-приватного партнерства з метою підвищення конкурентоспроможності економіки та стимулювання інвестиційної діяльності;

забезпечити умови для соціально-економічного зростання;

посилити роль регіонів у забезпеченні зростання економіки та їх відповідальність за розв'язання соціальних проблем.

1.2.2. Оптимізація ролі держави та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності

Здійснюватимуться заходи з удосконалення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, поліпшення інвестиційного клімату, розвитку підприємництва та конкуренції на внутрішньому ринку, розв'язання проблем підприємництва, спрощення процедури реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та видачі їм документів дозвільного характеру, розроблення нових форм фінансової та матеріально-технічної підтримки, навчання та підвищення кваліфікації населення з орієнтацією на провадження підприємницької діяльності.

Середньострокові цілі:

удосконалити національну політику щодо малого та середнього підприємництва з урахуванням європейської політики у цій сфері;

удосконалити законодавчу базу для сприяння розвитку малого і середнього підприємництва;

удосконалити дозвільну систему у сфері господарської діяльності шляхом законодавчого врегулювання питань щодо скасування документів дозвільного характеру, які є недоцільними та економічно необґрунтованими;

активізувати фінансово-кредитну та інформаційну підтримку суб'єктів малого підприємництва;

підвищити рівень доступності кредитів для суб'єктів малого та середнього підприємництва;

підвищити конкурентоспроможність малих і середніх підприємств на інвестиційно-інноваційній основі;

гармонізувати нормативно-правову базу у сфері захисту прав споживачів з європейською; посилити гарантії прав власності, мінімізувати втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання, зменшити інвестиційні ризики.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити впорядкування та спрощення процедури отримання документів дозвільного характеру;

забезпечити впровадження в Україні принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи;

залучити ресурси міжнародної технічної допомоги з метою сприяння забезпеченню інноваційної спрямованості підприємництва, правової, фінансової та організаційної підтримки перспективних інвестиційних та інноваційних проектів у сфері малого підприємництва, стимулювання розвитку венчурного капіталу, лізингу, факторингу, розроблення і реалізації кластерних проектів;

сприяти розвитку експортної діяльності українських підприємств, створенню системи підтримки експортної діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва;

забезпечити на належному рівні захист прав споживачів.

1.2.3. Енергетична безпека

Україна і надалі продовжуватиме здійснення заходів щодо диверсифікації джерел і шляхів постачання енергоресурсів, технологій енергозабезпечення, забезпечення безпеки та надійності функціонування атомної енергетики, реформування енергетичного сектору, підвищення енергоефективності та енергозбереження, збільшення обсягу використання альтернативних джерел енергії.

Відповідно до Енергетичної стратегії України на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 року № 145-р, а також у рамках співробітництва з європейськими інституціями в енергетичній сфері здійснюватиметься подальша інтеграція Об'єднаної енергетичної системи України в об'єднання європейських енергосистем ENTSO-E (континентальна Європа).

Україна забезпечуватиме виконання зобов'язань, які випливають з її членства в Енергетичному Співтоваристві.

Україна продовжуватиме реалізацію положень Спільної заяви за результатами Спільної “ЄС — Україна” міжнародної конференції щодо модернізації газотранзитної системи України, підписаної 23 березня 2009 року.

Середньострокові цілі:

продовжити створення сприятливих умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у розвиток енергетичної галузі України;

продовжити здійснювати заходи щодо інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України в об'єднання європейських енергосистем ENTSO-E (континентальна Європа);

продовжити здійснення заходів для подальшої реалізації проекту розвитку Євро-Азіатського нафтотранспортного коридору для транспортування каспійської нафти на європейський ринок територією України;

забезпечити диверсифікацію джерел, постачальників, маршрутів та засобів постачання енергетичних ресурсів, що імпортуються в Україну, в тому числі ядерного палива і ядерних матеріалів.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

здійснити заходи щодо отримання коштів для проведення технічного дослідження можливості синхронної інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України та енергетичної системи Республіки Молдова в об'єднання європейських енергосистем ENTSO-E (континентальна Європа) за рахунок фондів спільної операційної програми прикордонного співробітництва “Румунія — Україна — Республіка Молдова 2007—2013 роки”;

вивчити досвід держав — членів НАТО щодо забезпечення енергетичної безпеки, зокрема, шляхом продовження співробітництва у рамках Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань економічної безпеки;

під егідою Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань економічної безпеки разом з експертами НАТО провести аналіз даних про існуючі та потенційні загрози для безпечного функціонування об'єктів атомної енергетики, магістральних нафтопроводів та ліній електропередач, у тому числі внаслідок протиправного втручання в їх роботу;

втілювати положення енергетичного розділу стенд-бай домовленостей України з МВФ з урахуванням зростання ціни на газ.

1.3. Зовнішня політика

Україна з урахуванням своїх національних інтересів проводить збалансовану зовнішню політику, що ґрунтується на принципах міжнародного права, зокрема принципах рівноправності та взаємовигідного співробітництва.

Україна продовжуватиме розвивати політичний діалог та практичне співробітництво з Альянсом у всіх сферах, які становлять взаємний інтерес, для активізації внутрішньодержавних демократичних перетворень, сприяння реалізації політики європейської інтеграції, а також зміцнення своїх позицій на міжнародній арені.

1.3.1. Конструктивне партнерство з Організацією Північноатлантичного договору у сфері підтримання безпеки євроатлантичного простору. Участь і підтримка миротворчих операцій і місій під егідою Альянсу

Україна продовжуватиме робити свій внесок у справу підтримання миру і стабільності на євроатлантичному просторі та поза його межами, братиме активну участь в операціях та місіях під егідою Альянсу в Ісламській Республіці Афганістан та Косові.

Триватиме військово-морське співробітництво України та Альянсу в рамках антитерористичної операції НАТО в Середземному морі “Активні зусилля”. Здійснюватимуться далі кроки для практичного виконання зобов’язань України щодо участі Збройних сил України в Силах реагування НАТО.

Україна і надалі надаватиме підтримку миротворчим та гуманітарним місіям і операціям Альянсу, продовжуватиме здійснювати практичні кроки з метою внеску в антипіратські операції.

Середньострокові цілі:

проводити засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ, міністрів оборони держав — членів Альянсу та глав дипломатичних представництв держав — членів Альянсу;

розробити механізм проведення консультацій у форматі Комісії “Україна — НАТО” в разі виникнення прямої загрози суверенітету, незалежності, територіальній цілісності та непорушності кордонів України;

продовжувати участь українського миротворчого контингенту та миротворчого персоналу у миротворчих місіях і операціях Альянсу;

здійснювати підготовку підрозділів спеціального призначення Служби безпеки України для участі в операціях Альянсу у сфері боротьби з тероризмом;

вивчати можливість взаємодії України з НАТО у питаннях протиракетної оборони.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

розвивати діалог України з Альянсом шляхом проведення засідань Комісії “Україна — НАТО”, у тому числі на основі узгодженого з Альянсом річного плану заходів у рамках Комісії “Україна — НАТО”;

проводити експертні консультації “Україна — НАТО” на високому рівні та консультації спільних робочих груп з питань воєнної реформи, економічної безпеки, планування дій на випадок виникнення надзвичайної ситуації цивільного характеру, науки і захисту довкілля та з питань оборонно-технічного співробітництва в рамках Комісії “Україна — НАТО”;

проводити спільні засідання і консультації з Комітетом НАТО з питань політики та партнерства щодо вирішення актуальних питань зовнішньої політики України і співробітництва між Україною та Альянсом;

забезпечувати діяльність українського миротворчого контингенту в рамках участі у міжнародній миротворчій операції НАТО в Косові (КФОР);

забезпечити участь миротворчого персоналу України у проведенні операції Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) в Ісламській Республіці Афганістан;

надавати повітряний коридор для здійснення перельотів літаків військово-транспортної авіації Збройних сил держав — членів Альянсу через територію України в рамках участі в операції МССБ в Ісламській Республіці Афганістан;

забезпечити участь представників України у засіданнях Північноатлантичної ради НАТО (на рівні міністрів закордонних справ, міністрів оборони, постійних представників у форматі держав — контрибуторів МССБ, КФОР), Військового комітету НАТО (на рівні начальників генеральних штабів та військових представників у форматі держав — контрибуторів МССБ, КФОР), Комітету НАТО з питань політики проведення операцій;

забезпечити участь корабля Військово-Морських сил Збройних сил України у військово-морських операціях у Середземному морі в рамках операції Організації Північноатлантичного договору “Активні зусилля”, а також провадження діяльності первинного національного Контактного пункту операції Організації Північноатлантичного договору “Активні зусилля” та здійснення обміну інформацією про судна, що викликають підозру;

опрацювати питання можливої участі України в операції НАТО з протидії піратству “Океанський щит”;

продовжити планову підготовку підрозділів спеціального призначення Служби безпеки України для участі в операціях Альянсу з метою досягнення цілей партнерства шляхом участі у процесі планування та оцінки сил у рамках виконання Програми НАТО “Партнерство заради миру”;

продовжити консультації між Україною та НАТО з питань протиракетної оборони.

1.3.1.1. Забезпечення національного представництва в органах Альянсу

Місія України при НАТО на постійній основі забезпечує взаємозв'язок нашої держави з Альянсом.

Збройні сили України представлені шістьма офіцерами на посадах штабних елементів військових штабів Альянсу: один — у Міжнародному військовому штабі НАТО (м. Брюссель, Королівство Бельгія), два — у Стратегічному командуванні НАТО з операцій (м. Монс, Королівство Бельгія), один — у Стратегічному командуванні НАТО з трансформації (м. Норфолк, Сполучені Штати Америки), один — у штабі Об'єднаного командування Збройних сил НАТО (м. Брюссум, Королівство Нідерландів), один — у Штабі командування морського компонента регіонального командування Об'єднаних збройних сил НАТО “Південь” (м. Неаполь, Італійська Республіка).

Середньострокові цілі:

продовжити за консультативною допомогою представників Альянсу оптимізацію структури представництва Міністерства оборони України та Збройних сил України в робочих органах Альянсу;

здійснювати підготовку фахівців для заміщення посад, у тому числі керівних, у складі Місії України при НАТО, штабних елементів військових штабів Альянсу;

продовжити практику стажування представників Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних сил України в органах Альянсу.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити вивчення на належному рівні іноземних мов та професійну підготовку фахівців для заміщення посад у представництвах України в робочих органах та інституціях Альянсу;

провести планові ротації офіцерів Збройних сил України на посадах штабних елементів військових штабів Альянсу за результатами прозорого та альтернативного добору кандидатів із числа офіцерів Збройних сил України, які перебувають у резерві на заміщення посад штабних елементів військових штабів Альянсу;

забезпечити належну взаємодію командування Збройних сил України з командуванням НАТО під час залучення до ротацій Сил реагування НАТО.

1.3.2. Інтеграція в Європейський Союз

У контексті реалізації стратегічного курсу України на набуття членства в ЄС буде продовжено роботу щодо укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Розвиватиметься співробітництво з ЄС у сфері зовнішньої політики та політики безпеки, торговельно-економічній сфері, сфері юстиції, а також щодо дальшої інтеграції енергетичного сектору України в загальноєвропейський.

Середньострокові цілі:

забезпечити виконання Порядку денного асоціації “Україна — ЄС”;

ужити заходів щодо укладення та імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом;

розвивати співробітництво у рамках Меморандуму між Україною та Європейським Союзом про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі від 1 грудня 2005 року;

продовжити діалог між Україною та ЄС з метою запровадження Європейським Союзом у середньостроковій перспективі безвізового режиму для громадян України;

забезпечити використання Україною можливостей участі у проєктах у рамках ініціативи Європейського Союзу “Східне партнерство”, які становлять інтерес для України.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

ужити в установленому порядку заходів щодо укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка передбачатиме, зокрема, створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі;

продовжити виконання порядку денного асоціації “Україна — ЄС”;

продовжити виконання Програми всеохоплюючої інституційної розбудови у рамках ініціативи Європейського Союзу “Східне партнерство”;

продовжити реалізацію Національного плану з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, затвердженого Указом Президента України від 22 квітня 2011 року № 494;

забезпечити виконання Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб, ратифікованої Законом України від 15 січня 2008 року № 116-VI, та продовжити участь України в роботі Спільного комітету з питань реадмісії “Україна — ЄС” з метою проведення моніторингу виконання Угоди;

забезпечити виконання Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз, ратифікованої Законом України від 15 січня 2008 року № 117-VI, та продовжити участь України в роботі Спільного візового комітету “Україна — ЄС” з метою проведення моніторингу виконання Угоди та підготовки до укладення імплементаційних протоколів з державами — членами ЄС для реалізації положень зазначеної Угоди;

продовжити співробітництво з Місією Європейської комісії з надання допомоги у питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова (EUBAM);

продовжити співробітництво з ЄС у сфері зовнішньої та безпекової політики, зокрема, в рамках Спільної політики безпеки і оборони;

забезпечити здійснення заходів, передбачених Робочим планом співробітництва Збройних сил України і Секретаріату Ради ЄС (у рамках Спільної політики безпеки і оборони);

продовжити роботу з можливого розширення формату воєнно-політичного діалогу між Україною та ЄС, зокрема, щодо участі Міністра оборони України у неформальних засіданнях на рівні міністрів оборони держав — членів ЄС;

продовжити виконання Державної цільової програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України на 2008—2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 року № 974 (з наступними змінами);

залучати авіаційні транспортні засоби до перевезення вантажів та особового складу Збройних сил держав — членів ЄС, які беруть участь у миротворчих місіях і операціях ЄС;

забезпечити належну підготовку визначених підрозділів Збройних сил України до участі у багатонаціональних бойових тактичних групах ЄС;

забезпечити участь України у морській операції Європейського Союзу EU NAVFOR ATALANTA.

1.3.3. Розвиток добросусідських відносин із сусідніми державами

Україна прагне розбудовувати та зміцнювати добросусідські відносини із сусідніми державами на засадах всебічного розвитку, загально визнаних демократичних принципів і взаємності. Україна приділяє особливу увагу вирішенню питання договірно-правового оформлення Державного кордону.

Продовження конструктивного діалогу з Республікою Білорусь розглядається як ефективний механізм розвитку українсько-білоруських відносин та реалізації пріоритетних напрямів двостороннього співробітництва.

У рамках політичного діалогу з Республікою Молдова на міждержавному та міжвідомчому рівнях проводиться робота з вирішення низки питань економічного та прикордонного характеру, насамперед щодо демаркації центральної (придністровської) ділянки українсько-молдовського кордону.

Активно розвиваються відносини стратегічного партнерства з Республікою Польща у політичній, економічній та гуманітарній сферах. Важливими факторами двосторонніх відносин є інтенсивний діалог на найвищому рівні, високий рівень інвестиційного співробітництва, спільні зусилля, спрямовані на гарантування енергетичної безпеки. Плідною є взаємодія у підготовці до проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу,

здійснення спільного прикордонно-митного контролю, в тому числі з метою максимального полегшення прикордонного руху.

У рамках співробітництва з Російською Федерацією активізовано співробітництво у різних сферах на засадах прагматизму і взаємної вигоди. Здійснюються заходи, спрямовані на відновлення динаміки зростання у взаємній торгівлі, реалізації спільних масштабних проектів, активізації роботи над двосторонніми угодами. Сторони погодилися з необхідністю проведення модернізації всього комплексу торговельно-економічних зв'язків, зосередження уваги на реалізації проектів у ключових напрямках співробітництва — паливно-енергетичному комплексі, авіабудуванні та ракетно-космічній сфері, суднобудуванні, транспортному та енергетичному машинобудуванні, атомній енергетиці, сфері високих технологій, агропромислового комплексу, транскордонному співробітництві.

У відносинах з Румунією основна увага зосереджена на виробленні взаємоприйнятних рішень щодо розв'язання проблемних питань українсько-румунських відносин, розвитку співробітництва у сфері інтеграції України в європейські інституції.

Позитивна динаміка спостерігається у відносинах України і Словацької Республіки, яка активно підтримує євроінтеграційний курс нашої держави.

Двосторонні відносини України і Угорської Республіки характеризуються активним співробітництвом та практичною підтримкою Угорською Республікою євроінтеграційних прагнень України, проведенням інтенсивного міжвідомчого і регіонального діалогу.

Співробітництво з Турецькою Республікою характеризується формуванням відносин стратегічного характеру (створено Стратегічну раду високого рівня між Україною і Турецькою Республікою), що сприятиме реалізації ініціатив в економічній (розвиток транспортних коридорів, постачання енергоносіїв тощо) і політичній сферах, зміцненню безпеки та стабільності в Чорноморському регіоні в цілому.

Україна продовжить тісне співробітництво з Республікою Болгарія, Грузією, іншими державами Чорноморського регіону з метою створення всеохоплюючої смуги стабільності і безпеки.

Середньострокові цілі:

уживати заходів щодо продовження конструктивного співробітництва із сусідніми державами у сферах, що становлять взаємний інтерес;

завершити договірно-правове оформлення Державного кордону України;

забезпечити участь представників Збройних сил України у здійсненні заходів довіри та безпеки із сусідніми державами (Словацька Республіка, Республіка Польща, Угорська Республіка, Республіка Білорусь), що розроблені на підставі Віденського документа про заходи щодо зміцнення довіри і безпеки 2011 року.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити роботу з демаркації Державного кордону та делімітації акваторій Азовського і Чорного морів та Керченської протоки;

досягнути компромісного рішення щодо умов постачання, транзиту та ціни на природний газ, який постачається з Російської Федерації в Україну;

активізувати переговори з вирішення актуальних питань, пов'язаних із тимчасовим перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, на основі конструктивного діалогу та пошуку узгоджених рішень;

активізувати та поглибити галузеве співробітництво з Республікою Білорусь, у тому числі в рамках реалізації ініціативи Європейського Союзу “Східне партнерство”;

продовжити реалізацію Концепції інтегрованого управління кордонами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2010 року № 2031-р;

проводити заходи щодо здійснення контролю за військовою діяльністю у прикордонних районах зі Словацькою Республікою, Республікою Польща, Угорською Республікою, Республікою Білорусь на виконання двосторонніх угод та Віденського документа про заходи щодо зміцнення довіри і безпеки 2011 року.

1.3.4. Внесок у забезпечення регіональної безпеки. Участь у регіональних ініціативах

Україна й надалі братиме участь у регіональних ініціативах з метою забезпечення стабільності та безпеки регіону.

Україна братиме активну участь у співробітництві в рамках Організації за демократію та економічний розвиток — ГУАМ, у тому числі в заходах з розвитку взаємодії Організації з провідними міжнародними, зокрема регіональними, організаціями у сферах, що становлять взаємний інтерес.

Україна продовжуватиме співробітництво з державами — членами Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) у рамках її головних органів та органів, пов'язаних з ОЧЕС: Ради міністрів закордонних справ, Парламентської асамблеї, Чорноморського банку торгівлі та розвитку, Ділової ради і Міжнародного центру чорноморських досліджень.

Україна активно підтримуватиме ініціативи та дальший розвиток співробітництва у Чорноморському регіоні.

Пріоритетними напрямками розвитку співробітництва в рамках Співдружності Незалежних Держав є економічна (створення зони вільної торгівлі, інноваційний розвиток, продовольча безпека), соціальна сфери (пенсійне забезпечення, трудова міграція), безпекові питання (боротьба з наркоторгівлею, організованою злочинністю, нелегальною міграцією, торгівлею людьми), а також гуманітарна сфера (культура і мистецтво, охорона пам'яток, туризм, спорт).

Середньострокові цілі:

продовжити активне співробітництво в Чорноморському регіоні шляхом участі у регіональних ініціативах та перспективних міжнародних проектах;

забезпечити реалізацію Листа про наміри щодо створення спільної українсько-польсько-литовської бригади “УкрПолЛитБриг”;

продовжити активне співробітництво в рамках ініціатив Регіонального центру сприяння контролю над озброєнням (RACVIAC).

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити забезпечення активної участі України в діяльності Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) та органів, пов’язаних з ОЧЕС;

продовжити участь у діяльності Чорноморської групи Військово-Морського співробітництва (BLACKSEAFOR);

завершити роботу з опрацювання нормативно-правової бази щодо створення спільної українсько-польсько-литовської бригади “УкрПолЛитБриг” і підписання відповідної Технічної угоди;

участь у заходах, що проводяться в рамках діяльності Регіонального центру сприяння контролю над озброєнням (RACVIAC), із підтримання діалогу з питань здійснення контролю над озброєнням, зі зміцнення довіри та безпеки, реформування Збройних сил, здійснення демократичного контролю над державною воєнною організацією, забезпечення безпеки кордонів;

продовжити впровадження положень Документа про заходи зміцнення довіри та безпеки у військово-морській галузі на Чорному морі, прийнятого 25 квітня 2002 року Республікою Болгарія, Грузією, Румунією, Російською Федерацією, Турецькою Республікою і Україною;

продовжити роботу з узгодження з іноземними партнерами питання про започаткування зустрічей міністрів оборони держав Чорноморського регіону;

поглибити співробітництво берегових/прикордонних охоронних органів у рамках Форуму чорноморського прикордонного співробітництва;

участь у заходах, що проводяться в рамках діяльності Організації за демократію та економічний розвиток — ГУАМ, щодо боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та розповсюдженням наркотиків, протидії незаконній торгівлі зброєю, торгівлі людьми та нелегальній міграції.

1.3.5. Внесок у забезпечення розв’язання конфліктів мирним шляхом

Позиція України щодо врегулювання “заморожених” конфліктів на пострадянському просторі базується на таких принципах:

збереження суверенітету і територіальної цілісності держав;

розв'язання проблем виключно мирними способами, зокрема шляхом переговорів;
повага до прав людини і забезпечення прав національних меншин;
неприпустимість використання “косовського питання” як прецеденту.

Середньострокова ціль — уживати заходів щодо мирного врегулювання “заморожених” конфліктів у рамках міжнародних дипломатичних зусиль.

Пріоритетне завдання на поточний рік — активно сприяти проведенню переговорів щодо врегулювання придністровської проблеми у форматі “5+2”, налагодженню прямого діалогу між сторонами конфлікту, а також розв'язанню наявних соціальних, економічних, гуманітарних проблем між сторонами конфлікту.

1.3.6. Співробітництво з міжнародними організаціями

Україна надає винятково важливого значення зміцненню Організації Об'єднаних Націй як ефективного інструмента для розв'язання глобальних проблем міжнародного співтовариства, виходячи з необхідності належної реалізації Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй та Підсумкового документа Всесвітнього саміту 2005 року, докладає зусиль для реформування ООН, підвищення ефективності її діяльності, реформи Ради Безпеки ООН, посилення ролі Генеральної асамблеї ООН.

Україна як активний учасник Організації з безпеки і співробітництва в Європі заінтересована у використанні можливостей ОБСЄ для підвищення рівня національної безпеки, забезпечення територіальної цілісності, недоторканності державних кордонів, запобігання конфліктам і кризовим ситуаціям і врегулювання “заморожених” конфліктів, зміцнення демократії на європейському просторі, а також підтримання сталого економічного розвитку.

У контексті розвитку співробітництва з Радою Європи зусилля спрямовуватимуться на вдосконалення законодавства України у сфері захисту прав людини та утвердження верховенства права. Триватиме робота із забезпечення свободи засобів масової інформації, розвитку толерантного суспільства, що базується на демократичних стандартах, забезпечення реалізації прав національних меншин, рівності жінок та чоловіків, захисту дітей.

Середньострокові цілі:

продовжити роботу з розширення сфери залучення українських миротворців до проведення операцій та місій з підтримання миру під егідою ООН;

завершити виконання зобов'язань України, які випливають з її членства в Раді Європи;

продовжити роботу в рамках ОБСЄ з підвищення ефективності діяльності Організації в усіх вимірах — військово-політичному, економічному, довкільному та гуманітарному, зокрема в контексті реалізації спільних проектів.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити участь України в роботі Трійки ОБСЄ в 2012 році та розробити пріоритети головування України в ОБСЄ в 2013 році;

продовжити виконання Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України та Організацією з безпеки і співробітництва в Європі щодо проекту “ОБСЄ — Україна” стосовно утилізації запасів меланжу (компонента рідкого ракетного палива), ратифікованого Законом України від 15 квітня 2009 року № 1264-VI;

ужити заходів щодо виконання зобов'язань України, які випливають з її членства в Раді Європи, зокрема стосовно вдосконалення кримінально-процесуального законодавства, приведення функцій прокуратури у відповідність з європейськими стандартами, завершення реформування судової системи;

продовжити імплементацію плану дій Ради Європи для України на 2011—2014 роки.

1.3.7. Контроль над озброєнням, нерозповсюдження зброї масового знищення.

Державний експортний контроль

Україна здійснює заходи щодо розширення та зміцнення міжнародного співробітництва з метою забезпечення захисту державних інтересів у сфері роззброєння та нерозповсюдження зброї масового знищення і засобів її доставки.

Україна дотримуватиметься своїх зобов'язань за Договором про нерозповсюдження ядерної зброї, до якого вона приєдналася згідно із Законом України від 16 листопада 1994 року № 248/94-ВР, Договором про всеосяжну заборону ядерних випробувань, ратифікованим Законом України від 16 листопада 2000 року № 2107-III, Договором про звичайні збройні сили в Європі, ратифікованим постановою Верховної Ради України від 1 липня 1992 року № 2526-XII, Договором з відкритого неба, ратифікованим Законом України від 2 березня 2000 року № 1509-III, Конвенцією про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, ратифікованою Законом України від 16 жовтня 1998 року № 187-XIV, Конвенцією про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення, Конвенцією про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, Віденським документом про заходи щодо зміцнення довіри і безпеки 2011 року. Буде продовжено участь у реалізації ініціативи “Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення”.

Україна продовжить реалізацію політики у сфері здійснення державного експортного контролю, спрямованої на забезпечення національної безпеки та виконання міжнародних зобов'язань України як учасника багатосторонніх міжнародних режимів експортного контролю,

міжнародних договорів у галузі нерозповсюдження зброї масового знищення і засобів її доставки, а також здійснення контролю за міжнародними передачами звичайних видів озброєнь.

У рамках виконання міжнародних зобов'язань України здійснюється щорічний обмін інформацією з питань контролю над озброєнням між Україною та державами — членами Альянсу, ООН і ОБСЄ. З метою забезпечення відповідності дозвільних процедур державного експортного контролю вимогам міжнародних договорів з питань експортного контролю триває вдосконалення законодавства України, здійснюються заходи щодо його гармонізації із законодавством держав — членів НАТО та ЄС у цій сфері, зокрема заходи щодо впровадження Єдиного контрольного списку товарів і технологій подвійного використання в Україні.

Україна продовжуватиме співробітництво з Альянсом у сфері здійснення контролю над озброєнням у рамках Верифікаційного координаційного комітету НАТО.

Середньострокові цілі:

дотримуватися міжнародних зобов'язань у сфері здійснення контролю над озброєнням та обміну інформацією з учасниками міжнародних договорів з питань експортного контролю (Вассенаарська домовленість, Режим контролю за ракетними технологіями, Група ядерних постачальників, Австралійська група);

продовжити обговорення в рамках виконання відповідних міжнародних договорів щодо здійснення експортного контролю шляхів забезпечення відповідності національних дозвільних процедур міжнародним стандартам;

продовжити проведення консультацій з державами — членами НАТО з питань здійснення контролю над озброєнням, експортного контролю та нерозповсюдження зброї масового знищення і засобів її доставки;

забезпечити обмін інформацією між Україною та державами — членами Альянсу згідно з міжнародними договорами з питань здійснення контролю над озброєнням;

продовжити вдосконалення механізму взаємодії з верифікаційними органами держав — членів Альянсу та Верифікаційним координаційним комітетом НАТО щодо здійснення щорічних двосторонніх контрольних заходів.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити обмін інформацією між Україною та державами — учасницями міжнародних договорів з питань контролю над озброєнням та експортного контролю (Договір про звичайні збройні сили в Європі, Віденський документ про заходи щодо зміцнення довіри і безпеки 2011 року, Вассенаарська домовленість, Режим контролю за ракетними технологіями, Група ядерних постачальників, Австралійська група), продовжити здійснення заходів щодо підвищення рівня

довіри і безпеки, імплементацію інших зобов'язань, передбачених зазначеними міжнародними договорами;

продовжити співробітництво з Комітетом НАТО з питань нерозповсюдження зброї масового знищення (в оборонному форматі);

забезпечити супроводження іноземних інспекційних груп на території України та здійснення контрольних заходів на території держав — учасниць відповідних міжнародних договорів (Договір про звичайні збройні сили в Європі, Віденський документ про заходи щодо зміцнення довіри і безпеки 2011 року, двосторонні міжнародні договори України, Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення), а також проведення спостережних польотів, сертифікації літаків спостереження згідно з Договором з відкритого неба;

участь у переговорах у рамках Форуму ОБСЄ із співробітництва в галузі безпеки, Спільної консультативної групи, утвореної згідно з Договором про звичайні збройні сили в Європі, та Консультативної комісії з відкритого неба, утвореної згідно з Договором з відкритого неба. Забезпечити взаємодію з державами — членами НАТО з метою належного представлення позиції України у ході переговорів;

продовжити вивчення досвіду держав — членів Альянсу з питань експортного контролю для його врахування під час визначення шляхів забезпечення відповідності національних дозвільних процедур міжнародним стандартам;

здійснювати заходи щодо адаптації законодавства України з питань державного експортного контролю до вимог і стандартів держав — членів НАТО та ЄС у цій сфері;

участь у засіданнях робочих органів, утворених відповідно до міжнародних договорів з питань експортного контролю;

забезпечити підтримку діалогу із США в рамках діяльності Робочої групи з питань нерозповсюдження та експортного контролю українсько-американської Комісії із стратегічного партнерства;

проводити на щорічній основі консультації та робочі зустрічі з Верифікаційним координаційним комітетом НАТО з питань обміну та перевірки інформації за Договором про звичайні збройні сили в Європі, а також сприяти внесенню до електронної бази НАТО "VERITY" відповідної інформації;

забезпечити участь у щорічних семінарах у рамках Верифікаційного координаційного комітету НАТО з питань здійснення контролю над озброєнням, а також у засіданнях Комітету НАТО з питань нерозповсюдження зброї масового знищення (в оборонному форматі);

продовжити співробітництво з Європейським Союзом у сфері підвищення рівня біологічної безпеки та захисту лабораторій, в яких зберігаються особливо небезпечні біологічні

матеріали (проект модернізації державного закладу “Українська протичумна станція” Міністерства охорони здоров’я України);

забезпечити належне виконання Угоди між Міністерством охорони здоров’я України та Міністерством оборони Сполучених Штатів Америки стосовно співробітництва у галузі запобігання розповсюдженню технологій, патогенів та знань, які можуть бути використані в ході розробки біологічної зброї, підписаної 29 серпня 2005 року, для модернізації та зміцнення матеріально-технічної бази відповідних установ України;

ужити заходів щодо забезпечення координації дій офіційних представників України в рамках участі у міжнародних заходах з питань нерозповсюдження зброї масового знищення та експортного контролю.

1.3.8. Боротьба з тероризмом

Україна як держава — учасниця відповідних міжнародних договорів підтримує дії світової спільноти у боротьбі з тероризмом і виконує взяті на себе зобов’язання.

Україна і надалі приділятиме значну увагу міжнародному співробітництву у зазначеній сфері шляхом здійснення заходів, спрямованих на підвищення рівня безпеки та запобігання терористичним актам на своїй території, участі в реалізації Глобальної ініціативи щодо боротьби з актами ядерного тероризму, а також дотримуватиметься положень Глобальної контртерористичної стратегії ООН.

Триватиме здійснення заходів у рамках виконання плану дій партнерства проти тероризму, інших заходів під егідою Альянсу на двосторонньому та багатосторонньому рівнях.

З метою удосконалення антитерористичного забезпечення під час підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу Україна залучає експертну допомогу з боку держав — членів Альянсу, у тому числі в рамках провадження діяльності Штабу забезпечення міжнародної взаємодії і координації заходів безпеки з підготовки та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, утвореного Указом Президента України від 10 березня 2011 року № 278.

Середньострокові цілі:

продовжити діяльність з виявлення і припинення використання терористичними організаціями каналів незаконної міграції та контрабанди для фінансування постачання зброї, вибухівки та відповідного обладнання, а також каналів переправлення бойовиків;

продовжити активне співробітництво з Міжнародною організацією кримінальної поліції (Інтерпол) щодо обміну інформацією, міжнародного розшуку, організації затримання та видачі правопорушників;

продовжити активне співробітництво з Міжнародною організацією цивільної авіації (ІКАО) та Європейською організацією з безпеки аеронавігації (ЄВРОКОНТРОЛЬ);

забезпечити участь у заходах, передбачених планом дій стосовно виконання зобов'язань та здійснення заходів у рамках участі України в Глобальній ініціативі щодо боротьби з актами ядерного тероризму;

забезпечити співробітництво з Альянсом та його державами-членами з питань боротьби з тероризмом, міжнародною організованою злочинністю, піратством, нелегальною міграцією, торгівлею людьми та наркоторгівлею, розповсюдженням зброї масового знищення та засобів її доставки, а також продовжити роботу з узагальнення і практичного використання відповідного досвіду у цій сфері;

забезпечити вдосконалення законодавства з питань боротьби з тероризмом щодо забезпечення участі України в антитерористичних операціях, які проводяться під егідою міжнародних організацій;

забезпечити практичне залучення підрозділів спеціального призначення України до здійснення заходів державами — членами Альянсу у сфері боротьби з тероризмом.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити проведення моніторингу фінансових операцій з метою виявлення фактів фінансування тероризму та надсилання узагальнених матеріалів правоохоронним органам згідно з компетенцією;

забезпечити взаємодію з Альянсом щодо обміну інформацією про міжнародні екстремістські та терористичні організації, а також запобігання незаконному розповсюдженню зброї масового знищення та засобів її доставки;

провести консультації з відповідними органами НАТО та його державами-членами щодо участі представників України у заходах Альянсу з урегулювання кризових ситуацій;

продовжити здійснення заходів, спрямованих на підвищення рівня боєздатності підрозділів Служби безпеки України, їх взаємосумісності з підрозділами спеціального призначення держав — членів Альянсу;

залучити експертів із держав — членів Альянсу як спостерігачів до проведення в Україні антитерористичних навчань і тренувань;

продовжити консультації з відповідними органами Альянсу та його державами-членами щодо сприяння Україні у здійсненні заходів антитерористичного забезпечення під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу;

провести навчальні заняття за участю антитерористичних підрозділів держав — членів Північноатлантичного альянсу в рамках підготовки до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу;

забезпечити участь підрозділів спеціального призначення (протидії диверсіям і терористичним актам) Військової служби правопорядку у Збройних силах України у багатонаціональних військових навчаннях з антитерористичної тематики;

продовжувати проведення наукових досліджень з питань запобігання тероризму та забезпечити участь українських фахівців у відповідних міжнародних науково-практичних заходах.

1.4. Інформування громадськості

Розвиток інформаційного простору, забезпечення доступності інформації про конструктивне партнерство України з Організацією Північноатлантичного договору, роль Альянсу у підтриманні безпеки і стабільності в Європі та світі, вплив зазначених процесів на стан національної безпеки України є важливим напрямом у сфері інформування громадськості.

Особливої актуальності набуває системне впровадження елементів громадської дипломатії, проведення публічних заходів (“круглі столи”, семінари, дискусії, конференції тощо) із залученням широкої аудиторії.

Проведення зазначеної роботи насамперед на регіональному рівні, координація діяльності державних органів і громадських організацій, розширення мережі інформаційних стендів, що створюються з використанням належної довідково-аналітичної бази, та водночас поліпшення якості тематичних Інтернет-ресурсів є основними умовами успішної реалізації відповідної інформаційної політики.

Середньострокові цілі:

створити із застосуванням державних медійних засобів умови для досягнення політичного і громадянського консенсусу стосовно конструктивного партнерства України з Альянсом з питань, що становлять взаємний інтерес;

забезпечити високий рівень взаємосумісності та взаєморозуміння державних органів і громадських організацій під час проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи;

продовжити роботу з інформування громадськості на регіональному та місцевому рівнях стосовно конструктивного партнерства України з Альянсом з питань, що становлять взаємний інтерес.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити впровадження елементів громадської дипломатії в тісному співробітництві з Центром інформації та документації НАТО в Україні, Офісом зв’язку НАТО в Україні, а також контактним посольством НАТО в Україні;

у тісному співробітництві з Центром інформації та документації НАТО в Україні і контактним посольством НАТО в Україні проводити в Автономній Республіці Крим та

областях тематичні заходи за участю представників державних органів, громадських організацій, засобів масової інформації із залученням експертів, у тому числі представників держав-членів та інституцій Альянсу в Україні;

сприяти разом із Центром інформації та документації НАТО в Україні і контактним посольством НАТО в Україні виданню інформаційно-аналітичної, наукової, навчальної літератури, створенню і розміщенню на українських теле- і радіоканалах передач та сюжетів з актуальних питань співробітництва України з НАТО;

сприяти разом із Центром інформації та документації НАТО в Україні і контактним посольством НАТО в Україні поширенню в Україні досвіду діяльності Асоціації Атлантичного договору і Парламентської асамблеї НАТО та участі українських представників у їх роботі;

сприяти разом із Центром інформації та документації НАТО в Україні і контактним посольством НАТО в Україні українським неурядовим організаціям у проведенні в Україні щорічного Дня євроатлантичного партнерства;

продовжити разом із Центром інформації та документації НАТО в Україні і контактним посольством НАТО в Україні із залученням громадських організацій реалізацію інформаційної політики з питань співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору для представників військових формувань, правоохоронних та інших заінтересованих державних органів України;

разом із Центром інформації та документації НАТО в Україні і контактним посольством НАТО в Україні проводити у військових навчальних закладах тематичні заходи, спрямовані на інформування про співробітництво України з Організацією Північноатлантичного договору та Європейським Союзом.

1.5. Наука

З метою здійснення конструктивного партнерства з Альянсом та його державами — членами у сфері науки, технологій та навколишнього природного середовища з питань, що становлять взаємний інтерес, Україна братиме активну участь у Програмі НАТО “Наука заради миру та безпеки”.

Україна продовжуватиме виконання науково-дослідних робіт, спрямованих на ефективнішу реалізацію державної політики конструктивного партнерства з Альянсом у політичній, безпековій, економічній, правовій, інформаційній, освітній, екологічній та інших сферах з питань, що становлять взаємний інтерес.

Середньострокова ціль — активна участь у виконанні Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки”.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити співголозування Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України у Спільній робочій групі “Україна — НАТО” із співробітництва з питань науки та навколишнього природного середовища. Забезпечити участь заінтересованих центральних органів виконавчої влади України у діяльності Спільної робочої групи “Україна — НАТО” із співробітництва з питань науки та навколишнього природного середовища;

сприяти реалізації проекту “Моніторинг та передбачення ризиків паводків річки Прип’ять, яка протікає територією Республіки Білорусь та України через Чорнобильську виключну зону” за Програмою НАТО “Наука заради миру та безпеки”;

опрацювати питання щодо можливості проведення в Україні міжнародної конференції з питань енергетичної безпеки, тероризму та кібернетичного захисту, у тому числі за кошти, передбачені для фінансування Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки”;

опрацювати питання щодо використання можливостей виконання Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки” для ліквідації наслідків забруднення території баз зберігання меланжу в Україні;

опрацювати питання щодо можливості організації за рахунок коштів, передбачених для фінансування Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки”, конференції з питань вивчення світового досвіду щодо недопущення загрози безпечній роботі літальних апаратів та щодо їх захисту від диких птахів поблизу аеродромів;

опрацювати можливість започаткування відповідно до Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки” проекту щодо розвитку комунікаційних мереж українських атомних електростанцій, який доповнюватиме проект МАГАТЕ з моніторингу наявних радіаційних матеріалів на українських атомних електростанціях;

співпрацювати з Центром інформації та документації НАТО в Україні з метою поширення серед громадськості інформації про співробітництво “Україна — НАТО” у сфері науки. Інформувати українське суспільство про конкретні здобутки, досягнуті в ході конструктивних та прагматичних відносин України з НАТО в рамках Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки”.

1.5.1. Забезпечення екологічної безпеки в європейському регіоні

Україна продовжуватиме практику ініціювання та реалізації природоохоронних проектів, спрямованих на виконання Закону України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року” та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011—2015 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 577-р.

Україна й надалі братиме участь у регіональних нарадах Ініціативи “Навколишнє середовище та безпека” (ENVSEC), у рамках якої НАТО, ОБСЄ та ООН координують свою діяльність з Україною у сфері охорони навколишнього природного середовища. Відповідні проекти в рамках виконання Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки” послідовно започатковуватимуться та реалізовуватимуться в рамках Ініціативи “Навколишнє середовище та безпека”.

Середньострокові цілі:

забезпечити дотримання військовими формуваннями України положень Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року;

продовжувати практику ініціювання та реалізації природоохоронних проектів із забезпечення екологічної безпеки в європейському регіоні;

вивчити міжнародний досвід, що може бути використаний для відновлення деградованих земель, що перебувають у користуванні Міністерства оборони України.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

брати участь у регіональних нарадах у рамках Ініціативи “Навколишнє середовище та безпека” (ENVSEC);

розроблення методики проведення розрахунку розмірів відшкодування збитків, завданих державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства з питань екологічної безпеки у зв’язку із провадженням певних видів діяльності, у тому числі військової;

розроблення методики впровадження системи екологічного управління у Збройних силах України та інструкції з охорони навколишнього природного середовища під час проведення навчань;

продовжувати підтримку проектів з обміну досвідом щодо розроблення економічних та адміністративних стимулів із заохочення впровадження систем екологічного управління у Збройних силах, забезпечення екологічно безпечного природокористування в ході оперативної та бойової підготовки під час проведення військових навчань і тренувань;

започаткувати проекти:

— організації та впровадження системи екологічного управління заходами підготовки військ на військових об’єктах;

— розроблення методологічних підходів до ліквідації екологічних наслідків військової діяльності, зокрема компенсації збитків, завданих державі у зв’язку з тимчасовим перебуванням на території України підрозділів Збройних сил інших держав.

1.6. Питання координації практичного співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору. Підготовка фахівців з питань конструктивного партнерства України з НАТО

Для забезпечення належної внутрішньодержавної координації у процесі виконання завдань із співробітництва з НАТО створено механізм взаємодії заінтересованих центральних органів виконавчої влади, інших державних органів України під час проведення широкомасштабних галузевих реформ. З цією метою як допоміжний орган при Президентові України утворено Комісію з питань партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору. Функціонує інститут національних координаторів з питань партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору — спеціально уповноважених осіб, діяльність яких сприяє узгодженому виконанню центральними органами виконавчої влади, іншими державними органами завдань щодо продовження конструктивного партнерства України з Альянсом з питань, які становлять взаємний інтерес.

З урахуванням набутого досвіду Україна й надалі братиме участь у виконанні програм підготовки і підвищення кваліфікації фахівців у сфері співробітництва з Організацією Північноатлантичного договору шляхом забезпечення участі українських військовослужбовців та цивільних спеціалістів у заходах практичного співробітництва з Альянсом, а також у Програмі з питань професійного розвитку цивільного персоналу під егідою Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня та за сприяння Центру інформації та документації НАТО в Україні.

Середньострокові цілі:

забезпечувати діяльність Комісії з питань партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору;

продовжити співробітництво з Альянсом у практичних заходах міжнародного співробітництва, а також Програми з питань професійного розвитку цивільного персоналу під егідою Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня;

досягти належного рівня забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування фахівцями у сфері європейської інтеграції та співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

проводити засідання Комісії з питань партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору;

забезпечити координацію участі представників заінтересованих центральних органів виконавчої влади України у практичних заходах міжнародного співробітництва НАТО на 2012 рік;

забезпечити проведення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері європейської інтеграції та співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору відповідно до Державної цільової програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України на 2008—2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 року № 974 (в редакції постанови від 7 грудня 2011 року № 1256);

опрацювати питання щодо можливості стажування представника Міністерства закордонних справ України в Директораті з питань політики та політики безпеки Міжнародного секретаріату НАТО;

продовжити співробітництво в рамках Скандинавсько-Балтійської ініціативи;

розширювати співпрацю з Центром інформації та документації НАТО в Україні щодо підготовки фахівців у сфері співробітництва з Організацією Північноатлантичного договору.

До виконання завдань розділу I залучаються Міністерство закордонних справ України, інші центральні органи виконавчої влади та державні органи відповідно до їх повноважень.

Розділ II.

ОБОРОННІ ТА ВІЙСЬКОВІ ПИТАННЯ

2.1. Політика національної безпеки

Україна вважає конструктивне партнерство з Альянсом та іншими військово-політичними союзами з питань, що становлять взаємний інтерес, важливим внеском у забезпечення розвитку глобальної та регіональної безпеки. З огляду на євроінтеграційну стратегію Україна бере активну участь у зміцненні безпеки на Європейському континенті.

Політика України у сфері національної безпеки і оборони є відкритою і послідовною, її реалізація спрямована на:

забезпечення національних інтересів шляхом прагматичного і конструктивного співробітництва з усіма заінтересованими партнерами за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права, уникаючи залежності від окремих держав, груп держав чи міжнародних організацій;

запобігання виникненню конфліктів поблизу Державного кордону;

зміцнення обороноздатності, посилення відповідальності органів державної влади всіх рівнів за належну підготовку та гарантування національної безпеки і оборони держави;

застосування Збройних сил України виключно для стримування та відбиття збройної агресії, будь-яких інших збройних зазіхань на територіальну цілісність держави і

недоторканність Державного кордону, боротьби з міжнародним тероризмом і піратством або в інших випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Україна прагне створити прийнятні зовнішні і внутрішні умови для реалізації національних інтересів; побудувати ефективну систему забезпечення національної безпеки і оборони та зміцнення її складових; дотримуватися політики позаблоковості як важливого чинника зниження напруженості воєнно-політичної обстановки в регіоні.

Пріоритетними орієнтирами реалізації політики України у сфері національної безпеки і оборони є:

захист національних інтересів, запобігання виникненню конфліктів та зміцнення регіональної стабільності, урегулювання наявних криз і нейтралізація загроз на ранніх стадіях їх виникнення, підтримання зусиль, спрямованих на протидію мілітаризації та гонці озброєнь, намаганням перерозподілу геополітичних впливів та провокування конфліктних ситуацій, прагненням легітимізувати в той чи інший спосіб статус самопроголошених квазідержавних утворень на територіях окремих держав;

розвиток можливостей держави щодо оперативного реагування на реальні і потенційні загрози; усебічне забезпечення сил оборони сучасним озброєнням та військовою технікою, підтримання спроможностей вітчизняного оборонно-промислового комплексу за рахунок використання новітніх технологій як на основі кооперації з державами-партнерами, так і впровадження власних замкнутих циклів створення військової техніки та озброєнь, формування ефективної бюджетної політики у сфері національної безпеки і оборони;

забезпечення реалізації гарантій соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, працівників правоохоронних органів, інших прирівняних до них осіб;

удосконалення системи демократичного цивільного контролю над складовими сектору безпеки, забезпечення їх відповідності вимогам європейських інституцій.

Україна, користуючись невід'ємним правом кожної держави на індивідуальну та колективну оборону в разі збройної агресії, не виключає можливості отримання військової допомоги від інших держав і міжнародних організацій, а також надання такої допомоги зі свого боку.

2.1.1. Стратегія національної безпеки України

У 2012 році Україна має намір затвердити нову редакцію Стратегії національної безпеки України, яка визначатиме загальні принципи, пріоритетні цілі, завдання і механізми захисту життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Проект Стратегії національної безпеки України розроблено з урахуванням кардинальних змін, що відбулися у безпековому середовищі навколо України, та з урахуванням положень Закону України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”.

Стратегія національної безпеки України є документом, обов’язковим до виконання, та основою для комплексного планування діяльності органів державної влади у сферах національної безпеки і оборони України.

Середньострокові цілі:

розробити механізм оцінки ефективності реалізації Стратегії національної безпеки України, зокрема шляхом залучення до проведення такої оцінки незалежних громадських організацій;

створити систему інформаційного супроводження реалізації пріоритетів, визначених Стратегією національної безпеки України.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

затвердити Стратегію національної безпеки України та розробити механізм її реалізації;

розробити план заходів з виконання Стратегії національної безпеки України на 2012—2013 роки;

забезпечити в рамках діяльності Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня отримання Україною методичної та консультативної допомоги щодо вдосконалення механізму реалізації Стратегії національної безпеки України;

залучити громадські організації, зокрема в рамках Мережі партнерства “Україна — НАТО”, до проведення незалежної оцінки стану реалізації державної політики щодо національної безпеки, а також Стратегії національної безпеки України.

2.1.2. Управління національною безпекою і обороною України. Реагування на кризові ситуації

Повноваження та функції суб’єктів забезпечення національної безпеки України, зокрема Президента України, Верховної Ради України, Ради національної безпеки і оборони України та Кабінету Міністрів України, у тому числі під час виникнення та врегулювання кризових ситуацій, визначені Конституцією та законами України, іншими нормативно-правовими актами у цій сфері.

Серед головних завдань органів державної влади у сферах національної безпеки і оборони, у тому числі під час виникнення та врегулювання кризових ситуацій, є:

удосконалення міжвідомчої координації у сфері стратегічного планування, ключову роль у якій відіграватимуть Кабінет Міністрів України та Рада національної безпеки і оборони України;

забезпечення ефективного розподілу повноважень між суб'єктами сектору безпеки для уникнення дублювання їх функцій;

впровадження демократичних принципів управління, спрямованих на запобігання впливу політичного протистояння та корупції, пов'язаних із боротьбою за владу та ресурси.

Для вирішення таких завдань в Україні триває розроблення концепції щодо вдосконалення системи управління державою, зокрема під час виникнення кризових ситуацій.

Середньострокові цілі:

удосконалити систему стратегічного планування з метою більш ефективної реалізації політичного курсу держави;

удосконалити міжвідомчу координацію у сфері стратегічного планування та забезпечити політичну консолідацію шляхом поєднання зусиль державних органів, спрямованих на реагування на сучасні виклики і загрози;

проаналізувати досвід держав — членів НАТО з питань управління сектором безпеки, координації та підпорядкування його суб'єктів в умовах кризових ситуацій, а також ефективного розподілу між ними завдань і повноважень;

удосконалити систему управління державними органами в умовах кризових ситуацій, гармонізувати повноваження суб'єктів сектору безпеки з метою запобігання їх дублюванню;

забезпечити впровадження демократичних принципів управління національною безпекою і обороною України.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

розробити проект плану заходів на 2012—2013 роки щодо реалізації Стратегії міжнародної миротворчої діяльності України, подати його на розгляд Ради національної безпеки і оборони України, після схвалення Радою національної безпеки і оборони України плану та введення в дію відповідного рішення Ради національної безпеки і оборони України забезпечити його реалізацію;

налагодити ефективний діалог між суб'єктами забезпечення національної безпеки та громадськими організаціями;

узяти участь у консультаціях із відповідними органами Альянсу та державами — членами НАТО щодо залучення представників України до здійснення заходів з урегулювання кризових ситуацій;

розробити концепцію щодо вдосконалення системи управління державою, зокрема під час виникнення кризових ситуацій.

2.1.3. Реформування сектору безпеки. Забезпечення імплементації результатів комплексного огляду сектору безпеки та оборонного огляду

Демократичні перетворення у сферах національної безпеки і оборони України, що здійснюються в контексті європейської інтеграції України та співробітництва з Альянсом, обумовлюють необхідність ґрунтовного перегляду та уточнення завдань, структури і повноважень усіх суб'єктів сектору безпеки з урахуванням прийнятих стандартів та економічних можливостей держави.

Україна має намір оптимально об'єднати військові та невійськові можливості всіх складових системи національної безпеки і оборони для запобігання і нейтралізації існуючих та потенційних воєнних загроз шляхом трансформації Воєнної організації держави в сектор безпеки і оборони.

Трансформація передбачає побудову нової моделі сектору безпеки і оборони на базі існуючих центральних органів виконавчої влади України за рахунок уточнення функцій, завдань та розподілу сфери відповідальності і пайової участі всіх складових системи гарантування національної безпеки України за визначеними сценаріями застосування військ (сил).

Україна у 2011 році завершила проведення оборонного огляду. Його результати будуть реалізовані шляхом вдосконалення, розроблення нової нормативно-правової бази, концептуальних та програмних документів. З метою підвищення транспарентності діяльності з імплементації результатів оборонного огляду та досягнення неупереджених, об'єктивних і достовірних результатів такої діяльності до участі в ній будуть і надалі залучатися представники міжнародних неурядових, українських громадських організацій і наукових установ.

Дальше співробітництво між Україною та Альянсом у цій сфері розвиватиметься у рамках Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня.

Середньострокові цілі:

забезпечити гармонізацію документів середньострокової дії у сфері оборонного планування;

забезпечити імплементацію результатів оборонного огляду України;

удосконалити законодавство з питань регулювання діяльності суб'єктів сектору безпеки, у тому числі шляхом його адаптації до стандартів держав — членів НАТО;

здійснити перегляд та уточнення завдань, структури і повноважень суб'єктів сектору безпеки з урахуванням прийнятих стандартів та економічних можливостей держави;

забезпечити реформування інституцій сектору безпеки;

залучати представників політичної та громадської еліти до публічного діалогу з питань безпеки, що сприятиме формуванню в суспільстві розуміння безпекових реалій, досягненню консенсусу з питань політики безпеки і оборони, а також виробленню конструктивних підходів до неї;

підвищити рівень довіри суспільства до інститутів сектору безпеки;

започаткувати практику проведення незалежного експертного аналізу планів заходів щодо реформування сектору безпеки;

проводити соціологічні дослідження для визначення проблемних питань щодо реформ у секторі безпеки та можливих шляхів їх вирішення.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити консультації експертів стосовно проведення реформ у секторі безпеки в рамках виконання програми Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня на 2012 рік;

продовжити реформування інститутів сектору безпеки в контексті затверджених державних концепцій, а також у рамках імплементації результатів оборонного огляду;

здійснити заходи щодо ефективного залучення до співпраці іноземних радників при суб’єктах сектору безпеки з метою прискорення проведення відповідних реформ;

забезпечити використання консультативно-дорадчої допомоги іноземних радників при Міністерстві оборони України та Генеральному штабі Збройних сил України під час імплементації результатів оборонного огляду;

провести засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів оборони, під час якого обговорити далі кроки щодо проведення воєнної реформи в Україні.

2.1.3.1. Демократичний цивільний контроль над сектором безпеки

Демократичний цивільний контроль є одним із ключових елементів удосконалення управління сектором безпеки.

В Україні створено законодавчу базу для впровадження демократичного цивільного контролю над сектором безпеки, яка в цілому його забезпечує. Водночас існує потреба в удосконаленні такої бази.

Подальший розвиток відповідної законодавчої бази передбачається здійснити за такими основними напрямками:

поетапне збільшення бюджетного фінансування сектору безпеки до рівня, що забезпечує його розвиток, забезпечення прозорості видатків на національну безпеку, запровадження дієвих механізмів боротьби з корупцією і зловживанням службовим становищем;

дотримання вимог Конституції та законів України стосовно прав і свобод громадян, які перебувають на службі у Збройних силах України, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, правоохоронних органах держави, та членів їх сімей;

удосконалення механізмів і впровадження сучасних технологій інформування суспільства, міжнародної спільноти про діяльність інститутів сектору безпеки, у тому числі шляхом щорічного видання Білої книги, проведення заходів із залученням недержавних організацій та громадськості;

удосконалення механізмів президентського і парламентського контролю над сектором безпеки і оборони;

збільшення частки цивільних осіб у секторі безпеки і оборони.

Україна має намір максимально залучати громадські організації до реформування та вдосконалення механізму здійснення контролю над сектором безпеки. Україна забезпечуватиме використання можливостей Мережі партнерства “Україна — НАТО”, а також інших механізмів у рамках Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня.

Середньострокові цілі:

посилити ефективність демократичного цивільного контролю за діяльністю інститутів сектору безпеки;

забезпечити ефективне функціонування громадських рад при органах державної влади з метою вдосконалення механізму демократичного цивільного контролю над сектором безпеки;

продовжити співробітництво з Альянсом та застосування досвіду спеціальних служб держав — членів НАТО з питань здійснення демократичного цивільного контролю;

розширювати діяльність, пов'язану із забезпеченням підтримки Збройних сил України з боку суспільства, підвищувати ефективність роботи структурних підрозділів Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних сил України, які опікуються такою діяльністю;

використовувати Мережу партнерства “Україна — НАТО” з метою посилення демократичного цивільного контролю над сектором безпеки.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

провести експертні консультації та семінари з питань посилення демократичного цивільного контролю;

забезпечити щорічне видання Білих книг окремими суб'єктами сектору безпеки і оборони;

використовувати консультації експертів “Україна — НАТО” з питань діяльності служб безпеки та розвідки для досягнення позитивного ефекту у справі реформування розвідувальних органів та контррозвідувального органу України, зокрема адаптації діяльності вітчизняних

спеціальних служб до європейських стандартів, підготовки персоналу, а також для розроблення пропозицій щодо внесення змін до нормативних актів;

удосконалити механізм інформування громадськості про державну політику у сфері національної безпеки і оборони, а також реагування на звернення громадян та критичні публікації з питань національної безпеки і оборони в засобах масової інформації;

забезпечити реалізацію Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 року № 1035-р;

інформувати громадськість про результати діяльності Служби безпеки України та її роль у забезпеченні безпеки держави в умовах розвитку демократичного суспільства;

провести під егідою Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня щорічну міжнародну конференцію “Захист демократичних цінностей і дотримання прав людини у діяльності спеціальних служб”;

завершити відповідно до рекомендацій IV Міжнародної конференції “Захист демократичних цінностей і дотримання прав людини у діяльності спеціальних служб” розроблення із залученням Громадської ради при Службі безпеки України пілотного проекту з викладання спеціального курсу з актуальних проблем забезпечення національної безпеки України з метою підготовки у вищих навчальних закладах України фахівців з питань цивільного контролю.

2.1.3.2. Реформування військових формувань та інституцій сектору безпеки

В Україні триває процес структурного реформування військових формувань та інституцій сектору безпеки з метою приведення їх у відповідність зі стандартами держав — членів НАТО. Ця робота започаткована в тісній співпраці з Альянсом та Європейським Союзом.

2.1.3.2.1. Реформування Служби безпеки України

Основною метою реформування Служби безпеки України є утворення ефективної, динамічної та гнучкої в управлінні, укомплектованої високопрофесійними фахівцями, забезпеченої сучасними матеріальними і технічними засобами спеціальної служби, приведення завдань, функцій і напрямів її діяльності у відповідність із сучасними потребами забезпечення державної безпеки, захисту людини і громадянина, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз у контексті реалізації політики національної безпеки та інтеграції в європейські безпекові структури.

Середньострокові цілі:

забезпечити вдосконалення законодавства з питань діяльності Служби безпеки України відповідно до загальноприйнятих демократичних стандартів;

підвищити загальний рівень професіоналізму фахівців усіх органів та функціональних підрозділів Служби безпеки України з урахуванням досвіду провідних держав світу;
забезпечувати безпеку України у сфері боротьби з тероризмом;
забезпечити сумісність для спільних дій підрозділу спеціального призначення Служби безпеки України з підрозділами держав — членів НАТО.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

брати участь у межах повноважень у розробленні концептуальних документів з питань реформування інститутів сектору безпеки;

продовжити вивчення стандартів держав — членів НАТО і Європейського Союзу щодо основних параметрів бюджетної та ресурсної політики у сфері забезпечення державної безпеки, а також досвіду з питань гарантування соціально-правового захисту працівників спеціальних служб;

забезпечити виконання Програми з питань професійної підготовки цивільного персоналу органів оборони та безпеки України під егідою Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня для підготовки персоналу Служби безпеки України;

продовжити реалізацію визначених Службою безпеки України цілей партнерства в рамках Процесу планування та оцінки сил;

забезпечити вивчення і оприлюднення розсекречених архівних документів.

2.1.3.2.2. Реформування Міністерства внутрішніх справ України

Реформування Міністерства внутрішніх справ України здійснюється згідно з Концепцією реформування кримінальної юстиції України, затвердженою Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311, та євроатлантичними стандартами. Метою зазначеного реформування є підвищення рівня захисту прав та основоположних свобод людини, посилення боротьби зі злочинністю, забезпечення громадського порядку.

Середньострокова ціль — забезпечити вдосконалення законодавства з питань діяльності Міністерства внутрішніх справ України відповідно до загальноприйнятих демократичних стандартів.

Пріоритетне завдання на поточний рік — розроблення концептуальних документів з питань реформування інститутів сектору безпеки, зокрема органів внутрішніх справ.

2.1.3.2.3. Реформування Державної прикордонної служби України

Україна має намір здійснювати дальшу розбудову Державного кордону та його інфраструктури згідно з європейськими критеріями та Стратегією національної безпеки України.

Відповідно до Концепції розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2015 року, схваленої Указом Президента України від 19 червня 2006 року № 546, буде

завершено становлення Служби як самостійного правоохоронного органу європейського зразка.

Передбачається здійснити, зокрема, такі заходи:

удосконалення нормативно-правової бази з питань розвитку Державної прикордонної служби України, у тому числі з питань оперативно-службової діяльності її органів та підрозділів;

продовження роботи зі створення сучасної інтегрованої системи охорони Державного кордону та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

реформування Морської охорони Державної прикордонної служби України відповідно до її нової моделі, участь у підготовці проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку кораблебудування на період до 2035 року;

забезпечення дальшого оновлення парку авіаційної техніки авіаційних частин Державної прикордонної служби України;

створення сучасної системи інформаційного забезпечення Державної прикордонної служби України відповідно до європейських та євроатлантичних норм і стандартів;

дальше вдосконалення роботи з особовим складом Державної прикордонної служби України;

завершення створення сучасної системи логістики, технічного переоснащення відділів прикордонної служби, вдосконалення інженерного облаштування Державного кордону;

дальше вдосконалення прикордонного та міжнародного співробітництва.

Буде продовжено виконання Концепції інтегрованого управління кордонами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2010 року № 2031-р, плану заходів щодо її реалізації, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 січня 2011 року № 2, а також Державної цільової правоохоронної програми “Облаштування та реконструкція Державного кордону” на період до 2015 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2007 року № 831.

Середньострокові цілі:

оснастити пункти пропуску через Державний кордон сучасним інженерно-технічним і технологічним обладнанням, а контрольні служби — засобами контролю;

здійснити розроблення і закупівлю технічних засобів охорони Державного кордону;

створити автоматизовані системи охорони Державного кордону, управління і спостереження за надводною та підводною обстановкою;

оновити корабельно-катерний склад Морської охорони Державної прикордонної служби України і парк авіаційної техніки.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити здійснення заходів, передбачених Державною цільовою правоохоронною програмою “Облаштування та реконструкція Державного кордону” на період до 2015 року;

продовжити створення сучасної системи роботи з персоналом Державної прикордонної служби України, підвищення рівня його професіоналізму;

здійснити заходи щодо забезпечення міжнародного співробітництва шляхом поглиблення відносин з державами — членами НАТО, Європейського Союзу та їх партнерами у сферах безпеки Державного кордону та регіональної безпеки.

2.1.3.2.4. Єдина система цивільного захисту

Стратегічний курс України на вступ до європейських інституцій та завдання конструктивного партнерства з Північноатлантичним альянсом з питань, що становлять взаємний інтерес, зумовлюють необхідність удосконалення і розвитку системи реагування на надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру.

Для досягнення зазначеної мети Міністерство надзвичайних ситуацій України визначило пріоритети роботи на середньострокову перспективу, які передбачають реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, забезпечення керівництва діяльністю єдиної системи цивільного захисту населення і територій, поводження з радіоактивними відходами, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, рятувальної справи, техногенної і пожежної безпеки.

З метою реалізації зазначених пріоритетів триває виконання низки програм, зокрема Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему (затверджена Законом України від 15 січня 2009 року № 886-VI), Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами (затверджена Законом України від 17 вересня 2008 року № 516-VI), планується виконання загальнодержавної цільової соціальної програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру на 2012—2016 роки.

Зазначені програми спрямовані на вирішення таких проблемних питань: удосконалення єдиної системи цивільного захисту, технічне переоснащення сил цивільного захисту та оптимізація управління процесами цивільного захисту; очищення територій колишніх військових полігонів від вибухонебезпечних предметів та їх використання в господарських цілях; розв’язання проблеми довготривалого (протягом 100 років) зберігання відпрацьованого ядерного палива Чорнобильської АЕС; перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему; реалізація державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами (спрямована на захист довкілля, життя і здоров’я населення від дії іонізуючого випромінювання); організація взаємодії для попередження про виникнення надзвичайних

ситуацій та подолання їх наслідків з міжнародними організаціями (Організацією Північноатлантичного договору, ООН, ЄС) та з сусідніми з Україною державами тощо.

Середньострокові цілі:

підвищувати ефективність реагування сил цивільного захисту, в тому числі із залученням міжнародної допомоги, у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій;

удосконалювати систему управління процесами цивільного захисту, у тому числі розвиток ефективних та уніфікованих сил цивільного захисту;

здійснити виконання комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів протимінної діяльності з метою забезпечення безпеки населення;

підготувати до зняття та забезпечити зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, а також перетворити об'єкт “Укриття” на екологічно безпечну систему;

забезпечити будівництво нового безпечного конфайнмента об'єкта “Укриття” Чорнобильської АЕС;

забезпечити будівництво сховища відпрацьованого ядерного палива Чорнобильської АЕС;

поглиблювати міжнародне співробітництво у сфері запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити реорганізацію аварійно-рятувальних загонів спеціального призначення територіальних органів управління та центрів швидкого реагування Міністерства надзвичайних ситуацій України, їх переоснащення новітньою технікою та засобами;

продовжити виконання заходів, передбачених Загальнодержавною програмою зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему;

продовжити виконання Плану запровадження заходів на об'єкті “Укриття”;

продовжити здійснення заходів щодо забезпечення будівництва сховища відпрацьованого ядерного палива Чорнобильської АЕС;

продовжити здійснення заходів, спрямованих на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, а також передбачених Загальнодержавною цільовою екологічною програмою поводження з радіоактивними відходами на 2008—2017 роки, затвердженою Законом України від 17 вересня 2008 року № 516-VI;

продовжити виконання міжнародних договорів України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, а також планів спільних дій, розроблених на їх виконання;

опрацювати питання щодо залучення допомоги Альянсу в галузі планування на випадок виникнення надзвичайних ситуацій цивільного характеру, зокрема експертної підтримки, спеціального обладнання для радіаційного, хімічного і біологічного захисту, а також іншого

обладнання та допомоги у рамках підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року.

2.2. Реформування сил оборони

Основною метою реформування та розвитку сил оборони є забезпечення їх здатності виконувати завдання щодо оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності в умовах проведення позаблокової політики і функціонування в демократичному суспільстві.

До сил оборони належать органи військового управління, Збройні сили України, внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України, Служби зовнішньої розвідки України та Головного управління розвідки Міністерства оборони України. Вони призначені для захисту держави, суспільства від загроз воєнного характеру.

2.2.1. Національна система оборонного планування

З метою забезпечення гармонічного розвитку всіх складових сектору безпеки для реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони впроваджується система оборонного планування, яка інтегрована в державну систему стратегічного планування.

Оборонне планування здійснюється циклічно за програмно-цільовим методом і поділяється на довгострокове, середньострокове і короткострокове планування.

У рамках державного стратегічного планування визначаються засади оборонної політики, довгострокові стратегічні цілі та стратегії (концепції) їх досягнення, потреби в ресурсах. У рамках програмування опрацьовуються середньострокові концептуальні та програмні (планові) документи з досягнення необхідних спроможностей сил безпеки і оборони з урахуванням визначених Кабінетом Міністрів України прогнозних показників видатків із загального фонду державного бюджету на потреби оборони.

У рамках планування та бюджетування визначаються конкретні заходи щодо виконання середньострокових програм, обсяги і строки забезпечення ресурсами, очікувані результати. У ході короткострокового оборонного планування здійснюється збалансування планових завдань із можливостями ресурсного забезпечення.

Середньострокові цілі:

здійснити заходи за результатами проведення оборонного огляду;

запровадити сучасну систему ефективного та комплексного оборонного менеджменту для реалізації визначених пріоритетів розвитку Збройних сил України;

упровадити в діяльність Міністерства оборони України і Генерального штабу Збройних сил України, військових формувань сучасні процедури менеджменту ресурсів;

завершити інтеграцію національної системи оборонного планування в національну систему державного прогнозування та стратегічного планування;

запровадити систему ефективного внутрішнього аудиту в Міністерстві оборони України та Збройних силах України;

забезпечити гармонізацію документів у сфері оборонного планування всіх суб'єктів сектору безпеки;

запровадити у практику оборонного планування методичку, що ґрунтується на досягненні визначених спроможностей;

забезпечити реалізацію концептуальних та програмних документів з питань реформування та розвитку сил оборони та оборонно-промислового комплексу.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити роботу з удосконалення системи оборонного стратегічного планування;

запровадити систему ефективного і прозорого планування, програмування та бюджетування, що гарантуватиме адекватну координацію діяльності міністерств, інших державних органів, які залучаються до процесу планування;

продовжити підготовку фахівців з питань проведення внутрішнього аудиту в Міністерстві оборони України та Збройних силах України;

продовжити інтеграцію засад Процесу планування та оцінки сил до системи оборонного планування;

провести стажування представників Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних сил України в органах (підрозділах) оборонного планування та ресурсного забезпечення держав — членів Альянсу;

розпочати підготовку фахівців із застосування нової системи планування та формування бюджету на курсах при військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

затвердити концептуальні та програмні документи з питань реформування сил оборони, зокрема Збройних сил України.

2.2.2. Зв'язки з Урядом, парламентом, засобами масової інформації та громадськістю

Активізація процесу реформування Збройних сил України потребує від інформаційних підрозділів Міністерства оборони України і Збройних сил України посилення роботи з інформування Уряду України, Верховної Ради України та громадян нашої держави про воєнну політику та життєдіяльність Збройних сил України.

Середньострокові цілі:

створити на базі Національного університету оборони України і військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка систему підготовки та підвищення кваліфікації з питань інформування громадськості та засобів масової інформації;

підтримувати позитивну громадську думку стосовно діяльності Міністерства оборони України та Збройних сил України, популяризувати військову службу, у тому числі службу за контрактом.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити реформування структурних підрозділів Міністерства оборони України, які виконують функції зв'язку із засобами масової інформації;

розробити проект Концепції інформаційної діяльності Міністерства оборони України;

забезпечити проведення регулярних зустрічей, засідань та брифінгів керівництва Міністерства оборони України і Генерального штабу Збройних сил України з представниками засобів масової інформації та громадськістю;

забезпечити у співпраці з Центром інформації та документації НАТО в Україні інформування громадськості про розвиток співробітництва з НАТО.

2.3. Плани реформування і розвитку Збройних сил України

Реформування і розвиток Збройних сил України у середньостроковій перспективі передбачається провести у два етапи:

2012—2014 роки — виконання основних заходів щодо оптимізації складу та чисельності Збройних сил України, удосконалення системи управління ними, реалізації надлишкового майна Збройних сил України, звільнення Збройних сил України від виконання невластивих їм функцій, забезпечення належної бойової підготовки військ (сил), створення умов для їх сталого розвитку;

2015—2016 роки — нарощування бойового потенціалу Збройних сил України для забезпечення виконання ними завдань, визначених Конституцією України, суттєве підвищення рівня соціального захисту військовослужбовців.

Пріоритетами реформування і розвитку Збройних сил України є:

приведення визначених військових частин у готовність до негайного реагування на загрозу застосування воєнної сили проти України, забезпечення їх справним, модернізованим і новим озброєнням та військовою технікою, необхідними непорушними запасами;

оснащення Збройних сил України новітніми зразками озброєння та військової техніки;

удосконалення системи управління Збройними силами України, насамперед в оперативній ланці, та автоматизація управлінських процесів;

забезпечення здатності до нарощування бойового потенціалу Збройних сил України за рахунок формування військових частин в особливий період;

збереження та посилення кадрового потенціалу Збройних сил України, створення сучасної системи навчання та управління кар'єрою офіцера і професійного сержанта, підняття їх соціального статусу.

Чисельність Збройних сил України протягом 2012—2016 років планується зменшити до 130 тис. військовослужбовців.

2.3.1. Плани реформування Збройних сил України на 2012 рік

Протягом 2012 року передбачається розпочати реформування Збройних сил України відповідно до засад концепції реформування і розвитку Збройних сил України на період до 2017 року та положень державної цільової комплексної оборонної програми реформування і розвитку Збройних сил України на 2012—2017 роки.

Основні зусилля будуть спрямовані на відновлення технічної справності озброєння та військової техніки, підтримання належного рівня готовності військ (сил) до виконання покладених на них завдань і здійснення заходів із мобілізації, вдосконалення системи управління Збройними Силами України, розформування надлишкових військових частин (бази, склади, арсенали) та зменшення загальної чисельності Збройних сил України, виведення з управління Збройних сил України та утилізацію надлишкового озброєння, військової техніки, ракет і боєприпасів, інших матеріально-технічних засобів, звільнення Збройних сил України від виконання невластивих функцій, поліпшення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей.

До кінця 2012 року передбачається зменшити чисельність Збройних сил України до 184 тис. осіб, у тому числі 139 тис. військовослужбовців.

Середньострокові цілі:

виконати основні заходи з реформування, оптимізувати склад та чисельність, удосконалити систему управління, відновити повноцінну бойову підготовку військ (сил), звільнити Збройні сили України від невластивих функцій, забезпечити вивільнення надлишкового майна та створити умови для подальшого розвитку Збройних сил України;

підтримувати боєздатність чергових сил із протиповітряної оборони, чергових сил і засобів воєнної розвідки, військових частин та підрозділів постійної готовності;

продовжити здійснення заходів щодо підвищення рівня оперативної взаємосумісності сил та засобів Збройних сил України, які залучаються до участі у Процесі планування та оцінки сил, а також їх готовності до виконання завдань разом із військовими підрозділами Збройних сил держав — членів НАТО;

продовжити співробітництво з Альянсом щодо експертної допомоги в розробленні концептуальних документів у сфері оборони;

удосконалити систему кадрового забезпечення Збройних сил України.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити реалізацію концептуальних і програмних документів щодо реформування Збройних сил України на середньострокову та короткострокову перспективи;

забезпечити виконання заходів, передбачених державною цільовою оборонною програмою реформування і розвитку Збройних сил України на 2012—2017 роки;

провести консультації з питань виконання планів оборонної реформи в рамках діяльності Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів оборони та під час засідань Військового комітету “Україна — НАТО” високого рівня;

зберегти бойовий потенціал і оперативні спроможності Збройних сил України;

забезпечувати розвиток Сил спеціальних операцій;

забезпечити готовність чергових сил із протиповітряної оборони до охорони Державного кордону у повітряному просторі та прикриття особливо важливих об’єктів, а також підтримувати визначений рівень готовності функціональних компонентів Збройних сил України до виконання завдань за призначенням;

забезпечити виконання заходів, передбачених робочим планом Військового комітету “Україна — НАТО” високого рівня на 2012—2013 роки.

2.3.2. Удосконалення системи військового управління та зв’язку

У 2011 році тривав процес оптимізації структури органів військового управління Збройними силами України стратегічного рівня, скорочення їх чисельності та розмежування повноважень. Міністерство оборони України та Генеральний штаб Збройних сил України перейшли на нові штати. У центральному апараті Міністерства оборони України скорочено 370 посад, що становить понад 30 відсотків їх загальної кількості. Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 406 затверджено нові Положення про Міністерство оборони України та Положення про Генеральний штаб Збройних сил України.

Протягом 2012 року передбачається продовжити роботу над удосконаленням структури органів військового управління Збройних сил України.

Підвищення ефективності роботи системи управління Збройними силами України здійснюється шляхом розгортання Єдиної автоматизованої системи управління Збройними силами України і переоснащення системи зв’язку та автоматизації Збройних сил України цифровими засобами.

Середньострокові цілі:

продовжити оптимізацію системи управління Збройними силами України та її наближення до стандартів ЄС/НАТО;

здійснити заходи щодо вдосконалення системи управління матеріально-технічним та оперативним забезпеченням, у тому числі з урахуванням необхідності надання підтримки підрозділам, що перебувають за межами України;

продовжити поступовий перехід до цифрової системи зв'язку, оснащення мобільного компонента системи зв'язку сучасними засобами та комплексами зв'язку, створення системи супутникового зв'язку, комплексної системи захисту інформації на пунктах управління, системи сервісного обслуговування засобів зв'язку та автоматизації;

продовжити створення Єдиної автоматизованої системи управління Збройними силами України;

підвищити рівень підготовки особового складу органів військового управління.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити створення Єдиної автоматизованої системи управління Збройними силами України, зокрема, для забезпечення оперативного і адміністративного управління;

продовжити побудову цифрових ліній прив'язки стаціонарних вузлів зв'язку пунктів управління;

продовжити розширення інформаційно-телекомунікаційних вузлів різних ланок управління.

2.3.3. Нарощування боєздатності Збройних сил України

Першочергова увага приділятиметься підтриманню належного рівня боєздатності перспективного складу Збройних сил України, нарощуванню спроможностей Сил спеціальних операцій.

Розвиток органів військового управління, військових частин (підрозділів), визначених для участі у міжнародних програмах, міжнародних військових навчаннях, багатонаціональних військових формуваннях та міжнародних миротворчих операціях, здійснюється з урахуванням принципів та стандартів провідних держав світу, визначених для Сил реагування НАТО.

До участі у Процесі планування та оцінки сил визначено 33 підрозділи Збройних сил України, 14 з яких заявлені до Спільного фонду оперативних сил та можливостей у рамках Концепції оперативних можливостей НАТО та продовжують брати участь у заходах оцінювання в рамках Програми перевірки та зворотного зв'язку.

Середньострокові цілі:

забезпечувати підготовку Збройних сил України, їх оснащеність згідно з положеннями відповідних нормативно-правових актів. Удосконалити форми і способи підготовки військ

(сил), забезпечити розвиток навчально-матеріальної бази та полігонів, укомплектування їх сучасними тренувально-моделюючими комплексами;

забезпечити участь визначених органів військового управління, військових частин (підрозділів) Збройних сил України, які залучаються до міжнародних програм, міжнародних військових навчань, багатонаціональних військових формувань та міжнародних миротворчих операцій, у проведенні спільних зі збройними силами держав — членів Альянсу заходів із підготовки;

забезпечити плановість підготовки сил та засобів, визначених до участі в Силах реагування НАТО;

забезпечити участь визначених сил та засобів Збройних сил України у виконанні Програми перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей НАТО з метою досягнення необхідного рівня готовності для залучення до миротворчих операцій під проводом Альянсу.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

проводити оснащення Сил спеціальних операцій сучасними зразками озброєння та військової техніки, спеціального спорядження та екіпірування;

забезпечити ефективне використання консультативно-дорадчої допомоги військових радників при Міністерстві оборони України та Генеральному штабі Збройних сил України, експертів НАТО та іноземних компаній, які працюють у воєнній сфері, з метою вдосконалення організації бойової підготовки Збройних сил України;

продовжити впровадження нових настанов із бойової підготовки військ (сил) за результатами експерименту у визначених підрозділах Збройних сил України;

забезпечити підготовку офіцерів підрозділів Збройних сил України на курсах Навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності та Центру імітаційного моделювання Національного університету оборони України відповідно до принципів, процедур і стандартів Альянсу;

забезпечити підготовку та участь визначених сил і засобів Збройних сил України в ротаціях Сил реагування НАТО;

продовжити проведення консультацій з Альянсом та його державами — членами щодо участі Збройних сил України в Силах реагування НАТО;

зберегти існуючу динаміку залучення сил та засобів зі складу Збройних сил України до виконання заходів у рамках Концепції оперативних можливостей НАТО, підвищити рівень індивідуальної підготовки особового складу, насамперед експертів з питань оцінок у рамках Програми перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей НАТО;

продовжити роботу з підготовки експертів з питань оцінок у рамках Програми перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей НАТО;

забезпечити участь представників Збройних сил України у конференціях із генерування сил для Сил реагування НАТО.

2.3.4. Удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення та системи медичного забезпечення

Реформування системи матеріально-технічного забезпечення та системи медичного забезпечення здійснюється з метою створення умов для їх ефективного функціонування в умовах ринкової економіки та набуття спроможності до надання підтримки підрозділам Збройних сил України як на території України, так і під час можливого їх розгортання та утримання за її межами. Підвищується спроможність Збройних сил України щодо здійснення аеромедичної евакуації.

З метою поліпшення медичного забезпечення особового складу Збройних сил України розробляються принципи надання медичної допомоги у військовій ланці та на етапах медичної евакуації згідно із сучасними стандартами, нові керівні документи з цього питання, оптимізується система управління медичним забезпеченням, проводиться робота з оснащення матеріально-технічної бази новими сучасними зразками медичного майна та техніки.

У рамках удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення утворюються Об'єднані центри забезпечення, на які покладаються завдання із забезпечення за територіальним принципом військових частин незалежно від підпорядкованості; виводяться зі складу Збройних сил України надлишкові арсенали, бази та склади; упроваджується механізм аутсорсингу; здійснюється автоматизація управління адміністративно-господарськими процесами.

Завдання, які на цей час виконуються Збройними силами України у миротворчих операціях та місіях, потребують розширення міжнародної кооперації з питань надання логістичної підтримки їх контингентам та персоналу. У зв'язку з цим опрацьовуються питання щодо можливої участі України у формуванні та роботі Багатонаціональних інтегрованих підрозділів логістики (MILU).

Середньострокові цілі:

удосконалювати нормативно-правову базу щодо функціонування системи матеріально-технічного забезпечення та системи медичного забезпечення, адаптувати її до стандартів Альянсу;

опрацювати питання щодо можливості залучення Збройних сил України до діяльності Організації НАТО з технічного обслуговування та постачання;

забезпечити в рамках Єдиної системи управління адміністративно-господарськими процесами Збройних сил України створення автоматизованої системи управління обліком і рухом матеріально-технічних засобів, сумісної з відповідними системами Альянсу;

удосконалити систему матеріально-технічного забезпечення Військово-Морських сил Збройних сил України з метою забезпечення виконання кораблями завдань за межами територіальних вод України. Оптимізувати портову інфраструктуру;

забезпечити виконання заходів Програми забезпечення живучості та вибухопожежобезпеки арсеналів, баз і складів озброєння, ракет і боєприпасів Збройних сил України на 1995—2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1995 року № 472;

забезпечити 10 Хімотологічний центр Міністерства оборони України обладнанням для проведення тестування пального відповідно до міжнародних методів організації “Американські стандарти тестувань та матеріалів” (ASTN19.04.2012);

сформувати на базі Української військово-медичної академії (м. Київ) навчально-тренувальний центр медичної служби Збройних сил України для підготовки медичного персоналу, який братиме участь у миротворчих операціях;

підготувати експертів медичної служби Збройних сил України з питань стандартизації, аудиту та гарантування надання на належному рівні медичної допомоги відповідно до критеріїв клінічної взаємосумісності за стандартами Альянсу;

започаткувати практику стажування офіцерів медичної служби Збройних сил України у відповідних закладах, органах, установах держав — членів НАТО;

продовжити роботу з утворення підрозділу санітарної авіації.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити роботу з автоматизації процесів управління обліком і рухом матеріальних засобів, обліком і контролем технічного обслуговування та ремонту озброєння і військової техніки;

забезпечити участь представників Збройних сил України в засіданнях робочих груп Альянсу з логістики;

виконати заходи з підготовки до можливої участі літака аеромедичної евакуації Ан-26 “Віта” в ротаціях Сил реагування НАТО, забезпечити участь цього літака у міжнародних військових навчаннях;

продовжити модернізацію матеріально-технічної бази військово-медичних закладів та медичних підрозділів військових частин (з'єднань).

2.3.5. Підтримання у боєздатному стані, модернізація і оновлення озброєння та військової техніки

Збройні сили України повністю укомплектовані основними видами озброєння та військової техніки. У той же час фізичне зношення та моральне старіння наявних на озброєнні зразків потребують вжиття комплексу невідкладних заходів щодо формулювання засад військово-технічної політики для всього сектору безпеки і оборони України.

Основні зусилля зосереджуються на відновленні боєздатності, розробленні та закупівлі нових і модернізованих зразків озброєння і військової техніки, що обумовлюють бойовий потенціал Збройних сил України, а також на реалізації пріоритетних проектів щодо створення корабля класу “корвет”, багатофункціонального ракетного комплексу, модернізації вертольотів Мі-24 та завершенні розробки і підготовки виробництва середнього військово-транспортного літака Ан-70.

Продовжується впровадження системи кодифікації предметів постачання для Збройних сил України відповідно до вимог Керівництва НАТО з кодифікації (ACodP-I).

Середньострокові цілі:

продовжити виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт зі створення нових і модернізації існуючих зразків озброєння та військової техніки;

активізувати співробітництво в рамках двосторонніх комісій з питань військово-технічного співробітництва з державами-членами та державами — партнерами Альянсу, з якими укладено угоди про співробітництво у військово-технічній сфері;

комп'ютеризувати фонд нормативних документів Міністерства оборони України та Збройних сил України з підключенням його до Інтернету та автоматизованої внутрішньомережевої системи управління військами “Дніпро” за допомогою НАТО та держав — членів Альянсу;

забезпечити підготовку представників Збройних сил України на курсах з питань стандартизації та кодифікації за підтримки НАТО та держав — членів Альянсу;

забезпечити співробітництво в рамках груп Конференції директорів з озброєнь та Організації НАТО з досліджень і технологій;

забезпечити впровадження автоматизованої системи кодифікації предметів постачання у Збройних силах України та її інтеграцію в Єдину систему управління адміністративно-господарськими процесами.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити підтримання боєздатності озброєння та військової техніки з'єднань і військових частин Збройних сил України з урахуванням наявних ресурсних можливостей;

продовжити з урахуванням ресурсного забезпечення розроблення нових і модернізацію існуючих зразків озброєння та військової техніки за уточненими пріоритетними напрямками;

продовжити проведення консультацій у рамках роботи Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з оборонно-технічного співробітництва, груп і підгруп Конференції національних директорів з озброєнь з метою вироблення реалістичної військово-технічної політики в умовах глобальної фінансової кризи;

забезпечити реалізацію Державної цільової оборонної програми будівництва кораблів класу “корвет” за проектом 58250, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2011 року № 1150;

забезпечити участь України в роботі груп і підгруп Конференції національних директорів з озброєнь, Організації НАТО з досліджень і технологій, Організації НАТО з консультацій, командування та управління, Агенції із стандартизації НАТО, Агенції НАТО з матеріально-технічного забезпечення та постачання;

активізувати роботу двосторонніх комісій з питань військово-технічного співробітництва з державами-членами та державами — партнерами Альянсу, з якими укладено угоди про співробітництво у військово-технічній сфері;

продовжити виконання заходів щодо здійснення офіційного перекладу нормативних документів НАТО, які необхідні для досягнення Цілей партнерства в рамках участі Збройних сил України у Процесі планування та оцінки сил;

продовжити роботу із застосування у Збройних силах України документів Альянсу з кодифікації.

2.3.6. Підвищення ефективності системи кадрового менеджменту. Продовження процесу професіоналізації армії

Удосконалення системи кадрового забезпечення у Збройних силах України здійснюється в рамках реалізації Концепції кадрової політики у Збройних силах України з урахуванням умов їх розвитку на нинішньому етапі та за підтримки іноземних радників і експертів.

Основними шляхами професіоналізації та покращення кадрового забезпечення Збройних сил України мають стати:

збереження та посилення кадрового потенціалу, відродження бойового духу Збройних сил України, поступове формування нового професійного офіцерського та сержантського складу Збройних сил України, посилення їх ролі в управлінні підрозділами;

упровадження сучасних принципів та підходів у військовій кадровій політиці, ефективного управління кар’єрою військовослужбовців;

забезпечення зростання рівня мотивації військовослужбовців до підвищення особистої професійної, у тому числі фізичної, підготовки та досягнення високих показників навченості

підпорядкованих підрозділів і військових частин, вивільнення військовослужбовців від функцій, не пов'язаних безпосередньо з бойовою підготовкою;

приведення співвідношення категорій особового складу, у першу чергу офіцерського, у відповідність із потребами Збройних сил України, зумовленими їх завданнями і структурою, та наближення його до середніх показників, прийнятих у збройних силах провідних держав світу;

комплектування Збройних сил України за змішаним принципом (військовослужбовцями строкової військової служби і військової служби за контрактом), створення умов та поступове нарощування показників укомплектованості посад рядового, сержантського і старшинського складу військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом;

розвиток нової системи військового резерву.

Середньострокові цілі:

завершити вдосконалення системи кадрового забезпечення централізованого типу;

забезпечити реалізацію результатів оборонного огляду в частині кадрового забезпечення;

завершити проведення організаційних заходів щодо реформування кадрових органів, забезпечити підготовку фахівців для таких органів;

завершити створення системи управління кар'єрою осіб рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом;

забезпечити належне функціонування інформаційно-аналітичної системи обліку та управління персоналом "Персонал";

створити сучасну систему резерву, яка ґрунтується на новій Концепції служби у військовому резерві.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити ефективне використання за службовим призначенням найбільш підготовлених військовослужбовців і молодих офіцерів під час здійснення заходів щодо оптимізації складу та чисельності Збройних сил України, створити умови для залишення їх на військовій службі;

здійснити передачу функцій і повноважень щодо управління кар'єрою та підготовки проектів кадрових рішень стосовно військовослужбовців номенклатури першого заступника Міністра оборони України до Кадрового центру Збройних сил України;

підвищити якість підготовки особового складу кадрових центрів для виконання завдань за призначенням, залучити іноземних радників та експертів до підготовки і підвищення кваліфікації фахівців кадрових органів Збройних сил України;

продовжити виконання заходів, спрямованих на реалізацію Концепції створення та розвитку професійного сержантського і старшинського складу Збройних сил України;

забезпечити приєднання кадрових органів Міністерства оборони України і командувань видів Збройних сил України до локальної мережі інформаційно-аналітичної системи обліку та управління персоналом;

опрацювати зміни до нормативно-правових актів України з питань комплектування резервістами;

підготувати та провести експеримент щодо навчання резервістів Збройних сил України на курсах у навчальних закладах Збройних сил України.

2.3.7. Удосконалення системи військової освіти та підготовки професійних кадрів

Підготовка військовослужбовців здійснюється в рамках національної системи військової освіти, яка має розгалужену та різнорівневу структуру: від військових ліцеїв до Національного університету оборони України.

Для підготовки цивільного персоналу, який працює у сфері національної безпеки і оборони України, за допомогою Альянсу була започаткована та на цей час успішно виконується під егідою Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня Програма з питань професійного розвитку цивільного персоналу.

Середньострокові цілі:

посилити координацію органами військового управління підготовки військових фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів;

провести аналіз та уточнити завдання, функції, повноваження і відповідальність органів, структурних підрозділів Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних сил України, командувань видів Збройних сил України з питань підготовки військових фахівців;

завершити оптимізацію мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, їх організаційно-штатних структур і чисельності особового складу;

запровадити дистанційне навчання як складову системи багаторівневої підготовки військових фахівців, що реалізує модель безперервного навчання протягом кар’єри;

продовжити вдосконалення системи багаторівневої підготовки осіб рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, та офіцерських кадрів Збройних сил України. Систему освіти та підготовки майбутніх офіцерів спрямувати на оволодіння практичними навичками управління підрозділами, у тому числі багатонаціональними;

забезпечити своєчасне внесення змін до навчальних програм військових навчальних закладів з урахуванням сучасних вимог до персоналу;

забезпечити функціонування курсів підвищення кваліфікації, в тому числі Вищих академічних курсів на базі Національного університету оборони України, для осіб офіцерського

складу Збройних сил України та державних службовців Міністерства оборони України. Забезпечити проведення тематичних навчальних курсів на базі Навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності при Національному університеті оборони України;

забезпечити належну фахову підготовку цивільного персоналу Міністерства оборони України.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

привести чисельність особового складу військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів у відповідність із чисельністю Збройних сил України;

продовжити оптимізацію мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів;

забезпечити реалізацію Концепції мовної підготовки особового складу Збройних сил України, продовжити здійснення заходів з удосконалення системи мовного тестування;

продовжити підготовку державних службовців Міністерства оборони України в рамках виконання Програми з питань професійного розвитку цивільного персоналу;

продовжити практику вивчення іноземних мов керівним складом Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних сил України;

забезпечити вивчення особовим складом Збройних сил України іноземних мов на курсах інтенсивного вивчення іноземних мов при вищих військових навчальних закладах Збройних сил України, в експериментальних військових частинах, а також на курсах вивчення іноземних мов і фахових курсах у вищих навчальних закладах іноземних держав;

забезпечити функціонування курсів підвищення кваліфікації осіб офіцерського складу та державних службовців Міністерства оборони України;

здійснити організаційні заходи щодо запровадження дистанційного навчання у Збройних силах України;

ужити заходів щодо перегляду програм підготовки у військових навчальних закладах із метою їх оптимізації та приведення у відповідність із сучасними вимогами;

забезпечити участь фахівців Збройних сил України у наукових та науково-практичних заходах (конференціях, семінарах, тренінгах, стажуваннях) під егідою НАТО, спрямованих на розвиток та вдосконалення системи військової освіти і підготовки професійних кадрів;

поширити практику підготовки офіцерських кадрів оперативного-тактичного та оперативного-стратегічного рівнів у військових навчальних закладах іноземних держав;

продовжити підготовку особового складу та підрозділів Збройних сил України до участі в діяльності багатонаціональних військових формувань (підрозділів) під егідою НАТО шляхом практичного військового співробітництва.

2.3.8. Удосконалення системи підготовки військ та забезпечення їх взаємосумісності

Базовими принципами підготовки військ (сил) є розвиток їх багатофункціональності, мобільності та оперативної сумісності. Набуття необхідного рівня оперативної сумісності із силами і засобами держав — членів НАТО залишається пріоритетним завданням підготовки підрозділів Збройних сил України, визначених для участі у Процесі планування та оцінки сил. З цією метою продовжується активна підготовка і сертифікація підрозділів Збройних сил України, задекларованих до Спільного фонду оперативних сил і можливостей, у рамках Програми перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей НАТО.

У рамках Програми обміну даними про повітряну обстановку (далі — Програма ОДПО/ASDE) забезпечується автоматизований обмін інформацією про польоти повітряних суден над територією двох визначених позиційних районів.

Середньострокові цілі:

продовжити розроблення, тестування та впровадження нової, трансформованої моделі організації підготовки військ, у тому числі створення централізованої системи вивчення, проведення аналізу, узагальнення та впровадження досвіду, системи оцінки навченості як складової визначення рівня боєготовності;

продовжити оснащення Сухопутних військ Збройних сил України системами імітації тактичних дій MILES 2000 та MILES IWS, забезпечити інтеграцію зазначених систем у бойову підготовку військ, створення професійного корпусу інструкторів (спостерігачів/контролерів) тактичної підготовки;

продовжити нарощування мобільних спроможностей застосування імітаційного моделювання у практиці підготовки органів управління батальйонного та бригадного рівнів;

забезпечити участь представників України в роботі Комітету протиповітряної оборони НАТО та його робочих органів, зокрема форуму представників протиповітряної оборони держав-партнерів, а також у відповідних семінарах із протиповітряної оборони під керівництвом Комітету протиповітряної оборони НАТО;

підвищувати рівень взаємосумісності військових частин і підрозділів Збройних сил України шляхом їх залучення до участі у багатонаціональних навчаннях НАТО та навчаннях у рамках Програми “Партнерство заради миру”, у тому числі тих, які проводитимуться на території України, включаючи навчання Сил реагування НАТО;

продовжити участь представників України в засіданнях органів НАТО для забезпечення досягнення Цілей партнерства;

продовжити роботу міжнародних курсів підготовки спеціалістів із протидії саморобним вибуховим пристроям на базі 143 центру розмінування (м. Кам'янець-Подільський), забезпечити їх сертифікацію Альянсом.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

провести консультації з експертами НАТО щодо оцінки досягнутого прогресу в реалізації Цілей партнерства для України;

провести оновлення пакета Цілей партнерства в рамках Процесу планування та оцінки сил;

провести уточнення календарних планів участі визначених підрозділів Збройних сил України у Програмі перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей НАТО;

ужити заходів для досягнення оперативної сумісності визначених сил і засобів Збройних сил України в рамках Концепції оперативних можливостей НАТО. Продовжити нарощування оперативних можливостей сил та засобів, що залучаються до чергових ротацій у складі Сил реагування НАТО;

продовжити вдосконалення навчальної матеріально-технічної бази підготовки військ (сил) Збройних сил України;

підвищити рівень підготовки Повітряних сил Збройних сил України з питань протидії терористичним актам із повітря, реагування на надзвичайні ситуації, забезпечення безпеки повітряного простору України під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу;

забезпечити участь у багатонаціональних військових навчаннях у рамках Програми “Партнерство заради миру”, військових навчаннях Альянсу та держав — членів НАТО, відкритих для партнерів;

забезпечувати обмін інформацією з Альянсом про повітряну обстановку в рамках Програми ОДПО/ASDE;

ужити заходів щодо вдосконалення підготовки українського обслуговуючого персоналу Програми ОДПО/ASDE, зокрема проведення стажувань та спільних тренувань з державами-партнерами за зазначеною Програмою;

продовжити роботу зі складання топографічних карт України у масштабі 1:250000 відповідно до стандартів Альянсу.

2.3.9. Забезпечення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей

Питання соціального захисту військовослужбовців набуває важливого значення.

Найбільш проблемними залишаються питання забезпечення військовослужбовців житлом і адаптації колишніх військовослужбовців до умов цивільного життя.

Соціальна адаптація та перекваліфікація військовослужбовців, звільнених у запас, здійснюються за національними програмами перепідготовки, що фінансуються з Державного

бюджету України, та за програмами співпраці, що фінансуються із залученням міжнародної допомоги.

Середньострокові цілі:

забезпечити реалізацію в рамках Програми “Партнерство заради миру” проекту Трестового фонду НАТО щодо соціальної адаптації військовослужбовців, звільнених із військової служби;

забезпечити виконання програми співробітництва з НАТО, ОБСЄ та Королівством Норвегія щодо соціальної адаптації і перепідготовки військовослужбовців, які звільняються в запас, а також інформування громадськості про такі програми;

продовжити співробітництво з НАТО з питань адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або у відставку, зменшення соціального навантаження та сприяння їх працевлаштуванню у цивільному секторі;

Міністерству соціальної політики України забезпечити щорічну перепідготовку 500 колишніх військовослужбовців за рахунок коштів державного бюджету;

забезпечити додаткове інформування, консультування і працевлаштування через державну службу зайнятості членів цільових груп.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити координацію та організацію виконання програм, спрямованих на соціальну і професійну адаптацію військовослужбовців, звільнених у запас або у відставку, та тих, які підлягають звільненню;

забезпечити разом із Центром інформації та документації НАТО в Україні інформування громадськості про програми, які реалізуються Україною і НАТО, та результати їх реалізації;

продовжити обмін досвідом між експертами НАТО та відповідними державними органами України з питань реалізації Концепції управління персоналом у Збройних силах України, зокрема адаптації військовослужбовців до умов цивільного життя;

провести спільне засідання з Комітетом НАТО з політики та партнерства щодо розгляду Програм співробітництва з Альянсом з питань адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або у відставку.

2.3.10. Захист навколишнього природного середовища у військовій сфері

Стратегічний курс України на вступ до європейських інституцій потребує якісно нового підходу до дальшого посилення захисту від надзвичайних ситуацій техногенного характеру та ліквідації наслідків військової діяльності відповідно до європейських стандартів.

Середньострокові цілі:

створити нормативно-правову базу з питань військової діяльності щодо забезпечення екологічної безпеки та адаптувати її до норм і стандартів держав — членів Альянсу;

створити систему екологічного управління для військових об'єктів Збройних сил України відповідно до міжнародного екологічного стандарту ISO 14001;

продовжити роботи з очищення територій колишніх військових полігонів від вибухонебезпечних предметів;

забезпечити організацію заходів з охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки під час утилізації надлишкових ракет і боєприпасів, а також компонента рідкого ракетного палива (меланжу).

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити проведення екологічних досліджень впливу воєнно-технічних факторів на навколишнє природне середовище в результаті проведення військових навчань, випробувань озброєння і військової техніки, повсякденної діяльності військ (сил);

продовжити впровадження системи екологічного управління на військових об'єктах Збройних сил України у повсякденній діяльності військ (сил);

провести екологічні обстеження та виконати роботу з відновлення навколишнього природного середовища на територіях військових об'єктів (містечок), що вивільняються у ході реформування і плануються до передачі органам місцевого самоврядування;

провести роботи з очищення від вибухонебезпечних предметів територій, вивільнених у ході реформування Збройних сил України;

продовжити підготовку та підвищення кваліфікації фахівців з екологічної безпеки Збройних сил України у Центрі підготовки Міністерства охорони краю Литовської Республіки за підтримки Альянсу;

продовжити роботу щодо започаткування та подальшої реалізації спільних з НАТО практичних проектів із приведення військових об'єктів в екологічно безпечний стан.

2.3.11. Утилізація надлишкових і непридатних боєприпасів, легкого озброєння та стрілецької зброї, а також компонентів рідкого ракетного палива

З огляду на необхідність гарантування безпеки цивільного населення України утилізація надлишкових і непридатних боєприпасів, легкого озброєння та стрілецької зброї, а також компонента ракетного палива (меланжу) є одним із пріоритетних напрямів діяльності Міністерства оборони України.

Обсяги надлишкових і непридатних боєприпасів та меланжу, що підлягають утилізації, становлять відповідно близько 400 тис. і 8 тис. тонн.

Для утилізації запасів меланжу успішно реалізується проект “ОБСЄ — Україна” стосовно утилізації запасів меланжу (компонента рідкого ракетного палива), метою якого є поетапне знищення всіх запасів меланжу із застосуванням технічно прийнятного та економічно ефективного безпечного способу.

Середньострокові цілі:

розробити технології, необхідні для утилізації боєприпасів, створити виробничі потужності та провести утилізацію 295,72 тис. тонн боєприпасів;

продовжити реалізацію в рамках Програми “Партнерство заради миру” проекту Трастового фонду щодо знищення надлишкових боєприпасів, легких озброєнь і стрілецької зброї та переносних зенітно-ракетних комплексів;

досягнути істотних зрушень в утилізації меланжу шляхом реалізації економічно обґрунтованих та екологічно безпечних проектів міжнародної фінансової допомоги.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити виконання заходів Державної цільової оборонної програми утилізації звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання, на 2008—2017 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2008 року № 940, та Державної цільової програми утилізації компонентів рідкого ракетного палива на 2010—2014 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 року № 874;

розпочати виконання положень Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з матеріально-технічного забезпечення і обслуговування (ОМТЗО) про утилізацію стрілецької зброї й легких озброєнь, звичайних боєприпасів та протипіхотних мін типу ПФМ-1, ратифікованої Законом України від 13 січня 2012 року № 4338-VI;

продовжити практичну реалізацію Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України та Організацією з безпеки і співробітництва в Європі щодо проекту “ОБСЕ — Україна” стосовно утилізації запасів меланжу (компонента рідкого ракетного палива);

розпочати виконання в рамках проекту Трастового фонду робіт із захоронення радіоактивних відходів, що утворилися на території України в результаті реалізації радянських оборонних програм.

2.4. Реформування внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України

Внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України (далі — внутрішні війська) продовжують здійснення заходів другого етапу їх реформування згідно з Концепцією розвитку внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України на період до 2015 року. Головною метою реформування є трансформація внутрішніх військ у мобільне, оптимальне за чисельністю військове формування з правоохоронними функціями з урахуванням досвіду провідних держав Європи.

Середньострокові цілі:

удосконалити нормативно-правову базу з питань діяльності внутрішніх військ відповідно до євроатлантичних стандартів;

реформувати внутрішні війська з урахуванням стандартів Альянсу щодо індивідуальної підготовки та підготовки підрозділів;

удосконалити методи та принципи застосування внутрішніх військ для виконання завдань із забезпечення внутрішньої безпеки держави;

удосконалити систему управління внутрішніми військами;

продовжити процес професіоналізації внутрішніх військ. З цією метою:

— забезпечити участь військовослужбовців внутрішніх військ у Програмі поглибленого вивчення питань міжнародної безпеки в Європейському центрі досліджень проблем безпеки імені Джорджа Маршалла (м. Гарміш-Партенкірхен, Німеччина);

— забезпечити участь військовослужбовців внутрішніх військ у заходах Програми професійної підготовки Офісу зв'язку НАТО в Україні;

— утворити за сприяння держав — членів НАТО мовний центр при Академії внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України;

— підвищити рівень володіння іноземними мовами особовим складом внутрішніх військ відповідно до стандарту НАТО STANAG 6001;

— провести підготовку військовослужбовців внутрішніх військ і представників Міністерства внутрішніх справ України для участі у миротворчих операціях;

— створити умови для утворення Міжнародного центру підготовки сил підтримання правопорядку на базі навчального центру внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України (с. Старе Бориспільського району Київської області);

— інформувати громадськість про діяльність та реформування внутрішніх військ з метою зміцнення довіри до них із боку суспільства;

— здійснити заходи щодо вдосконалення міжнародного співробітництва внутрішніх військ.

Пріоритетне завдання на поточний рік — адаптація до стандартів Альянсу підготовки військовослужбовців внутрішніх військ і представників Міністерства внутрішніх справ України для участі у миротворчих операціях. З цією метою:

забезпечити навчання військовослужбовців внутрішніх військ і представників Міністерства внутрішніх справ України у Центрі вдосконалення кваліфікації поліцейських підрозділів з підтримання стабільності (м. Віченца, Італійська Республіка);

провести за сприяння Офісу зв'язку НАТО в Україні технічне оснащення мовного центру при Академії внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України для вдосконалення навчального процесу;

організувати тестування слухачів мовного центру при Академії внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України за рівнями, визначеними стандартом НАТО STANAG 6001;

продовжити підготовку особового складу внутрішніх військ у рамках Програми з питань професійного розвитку цивільного персоналу;

продовжити співробітництво з правоохоронними та військовими органами держав — членів НАТО з питань індивідуальної підготовки та підготовки підрозділів;

розпочати за підтримки Європейського Союзу реалізацію нового проекту Твінінг “Сприяння вдосконаленню системи охорони громадського порядку внутрішніми військами Міністерства внутрішніх справ України”.

Розділ III.

РЕСУРСНІ ПИТАННЯ

У 2012 році головною метою для України є даліше утримання позитивних тенденцій економічного зростання на основі здійснення модернізації економіки держави та підвищення її конкурентоспроможності.

Значний вплив на економічний розвиток держави матимуть структурні економічні реформи, ініційовані Президентом України у Програмі економічних реформ на 2010—2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”.

Економічна політика Уряду, спрямована на підтримку основних секторів економіки, активізацію процесів модернізації національного виробництва та стимулювання внутрішнього інвестиційного попиту поряд із підтримкою споживчого попиту населення за рахунок виваженої соціальної політики, сприятиме позитивним тенденціям економічного зростання у 2012 році та їх закріпленню у середньостроковій перспективі.

3.1. Бюджетна політика. Загальні положення Державного бюджету України на 2012 рік

У 2012 році державна бюджетна політика, що сформована за принципом середньострокового бюджетного планування з чіткими фіскальними та видатковими орієнтирами, буде спрямована на далішу стабілізацію соціально-економічної ситуації в Україні, підтримку основних секторів економіки, активізацію процесів модернізації національного виробництва.

У бюджетній сфері основним завданням залишається забезпечення макроекономічної стабільності, збалансованості та стійкості бюджетної системи.

Основною умовою підтримки макроекономічної стабільності є збереження економічно безпечного рівня бюджетного дефіциту.

Податково-бюджетна політика реалізується на основі Податкового та Бюджетного кодексів України.

Основними завданнями податково-бюджетної політики на 2012 рік є даліше проведення податкової реформи, що передбачає послідовне зниження податкового тиску та створення податкової системи, яка стимулюватиме інвестиційну діяльність та економічний розвиток, упорядкування та підвищення ефективності видатків бюджету, зміцнення власної дохідної бази місцевих бюджетів, а також досягнення реальної збалансованості бюджету та поступове зменшення його дефіциту.

Середньострокові цілі — забезпечити:

збалансованість та стійкість бюджетної системи;

дотримання принципу публічності та прозорості бюджетної системи;

оптимізацію витрачання бюджетних коштів;

формування раціональної податкової та митної політики, що сприятиме економічному зростанню, створенню єдиного правового поля діяльності суб'єктів господарювання.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити реалізацію виваженої політики щодо державного боргу;

зменшити дефіцит державного бюджету;

поетапно, системно знизити рівень податкового навантаження на економіку в умовах забезпечення збалансованості бюджетної системи;

підвищити фіскальну ефективність податків шляхом розширення податкової бази та вдосконалення системи адміністрування податків;

підвищити конкурентоспроможність вітчизняних підприємств шляхом зниження рівня податкового навантаження;

забезпечити поетапне підвищення розміру мінімальної заробітної плати.

3.2. Обсяг бюджетного ресурсу сектору безпеки і оборони

Видатки державного бюджету на забезпечення безпеки і оборони України здійснюються відповідно до визначених законодавством пріоритетів розвитку та реформування Збройних сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з урахуванням фінансових можливостей.

Видатки Державного бюджету України на 2011 рік на фінансування сектору безпеки і оборони становили 41,5 млрд гривень (у тому числі із загального фонду — 35,7 млрд гривень, спеціального фонду — 5,8 млрд гривень), або 12,4 відсотка загального обсягу видатків Державного бюджету чи 3,2 відсотка валового внутрішнього продукту, що на 5,5 млрд гривень (15,3 відсотка) більше порівняно з фактичними витратами у 2010 році.

При цьому на утримання та розвиток Збройних сил України в 2011 році спрямовано 12,7 млрд гривень (3,8 відсотка загального обсягу видатків державного бюджету або 1 відсоток валового внутрішнього продукту), що на 2,1 млрд гривень більше, ніж фактичні витрати у 2010 році.

Крім того, видатки на виплату військових пенсій у 2011 році становили 13,8 млрд гривень, що на 0,3 млрд гривень більше, ніж у 2010 році.

У Державному бюджеті України на 2012 рік передбачено видатки на фінансування сектору безпеки і оборони у сумі 46,9 млрд гривень (у тому числі із загального фонду — 41,4 млрд гривень, спеціального фонду — 5,5 млрд гривень), що становить 13,1 відсотка загального обсягу видатків державного бюджету або 3,1 відсотка валового внутрішнього продукту. Це на 5,5 млрд гривень (13,2 відсотка) більше фактичних витрат у 2011 році.

При цьому видатки на утримання та розвиток Збройних сил України у Державному бюджеті України на 2012 рік передбачені в обсязі 16,8 млрд гривень (4,7 відсотка загального обсягу видатків державного бюджету або 1,1 відсотка валового внутрішнього продукту), що на 4,1 млрд гривень (або на 32,3 відсотка) більше фактичних витрат у 2011 році.

Крім того, видатки на виплату військових пенсій у 2012 році передбачені в обсязі 14,1 млрд гривень, що на 0,3 млрд гривень більше, ніж у 2011 році.

Середньострокові цілі:

передбачити пріоритетне спрямування бюджетних коштів на забезпечення Збройних сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів сучасними видами озброєння та військової техніки;

удосконалити механізм реалізації військового майна, що вивільняється в ході реформування Збройних сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

передбачити пріоритетне спрямування бюджетних коштів на гарантування безпеки і оборони держави, насамперед, на матеріально-технічне забезпечення військ, розвиток озброєння та військової техніки;

спрямовувати кошти, отримані від реалізації надлишкового військового майна, майна правоохоронних органів, на реформування та розвиток Збройних сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів.

3.3. Менеджмент ресурсів, у тому числі оборонних

Формування та виконання державного бюджету здійснюється за програмно-цільовим методом відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

Запроваджено такі елементи застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі на державному рівні, як середньострокове прогнозування, бюджетні програми, паспорти бюджетних програм, прозорість бюджетного процесу та залучення громадськості.

В Україні застосовується казначейська форма обслуговування бюджетів. Україна має певний досвід в управлінні коштами (платежі проводяться після отримання товарів (робіт, послуг), ведеться облік зобов'язань, застосовуються процедури управління коштами єдиного казначейського рахунка).

Відповідно до Бюджетного кодексу України здійснюється середньострокове бюджетне прогнозування шляхом визначення Кабінетом Міністрів України середньострокових показників державного бюджету за основними видами доходів, видатків і фінансування на два наступні роки.

Прогноз Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки схвалено Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2010 року № 568 затверджено прогнозні показники видатків із загального фонду державного бюджету на потреби оборони на період до 2023 року, у тому числі для Міністерства оборони України.

Продовжується робота з удосконалення програмно-цільового методу формування бюджету шляхом розвитку нормативно-правової та методологічної бази для оптимізації бюджетних програм відповідно до стратегічних завдань урядової політики та стратегічних планів головних розпорядників бюджетних коштів, створення системи результативних показників виконання зазначених програм та системи оцінки ефективності і результативності використання бюджетних коштів у рамках таких програм.

Під час складання проекту Державного бюджету України на 2012 рік враховано положення Указу Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085 “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” та Стратегії оптимізації кількості бюджетних програм, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2011 року № 292-р.

Запроваджено практику затвердження Кабінетом Міністрів України порядків використання бюджетних коштів, у яких визначається механізм виконання бюджетних програм.

Створено систему постійного моніторингу та аналізу виконання бюджетних програм, запроваджено звітування за підсумками року головних розпорядників бюджетних коштів про

виконання бюджетних програм відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 29 грудня 2002 року № 1098 “Про паспорти бюджетних програм”.

Планування та здійснення видатків державного бюджету за принципами програмно-цільового методу дають змогу підвищити ефективність бюджетних витрат, зокрема, для забезпечення безпеки і оборони держави.

Середньострокові цілі:

забезпечити дальший розвиток та модернізацію системи управління державними фінансами;

підвищити ефективність та забезпечити прозорість використання бюджетних ресурсів;

забезпечити публічність та прозорість бюджетів.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити розроблення порядків використання бюджетних коштів їх головними розпорядниками у 2012 році;

провести за підсумками року моніторинг виконання бюджетних програм відповідно до затверджених паспортів;

забезпечити прозорість та контрольованість використання фінансових ресурсів головними розпорядниками бюджетних коштів;

забезпечити публікацію в засобах масової інформації звітів про виконання бюджетів.

Розділ IV.

ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ

4.1. Законодавство

Питання забезпечення безпеки інформації, обмін якою здійснюється в контексті співробітництва України з Альянсом, регулюються Угодою про безпеку між Урядом України і Організацією Північноатлантичного договору, ратифікованою Законом України від 12 вересня 2002 року № 160-IV.

З метою визначення правових засад обміну інформацією з обмеженим доступом розробляються проекти та готуються до підписання двосторонні міжнародні договори України щодо взаємного захисту секретної інформації з державами — членами Альянсу.

Питання функціонування Національної системи конфіденційного зв'язку, криптографічного та технічного захисту інформації, захисту державних інформаційних ресурсів вирішуються Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Середньострокові цілі:

привести законодавство з питань захисту та охорони інформації з обмеженим доступом у відповідність зі стандартами Альянсу;

укласти угоди про взаємну охорону інформації з обмеженим доступом з державами — членами Альянсу.

Пріоритетне завдання на поточний рік — здійснити заходи щодо укладення міжнародних договорів України про взаємну охорону інформації з обмеженим доступом з державами — членами Альянсу, зокрема Румунією, Королівством Іспанія, Грецькою Республікою та Португальською Республікою.

4.2. Спеціально уповноважений державний орган у сфері забезпечення охорони державної таємниці

В Україні питання, пов'язані з охороною державної таємниці, регулюються Законом України “Про державну таємницю”. Відповідно до названого Закону спеціально уповноваженим державним органом у сфері забезпечення охорони державної таємниці є Служба безпеки України, яка здійснює також заходи щодо охорони в Україні інформації НАТО з обмеженим доступом.

Служба безпеки України забезпечує постійний контроль за станом охорони інформації НАТО з обмеженим доступом у державних органах, що користуються такою інформацією, здійснює оформлення сертифікатів перевірки персоналу на допуск до роботи з інформацією НАТО, заходи щодо забезпечення функціонування центрів реєстрації документів НАТО в державних органах України тощо.

Середньострокова ціль — привести систему контролю за станом охорони інформації НАТО з обмеженим доступом у державних органах України у відповідність зі стандартами держав — членів Альянсу з урахуванням рекомендацій інспекторських перевірок системи охорони секретної інформації НАТО в Україні, проведених Офісом безпеки НАТО.

Пріоритетне завдання на поточний рік — забезпечити контроль за станом охорони інформації НАТО з обмеженим доступом шляхом проведення відповідних перевірок у державних органах України.

4.3. Інформаційна безпека

З метою забезпечення обміну інформацією з обмеженим доступом між НАТО та державними органами України у структурі Міністерства закордонних справ України утворено Головний центр реєстрації документів НАТО.

У державних органах України, які беруть участь у виконанні програм співробітництва з Альянсом, функціонують центри реєстрації документів НАТО, на які покладено розроблення та здійснення заходів щодо забезпечення режиму секретності в роботі з інформацією НАТО з обмеженим доступом.

В Україні завдання із забезпечення контролю за здійсненням заходів щодо захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності та в інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних системах, відповідно до Закону України “Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України”, покладені на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України у межах своїх повноважень забезпечує контроль за дотриманням вимог законодавства у сфері захисту інформації, в тому числі інформації НАТО з обмеженим доступом.

Середньострокова ціль — забезпечити належну роботу системи поводження з інформацією НАТО з обмеженим доступом із дотриманням вимог законодавства та положень Угоди про безпеку між Урядом України і Організацією Північноатлантичного договору.

Пріоритетне завдання на поточний рік — вивчити та дати оцінку фактичному стану охорони інформації НАТО з обмеженим доступом з метою здійснення заходів щодо відвернення, виявлення та усунення виявлених недоліків.

4.3.1. Інформаційна безпека у сфері криптографічного та технічного захисту інформації

Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України забезпечує формування і реалізацію державної політики у сферах захисту державних інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем, криптографічного та технічного захисту інформації, захисту державних електронних інформаційних ресурсів, а також здійснення державного контролю за станом криптографічного та технічного захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом.

Між Міністерством закордонних справ України, Міністерством оборони України та Місією України при НАТО здійснюється обмін інформацією з грифом обмеження доступу “Для службового користування” з використанням криптографічної системи захисту інформації.

Середньострокові цілі:

забезпечити належну роботу системи контролю за станом технічного захисту інформації НАТО з обмеженим доступом у державних органах України;

забезпечити постійну роботу з обміну інформацією з обмеженим доступом між Міністерством оборони України та Місією України при НАТО з використанням засобів криптографічного захисту інформації.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

здійснити планові заходи щодо забезпечення контролю за станом технічного захисту інформації НАТО з обмеженим доступом у державних органах України;

забезпечити функціонування лінії прямого закритого зв'язку між Міністерством оборони України та Місією України при НАТО.

4.3.2. Діловодство (організація роботи з документами)

Єдині вимоги щодо виготовлення, обліку, користування, зберігання, передачі та транспортування матеріальних носіїв інформації з обмеженим доступом в Україні визначаються нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України.

Контроль за забезпеченням охорони інформації з обмеженим доступом в Україні здійснюється керівниками державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

Середньострокова ціль — забезпечити дотримання в державних органах України вимог законодавства під час поводження з інформацією НАТО з обмеженим доступом.

Пріоритетне завдання на поточний рік — забезпечити контроль за дотриманням у державних органах України вимог законодавства під час поводження з інформацією НАТО з обмеженим доступом шляхом проведення планових перевірок.

4.4. Допуск та доступ до секретної інформації (безпека персоналу)

Відповідно до вимог НАТО в Україні функціонує система надання допуску та доступу посадових осіб до інформації НАТО з обмеженим доступом.

Сертифікати перевірки персоналу на допуск до роботи з інформацією НАТО оформляються громадянам України лише за наявності у них допуску до державної таємниці.

На базі Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки Національної академії Служби безпеки України організовано роботу з підвищення кваліфікації працівників державних органів України, які працюють з інформацією НАТО з обмеженим доступом.

Середньострокова ціль — забезпечити належний рівень кваліфікації працівників державних органів України, які працюють з інформацією НАТО з обмеженим доступом.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

здійснити оформлення сертифікатів перевірки персоналу на допуск до роботи з інформацією НАТО у разі надходження відповідних заявок з державних органів України;

продовжити роботу з підвищення кваліфікації працівників державних органів України, які працюють з інформацією НАТО з обмеженим доступом.

4.5. Забезпечення режиму секретності (фізична безпека)

За результатами перевірок стану поводження з інформацією НАТО з обмеженим доступом встановлено, що в державних органах України створені необхідні умови для роботи із зазначеною інформацією. Зокрема, у структурі режимно-секретних органів утворено центри реєстрації документів НАТО з обмеженим доступом та в установленому порядку призначено відповідальних осіб. Посадовим особам, які працюватимуть з документами НАТО, оформлено відповідні сертифікати. Для зберігання документів НАТО виділено окремі сейфи, ведеться відповідний облік документів тощо.

Середньострокова ціль — забезпечити належну роботу системи контролю за функціонуванням центрів реєстрації документів НАТО в державних органах України відповідно до стандартів Альянсу.

Пріоритетне завдання на поточний рік — здійснити планові заходи щодо забезпечення контролю за станом поводження з інформацією НАТО з обмеженим доступом у державних органах України.

4.6. Дозвільна система провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, суб'єктами господарської діяльності (індустріальна безпека)

На підставі вимог Закону України “Про державну таємницю” підприємства, установи та організації мають право провадити діяльність, пов'язану з державною таємницею, після надання Службою безпеки України спеціального дозволу.

Такий дозвіл надається державним органам, підприємствам, установам та організаціям, які відповідно до компетенції беруть участь у виконанні державних завдань, програм, замовлень, що пов'язані з державною таємницею, за наявності у них режимно-секретного органу, обладнаних належним чином приміщень та в разі додержання вимог до режиму секретності.

Середньострокова ціль — вдосконалити дозвільну систему провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, суб'єктами господарської діяльності, які працюють з інформацією НАТО з обмеженим доступом.

Пріоритетне завдання на поточний рік — забезпечити контроль за здійсненням заходів щодо охорони інформації НАТО з обмеженим доступом суб'єктами господарської діяльності, які залучаються до співробітництва з установами НАТО.

4.7. Кібернетична безпека

Відповідно до законодавства питання протидії зовнішнім та внутрішнім кібернетичним загрозам в Україні належать до компетенції Служби безпеки України і Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. До зазначеної діяльності також залучаються Міністерство оборони України та інші центральні органи виконавчої влади.

На виконання статті 35 Конвенції про кіберзлочинність, ратифікованої Законом України від 7 вересня 2005 року № 2824-IV, у Міністерстві внутрішніх справ України функціонує Національний контактний пункт формату 24/7 щодо реагування та обміну терміновою інформацією про вчинені комп'ютерні злочини. У складі Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України утворено та функціонує Центр реагування на комп'ютерні інциденти, який пройшов акредитацію у міжнародних інституціях.

У рамках Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня діє робоча підгрупа з питань кіберзахисту.

Середньострокова ціль — продовжити розбудову державної системи реагування на кібернетичні атаки щодо національних інформаційних ресурсів, зокрема її правових концептуальних засад, налагодження взаємодії з відповідними органами іноземних держав та міжнародних організацій у режимі реального часу.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

забезпечити обмін досвідом між Україною та державами — членами Альянсу, а також здійснити необхідні заходи щодо вдосконалення системи захисту національної інформаційної інфраструктури від внутрішніх та зовнішніх кіберзагроз у рамках діяльності експертних консультацій з питань кібернетичного захисту Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня;

розробити проект Закону України про кібернетичну безпеку України з урахуванням рекомендацій експертних консультацій з питань кібернетичного захисту Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня;

опрацювати питання щодо можливості налагодження співробітництва зі Спільним центром передового досвіду з кібернетичного захисту (м. Таллінн, Естонська Республіка) з метою обміну досвідом та здійснення спільних заходів;

сприяти розвитку співробітництва з питань кібернетичного захисту між Службою безпеки України, Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та іншими компетентними державними органами України і відповідними органами НАТО, а також на двосторонній основі з державами — членами Альянсу;

розробити план заходів щодо боротьби з кіберзлочинністю, передбачивши, зокрема, заходи співробітництва з Управлінням НАТО з протидії новим викликам та загрозам, а також з Технічним центром Агентства з комунікації та інформації НАТО;

сприяти здійсненню заходів та проведенню навчань з питань кібернетичної безпеки у рамках Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки”.

Розділ V.

ПРАВОВІ ПИТАННЯ

Україна і далі підтримуватиме позитивну динаміку відносин конструктивного партнерства з Північноатлантичним альянсом у правовій сфері з питань, що становлять взаємний інтерес. Створення відповідної правової бази дасть змогу вдосконалити процес співробітництва України з Альянсом з метою отримання практичних результатів. Формування необхідного правового механізму співробітництва України з Альянсом здійснюється з урахуванням досвіду укладення та імплементації міжнародних договорів України з питань, які становлять взаємний інтерес.

5.1. Імплементація міжнародних договорів України, укладених з Альянсом

Україна забезпечує виконання укладених з Альянсом міжнародних договорів і продовжує роботу зі створення правового механізму конструктивного партнерства з питань, що становлять взаємний інтерес.

Середньострокова ціль — забезпечити імплементацію міжнародних договорів України, укладених з Альянсом, а саме:

Угоди між державами — учасницями Північноатлантичного договору та іншими державами, які беруть участь у Програмі “Партнерство заради миру”, щодо статусу їхніх Збройних сил та Додаткового протоколу до цієї Угоди, ратифікованих Законом України від 2 березня 2000 року № 1510-III, і Подальшого додаткового протоколу до Угоди між державами — учасницями Північноатлантичного договору та іншими державами, які беруть участь у програмі “Партнерство заради миру”, щодо статусу їхніх збройних сил, ратифікованого Законом України від 20 квітня 2000 року № 1687-III;

Меморандуму про взаєморозуміння стосовно сприяння нагальним цивільним транскордонним перевезенням від 13 вересня 2006 року;

Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України і штабом Верховного головнокомандувача Об’єднаних збройних сил НАТО на Атлантиці та штабом Верховного головнокомандувача Об’єднаних збройних сил НАТО в Європі щодо забезпечення підтримки операцій НАТО з боку України, ратифікованого Законом України від 17 березня 2004 року № 1607-IV;

Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України і Верховним головнокомандуванням Об'єднаних збройних сил НАТО з питань трансформації та Верховним головнокомандуванням Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі щодо використання стратегічної транспортної авіації України в операціях та навчаннях НАТО, ратифікованого Законом України від 5 жовтня 2006 року № 228-V;

Меморандуму про взаєморозуміння щодо планування при надзвичайних ситуаціях цивільного характеру та готовності до катастроф між Міністерством України з надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Організацією Північноатлантичного договору від 16 грудня 1997 року.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

здійснити заходи щодо укладення Угоди між Україною та Організацією Північноатлантичного договору про транзитне переміщення сил та персоналу НАТО територією України;

забезпечити проведення спільних заходів (семінарів, навчальних візитів тощо), пов'язаних із правовими аспектами співробітництва України з Альянсом;

продовжити виконання Угоди (у формі обміну листами) між Кабінетом Міністрів України та Організацією Північноатлантичного договору стосовно транзитного перевезення територією України вантажів для забезпечення операції Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) на території Ісламської Республіки Афганістан, яка тимчасово застосовується відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2009 року № 1355.

5.2. Аналіз відповідності національного законодавства базовим договорам Альянсу

Одним із пріоритетів державної політики у сфері конструктивного партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору з питань, що становлять взаємний інтерес, є створення належної правової основи для поглиблення співробітництва з Альянсом у тих галузях, які становлять взаємний інтерес. З цією метою щорічно приймаються законодавчі акти, які передбачають надання дозволу на участь іноземних військ у багатонаціональних навчаннях, що проводяться на території України.

Середньострокові цілі:

провести аналіз відповідності законодавства України договорам Альянсу, зазначеним у розділі V Посібника НАТО з питань розширення (Study on NATO enlargement) (далі — Посібник);

здійснити переклад українською мовою базових договорів Альянсу, зазначених у розділі V Посібника.

Пріоритетні завдання на поточний рік:

продовжити переклад українською мовою базових договорів Альянсу, зазначених у розділі V Посібника;

продовжити проведення досліджень відповідності законодавства України договорам Альянсу, зазначеним у розділі V Посібника.

Глава Адміністрації Президента України

С. ЛЬОВОЧКІН

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/273/2012>

Указ Президента України № 389/2012

“ПРО РІШЕННЯ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ВІД 8 ЧЕРВНЯ 2012 РОКУ “ПРО НОВУ РЕДАКЦІЮ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ”

Відповідно до пунктів 1 і 17 частини першої статті 106, статті 107 Конституції України, частини другої статті 2 Закону України “Про основи національної безпеки України” **п о с т а н о в л я ю**:

1. Увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року “Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України” (додається).

2. Внести зміни до Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 12 лютого 2007 року № 105, виклавши її у новій редакції (додається).

3. Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити виконання Стратегії національної безпеки України;

2) опрацювати та забезпечити у шестимісячний строк у встановленому порядку:

удосконалення системи моніторингу стану національної безпеки України, зокрема шляхом запровадження показників (індикаторів) стану національної безпеки, збору, обробки та аналізу інформації про розвиток ситуації в різних сферах національної безпеки за визначеними показниками (індикаторами) стану національної безпеки, оцінки ситуації, прогнозування її розвитку і можливих негативних наслідків;

визначення механізму оперативного реагування на ризики та загрози національній безпеці;

запровадження єдиних форм інформування керівниками центральних і місцевих органів виконавчої влади про розвиток ситуації в різних сферах національної безпеки за визначеними показниками (індикаторами) стану національної безпеки та прогнозів щодо показників (індикаторів) стану національної безпеки на п’ятирічний період.

4. Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській, Севастопольській міським державним адміністраціям доповідати щорічно до 1 лютого Раді національної безпеки і оборони України інформацію про розвиток ситуації в різних сферах національної безпеки за визначеними показниками (індикаторами) стану національної безпеки та прогнози щодо показників (індикаторів) стану національної безпеки на п’ятирічний період.

5. Секретареві Ради національної безпеки і оборони України разом із Національним інститутом стратегічних досліджень подавати щорічно до 1 квітня, а в разі необхідності — невідкладно доповіді про стан національної безпеки України.

6. Контроль за виконанням цього Указу покласти на Секретаря Ради національної безпеки і оборони України.

7. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

8 червня 2012 року

Рада національної безпеки і оборони України

Рішення від 8 червня 2012 року

“Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України”

Розглянувши проект нової редакції Стратегії національної безпеки України, Рада національної безпеки і оборони України вирішила:

1. Схвалити проект нової редакції Стратегії національної безпеки України та запропонувати її Президентові України для затвердження.

2. Кабінету Міністрів України із залученням Національного інституту стратегічних досліджень, Апарату Ради національної безпеки і оборони України розробити та подати для внесення Президентом України на розгляд Верховної Ради України проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України, зумовлених змінами у безпековому середовищі України.

Голова Ради національної безпеки і оборони України

В. ЯНУКОВИЧ

Секретар Ради національної безпеки і оборони України

А. КЛЮЄВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України

від 12 лютого 2007 року № 105

(в редакції Указу Президента України

від 8 червня 2012 року № 389/2012)

Стратегія національної безпеки України “УКРАЇНА У СВІТІ, ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ”

1. Загальні положення

На початку XXI століття у світі відбуваються кардинальні трансформації, що супроводжуються зміною геополітичних конфігурацій. Глобальна фінансово-економічна криза стала черговим викликом світовій цивілізації, обумовила невизначеність перспектив глобальної та національних економік, прискорила пошук шляхів модернізації суспільних систем. Криза виявила глибинні вади глобальної економічної моделі, сприяла усвідомленню необхідності системних змін світового економічного і соціального порядку.

На тлі посилення загроз і зростання нестабільності у світі постають нові виклики міжнародній безпеці у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній, продовольчій сферах.

Такі загрози, як поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, нелегальна міграція, піратство, ескалація міждержавних і громадянських конфліктів, стають дедалі інтенсивнішими, охоплюють нові регіони і держави. Зростають регіональні загрози міжнародній безпеці, які за своїми негативними наслідками можуть мати потенціал глобального впливу.

Спостерігається небезпечна тенденція перегляду національних кордонів поза нормами міжнародного права. Застосування сили і погрози силою повернулися до практики міжнародних відносин, у тому числі в Європі.

Різновекторні геополітичні впливи на Україну в умовах неефективності гарантій її безпеки, “заморожених” конфліктів біля її кордонів, а також критична зовнішня залежність національної економіки обумовлюють уразливість України, послаблюють її роль на міжнародній арені та виштовхують на периферію світової політики, у “сіру зону безпеки”.

Але сьогодні більш нагальними залишаються внутрішні виклики національній безпеці. Консервація неефективної пострадянської суспільної системи, насамперед державної влади, викривлення демократичних процедур, що штучно стримувало процеси кадрового оновлення державних органів, обумовили слабкість, а подекуди і неспроможність держави виконувати її

функції, перш за все у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина, зростаючу недовіру до держави з боку суспільства.

Дальше використання витратної економічної моделі, відсутність стимулів до інноваційних процесів і динамічного розвитку нових технологічних укладів обумовлюють неконкурентоспроможність української економіки, унеможлиблюють кардинальне підвищення рівня та якості життя населення, провокують посилення соціальної напруги, поширення протестних настроїв.

Зазначені чинники разом із незадовільним станом системи забезпечення національної безпеки, поширенням корупції в її органах перешкоджають розв'язанню нагальних проблем суспільного розвитку, сприяють політичній радикалізації, призводять до зростання екстремістських настроїв і рухів, що у стратегічній перспективі може створити реальну загрозу національному суверенітету і територіальній цілісності України.

Ухвалена вперше у 2007 році Стратегія національної безпеки України не стала керівним документом для практичної діяльності органів державної влади, чому завадили їхня зосередженість на досягненні короткострокових політичних і економічних цілей, нехтування потребами стратегічного розвитку суспільства і держави. Внаслідок цього посилюються загрози національній безпеці, послабилася спроможність України захищати свої національні інтереси.

Такий стан справ змушує заново оцінити рівень і вплив загроз життєво важливим інтересам України, визначитися у стратегічних пріоритетах політики національної безпеки та напрямках удосконалення механізмів їх реалізації.

Успішне вирішення таких завдань можливе за умови єдності та дієздатності державної влади. Налагодження взаємодії між Президентом України, урядом і парламентом після президентських виборів 2010 року створює умови для глибоких трансформацій усіх сфер суспільного життя на основі Програми економічних реформ на 2010—2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”.

Ця Стратегія національної безпеки України (далі — Стратегія) відповідно до законодавства визначає загальні принципи, пріоритетні цілі, завдання і механізми захисту життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

2. Засади захисту життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави

2.1. Метою реалізації Стратегії є формування сприятливих умов для забезпечення інтересів громадян, суспільства і держави, дальшого поступу України як демократичної держави зі сталою та зростаючою ринковою економікою, держави, що керується європейськими політичними й економічними цінностями, в якій повага і захист прав і законних

інтересів усіх територіальних громад, суспільних верств, етнічних груп є запорукою незалежного, вільного, суверенного і демократичного розвитку єдиної України.

2.2. Нагальними завданнями політики національної безпеки є захист таких життєво важливих національних інтересів України:

утвердження конституційних прав і свобод людини і громадянина, створення умов для вільного розвитку людини, реалізації її творчого потенціалу через різноманіття форм суспільної організації;

захист державного суверенітету України, її територіальної цілісності, недоторканності Державного кордону;

створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення підвищення рівня життя і добробуту населення;

гарантування безпечних умов життєдіяльності населення, захисту і відновлення навколишнього природного середовища;

збереження і розвиток духовних і культурних цінностей українського суспільства, зміцнення його ідентичності на засадах етнокультурної різноманітності.

2.3. Реалізація нагальних завдань політики національної безпеки потребує:

зміцнення демократичного конституційного ладу та верховенства права;

забезпечення суспільно-політичної стабільності в державі на основі демократичних цінностей;

збільшення можливостей держави із захисту національних інтересів, що реалізується через ефективну систему забезпечення національної безпеки, обороноздатності держави та незалежний, збалансований і відповідальний зовнішньополітичний курс;

формування безпечного міжнародного середовища, сприятливого для реалізації національних інтересів України, її утвердження як впливової регіональної держави, зростання впливу України у глобалізованому світі;

забезпечення інтеграції держави до Європейського Союзу.

2.4. Політика національної безпеки України виходить із принципів:

пріоритету захисту національних інтересів;

пріоритету договірних (мирних) засобів при вирішенні конфліктів;

своєчасності й адекватності заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам;

сумлінного виконання взятих міжнародних зобов'язань;

послідовної реалізації політики позаблоковості з використанням в інтересах України механізмів міжнародної безпеки;

чіткого розмежування повноважень і скоординованої взаємодії органів державної влади у забезпеченні національної безпеки;

демократичного цивільного контролю над сектором безпеки та оборони — системою органів, які відповідають за забезпечення безпеки та оборони держави;

професіоналізму, відкритості та прозорості у процесі формування і реалізації державної політики.

3. Безпекове середовище та актуальні загрози національним інтересам і національній безпеці України

3.1. У зовнішньому просторі навколо України спостерігаються тенденції, що потенційно є джерелами загроз національній безпеці.

3.1.1. Чинники, що загрожують глобальній міжнародній стабільності та негативно позначаються на безпековому середовищі України:

загострення конкуренції між світовими центрами впливу, застосування сили або погрози силою у міжнародних відносинах всупереч загально визнаним принципам і нормам міжнародного права, спроби держав розв'язувати проблеми за рахунок інших держав;

криза існуючої та невизначеність засад нової системи міжнародної безпеки, розмивання системи міжнародних угод у галузі стратегічної стабільності, послаблення ролі міжнародних безпекових інститутів, що у комплексі з недосконалою системою міжнародного права уможливорює безкарне застосування сили на міжнародній арені для реалізації власних інтересів;

виникнення самопроголошених квазідержавних утворень на територіях суверенних держав, поява небезпечних прецедентів визнання іншими державами деяких із цих утворень, що стало стимулом для процесів регіонального сепаратизму;

посилення конкуренції за доступ до природних ресурсів, встановлення контролю за маршрутами їх постачання на ринки споживання в умовах зростаючого дефіциту сировинних ресурсів;

інтенсифікація процесів мілітаризації окремих держав і регіонів, збільшення кількості держав, які на порушення вимог міжнародних режимів нерозповсюдження намагаються заволодіти зброєю масового ураження та засобами її доставки;

поширення тероризму, піратства, наркоторгівлі, незаконної торгівлі зброєю і ядерними матеріалами, транснаціональної організованої злочинності, злочинів, пов'язаних із легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, поширення нелегальної міграції, торгівлі людьми, кіберзлочинності;

надмірне антропогенне навантаження на довкілля, що зумовлює збільшення викидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, і як наслідок — глобальні зміни

клімату, зростання дефіциту продовольства, питної води, небезпечні техногенні аварії, пандемії, що загрожують населенню і потребують додаткових ресурсів для реагування на них.

3.1.2. Погіршення регіонального безпекового середовища навколо України:

активізація процесів формування сфер впливу або зон геополітичної відповідальності, які супроводжуються зростанням конфліктності, поширенням практики провокування конфліктних ситуацій, у тому числі збройних, посиленням різновекторних зовнішніх впливів у регіоні, загрозами превентивного застосування Збройних сил окремими державами за межами своїх кордонів;

дальша ескалація конфліктів у Чорноморсько-Каспійському регіоні, внутрішня нестабільність у багатьох державах регіону, невизначеність перспектив і відсутність спільного бачення щодо розвитку регіональної інтеграції;

посилення мілітаризації регіону, збільшення іноземної військової присутності та розміщення новітніх систем озброєнь інших держав на територіях держав регіону;

незавершеність процесу договірно-правового оформлення державних кордонів, розмежування виключних (морських) економічних зон і континентального шельфу держав регіону, невирішеність у державах проблемних питань щодо забезпечення національно-культурних прав осіб, які належать до національних меншин, що уможливило повернення до регіонального порядку денного питання про територіальні претензії.

3.1.3. Безпосередні зовнішні виклики національній безпеці України:

наявність неврегульованого конфлікту у придністровському регіоні Республіки Молдова, що безпосередньо межує з Україною;

невирішеність питання щодо розмежування лінією Державного кордону акваторії Чорного і Азовського морів та Керченської протоки, відсутність демаркації Державного кордону України з Російською Федерацією, Республікою Білорусь та Республікою Молдова, що стримує врегулювання правових засад забезпечення його режиму і облаштування, ускладнює ефективну протидію транснаціональним загрозам;

наявність неврегульованих проблемних питань, пов'язаних із тимчасовим перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, недосконалість договірно-правової бази у цій сфері;

недосконалість державної політики у сфері міграції, неефективність системи державного регулювання міграційних процесів, що не забезпечують належний захист прав та інтересів громадян України, які працюють за кордоном, не створюють умов для допуску іммігрантів в Україну відповідно до її національних інтересів, для належної інтеграції іммігрантів в українське суспільство.

3.2. У внутрішньому безпековому середовищі наявні такі проблеми, що загрожують національній безпеці:

3.2.1. Недостатня ефективність державної влади:

високий рівень і системний характер корупції в інститутах державної влади;

серйозні недоліки у функціонуванні судової влади, що підривають довіру населення до держави і права, обмежують захист прав і свобод громадян, загрожують законним інтересам господарюючих суб'єктів;

недосконалість правового регулювання суспільних відносин, зокрема неналежний рівень захисту права власності та непрозорість відносин у цій сфері, неефективність контролю за додержанням законодавства;

неадекватність реагування державних органів на конфліктні загострення у сфері політичних, економічних, соціальних, міжетнічних, міжконфесійних відносин, радикалізацію суспільних настроїв і поширення проявів екстремізму, зокрема інспірованих іззовні.

3.2.2. Загрози економічній безпеці:

залежність внутрішнього ринку від зовнішньоекономічної кон'юнктури, недостатня ефективність роботи щодо його захисту від несумлінної конкуренції з боку українських монополістів та імпортерів, а також щодо боротьби з контрабандою;

недостатня ефективність використання матеріальних ресурсів, переважання у структурі промисловості галузей з невеликою часткою доданої вартості, низький технологічний рівень вітчизняної економіки;

наявні валютні ризики, неефективне використання коштів Державного і місцевих бюджетів;

недосконалість законодавства для прискорення розвитку національної економіки на інноваційних засадах, відносно високий рівень тінізації економіки, відсутність достатніх стимулів для легалізації доходів населення та зменшення тіньової зайнятості;

надмірний вплив іноземного капіталу на розвиток окремих стратегічно важливих галузей національної економіки, небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу в таких галузях.

3.2.3. Загрози енергетичній безпеці:

надмірна залежність від імпорту енергоносіїв, невирішені проблеми диверсифікації джерел і маршрутів їх постачання, недостатнє використання власного енергетичного потенціалу;

низька ефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, відносно повільні темпи впровадження новітніх технологій;

недостатня реалізація енерготранзитного потенціалу та інтеграція України в європейський енергетичний ринок;

відсутність зведеного енергетичного балансу держави.

3.2.4. Недостатній рівень науково-технологічного розвитку:

недостатній розвиток національної інноваційної системи;

недостатньо ефективного використання науково-технологічного потенціалу, використання іноземних науково-технологічних розробок замість вітчизняних.

3.2.5. Соціально-демографічна криза:

скорочення чисельності населення через погіршення його здоров'я, низьку якість життя, недостатній рівень народжуваності, високу смертність, а також відтік громадян України за кордон;

поширення соціальних хвороб, зокрема наркоманії, алкоголізму, туберкульозу, ВІЛ-СНІДу, епідемій, небезпечних інфекційних захворювань;

зростаючий дефіцит трудових ресурсів, старіння населення, низька економічна активність і недооцінка реальної вартості робочої сили.

3.2.6. Наявність небезпечних екологічних і техногенних викликів і загроз:

зношеність основних фондів, зокрема об'єктів підвищеної небезпеки, комунальної інфраструктури населених пунктів, очисних споруд підприємств;

надмірний антропогенний вплив на територію України та техногенна перевантаженість;

недостатньо раціональне використання природних ресурсів, радіоактивне, хімічне та біологічне забруднення довкілля, наявність проблеми транскордонних забруднень;

утворення значних обсягів відходів виробництва та споживання, недостатньо ефективний рівень їх вторинного використання, переробки та утилізації;

недостатній контроль за ввезенням в Україну екологічно небезпечних технологій та матеріалів, збудників хвороб, використанням генетично модифікованих організмів.

3.2.7. Залишаються актуальними й інші загрози, визначені Законом України "Про основи національної безпеки України".

3.3. На тлі зростання викликів і посилення загроз національній безпеці зберігається невідповідність сектору безпеки і оборони України завданням захисту національних інтересів, що характеризується:

невідповідністю правоохоронної системи України завданням дієвого захисту прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина;

недостатньою ефективністю діяльності державних органів, що здійснюють розвідувальну і контррозвідувальну діяльність;

триваючим погіршенням стану Збройних сил України і оборонної промисловості;

недосконалістю Єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій, зокрема державного моніторингу навколишнього природного середовища;

нездатністю України протистояти новітнім викликам національній безпеці (явищам і тенденціям, що можуть за певних умов перетворитися на загрози національним інтересам), пов'язаним із застосуванням інформаційних технологій в умовах глобалізації, насамперед кіберзагрозам.

4. Стратегічні цілі та основні завдання політики національної безпеки

4.1. Стратегічними цілями політики національної безпеки України у середньостроковій перспективі є створення прийнятних зовнішніх і внутрішніх умов для реалізації національних інтересів України, ефективної системи забезпечення національної безпеки і зміцнення її органів.

4.2. Основні завдання політики національної безпеки у зовнішньополітичній сфері.

4.2.1. Захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном.

4.2.2. Розширення та поглиблення економічного співробітництва України з іноземними державами і міжнародними організаціями, надання допомоги вітчизняним суб'єктам господарювання за кордоном, сприяння залученню іноземних інвестицій та диверсифікації джерел і маршрутів постачання сировинних ресурсів, насамперед енергоносіїв.

4.2.3. Створення умов для інтеграції України в єдиний європейський політичний, економічний, правовий простір, у тому числі шляхом розвитку секторального співробітництва з Європейським Союзом, розширення участі України у програмах, що здійснюються в рамках ініціативи Європейського Союзу “Східне партнерство”, дальшого розвитку взаємовигідного партнерства з Європейською асоціацією вільної торгівлі та державами — членами Європейської асоціації вільної торгівлі, створення загальних умов для повноправного членства України в Європейському Союзі як однієї з гарантій її національної безпеки.

4.2.4. Здійснення збалансованої політики у відносинах з ключовими міжнародними партнерами України, спрямованої на захист національних інтересів:

поглиблення стратегічного партнерства України з Європейським Союзом, його державами-членами на засадах економічної інтеграції та політичної асоціації, завершення процесу укладення угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і забезпечення її дальшої імплементації, створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, забезпечення виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, який було схвалено на саміті “Україна — Європейський Союз” 22 листопада 2010 року; імплементація Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, ратифікованого Законом

України від 15 грудня 2010 року № 2787-VI, участь України в заходах у рамках Спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу;

формування нової моделі відносин стратегічного партнерства між Україною та Російською Федерацією на засадах збалансованості національних інтересів, розширення діалогу з питань протидії новим викликам і загрозам безпеки, пошук спільних підходів до формування нової загальноєвропейської системи колективної безпеки;

розвиток діалогу та співробітництва між Україною та Сполученими Штатами Америки в рамках Хартії “Україна — США” про стратегічне партнерство, підписаної 19 грудня 2008 року у м. Вашингтоні (США);

утвердження нового формату та рівня взаємодії між Україною та Китайською Народною Республікою на основі Спільної декларації про встановлення і розвиток відносин стратегічного партнерства між Україною і Китайською Народною Республікою.

4.2.5. Підвищення ефективності зовнішньополітичної діяльності України у Центральноєвропейському та Чорноморсько-Каспійському регіонах:

підтримання партнерського співробітництва та розширення стратегічної взаємодії між Україною та Республікою Польща, Угорською Республікою, Словацькою Республікою, державами Балтії, іншими державами регіону, які є новими членами Європейського Союзу;

утвердження відносин активного партнерства між Україною та Республікою Білорусь, формування механізмів вироблення і реалізації узгодженої енергетичної політики, розвиток економічної кооперації та взаємодії у безпековій сфері;

розширення партнерства України з Турецькою Республікою як однією з провідних держав у Чорноморсько-Каспійському регіоні, розвиток українсько-турецького стратегічного діалогу та взаємодії у вирішенні політичних, економічних, безпекових, гуманітарних питань;

активізація взаємодії з міжнародними регіональними організаціями, участь у реалізації багатосторонніх проектів, інтенсифікація співробітництва в рамках Центральноєвропейської ініціативи, Вишеградської групи, Організації Чорноморського економічного співробітництва, розширення участі України у проектах, що реалізуються в рамках ініціатив Європейського Союзу “Східне партнерство” та “Чорноморська синергія”;

формування нової моделі українсько-румунського партнерства на основі взаємної довіри та врегулювання проблемних питань у двосторонніх відносинах, реалізації потенціалу взаємодії з широкого кола політичних, економічних, енергетичних, екологічних, гуманітарних питань;

підтримання міжнародних зусиль, спрямованих на протидію мілітаризації Центральноєвропейського та Чорноморсько-Каспійського регіонів, намаганням перерозподілу геополітичних впливів та провокування конфліктних ситуацій, прагненням легітимізувати у той чи інший спосіб статус самопроголошених квазідержавних утворень на територіях держав

регіону, посилення ролі України як активного учасника врегулювання “заморожених” конфліктів у регіонах, насамперед придністровського;

розширення і поглиблення взаємовигідної стратегічної співпраці з Азербайджанською Республікою, Грузією, Республікою Молдова щодо вирішення завдань економічного розвитку держав, у тому числі в рамках Організації за демократію та економічний розвиток — ГУАМ;

посилення протидії екологічним загрозам транскордонного характеру.

4.2.6. Дотримання Україною політики позаблоковості з урахуванням геополітичних реалій та завдань щодо протидії сучасним викликам і загрозам:

пошук шляхів та механізмів посилення міжнародних гарантій безпеки України, їх міжнародно-правове закріплення;

активізація участі України у процесі вдосконалення системи європейської безпеки та підвищення ефективності діяльності її інститутів, зокрема ОБСЄ, надання підтримки ініціативам зі зміцнення регіональних безпекових механізмів, що створить додаткові міжнародно-правові гарантії підтримання безпеки в Європі;

дальша участь України у міжнародних миротворчих операціях, антитерористичній діяльності, багатосторонніх заходах щодо протидії глобальним і регіональним викликам та загрозам з урахуванням інтересів України;

участь у міжнародних заходах, спрямованих на досягнення цілей розвитку, проголошених у Декларації тисячоліття Організації Об’єднаних Націй, насамперед щодо зміцнення економічної та екологічної безпеки;

продовження конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) з усіх питань, що становлять взаємний інтерес, у рамках наявних механізмів та інструментів, зокрема Хартії про особливе партнерство, Комісії “Україна — НАТО” та річних національних програм, спільних робочих груп, у тому числі Спільної робочої групи з питань воєнної реформи;

участь у безпекових програмах ОБСЄ, СНД, ОЧЕС, інших міжнародних організацій, а також у розвитку загальноєвропейської системи колективної безпеки.

4.2.7. Розширення та поглиблення співробітництва, партнерства і взаємодії з державами — центрами зростання в Азії, Африці, Латинській Америці, забезпечення реалізації спільних економічних проектів.

4.2.8. Прискорення процесу правового оформлення (делімітації та демаркації) Державного кордону України, вирішення з Російською Федерацією на основі норм міжнародного права питань розмежування акваторій Чорного і Азовського морів та Керченської протоки.

4.2.9. Активізація діалогу з Російською Федерацією щодо вдосконалення договірно-правової бази, якою регулюються питання тимчасового перебування Чорноморського флоту

Російської Федерації на території України, для конструктивного вирішення наявних проблемних питань на основі взаємної вигоди та дотримання інтересів безпеки України.

4.2.10. Поглиблення взаємодії з Республікою Молдова з метою розв'язання проблемних питань міждержавних відносин, а також вироблення та реалізації узгодженої політики щодо двостороннього і регіонального співробітництва, врегулювання придністровського конфлікту з дотриманням принципу збереження територіальної цілісності Молдови.

4.3. Ключові завдання політики національної безпеки у внутрішній сфері.

4.3.1. Створення сприятливих умов для зміцнення єдності українського суспільства на основі європейських демократичних цінностей:

реалізація комплексу заходів державної політики, спрямованих на консолідацію українського суспільства та пошук загальнодержавного консенсусу щодо ключових питань розвитку держави;

усунення бар'єрів культурного, конфесійного, мовного, регіонального характеру на основі безумовного дотримання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина;

забезпечення пріоритетності всебічного розвитку й підтримки української культури та української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України;

гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської, інших мов національних меншин України, сприяння вивченню мов міжнародного спілкування.

4.3.2. Формування гнучкої та ефективної системи публічних інститутів, спроможних адекватно і оперативно реагувати на зміни безпекової ситуації:

запобігання і протидія корупції на основі розмежування суспільних, державних, корпоративних і приватних інтересів;

здійснення адміністративної реформи, у тому числі оптимізація системи органів виконавчої влади, реформування державної служби та її складових (військової, дипломатичної та інших), зокрема розмежування політичних і адміністративних посад, стабілізація кадрового складу державних органів, уніфікація системи рангів державних службовців, дипломатичних рангів, військових і спеціальних звань, класних чинів;

дальша реалізація судової реформи у напрямі становлення в Україні системи судового устрою та судочинства, яка функціонуватиме на засадах верховенства права та гарантуватиме право особи на справедливий суд;

сприяння розвитку недержавної системи безпеки та законодавче забезпечення її діяльності.

4.3.3. Забезпечення економічної безпеки:

дієвий захист права власності, оптимізація податкового навантаження на бізнес, удосконалення регуляторного і корпоративного законодавства, обмеження монополізму і

сприяння конкуренції, підвищення ефективності регулювання фінансових і товарних ринків; створення на цій основі сприятливих умов для підприємництва та інвестування, скорочення матеріальних витрат в економіці та обмеження тіньової господарської діяльності;

підвищення ефективності використання державних коштів, забезпечення дієвого державного контролю за діяльністю суб'єктів природних монополій, прозорості використання ними фінансових ресурсів, ефективності цінової і тарифної політики;

забезпечення сталості фінансової системи, гнучкості валютного курсу гривні, розширення кредитної підтримки економіки, зміцнення довіри до фінансових установ;

мінімізація негативного впливу на економіку зовнішньої кон'юнктури та наслідків світової фінансово-економічної кризи;

посилення дієвості захисту внутрішнього ринку від несумлінної конкуренції з боку підприємств-монополістів та постачальників імпортової продукції;

підвищення ефективності державного контролю за діяльністю підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави;

оптимізація структури та обсягу зовнішнього боргу, недопущення неконтрольованого відпливу капіталу за межі держави;

стимулювання підвищення технологічного рівня української економіки, розвитку національної інноваційної системи та інноваційної активності підприємств.

4.3.4. Зміцнення енергетичної безпеки:

підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів, впровадження енергозберігаючих технологій, розвиток виробництва та використання альтернативних джерел енергії;

забезпечення стабільності постачання паливно-енергетичних ресурсів, зокрема шляхом диверсифікації його джерел;

створення умов для надійного функціонування вітчизняної інфраструктури транзиту та постачання енергоносіїв на внутрішній і зовнішні ринки;

створення системи стратегічних резервів паливно-енергетичних ресурсів відповідно до практики ЄС і нормативів Міжнародного енергетичного агентства;

забезпечення формування балансів основних видів енергоресурсів і зведеного енергетичного балансу держави та аналіз їх виконання, впровадження ефективної системи прогнозування та стратегічного планування розвитку паливно-енергетичного комплексу;

дієвий захист критичної інфраструктури паливно-енергетичного комплексу від еколого-техногенних впливів та зловмисних дій;

модернізація атомних електростанцій;

зменшення рівня залежності від імпортних енергоносіїв за рахунок розвитку видобутку (виробництва) власних енергетичних ресурсів.

4.3.5. Забезпечення продовольчої безпеки:

врегулювання земельних відносин і раціональне землекористування, формування ринку земель сільськогосподарського призначення, юридичне і технічне оформлення права власності та користування землею, забезпечення гарантій захисту прав власників земельних часток (паїв);

розвиток аграрного ринку, створення умов для розкриття потенціалу аграрного сектору для забезпечення потреб населення України у доступному, якісному і безпечному продовольстві, утвердження її ролі як важливого експортера аграрної продукції;

захист внутрішнього ринку від постачання неякісної та небезпечної продовольчої продукції.

4.3.6. Подолання диспропорцій у соціально-гуманітарній сфері шляхом:

створення економічних і соціальних умов для підвищення рівня народжуваності та зниження рівня смертності, зменшення відтоку населення за кордон, повернення трудових мігрантів в Україну;

забезпечення відповідності національного ринку освітніх послуг перспективним потребам суспільства і держави у трудових ресурсах необхідної кваліфікації;

створення доступної, високоякісної та ефективної системи медичної допомоги, боротьби із соціально небезпечними захворюваннями, здійснення протиепідемічних заходів;

зниження рівня соціального та майнового розшарування населення, наближення системи соціальних гарантій до принципів і норм держав — членів ЄС;

дальше реформування пенсійної системи, підвищення ефективності соціальних гарантій для найбільш уразливих верств населення;

ужиття заходів щодо запобігання та подолання бездомності, безпритульності;

запобігання поширенню пропаганди екстремізму, насильства, ксенофобії, релігійної нетерпимості, моральної розбещеності.

4.3.7. Створення безпечних умов для життєдіяльності населення:

формування збалансованої системи природокористування на основі принципу гранично допустимих екологічних змін довкілля, ощадливого споживання природних ресурсів, збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, зменшення викидів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, застосування сучасних екологічно безпечних ресурсозберігаючих технологій;

поліпшення екологічного стану водних ресурсів, якості питної води, запобігання дальшому забрудненню басейнів Чорного та Азовського морів, підземних вод;

реабілітація техногенно забруднених територій, підвищення рівня техногенної, екологічної, ядерної та радіаційної безпеки, перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему;

забезпечення якісно вищого рівня безпеки праці, модернізація за рахунок роботодавця основних фондів і технологій, потенційно небезпечних для життя і здоров'я працівників;

здійснення інженерного захисту територій від небезпечних геологічних процесів та гідрометеорологічних явищ;

реформування житлово-комунального господарства, модернізація його основних фондів та підвищення якості житлово-комунальних послуг, зокрема через залучення приватних інвестицій і розвиток конкуренції у цій сфері.

4.3.8. Забезпечення інформаційної безпеки:

стимулювання впровадження новітніх інформаційних технологій і виробництва конкурентоспроможного національного інформаційного продукту, зокрема сучасних засобів і систем захисту інформаційних ресурсів;

забезпечення безпеки інформаційно-телекомунікаційних систем, що функціонують в інтересах управління державою, забезпечують потреби оборони та безпеки держави, кредитно-банківської та інших сфер економіки, систем управління об'єктами критичної інфраструктури;

розробка та впровадження національних стандартів і технічних регламентів застосування інформаційно-комунікаційних технологій, гармонізованих із відповідними стандартами держав — членів ЄС, у тому числі згідно з вимогами Конвенції про кіберзлочинність;

створення національної системи кібербезпеки.

5. Система забезпечення національної безпеки

5.1. Принципи вдосконалення системи забезпечення національної безпеки.

Досягнення цілей Стратегії потребує кардинального реформування сектору безпеки і оборони, вдосконалення механізмів правового, організаційного, кадрового, фінансового, матеріально-технічного забезпечення національної безпеки, що передбачає:

комплексне реформування всіх складових цієї системи;

ефективне функціонування системи забезпечення національної безпеки на всіх етапах її реформування та розвитку;

ефективне керівництво та управління ресурсами;

дотримання балансу ефективності функціонування та демократизації органів сектору безпеки і оборони.

5.2. Напрями вдосконалення системи забезпечення національної безпеки України.

5.2.1. Системне вдосконалення законодавства з питань національної безпеки:

взаємоузгодження законодавчих актів з питань національної безпеки, усунення наявних протиріч і прогалин;

розроблення узгоджених проектів актів щодо формування єдиної державної політики національної безпеки та її реалізації у визначених законодавством сферах;

уточнення завдань, функцій і повноважень суб'єктів забезпечення національної безпеки України, зокрема, в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці;

сприяння розвитку права міжнародної безпеки і спільного здобутку (Acquis Communiter) ЄС у галузі безпеки та їх імплементація у національне законодавство;

розвиток системи правових і соціальних гарантій для військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу правоохоронних органів, прирівняних до них осіб, членів їх сімей з урахуванням економічних можливостей держави і стандартів держав — членів ЄС.

5.2.2. Підвищення скоординованості та ефективності діяльності державних органів, відповідальних за реалізацію зовнішньої політики, якісне підвищення їх професіоналізму та аналітичного потенціалу, покращення ресурсного і кадрового забезпечення.

5.2.3. Зміцнення функціональної спроможності сектору безпеки і оборони, насамперед правоохоронних і розвідувальних органів, вирішення при цьому питань адаптації та соціальних гарантій для військовослужбовців і працівників, які звільнятимуться.

5.2.4. Періодичне проведення комплексних оглядів сектору безпеки і оборони та його окремих сфер, зокрема оборонних оглядів, оглядів оборонної промисловості України.

5.2.5. Кардинальне підвищення ефективності підготовки кадрів, у тому числі вищої кваліфікації, для сектору безпеки і оборони з урахуванням визначених Стратегією пріоритетних напрямів політики національної безпеки, формування відповідного державного замовлення.

5.2.6. Удосконалення відповідно до загроз і викликів національним інтересам України, а також стандартів держав — членів ЄС безпекових режимів, зокрема режиму охорони державної таємниці.

5.3. Реформування сектору безпеки і оборони як цілісної системи.

5.3.1. Посилення функціональної спроможності стратегічної ланки управління сектором безпеки і оборони, підвищення ефективності інформаційно-аналітичного, організаційного, кадрового забезпечення; виконання Радою національної безпеки і оборони України функцій з координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сферах національної безпеки і оборони.

5.3.2. Стабілізація ситуації у Збройних силах України, зупинення зниження рівня їх боєздатності та боєготовності, збереження офіцерського і сержантського корпусу, оптимізація їх структури та чисельності, відновлення технічної готовності озброєння та оновлення його складу, удосконалення системи бойової підготовки, реорганізація системи оперативного (бойового) та матеріально-технічного забезпечення і формування на цій основі невеликих за чисельністю, але ефективних, професійних Збройних сил України, спроможних виконувати завдання оборони держави в умовах проведення позаблокової політики.

5.3.3. Удосконалення структури сектору безпеки і оборони, функцій, завдань, організаційно-штатних структур і чисельності його органів, посилення їх кадрового потенціалу, виходячи з потреб забезпечення національної безпеки та економічних можливостей держави.

5.3.4. Реформування кримінальної юстиції, зокрема впровадження нового кримінально-процесуального законодавства, відповідні трансформації правоохоронної системи, системи досудового слідства, створення дієвої системи моніторингу криміногенної ситуації.

5.3.5. Підвищення професіоналізму та відповідальності в усіх ланках сектору безпеки і оборони на основі реалізації комплексу антикорупційних заходів, дальшого впровадження стандартів держав — членів ЄС у діяльність його органів та повноцінних соціальних гарантій

для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, прирівняних до них осіб та членів їхніх сімей.

5.3.6. Реалізація державних цільових програм боротьби з тероризмом і екстремізмом.

5.3.7. Розбудова Державного кордону та його інфраструктури за стандартами ЄС.

5.3.8. Підвищення ефективності системи протидії інформаційно-психологічним впливам і операціям, що загрожують безпеці особи, суспільства і держави.

5.3.9. Зміцнення потенціалу оборонної промисловості, насамперед науково-технологічного, його ефективне використання в інтересах економічного розвитку України, а також органів сектору безпеки і оборони.

5.3.10. Вдосконалення Єдиної державної системи цивільного захисту і територій, а також системи державного моніторингу навколишнього природного середовища.

5.4. Розвиток демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони.

5.4.1. Розвиток цивільно-військових відносин у суспільстві, у тому числі за рахунок приведення у відповідність із стандартами держав — членів ЄС співвідношення цивільного та військового персоналу в органах сектору безпеки і оборони.

5.4.2. Дальший розвиток механізмів президентського і парламентського контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони, збільшення цивільної компоненти в органах сектору безпеки і оборони.

5.4.3. Збільшення відкритості і прозорості діяльності сектору безпеки і оборони, зокрема періодична публікація відповідних Білих книг.

5.4.4. Залучення інститутів громадянського суспільства до вироблення та реалізації політики національної безпеки, а також до оцінки її ефективності.

6. Реалізація Стратегії

6.1. Механізми реалізації Стратегії ґрунтуються на таких принципах:

верховенство права, неухильне дотримання законодавства;

відповідальність суб'єктів забезпечення національної безпеки України за виконання поставлених перед ними завдань;

прозорість основних напрямів видатків на національну безпеку і оборону;

дієвість і постійність контролю у сфері національної безпеки, зокрема за використанням фінансових і матеріальних ресурсів;

участь інститутів громадянського суспільства у реалізації Стратегії.

6.2. Координація і контроль заходів з реалізації Стратегії.

6.2.1. Координацію заходів з реалізації Стратегії здійснюють Президент України, Рада національної безпеки і оборони України, Кабінет Міністрів України у межах їх повноважень.

6.2.2. Контроль за реалізацією Стратегії здійснюють Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки і оборони України у межах їх повноважень.

Рада національної безпеки і оборони України щорічно розглядає стан реалізації Стратегії, визначає пріоритети і завдання політики національної безпеки, орієнтовні обсяги фінансових та інших ресурсів, необхідних для їх реалізації, вносить Президентові України відповідні пропозиції.

Секретар Ради національної безпеки і оборони України періодично, а у разі потреби невідкладно інформує Президента України про хід виконання Стратегії та подає відповідні пропозиції.

6.2.3. Інститути громадянського суспільства здійснюють контроль за діяльністю органів державної влади щодо реалізації Стратегії через:

громадську експертизу проектів нормативно-правових актів та концептуальних документів з питань національної безпеки;

участь у роботі громадських експертних рад при державних органах, що діють у сфері національної безпеки;

інформування суспільства про діяльність органів державної влади у сфері національної безпеки.

6.2.4. Координація заходів з наукового супроводження реалізації Стратегії здійснюється Національним інститутом стратегічних досліджень за участю Національної академії наук України, Національної академії правових наук України.

6.3. Ресурсне забезпечення національної безпеки.

6.3.1. Урахування у Державному та місцевих бюджетах видатків на забезпечення реалізації Стратегії, визначення таких видатків одним із пріоритетних напрямів бюджетної політики.

6.3.2. Поетапне доведення бюджетного фінансування сектору безпеки і оборони до оптимального рівня з одночасним переходом від орієнтації на чисельність як визначальний параметр фінансування до бюджетного планування на програмно-цільових засадах.

6.3.3. Удосконалення кадрового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення національної безпеки.

6.3.4. Стимулювання фундаментальних і прикладних досліджень у сфері національної безпеки.

6.4. Етапи реалізації Стратегії.

6.4.1. На першому етапі реалізації Стратегії (2012—2013 роки) необхідно забезпечити стабілізацію суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації, здійснити першочергові реформи, насамперед у сфері державного управління, забезпечити необхідні організаційні й економічні умови для реформування усіх сфер суспільного життя у межах євроінтеграційного курсу, вдосконалити законодавство з питань національної безпеки, розробити на основі Стратегії узгоджені між собою програмні документи щодо реформування сектору безпеки і оборони, перш за все оновлену Воєнну доктрину України та Стратегічний оборонний бюлетень, розпочати реалізацію відповідних перетворень; створити безпечні умови для проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

6.4.2. На другому етапі (2014—2015 роки) мають бути досягнуті цілі Програми економічних реформ на 2010—2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, сформовано нову якість державної влади, у тому числі сектору безпеки і оборони.

6.4.3. На третьому етапі (2016 і наступні роки) передбачається коригування Стратегії на основі оцінки ефективності її реалізації.

7. Заключні положення

7.1. Стратегія є основою для комплексного планування діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки. Органи державної влади керуються Стратегією під час розроблення та реалізації законодавчих актів, концепцій, доктрин, стратегій, програм, планів та окремих заходів, укладення міжнародних договорів і угод, інших міжнародно-правових документів, звітують про стан виконання Стратегії.

7.2. Посадові особи державних органів несуть персональну відповідальність за реалізацію Стратегії та виконання визначених нею завдань.

Глава Адміністрації Президента України

С. ЛЬОВОЧКІН

*[Електронний ресурс]. — Режим доступу :
<http://www.president.gov.ua/documents/14823.html>*

Хронологія відносин “Україна — НАТО”

(Інформаційна довідка)

Україна розбудовує відносини з НАТО на основі Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО 1997 року, Плану дій “Україна — НАТО” 2002 року, документа “Україна — НАТО” 2005 року “Поглиблення співпраці “Україна — НАТО”: короткотермінові заходи”, яким започатковано Інтенсифікований діалог щодо прагнень України до набуття членства та відповідних реформ, а також у рамках Ради євроатлантичного партнерства, до складу якої входять 28 держав — членів НАТО.

1992

22—23 лютого 1992 року.

Відбувся перший візит Генерального секретаря НАТО М. Вернера до Києва, в ході якого Україна була запрошена до участі в Раді Північноатлантичного співробітництва. З того часу почалися активні контакти і співробітництво з НАТО.

8 липня 1992 року.

Візит до штаб-квартири НАТО Президента України Л. Кравчука.

16 листопада 1992 року.

Під час візиту в Україну Верховний головнокомандувач Об'єднаними збройними силами НАТО в Європі генерал Джон Шалікашвілі прийнятий Президентом України Л. Кравчуком.

1993

2 липня 1993 року.

Верховною Радою України затверджені “Основні напрями зовнішньої політики України”, де підкреслюється, що “в умовах зникнення блокового протистояння в Європі пріоритетного значення набуває проблема створення загальноєвропейської структури безпеки на базі існуючих міжнародних інститутів, таких, як НБСЄ, РПАС, НАТО, ЗЄС. Безпосереднє та повне членство України в такій структурі створюватиме необхідні зовнішні гарантії її національної безпеки. З огляду на кардинальні зміни, які відбулися після розпаду СРСР і які визначили сучасне геополітичне становище України, проголошений нею свого часу намір стати в майбутньому нейтральною та позаблоковою державою має бути адаптований до нових умов і не може вважатися перешкодою її повномасштабної участі у загальноєвропейській структурі

безпеки”. “Основні напрями” також визначили Воєнну доктрину як документ, який реалізовуватиме “налагодження військово-політичного співробітництва з іншими, насамперед сусідніми державами та міжнародними організаціями, зокрема НАТО та ЗЄС”.

19 жовтня 1993 року.

Верховною Радою затверджена редакція Воєнної доктрини, яка була першим і єдиним випадком поєднання формули “дотримання позаблокового статусу” та “виступу за створення всеохоплюючих систем універсальної та загальноєвропейської безпеки і... участі у них як важливого компоненту своєї національної безпеки”. Таке діаметральне поєднання позбавило її навантаження будь-якого практичного застосування. 1 лютого 2005 року Верховна Рада України прийняла Постанову № 2400-IV, якою визнала такою, що втратила чинність, Постанову Верховної Ради України від 19 жовтня 1993 року “Про Воєнну доктрину України”, таким чином, власноруч відмовившись від згадки про “позаблоковий статус нашої держави”.

18 вересня 1993 року.

Штаб-квартиру НАТО відвідує Міністр закордонних справ України А. Зленко.

1994

14 січня 1994 року.

Президенти США, Росії та України підписують в м. Москві Тристоронню заяву, в якій визначено процедури передачі Україною Росії ядерних боєголовок, виплати Україні відповідної компенсації та надання їй гарантій безпеки.

3 лютого 1994 року.

Верховна Рада України скасовує висунуті 18 листопада 1993 року умови ратифікації Договору про скорочення стратегічних наступальних озброєнь (СНО-1) і доручає Уряду здійснити обмін ратифікаційними грамотами.

9 лютого 1994 року.

Після підписання Україною Рамкового документа Програми “Партнерство заради миру” стало широкомасштабним співробітництво України з НАТО.

25 травня 1994 року.

Україна передала НАТО свій Презентаційний документ. В ньому визначені політичні цілі участі України в програмі, заходи, які планується здійснити для досягнення цих цілей, а також сили і засоби, що виділяються Україною для участі в ПЗМ.

14 вересня 1994 року.

Перша Індивідуальна програма партнерства між Україною і НАТО була офіційно схвалена на спеціальному засіданні Північноатлантичної ради НАТО.

1994 рік.

Україну було залучено до започаткованого “Процесу планування та оцінки сил” (ППОС) з метою надання нашій державі можливостей підготовки Збройних сил для спільних дій з державами — членами Альянсу, а також участі у механізмі для обміну інформацією з питань оборонного та бюджетного планування.

*****1995*****

14—21 лютого 1995 року.

Міністр оборони України В. Шмаров зустрічається з Головою військового комітету НАТО і підписує протокол про співпрацю між Україною та НАТО.

1995 рік.

Україна призначила своїх перших офіцерів зв’язку до штаб-квартири НАТО у м. Брюссель та Координаційного центру партнерства у м. Монс (Бельгія). Весною того ж року між Україною і НАТО були укладені Адміністративна угода та Угода у сфері безпеки, на основі яких відкрито Офіси зв’язку у штаб-квартирі НАТО та КЦП.

1 червня 1995 року.

Президент України Л. Кучма здійснив візит до штаб-квартири НАТО у Брюсселі, повідомивши про бажання України підняти відносини між НАТО і Україною на новий рівень.

14 вересня 1995 року.

Північноатлантична рада НАТО проводить спеціальне засідання за участю Міністра закордонних справ України Г. Удовенка, за підсумками якого оприлюднена Спільна заява для преси України і НАТО, в якій були висловлені загальні принципи відносин “Україна — НАТО” в ПЗМ та в інших галузях.

1996

15—16 квітня 1996 року.

Відбувся перший офіційний візит Генерального секретаря НАТО Х. Солани в Україну.

1—2 липня 1996 року.

Штаб-квартиру НАТО в Брюсселі, штаб Верховного головнокомандувача Об'єднаними збройними силами (ВГК ОЗС) НАТО в Європі і Координаційний центр партнерства (КЦП) вперше відвідали Посли України в державах — членах НАТО, ЄС та РФ.

18—22 травня 1996 року.

Посли України в державах ЦСЄ та Балтії.

Осінь, 1996 рік.

Штаб-квартиру НАТО в Брюсселі відвідав новопризначений Міністр оборони України О. Кузьмук.

29—30 серпня 1996 року.

Київ відвідав Головнокомандуючий Об'єднаними силами НАТО в Європі генерал Дж. Джоулвен.

16—20 вересня 1996 року.

У рамках виїзного засідання Комітету НАТО з питань цивільного захисту за участю країн-партнерів та спільних навчань з питань планування під час надзвичайних ситуацій цивільного характеру у Львові перебував помічник Генерального секретаря НАТО з питань інфраструктури, матеріально-технічного забезпечення та планування під час надзвичайних ситуацій віце-адмірал Й. Х. ван Форестероку.

13—19 вересня 1996 року.

У Києві відбувся семінар Північноатлантичної асамблеї з питань європейської безпеки, організований за сприяння МЗС та Верховної Ради України.

1996 рік.

Характеризувався також активною і результативною роботою України з просування своїх інтересів у відносинах з НАТО у контексті розширення Альянсу на Схід, зокрема в плані встановлення відносин “особливого партнерства”, нерозміщення ядерної зброї на території

нових членів НАТО, врегулювання питання кордонів з Румунією. Завдяки цьому в Заключному комюніке засідання Північноатлантичної ради на рівні міністрів закордонних справ 10 грудня 1996 року знайшли своє відображення більшість моментів позиції України. Зокрема, НАТО була зроблена заява щодо нерозташування ядерної зброї на території нових членів, визнана необхідність розвитку особливих відносин з Україною, які мали б бути формалізовані на основі документів про “розширені і поглиблені” відносини “Україна — НАТО” та останніх українських пропозицій, підтверджено створення Інформаційного центру НАТО в Україні.

1997

8—11 січня 1997 року.

Відбувся візит Секретаря Ради національної безпеки і оборони України В. Горбуліна до штаб-квартири НАТО в Брюсселі. Під час своїх зустрічей з керівництвом Альянсу та на неформальному засіданні Ради НАТО (**9 січня** — зустріч з ВГК ОЗС НАТО в Європі генералом Дж. Джоулвеном, відвідання Координаційного центру партнерства, **10 січня** — зустріч з Генеральним секретарем НАТО Х. Соланою, **11 січня** — зустріч з членами Північноатлантичної ради) Секретар РНБО виклав позицію України щодо розширення НАТО та закликав до надання гарантій національній безпеці України з боку Заходу під час цього процесу.

20 березня 1997 року.

Відбувся візит офіційної делегації України на чолі з Міністром закордонних справ України Г. Удовенком (у складі делегації також були Секретар РНБО України В. Горбулін, Керівник УЗП АП України В. Огризко, інші посадові особи) до штаб-квартири НАТО в Брюсселі з метою проведення першого раунду переговорів з офіційною делегацією НАТО на чолі з Генеральним секретарем НАТО Х. Соланою щодо формалізації відносин “Україна — НАТО”. Під час візиту Міністр Г. Удовенко виступив з доповіддю на спеціальному засіданні Північноатлантичної ради у форматі “16+1”.

7 травня 1997 року.

Генеральний секретар НАТО Х. Солана відкриває в Києві Центр інформації і документації НАТО, який засновується з метою поширення в Україні правдивої інформації про НАТО, долаючи тим самим стереотипи часів “холодної війни” про цей Альянс. Підписаний Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і НАТО щодо заснування Центру інформації і документації НАТО в Україні. Відбуваються зустрічі Президента України Л. Кучми, Голови Верховної Ради України О. Мороза з Х. Соланою та переговори з Міністром

закордонних справ України Г. Удовенком. Генеральний секретар НАТО виступив з промовою в Центрі “Український Дім” перед громадськістю м. Києва та журналістами.

29 травня 1997 року.

На засіданні міністрів закордонних справ НАТО в Сінтрі, Португалія, Генсекретар НАТО Х.Солана і Міністр закордонних справ України Г. Удовенко парафують Хартію про особливе партнерство між Україною та НАТО.

9 липня 1997 року.

У рамках саміту глав держав та урядів НАТО в Мадриді керівники НАТО та Президент України Л. Кучма підписали Хартію про особливе партнерство між Україною та НАТО. Хартія зафіксувала політичні зобов'язання сторін на найвищому рівні розвивати “особливе та ефективне” партнерство, яке сприятиме забезпеченню більшої стабільності та спільних демократичних цінностей в Центральній-Східній Європі, а також стала основою для консультацій між НАТО і Україною в контексті євроатлантичної безпеки і стабільності та в таких галузях, як запобігання конфліктам, врегулювання криз, підтримка миру і гуманітарні операції.

Зокрема, для забезпечення якнайповнішого розвитку відносин між Україною і НАТО та втілення положень Хартії було створено форум “Комісія “Україна — НАТО” з метою загальної оцінки стану розвитку відносин, огляду за процесом планування та розробки пропозицій щодо шляхів покращення або подальшого розвитку співробітництва між Україною та НАТО.

15 вересня 1997 року.

В Україні в рамках Програми “Партнерство заради миру” починаються навчання “Козацький степ-97”, сценарій яких передбачає розв'язання етнічного конфлікту.

24—27 вересня 1997 року.

Відбувся семінар Північноатлантичної асамблеї та Верховної Ради України “Економічна безпека України”, у роботі якого взяли участь члени Уряду, керівники ряду міністерств і відомств, парламентарі України, а також керівники окремих комітетів ПА НАТО та експерти країн — членів НАТО.

9 жовтня 1997 року.

Початок роботи Місії України при НАТО. Україна та Угорщина першими з держав нечленів відкривають дипломатичні представництва при Альянсі.

10 жовтня 1997 року.

Відбулося перше (інаугураційне) засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні послів в Брюсселі, на якому Україну представляв глава Місії України при НАТО, Посол Б. Тарасюк.

16 грудня 1997 року.

Міністром України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи В. Кальченком та Генеральним секретарем НАТО Х. Соланою був підписаний Меморандум про взаєморозуміння щодо планування під час надзвичайних ситуацій цивільного характеру та готовності до катастроф. Також ухвалений Робочий план імплементації Хартії на 1998 рік.

*****1998*****

29 травня 1998 року.

У Люксембурзі відбулось друге засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ, під час якого заснований Центр підготовки миротворчого персоналу на базі Львівського загальновійськового полігону.

25—28 червня 1998 року.

В Україні перебувала делегація НАТО на чолі з помічником Генерального секретаря НАТО з політичних питань К.-П. Кляйбером. Метою візиту К.-П. Кляйбера до України було ознайомлення з соціально-політичною та економічною ситуацією в країні, з ситуацією навколо вирішення проблем національних меншин, ходом економічних реформ та результатами реформування Збройних сил України, рівнем цивільного контролю за Збройними силами.

29—30 червня 1998 року.

Відбувся перший візит експертів Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань військової реформи (СРГ) до Києва, присвячений аналізу та розгляду питань розвитку цивільного компоненту в Збройних силах України, зокрема в Міністерстві оборони України. Під час засідання обговорювалися питання кількісних та якісних показників цивільного компоненту в Збройних силах та в центральному апараті Міністерства оборони, ролі, кар’єри, джерел набору та системи підготовки цивільних службовців.

Візит експертів СРГ в Україну відіграв позитивну роль у розвитку стосунків “Україна — НАТО” у військово-політичній сфері, засвідчив доцільність переходу від загальнополітичних дискусій на тему демократичного контролю над Збройними силами до детального розгляду на рівні експертів конкретних проблем розвитку і становлення цивільного компоненту в ЗС

України та пов'язаних з цим організаційних питань, вивчення та врахування досвіду держав — членів НАТО та запрошених держав в цьому плані.

Важливим елементом успіху розвитку співпраці в цьому напрямі стало проведення першого засідання СРГ, власне в Україні, що дозволило залучити до роботи Групи значну кількість представників різних підрозділів центрального апарату МО України.

За підсумками засідання СРГ в Києві Міжнародним секретаріатом НАТО в контактi з Місією України при НАТО був підготовлений підсумковий документ, в якому викладені основні висновки та пропозиції експертів СРГ щодо напрямів розвитку цивільного компоненту в ЗС України, перспективи подальшої роботи Спільної робочої групи в цьому напрямі.

Цей захід не вичерпав питання вироблення рекомендацій СРГ щодо становлення цивільного компоненту в ЗС України, але став початком тривалої роботи в цьому напрямі.

8—9 липня 1998 року.

На запрошення Президента України Л. Кучми з нагоди першої річниці підписання Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО в Україні з офіційним візитом перебував Генеральний секретар НАТО Х. Солана.

У ході візиту відбулись зустрічі та переговори з Президентом України Л. Кучмою, Секретарем РНБО України В. Горбуліним, Міністром закордонних справ України Б. Тарасюком, Міністром оборони України О. Кузьмуком, Головою Генеральної Асамблеї ООН Г. Удовенком, виконуючими обов'язки голів Комітетів Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки та у закордонних справах і зв'язках з СНД. Х. Солана відвідав також Центр інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні, де представив українській громадськості нового керівника ЦІД та провів короткий прес-брифінг. Генеральний секретар НАТО побував у м. Дніпропетровську, де відвідав завод “Південмаш” та провів зустрічі з керівництвом заводу, громадськістю та представниками регіональних ЗМІ.

4 листопада 1998 року.

Президент України Л. Кучма своїм Указом затвердив “Державну програму співробітництва України з НАТО на період до 2001 року”, яку було розроблено з метою активізації та поглиблення галузевої співпраці міністерств та відомств України з відповідними структурами Альянсу. До виконання Програми було залучено 24 міністерства та відомства України. Програма представлена в НАТО Державною міжвідомчою комісією **26—27 листопада 1998 року.**

9 грудня 1998 року.

Між Україною та НАТО підписаний Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) щодо призначення офіцерів зв'язку НАТО в Україні. Першими офіцерами зв'язку НАТО в Україні стали громадяни Канади пані Сюзан Понд (керівник Офісу зв'язку) та підполковник Джордж Бакман.

*****1999*****

10—12 лютого 1999 року.

Політичний комітет НАТО відвідує Україну з метою обговорення питань виконання Хартії.

Квітень, 1999 рік.

У Києві був створений Офіс зв'язку НАТО, на який покладено завдання сприяти контактам між НАТО і цивільними та військовими відомствами, які мають відношення до участі України в Програмі “Партнерство заради миру” і у виконанні Робочого плану КУН.

24 квітня 1999 року.

У рамках саміту глав держав та урядів НАТО у Вашингтоні Президент України Л. Кучма взяв участь у першому засіданні Комісії “Україна — НАТО” на найвищому рівні. Зазначене засідання КУН надало нового потужного імпульсу нашому партнерству з НАТО, що було відображено у “Декларації глав держав та урядів — учасників саміту Комісії “Україна — НАТО”, яка заклала міцні підвалини для подальшого зближення підходів України та НАТО до вирішення проблем європейської безпеки.

Травень, 1999 рік.

Відбувся візит до Києва помічника Генерального секретаря НАТО з питань науки та довкілля, керівника Наукового комітету НАТО І. Сілларда з метою презентації “Наукової програми НАТО”.

Відбувається також низка робочих та офіційних візитів представників НАТО в Україну:

червень — візит до Києва делегації Оборонного коледжу НАТО в Римі;

червень — візит до Києва делегації Північноатлантичної асамблеї (ПАА) (представників Політичного комітету та Комітету з питань оборони та безпеки);

липень — перший робочий візит до Києва юридичних експертів НАТО на чолі з Радником Генерального секретаря НАТО з правових питань Б. Де Відтсом;

вересень — другий робочий візит юридичних експертів НАТО до Києва на чолі з Радником Генерального секретаря НАТО з правових питань Б. Де Відтсом;

жовтень — візит голови Економічного комітету, керівника Економічного директорату НАТО Д. Жоржа.

11 жовтня 1999 року.

Україна і НАТО підписали Угоду з навчання цивільних спеціальностей звільнених у запас офіцерів українських Збройних сил.

2000

27—28 січня 2000 року.

Відбувся офіційний візит в Україну Генерального секретаря НАТО лорда Дж. Робертсона. В ході візиту Дж. Робертсон був прийнятий Президентом України Л. Кучмою та Прем'єр-міністром України В. Ющенком, відбулися переговори з Генеральним секретарем НАТО Міністра закордонних справ України Б. Тарасюка та Міністра оборони України О. Кузьмука, а також зустрічі з Секретарем РНБО України Є. Марчуком, главою Одеської облдержадміністрації С. Гриневецьким, командуванням Південного оперативного командування Збройних сил України, викладачами та студентами Дипломатичної академії при МЗС України, Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка та Національної академії оборони України.

Під час візиту було обговорено стан і перспективи подальшого розвитку співробітництва “Україна — НАТО”, поглиблення практичної співпраці на окремих напрямках, зміцнення інституційно-правової бази відносин з Альянсом, актуальні проблеми безпеки в євроатлантичному регіоні, співпрацю в рамках миротворчих операцій на Балканах.

8—9 лютого 2000 року.

Відбувся офіційний візит в Україну ВГК ОЗС НАТО в Європі Генерала У. Кларка.

1 березня 2000 року.

У Києві відбулось засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні послів за участю Міністра закордонних справ України. Це засідання було 16-м засіданням КУН на різних рівнях, але першим подібним заходом в Україні та першим робочим засіданням Північноатлантичної ради НАТО за межами країн — членів Альянсу. Члени Комісії визнали стратегічний характер відносин “Україна — НАТО” та привітали послідовні зусилля України щодо розвитку тісніших зв'язків з Альянсом.

2 березня 2000 року.

Верховна Рада України ратифікувала “Угоду між Державами — учасницями Північноатлантичного договору та іншими державами, які беруть участь у Програмі “Партнерство заради миру”, щодо статусу їхніх збройних сил” та Додаткового протоколу до неї, з метою розширення участі України в Програмі “Партнерство заради миру”, а також ратифікувала “Договір з відкритого неба”, чим зробила важливий внесок у прозорість питань контролю за озброєннями і поліпшення спроможності раннього виявлення і відповідного врегулювання кризи (підписані від імені України відповідно **6 травня 1996 року** та **24 березня 1992 року**).

20 квітня 2000 року.

Верховна Рада України ратифікувала Подальший додатковий протокол до Угоди між державами — членами Північноатлантичного договору та іншими державами, які беруть участь у Програмі “Партнерство заради миру” щодо статусу їхніх Збройних сил (Угода СОФА).

18—19 травня 2000 року.

Відбувся візит в Україну Голови Військового комітету НАТО Г. Вентуроні.

22 травня 2000 року.

Відбувся візит Прем’єр-міністра України В. Ющенка до штаб-квартири Альянсу.

25 травня 2000 року.

Др. Олександр Ющенко з Харківського державного політехнічного університету отримує стипендію Манфреда Вернера на 2000 рік.

19—30 червня 2000 року.

На території України відбулись спільні військово-морські навчання “Кооператив Партнер-2000” за участю військових підрозділів країн — членів НАТО та країн-партнерів.

8—22 липня 2000 року.

В Україні відбулися спільні навчання сухопутних військ “в дусі ПЗМ” “Щит миру-2000” за участю військових підрозділів країн — членів НАТО та країн-партнерів.

11—25 вересня 2000 року.

На території України відбулися військові навчання “в дусі ПЗМ” “Козацький степ-2000” за участю військових підрозділів України, Великої Британії та Польщі.

20—29 вересня 2000 року.

У Західній Україні в рамках Програми “Партнерство заради миру” проходять навчання з ліквідації наслідків катастроф “Закарпаття-2000”, на яких відпрацьовується взаємодія під час великої повені. У навчаннях взяли участь 350 осіб з підрозділів 11 країн — членів РСАП.

4—6 жовтня 2000 року.

Візит Політичного комітету НАТО в Україну.

5 жовтня 2000 року.

Перше засідання СРГ високого рівня з питань воєнної реформи (м. Брюссель).

14—15 жовтня 2000 року.

Друге засідання Спільної робочої групи з питань економічної безпеки (м. Краків, Польща).

18 жовтня 2000 року.

У штаб-квартирі НАТО відбувається перше засідання Спільної робочої групи з питань науки та захисту довкілля.

2—3 листопада 2000 року.

Перше засідання Спільної моніторингової групи Верховної Ради України та Парламентської асамблеї НАТО.

8—9 листопада 2000 року.

Візит Секретаря РНБО України Є. Марчука до штаб-квартири НАТО.

15—17 листопада 2000 року.

Візит в Україну керівництва Організації НАТО з питань оборонних досліджень та технологій.

16 листопада 2000 року.

Засідання Спеціального комітету НАТО у форматі “19+1” за участю голови Служби безпеки України Л. Деркача.

22—25 листопада 2000 року.

Візит Голови Верховної Ради України І. Плюща та групи народних депутатів ВР України до штаб-квартири НАТО.

2001

21 січня 2001 року.

З метою сприяння державним органам у виконанні завдань, визначених Хартією та іншими програмами співробітництва з Альянсом, було засновано інститут Національних координаторів співробітництва України з НАТО, які є спеціальними представниками міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України, що здійснюють заходи із співробітництва з НАТО у відповідних сферах.

27 січня 2001 року.

Указом Президента України Л. Кучми було затверджено “Державну програму співробітництва України з НАТО на 2001—2004 роки”.

26 лютого 2001 року.

Підписано Угоду між НАТО та Національним координаційним центром соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або у відставку при Кабінеті Міністрів України про практичну реалізацію ініціативи НАТО щодо перепідготовки українських військовослужбовців, звільнених у запас або відставку.

25 квітня 2001 року.

Презентація Державної програми співробітництва на період 2001—2004 рр. Секретарем РНБО України Є. Марчуком під час спеціального засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні послів (м. Брюссель).

6 грудня 2001 року.

Відбувається підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією з матеріально-технічного забезпечення і обслуговування НАТО (NAMSO).

2002

23 травня 2002 року.

Рада національної безпеки і оборони України ухвалила “Державну стратегію України щодо НАТО”, яка, зокрема, визначила, що спрямування політики України на повномасштабну інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури викликане необхідністю враховувати існуючі об’єктивні реалії європейської та світової політики, продиктовані національними інтересами України (Стратегія введена в дію Указом Президента України від 8 липня 2002 року).

9 липня 2002 року.

Під час засідання КУН на рівні послів за участю Міністра закордонних справ України А. Зленка в Києві підписано Меморандум про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України і штабом Верховного головнокомандувача Об’єднаних збройних сил НАТО на Атлантиці та штабом Верховного головнокомандувача Об’єднаних збройних сил НАТО в Європі щодо забезпечення підтримки операцій НАТО з боку України.

30 серпня 2002 року.

Указом Президента України Л. Кучми було створено Державну раду з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України для координації заходів, спрямованих на реалізацію стратегічних цілей державної політики щодо забезпечення входження України в європейський політичний, економічний, безпековий і правовий простір.

12 вересня 2002 року.

Верховна Рада України ратифікувала Угоду про безпеку між Урядом України і НАТО (Угода регулює питання зберігання і взаємного захисту інформації обмеженого користування).

23 жовтня 2002 року.

Відкриті парламентські слухання у Верховній Раді України на тему “Про взаємовідносини і співробітництво України з НАТО”. Постановою Верховної Ради України від 21 листопада 2002 року “Про рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО” народні депутати підтримали цю Стратегію і наголосили на необхідності інтенсифікації процесу підготовки України до членства в Альянсі.

22 листопада 2002 року.

У рамках саміту глав держав та урядів НАТО в Празі Президент України Л. Кучма взяв участь у засіданні Комісії “Україна — НАТО” на найвищому рівні, на якому було схвалено План дій “Україна — НАТО” та річний Цільовий план дій “Україна — НАТО” на 2003 рік.

План дій “Україна — НАТО” чітко визначив стратегічні й середньострокові цілі і пріоритети України для досягнення її мети — повної інтеграції у євроатлантичні структури безпеки — і створив стратегічні рамки для існуючого і майбутнього співробітництва “Україна — НАТО” відповідно до Хартії про особливе партнерство.

Річний цільовий план у рамках Плану дій “Україна — НАТО” вмістив перелік конкретних заходів як внутрішнього характеру, так і двосторонніх “Україна — НАТО”, запланованих для досягнення всіх цілей, визначених у Плані дій.

*****2003*****

11 січня 2003 року.

Указом Президента України Л. Кучми створено Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції України з метою проведення єдиної державної політики з євроатлантичної інтеграції, опрацювання проектів програм щодо поглиблення євроатлантичного вектора цієї політики та організації їх виконання.

30 січня 2003 року.

Затвердження Указом Президента України Положення про Державну раду з питань європейської і євроатлантичної інтеграції.

12 лютого 2003 року.

Затвердження Указом Президента України Положення про Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції.

20 жовтня 2003 року.

Візит Генерального секретаря НАТО Дж. Робертсона в Україну.

6 листопада 2003 року.

Засідання Політичного та Політико-військового керівного комітетів НАТО з Україною у Києві.

13 грудня 2003 року.

З метою забезпечення публічного характеру вироблення реалізації державної політики України щодо НАТО, включаючи широке інформування громадськості з цих питань, Президент України Л. Кучма підписав Указ “Про державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004—2007 роки”.

2004

Початок 2004 р.

Почала реалізовуватись наукова програма НАТО “Безпека через науку”. Для України НАТО в 2004 р. виділила більше 1,5 млн. євро на проведення та реалізацію 46 наукових заходів і проектів.

13 січня 2004 року.

У штаб-квартирі НАТО в Брюсселі відбулася зустріч Міністра закордонних справ України К. Грищенка з Генеральним секретарем НАТО Яапом де Хооп Схеффером. Ця зустріч стала однією з перших зустрічей Я. Схеффера як Генсекретаря Альянсу з керівниками зовнішньополітичних відомств держав-членів і партнерів НАТО, засвідчила особисту заінтересованість нового Генсекретаря Альянсу у продовженні відносин особливого партнерства між Україною та НАТО.

1—5 лютого 2004 року.

Група експертів Альянсу на чолі із заступником Генерального секретаря НАТО з питань оборонної політики та планування Дж. Колстоном відвідала Україну з метою моніторингу стану виконання заходів воєнної реформи в Україні, зокрема, одного з головних її елементів Оборонного огляду.

10 лютого 2004 року.

Відбулось засідання Політичного комітету НАТО з Україною, яке було присвячене обговоренню проекту Цільового плану “Україна — НАТО” на 2004 рік.

11 лютого 2004 року.

Відбулась зустріч першого заступника Міністра з питань європейської інтеграції з делегацією НАТО на чолі з головою Військового комітету НАТО генералом Харальдом Куйятом з питань співробітництва України з НАТО, зокрема у військовій та безпековій сферах, а також у рамках проведення миротворчих операцій. Х. Куйят дав високу оцінку стану

співробітництва України з НАТО у військовій сфері, назвавши його “відмінним”. Х. Куйят дав позитивну оцінку миротворчим зусиллям України на Балканах, наголосив на важливості внеску України в міжнародну боротьбу з тероризмом, зокрема в Афганістані та Іраку.

23—27 лютого 2004 року.

Відбувся візит в Україну експерта Секції планування сил Директорату НАТО з питань оборонної політики і планування Роба Венмакерса з метою надання допомоги українським фахівцям у розробці проекту Стратегічного оборонного бюлетеня на період до 2015 року.

25—26 лютого 2004 року.

Голова Національного центру з питань євроатлантичної інтеграції України В. Горбулін відвідав штаб-квартиру НАТО.

17 березня 2004 року.

Верховна Рада України ратифікувала Меморандум про взаєморозуміння щодо забезпечення підтримки операцій НАТО з боку України (підписаний 9 липня 2002 року), який слугуватиме основою для здійснення планування Україною операцій та навчань НАТО.

22 березня 2004 року.

Заступник Голови Верховної Ради України О. Зінченко відвідав штаб-квартиру НАТО.

25 березня 2004 року.

Рішенням Державної ради з питань європейської і євроатлантичної інтеграції України затверджено Цільовий план дій “Україна — НАТО” на 2004 рік.

Березень, 2004 рік.

Заступник Міністра охорони навколишнього природного середовища України В. Луцько взяв участь у щорічному засіданні Комітету з викликів сучасному суспільству (КВСС). До порядку денного засідання входили питання пріоритетів діяльності КВСС, національні доповіді представників країн — членів РСАП, започаткування нових та реалізації поточних проектів тощо. У ході зустрічі В. Луцька з координатором програм КВСС НАТО Д. Бетен були обговорені питання подальшого співробітництва “Україна — НАТО” в екологічній сфері.

14 квітня 2004 року.

Відбулося спільне засідання Політичного і Політико-військового керівного комітетів у форматі Процесу планування та оцінки сил (ПВКК/ППОС) разом з представниками Спільної робочої групи “Україна — НАТО” високого рівня з питань воєнної реформи, в рамках якого Міністр оборони України Є. Марчук зробив презентацію Стратегічного оборонного бюлетеня на період до 2015 року.

19 квітня 2004 року.

Відбувся офіційний візит Генерального секретаря НАТО Я. Схефера в Україну.

29—30 квітня 2004 року.

Делегація відомих жінок України на чолі з Міністром України у справах дітей, сім'ї та молоді В. Довженко перебувала з ознайомчим візитом у штаб-квартирі НАТО, у Брюсселі та штабі Верховного головнокомандування Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі, розташованому у м. Монс.

18 травня 2004 року.

Штаб-квартиру НАТО відвідав Прем'єр-міністр України В. Янукович.

24—27 травня 2004 року.

З офіційним візитом, на запрошення Голови Верховної Ради України В. Литвина, Україну відвідала делегація Парламентської асамблеї НАТО на чолі з її Головою Дугласом Беройтером. У ході візиту були проведені зустрічі з Президентом України Л. Кучмою та вищими посадовими особами Уряду України. Під час візиту обговорювалися питання подальшого стану та перспектив розвитку відносин “Україна — НАТО” у контексті Стамбульського саміту НАТО в Туреччині.

28 травня — 1 червня 2004 року.

Делегація українських парламентарів на чолі з Головою постійної делегації Верховної Ради України у Парламентській асамблеї НАТО першим заступником голови Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції О. Зарубінським взяла участь у роботі 50 весняної сесії ПА НАТО, яка відбулася в Словацькій Республіці у м. Братислава.

1 червня 2004 року.

Делегація України на чолі з начальником Головного управління особливого складу та організаційно-мобілізаційної роботи Генерального штабу Збройних сил України генерал-майором Є. Шелестом у штаб-квартирі НАТО взяла участь у щорічних двосторонніх консультаціях, присвячених участі України у Процесі планування та оцінки сил (ППОС). До складу делегації, крім представників Збройних сил України, увійшли посадовці Міністерства фінансів і Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

7 червня 2004 року.

Під час неформальних консультацій “Україна — НАТО” високого рівня у Варшаві між Україною і НАТО був підписаний Меморандум про взаєморозуміння щодо використання стратегічної транспортної авіації України в операціях та навчаннях НАТО.

22 червня 2004 року.

Президент України своїм Указом затвердив Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року — базовий документ для розробки планів реформування оборонної складової держави на середню та довгострокову перспективу, у якому знайшли відображення результати спільної роботи фахівців України та НАТО.

29 червня 2004 року.

У рамках саміту глав держав та урядів НАТО в Стамбулі Президент України взяв участь у засіданні Комісії “Україна — НАТО”, що вперше відбулося за участю семи нових членів Альянсу. З огляду на критичне ставлення держав-членів до внутрішньополітичних процесів в Україні під час засідання рішення про залучення нашої держави до офіційних програм підготовки до членства в НАТО прийнято не було.

У той же час позитивним кроком у цьому напрямку, який підтвердив продовження принципової підтримки Альянсом курсу України на євроатлантичну інтеграцію, стало доручення КУН на рівні послів проаналізувати стан відносин “Україна — НАТО”, включаючи їх можливе поглиблення залежно від практичних здобутків України у виконанні цілей Плану дій “Україна — НАТО” з метою розробки відповідних рекомендацій до засідання КУН на рівні міністрів закордонних справ.

3 серпня 2004 року.

Була підписана Адміністративна угода між Міністерством оборони України та Штабом Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО з питань трансформації щодо створення, фінансування та підтримки діяльності Бюро військової документації “Україна — НАТО”.

18 листопада 2004 року.

Був прийнятий Закон України “Про організацію оборонного планування в Україні”, який повністю враховує підходи країн — членів НАТО до правових засад системи оборонного планування, повноважень, основних функцій, завдань, а також відповідальності органів державної влади і органів військового управління у сфері розвитку воєнної організації держави.

*****2005*****

2005 рік.

Було започатковано 36 нових дослідницьких проектів у сфері науки та захисту довкілля між українськими науковцями та відповідними структурами НАТО в рамках програми НАТО “Безпека через науку”.

Однією з найбільш відомих ініціатив у сфері наукового співробітництва між Україною та НАТО є спільний проект Міністерства освіти та науки України і наукової Програми НАТО з розробки та створення унікального генератора рентгенівського випромінювання на основі зворотного комптонівського розсіювання в Національному науковому центрі “Харківський фізико-технічний інститут” НАН України. Цей унікальний прилад планується використовувати спільно з ученими різних країн світу у дослідженнях у сфері медицини, судової експертизи, виявлення вибухівки, екологічної безпеки.

У порівнянні з існуючими світовими аналогами, зазначений генератор буде набагато меншим (його периметр становить лише 15 метрів порівняно з периметрами від 776 до 1436 метрів уже існуючих джерел синхротронного випромінювання США та Японії), дешевшим у виготовленні (близько 1 млн. євро) та простішим в експлуатації. Очікується, що цей генератор буде готовим до використання **до кінця 2008 р.**

23 січня 2005 року.

Генеральний секретар НАТО відвідав Україну з метою участі в церемонії інаугурації Президента України В. Ющенка.

22 лютого 2005 року.

Президент України В. Ющенко взяв участь у роботі Брюссельського саміту Комісії “Україна — НАТО”, де заявив про готовність України приєднатися до Плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ).

21—22 березня 2005 року.

Відбувся візит в Україну заступника Генерального секретаря НАТО з питань операцій А. Коберацького. **22 березня 2005 року** в МЗС України відбулася зустріч заступника Міністра закордонних справ України О. Шамшура з А. Коберацьким, у ході якої обговорено питання підготовки до Вільнюського засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ, а також окремі елементи практичного співробітництва “Україна — НАТО”, зокрема у сфері проведення операцій з підтримання миру.

30—31 березня 2005 року.

У МЗС України відбулися двосторонні українсько-російські консультації з питань співробітництва України і Росії з НАТО. Таким чином було відновлено діалог з цієї тематики, призупинений після 1997 року.

7 квітня 2005 року.

У штаб-квартирі НАТО в Брюсселі відбулося засідання Політичного комітету НАТО з Україною, присвячене підготовці до засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ у Вільнюсі **21 квітня 2005 року**.

Представники НАТО були поінформовані про основні напрями діяльності нового Уряду України в рамках Програми “Назустріч людям” та Плану дій “Україна — НАТО”. Були також обговорені можливості розширення співробітництва з НАТО у пріоритетних сферах євроатлантичної інтеграції України, поглиблення політичного діалогу та переходу до нових форматів відносин.

21 квітня 2005 року.

У Вільнюсі відбулося засідання КУН на рівні міністрів закордонних справ, за підсумками якого започатковано Інтенсифікований діалог між Україною і НАТО з питань членства і відповідних реформ. Підписана Угода (у формі обміну листами) між Україною та Організацією Північноатлантичного договору про участь України у військово-морських операціях на Середземному морі в рамках операції “Активні зусилля” (ОАЗ).

У цей же день Розпорядженням Президента України № 990/2005-рп затверджений Цільовий план “Україна — НАТО” в рамках Плану дій “Україна — НАТО” на 2005 рік. Глава держави доручив Державному комітету телебачення та радіомовлення України за участю Національного центру з питань євроатлантичної інтеграції України і Міністерства закордонних справ України забезпечити регулярне інформування громадськості про хід та результати виконання заходів Цільового плану.

17 травня 2005 року.

У Брюсселі відбулось засідання Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи (СРГ ВР) у форматі “ключової групи”, метою якого було обговорення проекту Робочої програми СРГ ВР на 2005—2006 роки під назвою “Реформування оборонного та безпекового сектору в Україні у контексті Інтенсифікованого діалогу” та питань підготовки до засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів оборони.

24—25 травня 2005 року.

У м. Оре, Швеція, Міністр закордонних справ України Б. Тарасюк взяв участь у засіданні Ради євроатлантичного партнерства на рівні міністрів закордонних справ у форматі Безпекового форуму. Метою зазначеного засідання було обговорення питань, пов’язаних з підвищенням ефективності внеску партнерів в операції під проводом НАТО, а також зміцненням безпеки на євроатлантичному просторі.

27—31 травня 2005 року.

У м. Любляна, Словенія, відбулася чергова сесія Парламентської асамблеї (ПА) НАТО, в роботі якої взяла участь Постійна делегація Верховної Ради України у ПА НАТО на чолі з О. Зарубінським.

27 червня 2005 року.

Під час візиту Генерального секретаря НАТО Я. Схеффера в Київ українська сторона передала підготовлений міністерствами і відомствами й схвалений Президентом України Початковий дискусійний документ, який, згідно з вимогами НАТО, має бути представлений країною-партнером у рамках Інтенсифікованого діалогу. Крім того, в ході свого перебування в Києві Генеральний секретар НАТО Я. Схеффер запросив Прем’єр-міністра України відвідати штаб-квартиру Північноатлантичного альянсу в Брюсселі з візитом.

6—8 липня 2005 року.

У Києві відбувся спільний семінар НАТО та ОБСЄ, присвячений утилізації у Вірменії, Азербайджані, Казахстані, Узбекистані та Україні ракетного палива. Після розпаду Радянського Союзу на території України залишилося 16764 тон компоненту рідкого ракетного палива — “меланжу”, який потребує утилізації. “Меланж” — високотоксичний окислювач палива для ракет середньої та малої дальності, являє собою концентровану азотну кислоту — не менш як 74 відсотки складу — червоного чи жовтого кольору.

26 вересня 2005 року.

В Брюсселі проведено Перший раунд експертних консультацій “Україна — НАТО” високого рівня в рамках Інтенсифікованого діалогу, в ході якого розпочато огляд відповідності України основним вимогам, які висуваються до країни — кандидата на членство в НАТО.

6—7 жовтня 2005 року.

Відбувся візит до штаб-квартири НАТО Прем'єр-міністра України Ю. Єханурова.

18—20 жовтня 2005 року.

На запрошення Президента України В. Ющенка з візитом в Україні перебувала делегація Північноатлантичної ради НАТО (ПАР) на чолі з Генеральним секретарем НАТО Я. Схеффером. У рамках заходу в МЗС проведено засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні послів та, за участю Міністрів закордонних справ і оборони України, відбулася спільна зустріч ПАР — РНБОУ під головуванням Президента України (вперше у такому форматі).

23—24 жовтня 2005 року.

У Вільнюсі відбулися консультації “Україна — НАТО” на рівні міністрів оборони, на яких розглядався прогрес у проведенні реформи Збройних сил та сектору безпеки.

17 листопада 2005 року.

Група діячів культури, музикантів, письменників відвідали штаб-квартиру Альянсу.

23 листопада 2005 року.

У штаб-квартирі НАТО підписана Імплементативна угода між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з питань матеріально-технічного забезпечення і постачань (NAMSO) щодо утилізації переносних зенітно-ракетних комплексів, легких озброєнь і стрілецької зброї та звичайних боєприпасів.

8 грудня 2005 року.

У штаб-квартирі НАТО в рамках проведення щорічних офіційних засідань НАТО на рівні міністрів закордонних справ відбулося засідання Комісії “Україна — НАТО”. Основним підсумком цих заходів стало схвалення спільної заяви та внесення до Підсумкового комюніке засідання Північноатлантичної ради альянсу положень про підтвердження відкритості “дверей НАТО” для України та можливості залучення нашої держави до ПДЧ.

27 грудня 2005 року.

Президент України підписав Указ, з яким набрало чинності рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 листопада 2005 року “Про невідкладні заходи щодо дальшого розвитку відносин України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО)”.

*****2006*****

2006 рік.

У рамках Програми “Безпека через науку” за участю українських вчених розпочалася робота над двома новими проектами, які спрямовані на:

розвиток нової чутливої технології виявлення біологічних агентів (грант отримав Київський університет ім. Т. Шевченка);

розвиток нового покоління матеріалу для індивідуального захисту (із залученням Харківського інституту монокристалів).

2006 рік.

На розвиток науки в Україні НАТО виділило майже 2 млн євро, з яких 0,5 млн євро буде використано для інформатизації українських університетів.

1 лютого 2006 року.

У штаб-квартирі Альянсу відбулася зустріч Міністра закордонних справ України Б. Тарасюка та Генерального секретаря НАТО Я. Схеффера. Також пройшли консультації у форматі засідання Політичного комітету НАТО з Україною з актуальних зовнішньополітичних питань та безпеки кордонів.

15 лютого 2006 року.

У м. Хмельницькому за фінансової підтримки Трастового фонду НАТО/ПЗМ відкрито Центр соціальної адаптації військовослужбовців. Проект реалізовується за провідної ролі Нідерландів, розрахований на три роки та передбачає залучення 429 тисяч євро для

перепідготовки 200 військовослужбовців щорічно. Вартість перепідготовки однієї особи в рамках цього проекту в межах 700—800 євро.

13 березня 2006 року.

З метою забезпечення виконання пріоритетних завдань щодо дальшого розвитку відносин України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО), поглиблення співробітництва України з державами — членами НАТО, досягнення критеріїв членства України в НАТО та відповідно до пунктів 1, 3, 17 та 28 частини першої статті 106 Конституції України, Президент України підписав Указ № 215/2006 “Про Національну систему координації співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору”.

23 березня 2006 року.

У Брюсселі відбувся Другий раунд експертних консультацій “Україна — НАТО” високого рівня в рамках Інтенсифікованого діалогу.

27 березня 2006 року.

Генеральний секретар НАТО Я. Схеффер зробив заяву з приводу проведення в Україні парламентських виборів. Я. Схеффер вітав оцінки місії спостерігачів ОБСЄ, які характеризували парламентські вибори як вільні і чесні і такі, що сприяли зміцненню демократії в Україні.

7 квітня 2006 року.

Указом Президента України № 295/2006 затверджений Цільовий план “Україна — НАТО” в рамках Плану дій “Україна — НАТО” на 2006 рік. Глава держави доручив Державному комітету телебачення та радіомовлення України за участю Національного центру з питань євроатлантичної інтеграції України і Міністерства закордонних справ України забезпечити регулярне інформування громадськості про хід та результати виконання заходів Цільового плану.

28 квітня 2006 року.

Відбулося засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ у Софії, що відбулося у рамках неформальних міністерських заходів НАТО. У ході дискусії міністри закордонних справ держав — членів НАТО наголосили на своїй підтримці прагнень України щодо членства в НАТО та своїй готовності надати практичну допомогу у проведенні необхідних для цього реформ.

Червень, 2006 рік.

Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут” отримав 200 тис. євро для закупівлі додаткового обладнання для розвитку науково-освітньої мережі УРАН (Ukrainian Research and Academic Network).

6 червня 2006 року.

У м. Москва пройшли українсько-російські консультації між зовнішньополітичними відомствами з питань стану та перспектив співробітництва України та, відповідно, Російської Федерації з Європейським Союзом та НАТО.

8 червня 2006 року.

Відбувся візит Міністра оборони України до штаб-квартири Альянсу з метою участі у засіданнях Комісії “Україна — НАТО” та Ради Євроатлантичного партнерства.

23 серпня 2006 року.

Президент України нагородив Голову Парламентської асамблеї НАТО, депутата Національних Зборів Франції, члена групи дружби “Франція — Україна” Національних Зборів Франції П’єра Леллуша орденом “За заслуги” II ступеня та Главу Місії Республіки Польща при НАТО Єжи Новака орденом “За заслуги” III ступеня.

14 вересня 2006 року.

Прем’єр-міністр України В. Янукович взяв участь у засіданні Комісія “Україна — НАТО”, на якому вніс пропозицію тимчасово відкласти питання про переведення відносин “Україна — НАТО” на рівень Плану дій щодо членства, прив’язавши його до більш-менш широкої підтримки суспільства.

Підсумком цього заходу у штаб-квартирі НАТО є підтвердження важливості і цінності для обох сторін розвитку особливого партнерства та практичної співпраці, в тому числі в рамках спільних операцій НАТО. Держави — члени НАТО висловилися на користь деполітизації відносин “Україна — НАТО” та визнання зв’язку між швидкістю руху України до НАТО і рівнем громадської підтримки ідеї членства України в Альянсі.

4 жовтня 2006 року.

У Португалії (місто Сінтра) відбулися дводенні Консультації “Україна — НАТО” на рівні міністрів оборони. Українську делегацію на цьому впливовому заході очолював глава оборонного відомства А. Гриценко.

2007

22 жовтня 2007 року.

Президент В. Ющенко на відкритті засідання Ради міністрів оборони країн Південно-Східної Європи у Києві підтвердив незмінність курсу України на членство у НАТО та ЄС і закликав європейських партнерів підтримати нашу державу у її прагненні приєднатися до Плану дій щодо членства. “Рубіжною позицією в цьому питанні українська сторона розглядає наступний саміт Альянсу у Бухаресті у квітні цього року”, — заявив Президент.

27 квітня 2007 року.

Міністр закордонних справ України А. Яценюк взяв участь у засіданні Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ, яке проходило у м. Осло. У ході засідання відбувся обмін думками щодо актуальних питань європейської безпеки та співробітництва України з Альянсом, зокрема сучасного стану і перспектив реформування оборонного і безпекового секторів нашої держави, співпраці у форматі Інтенсифікованого діалогу та реалізації завдань, визначених щорічними Цільовими планами “Україна — НАТО” в рамках Плану дій “Україна — НАТО”.

7 грудня 2007 року.

У Брюсселі відбулося засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ, на якому українська сторона звернулася до представників країн — членів НАТО з проханням підтримати намір України приєднатися до Плану дій щодо членства в ході Бухарестського саміту Альянсу 2—4 квітня 2008 року. У свою чергу, більшість союзників пов’язала розгляд питання про поглиблення співробітництва з Україною з швидким формуванням в Україні урядової коаліції та досягненням консенсусу щодо майбутнього рівня співпраці нашої держави з НАТО між Прем’єр-міністром та Президентом України.

2008

18 січня 2008 року.

Міністр закордонних справ В. Огризко передав Генеральному секретарю НАТО Я. Схефферу листа за підписами Президента, Голови Верховної Ради та Прем’єр-міністра України, в якому висловлюється спільна позиція щодо необхідності та готовності України приєднатися до ПДЧ у ході саміту Організації в Бухаресті.

29 січня 2008 року.

Прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко провела зустріч з Генеральним секретарем НАТО Я. Схеффером, що відбулася у штаб-квартирі НАТО, Брюссель. Прем'єр-міністр та Генеральний секретар обговорили двостороннє співробітництво в рамках Інтенсифікованого діалогу “Україна — НАТО” та отриманий на адресу Генерального секретаря лист за підписом керівників Української держави з проханням розглянути можливість приєднання України до ПДЧ на квітневому саміті НАТО в Бухаресті.

3 квітня 2008 р.

У Бухаресті відбулося засідання Північноатлантичної ради НАТО на рівні глав держав та урядів, за результатами якого було прийнято Декларацію Бухарестського саміту.

Окремий параграф декларації присвячений зверненню України (та Грузії) стосовно запрошення до Плану дій щодо членства в НАТО. У документі, зокрема, зазначається таке:

“НАТО вітає євроатлантичні прагнення України та Грузії щодо членства в НАТО. Ми погодилися сьогодні, що ці країни стануть членами НАТО.

Обидві нації зробили цінні внески до операцій Альянсу. Ми вітаємо демократичні реформи в Україні та Грузії і очікуємо на вільні і чесні парламентські вибори у Грузії у травні.

ПДЧ є наступним кроком України та Грузії на їхньому прямому шляху до членства. Сьогодні ми визначилися, що ми підтримуємо заявки цих країн на приєднання до ПДЧ. Тому ми починаємо період інтенсивних контактів з цими країнами на високому політичному рівні з метою вирішення питань, що залишаються, у контексті їхньої заявки щодо ПДЧ.

Ми попросили міністрів закордонних справ зробити першу оцінку досягнутого прогресу на їхньому засіданні у грудні 2008 року. Міністри закордонних справ мають повноваження прийняти рішення щодо заявок стосовно ПДЧ з боку України та Грузії”.

16 червня 2008 р.

У Києві відбулося засідання Комісії “Україна — НАТО” на високому рівні у контексті Інтенсифікованого діалогу. Комісія “Україна — НАТО” обмінялася думками щодо стану та перспектив відносин і співробітництва “НАТО — Україна” у контексті рішень Бухарестського саміту, включаючи заявку України стосовно Плану дій щодо членства (ПДЧ), викликів, що залишилися, та відповідних реформ.

2—3 грудня 2008 року.

У Брюсселі відбулось засідання Північноатлантичної ради (ПАР) НАТО на рівні міністрів закордонних справ країн — членів Альянсу, в рамках якого 3 грудня ц. р. пройшло засідання Комісії “Україна — НАТО” за участю Міністра закордонних справ України В. Огризка.

Головним підсумком зустрічі стало підтвердження країнами — членами НАТО всіх рішень стосовно України, ухвалених у Бухаресті.

Було відзначено прогрес, досягнутий Україною, та висловлено готовність Альянсу сприяти проведенню реформ, необхідних для досягнення членства в НАТО, передусім шляхом використання Комісії “Україна — НАТО” (КУН), центральну координуючу роль якої планується посилити через внесення відповідних змін до Хартії про особливе партнерство України з НАТО.

З метою активізації практичної взаємодії планується посилити інформаційний та контактний Офіси НАТО в Україні.

Практичним механізмом реалізації реформ стануть Річні національні програми, виконання яких щорічно оцінюватиметься союзниками.

2009

15 січня 2009 року.

У штаб-квартирі НАТО, Брюссель, під головуванням Генерального секретаря Альянсу Я. Схеффера відбулось засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні послів. Засідання, що стало першим заходом у рамках політичного діалогу України з Альянсом у 2009 році, було присвячене обговоренню результатів засідань міністрів закордонних справ у грудні 2008 року.

Учасники засідання в цілому позитивно відзначили прогрес, досягнутий Україною у рамках Інтенсифікованого діалогу та процесу виконання Плану дій та щорічних цільових планів у його рамках. Було висловлене побажання щодо подальшого підвищення динаміки політичного діалогу та практичного співробітництва. У цьому контексті було зазначено про спільну готовність до опрацювання плану консультацій у рамках КУН на 2009 рік. На прохання послів держав — членів НАТО глава КУН поінформував присутніх про ситуацію, яка наразі складається навколо питання постачання Росією газу до Європи, та позицію України у цьому зв'язку.

Реалізація ухвалених у 2008 р. щодо України рішень обговорювалася під час засідання Комісії “Україна — НАТО” **5 березня 2009 р.** у Брюсселі у рамках неформальної зустрічі Північноатлантичної ради на рівні міністрів закордонних справ країн — членів НАТО. В ході ювілейного саміту НАТО 3—4 квітня 2009 р. у Страсбурзі та Келі глави держав та урядів країн — членів Альянсу підтвердили намір НАТО продовжувати політику “відкритих дверей”.

У підсумковій Декларації було підтверджено усі рішення щодо України, ухвалені минулого року на Бухарестському саміті та на грудневій зустрічі міністрів закордонних справ. Союзники високо оцінили внесок нашої держави у загальну безпеку, включаючи її участь у миротворчих операціях під проводом НАТО. Окремо було підкреслено, що політична стабільність в Україні є вкрай важливою для успішної реалізації політичних та економічних перетворень, а також реформ безпекового та оборонного секторів.

19 червня 2009 року.

У штаб-квартирі НАТО у Брюсселі відбулося засідання Політичного комітету НАТО з Україною, в ході якого відбулися презентація проекту РНП та обговорення його з союзниками. Сторона НАТО загалом позитивно оцінила проведену Україною роботу.

7 серпня 2009 року.

Президентом України затверджена перша Річна національна програма на 2009 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору.

21 серпня 2009 року.

У штаб-квартирі НАТО у Брюсселі була підписана Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору від 9 липня 1997 р.

Підписання Декларації стало черговим практичним кроком із реалізації рішень, ухвалених у ході зустрічі Північноатлантичної ради НАТО та підтриманих на засіданні Комісії “Україна — НАТО” на рівні міністрів закордонних справ у грудні минулого року.

У документі відображено зміни у відносинах між Україною та НАТО, які відбулися з часу підписання Хартії про особливе партнерство у 1997 році, зокрема, у контексті рішень, ухвалених у 2008 році щодо майбутнього членства нашої держави в Альянсі та практичних механізмів наближення до цієї мети.

Декларація формалізувала провідну роль Комісії “Україна — НАТО” у процесі поглиблення в Україні реформ, які реалізовуватимуться в рамках виконання Річних національних програм.

3—4 грудня 2009 року.

У Брюсселі, на засіданні Північноатлантичної ради на рівні міністрів закордонних справ, позитивно оцінено виконання Україною першої Річної національної програми. За підсумками

засідань Ради та Комісії “Україна — НАТО” підтверджено зобов’язання союзників щодо майбутнього членства України в НАТО.

2010

16 березня 2010 року.

У Брюсселі відбулося засідання Комісії “Україна — НАТО”, на якому обговорювалися основні пріоритети зовнішньої політики України після обрання нового Президента України, а також розвиток політичного діалогу і практичного співробітництва між Україною та НАТО в рамках виконання Річної національної програми на 2010 рік.

18 березня 2010 року.

На засіданні Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи у форматі “ключової групи”, що відбулось в Брюсселі, обговорено досвід і пріоритети залучення експертів країн — членів НАТО до реалізації завдань з реформування сектору безпеки й оборони України, оцінено стан виконання Програми Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи з професійної підготовки цивільного персоналу оборонних і безпекових структур України.

8 квітня 2010 року.

Робочий візит до України заступника Генерального секретаря НАТО з політичних питань і безпекової політики Д. Бренгельманна. У ході візиту були роз’яснені пріоритети нового керівництва України у внутрішній та зовнішній політиці. Візит засвідчив спільну готовність продовжити політичний діалог у рамках Комісії “Україна — НАТО” та практичну взаємодію, в тому числі в реалізації реформ шляхом виконання Річних національних програм.

8—9 квітня 2010 року.

Візит до України делегації НАТО на чолі з директором Міжнародного військового штабу НАТО генерал-лейтенантом Д. Годдеріжа. Обговорено перспективні напрями військового співробітництва між Україною та НАТО, питання спільної взаємодії та співпраці Збройних сил України і підрозділів країн — членів НАТО, виконання домовленостей в рамках затверджених річних планів та продовження тісної співпраці з Альянсом тощо.

20 квітня 2010 року.

У Брюсселі пройшло засідання Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи (СРГ ВР) у форматі “ключової групи”. Були розглянуті питання підготовки до засідання СРГ ВР високого рівня 26 травня у Києві.

26 травня 2010 року.

Восьме засідання Спільної робочої групи “Україна — НАТО” з питань воєнної реформи високого рівня. Ключовою темою стало обговорення поточного стану і перспектив подальшої реалізації проектів, започаткованих під егідою СРГ ВР.

23 вересня 2010 року.

На 65-й сесії Генеральної Асамблеї ООН відбулася перша зустріч Президента України В. Януковича з А. Расмуссеном.

2011

10 лютого 2011 року.

Відбулося засідання Комісії “Україна — НАТО”, яке було присвячене питанням енергетичної безпеки.

24 лютого 2011 року.

На запрошення Президента України відбувся офіційний візит Генерального секретаря НАТО А. Расмуссена до Києва.

15 квітня 2011 року.

У Берліні, в рамках заходів Північноатлантичної ради НАТО, відбулося засідання Комісії “Україна — НАТО” на рівні глав зовнішньополітичних відомств за участю міністра закордонних справ України. За підсумками засідання ухвалено спільну заяву (попередній документ був ухвалений у 2007 році).

19 квітня 2011 року.

У Києві пройшов Саміт з питань безпечного й інноваційного використання ядерної енергії, в якому взяв участь Голова Центру нерозповсюдження зброї масового знищення НАТО.

5—7 липня 2011 року.

У Києві пройшло засідання Міжпарламентської ради “Україна — НАТО”.

19—20 липня 2011 року.

Відбувся візит до України Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі Дж. Ставрідіса.

8 вересня 2011 року.

Київ відвідав заступник Генсекретаря НАТО з політичних питань та безпекової політики Д. Бренгельманн.

25—26 жовтня 2011 року.

З метою оцінки виконання Україною Річної національної програми, в Україні перебувала група експертів Альянсу на чолі із заступником помічника Генсекретаря НАТО з політичних питань та безпекової політики.

2012

27 лютого 2012 року.

У штаб-квартирі НАТО в Брюсселі відкрилась фотовиставка, присвячена 10-й річниці Міжнародного центру миротворчості та безпеки у м. Яворів Львівської області. На базі цього навчального центру проведено 39 багатонаціональних навчань за миротворчою тематикою із залученням значної чисельності (понад 22 000) військовослужбовців Збройних сил держав — членів НАТО і партнерів. А з 2001 року було проведено 87 навчальних курсів за напрямком міжнародної миротворчої діяльності, де підготовку пройшли понад 1800 військовослужбовців.

14 березня 2012 року.

У Києві відбулось чергове засідання Міжпарламентської ради “Україна — НАТО” (МРУН), в якому взяли участь народні депутати України і представники національних парламентів десяти держав — членів Північноатлантичного альянсу.

Увага була сфокусована на оцінках виконання Річної національної програми співробітництва “Україна — НАТО” (РНП) на 2011-й та огляду РНП на 2012 рік.

19 квітня 2012 року.

Президент України підписав Указ “Про затвердження Річної національної програми співробітництва “Україна — НАТО” на 2012 рік”. Програма свідчить про продовження конструктивного партнерства з НАТО, а Кабміну доручено забезпечити координацію діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади з реалізації цього документа.

21 травня 2012 року.

У рамках Чиказького саміту НАТО Президент України В. Янукович взяв участь у засіданні Північноатлантичної ради Альянсу у форматі країн — контрибуторів Міжнародних сил сприяння безпеці в Афганістані на рівні глав держав та урядів.

22 травня 2012 року.

Україна та НАТО розпочали практичну реалізацію другого етапу проекту Цільового фонду Альянсу щодо утилізації легких озброєнь та звичайних боєприпасів, які непридатні для подальшого використання і небезпечні для зберігання.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.atp.mil.gov.ua/number/40/614.htm>

Розділ 7

Договір

між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво

(Договір ратифіковано Постановою ВР від 17.09.92)

Дата підписання: 18.05.1992

Дата набуття чинності: 30.12.1992

Україна і Республіка Польща, які надалі іменуються Сторонами, поважаючи цілі та принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, Заключного акта Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, Паризької хартії для нової Європи, а також інших документів з питань європейського співробітництва,

підтверджуючи повагу до прав людини і основних свобод, принципів демократії і справедливості,

прагнучи зробити внесок у будівництво справедливого і мирного європейського ладу, що спирається на загальноєвропейські норми і механізми в галузі безпеки,

високо оцінюючи значення дружніх українсько-польських відносин для досягнення європейської солідарності,

усвідомлюючи свою спільну відповідальність за мир, безпеку, взаєморозуміння і співробітництво в Центральній Європі і на європейському континенті в цілому,

будучи переконаними, що позитивні складові частини багатой історії українсько-польських відносин сприятимуть розширенню співробітництва між братніми народами,

враховуючи, що на території обох Сторін українці і поляки, які проживають там з давніх часів, роблять суттєвий внесок у розвиток культур обох народів, а також Європи в цілому,

усвідомлюючи, що із створенням незалежної Української держави і відновленням повної політичної незалежності Польською державою українсько-польські відносини вступають у якісно новий період,

висловлюючи задоволення встановленням між ними дипломатичних відносин,

домовились про таке:

Стаття 1

Сторони зобов'язуються в нових політичних умовах розвивати відносини в дусі дружби, співробітництва, взаємної поваги, взаєморозуміння, довіри і добросусідства на основі міжнародного права, в тому числі принципів суверенної рівності, незастосування сили або погрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні справи, самовизначення народів, поваги прав людини і основних свобод, сумлінного виконання міжнародно-правових зобов'язань.

Стаття 2

Сторони визнають непорушними існуючі і позначені на місцевості кордони між ними і підтверджують, що не мають жодних територіальних претензій одна до однієї і не висуватимуть таких претензій в майбутньому.

Стаття 3

1. З метою зміцнення безпеки, довіри, стабільності та співробітництва Сторони активно співпрацюватимуть у відповідних європейських механізмах та структурах на основі Заключного акта Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, Паризької хартії для нової Європи, Договору про звичайні збройні сили в Європі, Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, а також інших міжнародних угод з питань роззброєння.

2. Сторони співробітничатимуть в цілях безпеки і стабільності в Європі, приділяючи особливу увагу регіональній безпеці, і з цією метою підтримуватимуть процес роззброєння у галузі ядерної, хімічної, інших видів зброї масового знищення та звичайних озброєнь.

3. З метою запобігання розповсюдженню зброї масового знищення у світі, особливо в Європі, Сторони відмовляються від володіння, набуття та виробництва такої зброї.

Сторони також гарантують здійснення повного контролю над виробництвом і зберіганням на своїх територіях матеріалів і речовин, що служать мирним цілям, але можуть бути використані для виробництва зброї масового знищення, і повного контролю над експортом таких матеріалів і речовин, а також технологій, що служать їх виробництву.

Стаття 4

1. Згідно з принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй Сторони розв'язуватимуть спори, що можуть виникати між ними, виключно мирними засобами і відмовляються від застосування сили або погрози силою у взаємних відносинах.

2. Жодна із Сторін не дозволить, щоб з її території третя держава або треті держави вчинили акт збройної агресії проти другої Сторони.

3. У випадку, коли третя держава або треті держави вчинять збройний напад на одну із Сторін, друга Сторона не надаватиме ніякої військової допомоги і політичної підтримки такій державі або таким державам протягом усього збройного конфлікту і прагнучиме до його врегулювання згідно з принципами і процедурою Статуту Організації Об'єднаних Націй і документами Ради з питань безпеки і співробітництва в Європі.

4. Сторони проводитимуть систематичні консультації з проблем міжнародної безпеки на всіх рівнях. Якщо одна із Сторін вважатиме, що ситуація, яка виникла, або спір загрожує або може загрозувати підтриманню міжнародного миру і безпеки або порушує їх, Сторони проводитимуть негайні консультації, що стосуються способів врегулювання спору чи покладення кінця ситуації, що виникла.

5. Сторони розвиватимуть взаємовигідне військово-співробітництво на основі окремих угод.

Стаття 5

З метою зміцнення і подальшої інституціоналізації Ради з питань безпеки та співробітництва в Європі, інших загальноєвропейських структур Сторони сприятимуть політичному, економічному, екологічному, культурному, науковому, гуманітарному і правовому співробітництву між ними, зокрема створенню, розвитку і розповсюдженню загальноєвропейських стандартів у цих галузях.

Стаття 6

1. Сторони проводитимуть консультації на різних рівнях, у тому числі на найвищому, з метою забезпечення гармонійного розвитку взаємних відносин, а також співробітництва з питань, що мають багатосторонній характер і становлять інтерес для Сторін, приділяючи при цьому особливу увагу питанням міжнародної безпеки.

2. Сторони створюватимуть сприятливі умови для широкого розвитку міжпарламентських зв'язків.

3. Міністри закордонних справ обох Сторін зустрічатимуться не менше одного разу на рік.

4. Сторони розвиватимуть співробітництво між відповідними органами державної влади і управління. Залежно від потреб, вони утворюватимуть змішані комісії на підставі відповідних домовленостей.

5. Сторони висловлюють обоюсторонню зацікавленість у багатосторонньому регіональному співробітництві.

Стаття 7

1. Сторони сприятимуть взаємовигідному економічному співробітництву, в тому числі торговому, яке спиралося б на ринкові принципи і забезпечувало необхідні умови для такої співпраці з урахуванням захисту інвестицій, технологій, авторських і патентних прав, здійснюватимуть відповідне міжнародно-правове регулювання у сфері обігу капіталів, пересування робочої сили, товарів і послуг, а також укладатимуть відповідні угоди в галузі економічного співробітництва.

2. Сторони сприятимуть розвитку співробітництва державних і приватних підприємств, а також інших суб'єктів господарської діяльності.

3. Сторони обмінюватимуться досвідом, а також надаватимуть одна одній допомогу в процесі створення і розвитку ринкової економіки.

4. Сторони сприятимуть розвитку науково-технічного співробітництва.

Стаття 8

1. Сторони співпрацюватимуть з метою вдосконалення взаємних і транзитних транспортних сполучень, а також пов'язаної з цим інфраструктури в усіх видах транспорту, в тому числі трубопровідного і ліній електропередачі.

2. Сторони вживатимуть заходів з метою модернізації і розвитку телекомунікаційних мереж.

3. Сторони сприятимуть міжнародному співробітництву в галузі транспорту і зв'язку. Їхні відповідні органи укладатимуть окремі угоди з цих питань, що відповідатимуть загальновизнаним міжнародним нормам і стандартам.

Стаття 9

1. Сторони прагнутимуть до забезпечення стабільної екологічної безпеки і значного зниження існуючого забруднення навколишнього середовища. Вони також прагнутимуть запобігати у відповідності з діючими міжнародними стандартами будь-яким транскордонним забрудненням, в тому числі шляхом застосування безпечних технологій і випуску екологічно чистої продукції, зокрема, в районах, що прилягають до спільного кордону, а також у басейнах рік Бугу і Сяну.

2. Сторони прагнутимуть до повної ліквідації радіаційної, хімічної і біологічної загрози згідно з правилами Міжнародного агентства з атомної енергії та іншими відповідними міжнародними стандартами. Вони негайно інформуватимуть одна одну та створюватимуть системи завчасного попередження і взаємодопомоги на випадок виникнення або небезпеки виникнення таких загроз.

3. Сторони братимуть участь у створенні скоординованої міжнародної стратегії охорони природного середовища, приділяючи, зокрема, належну увагу охороні фауни і флори обох країн.

4. Відповідні органи Сторін укладатимуть окремі угоди, що стосуються екологічної безпеки і співробітництва, які відповідатимуть міжнародним стандартам.

Стаття 10

1. Сторони сприятимуть встановленню і розвитку безпосередніх зв'язків та співробітництва між регіонами, адміністративно-територіальними одиницями та містами України і Республіки Польщі. Особлива увага приділятиметься прикордонному співробітництву. Сторони співпрацюватимуть у галузі перспективного планування розвитку прикордонних регіонів.

2. З метою реалізації цих положень буде створено міжурядову комісію з питань міжрегіонального співробітництва.

3. Сторони збільшуватимуть кількість кордонних переходів, а також вдосконалюватимуть прикордонний та митний контроль.

Стаття 11

1. Сторони згідно з загальновизнаними міжнародними стандартами, що стосуються захисту національних меншин, визнають право членів польської меншості в Україні і української — в Республіці Польщі на індивідуальне або спільне з іншими членами своєї меншості збереження, вираження і розвиток своєї етнічної, культурної, мовної і релігійної самобутності без будь-якої дискримінації і в умовах повної рівності перед законом. Сторони вживатимуть відповідних заходів з метою реалізації цього права, зокрема права на:

— вивчення рідної мови і навчання нею, її вільне вживання, доступ до інформації, її розповсюдження і обмін цією мовою;

— заснування і утримання власних освітніх, культурних і релігійних організацій і товариств;

— сповідання своєї релігії;

— вживання імен і прізвищ у звучанні, властивому рідній мові;

— встановлення і підтримання безперешкодних контактів між собою як у межах держави проживання, так і поза її межами.

2. Сторони підтверджують, що належність до національної меншості є справою індивідуального вибору особи і що з цього не можуть впливати для неї жодні негативні

наслідки. Кожна Сторона захищатиме на своїй території національну меншість другої Сторони від будь-якої діяльності, котра загрожує її самобутності, і створюватиме умови для її зміцнення.

3. Будь-яка особа, що належить до національної меншості, польської — в Україні і української — в Республіці Польщі, зобов'язана, як і кожен громадянин, бути лояльною до держави свого проживання, керуючись законодавством цієї держави.

Стаття 12

1. Сторони вживатимуть і підтримуватимуть заходи, спрямовані на збереження і розвиток позитивних традицій спільної спадщини, а також подолання упереджень і негативних стереотипів у відносинах між двома народами. З цією метою Сторони створять умови для взаємного вільного розповсюдження об'єктивної інформації про всі сфери їхнього громадського і культурного життя.

2. Усвідомлюючи особливе значення співробітництва у гуманітарній сфері, Сторони сприятимуть вільним контактам між громадянами обох держав, а також співробітництву громадських організацій, політичних партій, наукових установ і творчих спілок.

3. Визнаючи важливу роль молодого покоління у розбудові нових відносин між народами, Сторони сприятимуть подальшому розвитку дружніх зв'язків між молоддю обох країн.

4. Сторони сприятимуть розвитку контактів у галузі спорту і туризму.

Стаття 13

1. Спираючись на позитивні цінності багатовікової спільної культурної спадщини України і Польщі та їх внесок до європейської цивілізації, Сторони сприятимуть співробітництву в галузі культури, науки і освіти, дотримуючись світових та європейських стандартів, що визначені, зокрема, в конвенціях ЮНЕСКО, в Європейській культурній конвенції 1953 року і документах Ради з питань безпеки та співробітництва в Європі, в тому числі Краківського симпозіуму з культурної спадщини держав — учасниць Ради з питань безпеки та співробітництва в Європі.

2. З метою взаємного розповсюдження знань про національний доробок у галузі культури, науки і освіти, а також прагнучи пропагувати нові досягнення в цій сфері, можна із Сторін на підставі окремих угод організовуватиме культурно-інформаційні центри на території другої Сторони, яка надаватиме широку підтримку їхній діяльності. Сторони також полегшуватимуть розповсюдження преси, інших друкованих і аудіовізуальних матеріалів одна одній і співробітничатимуть у галузі радіо, телебачення й діяльності інформаційних агентств.

3. Сторони розширюватимуть культурний обмін у різних формах, а також сприятимуть співробітництву між культурними установами і організаціями, в тому числі між творчими спілками, та безпосереднім контактам між митцями.

4. Сторони забезпечуватимуть належний правовий, матеріальний та інший захист цінностей, пам'яток і об'єктів, пов'язаних з культурною та історичною спадщиною другої Сторони, що знаходяться на їхніх територіях, а також сприятимуть їх виявленню, збереженню, відновленню цілісності, впровадженню до культурного обігу, в тому числі забезпеченню вільного доступу до них. Окрім того, Сторони відповідно до загально визнаних норм міжнародного права, двосторонніх угод та інших міжнародних стандартів вживатимуть заходів, спрямованих на виявлення і повернення культурних та історичних цінностей, які були втрачені, незаконно вивезені або іншим нелегальним шляхом опинилися на території другої Сторони.

5. З метою вирішення цих питань Уряди Сторін призначатимуть повноважних представників, які організуватимуть відповідну діяльність.

Стаття 14

Сторони сприятимуть розвитку співробітництва між школами, іншими навчальними закладами і науковими установами, в тому числі в галузі обміну науковими працівниками, викладачами, студентами, аспірантами і стипендіатами, а також здійсненню спільних науково-дослідних робіт.

Стаття 15

Сторони сприятимуть співробітництву в галузі освіти, в тому числі вивченню польської мови в Україні і української мови — в Республіці Польщі в школах і інших навчальних закладах, а також поза їх межами.

Стаття 16

1. Сторони розвиватимуть, інтенсифікуватимуть і вдосконалюватимуть правові і консульські відносини, в тому числі правову допомогу у цивільних, карних і адміністративних справах, з урахуванням їхніх правових систем, а також двосторонніх і багатосторонніх угод, зокрема, відповідних конвенцій, укладених у рамках Ради Європи.

2. Сторони співробітничатимуть у боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом, господарською злочинністю, злочинністю, пов'язаною з наркотиками, нелегальною торгівлею творами мистецтва, незаконними актами, що становлять загрозу безпеці цивільних повітряних та морських сполучень, з виробництвом і запровадженням до обігу фальшивих платіжних

засобів, контрабандою, а також з іншими проявами злочинності. Умови цього співробітництва будуть узгоджені окремо.

Стаття 17

1. Сторони розвиватимуть всебічне співробітництво в галузі охорони здоров'я і санітарної гігієни, зокрема профілактики і боротьби з інфекційними хворобами, хворобами цивілізації та іншими захворюваннями, викликаними умовами природного середовища. Сторони здійснюватимуть взаємний обмін інформацією з цих питань.

2. Сторони співробітничатимуть в галузі страхування і соціального забезпечення.

Стаття 18

1. Сторони зберігатимуть і братимуть під правовий захист, а також утримуватимуть згідно з нормами міжнародного, в тому числі гуманітарного, права та національними і релігійними звичаями військові та цивільні могили, цвинтарі та місця поховань, що знаходяться нині чи відкриються у майбутньому на їхніх територіях і є об'єктом пам'яті і шани громадян другої Сторони.

2. Громадяни обох Сторін матимуть доступ до могил, цвинтарів та інших місць поховань співвітчизників, що знаходяться на території іншої Сторони.

Стаття 19

Положення цього Договору не зачіпають прав і зобов'язань, що випливають з чинних двосторонніх та багатосторонніх договорів, укладених кожною із Сторін з іншими державами.

Стаття 20

Цей Договір буде зареєстровано в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 21

1. Цей Договір підлягає ратифікації і набере чинності в день обміну ратифікаційними документами, який відбудеться у м. Києві.

2. Цей Договір укладається строком на п'ятнадцять років. Після закінчення цього строку дія Договору автоматично продовжуватиметься щоразу на наступний п'ятирічний період, якщо жодна із Сторін не заявить про відмову від нього у письмовій формі не пізніше ніж за один рік до закінчення строку його дії.

Здійснено у м. Варшаві 18 травня 1992 року в двох примірниках, кожний українською і польською мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

За Україну
(підпис)

За Республіку Польщу
(підпис)

**Протокол про обмін грамотами про ратифікацію
Договору між Україною і Республікою Польщею
про добросусідство, дружні відносини
і співробітництво**

Ми, нижчепідписані,

Міністр закордонних справ України Анатолій ЗЛЕНКО і Міністр закордонних справ Республіки Польщі Кшиштоф СКУБІШЕВСЬКІ 30 грудня 1992 року в м. Києві здійснили обмін грамотами про ратифікацію Договору між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво, підписаного 18 травня 1992 року в м. Варшаві.

При обміні ратифікаційними грамотами встановлено, що вони складені в повному порядку і в належній формі.

Згідно з положеннями пункту І статті 21 встановлено, що цей Договір набуває чинності з 30 грудня 1992 року.

Вчинено в м. Києві 30 грудня 1992 року у двох примірниках, кожний українською та польською мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

(підпис)
А. ЗЛЕНКО

(підпис)
К. СКУБІШЕВСЬКІ

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>

Угода
між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща
про співробітництво під час здійснення контролю осіб,
товарів і транспортних засобів, які перетинають
українсько-польський Державний кордон
(Угоду ратифіковано Законом № 158-IV від 12.09.2002)

Дата підписання: 25.06.2001

Дата ратифікації: 12.09.2002

Дата набуття чинності: 29.12.2002

Кабінет Міністрів України і Уряд Республіки Польща, які далі іменуються Договірними Сторонами,

керуючись прагненням зміцнювати співробітництво на кордоні і розвивати добросусідські взаємовідносини,

прагнучи до вдосконалення і поліпшення контролю осіб, товарів, а також транспортних засобів, які перетинають українсько-польський Державний кордон,

домовились про таке:

Стаття 1

1. Ця Угода регулює принципи співробітництва під час проведення прикордонного, митного, ветеринарного, санітарного і фітосанітарного контролю осіб, товарів і транспортних засобів, які перетинають українсько-польський Державний кордон, а також інших видів контролю, визначених законодавством держав Договірних Сторін.

2. Контроль, зазначений в пункті 1 (далі — контроль), може бути здійснений контрольними органами держав Договірних Сторін (далі — контрольні органи) в межах територій пунктів пропуску на території однієї або другої держави.

Стаття 2

1. Контрольні органи здійснюють контроль у межах територій пунктів пропуску, який визначається законодавством держави кожної Договірної Сторони. Сторони надають одна одній документи, які визначають межі територій пунктів пропуску.

2. Договірні Сторони шляхом обміну дипломатичними нотами визначають пункти пропуску, в яких контрольні органи держави однієї з Договірних Сторін будуть здійснювати контроль на території держави другої Договірної Сторони.

Стаття 3

Відповідні контрольні органи держав Договірних Сторін, якщо існують для того особливі обставини, можуть на визначений термін повернутися до здійснення контролю на території своєї держави. Контрольні органи другої держави будуть негайно повідомлені про це.

Стаття 4

Посадові особи контрольних органів держав однієї Договірної Сторони, які здійснюють контроль на території другої держави в умовах, визначених у статті 2, здійснюють контрольні дії згідно із законодавством своєї держави і з такими ж самими правовими наслідками, якби вони проводили ці дії на території своєї держави.

Стаття 5

1. Контроль осіб, товарів і транспортних засобів першими здійснюють посадові особи контрольних органів тієї держави, територію якої вони залишають. Положення законодавства цієї держави, пов'язані із здійсненням контролю, перестають діяти з моменту, коли службовці її органів заявляють, що вони закінчили контроль. Здійснення повторного контролю контрольними органами цієї держави можливе після згоди контрольних органів держави, на територію якої переміщуються особи, товари і транспортні засоби.

2. Посадові особи контрольних органів держави однієї з Договірних Сторін, які здійснюють контроль на території держави другої Договірної Сторони, можуть відповідно до законодавства своєї держави перервати подорож особам, які перетинають Державний кордон, повернути їх на територію другої держави або супроводити на територію своєї держави.

3. Дії, про які йде мова в пункті 2, не стосуються громадян держави, на території якої проводиться контроль. За згодою і за участю контрольних органів цієї держави може бути проведено дізнання цих громадян.

4. У разі коли матимуть місце обставини, зазначені в пункті 2, а також з метою забезпечення доказів порушення або спроби порушення законодавства, Договірні Сторони зобов'язуються надавати одна одній необхідну допомогу.

Стаття 6

1. Держава, на території якої здійснюється контроль, дає можливість посадовим особам контрольних органів держави другої Договірної Сторони здійснювати контрольні дії, а також отримувати таку саму допомогу і правовий захист, якими користуються її посадові особи.

2. Посадові особи контрольних органів держави однієї з Договірних Сторін, які у зв'язку з виконанням контрольних дій перебувають на території другої держави, зобов'язані дотримуватися законодавства держави перебування, якщо інше не передбачено цією Угодою.

3. Посадові особи контрольних органів держави однієї з Договірних Сторін, які здійснюють контроль на території держави другої Договірної Сторони, звільняються від вимоги мати додатковий дозвіл другої Договірної Сторони на здійснення контролю, а також дозвіл на трудову діяльність.

4. Якщо посадові особи, про яких йде мова в пункті 2, під час виконання контрольних дій зазнають шкоди або втрати здоров'я, то їхні вимоги розглядаються згідно з законодавством держави, громадянами якої вони є.

Стаття 7

1. Посадові особи контрольних органів держави однієї з Договірних Сторін, які здійснюють контроль у межах території пункту пропуску на території другої держави згідно з цією Угодою, можуть носити формений одяг, службові відзнаки, мати службову зброю і службових собак. Зброя може застосовуватися тільки з метою припинення безпосереднього посягання на власне життя або життя іншої особи.

2. Претензії, пов'язані з відшкодуванням збитків, завданих посадовими особами контрольних органів держави однієї з Договірних Сторін на території другої держави, визначаються законодавством держави, громадянами якої вони є.

Стаття 8

1. Контрольні органи держави однієї Договірної Сторони мають право позначати будинки і службові приміщення, які надані їм у користування на території другої держави, відповідно до законодавства своєї держави.

2. Охорону об'єктів пунктів пропуску, а також осіб, товарів і транспортних засобів, що перебувають у ньому або чекають на контроль, забезпечують органи прикордонного контролю тієї держави, на території якої здійснюється контроль.

3. Органи, зазначені в пункті 2, забезпечують контроль руху на шляху від Державного кордону до місця проведення контролю.

Стаття 9

1. Службові документи контрольних органів держави однієї Договірної Сторони на території другої держави не підлягають контролю контрольних органів держави другої Договірної Сторони.

2. Службові транспортні засоби, предмети, які використовуються під час здійснення контрольних дій, та особисті речі співробітників контрольних органів держав Договірних Сторін звільняються від мита, податків й інших оплат за умови їх зворотного вивезення.

3. Транспортні засоби, про які йде мова в пункті 2, мають перебувати в межах територій пунктів пропуску у визначеному для того місці.

Стаття 10

Товари та інші предмети, транспортні засоби, валюта й інші засоби платежу, прийняті на зберігання або затримані контрольними органами держави однієї з Договірних Сторін на території другої держави, а також стягнені цими органами мита, податки й інші збори та проби товарів підлягають вивезенню без митного контролю, отримання відповідних дозволів і не обкладаються митом, податками та іншими зборами.

Стаття 11

1. Відповідні органи держави Договірної Сторони на території держави, де проводиться контроль, встановлюють лінії зв'язку до Державного кордону, підтримують їх у належному стані, придатному до використання для потреб контрольних органів держави другої Договірної Сторони, і засоби зв'язку та обладнання для електронної обробки даних.

2. Контрольні органи однієї з Договірних Сторін, які виконують контрольні дії на території другої держави, можуть використовувати засоби радіозв'язку, які використовуються ними для виконання таких дій на території своєї держави.

3. Використання названих у пункті 2 засобів не повинно перешкоджати роботі радіозв'язку держави другої Договірної Сторони.

Стаття 12

1. Працівники установ, які мають законні повноваження взаємодіяти з контрольними органами або самостійно здійснювати контрольні дії, можуть у пунктах пропуску другої Договірної Сторони виконувати їх у межах своїх повноважень.

2. Установи та їхні працівники звільняються від надання додаткового дозволу другої держави на ведення діяльності, про яку йде мова в пункті 1, а також дозволу на трудову діяльність.

3. Працівники установ, про які йде мова в пункті 1, мають право на таку ж допомогу та правовий захист, яким користуються працівники установ держави, на території якої здійснюється контроль.

4. Працівники установ, про які йде мова в пункті 1, які виконують службові дії в пунктах пропуску другої Договірної Сторони, зобов'язані дотримуватися законодавства держави перебування.

Стаття 13

1. Посадові особи контрольних органів і працівники установ держави однієї з Договірних Сторін, про яких йде мова у пункті 1 статті 12, для виконання обов'язків у пунктах пропуску другої Договірної Сторони перетинають Державний кордон на підставі прикордонних перепусток, які видані відповідним органом своєї держави.

2. Прикордонні органи держав Договірних Сторін обмінюються зразками перепусток.

Стаття 14

1. Службові приміщення і обладнання, необхідні для здійснення контролю кожною з Договірних Сторін, надаються в платне користування другій Договірній Стороні. Умови оплати визначаються шляхом домовленостей між відповідними органами.

2. Органи, які утримують пункти пропуску держав Договірних Сторін, визначають шляхом домовленостей, у яких випадках і в якому обсязі установам, про які йде мова в статті 12, надаються за оплату приміщення або площі для їх будівництва в пунктах пропуску.

Стаття 15

1. Контроль осіб, які подорожують власними автомобілями, проводиться безпосередньо на смугах руху.

2. Поглиблений контроль осіб, товарів і транспортних засобів, а також інші дії, які можуть спричинити затримку руху, здійснюється у спеціально відведених місцях.

Стаття 16

1. Контрольні органи держав Договірних Сторін координують заходи, пов'язані із здійсненням контролю в пунктах пропуску, обмінюються інформацією, необхідною для ефективного виконання службових дій.

2. Зміна служб контрольних органів держав Договірних Сторін відбувається таким чином, щоб не зупиняти процес контролю.

Стаття 17

1. З метою забезпечення реалізації положень цієї Угоди створюється українсько-польська комісія з питань функціонування пунктів пропуску.

2. Відповідні органи охорони Державного кордону шляхом домовленості визначають умови створення і функціонування консультаційних пунктів у пунктах пропуску.

Стаття 18

Виконання положень цієї Угоди щодо надання персональних даних про осіб здійснюється відповідно до національного законодавства держав Договірних Сторін.

Стаття 19

Спори, які можуть стосуватися тлумачення змісту Угоди, вирішуватимуться дипломатичним шляхом.

Стаття 20

1. Ця Угода підлягає затвердженню відповідно до законодавства держави кожної з Договірних Сторін і набуває чинності через тридцять днів після дати отримання останньої ноти щодо здійснення зазначеного затвердження.

2. Ця Угода укладається на невизначений термін. Дія цієї Угоди може бути припинена шляхом нотифікації кожною з Договірних Сторін. У цьому разі Угода втрачає чинність після дев'яноста днів від дати отримання ноти про таке припинення другою Договірною Стороною.

Вчинено в м. Києві 25 червня 2001 року в двох примірниках, кожний українською та польською мовами, причому обидва тексти мають однакову силу.

За Кабінет Міністрів
України
(підпис)

За Уряд
Республіки Польща
(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_027

Договір
про відносини добросусідства і співробітництва
між Україною та Румунією
(Договір ратифіковано 17.07.97)

Україна та Румунія, далі “Договірні Сторони”, будучи впевненими в тому, що добросусідство, взаємна повага та співробітництво між двома державами відповідають фундаментальним інтересам їх народів,

усвідомлюючи спільний стратегічний інтерес у зміцненні незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та стабільності кожної з них,

вітаючи позитивні історичні зміни в Європі та будучи натхненними спільним прагненням до єдиної Європи — континенту миру, безпеки та співробітництва,

керуючись цілями та принципами Статуту ООН та виходячи з верховенства загально визнаних норм міжнародного права,

підтверджуючи свою рішучість виконувати зобов’язання, які містяться у Гельсінському Заключному акті, Паризькій хартії для нової Європи, а також в інших документах Організації з безпеки та співробітництва у Європі,

будучи впевненими в тому, що повага до основних прав та свобод людини є важливою передумовою для побудови нової Європи, об’єднаної спільними цінностями демократії, свободи та правової держави,

засуджуючи несправедливі акти тоталітарних і військово-диктаторських режимів, які в минулому негативно впливали на відносини між українським та румунським народами, і будучи переконаними, що ліквідація болючої спадщини минулого можлива лише шляхом розвитку відносин дружби і співробітництва між двома народами, які прагнуть до створення єдиної Європи,

вважаючи, що об’єктивна оцінка минулого буде сприяти зміцненню взаємного розуміння і довіри між двома державами та народами,

будучи переконаними у необхідності здійснення обома Договірними Сторонами спрямованої у майбутнє активної політики порозуміння і злагоди, добросусідства і партнерства,

враховуючи потенціал обох країн та їхні можливості для розвитку взаємовигідного двостороннього співробітництва,

домовились про таке:

Стаття 1

1. Договірні Сторони базують свої відносини на взаємній довірі, повазі, співробітництві та партнерстві.

2. Договірні Сторони поважатимуть у своїх взаємних відносинах, як і у відносинах з іншими державами, принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй та Гельсінського Заключного акта: суверенної рівності, незастосування сили та погрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності держав, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні справи, поваги до прав людини, рівноправності та права народів розпоряджатися власною долею, співробітництва між державами та сумлінного виконання взятих зобов'язань відповідно до міжнародного права.

Стаття 2

1. Договірні Сторони згідно з принципами і нормами міжнародного права та принципами Гельсінського Заключного акта підтверджують як непорушний існуючий між ними кордон і тому утримуватимуться тепер і в майбутньому від будь-яких зазіхань на цей кордон, а також від будь-яких вимог чи дій, спрямованих на загарбання і узурпацію частини чи всієї території іншої Договірної Сторони.

2. Договірні Сторони укладуть окремий договір про режим кордону між двома державами та вирішать питання про делімітацію їхнього континентального шельфу та виключних економічних зон в Чорному морі на основі принципів і процедур, погоджених шляхом обміну листами між міністрами закордонних справ, який відбудеться одночасно з підписанням цього Договору. Домовленості, узгоджені шляхом такого обміну листами, набудуть чинності одночасно з набуттям чинності цим Договором.

Стаття 3

1. Договірні Сторони підтверджують, що вони ні за яких обставин не будуть вдаватися до погрози силою або використання сили проти територіальної цілісності чи політичної незалежності іншої Договірної Сторони, а також до будь-яких інших дій, несумісних з положеннями Статуту ООН і з принципами Гельсінського Заключного акта. Вони утримуватимуться також від підтримки таких дій і не дозволятимуть третій стороні використовувати їхні території для здійснення такого роду дій проти другої Договірної Сторони.

2. Будь-які проблеми та спори між Договірними Сторонами вирішуватимуться виключно мирними засобами відповідно до норм міжнародного права.

Стаття 4

1. Договірні Сторони, визнаючи неподільний характер європейської безпеки, співробітничатимуть з метою побудови єдиної Європи, яку становитимуть миролюбні, демократичні та незалежні держави. Відповідно до їхніх міжнародних зобов'язань вони сприятимуть проведенню політики співробітництва та добросусідства, зміцненню стабільності, миру та безпеки в їх регіоні і на континенті.

2. Договірні Сторони будуть співробітничати з метою зміцнення заходів довіри між державами, запобігання і мирного врегулювання регіональних конфліктів.

Стаття 5

Договірні Сторони зміцнюватимуть та розширюватимуть співробітництво в рамках міжнародних організацій, включаючи регіональні та субрегіональні. Вони підтримуватимуть одна одну в їхніх зусиллях, спрямованих на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури.

Стаття 6

1. Під час виникнення ситуації, яка, на думку однієї з Договірних Сторін, може створити загрозу миру чи міжнародній безпеці, Договірні Сторони будуть проводити консультації щодо заходів, які сприятимуть зниженню напруженості та усуненню цієї ситуації.

2. Договірні Сторони проводитимуть регулярні консультації на різних рівнях з питань безпеки та роззброєння, які становлять взаємний інтерес та інформуватимуть одна одну про виконання зобов'язань, взятих на себе згідно з підписаними обома Договірними Сторонами міжнародними документами у цій галузі.

3. Договірні Сторони здійснюватимуть співробітництво у військовій сфері між відповідними державними органами на основі окремих угод.

Стаття 7

1. Договірні Сторони на двосторонній та багатосторонній основі будуть активно сприяти процесу роззброєння у Європі, подальшому скороченню Збройних сил та озброєнь до відповідних рівнів оборонної достатності.

2. Договірні Сторони будуть спільно діяти для підтримки та зміцнення режиму нерозповсюдження ядерної зброї, його неухильного дотримання, а також з метою заборони виробництва, накопичення та/або використання зброї масового знищення.

Стаття 8

Договірні Сторони відповідно до положень Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями заохочуватимуть і підтримуватимуть безпосередні контакти та взаємовигідне співробітництво між адміністративно-територіальними одиницями України і Румунії, зокрема у прикордонних зонах. Вони також сприятимуть співробітництву між адміністративно-територіальними одиницями обох держав в рамках існуючих, а також новостворюваних єврорегіонів “Верхній Прут” і “Нижній Дунай”, до участі в яких можуть запрошуватися адміністративно-територіальні одиниці інших зацікавлених держав. Договірні Сторони діятимуть в напрямі включення цього співробітництва в рамки відповідної діяльності європейських інституцій.

Стаття 9

Договірні Сторони будуть розширювати співробітництво між собою, а також з іншими придунайськими та причорноморськими державами у всіх сферах, які становлять спільний інтерес.

Стаття 10

1. Для забезпечення розвитку та поглиблення двосторонніх відносин, а також взаємного обміну думками з міжнародних питань, Договірні Сторони будуть сприяти регулярним контактам між їх центральними та місцевими установами. З цією метою щорічно будуть проводитися зустрічі на рівні глав держав або урядів, або зустрічі міністрів закордонних справ, під час яких буде обговорюватись і виконання цього Договору.

2. Договірні Сторони заохочуватимуть подальший розвиток міжпарламентських зв'язків.

Стаття 11

Договірні Сторони підтримуватимуть розширення прямих контактів між їхніми громадянами, а також між неурядовими організаціями та громадськими об'єднаннями обох країн.

Стаття 12

1. Договірні Сторони співробітничатимуть між собою і в рамках міжнародних організацій і конференцій з метою розвитку та застосування міжнародних стандартів, які стосуються сприяння та захисту прав людини і основних свобод для всіх, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин.

2. Договірні Сторони в разі необхідності консультуватимуться з метою поліпшення і гармонізації їх національного законодавства у цій галузі, розвитку контактів між людьми та вирішення проблем гуманітарного характеру, які становлять взаємний інтерес.

Стаття 13

1. З метою захисту етнічної, культурної, мовної та релігійної ідентичності української меншини в Румунії та румунської меншини в Україні, Договірні Сторони будуть застосовувати міжнародні норми і стандарти, що визначають права осіб, які належать до національних меншин, а саме ті норми і стандарти, які містяться у Рамковій конвенції Ради Європи про захист національних меншин, а також у: документі Зустрічі Копенгагенської конференції щодо людського виміру Організації з безпеки та співробітництва в Європі від 29 червня 1990 року, Декларації Генеральної Асамблеї ООН щодо прав осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин від 18 грудня 1992 року і Рекомендації (1993 року) Парламентської асамблеї Ради Європи щодо додаткового Протоколу до Європейської конвенції з прав людини стосовно прав національних меншин, при тому розумінні, що ця Рекомендація не стосується колективних прав і не зобов'язує Договірні Сторони надати відповідним особам право на спеціальний статус територіальної автономії, заснованої на етнічних критеріях.

2. Українська меншина в Румунії включає громадян Румунії незалежно від регіонів, де вони проживають і які відповідно до їх вільного вибору належать цій меншині, зважаючи на їх етнічне походження, мову, культуру чи релігію. Румунська меншина в Україні включає громадян України незалежно від регіонів, де вони проживають і які відповідно до їх вільного вибору належать цій меншині, зважаючи на їх етнічне походження, мову, культуру чи релігію.

3. Договірні Сторони зобов'язуються в разі необхідності вжити належних заходів з метою розвитку у всіх сферах економічного, соціального, політичного та культурного життя повної та справжньої рівності між особами, які належать до національної меншини, та особами, які належать до більшості населення. У цьому зв'язку вони належним чином враховуватимуть конкретне становище осіб, які належать до національних меншин.

4. Договірні Сторони підтверджують, що особи, яких стосується ця стаття, мають, зокрема, право індивідуально або разом з іншими членами їх групи, на свободу виявлення, збереження та розвиток їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної ідентичності, право зберігати та розвивати свою культуру та право на захист від будь-якої спроби асиміляції проти їх волі. Вони мають право здійснювати повністю та ефективно права людини і основні свободи без будь-якої дискримінації і в умовах повної рівності перед законом. Особи, які належать до цих меншин, мають право ефективно брати участь у публічних справах, у тому числі через

обраних відповідно до закону представників, а також у культурному, суспільному та економічному житті.

5. Договірні Сторони створюватимуть для осіб, які належать до української меншини в Румунії та румунської меншини в Україні, однакові умови для вивчення їх рідної мови. Договірні Сторони підтверджують, що вищезгадані особи мають право на отримання освіти рідною мовою в необхідній кількості шкіл та освітніх державних і спеціальних навчальних закладів, розміщених відповідно до географічного розселення відповідних меншин.

Вони також мають право використовувати рідну мову у відносинах з органами державної влади відповідно до національного законодавства та міжнародних зобов'язань Договірних Сторін.

6. Договірні Сторони визнають, що, користуючись правом на об'єднання, особи, які належать до цих національних меншин, відповідно до внутрішнього законодавства можуть засновувати та підтримувати власні організації, товариства, а також освітні, культурні та релігійні заклади та установи.

7. Договірні Сторони будуть поважати право осіб, які належать до національних меншин, мати доступ до інформації та засобів масової інформації рідною мовою, а також вільно обмінюватись та розповсюджувати інформацію. Вони не перешкоджатимуть створенню і використанню цими особами відповідно до внутрішнього законодавства кожної із Сторін власних засобів масової інформації. Особи, яких стосується ця стаття, мають право підтримувати контакти між собою та з громадянами інших держав і брати участь у заходах неурядових організацій як на національному, так і на міжнародному рівнях.

8. Договірні Сторони утримуватимуться від вжиття заходів, які змінюють пропорційний склад населення у місцевостях, де проживають особи, які належать до національних меншин, спрямовані на обмеження прав і свобод цих осіб, які впливають з міжнародних норм і стандартів, згаданих у пункті 1 цієї статті.

9. Будь-яка особа, яка належить до національної меншини і яка вважає, що її права, захищені цією статтею, були порушені, має право звернутися із зверненням до відповідних державних органів у встановленому законом порядку.

10. Договірні Сторони визнають обов'язок осіб, яких стосується ця стаття, бути лояльними до держави, громадянами якої вони є, дотримуватися її національного законодавства, а також поважати права інших осіб, зокрема тих, які належать до більшості населення або до інших національних меншин.

11. Жодне з положень цієї статті не буде тлумачитись як таке, що обмежує або заперечує права людини, визнані відповідно до законів Договірних Сторін або угод, укладених між ними.

12. Жодне з положень цієї статті не може тлумачитись як таке, що надає право займатися будь-якою діяльністю або діяти всупереч цілям та принципам Статуту ООН, іншим зобов'язанням, встановленим міжнародним правом або положеннями Гельсінського Заключного акта та Паризької хартії для нової Європи, включаючи принцип територіальної цілісності держави.

13. Договірні Сторони з метою співробітництва у спостереженні за виконанням зобов'язань, передбачених у цій статті, створять змішану міжурядову комісію, яка збиратиметься не менше ніж один раз на рік.

Стаття 14

1. Договірні Сторони створюватимуть сприятливі умови для розвитку взаємовигідних двосторонніх торгово-економічних відносин та удосконалюватимуть їх механізм відповідно до норм та практики світової торгівлі. Вони нададуть одна одній режим найбільшого сприяння в економічних відносинах на умовах, передбачених двосторонньою угодою.

2. Кожна з Договірних Сторін, відповідно до внутрішнього законодавства та міжнародного права, створить на своїй території сприятливі умови для економічної діяльності фізичних та юридичних осіб іншої Договірної Сторони, включаючи взаємне заохочення та захист інвестицій.

Стаття 15

Договірні Сторони будуть створювати необхідні умови для ефективного співробітництва в галузі фундаментальних наукових та прикладних досліджень, розвитку та впровадження передових технологій. Вони сприятимуть розширенню прямих зв'язків між науковцями, дослідниками, проектними і виробничими об'єднаннями та іншими установами в цих сферах.

Стаття 16

1. Договірні Сторони, з урахуванням їх можливостей, розвиватимуть співробітництво в галузі охорони та поліпшення стану навколишнього середовища, ліквідації наслідків промислових аварій та стихійних лих. Вони співпрацюватимуть в галузі раціонального природокористування, збільшення екологічно чистих виробництв, здійснення ефективних природоохоронних та природовідновних заходів з метою підвищення екологічної безпеки обох країн.

2. Договірні Сторони активізуватимуть співробітництво між собою, з іншими країнами та міжнародними організаціями з метою контролю, відвернення та зменшення забруднення вод Дунаю та Чорного моря.

3. Договірні Сторони будуть негайно інформувати одна одну про випадки екологічних катастроф і промислових аварій, які можуть мати транскордонні наслідки, та про заходи, яких вживають для ліквідації цих наслідків.

4. Договірні Сторони укладуть спеціальну угоду про двостороннє співробітництво з питань охорони навколишнього середовища.

Стаття 17

Договірні Сторони розширюватимуть співробітництво в галузі транспорту, забезпечуючи, зокрема, свободу транзиту осіб і вантажів через свої території відповідно до національного законодавства та міжнародних норм і практики. З цією метою вони укладуть відповідні угоди.

Стаття 18

Договірні Сторони співробітничатимуть з метою гармонізації політики та програм розвитку національних інфраструктур, включаючи енергетичні системи, а також транспортні і телекомунікаційні мережі.

Стаття 19

1. Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво в галузях культури, науки та освіти.

2. Договірні Сторони сприятимуть взаємному ознайомленню своїх громадян з надбаннями культури обох країн, підтримуватимуть спрямовані на це державні, громадські та індивідуальні ініціативи, а також заохочуватимуть розширення обмінів між творчими спілками, асоціаціями, закладами культури, науки та освіти.

3. Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво, зокрема на основі прямих угод між університетами та іншими навчальними закладами, науково-дослідними та науковими центрами обох країн, а також підтримуватимуть взаємні обміни учнями, студентами, викладачами та науковцями.

4. Договірні Сторони відповідно до їхніх внутрішніх правил заохочуватимуть співробітництво та прямі обміни між архівами, бібліотеками та музеями і забезпечуватимуть доступ до існуючих у них документальних джерел для наукових співробітників та інших громадян другої Договірної Сторони.

5. Договірні Сторони заохочуватимуть вивчення української мови в Румунії та румунської мови в Україні і з цією метою створюватимуть належні умови та можливості, зокрема шляхом сприяння у підготовці викладачів та організації навчання.

6. Договірні Сторони укладуть відповідні угоди про взаємне визнання документів про навчання та дипломів про середню та вищу освіту, а також щодо наукових звань і вчених ступенів.

7. Договірні Сторони з метою реалізації положень цієї статті укладуть угоди і відповідні програми.

Стаття 20

Договірні Сторони співробітничатимуть з метою збереження та реставрації українських історичних, культурних пам'яток і меморіальних місць в Румунії і, відповідно, румунських — в Україні та забезпечення доступу до них відповідно до законодавства кожної Договірної Сторони.

Стаття 21

Договірні Сторони заохочуватимуть співробітництво в галузі засобів масової інформації. Вони сприятимуть зусиллям, спрямованим на взаємне та об'єктивне інформування громадян обох країн, і з цією метою заохочуватимуть вільний обмін і поширення інформації про соціальне, політичне, економічне, культурне та наукове життя в їхніх країнах відповідно до внутрішніх правил та їх міжнародних зобов'язань.

Стаття 22

Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво в галузі охорони здоров'я, медичних досліджень, туризму і спорту. Вони піклуватимуться про соціальний захист своїх громадян, які знаходяться на території другої Договірної Сторони, і з цією метою укладуть відповідні угоди.

Стаття 23

Договірні Сторони співробітничатимуть у боротьбі із злочинністю, зокрема з організованою злочинністю, тероризмом, захопленням повітряних суден та морським піратством, незаконними фінансовими операціями, незаконним обігом наркотичних та психотропних речовин, зброї, вибухових та отруйних речовин, ядерних і радіоактивних матеріалів, а також з контрабандою, в тому числі культурними цінностями. Вони укладуть з цією метою відповідні угоди і будуть вживати спільних заходів у рамках міжнародного співробітництва в цій галузі.

Стаття 24

1. Договірні Сторони розвиватимуть консульські відносини, а також співробітництво в галузі правової допомоги у цивільних, сімейних та карних справах.

2. Договірні Сторони з метою створення належних умов для переміщення пасажирів і товарів через українсько-румунський Державний кордон співробітничатимуть в удосконаленні процедур перетину кордону та митного контролю, а також вживатимуть заходів для відкриття нових пунктів пропуску та розвитку існуючих. Для цього вони укладуть відповідні угоди.

Стаття 25

Договірні Сторони укладатимуть на основі цього Договору окремі угоди в галузях, що становлять взаємний інтерес.

Стаття 26

Цей Договір не спрямований проти будь-якої третьої держави і не зачіпає прав та зобов'язань Договірних Сторін, встановлених двосторонніми та багатосторонніми договорами, які укладені кожною з них з іншими державами та міжнародними організаціями.

Стаття 27

Цей Договір укладається строком на 10 років. Його чинність буде автоматично продовжуватися на новий п'ятирічний строк, якщо жодна із Договірних Сторін не менше ніж за один рік до закінчення відповідного терміну його чинності письмово не повідомить іншу Договірну Сторону про свій намір денонсувати цей Договір.

Стаття 28

Цей Договір підлягає ратифікації відповідно до процедур, передбачених законодавством кожною з Договірних Сторін, і набуває чинності в день обміну ратифікаційними грамотами.

Стаття 29

Цей Договір буде зареєстрований у Секретаріаті ООН відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Вчинено в м. Констанца 2 червня 1997 р. у двох оригінальних примірниках, кожний українською і румунською мовами, причому обидва тексти є рівно автентичними.

За Україну (підпис)

За Румунію (підпис)

Додаток

(2 червня 1997 року, м. Київ)

Його Високоповажності панові Адріану Северину
Міністру закордонних справ Румунії, м. Бухарест

Пане Міністре!

Посилаючись на положення статті 2 Договору про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією, підписаного сьогодні 2 червня 1997 року, маю честь запропонувати Вам таке:

1. Уряд України і Уряд Румунії укладуть, не пізніше, ніж через 2 роки після набуття чинності Договором про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією, Договір про режим Державного кордону між обома державами на основі принципу правонаступництва держав щодо кордонів, згідно з яким проголошення незалежності України не змінює існуючий між Україною і Румунією Державний кордон, як його визначено та описано у Договорі 1961 року про режим радянсько-румунського Державного кордону і відповідних документах демаркації, чинних станом на 16 липня 1990 року — дату прийняття Декларації про державний суверенітет України.

2. Уряд України і Уряд Румунії нададуть право вільного транзиту до Чорного моря для річкових і морських суден під їхніми національними прапорами на каналах рукава Кілія Дунаю, які, відповідно до їхнього національного законодавства, є відкриті для судноплавства.

Конкретні аспекти цього права транзиту будуть визначені Угодою між Урядом України і Урядом Румунії про судноплавство на внутрішніх водних шляхах.

3. Уряд України і Уряд Румунії домовляються укласти Угоду про зміцнення довіри та безпеки у зонах, суміжних із спільним Державним кордоном, у рамках якої Уряд України, зокрема, візьме на себе зобов'язання не розміщувати наступальних озброєнь на острові Зміїний, який належить Україні відповідно до вищезгаданого пункту 1.

4. Уряд України і Уряд Румунії проведуть переговори щодо Угоди про делімітацію континентального шельфу і виключних економічних зон обох держав у Чорному морі на основі таких принципів і процедур:

а) принцип, що міститься у статті 121 Конвенції ООН з морського права від 10 грудня 1982 року, як він застосовується у практиці держав і у міжнародному судочинстві;

б) принцип лінії рівновіддаленості у районах делімітації, де береги є суміжними, і принцип лінії медіани у районах, де береги є протилежними;

с) принцип справедливості і метод пропорційності, як вони застосовуються у практиці держав і рішеннях міжнародних інстанцій під час розмежування континентального шельфу та виключних економічних зон;

д) принцип, згідно з яким жодна з Договірних Сторін не заперечуватиме суверенітет іншої Договірної Сторони над будь-якою частиною її території, прилеглої до району делімітації;

е) принцип врахування спеціальних обставин у зоні делімітації;

ф) до досягнення рішення щодо делімітації континентального шельфу Договірні Сторони утримуватимуться від експлуатації мінеральних ресурсів зони делімітації, координати якої будуть визначені на початку переговорів на основі вищезазначених принципів. При цьому Договірні Сторони зможуть встановити, за спільною згодою, периметри певних площ, які розміщені у цій зоні і ресурси яких будуть спільно використовуватися. Комерційні товариства, уповноважені Договірними Сторонами, встановлять через спеціальні домовленості умови експлуатації та розподілу прибутку;

г) переговори щодо укладення цієї Угоди розпочнуться якомога скоріше, але не пізніше, ніж у трьохмісячний строк після набуття чинності Договором про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією;

h) якщо ці переговори не завершаться укладенням вищезгаданої Угоди у розумний термін, але не більше ніж 2 роки від їх початку, Уряд України і Уряд Румунії домовились, що справа про делімітацію континентального шельфу та виключних економічних зон буде вирішена Міжнародним Судом ООН на прохання будь-якої із Договірних Сторін, за умови набуття чинності Договором про режим Державного кордону між Україною та Румунією. При цьому, Міжнародний Суд ООН зможе розглянути прохання стосовно делімітації континентального шельфу та виключних економічних зон до набуття чинності Договором щодо режиму Державного кордону, якщо встановить, що затримка із набуттям ним чинності відбулася з вини іншої Договірної Сторони.

У випадку, якщо Ви будете згодні з вищезазначеним, пропоную Вам цей лист разом з Вашим листом-відповіддю ідентичного змісту вважати Угодою між Урядом України і Урядом Румунії.

Прошу Вас, пане Міністре, прийняти запевнення у моїй високій повазі.

Геннадій Удовенко,
Міністр закордонних справ

[Електронний ресурс]. — Режим доступу. — <http://zakon.nau.ua/doc>

Договір
між Україною та Румунією
про правову допомогу та правові відносини
в цивільних справах

(Договір ратифіковано Законом № 2822-IV від 07.09.2005)

Дата підписання: 30.01.2002

Дата ратифікації: 07.09.2005

Дата набрання чинності: 30.10.2006

Україна та Румунія, які надалі іменуються “Договірні Сторони”,
надаючи важливого значення розвитку співробітництва в галузі надання правової
допомоги в цивільних справах,
домовились про таке:

Частина перша
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Правовий захист

1. Громадяни однієї Договірної Сторони користуються на території другої Договірної Сторони щодо своїх особистих та майнових прав таким самим правовим захистом, як і громадяни цієї Договірної Сторони.

Це положення поширюється і на юридичних осіб, які створені відповідно до законодавства кожної з Договірних Сторін.

2. Громадяни однієї Договірної Сторони мають право вільно і без перешкод звертатися до суду, органів прокуратури в Україні та органів Громадського міністерства у Румунії, органів нотаріату в Україні та публічних нотаріусів у Румунії (які надалі іменуються “установи юстиції”) та в інші установи другої Договірної Сторони, до компетенції яких належать цивільні справи, можуть виступати в них, порушувати клопотання, подавати позови та здійснювати інші процесуальні дії на тих самих умовах, як і громадяни цієї Договірної Сторони.

3. Цивільними справами в розумінні цього Договору вважаються також сімейні та комерційні справи.

Стаття 2. Правова допомога

1. Установи юстиції Договірних Сторін надають взаємно правову допомогу в цивільних справах відповідно до положень цього Договору.

2. Установи юстиції здійснюють правову допомогу й іншим установам, до компетенції яких належить вирішення деяких питань, пов'язаних з цивільними справами.

Стаття 3. Обсяг правової допомоги

Правова допомога охоплює виконання процесуальних дій, що передбачені законодавством запитованої Договірної Сторони, зокрема, допит сторін, свідків, експертів, проведення експертиз, судового огляду, визнання та виконання судових рішень у цивільних справах та рішень суду в кримінальних справах у частині цивільного позову, вручення та пересилання судових та позасудових документів.

Стаття 4. Порядок зносин

Під час здійснення правової допомоги установи юстиції Договірних Сторін зносяться одна з одною через Міністерство юстиції України і Міністерство юстиції Румунії, якщо цим Договором не передбачено інше.

Стаття 5. Мова

1. Прохання про здійснення правової допомоги та додатки до нього складаються мовою запитуючої Договірної Сторони, до них також додаються завірені копії перекладу на мову другої Договірної Сторони.

2. Переклад засвідчується нотаріусом або посадовою особою запитуючої установи юстиції, або дипломатичним представництвом чи консульською установою запитуючої Договірної Сторони.

3. Для оформлення прохання про правову допомогу установи юстиції можуть користуватися формами на двох мовах. Ці форми затверджуються за спільною згодою міністерств юстиції обох Договірних Сторін.

Стаття 6. Оформлення документів

Документи, що надсилаються установами юстиції та іншими установами у порядку надання правової допомоги, мають бути засвідчені підписом компетентної особи та скріплені гербовою печаткою запитуючої установи.

Стаття 7. Доручення про надання правової допомоги

У дорученні про надання правової допомоги має бути вказано:

- a) найменування запитуючої установи юстиції;
- b) найменування запитуваної установи юстиції;
- c) найменування справи, у якій запитується правова допомога;
- d) імена та прізвища сторін, їх процесуальне становище, їх громадянство, постійне місце проживання або місцеперебування, по можливості — заняття, а стосовно юридичних осіб — їх найменування та місцезнаходження;
- e) прізвища та адреси їх уповноважених;
- f) зміст доручення з описом суті справи та обставин, що підлягають з'ясуванню.

Стаття 8. Правила надання правової допомоги

1. Під час виконання доручення про надання правової допомоги запитувана установа юстиції застосовує законодавство своєї держави. Проте, на прохання запитуючої установи юстиції, запитувана установа юстиції може застосовувати процесуальні норми запитуючої Договірної Сторони, якщо вони не суперечать законодавству запитуваної Договірної Сторони.

2. Якщо запитувана установа юстиції не компетентна виконати доручення, то вона пересилає його компетентній установі юстиції та повідомляє про це запитуючу установу юстиції.

3. У разі одержання відповідного клопотання запитувана установа юстиції повідомляє запитуючу установу юстиції про час та місце виконання доручення.

4. Після виконання доручення запитувана установа юстиції надсилає документи запитуючій установі юстиції; у тому випадку, коли правова допомога не може бути надана, запитувана установа юстиції повертає доручення та повідомляє про обставини, що перешкоджають його виконанню.

Стаття 9. Порядок вручення документів

1. Запитувана установа юстиції здійснює вручення документів відповідно до правил, які діють в її державі, якщо документи, що підлягають врученню, складені мовою цієї держави або забезпечені засвідченим перекладом. У тих випадках, коли документи складені не мовою запитуваної Договірної Сторони або не забезпечені перекладом, вони вручаються одержувачу, якщо він згоден добровільно їх прийняти.

2. У проханні про вручення повинні бути вказані точна адреса одержувача та найменування документа, який підлягає врученню. Якщо вказана у проханні про вручення

адреса виявилась неповною або неточною, запитувана установа юстиції згідно зі своїм законодавством вживає заходів для встановлення точної адреси.

3. У разі неможливості вручення документів про це повідомляється негайно установа юстиції запитуючої Договірної Сторони разом з наведенням причин неможливості такого вручення, при цьому повертаються всі додані документи.

Стаття 10. Підтвердження вручення документів

Установою юстиції запитуваної Договірної Сторони надсилається підтвердження про вручення документів, яке оформлюється відповідно до правил, що діють на її території. У підтвердженні про вручення документів має бути підпис одержувача документа і зазначені дата й місце вручення, і дані про особу, яка вручила документ.

Стаття 11. Вручення документів та допит громадян через дипломатичні представництва або консульські установи

Договірні Сторони мають право вручати документи та допитувати власних громадян через свої дипломатичні представництва або консульські установи. При цьому не можуть застосовуватися заходи примусового характеру.

Стаття 12. Захист свідків та експертів на території іншої Договірної Сторони

1. Якщо запитуюча Договірна Сторона вважає, що особиста присутність свідка або експерта в її суді конче необхідна, то вона зазначає це у проханні про вручення судової повістки і запитувана Договірна Сторона пропонує цьому свідку або експерту з'явитися до суду запитуючої Договірної Сторони.

Запитувана Договірна Сторона інформує запитуючу Договірну Сторону про відповідь свідка або експерта.

2. У випадку, передбаченому частиною 1 цієї статті, у проханні або повістці зазначаються приблизна сума виплачуваних коштів і сума дорожніх витрат та добових, які мають бути відшкодовані.

3. На конкретне прохання запитувана Договірна Сторона може сплатити свідку або експерту аванс. Сума авансу зазначається у судовій повістці і відшкодовується запитуючою Договірною Стороною.

4. Виплати коштів, включаючи добові та відшкодування дорожніх витрат свідку або експерту, здійснюються запитуючою Договірною Стороною і розраховуються від місця їхнього помешкання за тарифами, які принаймні дорівнюють тарифам, передбаченим у шкалах виплат та правилах, чинних у країні, де має відбутися допит.

5. Свідок або експерт, який не з'явився до суду, не підлягає будь-якому покаранню або запобіжному заходу, якщо він у подальшому добровільно з'явиться на території запитуючої Договірної Сторони і якщо буде знову належним чином викликаний до суду.

6. Жоден свідок або експерт незалежно від громадянства, який постає перед судом запитуючої Договірної Сторони за повісткою про виклик до суду, не може ні притягуватися до відповідальності, ні утримуватися під вартою, ні підлягати ніякому іншому обмеженню його особистої свободи на території цієї Договірної Сторони за діяння, які передували його від'їзду з території запитованої Договірної Сторони.

7. Передбачений у частині 6 цієї статті імунітет закінчується, якщо свідок або експерт протягом наступних п'ятнадцяти днів від дати, з якої його присутність більше не була потрібна суду, маючи можливість залишити територію запитуючої Договірної Сторони, все ж таки залишився на цій території або, виїхавши з неї, знову туди повернувся.

8. Особа, яка утримується під вартою і особиста присутність якої як свідка запитуються запитуючою Договірною Стороною, тимчасово перепроводжується на територію, де має відбутися допит, за умови її повернення у строки, вказані запитованою Договірною Стороною і з урахуванням положень частин 6 та 7 цієї статті в тій мірі, у якій вони можуть застосовуватися.

У перепроводженні особи може бути відмовлено якщо:

- a) особа, що утримується під вартою, на це не погоджується;
- b) її присутність необхідна у процесі, що здійснюється на території запитованої Договірної Сторони;
- c) її перепроводження може призвести до продовження строків її утримання під вартою;
- d) існують інші важливі обставини для того, щоб не перепроводжувати її на територію запитуючої Договірної Сторони.

Стаття 13. Дійсність документів

1. Документи, що були складені або засвідчені установою юстиції однієї з Договірних Сторін, скріплені печаткою та підписом компетентної особи, дійсні на території другої Договірної Сторони без будь-якого іншого засвідчення. Це стосується також копій та перекладів, що завірені компетентними установами.

2. Документи, які на території однієї Договірної Сторони розглядаються як офіційні документи, користуються і на території другої Договірної Сторони доказовою силою офіційних документів.

Стаття 14. Витрати, пов'язані з наданням правової допомоги

1. Кожна Договірна Сторона несе витрати, пов'язані з наданням правової допомоги на своїй території.
2. У випадку надмірних витрат міністерства юстиції двох Договірних Сторін проводять консультації з метою знайдення спільного рішення.
3. Положення, передбачені частинами 1 і 2 цієї статті, не поширюються на відшкодування витрат, зазначених у статті 12.

Стаття 15. Надання інформації

Міністерство юстиції України та Міністерство юстиції Румунії надають одне одному на прохання інформацію про чинне або про те, що було раніше чинне в їх державах, законодавство та з питань його застосування установами юстиції.

Стаття 16. Пересилка документів щодо громадянського стану та інших документів

1. Компетентні установи Договірних Сторін взаємно і на прохання надсилають як документи щодо громадянського стану, так і засвідчені копії судових рішень стосовно громадянського стану відносно громадян іншої Договірної Сторони.
2. Згадані в першій частині цієї статті установи спілкуються між собою безпосередньо.
3. Клопотання громадян однієї Договірної Сторони щодо пересилки актів громадянського стану безпосередньо адресуються компетентним установам громадянського стану іншої Договірної Сторони.
4. Документи, зазначені в частинах 1 та 3 цієї статті, пересилаються без перекладу і безоплатно.

Стаття 17. Відмова в наданні правової допомоги

Правова допомога не надається, якщо її надання може завдати шкоди суверенітету чи безпеці або суперечить основним принципам законодавства запитуваної Договірної Сторони.

Стаття 18. Звільнення від застави (judicatum solvi)

1. Від громадян однієї Договірної Сторони не можна вимагати заставу (judicatum solvi) на території іншої Договірної Сторони лише на тій підставі, що вони іноземці або не мають постійного місця проживання чи місцеперебування на цій території.
2. Положення частини 1 цієї статті застосовуються також до юридичних осіб.

Стаття 19. Звільнення від судових витрат

1. Громадяни однієї з Договірних Сторін звільняються на території іншої Договірної Сторони від сплати авансу тарифів та інших процесуальних витрат і користуються безоплатною правовою допомогою на тих самих умовах і в тій самій мірі, як і громадяни цієї Договірної Сторони.

2. Звільнення, зазначене в частині 1 цієї статті, стосується всього процесу, у тому числі виконання рішень.

3. Для отримання звільнення від витрат або безоплатної правової допомоги необхідно надати довідку про особисте, матеріальне становище особи, що звертається з таким клопотанням.

4. Компетентні установи, які висловлюються щодо надання пільг, сприяння, передбачених у частині 1, зберігатимуть у міру своєї компетенції право перевірити довідки та надані пояснення, як і право вимагати додаткову інформацію та документи.

Стаття 20. Видача документів про особистий, сімейний та майновий стан

1. Документи про особистий, сімейний та майновий стан, що необхідні для одержання дозволу на звільнення від сплати судових витрат, видаються компетентною установою Договірної Сторони, на території якої заявник має місце проживання або місцезнаходження.

2. Якщо заявник не має місця проживання або місцезнаходження на території Договірних Сторін, буде достатньо наявності документа, виданого або завіреного дипломатичним представництвом або консульською установою його держави.

3. Суд, який виніс рішення за клопотанням про звільнення від сплати судових витрат, може запитати додаткові відомості від органу, який видав документ.

Частина друга

СПЕЦІАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділ I. КОЛІЗІЙНІ НОРМИ

Стаття 21. Визначення компетенції

1. Компетенція суду щодо розгляду цивільних справ визначається відповідними положеннями цього Договору.

2. Якщо порушено справу з того самого предмета і з тих самих підстав між тими самими сторонами у двох судах, при цьому кожен перебуває на території другої Договірної Сторони, при чому справу порушено відповідно до положень цього Договору, то суд, що порушив справу

пізніше, закриває справу після отримання підтвердження того, що суд, який порушив справу раніше, оголосив свою компетенцію.

Стаття 22. Статус особи

1. Правоздатність та дієздатність фізичної особи визначається законодавством Договірної Сторони, громадянином якої є ця особа.

2. Правоздатність юридичної особи визначається законодавством Договірної Сторони, на території якої вона перебуває.

Стаття 23. Обмеження у дієздатності або визнання особи недієздатною

1. Випадки та умови для обмеження у дієздатності або визнання фізичної особи недієздатною встановлюються законодавством Договірної Сторони, громадянином якої є ця особа. Компетенція у цих справах належить установам юстиції Договірної Сторони, громадянином якої є ця особа.

2. Якщо установа юстиції однієї з Договірних Сторін установить, що є підстави для обмеження у дієздатності або визнання недієздатним громадянина другої Договірної Сторони, місце проживання чи місцезнаходження або майно якого є на території цієї Договірної Сторони, тоді вона сповіщає негайно про це компетентну установу юстиції згідно з частиною 1 цієї статті. Якщо компетентна установа юстиції згідно з частиною 1 цієї статті передає свою компетенцію у цій сфері установі юстиції за місцем проживання або місцезнаходженням даної особи, або не висловиться у тримісячний термін від дати відправлення повідомлення, тоді установа юстиції за місцем проживання або місцезнаходженням цієї особи може розглядати справу відповідно до законодавства своєї держави, якщо підстави для цього передбачені також законодавством тієї Договірної Сторони, громадянином якої є особа. Прийняте рішення буде направлено компетентній установі юстиції другої Договірної Сторони.

3. Положення частин 1 і 2 цієї статті застосовуються також при скасуванні заходів обмеження в дієздатності особи або при поновленні громадянина в дієздатності.

4. У невідкладних випадках установа юстиції за місцем проживання або місцеперебування особи, яка є громадянином другої Договірної Сторони, може сама вжити тимчасових заходів відповідно до свого законодавства, потрібних для захисту цієї особи або її майна. Рішення, прийняте в зв'язку з цими заходами, буде негайно направлено відповідній компетентній установі цієї Договірної Сторони, громадянином якої є ця особа. Ужиті заходи чинні до моменту, поки компетентна установа юстиції ухвалить відповідне рішення.

Стаття 24. Визнання безвісно відсутнім, оголошення померлим та встановлення факту смерті

1. У справах про визнання безвісно відсутнім оголошення померлим та встановлення факту смерті здійснюють компетентні установи юстиції тієї Договірної Сторони, громадянином якої була особа в той час, коли вона за останніми відомостями була живою.

2. Установи юстиції однієї Договірної Сторони можуть визнати громадянина другої Договірної Сторони безвісно відсутнім, померлим, а також установити факт смерті за клопотанням зацікавлених осіб, що проживають на території цієї Договірної Сторони, якщо такі права та інтереси передбачені законодавством запитуваної Договірної Сторони.

3. Рішення, винесені згідно з частиною 2 цієї статті, мають правові наслідки тільки на території тієї Договірної Сторони, установа юстиції якої винесла рішення.

4. У випадках, що передбачені частинами 1 та 2 цієї статті, установи юстиції Договірних Сторін застосовують законодавство своєї держави.

Стаття 25. Укладення шлюбу

1. Зміст умов укладення шлюбу визначається для кожної особи, яка укладає шлюб, законодавством Договірної Сторони, громадянином якої вона є. Крім того, повинні бути дотримані вимоги законодавства Договірної Сторони, на території якої укладається шлюб, щодо перешкод до укладення шлюбу.

2. Форма укладення шлюбу визначається законодавством Договірної Сторони, на території якої укладається шлюб.

Стаття 26. Особисті та майнові правовідносини подружжя

1. Особисті та майнові правовідносини подружжя, які мають громадянство однієї Договірної Сторони і проживають на території другої Договірної Сторони, визначаються законодавством Договірної Сторони, громадянами якої вони є.

2. Якщо подружжя має громадянство однієї Договірної Сторони і один з подружжя проживає на території однієї Договірної Сторони, а другий — на території другої Договірної Сторони, їх особисті та майнові правовідносини визначаються законодавством тієї Договірної Сторони, громадянами якої вони є.

3. Якщо один з подружжя є громадянином однієї Договірної Сторони, а другий — другої Договірної Сторони і один з них проживає на території однієї Договірної Сторони, а другий — на території другої Договірної Сторони, їх особисті та майнові правовідносини визначаються законодавством Договірної Сторони, на території якої вони мали своє останнє спільне місце проживання.

4. Якщо подружжя є громадянами різних Договірних Сторін і проживають на території однієї Договірної Сторони, їх особисті та майнові правовідносини визначаються законодавством Договірної Сторони, на території якої вони мають спільне місце проживання.

5. Якщо подружжя не мають громадянства однієї Договірної Сторони, не мають спільного місця проживання на територіях Договірних Сторін, то застосовується законодавство Договірної Сторони, установа юстиції якої розглядає справу.

6. Компетентними приймати рішення щодо особистих та майнових правовідносин подружжя у справах, передбачених частинами 1—4 цієї статті, є установи юстиції Договірної Сторони, законодавство якої застосовується до цих правовідносин.

У випадках, передбачених частиною 5 цієї статті, компетентними є установи юстиції обох Договірних Сторін.

Стаття 27. Розірвання шлюбу та визнання шлюбу недійсним

1. У справах про розірвання шлюбу застосовується законодавство та компетентні установи юстиції відповідно до положень статті 26.

2. У справах про визнання шлюбу недійсним застосовується законодавство Договірної Сторони відповідно до положень статті 25. Компетенція судів визначається відповідно до частини 6 статті 26.

Стаття 28. Правовідносини між батьками та дітьми

1. Справи про встановлення та оспорювання батьківства вирішуються відповідно до законодавства Договірної Сторони, громадянином якої є дитина на момент народження.

2. Правовідносини між батьками та дітьми визначаються законодавством тієї Договірної Сторони, громадянином якої є дитина. Якщо місце проживання дитини є на території другої Договірної Сторони, то може застосовуватися законодавство цієї Договірної Сторони, якщо воно більш сприятливе для інтересів дитини.

3. У справах, зазначених у частинах 1 та 2 цієї статті, є компетентними установи юстиції тієї Договірної Сторони, законодавство якої визначає правовідносини при дотриманні інтересів дитини.

Стаття 29. Усиновлення

1. Зміст умов відносно усиновлення, його припинення та визнання усиновлення недійсним передбачається законодавством Договірних Сторін, громадянами яких є усиновлюваний та усиновитель.

2. Форма усиновлення та визнання усиновлення недійсним визначається законодавством Договірної Сторони, на території якої здійснюється усиновлення.

3. У справах, передбачених частинами 1—2 цієї статті, компетентними є установи юстиції Договірної Сторони, громадянином якої є усиновлюваний на момент подачі клопотання.

Стаття 30. Опіка та піклування

1. У справах про опіку та піклування над громадянами Договірних Сторін, якщо цим Договором не передбачається інше, є компетентна установа опіки та піклування Договірної Сторони, громадянином якої є особа, яка потребує опіки чи піклування. У цих випадках застосовується законодавство цієї Договірної Сторони.

2. Правовідносини між опікуном або піклувальником та особою, яка перебуває під опікою або піклуванням, визначаються законодавством Договірної Сторони, установа опіки та піклування якої призначила опікуна чи піклувальника.

3. Якщо необхідно застосувати заходи щодо опіки чи піклування в інтересах особи, яка перебуває під опікою чи піклуванням, місце проживання або місцезнаходження, або майно якої знаходиться на території другої Договірної Сторони, установа опіки та піклування цієї Договірної Сторони терміново повинна повідомити компетентну, відповідно до частини 1 цієї статті, установу опіки та піклування іншої Договірної Сторони.

4. У невідкладних випадках установа опіки та піклування другої Договірної Сторони може сама застосовувати необхідні заходи, проте вона повинна терміново повідомити про попередньо вжиті заходи компетентну, згідно з частиною 1, установу опіки та піклування. Застосовані заходи залишаються чинними до винесення цією установою іншого рішення.

5. Компетентна, згідно з частиною 1 цієї статті, установа може передати опіку або піклування компетентній установі другої Договірної Сторони, якщо місце проживання або місцеперебування, або майно особи, яка перебуває під опікою чи піклуванням, знаходиться на території цієї Договірної Сторони. Передача дійсна лише в тому випадку, якщо запитувана установа дасть згоду прийняти опіку чи піклування та повідомить про це запитуючу установу.

6. Установа, яка згідно з частиною 5 цієї статті прийняла опіку або піклування, здійснює їх відповідно до законодавства своєї держави. Однак вона не має права виносити рішення з питань, що стосуються особистого статусу особи, яка перебуває під опікою або піклуванням.

Стаття 31. Нерухоме і рухоме майно

1. Правовідносини щодо рухомого та нерухомого майна регулюються законодавством тієї Договірної Сторони, на території якої відповідно розташоване нерухоме чи знаходиться рухоме майно.

2. Віднесення майна до нерухомого чи рухомого здійснюється відповідно до законодавства тієї Договірної Сторони, на території якої розташоване або знаходиться таке майно.

3. Під час розгляду справ щодо визначення правовідносин на майно, зазначене в частині 1, компетентними є суди тієї Договірної Сторони, законодавство якої застосовуватиметься.

Стаття 32. Форма угоди

1. Форма угоди визначається законодавством тієї Договірної Сторони, яке застосовується до змісту угоди, але достатньо дотримання форми, передбаченої законодавством тієї Договірної Сторони, на території якої угода виконується.

2. Форма угоди відносно нерухомого майна визначається законодавством Договірної Сторони, на території якої розташоване таке майно.

Стаття 33. Відшкодування шкоди за деліктними правовідносинами

1. Відшкодування шкоди за деліктними правовідносинами визначається законодавством Договірної Сторони, на території якої мав місце факт заподіяння шкоди.

2. Якщо той, хто заподіяв шкоду, і потерпілий є громадянами однієї Договірної Сторони, то застосовується законодавство Договірної Сторони.

3. У справах, указаних у частинах 1 і 2 цієї статті, компетентною є установа юстиції Договірної Сторони, на території якої мав місце факт або будь-яка інша обставина, що стали підставою для відшкодування шкоди. У рівній мірі компетентною є установа юстиції Договірної Сторони, на території якої проживає відповідач.

4. Положення частин 1—3 цієї статті не застосовуються, якщо багатосторонніми міжнародними конвенціями, які регулюють ці самі питання і які чинні для Договірних Сторін, встановлено інші правила.

Стаття 34. Право успадкування

1. Право успадкування рухомого майна регулюється законодавством Договірної Сторони, громадянином якої був спадкодавець на момент своєї смерті.

2. Право успадкування нерухомого майна регулюється законодавством Договірної Сторони, на території якої розташоване майно.

3. Громадяни однієї Договірної Сторони прирівнюються у правах до громадян другої Договірної Сторони, які проживають на її території, відносно здатності укладення або скасування заповіту на майно, що знаходиться на території другої Договірної Сторони, або на

права, які повинні бути там здійснені, а також відносно здатності набуття у спадщину майна або прав.

Стаття 35. Перехід спадщини державі

Якщо згідно з законодавством Договірних Сторін у контексті статті 34 не існує спадкоємців, то рухоме майно переходить у власність держави, громадянином якої на момент смерті був спадкодавець, а нерухоме майно переходить у власність держави, на території якої воно розташоване.

Стаття 36. Форма заповіту

Форма складання, внесення змін та скасування заповіту визначається законодавством Договірної Сторони, громадянином якої був спадкодавець на момент складання, внесення змін, скасування заповіту. Однак достатньо, щоб було дотримано законодавство Договірної Сторони, на території якої був складений, змінений, скасований заповіт.

Стаття 37. Компетентність у справах про успадкування

1. Спадкові справи щодо рухомого майна належать до компетенції установ юстиції тієї Договірної Сторони, громадянином якої був спадкодавець в момент смерті.

2. Спадкові справи щодо нерухомого майна належать до компетенції установ юстиції тієї Договірної Сторони, на території якої нерухоме майно розташоване.

Стаття 38. Заходи щодо охорони спадщини

1. Компетентні установи юстиції однієї Договірної Сторони негайно застосовують згідно зі своїм законодавством заходи, необхідні для охорони спадкового майна, яке залишилося на її території після смерті громадянина другої Договірної Сторони або яке могло належати громадянину цієї Договірної Сторони.

2. У випадку, передбаченому частиною 1 цієї статті, компетентні установи юстиції зобов'язані негайно повідомити дипломатичне представництво або консульську установу іншої Договірної Сторони про заходи, які були вжиті для охорони спадщини, а також про смерть спадкодавця та про осіб, які заявили про свої права на спадщину, про відомі їм обставини, що стосуються осіб, які мають право на спадщину, і про місце їх перебування, про наявність заповіту, про розмір та вартість спадщини.

3. На вимогу дипломатичного представництва або консульської установи їм передаються спадкове майно та документи померлого.

4. Дипломатичне представництво або консульська установа однієї Договірної Сторони мають право представляти інтереси громадян цієї Договірної Сторони з питань успадкування перед установами юстиції другої Договірної Сторони без особливого доручення.

5. Якщо громадянин однієї Договірної Сторони помер під час поїздки територією другої Договірної Сторони, де він не мав постійного місця проживання, то речі, що були при ньому, за переліком передаються дипломатичному представництву або консульській установі Договірної Сторони, громадянином якої був померлий.

Стаття 39. Передача спадщини

1. Якщо після завершення процедури успадкування рухоме спадкове майно або грошова сума, виручена від продажу рухомого або нерухомого спадкового майна, яке знаходиться на території однієї Договірної Сторони і має належати спадкоємцям, що є громадянами другої Договірної Сторони, і мають місце проживання чи місцеперебування на території останньої Договірної Сторони, будуть передані цим спадкоємцям. У випадку особистої неявки їх або їх представника для отримання майна або грошової суми, майно і сума будуть передані дипломатичному представництву або консульській установі Договірної Сторони, громадянами якої вони є.

2. Це майно може бути передане спадкоємцям, якщо:

- а) вимоги кредиторів спадкодавця, які заявлені у строк, установлений законодавством Договірної Сторони, на території якої знаходиться спадкове майно, сплачені або забезпечені;
- б) сплачені або забезпечені всі пов'язані з успадкуванням збори;
- с) компетентні установи дали, у разі необхідності, дозвіл на вивіз спадкового майна.

3. Передача грошових сум здійснюється відповідно до чинного на території Договірних Сторін законодавства.

Розділ II. ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ

Стаття 40. Предмет визнання та виконання

1. Договірні Сторони взаємно визнають та виконують відповідно до положень цього Договору остаточне рішення установ юстиції у цивільних справах, у кримінальних справах у частині відшкодування шкоди, включаючи їх положення щодо судових витрат.

2. На території Договірних Сторін визнаються також без спеціального провадження рішення установ опіки та піклування, установ реєстрації актів громадянського стану та інших компетентних установ у цивільних справах, які не потребують за своїм характером виконання.

Стаття 41. Розгляд клопотань про дозвіл виконання рішень

1. Розгляд клопотань про дозвіл виконання рішень входить до компетенції судів Договірної Сторони, на території якої має бути здійснене виконання.

2. Клопотання про дозвіл виконання рішення подається до суду, що виніс рішення в першій інстанції, який, у свою чергу, надсилає його до суду, компетентного винести рішення щодо клопотання.

3. Зміст клопотання визначається законодавством Договірної Сторони, на території якої має бути здійснене виконання.

4. До клопотання про дозвіл виконання необхідно додати:

а) завірену копію рішення суду, офіційний документ про те, що рішення набрало чинності та підлягає виконанню, якщо це не випливає з тексту самого рішення, а також довідку щодо його виконання, якщо рішення раніше виконувалось на території Договірної Сторони, де воно було прийняте;

б) документ, з якого випливає, що відповідачу, який не брав участі у процесі, було своєчасно та в належній формі хоча б один раз вручено повідомлення про виклик до суду;

с) завірені переклади документів, що вказані в підпунктах а) та б) цієї частини.

5. Якщо у суду при видачі дозволу на виконання виникне сумнів, то він може запитати в особи, яка порушила клопотання про виконання рішення, пояснення, а також опитати боржника по суті клопотання.

Стаття 42. Порядок виконання рішень

1. Порядок виконання рішень регулюється законодавством Договірної Сторони, на території якої має бути здійснене виконання.

2. Відносно судових витрат, пов'язаних з виконанням, застосовується законодавство Договірної Сторони, на території якої рішення має бути виконано.

Стаття 43. Відмова у визнанні та виконанні судових рішень

У визнанні судового рішення або в дозволі виконання може бути відмовлено, якщо:

а) особа, яка зобов'язана рішенням, не брала участі в процесі внаслідок того, що їй або її представнику не був своєчасно та належним чином вручений виклик на судовий процес;

б) за тим самим правовим спором, між тими самими сторонами на території Договірної Сторони, де має бути визнане та виконане рішення, було вже раніше винесене рішення, що набрало законної сили, або якщо установою юстиції цієї Договірної Сторони було раніше порушено провадження у цій справі;

с) згідно із законодавством Договірної Сторони, на території якої рішення має бути визнане та виконане, справа відноситься до виключної компетенції її установ юстиції, якщо цим Договором не встановлено інше.

Стаття 44. Миріві угоди

Положення статей 40—43 про судові рішення застосовуються і до мирових угод, затверджених судом.

Стаття 45. Передача речей та грошових сум

Передача речей та грошових сум, набутих у результаті виконання рішення, здійснюється згідно із законодавством Договірної Сторони, на території якої виконується рішення.

Частина третя

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 46. Набуття чинності Договору

Цей Договір підлягає ратифікації і набуде чинності через 30 днів після обміну ратифікаційними грамотами.

Стаття 47. Вирішення спорів

Будь-який спір, що стосується тлумачення та застосування положень цього Договору, буде вирішуватися шляхом двосторонніх консультацій та переговорів.

Стаття 48. Зміни та доповнення до Договору

Цей Договір може бути змінено та доповнено в порядку його укладення.

Стаття 49. Співвідношення з іншими міжнародними договорами

Положення цього Договору не зачіпають положень інших багатосторонніх міжнародних договорів, укладених Договірними Сторонами.

Стаття 50. Дія Договору

Цей Договір укладено на невизначений період.

Кожна з Договірних Сторін у будь-який час може денонсувати цей Договір.

Договір припиняє дію через шість місяців з дати отримання письмового повідомлення другої Договірної Сторони.

Вчинено у м. Бухарест 30 січня 2002 року у двох примірниках, кожний українською та румунською мовами, причому обидва тексти є автентичними.

За Україну
(підпис)

За Румунію
(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/642_029

Договір
про добросусідство, дружні відносини і співробітництво
між Україною та Словацькою Республікою
(Договір ратифіковано Постановою ВР від 24.02.94)

Дата підписання: 29.06.1993

Дата ратифікації: 24.02.1994

Дата набуття чинності: 16.06.1994

Україна та Словацька Республіка, які надалі іменуються “Договірні Сторони”, враховуючи історичні дружні відносини між народами обох держав, будучи впевненими у тому, що добросусідство, взаємна повага та співробітництво між обома державами відповідають інтересам народів України та Словацької Республіки і сприяють створенню якісно нових відносин між ними, які базуються на рівноправності, зміцненню системи безпеки в Європі, вітаючи нинішні історичні зміни в Європі та у своїх державах, які роблять можливим подолання розколу та конфронтації в Європі, керуючись цілями і принципами Статуту Організації Об’єднаних Націй та іншими загально визнаними принципами і нормами міжнародного права і дотримуючись зобов’язань в рамках Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, підтверджуючи, що повага до прав людини та основних свобод є невід’ємною умовою зміцнення миру та безпеки, усвідомлюючи необхідність будувати свої відносини на новій основі, виходячи з досвіду політичного, економічного, науково-технічного, екологічного, гуманітарного і культурного співробітництва, з метою створення для цих відносин відповідної договірної бази на основі взаємної вигоди, домовились про таке:

Стаття 1

Договірні Сторони розвиватимуть свої відносини як дружні держави. Вони будуватимуть відносини між собою на основі принципів суверенної рівності, територіальної цілісності та політичної незалежності, непорушності існуючих державних кордонів, мирного врегулювання спорів, невикористання сили чи загрози силою, включаючи економічні та інші способи тиску, невтручання у внутрішні справи, дотримання прав людини та основних свобод, співробітництва між державами та сумлінного виконання взятих на себе міжнародних зобов’язань, а також інших загально визнаних норм міжнародного права.

Договірні Сторони здійснюватимуть дружнє співробітництво в дусі взаємної поваги, добросусідства і партнерства.

Стаття 2

Договірні Сторони відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй і документів Народи з питань безпеки та співробітництва в Європі вирішуватимуть спірні питання, які можуть виникнути між ними, виключно мирними засобами. Ніколи не використовуватимуть одна проти одної свої Збройні сили.

Договірні Сторони визнають непорушність існуючих між ними державних кордонів і підтверджують, що не мають ніяких територіальних претензій одна до одної і не висуватимуть таких претензій у майбутньому.

Стаття 3

Договірні Сторони, діючи на основі вибору засобів гарантування своєї безпеки, враховуватимуть безпеку іншої Договірної Сторони.

Договірні Сторони підтверджують, що безпека неподільна і що їх безпека нерозривно пов'язана з безпекою усіх держав — учасниць Народи з питань безпеки та співробітництва в Європі.

Вони всіляко сприятимуть посиленню безпеки і розвитку співробітництва в Європі з метою створення ефективної загальноєвропейської системи безпеки, для чого підтримуватимуть створення та діяльність постійних інститутів і органів Народи з питань безпеки та співробітництва в Європі, а також сприятимуть створенню єдиного загальноєвропейського простору в усіх його вимірах.

Стаття 4

Договірні Сторони не використовуватимуть самі і не допускать використання своєї території з метою збройної агресії чи ворожої діяльності проти іншої Договірної Сторони.

У випадку, коли одна з Договірних Сторін стане об'єктом збройного нападу, інша Договірна Сторона не надаватиме агресору ніякої допомоги чи підтримки і буде сприяти тому, щоб конфлікт був урегульований відповідно до принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй і процедур, вироблених у рамках Народи з питань безпеки та співробітництва в Європі.

Вищенаведені зобов'язання не торкаються прав і обов'язків Договірних Сторін, які випливають із Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Договірні Сторони зобов'язуються, що розміщення і діяльність їхніх Збройних сил в районах спільного Державного кордону завжди відповідатимуть цілям і принципам цього Договору.

Стаття 5

У випадку виникнення ситуації, яка, на думку однієї з Договірних Сторін, становить загрозу миру, його порушення чи створює міжнародну напруженість в Європі, Договірні Сторони проводитимуть консультації з можливих шляхів її врегулювання.

Стаття 6

Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво в галузі оборони. Вони активно сприятимуть процесу роззброєння, скорочення та поступової ліквідації всіх видів зброї масового знищення, подальшому обмеженню чисельності Збройних сил і озброєнь в Європі до рівня оборонної достатності, зміцненню заходів довіри і безпеки на двосторонній і багатосторонній основі, а також створенню міцних структур загальноєвропейської безпеки.

Стаття 7

Договірні Сторони розширюватимуть своє співробітництво в міжнародних організаціях, у тому числі в рамках процесу Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, та інших відповідних європейських структурах.

Стаття 8

Договірні Сторони всіляко сприятимуть розвитку постійних і прямих контактів між центральними органами державної влади та управління, а також між місцевими органами самоврядування та їх представниками.

Зустрічі на найвищому рівні здійснюватимуться за необхідністю не менше одного разу на рік.

Міністри закордонних справ країн регулярно проводитимуть консультації з питань, що становлять взаємний інтерес.

Стаття 9

З метою забезпечення необхідних умов для зближення своїх народів на дружній добросусідській основі Договірні Сторони всіляко сприятимуть розширенню контактів між громадянами своїх держав як на індивідуальній основі, так і по лінії державних та громадських організацій.

Договірні Сторони сприятимуть створенню належних умов для розширення контактів і співробітництва між громадськими організаціями, профспілками, церквою, фондами, навчальними закладами, культурними установами, науково-дослідними інститутами, засобами масової інформації обох держав.

Стаття 10

Договірні Сторони приділятимуть особливу увагу розвитку взаємовигідного співробітництва в галузі економіки.

Першочергового значення вони надаватимуть удосконаленню механізму взаємних економічних зв'язків, наближаючи їх по всьому комплексу економічного, промислового і науково-технічного співробітництва до процесів світового господарства, а також практики і норм міжнародного ринку.

Водночас вони прагнутимуть до збереження та розвитку традиційних економічних і торгових зв'язків, які склалися між ними як сусідніми державами, враховуючи потреби та реальні можливості обох держав.

Керуючись своїм внутрішнім законодавством і виходячи з міжнародних зобов'язань та цілей цього Договору, Договірні Сторони забезпечуватимуть сприятливі економічні, фінансові, податкові та юридичні умови для підприємницької та іншої господарської діяльності, включаючи стимулювання і захист взаємних капіталовкладень, а також полегшуватимуть умови для переміщення товарів, послуг, капіталу і робочої сили через кордон. У взаємному економічному співробітництві Договірні Сторони не вживатимуть дискримінаційних заходів. З цією метою вони сприятимуть укладенню відповідних угод.

З метою реалізації завдань економічного співробітництва обох держав, що входять до компетенції державних органів, Договірні Сторони створять українсько-словацьку міжурядову комісію з економічного та науково-технічного співробітництва.

Стаття 11

Договірні Сторони сприятимуть створенню належних умов для перспективного співробітництва в галузі фундаментальних прикладних наук, передової техніки і технології, а також для підтримання безпосередніх зв'язків та спільних ініціатив учених, дослідників, науково-дослідних інститутів, установ, Академій наук і науково-виробничих об'єднань двох держав.

Стаття 12

Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво в галузі захисту та поліпшення стану навколишнього середовища, запобігання транскордонних забруднень, зменшення та ліквідації наслідків аварій та стихійних лих, зокрема Чорнобильської катастрофи, раціонального та ресурсозберігаючого використання природи, розширення сфери екологічно чистих виробництв, проведення високоефективних природоохоронних і відбудовних заходів, передусім у прикордонних областях.

Договірні Сторони, враховуючи свої можливості, співробітничатимуть у вирішенні глобальних та європейських екологічних проблем.

Стаття 13

Договірні Сторони розширюватимуть та поглиблюватимуть співпрацю у сфері транспорту, включаючи забезпечення безперебійного транзиту осіб і вантажів через територію іншої Договірної Сторони, а також поліпшення прикордонного сполучення відповідно до норм національного законодавства європейських стандартів.

Вони здійснюватимуть заходи задля спрощення і прискорення митного оформлення вантажних та пасажирських перевезень, відкриття нових пунктів пропуску через Державний кордон.

Стаття 14

Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво для розширення, поліпшення та суміщення телекомунікаційного поштового зв'язку, а також в галузі електронної обробки даних.

Стаття 15

Договірні Сторони вивчатимуть можливості та здійснюватимуть необхідні заходи в напрямі інтенсифікації співробітництва в галузі енергетики з використанням ресурсозберігаючих технологій.

Стаття 16

Договірні Сторони розглядають розширення та поглиблення традиційних культурних зв'язків, які є невід'ємною частиною європейської культурної спадщини, як природну потребу своїх народів. Вони зміцнюватимуть і розвиватимуть співробітництво в галузі культури, науки, освіти та інформації.

Договірні Сторони забезпечуватимуть своїм громадянам широкий доступ до культури, творів мистецтва та літератури, засобів масової інформації іншої Договірної Сторони і підтримуватимуть спрямовані на це державні, суспільні та індивідуальні ініціативи. Вони сприятимуть розширенню обмінів між творчими колективами, діячами мистецтв, спеціалістами, установами культури та освіти на державному, регіональному та місцевому рівнях, заохочуватимуть вивчення мови іншої Договірної Сторони.

Договірні Сторони сприятимуть одна одній у справі збереження та пізнання культурного і художнього надбання народів іншої Договірної Сторони, включаючи охорону пам'яток історії та культури, дослідження і вивчення архівних матеріалів, пов'язаних з історією обох держав.

Стаття 17

Договірні Сторони співробітничатимуть в галузі охорони здоров'я, соціального захисту, туризму, спорту та молодіжних обмінів і створюватимуть необхідні умови для такої співпраці.

Стаття 18

Договірні Сторони, виходячи з документів Народи з питань безпеки та співробітництва в Європі та інших відповідних міжнародних актів, підтверджують, що дружні відносини між їхніми народами, а також мир, справедливість, демократія і стабільність потребують, щоб етнічна, культурна, мовна і релігійна самобутність національних меншин користувалась взаємним захистом і щоб для її забезпечення були створені необхідні умови.

Вони визнають право членів словацької меншини в Україні і української — в Словацькій Республіці на індивідуальне або спільне з іншими членами своєї меншини збереження, вираження і розвиток етнічної, культурної, мовної і релігійної самобутності без будь-якої дискримінації і в умовах повної рівності перед законом. Договірні Сторони вживатимуть відповідних заходів з метою реалізації цього права, зокрема права на:

- вивчення рідної мови і навчання нею, її вільне вживання;
- сповідування своєї релігії, в тому числі придбання, володіння і використання релігійних матеріалів і здійснення релігійної діяльності в галузі освіти своєю рідною мовою;
- вживання імен і прізвищ у звучанні, властивому рідній мові;
- доступ до інформації цією мовою, її розповсюдження і обмін;
- заснування і утримання власних освітніх, культурних, релігійних та інших організацій, товариств або асоціацій в межах своєї країни і участь у діяльності міжнародних неурядових організацій;
- встановлення і підтримання безперешкодних контактів між собою як у межах держави проживання, так і поза її межами, з громадянами інших держав, з якими вони мають спільне етнічне і національне походження, культурну спадщину та релігійне сповідування.

Стаття 19

Договірні Сторони взаємно сприятимуть забезпеченню догляду за військовими похованнями і пам'ятниками одна одній на своїх територіях, їх збереженню та доступу до них.

Вони співробітничатимуть також у виявленні та збереженні місць поховань громадян іншої Договірної Сторони на своїх територіях.

Стаття 20

Договірні Сторони співробітничатимуть у сфері боротьби зі злочинністю, в тому числі з її організованими формами, що мають міжнародний характер, з тероризмом, повітряним і морським піратством, нелегальною міграцією, корупцією, незаконними фінансовими операціями, фальшивомонетством, незаконним обігом наркотичних та психотропних речовин, незаконними операціями зі зброєю, боєприпасами, вибуховими, отруйними та радіоактивними речовинами, контрабандою, включаючи незаконне вивезення культурних цінностей.

Договірні Сторони співробітничатимуть у питаннях взаємної правової допомоги у цивільних, сімейних та кримінальних справах.

Стаття 21

Договірні Сторони вирішуватимуть спірні питання, пов'язані з тлумаченням або виконанням цього Договору, за допомогою засобів мирного урегулювання спорів, прийнятих у міжнародному праві, перш за все у Статуті Організації Об'єднаних Націй та у документах Народи з питань безпеки та співробітництва в Європі.

Стаття 22

Цей Договір не спрямований проти будь-якої третьої держави і не торкається прав і обов'язків Договірних Сторін згідно з чинними двосторонніми і багатосторонніми угодами, укладеними ними з третіми державами.

Стаття 23

Питання про те, які договори, укладені між Чеською і Словацькою Федеративною Республікою і Союзом Радянських Соціалістичних Республік до проголошення незалежності України, і які договори, укладені між Чеською і Словацькою Федеративною Республікою та Україною до проголошення незалежності Словацької Республіки, залишаються в силі між Словацькою Республікою як однією з держав — правонаступниць Чеської і Словацької Федеративної Республіки та Україною як однією з держав — правонаступниць Союзу Радянських Соціалістичних Республік, буде урегульоване окремою угодою.

Стаття 24

Цей Договір укладається строком на 10 років. Його дія потім автоматично продовжуватиметься на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна з Договірних Сторін не повідомить іншу Договірну Сторону про своє бажання денонсувати його шляхом письмового повідомлення не менше ніж за один рік до закінчення відповідного терміну.

Стаття 25

Цей Договір підлягає ратифікації і набере чинності в день обміну ратифікаційними грамотами.

Обмін ратифікаційними грамотами відбудеться у м. Братиславі.

Стаття 26

Цей Договір буде зареєстровано у Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Здійснено в Києві 29 червня 1993 р. у двох примірниках, кожний українською і словацькою мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

За Україну

(підпис)

За Словацьку Республіку

(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/>

Договір
про дружні відносини і співробітництво
між Україною та Чеською Республікою
(Договір ратифіковано ВР від 06.10.95)

Дата підписання: 26.04.1995

Дата ратифікації: 06.10.1995

Дата набрання чинності для України: 25.07.1996

Україна і Чеська Республіка, які далі іменуються “Договірні Сторони”, враховуючи традиційно дружні відносини між народами двох країн, враховуючи, що Україна є однією з держав — правонаступниць Союзу РСР, а Чеська Республіка є однією з правонаступниць Чеської і Словацької Федеративної Республіки, переконані в тому, що довір’я, взаємна повага та співробітництво між двома державами відповідають інтересам народів України і Чеської Республіки і сприяють наданню нової якості двостороннім відносинам, які базуються на рівноправності та зміцненні системи безпеки в Європі,

вітаючи нинішні історичні переміни в Європі та у своїх державах, які роблять можливим подолання розколу та конфронтації в Європі,

керуючись цілями і принципами Статуту Організації Об’єднаних Націй, загально визнаними принципами і нормами міжнародного права та дотримуючись зобов’язань, які вони взяли на себе в рамках Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі,

підтверджуючи, що поважання прав людини та основних свобод є невід’ємною умовою зміцнення миру і безпеки,

усвідомлюючи необхідність будувати взаємні відносини на новій основі, виходячи з досвіду розвитку політичного, економічного, науково-технічного, екологічного, гуманітарного та культурного співробітництва та маючи намір створити для цих цілей відповідну договірну базу,

домовились про таке:

Стаття 1

Договірні Сторони розвиватимуть свої відносини як дружні держави. Вони послідовно керуватимуться принципами суверенної рівності, незастосування сили чи погрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності та політичної незалежності, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні справи, поважання прав людини та основних

свобод, рівноправності і права народів на самовизначення, співробітництва між державами та сумлінного виконання міжнародно-правових зобов'язань. Вони здійснюватимуть дружнє співробітництво в дусі взаємної поваги, довір'я і партнерства.

Стаття 2

Договірні Сторони будуть, відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй і документів Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, вирішувати спори, які могли б виникнути між ними, виключно мирними засобами. Вони ніколи, ні за яких умов, не використають першими свої Збройні сили одна проти одної.

Стаття 3

Договірні Сторони підтверджують, що безпека є неподільною і що їхня безпека нерозривно пов'язана з безпекою усіх держав — учасниць Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі.

Договірні Сторони всіляко сприятимуть зміцненню безпеки і розвитку співробітництва в Європі з метою створення ефективної загальноєвропейської системи безпеки. З цією метою вони підтримуватимуть створення та діяльність постійних інститутів і органів Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, а також сприятимуть створенню єдиного загальноєвропейського простору в усіх його вимірах.

Стаття 4

У випадку виникнення ситуації, яка становить, на думку однієї з Договірних Сторін, загрозу мирові або його порушення чи створює міжнародну напруженість в Європі, Договірні Сторони проводитимуть консультації щодо можливих шляхів її врегулювання.

Консультації проводяться негайно на прохання однієї з Договірних Сторін, яка вважає, що під загрозою можуть опинитися інтереси її безпеки.

Стаття 5

Договірні Сторони активно сприятимуть процесу роззброєння, скорочення і поступової ліквідації всіх видів зброї масового знищення, подальшому обмеженню чисельності Збройних сил і озброєнь в Європі до рівня оборонної достатності, зміцненню заходів довір'я і безпеки на двосторонній і багатосторонній основі, а також створенню міцних структур загальноєвропейської безпеки. Вони розвиватимуть співробітництво в галузі оборони.

Стаття 6

Договірні Сторони розширюватимуть своє співробітництво в міжнародних організаціях, у тому числі в рамках процесу Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі та інших відповідних європейських структурах.

Стаття 7

Договірні Сторони всіляко сприятимуть безпосередньому співробітництву між органами місцевого та регіонального самоврядування і суб'єктами автономії з питань, що знаходяться в їх віданні, як це передбачено національним законодавством. Договірні Сторони приділятимуть особливу увагу розширенню міжпарламентських зв'язків.

Зустрічі на найвищому рівні здійснюватимуться з урахуванням необхідності та доцільності, як правило, один раз на рік.

Міністри закордонних справ країн регулярно проводитимуть консультації з питань, що становлять взаємний інтерес.

Стаття 8

Договірні Сторони, з метою забезпечення необхідних умов для зближення їх народів на основі дружби і довір'я, всіляко сприятимуть розширенню контактів між своїми громадянами.

Договірні Сторони будуть полегшувати контакти між неурядовими організаціями, перш за все між політичними партіями, профспілками, церквами та релігійними організаціями, просвітницькими, науковими та культурними об'єднаннями громадян, а також засобами масової інформації обох країн.

Стаття 9

Договірні Сторони приділятимуть особливу увагу розвитку взаємовигідного економічного співробітництва. Першочергового значення Договірні Сторони надаватимуть удосконаленню механізму взаємних економічних і торговельних зв'язків, наближаючи їх по всьому комплексу економічного, промислового і науково-технічного співробітництва до процесів світового господарства, а також практики і норм міжнародного ринку. Одночасно Договірні Сторони прагнутимуть до збереження і розвитку традиційних економічних і торговельних зв'язків, що склалися між ними.

Договірні Сторони, згідно із своїм внутрішнім законодавством і виходячи з міжнародних зобов'язань та цілей цього Договору, забезпечуватимуть сприятливі правові та матеріальні умови для всіх форм господарської діяльності, включаючи стимулювання і захист взаємних

капіталовкладень, а також полегшення умов для переміщення товарів, послуг та капіталів і не будуть у взаємному економічному співробітництві вдаватися до дискримінаційних заходів.

З цією метою Договірні Сторони сприятимуть укладенню відповідних угод.

Стаття 10

Договірні Сторони сприятимуть створенню належних умов для ефективного співробітництва в галузі фундаментальних та прикладних наук, передової техніки і технологій, а також для підтримання безпосередніх зв'язків та спільних ініціатив учених, дослідників, науково-дослідних інститутів, установ Академій наук та науково-виробничих об'єднань.

Стаття 11

Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво в галузі захисту та поліпшення стану навколишнього середовища, запобігання транскордонних забруднень, зменшення та ліквідації наслідків аварій та стихійних лих, зокрема Чорнобильської катастрофи, раціонального та ресурсозберігаючого використання природи, розширення сфери екологічно чистих виробництв, проведення високоефективних природоохоронних і відбудовних заходів.

Договірні Сторони, з урахуванням їхніх можливостей, співробітничатимуть у вирішенні глобальних і особливо європейських екологічних проблем.

Стаття 12

Договірні Сторони розширюватимуть і поглиблюватимуть співробітництво у сфері транспорту, включаючи забезпечення безперервного транзиту осіб і вантажів через їхні території.

Стаття 13

Договірні Сторони розширюватимуть, поліпшуватимуть і сполучатимуть телекомунікаційний та поштовий зв'язок, а також розвиватимуть співробітництво в галузі електронної обробки даних.

Стаття 14

Договірні Сторони вивчатимуть можливості і вживатимуть необхідних заходів для інтенсифікації співробітництва в галузі енергетики із застосуванням ресурсозберігаючих технологій.

Стаття 15

Договірні Сторони розглядають розширення та поглиблення традиційних культурних зв'язків, які є невід'ємною частиною європейської культурної спадщини, як природну потребу їхніх народів. Вони зміцнюватимуть і розвиватимуть співробітництво в галузі культури, науки, освіти та інформації.

Договірні Сторони забезпечать своїм громадянам широкий доступ до культури, творів мистецтва та літератури, засобів масової інформації іншої Договірної Сторони і підтримуватимуть спрямовані на це державні, громадські та індивідуальні ініціативи. Вони сприятимуть розширенню обмінів творчими колективами, діячами мистецтв, спеціалістами між установами культури та освіти на державному, регіональному та місцевому рівнях, заохочуватимуть вивчення мов іншої Договірної Сторони.

Договірні Сторони надаватимуть одна одній сприяння у справі збереження та пізнання культурного і художнього надбання народів іншої Договірної Сторони, включаючи охорону пам'яток історії та культури, дослідження і вивчення архівних матеріалів, пов'язаних з історією обох держав.

Стаття 16

Договірні Сторони співробітничатимуть в галузі охорони здоров'я, соціального забезпечення, працевлаштування громадян, туризму, спорту та молодіжних обмінів і створюватимуть необхідні умови для такого співробітництва.

Стаття 17

Договірні Сторони, виходячи з того, що дружні відносини між їхніми народами, а також мир, справедливість, демократія і стабільність вимагають, щоб етнічна, культурна, мовна і релігійна самобутність національних меншин користувались взаємним захистом, створюватимуть з цією метою необхідні умови згідно з документами Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі та іншими відповідними міжнародними актами. Договірні Сторони вживуть односторонніх та спільних заходів для заохочення виконання цих зобов'язань.

Стаття 18

Договірні Сторони взаємно забезпечуватимуть догляд за військовими похованнями та пам'ятниками іншої Договірної Сторони на своїх територіях, їх збереження та доступ до них.

Договірні Сторони співробітничатимуть також у виявленні та збереженні місць поховань громадян іншої Договірної Сторони на своїй території.

Стаття 19

Договірні Сторони співробітничатимуть, здійснюватимуть обмін досвідом та інформацією у галузі боротьби з кримінальною злочинністю, особливо з організованою злочинністю, тероризмом, незаконним обігом наркотиків, повітряним та морським піратством, незаконним вивезенням культурних цінностей. Вони вживатимуть також спільних заходів у рамках міжнародного співробітництва в цій галузі.

Договірні Сторони співробітничатимуть при вирішенні міграційних питань, що їх стосуються, включаючи запобігання незаконній міграції.

Договірні Сторони співробітничатимуть у питаннях взаємної правової допомоги у цивільних, сімейних та кримінальних справах.

Стаття 20

Договірні Сторони вирішуватимуть спірні питання, пов'язані з тлумаченням або виконанням цього Договору, за допомогою засобів мирного врегулювання спорів, прийнятих у міжнародному праві, згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй та документами Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі.

Стаття 21

Цей Договір не спрямований проти будь-якої третьої держави і не зачіпає прав і обов'язків Договірних Сторін за чинними двосторонніми і багатосторонніми угодами, які вони уклали з третіми державами.

Стаття 22

Цей Договір укладається строком на 10 років. Його дія буде потім автоматично продовжуватись на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна з Договірних Сторін не повідомить іншу Договірну Сторону про свій намір денонсувати його шляхом письмового повідомлення не менш як за один рік до закінчення відповідного строку.

Стаття 23

Цей Договір підлягає ратифікації відповідно до конституційних процедур Договірних Сторін і набуде чинності в день обміну ратифікаційними грамотами.

Місце і час обміну ратифікаційними грамотами будуть погоджені Договірними Сторонами по дипломатичних каналах.

Стаття 24

Цей Договір буде зареєстровано у Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Здійснено в м. Празі 26 квітня 1995 року в двох примірниках, кожний українською і чеською мовами, при цьому обидва тексти є автентичні.

За Україну
(підпис)

За Чеську Республіку
(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/>

Розділ 8

Історія створення “великої вісімки” або групи держав “G8”

Назва країни — члена групи “G8”	Історія створення групи “G8”
  США Німеччина Японія Франція	<p>Концепція створення форм найбільших у світі індустріалізованих демократичних держав виникла після нафтової кризи 1973 р. та подальшого глобального спаду. У 1974 р. Сполучені Штати сформували Бібліотечну групу, неформальну зустріч керівників фінансових відомств Сполучених Штатів, Західної Німеччини, Японії та Франції для обговорення економічних проблем.</p>
 Італія Велика Британія Канада	<p>У 1975 французький президент Валері Жискар Д’Естен запросив очільників урядів Західної Німеччини, Італії, Японії, Великобританії та Сполучених Штатів до саміту в Рамбульє і запропонував регулярні зустрічі. Учасники погодились на щорічні зустрічі, організовані керівництвом, яке щорічно змінюється за циклом. Це формування отримало назву “велика шістка”, або “Група шести” (“G6”). На саміті в Пуерто-Рико 1976 р. за пропозицією президента США Джеральда Форда та канцлера Німеччини Гельмута Шмідта до групи приєдналася Канада, що змінило назву організації на “велика сімка” (“Група семи”, “G7”). З 1977 р. зустрічі також відвідували представники Європейського Економічного Союзу.</p>
 Росія	<p>У 1991 р., після закінчення “холодної війни”, СРСР, а потім Росія, почали зустрічі з “G7”. З саміту 1994 р. в Неаполі група стала відомою як “P8” (“Політична вісімка”) або “G7+1”. За ініціативою президента США Білла Клінтона Росії дозволили брати повнішу участь починаючи з 1997 р., коли група отримала свою сучасну назву “велика вісімка” (“Група восьми”, або “G8”).</p>

Спільна декларація
про основи відносин між Україною
і Федеративною Республікою Німеччина

Дата підписання: 09.06.1993

Дата набуття чинності: 09.06.1993

Україна і Федеративна Республіка Німеччина, усвідомлюючи багатовікові культурні, економічні, наукові та людські зв'язки, тривалі періоди плідного співробітництва і різнобічного обміну між їхніми народами, пам'ятаючи про зловісні сторінки недавньої європейської історії, погоджуються про те, що вони якнайтісніше співпрацюватимуть заради добра їхніх народів і тим самим сприятимуть миру в Європі та в усьому світі. Це відповідає інтересам і найглибшим прагненням українського й німецького народів.

I

Подолання протиріччя між Сходом і Заходом дало німецькому народові змогу у вільному самовизначенні знову досягти своєї єдності. У вільному самовизначенні став незалежним український народ. Тим самим з'явилися нові перспективи для традиційної дружби між українським і німецьким народами.

Україна і Німеччина керуються бажанням всебічно розвивати відносини дружби, добросусідства і співробітництва.

Вони підтверджують свою відданість цілям і принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй, принципам і положенням Хельсінкського Заключного акта від 1 серпня 1975 р., Паризької хартії для нової Європи, а також інших документів Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі.

Вони впевнені у необхідності побудови нової, об'єднаної спільними цінностями Європи та перетворення її у континент миру, безпеки і співробітництва.

Україна і Німеччина підтверджують, що повага прав людини і її основних свобод, а також принципів гуманності, демократії та правової держави є фундаментом для побудови нової Європи.

Вони керуються бажанням надати своїм стосункам нової якості.

II

Україна і Німеччина будуватимуть свої відносини відповідно до норм міжнародного права, додержуючись принципів суверенної рівності, територіальної цілісності, непорушності

кордонів, мирного врегулювання спорів, заборони застосування сили або загрози силою і поваги прав людини, включаючи права національних меншин.

Обидві Сторони підтверджують право всіх народів вільно і без втручання ззовні визначати свою долю і здійснювати за власним бажанням свій політичний, економічний, соціальний і культурний розвиток.

III

Обидві Сторони заявляють, що вони поважають територіальну цілісність одна одної.

IV

Україна і Німеччина підтверджують спільну відповідальність за зміцнення миру, стабільності і безпеки в Європі і виступають за перетворення Європи в єдиний простір прав людини, демократії і правової державності.

Вони вирішуватимуть всі спірні питання, які могли б виникати, виключно мирними засобами. Вони виступають за те, щоб цей принцип знайшов застосування у відносинах всіх держав — учасниць НБСЄ одна з одною без будь-яких обмежень.

З цією метою вони підтримуватимуть в НБСЄ, а також у Північноатлантичній раді співробітництва всі зусилля і заходи, які сприятимуть зміцненню безпеки і побудові загальноєвропейських структур безпеки. Для цього вони робитимуть внесок у зміцнення взаєморозуміння і взаємної довіри також на двосторонній основі. З цією метою вони досягатимуть домовленостей через різнобічні контакти між їхніми Міністерствами оборони і Збройними силами.

V

Україна і Німеччина підтверджують, що визнаватимуть зобов'язання, які випливають з документів НБСЄ. Обидві Сторони виступають за зміцнення процесу НБСЄ. Вони заявляють про своє беззастережне визнання принципів і положень Хельсінкського Заключного акта і Паризької хартії для нової Європи. Вони підтверджують свою відданість демократії, як єдиній законній формі правління.

VI

Обидві Сторони підкреслюють необхідність енергійно продовжувати процес роззброєння і контролю над озброєннями як в галузі ядерних озброєнь та інших видів зброї масового знищення і систем їхньої доставки, так і звичайних озброєнь. Вони надають великого

значення найскорішому набуттю чинності і виконанню універсальної Конвенції про заборону хімічної зброї.

Україна і Німеччина дотримуються політики нерозповсюдження і виступають за всебічне зміцнення на рівноправній основі міжнародно-правових договорів і міжнародного режиму, на яких вона базується. Вони розглядають як наріжний камінь міжнародного режиму нерозповсюдження Договір про нерозповсюдження ядерної зброї, стороною якого як держава, що не володіє ядерною зброєю, є Федеративна Республіка Німеччина і до якого з таким же статусом має намір якомога скоріше приєднатися також і Україна.

Федеративна Республіка Німеччина проголошує свою готовність підтримувати Україну в рамках своїх можливостей у виконанні її зобов'язань з роззброєння.

Вони підкреслюють значення, яке вони приділяють дотриманню і повному виконанню існуючих угод про скорочення і обмеження звичайних озброєнь, про скорочення особового складу, а також про заходи щодо зміцнення безпеки і довір'я. Вони погоджуються в тому, що контроль над озброєннями у Європі повинен слугувати в майбутньому, перш за все, утвердженню відносин співробітництва у галузі безпеки між країнами НБСЄ. З цією метою обидві Сторони бажають активно використовувати Форум НБСЄ з питань співробітництва у галузі безпеки.

Вони висловлюють свою впевненість у тому, що продовження переговорів з контролю над звичайними озброєннями за участю всіх держав — учасниць НБСЄ після чергової зустрічі НБСЄ у Хельсінкі стане важливим конструктивним елементом нової, заснованої на співпраці системи безпеки на Європейському континенті, де мир буде забезпечено меншою кількістю озброєнь.

Обидві Сторони зобов'язуються взаємодіяти у Реєстрі ООН про звичайні озброєння і виявляти стриманість під час торгівлі зброєю та військовою технікою, а також запобігати передачі ноу-хау зброї масового знищення за допомогою санкцій проти своїх фізичних і юридичних осіб.

Федеративна Республіка Німеччина заявляє про свою готовність до співробітництва з Україною з метою допомогти у розбудові національної системи контролю за експортом.

VII

Обидві Сторони проводитимуть консультації з питань, що становлять обопільний інтерес, на різних рівнях. Вони готові взаємодіяти у рамках міжнародних організацій, членами яких вони є або будуть.

Вони мають намір заохочувати безпосередні контакти на всіх рівнях, включаючи місцеві.

Особливу увагу обидві Сторони приділятимуть розвитку міжпарламентських зв'язків та обмінів.

У своїх відносинах вони широко використовуватимуть позитивний досвід і результати традиційних багаторічних зв'язків між землями й містами Німеччини та окремими регіонами й містами України.

VIII

Обидві Сторони мають намір взаємодіяти у справі розвитку різних форм регіонального й субрегіонального співробітництва.

Вони погоджуються в тому, що для створення єдиної спільної Європи необхідним є прогрес у розвитку загальноєвропейської інфраструктури (транспорт, зв'язок, енергетика). У співробітництві з європейськими організаціями та сусідніми країнами вони розглядатимуть можливості для поглиблення цих зв'язків.

Традиційно тісним зв'язкам у галузі транспорту (автомобільного, залізничного, повітряного, морського і річкового) природно надаватиметься особливе значення.

IX

З метою розширення і зміцнення дружніх зв'язків і співробітництва між Україною і Німеччиною обидві Сторони підтримуватимуть розвиток вільних контактів між своїми громадянами, а також громадськими і політичними організаціями обох країн. Вони мають намір спрощувати адміністративні процедури і практику здійснення таких контактів, що має особливе значення для взаємного пізнання і зміцнення взаєморозуміння народів обох держав.

X

Обидві Сторони надають особливого значення розвитку взаємовигідного економічного співробітництва. Вони усвідомлюють важливість створення відповідних загальних умов для розвитку промисловості, сільського господарства і сфери послуг в Україні за правилами ринкової економіки.

Україна і Німеччина прагнуть до широкого економічного і промислового співробітництва. Вони надаватимуть підприємствам та іншим суб'єктам господарської діяльності іншої Сторони у межах діючого законодавства можливість вільної діяльності. Обидві Сторони виступатимуть за багатосторонні й тісні контакти та співробітництво між українськими і німецькими підприємствами та іншими суб'єктами господарської діяльності.

Інтенсифікації економічних стосунків слугуватиме також створення Бюро представника німецької економіки в Україні, яке розпочне свою роботу у 1993 році в Києві, а також відкриття відповідного бюро України в Німеччині.

Беручи до уваги процес оновлення, що відбувається в Україні, німецька Сторона готова надати Україні підтримку словом і ділом у створенні її орієнтованого на ринкову економіку майбутнього, зокрема, в побудові і функціонуванні біржової справи. Обидві Сторони будуть активно взаємодіяти в українсько-німецькій Раді з питань співробітництва за участю провідних представників економіки та високопоставлених представників двох країн на урядовому рівні з метою розвитку двосторонніх економічних і ділових зв'язків та підтримки процесу реформ в Україні під час переходу до ринкової економіки.

Вони намагатимуться розширювати на тих же принципах співробітництво також у галузі енергетики. З цією метою корисним могло б бути створення консорціумів підприємств.

Обидві Сторони погоджуються в тому, що розвиток фінансових відносин між Україною і Німеччиною потребує участі України, як однієї з держав — правонаступниць колишнього СРСР, у врегулюванні питань колишніх радянських боргів з державами, що виникли на території колишнього Радянського Союзу, і у багатосторонньому врегулюванні з кредиторами.

Україна і Німеччина підкреслюють значення правового і соціального забезпечення процесу реформ. Німеччина пропонує свій досвід як допомогу в становленні і розвитку державно-правових структур в Україні, а також свій досвід в галузі заохочення праці, соціального захисту та соціального партнерства, щоб тим самим зробити внесок у сприяння процесові реформ в Україні.

Обидві Сторони надають великого значення взаємодії у підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців і керівників у сфері економіки й готові якісно поглиблювати та розширювати це співробітництво.

XI

Обидві Сторони мають намір здійснювати на основі взаємного інтересу широке співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища і екологічно нешкідливого використання природних ресурсів.

Україна і Німеччина, враховуючи наслідки Чорнобильської катастрофи, висловлюють свою велику зацікавленість у подальшій тісній співпраці в галузі безпеки ядерної техніки, радіаційного захисту, в мінімізації шкоди, заподіяної радіацією.

XII

Обидві Сторони заявляють про своє прагнення розвивати й надалі культурне співробітництво у всіх сферах, включаючи освіту і науку.

Вони підтверджують свою готовність забезпечити всім зацікавленим особам вільний доступ до мови та культури іншої Сторони і підтримувати відповідні державні, громадські та інші ініціативи.

Турбота про культурні цінності однієї Сторони, що знаходяться на території іншої Сторони, їх збереження є природним виявом нових взаємин між Україною і Німеччиною. Вони погоджуються, що втрачені або незаконно вивезені культурні цінності, що знаходяться на їхніх територіях, будуть повернуті власникові або його правонаступнику.

XIII

Україна і Німеччина мають намір співпрацювати на двосторонній і багатосторонній основі з метою боротьби з організованою злочинністю, міжнародним тероризмом, незаконним виготовленням і обігом наркотиків, а також з контрабандою, зокрема, що стосується культурних цінностей.

XIV

Україна і Німеччина погоджуються полегшити доступ до могил, їхнє збереження і догляд і сприяти іншій Стороні у межах можливого у спорудженні померлим гідних меморіалів, що закликають до миру, або кладовищ, і поставити їх під захист закону. Вони підтримуватимуть співробітництво між організаціями, що піклуються про поховання часів війни, на основі угоди про догляд за захороненнями часів війни.

XV

Німеччина вітає прагнення України щодо реабілітації національних меншин, які були депортовані з її території за часів сталінських репресій, та надання їм права повернутися в місця їх колишнього проживання, а також сприяти їх компактному розселенню, маючи на увазі, що права населення, яке там проживає, не будуть обмежені.

Німеччина із задоволенням зазначає, що у цьому зв'язку Україна надає можливість поселитись на її території також німцям, які того бажають, і надалі сприятиме цьому процесові в межах своїх можливостей. У ході поступального розселення німців в Україні Німеччина в межах своїх можливостей надаватиме різнобічну допомогу в культурній, соціальній, економічній, сільськогосподарській сферах, у галузі регіонального планування, а також у

зміцненні міжнаціональної і етнічної спільності. Обидві Сторони будуть співробітничати у цьому питанні на урядовому рівні.

Обидві Сторони погоджуються в тому, що сприяння процесу компактного розселення для громадян України німецького походження, які постійно проживають в Україні, або для німців, які туди переселяються, має на меті, не заторкуючи їхнього права на виїзд, допомогти забезпечити їм і їхнім дітям перспективу на майбутнє і знайти батьківщину в Україні.

Україна і Німеччина погоджуються в тому, що українським громадянам німецького походження в Україні, як і німецьким громадянам українського походження в Німеччині, зважаючи на їх вільний вибір, буде забезпечена можливість зберігати мову, культуру, національні традиції, а також вільно сповідувати релігію.

Обидві Сторони підтверджують, що забезпечення культурної самобутності та життєвих прав цих осіб є важливою умовою розбудови дружніх відносин. Виходячи з цього, вони створюватимуть умови і полегшуватимуть в рамках чинного законодавства іншої Сторони проведення заходів, що сприяють цим особам та їхнім організаціям.

XVI

Україна і Німеччина домовились найближчим часом врегулювати практичні питання, що пов'язані з відкриттям та діяльністю посольств у Києві і Бонні.

XVII

Виходячи з того, що Україна є однією з держав — правонаступниць колишнього Радянського Союзу, обидві Сторони погоджуються застосовувати міжнародні договори між Федеративною Республікою Німеччина і Союзом Радянських Соціалістичних Республік у відносинах між Україною і Федеративною Республікою Німеччина до того часу, поки обидві Сторони не домовляться про інше відповідно до їхнього законодавства. З цією метою вони продовжать свої консультації.

Україна і Німеччина підтверджують, що ця Декларація не торкається їхніх зобов'язань щодо договорів та союзів з іншими державами.

Київ, 9 червня 1993 року

Леонід КРАВЧУК

Гельмут КОЛЬ

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

Договір
про принципи відносин і співробітництво
між Україною і Сполученим Королівством
Великобританії та Північної Ірландії
(Договір ратифіковано ВР від 15.07.94)

Дата підписання: 10.02.1993

Дата ратифікації: 15.07.1994

Дата набуття чинності: 05.08.1994

Україна і Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії, які надалі іменуються Сторонами,

виходячи з прагнення своїх народів розвивати дружбу і співробітництво,

підкреслюючи принципову важливість історичних змін, що сталися внаслідок завершення ери ідеологічної і військової конфронтації в Європі,

констатуючи, що Україна є однією з держав — правонаступниць колишнього Радянського Союзу,

керуючись цілями і принципами Статуту ООН, положеннями Хельсінкського Заключного акта, Паризької хартії для нової Європи та інших документів НБСЄ,

усвідомлюючи свою відповідальність за сприяння збереженню миру і зміцненню безпеки в Європі і в усьому світі,

будучи переконаними в необхідності сприяти зміцненню атмосфери дружби, взаємної довіри, розуміння і співробітництва в міжнародних відносинах і сповнені рішучості відігравати активну роль у цьому процесі,

прагнучи створити Європу миру, демократії, свободи і загальнолюдських цінностей і сприяти поглибленню процесу НБСЄ, зокрема, шляхом розвитку механізмів безпеки і співробітництва, сповнені рішучості розвивати їх співробітництво в політичній, економічній, науково-технічній, екологічній, культурній і гуманітарній сферах на засадах рівності та взаємної вигоди в дусі нового партнерства і співробітництва, як зазначено в Спільній декларації між Україною і Сполученим Королівством Великобританії та Північної Ірландії, підписаній в Лондоні 15 вересня 1992 р.,

домовились про таке:

Стаття 1

Мир і дружба є і залишатимуться основою відносин між Україною і Сполученим Королівством Великобританії та Північної Ірландії. Ці відносини будуватимуться на засадах взаємної довіри і розуміння, партнерства і співробітництва.

Стаття 2

Сторони, підтверджуючи свої зобов'язання згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй, докладатимуть зусиль до тісної співпраці у справі дотримання цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй, зміцнення Організації Об'єднаних Націй та забезпечення ефективного реагування з боку Організації Об'єднаних Націй на загрози міжнародному миру і безпеки.

Стаття 3

Сторони співробітничатимуть в рамках інших міжнародних організацій, членами яких вони є, а також на міжнародних конференціях і форумах з метою сприяння зміцненню структури тривалого співробітництва між країнами світу.

Стаття 4

Сторони розвиватимуть свої відносини на основі чіткого дотримання принципів міжнародного права і сумлінності. Вони проголошують свою відданість мирному вирішенню спорів, принципам суверенної рівності, територіальної цілісності і недоторканності кордонів, демократичним принципам і практиці відкритого суспільства, а також повазі прав людини і верховенства закону. Вони стверджують, що відносини між ними регулюватимуться, зокрема, їх зобов'язаннями згідно з документами Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, включаючи Хельсінкський Заключний акт, Паризьку хартію для нової Європи і Хельсінкський документ 1992 року.

Стаття 5

Сторони, підтверджуючи, що в міжнародних відносинах погроза силою, або застосування сили не припустимі як засоби у вирішенні спорів і що всі міжнародні спори повинні вирішуватись виключно мирними засобами, докладатимуть зусиль до співпраці на двосторонній основі, а також у відповідних багатосторонніх структурах у пошуках вирішення і мирного врегулювання спорів. З цією метою Сторони проводитимуть регулярні консультації на різних рівнях для розвитку двосторонніх відносин і співробітництва, а також для обговорення

їх позицій з міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес. У разі потреби, Сторони будуть готові проводити взаємні консультації негайно.

Стаття 6

Сторони усіма засобами сприятимуть міжнародним зусиллям у досягненні ефективного контролю над озброєннями і зміцненні безпеки та довіри у військовій сфері. Вони співробітничатимуть у підтримці міжнародних заходів зі скорочення Збройних сил і озброєнь до мінімальних рівнів, що відповідають законним потребам оборони. Вони надають важливості скороченню ядерних озброєнь та виконанню угод з контролю над ядерною зброєю. Сторони розвиватимуть контакти на всіх рівнях між Збройними силами та Міністерствами оборони.

Стаття 7

1. Сторони співробітничатимуть у сприянні подальшим заходам із запобігання розповсюдженню зброї масового знищення та ракетної технології, що використовується для її доставки до цілей, та з проведення відповідальної політики в галузі передачі звичайних озброєнь. Ці заходи не заторкатимуть законні національні цивільні програми і програми міжнародного співробітництва щодо мирного використання ядерної енергії та освоєння космічного простору.

Сторони зазначають, що положення Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року зберігають своє значення. Вони погоджуються з важливістю скорішого приєднання України до Договору як без'ядерної держави і в цьому зв'язку надання з цього часу Сполученим Королівством як постійним членом Ради Безпеки ООН відповідних і конкретних гарантій безпеки Україні.

2. Сторони переконані, що запровадження і здійснення ефективного контролю над експортом є суттєво важливим для досягнення цих цілей, і домовляються співпрацювати у сприянні такому контролю.

Стаття 8

Сторони співпрацюватимуть у напрямі посилення положень Конвенції 1972 р. про заборону розробки, виробництва і накопичення бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та її знищення. Вони докладатимуть зусиль для якомога скорішого набрання чинності Конвенцією 1993 р. про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення.

Стаття 9

1. Сторони співробітничатимуть в рамках Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, зокрема, в новому Форумі зі співробітництва у галузі безпеки, з метою розробки і здійснення заходів із зміцнення відкритості, безпеки і стабільності у військових справах. Вони продовжуватимуть вдосконалювати співробітництво в галузі безпеки шляхом контактів на цьому та інших форумах.

2. Сторони підтверджують свою прихильність продовженню процесу контролю над звичайними озброєннями, у тому числі шляхом виконання в повному обсязі Договору про звичайні збройні сили в Європі.

Стаття 10

1. Сторони, наголошуючи на важливості інтеграції України в систему міжнародних фінансово-економічних відносин, співробітничатимуть в рамках Міжнародного валютного фонду, та інших міжнародних фінансово-економічних організацій.

2. Сторони погоджуються, що розбудова відносин між Україною і Сполученим Королівством поповнюватиме і розширюватиме двосторонні відносини між Україною і Європейським Співтовариством. Сполучене Королівство підтримуватиме подальший розвиток відносин між Україною і Європейським Співтовариством відповідно до компетенції Європейського Співтовариства.

Стаття 11

1. Сторони прагнутимуть сприяти, відповідно до принципів ринкової економіки і приватного підприємництва, співробітництву між двома країнами у різних сферах економічної діяльності, зокрема:

- енергетика, в тому числі в рамках Європейської енергетичної хартії;
- сільське господарство, переробка і розподіл продовольчих товарів;
- державні фінанси та податки;
- банківська справа та інші види фінансових послуг;
- приватизація;
- розвиток малого підприємництва.

2. Сполучене Королівство продовжуватиме підтримувати таку діяльність, серед іншого, через двосторонні і багатосторонні програми, до яких Сполучене Королівство може зробити відповідний внесок.

3. Сторони забезпечуватимуть ефективну правову основу для приватного інвестування. Кожна зі Сторін забезпечуватиме правовий захист інвестицій фізичних та юридичних осіб іншої Сторони.

4. Сторони забезпечуватимуть створення і підтримку системи захисту інтелектуальної власності відповідно до стандартів, що загально превалюють у Європі.

Стаття 12

Сторони, погоджуючись, що питання охорони навколишнього середовища є пріоритетними, заохочуватимуть співробітництво між відповідними органами в галузях збереження і поліпшення навколишнього середовища та його захисту від шкоди внаслідок забруднення, включаючи обмін відповідною інформацією і експертами в разі природних катастроф, екологічних лих, таких, як чорнобильське, і великих промислових аварій.

Стаття 13

Сторони заохочуватимуть широкі і вільні контакти між громадянами України і Сполученого Королівства. Вони вітають положення Меморандуму про взаєморозуміння щодо необмеженої свободи пересування, підписаного у Лондоні 15 вересня 1992 р. Сторони додержуватимуться відповідних процедур для оформлення віз із найбільш можливою швидкістю та ефективністю.

Стаття 14

Сторони надаватимуть одна одній належне сприяння у діяльності дипломатичних місій іншої Сторони на своїй території.

Стаття 15

Сторони заохочуватимуть обміни між членами їх відповідних законодавчих органів. Вони заохочуватимуть співробітництво і обмін досвідом у парламентській процедурі і практиці та у виробленні законодавства. Сторони також заохочуватимуть контакти і обмін досвідом у галузі державного управління, в судочинній сфері і між правовими органами, а також між установами преси та інших засобів масової інформації.

Стаття 16

Сторони сприятимуть розбудові культурних і освітніх контактів, співробітництва і обмінів між організаціями та окремими особами обох країн. Сторони вітатимуть зусилля одна одної щодо поширення мови іншої Сторони у своїй країні.

Стаття 17

Сторони заохочуватимуть співробітництво між їх відповідними органами в інших галузях і вважають, що у цьому відношенні особливо доцільним може бути таке:

- а) науково-технічне співробітництво, включаючи обмін відповідною інформацією й спеціалістами, і прями зв'язки між науковцями та дослідними інститутами;
- б) мирне використання ядерної енергії, зокрема питання безпеки;
- в) транспорт, включаючи інфраструктуру, дослідження і розробку, науку і технологію;
- г) будівництво.

Стаття 18

Сторони засуджують усі форми і акти тероризму незалежно від мотивів і цілей і підтверджують свою впевненість у тому, що тероризм не може бути виправданий ні за яких обставин. Сторони тісно співпрацюватимуть у боротьбі з тероризмом, злочинністю, включаючи організовану злочинність, контрабандою наркотиків, а також незаконними міжнародними операціями з культурними цінностями.

Стаття 19

Сторони передбачають, що розвиток відносин між ними може призвести до укладання окремих угод і домовленостей у різних галузях співробітництва.

Стаття 20

Сторони заявляють, що цей Договір ніяким чином не заторкує відповідних прав і зобов'язань Сторін згідно з існуючими та майбутніми двосторонніми та багатосторонніми угодами, в яких вони є сторонами, або тих, що впливають з їхнього членства в міжнародних організаціях, і що співробітництво згідно з цим Договором буде поширюватись до меж, сумісних з цими правами і зобов'язаннями. Вони заявляють, що цей Договір не має на меті заторкнути інтереси будь-якої іншої держави або групи держав.

Стаття 21

Кожна зі Сторін повідомить іншу про завершення правової процедури, яку вимагають їх закони для набрання цим Договором чинності. Договір набуває чинності з дати останнього з цих повідомлень.

Стаття 22

Цей Договір укладається на необмежений строк, але припинить свою дію через шість місяців після того дня, коли одна зі Сторін у письмовій формі повідомить іншу про свій намір припинити його дію.

Стаття 23

Цей договір буде зареєстровано в Секретаріаті ООН відповідно до Статті 10 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Здійснено в Лондоні 10 дня місяця лютого 1993 р. у двох примірниках, кожний українською та англійською мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

За Україну —

За Сполучене Королівство

Великобританії та Північної Ірландії —

Л. КРАВЧУК

Д. МЕЙДЖОР

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

Договір
про дружбу і співробітництво
між Італійською Республікою та Україною
(Договір ратифіковано ВР від 26.04.96)

Італійська Республіка та Україна, надалі іменовані “Високі Договірні Сторони”,
бажаючи зміцнювати дружбу, що пов’язує обидві країни і обидва народи, і поглиблювати
співробітництво у галузі політики, економіки і культури,
констатуючи, що Україна є однією з держав — правонаступниць Радянського Союзу,
прагнучи розвивати свої відносини на основі загальновизнаних цінностей свободи,
демократії, плюралізму і поважання прав людини, включаючи права національних меншин,
прагнучи сприяти зміцненню міжнародного порядку, що ґрунтується на праві, на мирі і на
справедливості,
беручи до уваги глибокі політичні та економічні зміни, що відбулися в Європі,
підтверджуючи їх вірність зобов’язанням, що випливають з членства в Організації
Об’єднаних Націй,
усвідомлюючи принципово важливе значення Хельсінкського Заключного акта, Паризької
хартії для нової Європи та інших документів Наради з питань безпеки та співробітництва в
Європі і підтверджуючи взяті на себе у цьому зв’язку зобов’язання,
усвідомлюючи роль ЄС, НАТО і Ради Європи у побудові нової Європи,
сповнені рішучості розвивати взаємовідносини дружби, співробітництва і добросусідства,
домовились про таке:

Стаття 1

Італійська Республіка та Україна розвиватимуть свої відносини на основі довіри,
співробітництва і взаємної поваги відповідно до принципів суверенітету, рівноправності і
дотримання прав і основних свобод людини.

З цією метою Високі Договірні Сторони можуть в разі потреби укладати угоди для
реалізації положень цього Договору.

Стаття 2

Високі Договірні Сторони підтверджують неприйнятність застосування сили або загрози
силою в міждержавних відносинах як засобу розв’язання міжнародних спорів, які мають
розв’язуватись мирними засобами.

Італійська Республіка та Україна діятимуть спільно для підвищення ролі Організації Об'єднаних Націй, забезпечення повного дотримання положень Статуту ООН і повного використання її потенціалу, забезпечення верховенства міжнародного права і гарантування як колективної безпеки, так і безпеки кожної держави — члена ООН.

В європейському масштабі Високі Договірні Сторони зобов'язуються сприяти створенню і ефективному функціонуванню механізмів для мирного розв'язання спорів і запобігання конфліктам.

Стаття 3

Високі Договірні Сторони проводитимуть консультації з двосторонніх і багатосторонніх питань, що становлять взаємний інтерес.

Міністерства закордонних справ обох країн підтримуватимуть регулярні контакти.

Італійська Республіка та Україна співробітничатимуть в рамках міжнародних організацій, до яких вони входять або увійдуть.

Італійська Республіка та Україна сприятимуть також розвитку відносин між парламентами обох країн.

Стаття 4

Італійська Республіка та Україна об'єднують свої зусилля з метою створення в Європі якісно нових основ безпеки, що базуються на співробітництві і на дедалі більш низьких рівнях озброєнь, необхідних для підтримання стабільності та оборонної достатності.

Високі Договірні Сторони, розуміючи важливе значення угод з роззброєння для безпеки в Європі і в усьому світі, активно сприятимуть переговорам із роззброєння в Європі. Вони вітають укладення нових угод з роззброєння і зміцнення довіри і безпеки в Європі.

Високі Договірні Сторони погоджено діятимуть також на відповідних міжнародних форумах для того, щоб запобігати розповсюдженню зброї масового знищення, зокрема, шляхом зміцнення режиму нерозповсюдження ядерної зброї, і сприяти більшій транспарентності і контролю в галузі передачі звичайних озброєнь.

Стаття 5

Високі Договірні Сторони, спільно і кожна окремо, будуть діяти таким чином, щоб Європа все більше набувала характеру співтовариства держав, ґрунтованого на мирному співіснуванні і співробітництві між європейськими народами, а також сприяти створенню у майбутньому єдиного демократичного і правового простору.

У цьому зв'язку Італійська Республіка та Україна мають твердий намір на основі повного поважання положень Хельсінкського Заключного акта, Паризької хартії для нової Європи та інших документів НБСЄ зміцнювати демократію, безпеку і дотримання норм правової держави на Європейському континенті, активно сприяти розвитку дружніх відносин між усіма державами, розвивати положення щодо людського виміру і співробітництво в галузях економіки, культури і охорони навколишнього середовища.

Стаття 6

Італійська Республіка та Україна діятимуть в напрямку розвитку співробітництва в галузях економіки, промисловості, сільського господарства, науки, техніки та екології в інтересах обох держав і міжнародного співтовариства.

Високі Договірні Сторони усвідомлюють, що таке співробітництво матиме важливе значення для здійснення програми економічних реформ, переходу України до ринкової економіки, а також для широкого розвитку існуючих можливостей співробітництва, в тому числі і регіонального.

Високі Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво в рамках багатосторонніх економічних організацій, до яких вони входять.

Стаття 7

Високі Договірні Сторони заснують Італійсько-Українську Раду з економічного, промислового і фінансового співробітництва.

Рада, очолювана з італійської сторони Міністром закордонних справ і з української сторони Членом Уряду або їх уповноваженими, збиратиметься щонайменше один раз на рік.

Під егідою Ради працюватиме Комітет підприємців зі співробітництва з метою конкретного розвитку торгово-економічних зв'язків між двома країнами.

Рада може також створювати спеціальні робочі групи для вивчення і розвитку двостороннього співробітництва в інших галузях, що становлять особливий інтерес для Сторін.

Стаття 8

Високі Договірні Сторони заохочуватимуть прями капіталовкладення, створення спільних підприємств, гармонізацію їх законодавств у галузі економіки.

Високі Договірні Сторони співробітничатимуть в галузі професійної підготовки і підготовки менеджерів. Вони розвиватимуть також технічне співробітництво, особливо в галузях економічної політики і права, що застосовується в економічній діяльності, а також в галузях сільського господарства, охорони здоров'я, культури, науки, досліджень і технологій.

Італійська Республіка готова надавати Україні консультативну допомогу в організації і управлінні підприємницькою діяльністю, приділяючи особливу увагу малим і середнім підприємствам, а також у галузі банківської діяльності.

Високі Договірні Сторони зобов'язуються визнавати режим найбільшого сприяння у відносинах між відповідними промисловими, торговими підприємствами і фінансовими установами.

Високі Договірні Сторони визнаватимуть і виконуватимуть арбітражні рішення із спірних питань, що стосуються контрактів, укладених між юридичними і фізичними особами двох країн.

Стаття 9

Високі Договірні Сторони надають пріоритетного значення співробітництву в галузях енергетики, транспорту і телекомунікацій. Вони надаватимуть допомогу одна одній у вирішенні технічних аспектів промислової діяльності в цих галузях, приділяючи особливу увагу таким напрямам, як економія енергоресурсів, модернізація інфраструктур і відповідних засобів зв'язку.

Високі Договірні Сторони, усвідомлюючи важливість безпеки і стабільності постачання електроенергії, нафти, природного газу для розвитку економічного співробітництва і для залучення потенційних інвесторів, приділятимуть особливу увагу питанням досліджень, використання і транспортування електроенергії, газу, нафтопродуктів.

Таке співробітництво розвиватиметься в рамках європейських інститутів і Європейської енергетичної хартії з метою розвитку інфраструктурних проєктів, що становлять взаємний інтерес.

Стаття 10

Високі Договірні Сторони сприятимуть співробітництву в галузі науки і передових технологій, в тому числі шляхом активізації співробітництва відповідних органів двох країн у рамках європейських програм з науково-технічного і технологічного співробітництва. Італія підтримуватиме, у міру можливості, участь України в цих програмах.

Стаття 11

Усвідомлюючи глобальний характер проблем охорони навколишнього середовища, Високі Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво у цій галузі, приділяючи особливу увагу захисту навколишнього середовища Чорного і Середземного морів.

Високі Договірні Сторони також розвиватимуть співробітництво в галузі прогнозування і запобігання стихійним лихам або катастрофам, причиною яких є діяльність людини, а також у галузі зменшення або ліквідації їх наслідків.

Стаття 12

Високі Договірні Сторони сприятимуть, у тому числі і в рамках міжнародних і регіональних організацій, розробці спеціальних програм, спрямованих на підвищення рівня безпеки атомних електростанцій, звертаючи особливу увагу на приведення діючих станцій у відповідність з міжнародними нормами безпеки.

Стаття 13

Зобов'язання, взяті на себе Італійською Республікою в рамках двосторонніх угод з Україною, враховують повноваження Європейського Співтовариства і положення, видані його інститутами, а також інші положення, узгоджені з країнами — учасницями ЄЕС, що діють у системі Співтовариства.

Стаття 14

Високі Договірні Сторони висловлюють побажання, щоб розвиток співробітництва між європейськими державами супроводжувався зміцненням зв'язків солідарності з країнами інших континентів.

Стаття 15

Високі Договірні Сторони, бажаючи розвивати культурні зв'язки між народами обох країн і сприяти створенню відкритого для всіх народів континенту європейського культурного простору, заохочуватимуть розвиток відносин в галузі культури, освіти та інформації між областями, районами, провінціями, комунами, відомствами, організаціями, асоціаціями і громадянами двох країн.

Італійська Республіка та Україна заохочуватимуть укладення прямих угод між університетами та іншими вищими навчальними закладами, науково-дослідними центрами, установами культури і розповсюдження інформації. Вони підтримуватимуть ініціативи, що стосуються співробітництва та обмінів у галузі аудіовізуальних засобів, кінематографії, театру, музики та образотворчого мистецтва.

Високі Договірні Сторони мають намір створити, коли буде можливо, культурні центри в обох країнах і сприятимуть ініціативам, спрямованим на взаємне ознайомлення з культурним надбанням одна одної.

Кожна зі Сторін докладатиме зусиль для розширення можливостей вивчення мови іншої Сторони в школах, вищих та інших навчальних закладах. З цією метою Сторони підтримуватимуть одна одну у діяльності, спрямованій на організацію вивчення мови і на поліпшення підготовки викладацьких кадрів.

Стаття 16

Високі Договірні Сторони заохочуватимуть молодіжні і спортивні обміни, а також поріднені зв'язки між окремими містами обох країн.

Стаття 17

Високі Договірні Сторони домовляються про те, що викрадені або нелегально вивезені твори мистецтва, які знаходяться на їх територіях, будуть повернуті іншій Стороні.

Стаття 18

Високі Договірні Сторони розвиватимуть співробітництво з правових питань та в галузі консульських зносин. Вони мають намір на основі взаємності спростити, у міру можливості, видачу в'їзних віз громадянам іншої Сторони для офіційних, ділових, культурних, туристичних і приватних поїздок.

Стаття 19

Високі Договірні Сторони співробітничатимуть у справі запобігання і боротьби з організованою злочинністю, незаконним обігом наркотиків і контрабандою у всіх її формах. Сторони співробітничатимуть також у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Стаття 20

Високі Договірні Сторони зобов'язуються забезпечити належний догляд за місцями поховання і меморіалами громадян Італії в Україні і громадян України в Італії і забезпечуватимуть вільний доступ до них згідно з національними законодавствами. Сторони співробітничатимуть також у полегшенні розв'язання інших гуманітарних питань, пов'язаних з ідентифікацією, ексгумацією і перенесенням останків громадян Італії і громадян України, що знаходяться на території іншої Договірної Сторони.

Стаття 21

Положення цього Договору ні в якій мірі не зачіпають зобов'язань, що випливають з двосторонніх і багатосторонніх договорів і угод, укладених Високими Договірними Сторонами раніше.

Цей Договір не має наміру завдати шкоди будь-якій третій країні.

Стаття 22

Цей Договір буде ратифіковано відповідно до конституційних процедур кожної з Високих Договірних Сторін і набере чинності з моменту обміну ратифікаційними грамотами.

Цей Договір підлягає реєстрації у Загальному секретаріаті ООН відповідно до Статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 23

Цей Договір укладається строком на п'ятнадцять років.

Його дія автоматично продовжуватиметься щоразу на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна з Договірних Сторін не заявить шляхом письмового повідомлення іншій Стороні про своє рішення денонсувати Договір, але не пізніше ніж за один рік до закінчення відповідного строку.

Здійснено в м. Римі 3 травня 1995 року в двох примірниках, кожний італійською та українською мовами. Обидва тексти мають однакову силу.

За Італійську Республіку
(підпис)

За Україну
(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

Договір
про взаєморозуміння та співробітництво
між Україною і Французькою Республікою
(Договір ратифіковано Постановою ВР від 17.09.92)

Україна і Французька Республіка,
прагнучи розвивати відносини дружби і співробітництва,
констатуючи, що Україна є однією з держав — правонаступниць Радянського Союзу,
впевнені у необхідності ґрунтувати своє взаєморозуміння на довір'ї і відданості спільним
для них цінностям свободи, демократії та справедливості,
бажаючи зробити свій внесок у побудову демократичної, мирної та єдиної Європи,
вірні своїм зобов'язанням, що випливають з міжнародного права, зокрема зі Статуту
Організації Об'єднаних Націй, членами-засновниками якої вони є,
підтверджуючи важливість зобов'язань, прийнятих в рамках Наради з питань безпеки та
співробітництва в Європі, зокрема Хельсінкського Заключного акта і Паризької хартії для нової
Європи,
усвідомлюючи, що майбутнє відносин між обома державами нерозривно пов'язане із
зміцненням миру, безпеки і стабільності в Європі,
враховуючи прагнення держав — членів Європейського Співтовариства створити
Європейський Союз,
домовились про таке:

Стаття 1

Україна і Французька Республіка зобов'язуються розвивати між собою відносини
співробітництва в усіх галузях на основі взаєморозуміння і довіри. Вони сприятимуть дружбі та
злагоді між своїми народами. Сторони підписуватимуть, у разі потреби, інші угоди та акти для
виконання цього Договору.

Стаття 2

Україна і Французька Республіка братимуть участь у побудові мирної та єдиної Європи. З
цією метою вони розвиватимуть своє політичне співробітництво як на двосторонньому, так і
багатосторонньому рівнях.

Вони співпрацюватимуть у справі захисту прав людини і розвитку демократичних
цінностей, зокрема, в рамках компетентних міжнародних організацій.

Вони об'єднуюватимуть свої зусилля для сприяння забезпеченню міжнародної безпеки і запобігання конфліктам, а також для гарантування верховенства міжнародного права.

Стаття 3

Україна і Французька Республіка проводитимуть регулярні консультації на відповідних рівнях з метою обміну думками щодо двосторонніх відносин, а також з міжнародних проблем, що становлять взаємний інтерес, зокрема з фундаментальних питань, що стосуються безпеки і співробітництва в Європі.

У цих галузях Сторони прагнуть до максимально можливого зближення їхніх позицій з метою здійснення, в разі потреби, спільних або погоджених дій.

З цією метою за взаємною згодою Сторін організовуватимуться зустрічі на найвищому рівні. Міністри закордонних справ зустрічатимуться не менше ніж двічі на рік.

Робочі зустрічі між представниками міністерств закордонних справ проводитимуться в міру необхідності.

Інші члени урядів обох держав зустрічатимуться, в разі потреби, для обговорення питань, що становлять взаємний інтерес.

Стаття 4

У разі виникнення ситуацій, що, на думку однієї зі Сторін, створювали б загрозу миру, порушували мир або інтереси безпеки, ця Сторона може звернутися до іншої Сторони з тим, щоб між ними негайно були проведені консультації з цього питання. Сторони намагатимуться виробити спільну позицію стосовно засобів подолання цієї ситуації.

Стаття 5

Україна і Французька Республіка проводитимуть консультації в рамках міжнародних організацій, членами яких вони є, зокрема в Організації Об'єднаних Націй, з метою найбільш можливого забезпечення ефективного виконання положень, визначених у рамках цих міжнародних організацій.

Стаття 6

Французька Республіка зобов'язується сприяти розвитку тісних зв'язків між Україною та Європейськими Співтовариствами.

Зобов'язання, які бере на себе Французька Республіка у двосторонніх угодах з Україною, відповідають компетенціям Європейських Співтовариств і положенням, прийнятим їхніми органами.

Французька Республіка сприятиме вступу України до Ради Європи, який вона розглядає як важливий фактор для інтеграції України в об'єднану Європу.

Стаття 7

Сторони тісно співпрацюватимуть в рамках НБСЄ. Вони діятимуть спільно для зміцнення її структур і надання їй відповідних засобів, особливо в правовому плані, для гарантії стабільності, безпеки і дотримання норм правової держави на Європейському континенті. Вони сприятимуть, зокрема, прийняттю норм, спрямованих на запобігання конфліктам.

Стаття 8

Україна і Французька Республіка співпрацюватимуть, зокрема, в рамках Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, у справі збереження миру і зміцнення безпеки в Європі. Вони об'єднуюватимуть їхні зусилля з метою встановлення між усіма європейськими державами якісно нових відносин безпеки.

Сторони співробітничатимуть між собою та з іншими заінтересованими державами з метою укладення Договору про європейську безпеку.

Французька Республіка підкреслює важливість створення Європейського Союзу, який, включаючи здійснення спільної зовнішньої політики і безпеки, дозволить зміцнити співробітництво між європейськими державами і зробить вирішальний внесок у стабільність на континенті та в усьому світі. Україна приймає це до відома.

Стаття 9

Україна і Французька Республіка, підкреслюючи вирішальне значення угод з питань роззброєння для справи європейської і міжнародної безпеки, продовжуватимуть підтримувати в рамках Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі процес збалансованого скорочення звичайних озброєнь і сприятимуть виробленню нових заходів довіри між усіма державами-учасницями.

Сторони надаватимуть особливого значення заходам, що роблять можливим уникнути розповсюдження зброї масового знищення, і з цією метою діятимуть узгоджено в рамках міжнародних форумів.

Французька Республіка з задоволенням приймає до відома рішення України бути без'ядерною державою.

Стаття 10

Україна і Французька Республіка розвиватимуть і поглиблюватимуть контакти у військовій галузі. З цією метою Сторони проводитимуть регулярний обмін думками щодо своїх оборонних доктрин.

Вони сприятимуть в цих цілях контактам між міністерствами закордонних справ і міністерствами, що займаються питаннями оборони, а також між Генеральними штабами Збройних сил обох держав.

Стаття 11

У перспективі створення об'єднаної Європи процвітання і солідарності, яка могла б прийняти конфедеративну форму, Україна і Французька Республіка докладатимуть зусиль для розвитку комплексу інфраструктур, що сприятимуть їхньому зближенню і співробітництву, зокрема, в галузях комунікацій, енергетики і навколишнього середовища.

Стаття 12

Україна і Французька Республіка співробітничатимуть у сферах, що набувають пріоритетного значення для розвитку України, зокрема в галузях безпеки ядерної енергетики, охорони здоров'я, наукових досліджень, космосу, сільського господарства і продовольства.

Стаття 13

Україна і Французька Республіка розвиватимуть співробітництво у сфері підготовки фахівців у галузі економіки і соціальной сфері.

Кожна Сторона докладатиме зусиль для поліпшення умов діяльності на своїй території підприємств країни-партнера, зокрема, в галузі прямих інвестицій і захисту капіталовкладень.

Сторони сприятимуть максимально широкому обміну економічною інформацією і доступу до неї ділових людей та науковців обох країн.

Стаття 14

Україна і Французька Республіка співробітничатимуть, з урахуванням взаємних інтересів і в контактi з іншими державами, в рамках економічних організацій і багатосторонніх фінансових установ, зокрема Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції і розвитку, Європейського банку реконструкції і розвитку.

Стаття 15

Україна і Французька Республіка розбудовуватимуть своє співробітництво в галузі демократичних інститутів і правової держави. Це співробітництво встановлюється, зокрема, в таких сферах:

- конституційні, законодавчі і нормативні акти;
- громадянські свободи, права людини, права національних меншин;
- співробітництво з адміністративних та правових питань;
- підготовка кадрів державного і територіального управління.

Стаття 16

Україна і Французька Республіка сприятимуть співробітництву між парламентами обох держав.

Обидві Сторони заохочуватимуть також співробітництво на регіональному та місцевому рівнях, зокрема, поріднення місцевих громад відповідно до цілей, визначених у цьому Договорі.

Сторони також полегшуватимуть співробітництво між політичними, громадськими та профспілковими організаціями обох країн.

Стаття 17

Україна і Французька Республіка, спираючись на давні традиції культурних стосунків між українськими і французькими народами, бажаючи зробити істотний внесок у побудову культурного простору, відкритого для всіх європейських народів, зміцнюватимуть своє співробітництво в галузях освіти, культури, науки, техніки та підготовки кадрів.

Сторони надаватимуть підтримку заснуванню культурних центрів в обох країнах.

Кожна Сторона прагнуче краще ознайомлювати своє населення з науковими, технічними, культурними досягненнями іншої Сторони і з цією метою полегшуватиме, зокрема, розповсюдження книг і преси країни-партнера.

Сторони надаватимуть пріоритетну підтримку науковим проектам, що становлять взаємний інтерес і збігаються з програмами Європейських Співтовариств, а також культурним акціям, спрямованим на інтеграцію в європейському культурному просторі.

Сторони заохочуватимуть розвиток вивчення української мови у Франції та французької мови в Україні.

Для забезпечення найкращого розуміння між українським та французьким народами Сторони співробітничатимуть в галузі засобів масової інформації.

Україна і Французька Республіка заохочуватимуть контакти між громадянами обох держав, зокрема обміни між українською та французькою молоддю.

Стаття 18

Україна і Французька Республіка, усвідомлюючи важливість охорони навколишнього середовища, тісно співпрацюватимуть у цій галузі, враховуючи наслідки Чорнобильської катастрофи. Вони зобов'язуються сприяти розвитку погоджених дій в європейському і міжнародному масштабах.

Стаття 19

Україна і Французька Республіка зобов'язуються вживати необхідних заходів з метою спрощення процедур видачі та продовження віз на основі взаємності.

Стаття 20

Україна і Французька Республіка сприятимуть співробітництву між правовими установами обох держав, зокрема, з питань правової взаємодопомоги у цивільних справах.

Сторони організовуватимуть співробітництво між компетентними правоохоронними органами, зокрема, в справі боротьби з організованою злочинністю, незаконним обігом наркотиків і контрабандою, включаючи незаконне переміщення предметів мистецтва. Вони прагнутимуть до налагодження відповідного співробітництва у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Стаття 21

Положення цього Договору ніяким чином не торкаються зобов'язань Сторін стосовно третіх держав і не спрямовані проти будь-якої з них.

Стаття 22

Цей Договір підлягає ратифікації і набирає чинності через тридцять днів після обміну ратифікаційними грамотами, який відбудеться в Києві.

Цей Договір укладається строком на десять років. Його дія буде автоматично продовжуватися на наступні п'ять років, якщо жодна зі Сторін не заявить іншій Стороні шляхом письмового повідомлення за один рік до закінчення відповідного строку про своє рішення денонсувати його.

Здійснено в Парижі, 16 червня 1992 року в двох примірниках, кожний українською та французькою мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

За Україну —

Президент України

Леонід КРАВЧУК

Міністр закордонних справ

Анатолій ЗЛЕНКО

За Французьку Республіку —

Президент Республіки

Франсуа МІТТЕРАН

Прем'єр-міністр

П'єр БЕРЕГОВУА

Державний міністр,

Міністр закордонних справ

Ролан ДЮМА

Протокол
про обмін ратифікаційними грамотами

Ми, що нижче підписалися,

Антон Бутейко, перший заступник Міністра закордонних справ України, та Домінік Шассар, Надзвичайний і Повноважний Посол Французької Республіки в Україні,

зустрілися сьогодні з метою обміну ратифікаційними грамотами про ратифікацію Договору про взаєморозуміння і співробітництво між Україною і Французькою Республікою, який був підписаний у м. Парижі 16 червня 1992 року.

Встановивши, що ратифікаційні грамоти складені належним чином і у відповідній формі, ми здійснили обмін ними.

Відповідно до статті 22 Договору про взаєморозуміння і співробітництво, він набуде чинності через 30 днів після обміну ратифікаційними грамотами, тобто з 19 січня 1997 року.

Вчинено в м. Києві 20 грудня 1996 року в двох примірниках, кожний українською та французькою мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

Перший заступник
Міністра закордонних
справ України
АНТОН БУТЕЙКО

Надзвичайний і Повноважний
Посол Французької
Республіки в Україні
ДОМІНІК ШАССАР

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.uazakon.com/documents/date>

Угода
про культурне, науково-технічне співробітництво
між Урядом України та Урядом Французької Республіки

Дата підписання: 19.10.1995

Дата набуття чинності для України: 10.04.1996

Уряд України та Уряд Французької Республіки (надалі “Сторони”),
відповідно до Договору про взаєморозуміння та співробітництво між Україною і
Французькою Республікою від 16 червня 1992 р.,

керуючись принципами Заключного акта Хельсінкської конференції, іншими
документами Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ), а також
документами Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ),

вважаючи, що розвиток культурних та науково-технічних зв'язків між Україною і
Францією стане однією з найважливіших складових частин партнерства між Європейським
Союзом і Україною у розбудові нової Європи,

керуючись прагненням до подальшого розвитку співробітництва між двома народами у
галузях освіти, культури, науки та техніки, поважаючи національний суверенітет кожної з
держав і враховуючи їхню культурну самобутність та економічні інтереси,

бажаючи заохочувати безпосереднє співробітництво між місцевими громадами України і
Франції в рамках діючих у кожній з двох держав законодавчих або регулюючих актів, зокрема,
у формі поріднення міст України і Франції і яке доповнюватиме співробітництво між двома
державами,

поважаючи права людини та норми демократії,

домовились про таке:

Стаття 1

Вважаючи, що знання мов є головною умовою плідного співробітництва між ними,
Сторони підтримують викладання та розповсюдження мов однієї держави в навчальних
закладах та в позашкільній мережі другої держави.

З цією метою вони організують навчальні лінгвістичні стажування для викладачів та
перекладачів, семінари, наукові відрядження, обміни викладачами, зокрема лекторами або
асистентами педагогічних інститутів, університетів та інших навчальних закладів, обміни
учнями, наприклад, в рамках поріднення між школами.

За участю Французького бюро співробітництва у галузі мови та освіти, Сторони
сприятимуть розвитку викладання французької мови у системі початкових, середніх та вищих

українських навчальних закладів, завдяки, зокрема, розширенню двомовних секцій та франкомовних мереж, в яких основна увага приділятиметься французькій мові певної спеціалізації, що допоможе краще відповісти на соціально-економічні потреби. Французька Сторона робить, із свого боку, внесок у спільне видавництво підручників французької мови та впровадження центрів документації у школах.

Сторони заохочуватимуть викладання української мови у вищих навчальних закладах Франції, зокрема, в Інституті Східних мов. Сторони вважають доцільним введення української мови у майбутньому, за можливості, у перелік іспитів на одержання звання бакалавра.

Сторони зміцнюють співробітництво між ними у сфері освіти, зокрема стосовно організації управління системою освіти шляхом обміну фахівцями, а також підготовки та перепідготовки кадрів.

Вони приділяють особливу увагу у своєму співробітництві галузі професійно-технічного навчання, враховуючи соціальні та економічні зміни в обох державах.

Вони здійснюють обмін всією інформацією, корисною для вдосконалення змісту викладання, навчальних програм, курсів та впровадження нових технологій навчання.

Стаття 2

Сторони вважають, що культура в сучасному світі набуває фундаментального значення і покликана розширюватися в майбутньому. Вони підкреслюють визначальну роль культурного співробітництва між Україною і Францією в комплексі зв'язків між двома державами і вважають, що це співробітництво є одним з важливих елементів у рамках культурного співробітництва в Європі.

Сторони погоджуються сприяти встановленню співробітництва між органами культури на державному і місцевому рівнях, а також юридичному співробітництву, що дозволить запровадити в Україні комплекс юридичних норм, які відповідали б сучасним європейським нормам, що регулюють культурні відносини.

Вони сприяють обміну інформацією в галузі культури.

Сторони домовляються про послідовне співробітництво відповідно до спільно визначених форм у галузі охорони культурної спадщини, у галузі, яка безпосередньо стосується людства та його історії, а також реставрації творів мистецтва.

Вони сприяють обмінам культурними заходами в галузі театру, опери, балету, музики, цирку, пластичних мистецтв з метою кращого ознайомлення з культурою однієї держави в другій державі. Вони віддають перевагу спільним постановкам, зустрічам артистів та діячів мистецтва. Вони докладають зусиль до виявлення нових митців і діячів мистецтв в обох державах і сприяють встановленню контактів між ними. Вони приділяють особливий інтерес

мистецьким проектам, які поєднують в собі творчість та навчання. Сторони зацікавлені також у створенні ринку культури та мистецтва та сприяють укладанню угод про партнерство.

Вони запрошують представників мистецтва та творчої інтелігенції, експертів іншої держави з нагоди організації культурних заходів на національному та міжнародному рівнях, таких, як “Книжковий салон” або фестивалі мистецтв. Вони надають підтримку підготовці кадрів у галузі культури, наприклад, у рамках програм “Вітер зі Сходу” та “Міжнародне навчання у галузі культури”. Сторони докладають зусиль у забезпеченні якнайширшого розповсюдження як через торгівлю, так і некомерційним шляхом книжок, журналів та інших публікацій культурного, освітнього, науково-технічного характеру однієї держави в іншій.

Вони підтримують організацію в іншій державі книжкових виставок, зустрічей авторів, перекладачів, видавців та інших фахівців у галузі книги обох держав, навчання у галузі видавничої справи.

Сторони підтверджують інтерес, який вони виявляють до розвитку співробітництва між видавничими організаціями обох держав, що дозволяє розширити перекладацьку, видавничу, в тому числі спільну видавничу діяльність і розповсюдження нових творів у галузі гуманітарних та соціальних наук, літератури, філософії та інших на зразок програми допомоги публікаціям (ПДП) Сковороди.

Сторони сприяють всім формам співробітництва між такими закладами, як архіви, музеї, бібліотеки, зокрема співробітництву між провідними бібліотеками України, такими, як Центральна наукова бібліотека ім. В. І. Вернадського НАН України, Національна парламентська бібліотека України, Бібліотека ім. М. Горького в Одесі, та найвизначнішими бібліотеками Франції, такими, як Національна бібліотека або Інформаційна бібліотека центру Помпіду. Сторони сприяють, зокрема, забезпеченню доступу фахівців та дослідників однієї держави до фондів другої держави згідно з діючими нормативними актами обох держав.

Сторони підтримують співробітництво у справі захисту прав митців (авторські та суміжні права).

Стаття 3

Сторони надають підтримку діяльності Українських культурних центрів у Франції та Французьких культурних центрів в Україні, статус та умови, функціонування яких визначені Угодою, підписаною у Києві 3 травня 1994 р. між Урядом України і Урядом Французької Республіки.

Французькі установи, що діють в Україні (Французький культурний центр у Києві, Центр у Харкові), роблять різноманітною, поширюють та координують свою діяльність по всій території в галузі мистецтва, в інтелектуальній, аудіовізуальній, лінгвістичній, педагогічній та

інших сферах за участю осередків “Альянс Франсез” та у тісному співробітництві з українськими органами влади та українськими зацікавленими колами, яких це стосується.

Прагнучи задовольнити сучасні потреби в інформації, Французька сторона готова зміцнити та зробити різноманітним в Україні у рамках існуючих закладів комплекс інформаційних матеріалів про Францію у всіх галузях з використанням найсучасніших технологічних засобів.

Стаття 4

Сторони заохочують співробітництво між науковцями в галузі точних та прикладних, а також гуманітарних та соціальних наук. Це співробітництво може мати такі форми: обміни вченими, фахівцями наукових та технічних галузей, організація конференцій та колоквиумів, спільні розробки дослідницьких проектів, що представляють обопільний інтерес, обмін науково-технічною інформацією.

Вони заохочують установлення зв'язків між дослідницькою діяльністю та розвитком промисловості з урахуванням внутрішніх законодавств та діючих норм так само, як і міжнародних зобов'язань у галузі інтелектуальної та промислової власності.

Сторони підтримують пряме співробітництво між Міністерством освіти, Державним комітетом з науки та технологій та Національною академією наук України, з одного боку, та Центром наукових досліджень Франції, з іншого боку, згідно з угодою, підписаною у Києві 17 червня 1993 року.

Сторони сприяють встановленню партнерських відносин між університетами та іншими вищими навчальними закладами України та Франції, що дозволить, зокрема, укладати конвенції, угоди про взаємне визнання наукових ступенів, роботу над дисертаціями з подвійним науковим керівництвом, а також створення програми спільних взаємодій. Сторони вважають за доцільне, щоб українсько-французьке співробітництво у галузі вищої освіти поступово стало співробітництвом між навчальними закладами, а не тільки складалося з окремих контактів між викладачами та науковцями.

Сторони продовжуватимуть надавати стипендії та організовувати навчальні стажування, а також обмін дослідниками, зокрема, в рамках прямих угод між університетами, науковими інститутами та лабораторіями обох держав, а також обмін науковою інформацією.

Стаття 5

Сторони здійснюватимуть найбільш можливо тісне співробітництво в технічних галузях, що визначить спільна угода відповідно до існуючих потреб і залежно від обумовлених раніше

форм: місії експертів, курси і лекції, колоквиуми, стажування в Україні або у Франції тощо. В разі необхідності здійснюється лінгвістична підготовка майбутніх українських стажистів.

Французька сторона має намір продовжувати надання допомоги українській стороні в становленні правової держави та в заснуванні демократичних інституцій (громадських свобод, прав людини, громадянського суспільства та інше), а також у галузі державного управління (підготовка кадрів для роботи в органах центральної та місцевої влади, підготовка юридичних кадрів та інше). Французька сторона надає підтримку в підготовці викладачів університетів та вищих навчальних закладів України у галузі управління, а також підготовки кадрів для роботи на підприємствах.

Вона готова продовжувати надання допомоги у проведенні економічних реформ в Україні, зокрема, у таких галузях, як енергетика, охорона навколишнього середовища, сільське господарство, охорона здоров'я, труд та зайнятість населення.

Сторони сприяють розвитку спільних акцій на європейському та міжнародному рівнях, а також підготовці та інформації українських спеціалістів стосовно європейської проблематики.

Стаття 6

Виконуючи Угоду, підписану 3 травня 1994 р. у Києві, між Урядом України та Урядом Французької Республіки про співробітництво і обміни в галузі спорту та молоді, Сторони заохочують обміни в галузі спорту та молоді.

Основну увагу вони приділяють:

— безпосереднім контактам між урядовими та неурядовими організаціями, молодіжними асоціаціями, федераціями та спортивними клубами; підготовці та удосконаленню кадрів молодіжних керівників і спортивних тренерів; обміну експертами в таких галузях, як соціальна та професійна адаптація молоді, що знаходиться в несприятливих соціальних умовах, спортивна медицина; зустрічам молоді на соціальні теми, на теми освіти, культури, техніки; підготовці молоді.

Вони підтримують, зокрема, реалізації проектів, що сприятимуть участі молоді у суспільному житті. Вони висловлюють свій інтерес до співробітництва в рамках багатосторонніх програм, таких, як програми Європейського Союзу та Ради Європи.

Змішана комісія, створена на підставі Угоди від 3 травня 1994 р. (стаття 9), регулярно розробляє програми обмінів.

Стаття 7

Сторони, зважаючи на важливість у культурному й суспільному відношенні розвитку якісних державних та приватних телерадіокомпаній, і далі розвиватимуть співробітництво у

цих галузях. Вони сприятимуть, зокрема, розповсюдженню взаємної інформації на телеканалах і радіо України та Франції про життя в обох країнах і заохочуватимуть укладання партнерських угод між відповідними організаціями обох держав.

Сторони вивчатимуть способи трансляції в Україні франко-німецького каналу ARTE та домовляються про подальший розвиток на Українському телебаченні навчальних програм.

Вони заохочують розповсюдження у Франції українських програм культурного характеру, що дозволять французькій публіці краще пізнати сучасне життя в Україні, а також історію цієї країни.

Сторони також домовляються про зміцнення співробітництва у галузі кінематографії, зокрема, шляхом проведення зустрічей між спеціалістами та митцями двох держав, заходів у галузі кіно, таких, як фестивалі або ретроспективи, а також шляхом спільних кіно постановок та підготовки кадрів. Вони рекомендують встановити партнерство в цій галузі з нагоди святкування сторіччя кіно (створення мережі розповсюдження кінопродукції, залу європейського кіно та ін.).

Сторони розпочинають обміни в галузі журналістики, зокрема, у сфері професійної підготовки.

Стаття 8

Сторони заохочують обміни інформацією та досвідом у галузі туризму, приділяючи особливу увагу упорядкуванню туристичних місць та підготовці персоналу.

Стаття 9

Сторони прагнуть до спільного пошуку ефективної взаємодії між їхнім двостороннім та багатостороннім співробітництвом у рамках програм Європейського Співтовариства, таких, як ТАСІС або незалежних від Європейського Співтовариства, наприклад, програми Світового банку, або також діяльність в рамках програм ООН.

Вони підтримують співробітництво між їхніми Національними комісіями в справах ЮНЕСКО.

Стаття 10

Сторони створять Змішану українсько-французьку комісію, яка стежитиме за виконанням положень цієї Угоди.

Вона збиратиметься за необхідності, по черзі, в Україні та у Франції для підбиття загальних підсумків здійснених обмінів, для визначення пріоритетів й орієнтирів майбутнього

співробітництва та в разі необхідності для розгляду питань загального порядку, які можуть виникати в ході реалізації Угоди.

Змішані невеликі робочі групи, наприклад, в галузі освіти або культури збираються за необхідності в Україні або у Франції. Вони стежитимуть за розробкою конкретних програм у різних галузях співробітництва і визначають практичні дії.

Координація роботи Змішаної комісії та робочих груп забезпечується Міністерствами закордонних справ України і Франції.

Стаття 11

Кожна зі Сторін повідомить іншу про виконання внутрішніх процедур, необхідних для набуття чинності цієї Угоди. Вона набуде чинності з першого дня другого місяця після одержання останнього з цих повідомлень.

Ця Угода укладається на п'ятирічний термін. Її дія буде автоматично продовжена на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна зі сторін не повідомить письмово за рік до закінчення дії Угоди про своє рішення її денонсувати.

Вчинено в м. Києві 19 жовтня 1995 року у двох примірниках, кожний українською та французькою мовами, при цьому обидва тексти є автентичними.

За Уряд України
(підпис)

За Уряд Французької Республіки
(підпис)

*[Електронний ресурс]. — Режим доступу :
http://www.uazakon.com/documents/date_ed/pg_gtgrov.htm*

Розділ 9

Угода

між Україною і Сполученими Штатами Америки щодо надання допомоги Україні в ліквідації стратегічної ядерної зброї, а також запобігання розповсюдженню зброї масового знищення

Дата підписання: 25.10.93 р.

Дата набуття чинності: 31.12.93 р.

Дата затвердження Україною: 31.12.93 р.

*(Дію Угоди продовжено до 31 грудня 2006 року згідно з нотою Міністерства закордонних
справ України від 29 липня 1999 року)*

Україна і Сполучені Штати Америки, які далі іменуються Сторонами,
бажаючи співпрацювати в ліквідації стратегічної ядерної зброї, що знаходиться на
території України,

бажаючи співпрацювати у впровадженні заходів проти розповсюдження ядерної зброї з
України, а також технології і знань, які стосуються цієї зброї,

підтверджуючи свої наміри щодо виконання своїх зобов'язань за Договором між Союзом
Радянських Соціалістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення і
обмеження стратегічних наступальних озброєнь від 31 липня 1991 року, який далі іменується
Договором про СНО, і Лісабонським протоколом до нього від 23 травня 1992 року,

ззначаючи, що Україна вживатиме всіх заходів для досягнення у майбутньому статусу
держави, яка не має ядерної зброї,

погодилися про нижченаведене:

Стаття I

У тій мірі, як це передбачено в угодах з імплементації, що укладаються відповідно до
положень статті III цієї Угоди, Сполучені Штати Америки надають безкоштовну допомогу
Україні шляхом надання технічної допомоги, матеріально-технічних засобів, послуг і
підготовки в досягненні таких цілей:

1) ліквідації стратегічної ядерної зброї, включаючи екологічно безпечне знищення
високотоксичного ракетного палива, видобутого із МБР;

2) впровадження податкових заходів проти розповсюдження ядерної зброї з України, а також технології і знань, які стосуються такої зброї, включаючи:

а) розширення можливостей державної системи експортного контролю України з метою запобігання розповсюдженню з її території матеріалів і компонентів, які могли б бути використані у виробництві зброї масового знищення, включаючи технології, матеріали та знання, які стосуються цієї зброї;

б) встановлення міжурядової лінії зв'язку для сприяння виконанню зобов'язань згідно з Договором про СНО і аналогічними міжнародними договорами;

в) розвиток державних систем контролю, обліку і фізичного захисту ядерних матеріалів;

3) розширення можливостей мінімізації наслідків можливих аварійних ситуацій у зв'язку з вивезенням ядерних боєзарядів з України для їх знищення і ліквідації стратегічної ядерної зброї.

Стаття II

Кожна Сторона призначає Виконавчий орган для виконання цієї Угоди. Для України Виконавчим органом є Міністерство оборони України, за винятком тих випадків, коли для конкретних угод з імплементації Уряд України повідомить про інше Уряд Сполучених Штатів Америки. Для Сполучених Штатів Америки Виконавчим органом є Міністерство оборони Сполучених Штатів Америки.

Стаття III

1. Для досягнення цілей, передбачених у Статті I цієї Угоди, Сторони за необхідності укладають через свої Виконавчі органи допоміжні угоди про виконання цієї Угоди, які далі іменуються угодами з імплементації. Ці угоди з імплементації включають:

а) положення, які описують діяльність, що планується;

б) положення про послідовність здійснення цієї діяльності;

в) положення, які стосуються участі, в міру необхідності, представників України в курсах підготовки, семінарах та інших заходах, які пов'язані з імплементацією цієї Угоди, в Сполучених Штатах Америки, а також положення, що стосуються проїзду таких представників до Сполучених Штатів Америки і назад;

г) положення, що визначають характер і розміри допомоги, що надається Україні;

д) інші необхідні положення.

2. У випадку будь-яких розбіжностей між цією Угодою і угодами з імплементації переважну силу мають положення цієї Угоди.

Стаття IV

1. Кожна Сторона сприятиме в'їзду службовців і персоналу підрядчиків іншої Сторони на свою територію і виїзду з неї з метою здійснення діяльності відповідно до цієї Угоди.

2. Повітряні і морські судна, крім комерційних повітряних і морських суден, що виконують регулярні рейси, які використовуються Сполученими Штатами Америки у зв'язку з діяльністю в Україні згідно з цією Угодою, звільняються від мита, плати за посадку, портових зборів, прохідних зборів і будь-яких інших зборів, що стягуються на території України. Повітряні і морські судна, що належать Міністерству оборони Сполучених Штатів Америки або експлуатуються ним і використовуються у зв'язку з діяльністю згідно з цією Угодою, звільняються від митного огляду в Україні.

3. Якщо повітряне судно, яке не є комерційним повітряним судном, що виконує регулярний авіарейс, використовується Сполученими Штатами Америки для перевезень в Україну, то план його польоту представляється відповідно до процедур Міжнародної організації цивільної авіації, що застосовуються до цивільних повітряних суден, з включенням до розділу приміток цього плану польоту, підтвердження про одержання відповідного дозволу. Україна забезпечує Сполученим Штатам Америки стоянку, охорону та обслуговування. Україна забезпечує Сполученим Штатам Америки паливе за рахунок Сполучених Штатів Америки.

Стаття V

1. Матеріально-технічні засоби і послуги, що надаються Україні відповідно до цієї Угоди, після їх отримання стають власністю України, якщо інше не передбачено в угодах з імплементації.

2. Без попередньої письмової згоди Сполучених Штатів Америки Україна не передає і захищає від захоплення або присвоєння будь-які матеріально-технічні засоби, підготовку або послуги, які надаються відповідно до цієї Угоди, і не передає право власності на них нікому, крім офіційної особи, службовця або представника України, і не допускає використання таких матеріально-технічних засобів, підготовки, або послуг для цілей, відмінних від тих, для яких вони були передбачені.

Стаття VI

1. Стосовно судових справ і позовів, що не впливають із контрактів, Україна не ставить вимог і не порушує ніяких судових переслідувань проти Сполучених Штатів Америки, їх персоналу, підрядчиків і персоналу підрядчиків Сполучених Штатів Америки за пошкодження майна, що належить Україні, або втрату такого майна, чи за загибель персоналу України або шкоду його здоров'ю в результаті діяльності, пов'язаної з роботою за цією Угодою.

2. Україна бере на себе відповідальність за позови, що не випливають із контрактів, третіх сторін, які порушені в результаті пов'язаних з роботою за цією Угодою дій або бездіяльності будь-яких службовців Сполучених Штатів Америки, що призвели до загибелі, завдали шкоди здоров'ю, майну або спричинили його втрату на території України.

3. Положення цієї Статті не перешкоджають наданню Сторонами компенсації відповідно до свого національного законодавства.

Стаття VII

1. Військовому і цивільному персоналу Уряду Сполучених Штатів Америки, що знаходиться на території України для здійснення діяльності, пов'язаної з цією Угодою, надаються імунітети та привілеї, рівнозначні тим, які надаються адміністративному та технічному персоналу згідно з Віденською конвенцією про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року.

2. Зобов'язання України згідно з цією Статтею є чинними протягом строку дії цієї Угоди і протягом часу по закінченні строку її дії, який необхідний для завершення, у можливо найкоротші строки діяльності, що була розпочата відповідно до цієї Угоди.

3. Ніщо в цій Угоді не перешкоджає Урядові України здійснювати свою юрисдикцію над українськими фізичними або українськими юридичними особами.

Стаття VIII

1. Сполучені Штати Америки, їх персонал, підрядчики і персонал підрядчиків у зв'язку з діяльністю, що здійснюється відповідно до цієї Угоди, звільняються від відповідальності за сплату будь-яких податків або подібних зборів, що стягуються на території України.

2. Сполучені Штати Америки, їх персонал, підрядчики і персонал підрядчиків можуть ввозити в Україну будь-які матеріально-технічні засоби, які необхідні для імплементації цієї Угоди, і можуть вивозити ті ж самі матеріально-технічні засоби з України. Сполучені Штати Америки, їх персонал, підрядчики і персонал підрядчиків можуть також придбати в Україні і вивозити будь-які матеріально-технічні засоби, які за згодою Сторін необхідні для імплементації цієї Угоди. Всі такі матеріально-технічні засоби, що ввозяться чи вивозяться, не підлягають ліцензуванню, іншим обмеженням, миту, податкам чи будь-яким іншим видам зборів, що стягуються на території України, і при ввозі звільняються від митного огляду.

3. Зобов'язання України згідно з цією статтею є чинними протягом строку дії цієї Угоди і протягом часу по закінченні строку дії, який необхідний для завершення у можливо найкоротші строки діяльності, що була розпочата відповідно до цієї Угоди.

Стаття ІХ

У випадку, якщо для виконання цієї Угоди Сполучені Штати Америки укладають контракти на придбання матеріально-технічних засобів і послуг, включаючи будівництво, то вибір контрагентів для таких контрактів здійснюється відповідно до законів і правил Сполучених Штатів Америки. Матеріально-технічні засоби і послуги, придбання яких Сполученими Штатами Америки в Україні здійснюється для виконання цієї Угоди, на території України не оподатковується, з них не стягуються мито, збори та аналогічні платежі, і такі податки, мито, платежі і збори не переносяться для виплати на Сполучені Штати Америки будь-якою особою, яка придбає матеріально-технічні засоби або послуги для Сполучених Штатів Америки в Україні.

Стаття Х

На попередній письмовий запит, направлений за тридцять днів, представники Уряду Сполучених Штатів Америки з метою підтвердити, що використання матеріально-технічних засобів, підготовки або послуг, наданих Сполученими Штатами Америки, відбувається згідно з умовами цієї Угоди, мають право ревізувати і перевіряти порядок використання будь-яких матеріально-технічних засобів, підготовки або послуг, що надаються відповідно до цієї Угоди, в місцях їх розташування або використання і мають право проводити перевірку і ревізії будь-якої звітності чи документації, які пов'язані з використанням таких матеріально-технічних засобів, підготовки чи послуг.

Стаття ХІ

Умови цієї Угоди поширюються на всі матеріально-технічні засоби, підготовку і послуги, що надаються відповідно до цієї Угоди або угод з імплементації, а також на всю діяльність, що стосується імплементації вищезгаданих угод.

Стаття ХІІ

Діяльність Сполучених Штатів Америки згідно з цією Угодою здійснюється за умови наявності коштів, виділених відповідно до законодавства Сполучених Штатів Америки.

Стаття ХІІІ

Ця Угода набуває чинності з дня обміну Сторонами дипломатичними нотами, які підтверджують завершення кожною зі Сторін усіх відповідних процедур, необхідних для набрання чинності цією Угодою. Ця Угода залишається чинною протягом семи років або до закінчення 90-денного строку після одержання будь-якою зі Сторін письмового повідомлення

від іншої Сторони про її намір припинити дію цієї Угоди. В цю Угоду можуть бути внесені поправки і строк дії може бути продовжений за письмовою згодою Сторін. Незалежно від припинення дії цієї Угоди або угод з імплементації зобов'язання України згідно зі Статтями V і VI цієї Угоди продовжують застосовуватися, якщо інше не узгоджено в письмовій формі між Сторонами.

Здійснено в Києві 25 жовтня 1993 року в двох примірниках, кожний українською і англійською мовами, причому обидва тексти мають однакову силу.

За Україну
(підпис)

За Сполучені Штати Америки
(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>

Хартія
українсько-американського
партнерства, дружби і співробітництва

Дата підписання: 22.11.1994

Дата набуття чинності: 22.11.1994

Україна і Сполучені Штати Америки,
розвиваючи положення Спільної заяви Президентів України і США про українсько-американські відносини і розбудову демократичного партнерства від 6 травня 1992 року;
прагнучи створити надійні підвалини для розбудови міцних відносин взаємної довіри та поваги;
визнаючи, що існування вільної, незалежної і суверенної Української держави, її безпека і процвітання мають велике значення для Сполучених Штатів Америки;
виходячи з глибокої відданості України та Сполучених Штатів Америки принципам демократії та вільної ринкової економіки;
прагнучи зробити реальний внесок у будівництво справедливого і мирного світового ладу;
визнаючи значення широкомасштабних дружніх українсько-американських відносин як основи для зміцнення міжнародної безпеки;
усвідомлюючи свою спільну відповідальність за мир, взаєморозуміння і співробітництво на Європейському континенті та світі в цілому;
визнаючи історичний крок, який здійснила Україна, ратифікуючи Договір про СНО-1 та приєднавшись до ДНЯЗ як держава, що не володіє ядерною зброєю;
визнаючи особливі зв'язки, що встановилися між двома країнами в результаті важливої ролі американців українського походження, яку вони зіграли в розвитку Сполучених Штатів Америки;
підтверджуючи їх відданість принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй, Хельсінкського Заключного акта і наступних документів НБСЄ,
уклали цю Хартію для розбудови відносин між собою на таких засадах:

Україна та Сполучені Штати Америки вітають історичну перспективу, яку відкрило відновлення Української держави, яка на залишках тоталітаризму і непримиримості розбудовує національну незалежність і демократичний розвиток.

Сполучені Штати Америки рішуче підтримують зусилля України в створенні суспільства, заснованого на верховенстві закону і повної поваги до прав людини та її основоположних свобод.

1. Виходячи з їх спільної відданості демократичним цінностям, Україна та Сполучені Штати Америки виявили рішучість побудувати широке і міцне партнерство.

2. Україна та Сполучені Штати Америки погоджуються, що незалежність, суверенітет і територіальна цілісність Української держави мають фундаментальне значення для їх партнерства.

3. Україна та Сполучені Штати Америки прагнуть розвинути тісніші двосторонні відносини з широкого кола питань. З цією метою вони мають намір прискорити здійснення контактів у всіх відповідних галузях, особливо у галузях політики, безпеки, економіки, культури та охорони навколишнього середовища. Дві держави мають намір заохочувати і сприяти прямим контактам між громадянами і приватними організаціями, виходячи з переконання, що справжнє партнерство не може існувати, якщо почуття спільної мети не поширюється і за межі урядового співробітництва.

4. Україна та Сполучені Штати Америки розуміють, що стратегічне розташування України у центрі Європи дозволяє їй зробити особливий внесок у справу миру, безпеки та стабільності в регіоні. Виходячи з переконання, що безпека України не може бути забезпечена без безпеки Європи у цілому, Сполучені Штати Америки підтримують Україну в її зусиллях, спрямованих на розв'язання спорів з її сусідами в дусі миру та співпраці, утримання від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави. Як Україна, так і Сполучені Штати Америки прагнуть якнайбільшої участі в європейських структурах, таких, як НБСЄ та її Форум співробітництва з питань безпеки (ФСБ).

Сполучені Штати Америки вітають рішення України брати участь у Програмі НАТО "Партнерство заради миру" і сподіваються на практичне співробітництво між українськими та американськими військовими та оборонними установами в цьому контексті. В рамках Програми "Партнерство заради миру" Сполучені Штати Америки мають намір співпрацювати з Україною для розвитку партнерських відносин українських Збройних сил з силами НАТО з метою спільного планування навчань та тренувань, а також готовності здійснювати відповідні заходи.

У цьому контексті, а також на основі існуючого Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством оборони України та Міністерством оборони США Сполучені Штати Америки підтримують зусилля України дбати про свої законні потреби у галузі оборони, у тому числі через розбудову достатніх звичайних Збройних сил відповідно до обмежень Договору про ЗЗСЕ. Визнаючи, що сильні, добре підготовлені Збройні сили під цивільним контролем і наглядом, які готові захищати демократичні принципи, мають життєво важливе значення для безпеки демократичної держави, дві держави мають намір розвивати взаємовигідне військове співробітництво і проводити регулярні консультації з проблем міжнародної безпеки. Якщо в

майбутньому виникне зовнішня загроза територіальній цілісності, політичній незалежності або безпеці України, Україна та Сполучені Штати Америки мають намір консультиватися та здійснювати відповідні кроки для досягнення мирного вирішення ситуації згідно з міжнародним правом та принципами НБСЄ.

5. Визнаючи, що інтереси зовнішньої політики України вимагатимуть тісного контакту з сусідніми державами, Сполучені Штати Америки сприятимуть зусиллям, спрямованим на розробку взаємопродуктивних регіональних відносин та проведення політики регіональної безпеки, що відповідає принципам і положенням Статуту Організації Об'єднаних Націй та Хельсінкському Заключному акту.

6. Сполучені Штати Америки визнають позитивну міжнародну роль, яку Україна почала відігравати через свою участь в силах ООН з підтримання миру та місіях превентивної дипломатії НБСЄ, а також зусиллях із впровадження санкцій, і сподіваються співробітничати з метою посилення ефективності заходів у цій галузі. Дві держави підтверджують рішучість співпрацювати на всіх регіональних та міжнародних форумах з метою досягнення демократичних та гуманітарних цілей.

7. Україна та Сполучені Штати Америки визнають, що розповсюдження зброї масового знищення становить загрозу людству і що всі уряди мусять терміново працювати для запобігання подальшого розповсюдження такої зброї і пов'язаних з нею технологій. Для досягнення цієї мети дві держави погоджуються обмінюватись інформацією та досвідом у галузі експертного контролю. Сполучені Штати Америки вітають далекоглядний крок України з ратифікації Договору СНО-1 та її приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держави, що не володіє ядерної зброєю.

Сполучені Штати Америки підтверджують свою рішучість надати Україні відповідну фінансову та технічну допомогу в здійсненні надійного та безпечного розукомплектування та знищення стратегічних ядерних озброєнь, розташованих на території України, а також у застосуванні гарантій МАГАТЕ на мирних ядерних об'єктах в Україні. Україна та Сполучені Штати Америки підтверджують свою рішучість співпрацювати у допомозі жертвам Чорнобильської катастрофи і відновленні уражених районів, у посиленні безпеки ядерних реакторів в Україні з метою недопущення подібного лиха у майбутньому.

8. Україна та Сполучені Штати Америки зазначають, що, як підтверджує досвід, ринкові механізми є найліпшим засобом, що дозволяє національній економіці забезпечувати потреби свого народу. Обидві держави розуміють, що спотворення економіки внаслідок існування в минулому в Україні командної економічної системи призводить до того, що перехід до ринкової економіки все ще є важким, інколи болісним. Україна зобов'язується впроваджувати ринкові реформи якнайшвидше, а Сполучені Штати Америки підтверджують свою готовність

надавати фінансову і політичну підтримку крокам, які здійснюватиме Україна у цьому напрямку як на двосторонньому рівні, так і через міжнародні фінансові інституції.

Сполучені Штати Америки також готові працювати разом з Україною з метою подальшої розробки програми технічної допомоги, спрямованої на прискорення реформ. Обидві держави розуміють, що успіх цієї трансформації економіки вимагає інвестицій приватного сектору в економіку України, і Україна визначається одним з головних пріоритетів створення правового та фінансового клімату, привабливого для міжнародних інвестицій. За таких умов Сполучені Штати Америки сприятимуть заохоченню американського приватного бізнесу до входження в ринок України.

9. Україна та Сполучені Штати Америки сприятимуть взаємовигідному економічному співробітництву, в тому числі торговому, яке спиратиметься на принципи рівності, недискримінації, взаємної вигоди. Обидві держави мають намір співпрацювати з метою забезпечення необхідних умов для такого співробітництва з урахуванням питань захисту інвестицій, нових технологій, авторських і патентних прав. Обидві держави готові забезпечити те, щоб міжнародні стандарти менеджменту застосовувалися у сфері обігу капіталів, пересування товарів і послуг, а також укладати відповідні угоди в галузі економічного співробітництва.

10. Україна та Сполучені Штати Америки співпрацюватимуть у сприянні взаємному розповсюдженню інформації про національні надбання у галузі культури, науки і освіти, пропагуватимуть нові досягнення в цій сфері, розширюватимуть культурний та інформаційний обмін, сприятимуть співробітництву між культурними установами і організаціями, підтримуватимуть подальший розвиток дружніх зв'язків між молоддю обох країн.

Вчинено в м. Вашингтоні 22 листопада 1994 року у двох примірниках українською та англійською мовами, при цьому обидва тексти є рівно автентичними.

За Україну —

За Сполучені Штати Америки —

Л. КУЧМА

Б. КЛІНТОН

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.uazakon.com/documents/>

Угода
про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою
(Угоду ратифіковано ВР від 15.02.95)

Уряд України і Канади (далі “Сторони”), керуючись Декларацією про відносини між Україною і Канадою від 22 вересня 1991 року, Спільною декларацією про встановлення дипломатичних відносин від 27 січня 1992 року, а також Меморандумом про взаєморозуміння між Урядами України і Канади від 23 вересня 1992 року, бажаючи закласти політичні підвалини для довгострокового, конструктивного і динамічного партнерства, як на двосторонній, так і багатосторонній основі, підтверджуючи свою повагу і відданість демократичним принципам і нормам у відносинах між суверенними державами, які мають розвиватися на засадах партнерства, взаємної довіри, відданості загальним цінностям та ідеалам свободи, демократії, справедливості, солідарності та людської гідності, підтверджуючи вірність верховенству закону, правам людини і основним свободам, зазначаючи важливість зміцнення міжнародного миру і безпеки шляхом запобігання конфліктам, урегулювання кризових ситуацій, роззброєння та запобігання розповсюдженню ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення, усвідомлюючи спільну відповідальність, як держав — членів Організації Об’єднаних Націй, за побудову, разом з іншими країнами, нового світового політичного та економічного порядку, ґрунтованого на соціальній справедливості і правах людини, повазі до національної незалежності, територіальної цілісності та збереження навколишнього середовища, а також бажаючи зміцнити історично тісні зв’язки між їхніми народами і сприяти подальшому розвитку двостороннього співробітництва в усіх можливих галузях і сферах на взаємну користь, домовилися про таке:

Стаття 1

Високі Договірні Сторони погоджуються розвивати відносини між собою як дружні держави відповідно до Статуту Організації Об’єднаних Націй, інших документів в галузі прав людини, а також принципів і зобов’язань в рамках Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі. Їхні взаємовідносини характеризуватимуться взаємною довірою, повагою, солідарністю, співробітництвом і спільною відданістю демократії та економічній свободі.

Вони виконуватимуть в дусі доброї волі свої зобов’язання за міжнародним правом і сприятимуть розвитку добросусідства у відносинах між собою і з усіма іншими державами.

Сторони співробітничатимуть в рамках відповідних міжнародних організацій з метою утвердження прав людини, демократичних цінностей, соціальної справедливості і процвітання.

Стаття 2

Високі Договірні Сторони погоджуються утримуватись від погрози силою або використання сили проти територіальної цілісності або політичної незалежності одна одної і вирішувати будь-які спори між ними політичними засобами, і з цією метою використовувати механізми Організації Об'єднаних Націй, Ради з питань безпеки та співробітництва в Європі та міжнародні угоди, сторонами яких вони є.

Стаття 3

Високі Договірні Сторони погоджуються підтримувати регулярний діалог на найвищому політичному рівні двох країн з принципових питань їх двосторонніх відносин, розвитку їхніх країн, як і з питань, що мають обопільний та міжнародний характер.

Сторони сприятимуть розвитку співробітництва на всіх рівнях, включаючи консультації між міністрами закордонних справ, законодавчими і виконавчими органами, громадськими діячами і приватними організаціями з метою забезпечення подальшого розширення і поглиблення їхніх двосторонніх відносин і координації їх позицій з міжнародних питань.

Сторони проводитимуть конструктивні переговори з двосторонніх питань, поважаючи прагнення та інтереси одна одної.

У разі необхідності і за взаємною домовленістю будуть створені Змішані комісії або інші постійні і спеціальні органи.

Стаття 4

Високі Договірні Сторони підтверджують свої відповідні зобов'язання в галузі контролю над озброєнням. Вони підтримуватимуть міжнародні зусилля, спрямовані на скорочення рівнів Збройних сил і створення мір довір'я.

Сторони знову підтверджують свою неухильну відданість принципам Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та Конвенції про знищення біологічної і токсичної зброї — 1972 року, а також Конвенції про заборону розвитку, виробництва, накопичення та використання хімічної зброї та її знищення — 1993 року.

Сторони продовжать двостороннє співробітництво з метою вирішення найважливіших питань на Конференції з роззброєння.

Сторони погоджуються вживати заходів, включаючи контроль над експортом, з метою запобігання розповсюдженню зброї масового знищення і відповідних технологій.

Сторони співробітничатимуть у питаннях конверсії оборонних галузей промисловості в технологічно і економічно конкурентне цивільне виробництво.

Стаття 5

Високі Договірні Сторони розширюватимуть і посилюватимуть співробітництво в рамках Організації Об'єднаних Націй з метою зміцнення миротворчої ролі Організації, включаючи запобігання конфліктам та кризовим ситуаціям, досягнення більшої ефективності системи колективної безпеки, передбаченої Статутом ООН, нарощування внеску Організації Об'єднаних Націй у вирішення сучасних глобальних проблем і формування нового і справедливого світового порядку.

Стаття 6

Високі Договірні Сторони робитимуть все від них залежне для сприяння розвитку взаєморозуміння і співробітництва в Європі. Вони співпрацюватимуть з метою посилення ефективності Ради з питань безпеки та співробітництва в Європі, насамперед як механізму запобігання конфліктам і їх мирного вирішення, захисту прав людини і прав національних меншин, а також розвитку демократичних інститутів.

Стаття 7

Високі Договірні Сторони сприятимуть розвитку і створенню сприятливих умов для підприємницької діяльності, включаючи торгівлю та інвестування спільних підприємств. Вони заохочуватимуть підприємницьку діяльність між двома країнами, відповідно до ринкових реформ в Україні та її інтеграцію у світову економіку.

Сторони намагатимуться створювати сприятливі умови для економічного співробітництва, чесної і рівноправної практики здійснення бізнесу, ринкового обміну та більшого обміну діловою інформацією. Вони намагатимуться робити це через свою участь у діяльності Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції і розвитку, Європейського банку реконструкції і розвитку, інших міжнародних фінансових установ та Генеральної угоди з тарифів і торгівлі.

Якщо тільки не буде досягнуто іншої домовленості, Сторони надаватимуть пріоритету торгівлі, інвестуванню та іншим формам економічного співробітництва в таких галузях, як: енергетика, сільське господарство, телекомунікація, гірничо-промисловість, транспорт, будівництво, переробка продуктів харчування, фармацевтична промисловість, охорона навколишнього середовища, професійні послуги та інші галузі, що становлять обопільний інтерес.

Стаття 8

Високі Договірні Сторони приділяють особливу увагу зміцненню багатосторонньої системи торгівлі. Вони підтримуватимуть подальші кроки в напрямі лібералізації, відкритості ринків та реалізації принципів Генеральної угоди з тарифів і торгівлі та Організації економічного співробітництва і розвитку, що стосуються торгівлі та інвестування.

Сторони підтримуватимуть діяльність Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції і розвитку, Організації економічного співробітництва і розвитку, Європейського банку реконструкції і розвитку та інших міжнародних форумів, особливо якщо вони сприяють процесу переходу України до ринкової економіки.

Стаття 9

Високі Договірні Сторони визнають глобальне значення захисту навколишнього природного середовища. Вони активізують своє співробітництво в питаннях захисту навколишнього середовища та збереження на національному і регіональному рівнях вразливих світових екосистем, керуючись спільним бажанням їхніх народів.

Вони співпрацюватимуть у прагненні вирішувати проблеми навколишнього середовища і в застосуванні принципів сталого розвитку до використання природних ресурсів.

Стаття 10

Орієнтуючись на Угоду про створення в Україні Міжнародного науково-технологічного центру, підписану в Києві 25 жовтня 1993 року, Сторони визначають пріоритетні сфери співробітництва в галузі науки і технологій.

Сторони вивчать, зокрема, можливі шляхи співробітництва в галузі ядерної енергетики.

Стаття 11

Високі Договірні Сторони співробітничатимуть у сфері запобігання та боротьби з організованою злочинністю, незаконним обігом наркотиків, тероризмом, злочинними акціями проти безпеки цивільної авіації та морської навігації, а також контрабандою, включаючи незаконне вивезення за кордон культурних та історичних цінностей.

Стаття 12

Високі Договірні Сторони розвиватимуть контакти та обміни у військовій галузі. Вони регулярно обмінюватимуться досвідом та інформацією про їхні військові доктрини та інші питання, що становитимуть інтерес для військових, на основі окремих угод та домовленостей, які будуть укладені між ними.

Стаття 13

Визнаючи важливість культурних та спортивних обмінів для взаєморозуміння між народами, Високі Договірні Сторони продовжать двостороннє співробітництво в галузях культури і спорту.

Сторони сприятимуть також розвиткові безпосереднього співробітництва між освітніми, архівними, культурними, творчими та спортивними організаціями двох країн, а також між асоціаціями і товариствами в цих галузях.

Стаття 14

Високі Договірні Сторони робитимуть все можливе для створення умов для розширення прямих контактів між громадянами, установами та організаціями.

Сторони сприятимуть розширенню контактів між політичними партіями, профспілками, фондами, школами та вищими навчальними закладами, організаціями з захисту прав людини, релігійними, жіночими та молодіжними організаціями, екологічними та іншими асоціаціями.

Сторони розвиватимуть міжпарламентські контакти та обміни, включаючи контакти між представниками різних партій і народних рухів двох країн. Сторони сприятимуть обмінові досвідом у формуванні і впровадженні законодавчих актів.

Стаття 15

Високі Договірні Сторони заохочуватимуть співробітництво між областями України та провінціями і територіями Канади, а також на регіональному та муніципальному рівнях.

Стаття 16

Високі Договірні Сторони забезпечать, на основі взаємності, умови для нормального функціонування їхніх дипломатичних, консульських та інших офіційних місій.

Стаття 17

Високі Договірні Сторони укладуть додаткові угоди та домовленості, в разі необхідності, з метою виконання положень цієї Угоди. Вони продовжуватимуть виконувати діючі двосторонні угоди і, за необхідності, вноситимуть до них відповідні доповнення.

Стаття 18

Положення цієї Угоди не суперечать зобов'язанням Сторін за чинними для них двосторонніми та багатосторонніми міжнародними договорами та угодами.

Ця Угода не спрямована проти третіх країн.

Стаття 19

Ця Угода підлягає ратифікації відповідно до конституційних процедур кожної Сторони і набере чинності в день обміну ратифікаційними грамотами.

Ця Угода залишатиметься чинною протягом 10 років і буде автоматично продовжуватись на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна зі Сторін не заявить про свій намір призупинити її дію шляхом письмового повідомлення не менше ніж за один рік до закінчення відповідного терміну.

Вчинено в м. Оттаві 24 жовтня 1994 року в двох примірниках, кожний українською, англійською і французькою мовами, при цьому всі тексти автентичні.

Президент України
Леонід КУЧМА

Прем'єр-міністр Канади
Жан КРЕТЬЕН

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.uazakon.com/documents/date/>

Угода
між Урядом України і Урядом Канади
про торговельні та комерційні відносини

(Угоду ратифіковано Законом № 232/95-ВР від 20.06.95)

Дата підписання: 31.03.1994

Дата ратифікації: 20.06.1995

Дата набрання чинності: 08.08.1995

Уряд України і Уряд Канади (які надалі іменуються “Сторони”, а окремо “Сторона”), переконані, що розвиток двосторонньої торгівлі товарами і послугами сприятиме взаєморозумінню і співробітництву між народами України і Канади;

усвідомлюючи те, що торговельні та комерційні відносини є важливим елементом двосторонніх відносин між Україною і Канадою;

визнаючи, що економічна перебудова і перехід до ринкової економіки в Україні створюють додаткові можливості для розширення двосторонньої торгівлі;

ззначаючи, що Канада є однією з договірних Сторін Генеральної угоди про тарифи і торгівлю (ГАТТ);

розраховуючи на приєднання України до ГАТТ на умовах, які ще будуть узгоджені між Україною і Договірними Сторонами ГАТТ;

посилаючись на Довгострокову угоду про сприяння економічному, промисловому і науково-технічному співробітництву, підписану 14 липня 1976 року, на Угоду про уникнення подвійного оподаткування доходів, підписану 13 червня 1985 року і на Угоду про поширення і взаємозахист капіталовкладень, підписану 20 листопада 1989 року;

підтверджуючи своє прагнення до подальшого розширення комерційних зв'язків згідно з принципами й умовами Заключного акта, підписаного в Хельсінкі 1 серпня 1975 року, та іншими документами Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, зокрема документом Боннської конференції про економічне співробітництво, згідно з відповідними умовами Заключного документа Віденської зустрічі Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі,

домовились про нижчевикладене:

Стаття I

Мета

Метою цієї Угоди є створення збалансованих прав та обов'язків і узгоджених правил для здійснення торговельних та комерційних відносин між Україною та Канадою.

Стаття II

Визначення термінів

Територія

“Територія” означає:

відносно України — територія, на якій діють її митні закони, включаючи будь-які райони поза територіальними морями України, в межах яких Україна, згідно з міжнародним правом і своїм внутрішнім законодавством, здійснює свої права стосовно морського дна, підґрунтя і їхніх природних багатств; і відносно Канади — територія, на якій діють її митні закони, включаючи будь-які райони поза територіальними морями Канади, в межах яких Канада, згідно з міжнародним правом і своїм внутрішнім законодавством, здійснює свої права стосовно морського дна, підґрунтя і їхніх природних багатств;

Особа

“Особа” будь-якої країни означає особу, громадянина або постійного мешканця тієї країни чи юридичну особу, створену згідно з законами тієї країни, або яка здійснює більшу частину своєї діяльності на території тієї країни.

Третя країна

“Третя країна” означає будь-яку іншу країну, крім України чи Канади.

Транзит

“Транзит” означає перевезення товару через територію країни з перевантаженням, зберіганням на складі, роздрібленням великих партій на малі, зміною у способі або виді транспорту або без цих операцій, коли таке перевезення є тільки частиною всього шляху, який починається і закінчується поза межами країни, через територію якої відбувається перевезення.

Текстильні вироби

“Текстильні вироби” означає топс, пряжу, штучний товар, готові вироби, одяг та інші готові текстильні вироби (основні характеристики яких визначаються їхніми текстильними компонентами) із бавовни, вовни, штучного волокна або їхніх сумішей, в яких будь-яке волокно або комбінація всіх тих волокон становлять або основну вартість волокна, або п'ятдесят (50) чи більше відсотків по вазі (або сімнадцять (17) чи більше відсотків по вазі вовни) виробу; штучне і синтетичне штапельне волокно, пачоси, відходи, прості моно- і поліфіламентні волокна, а також текстильні вироби з рослинного волокна, суміші рослинного з вищезгаданими

волокнами, і суміші із шовку, які безпосередньо конкурують із текстильними виробами із вищезгаданих волокон і в яких будь-яке з тих волокон або комбінація тих волокон становлять або основну вартість волокна, або 50 (п'ятдесят) чи більше відсотків по вазі виробу.

Стаття III

Режим найбільшого сприяння

1. Кожна Сторона надаватиме аналогічному товару іншої Сторони негайно, безумовно і незалежно від державної приналежності перевізника будь-які вигоди, пільги, привілеї або імунітет, які надаються або можуть відтепер надаватися нею товару, що походять з території або ввозиться на територію будь-якої третьої країни, відносно:

а) усяких митних зборів і оплат, які накладаються у зв'язку з імпортом або експортом товарів або за переказ за кордон платежів за імпорт або експорт;

б) способів стягнення зборів та оплат, згаданих у пункті (а) цього параграфа;

в) правил і формальностей, пов'язаних з його імпортом та експортом;

г) усіх внутрішніх податків або внутрішніх оплат будь-якого роду, які накладаються у зв'язку з імпортом або експортом товару;

г) усіх законів, правил і вимог, які відносяться до продажу, до пропозиції на продаж, закупівлі, перевезення або збуту імпортованих товарів на території Сторони.

2. Жодна із Сторін не буде встановлювати чи застосовувати заборони або обмеження шляхом квот та експортних чи імпортних ліцензій, або інших заходів, відносно імпорту будь-якого товару, або експорту, чи продажу на експорт будь-якого товару, призначеного для території іншої Сторони, якщо подібні заборони або обмеження не застосовуються відносно імпорту аналогічного товару зі всіх третіх країн або експорту аналогічного товару на територію всіх третіх країн.

3. Кожна Сторона надаватиме іншій Стороні та особам іншої Сторони режим, не менш сприятливий, ніж той, який вона надає будь-якій третій країні або особам будь-якої третьої країни в усіх справах, які відносяться до розподілу іноземної валюти для ведення ділових операцій, пов'язаних з імпортом і експортом товарів, а також у застосуванні валютних правил щодо таких операцій.

4. Умови режиму найбільшого сприяння, викладені в цій Угоді, не стосуються переваг, які вже надані або можуть бути надані в майбутньому будь-якою зі Сторін внаслідок:

а) членства в будь-якому митному союзі або зоні вільної торгівлі;

б) преференцій, наданих іншим країнам і дозволених у рамках ГАТТ або в рамках інших міжнародних договорів, сумісних з ГАТТ;

в) переваг, наданих Канадою країнам і їхнім залежним заморським територіям, які користуються пільгами Британського преференціального тарифу (БПТ); або

г) переваг, наданих третім країнам на взаємній основі згідно з офіційними документами, узгодженими під час Уругвайського раунду і наступними домовленостями, досягнутими в рамках ГАТТ.

Стаття IV

Транзит

1. Згідно з чинними законами та правилами, кожна Сторона забезпечить вільний транзит товарів іншої Сторони через свою територію по шляхах, найвигідніших для міжнародного перевезення. Товари, які перевозяться транзитом через територію однієї із Сторін, залишаючись під митним контролем і не ставши об'єктом торгівлі на території цієї Сторони, не будуть підлягати зайвим затриманням або обмеженням і будуть звільнені від усіх митних платежів, податків та інших оплат, за винятком оплат перевезення, адміністративних видатків і послуг, наданих у зв'язку з транзитом.

2. Відносно всіх оплат, правил і формальностей, пов'язаних із транзитним перевезенням товарів, кожна Сторона надаватиме товарам іншої Сторони, які перевозяться через її територію транзитом, режим не менш сприятливий, ніж той, який вона надає товарам будь-якої третьої країни, що перевозяться через її територію транзитом.

3. Кожна Сторона надаватиме товарам іншої Сторони, які перевозяться транзитом через територію будь-якої третьої країни, які залишались під митним контролем і не стали об'єктом торгівлі тієї третьої країни, режим не менш сприятливий, ніж той, який був би наданий таким товарам, у разі перевезення з місця їхнього походження до місця призначення, без перетинання території тієї третьої країни.

Стаття V

Державні торговельні підприємства

1. Кожна Сторона, якщо вона створить або утримуватиме державне підприємство, незалежно від місця його розташування, або надаватиме будь-якому підприємству, формально або фактично, виключні або спеціальні пільги, бере на себе зобов'язання, що таке підприємство, при купівельних чи продажних операціях, які включають в себе або імпорт або експорт, буде діяти згідно з загальними принципами недискримінаційного режиму, передбаченими цією Угодою, стосовно державних заходів, які впливають на імпортні та експортні операції приватних торговців. З такими цілями ці підприємства можуть здійснювати такі закупівлі або продажі виключно згідно з комерційними критеріями, які включають у себе

ціну, якість, кількість товару, здатність реалізації, транспорт та інші умови закупівлі чи продажу, і надаватимуть підприємствам іншої Сторони, згідно із звичною практикою ділових відносин, можливість брати участь на основі конкуренції в таких закупівлях чи продажах.

2. Умови параграфу 1 цієї Статті не стосуються імпорту товарів, призначених для негайного або кінцевого вжитку у державному користуванні і не для перепродажу або використання для виробництва товарів на продаж.

Стаття VI

Заходи, що стосуються порушень торгівлі

1. Ніщо в цій Угоді не обмежує права будь-якої Сторони запроваджувати і застосовувати закони і правила, які:

а) сумісні з вимогами Статті VI ГАТТ, а також із пов'язаними угодами чи угодами-наступницями, укладеними в рамках ГАТТ; або

б) стосуються товарів, імпортованих у таких збільшених кількостях і на таких умовах, що завдають або можуть завдати серйозної шкоди місцевим виробникам подібних або безпосередньо конкуруючих товарів.

2. Якнайшвидше після того, як уповноважений орган однієї Сторони прийме прохання розпочати розслідування якогось порушення торгівлі згідно з законом або правилом, згаданим у параграфі 1 цієї Статті, і перед початком та протягом будь-якого розслідування, іншій Стороні буде надано відповідну можливість провести консультації з метою вивчення ситуації і прийняття взаємоприйняттого рішення.

3. Сторона, яка має намір розпочати будь-яке розслідування відносно дій, які порушують торгівлю, або яка проводить таке розслідування, забезпечить, на прохання, доступ до неконфіденційної інформації і даних, які використовуються для початку або проведення розслідування.

4. Кожна Сторона забезпечить відкритість своїх законів і правил, згаданих у параграфі 1 цієї Статті, і надасть Сторонам, що постраждали, можливість представити свої погляди. Такі закони і правила повинні застосовуватися таким чином, щоб не допустити довільної або невиннованої дискримінації щодо товарів іншої Сторони та товарів будь-якої третьої країни.

5. Незалежно від умов параграфу 1 і 2 Статті III або підпараграфу 1 б) цієї Статті, параграфи 6—9 цієї Статті стосуватимуться торгівлі текстильними товарами.

6. Сторони домовляються негайно проводити консультації на прохання будь-якої Сторони, яка вважає, що дійсне або передбачуване зростання імпорту текстильного товару іншої Сторони спричиняє або загрожує спричинити порушення її ринку.

7. Консультації, передбачені параграфом 6 цієї Статті, будуть проводитися не пізніше 60 днів від дати прохання Сторони-імпортера відносно проведення таких консультацій, якщо Сторони не домовляються інакше.

8. Якщо під час таких консультацій Сторони не зможуть домовитись про спосіб запобігання або усунення порушення ринку, Сторона-імпортер може ввести обмеження на ввіз товару іншої Сторони, починаючи з дати імпортової поставки.

9. У критичних обставинах, коли затримка могла б завдати шкоди, Сторона-імпортер може вжити заходів, щоб тимчасово обмежити імпорт текстильного товару за умовою, що Сторона-імпортер звернеться з проханням про проведення консультацій протягом 30 днів від дати введення таких заходів.

Стаття VII

Відкритість інформації

1. Кожна Сторона забезпечить своєчасний доступ для публічного ознайомлення з усіма законами і правилами, які стосуються комерційної діяльності, включаючи торгівлю, інвестиції, оподаткування, банківську справу, страхування, фінансові послуги, транспорт та трудові відносини.

2. Кожна Сторона забезпечуватиме зацікавленим особам іншої Сторони доступ до наявних, неконфіденційних даних, які не є чистією власністю, про національну економіку і про конкретні сектори промисловості, сільського господарства, товарного виробництва і сфери послуг, включаючи дані про зовнішню торгівлю та інвестиції.

3. Кожна Сторона надаватиме іншій Стороні, за виявлення зацікавленості, можливість консультуватися з питань формулювання законів і правил, які керують діловими стосунками.

Стаття VIII

Послуги

Сторони проведуть між собою консультації з наміром розглянути можливості поширення сфери дії цієї Угоди і включення до неї умови про торгівлю послугами згідно з багатосторонніми принципами, прийнятими в результаті переговорів про Загальну угоду про торгівлю послугами.

Стаття IX

Торговельні судна та морські вантажі

1. Під час здійснення міжнародного перевезення торговельні судна кожної із Сторін, торговельні судна, зафрахтовані особами кожної із Сторін, і вантаж таких суден при вході,

перебуванні й виході з морських портів іншої Сторони, включаючи доступ до портових послуг, будуть користуватися режимом найбільшого сприяння. Ця умова не стосується пілотажу.

2. У зв'язку з перевезенням товарів між Україною і Канадою жодна Сторона не буде вводити або вживати:

(а) будь-яких дискримінаційних заходів відносно реклами послуг торговельних суден іншої Сторони або торговельних суден, зафрахтованих особами іншої Сторони, пошуку вантажів для таких суден і здійснення платежів, пов'язаних з такими послугами; або

(б) будь-яких дискримінаційних заходів відносно перевезення водних вантажів через морські вантажні термінали або відносно використання таких терміналів.

3. Кожна Сторона дозволить іншій Стороні на взаємній основі засновувати і керувати закладами, які виконуватимуть роль судових і портових агентів для торговельних суден іншої Сторони і для торговельних суден, зафрахтованих особами іншої Сторони.

Стаття X

Умови платежів

1. У рамках законів і правил, чинних в Україні і в Канаді, всі платежі, пов'язані з торгівлею між двома країнами, будуть здійснюватися на умовах, взаємно узгоджених особами, які підписали комерційні контракти, згідно з якими ведеться торгівля.

2. Жодна із Сторін не вимагатиме або не заохочуватиме осіб, які знаходяться під її юрисдикцією, брати участь у бартерній торгівлі або у зустрічній торгівлі, як умови для двосторонньої торгівлі між Україною і Канадою.

Стаття XI

Фінансування торгівлі

Сторони вживатимуть заходів, щоб зміцнювати зв'язок між Канадською Корпорацією розвитку експорту або її правонаступником чи правонаступниками, і Національним банком України або його правонаступником чи правонаступниками, особливо щодо фінансування торгівлі товарами виробничого призначення, послугами та аграрно-сировинними товарами на основі поміркованої оцінки комерційного ризику й, у відповідних випадках, на основі державних гарантій.

Стаття XII

Законодавство, що стосується контрактів та розв'язання комерційних спорів

1. Жодна із Сторін не перешкоджатиме особам, які знаходяться під її юрисдикцією, домовлятися з особами іншої Сторони про вибір законодавства, яке регулюватиме укладення і виконання контрактів, підписаних ними.

2. Особи України, з одного боку, і особи Канади, з другого боку, можуть розв'язувати спори, які виникають у зв'язку з комерційними операціями, арбітражем. Такі особи, втягнуті у спори, які виникають із окремих комерційних операцій, можуть погодитися подавати до арбітражу згідно з Арбітражними правилами Комісії Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), прийнятими у 1976 році.

3. Без шкоди для їхніх можливостей приймати інше рішення, особи, які є стороною в комерційних операціях, можуть визначити місцем проведення арбітражу країну, крім України чи Канади, яка є учасницею Конвенції ООН про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень, підписаної у Нью-Йорку 10 червня 1958 року.

4. Жодне положення цієї Угоди не буде тлумачене таким чином, щоб перешкоджати учасникам комерційних операцій, і жодна із Сторін не заборонятиме учасникам комерційних операцій домовлятися про будь-яку іншу форму арбітражу для розв'язання комерційних спорів, яким вони взаємно віддають перевагу, і які, на їхню думку, найкраще відповідають їхнім комерційним потребам.

5. Особи України і особи Канади користуватимуться доступом до судових інстанцій іншої Сторони на таких умовах, як і особи будь-якої третьої країни.

Стаття XIII

Національна безпека

Умови цієї Угоди не обмежують права кожної Сторони вживати будь-яких заходів для захисту інтересів національної безпеки.

Стаття XIV

Інші винятки

Ніщо в цій Угоді не буде тлумачитись як заборона прийняття або вживання будь-якою Стороною подальших заходів за умови, що вони не будуть вжиті таким чином, щоб спричинити довільну або неоправдану дискримінацію щодо країн, в яких існують однакові умови, або стати засобом прихованого обмеження міжнародної торгівлі:

(а) заходи, необхідні для того, щоб забезпечити дотримання законів або правил, які не суперечать умовам цієї Угоди; або

(б) будь-який інший захід, передбачений у Статті XX ГАТТ.

Стаття XV

Консультації

1. Сторони періодично будуть проводити взаємні консультації в рамках виконання цієї Угоди або якої-небудь з її умов.

2. Консультації, передбачені параграфом (1) цієї Статті, проводитимуться з метою:

а) розгляду можливостей розширення сфери цієї Угоди;

б) обговорення питань, які впливають на торговельні і комерційні відносини між Канадою і Україною;

в) обміну інформацією і поглядами на питання, які можуть негативно впливати на існуючі рівні або на майбутній розвиток торгівлі кожної зі Сторін;

г) розгляду питань багатосторонньої торгівлі, які є предметом спільного інтересу; і

г) перегляду питань розширення двосторонньої торгівлі і, у відповідних умовах, розгляду пропозицій, спрямованих на стимулювання подальшого зростання торгівлі або на усунення перешкод, які заважають такому зростанню.

3. Будь-яка Сторона може виступати з ініціативою про проведення консультацій, передбачених цією Статтею, завчасно повідомивши про це іншу Сторону.

4. Консультаційні зустрічі, які передбачені в цій Статті, проводитимуться по черзі в Україні та в Канаді, якщо Сторони не домовляться інакше. Представник кожної Сторони очолюватиме свою делегацію на таких зустрічах. Головою кожної зустрічі буде представник приймаючої Сторони.

Стаття XVI

Набрання чинності, строк дії і припинення дії

1. Для набрання чинності цієї Угоди Сторони повідомлять одна одну обміном нот про те, що їхні відповідні юридичні вимоги виконані. Ця Угода набуває чинності з дня обміну нотами або на випадок неодночасного обміну нотами, з дати підписання останньої ноти.

2. Ця Угода залишається чинною до того часу, поки одна зі Сторін не припинить її дії, повідомивши про це іншу Сторону щонайменше за шість місяців. У разі припинення дії цієї Угоди, обидві Сторони зроблять усе можливе, щоб звести до мінімуму можливу шкоду їхнім торговельним відносинам.

3. Відповідальність за права та обов'язки, які виходять з контрактів, укладених між особами Сторін, лежить виключно на цих особах. Припинення дії цієї Угоди не впливатиме на

виконання обов'язків або зобов'язань, які виходять із контрактів, укладених під час періоду її дії.

4. За винятком випадків, згаданих вище, ніщо в цій Угоді не відмінює або змінює угод, які вже діють між Сторонами.

На посвідчення цього нижчепідписані підписали цю Угоду.

Здійснено у м. Києві 31 березня 1994 року у двох примірниках, кожний українською, англійською та французькою мовами, причому всі три тексти мають однакову силу.

За Уряд України
(підпис)

За Уряд Канади
(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/124_004

Меморандум
про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Канади
про молодіжні обміни

Дата підписання: 25.10.2010

Дата набрання чинності для України: 04.04.2011

Уряд України (Україна) та Уряд Канади (Канада), далі “Учасники”,

бажаючи сприяти тісному співробітництву між двома країнами;

висловлюючи наміри полегшити доступ до культурних обмінів, які нададуть можливість молоді отримати краще розуміння мови, культури та суспільства іншої країни за допомогою досвіду подорожування, проживання та праці;

висловлюючи наміри заохочувати молодіжні обміни з метою вдосконалення персонального і професійного розвитку молоді;

будучи переконаними у важливості таких обмінів,

досягли взаєморозуміння у такому:

1. Цілі

Ціллю цього Меморандуму про взаєморозуміння є спрощення та полегшення адміністративних процедур, проходженню яких підлягають громадяни однієї країни, коли вони мають намір в'їхати та тимчасово проживати на території іншої країни для покращення своїх знань мови (мов), культури та суспільства приймаючої країни за допомогою досвіду подорожування, проживання та праці.

2. Категорії громадян, які підпадають під дію Меморандуму

Учасники розглядатимуть такі категорії громадян України та Канади, які мають право користуватися перевагами цього Меморандуму про взаєморозуміння:

I) громадяни, включаючи випускників вищих навчальних закладів, які прагнуть отримати досвід роботи у приймаючій країні за наявності попередньо погодженого контракту на їх працевлаштування задля підтримки їхнього кар'єрного розвитку;

II) дійсні студенти вищих навчальних закладів у своїй країні, які прагнуть пройти частину їхньої навчальної програми у приймаючій країні шляхом роботи за попередньо погодженим робочим контрактом (виробничого навчання), безпосередньо пов'язаним зі сферою їхнього навчання;

III) громадяни, які прагнуть подорожувати приймаючою країною та тимчасово працевлаштуватися задля поповнення своїх фінансових ресурсів.

3. Вимоги для участі

а) Учасники розглядатимуть кандидатури громадян, які мають право користуватися перевагами цього Меморандуму, підпадаючи під визначення однієї з категорій, і які подають індивідуальні подання до дипломатичного представництва або консульської установи іншого Учасника, що відповідають за територію країни, громадянами якої вони є, або на території якої вони законно перебувають, за умови, що такі особи:

I) відповідають усім відповідним вимогам імміграційного законодавства України та Канади, включаючи вимоги щодо отримання дозволу на в'їзд до країни, які не перераховані у наведених нижче підпунктах (II)—(VIII);

II) мають вік від 18 до 35 років включно станом на дату отриманого дипломатичним представництвом або консульською установою відповідного подання;

III) мають українське або канадське громадянство і мають дійсні український або канадський паспорти, термін дії яких перебільшує очікуваний термін їхнього перебування відповідно до цього Меморандуму про взаєморозуміння;

IV) перед прибуттям на територію приймаючої країни мають квиток у зворотному напрямку або достатні фінансові ресурси, щоб придбати такий квиток;

V) мають підтвердження необхідних фінансових ресурсів, аби забезпечити свої потреби на початку перебування;

VI) сплачують відповідні фінансові збори, необхідні для користування перевагами цього Меморандуму про взаєморозуміння;

VII) погоджуються перед прибуттям на територію приймаючої країни придбати медичну страховку, яка включає госпіталізацію та репатріацію, дійсну протягом усього терміну їхнього перебування;

VIII) залежно від випадку мають надати:

A) документацію, яка засвідчує те, що вони отримали попередньо погоджений робочий контракт в приймаючій країні задля підтримки їхнього кар'єрного розвитку;

B) документацію, яка засвідчує те, що вони є дійсними студентами вищого навчального закладу своєї країни, та те, що вони отримали місце роботи в приймаючій країні за попередньо погодженим робочим контрактом (виробничого навчання), безпосередньо пов'язаним зі сферою їхнього навчання для проходження частини їхньої навчальної програми;

C) підтвердження їхнього наміру подорожувати та тимчасово працювати в приймаючій країні для поповнення своїх фінансових ресурсів.

б) Учасники розуміють те, що дія цього Меморандуму про взаєморозуміння не поширюватиметься на членів родин тих громадян України та Канади, які мають право

користуватися перевагами цього Меморандуму і відповідають вимогам, зазначеним у підпункті (а) цього пункту.

с) Учасники дозволятимуть погодженим особам громадян користуватися перевагами цього Меморандуму про взаєморозуміння максимум двічі. Учасники виходять з розуміння того, що повторне перебування має бути перерване у часі, а також тривалість кожного перебування не має перевищувати дванадцяти (12) місяців.

4. Видача документів

а) Кожен Учасник докладатиме максимум зусиль для спрощення, відповідно до цього Меморандуму про взаєморозуміння, проходження процедур, внаслідок чого погоджені особи громадян іншої країни можуть в'їхати та тимчасово проживати на його території.

б) Відповідно до інтересів суспільства, громадського порядку, національної безпеки, імміграційного законодавства та правил, а також охорони здоров'я Канада буде:

I) видавати погодженим громадянам України, які користуються перевагами дії цього Меморандуму про взаєморозуміння, рекомендаційний лист та, якщо потрібно, візу на тимчасове проживання. Учасники виходять з розуміння того, що цей лист спрощуватиме процедуру видачі дозволу на працевлаштування, буде дійсним на термін максимум у дванадцять (12) місяців, міститиме посилання на погоджений термін перебування, а також конкретизуватиме причину перебування, як це визначено у пункті 2 цього Меморандуму про взаєморозуміння. Учасники виходять з розуміння того, що зазначений рекомендаційний лист видаватиметься через канадське дипломатичне представництво або консульську установу, до яких було зроблено подання відповідно до підпункту (а) пункту 3 та

II) на місці перетину кордону Канади видавати погодженим громадянам України, які отримали дійсний рекомендаційний лист, і без посилання на ситуацію на канадському ринку праці, дозвіл на працевлаштування, дійсний протягом усього дозволеного терміну перебування, за умови, якщо ці громадяни дотримуються усіх положень імміграційного законодавства та правил Канади, не обмежуючи при цьому права посадових осіб на власний розсуд висувати необхідні умови.

с) Відповідно до інтересів суспільства, громадського порядку, національної безпеки, імміграційного законодавства та правил, а також охорони здоров'я Україна буде:

I) видавати погодженим громадянам Канади, які користуються перевагами дії цього Меморандуму про взаєморозуміння, рекомендаційний лист та, якщо потрібно, візу. Учасники виходять з розуміння того, що цей лист спрощуватиме процедуру видачі дозволу на працевлаштування, буде дійсним на термін максимум у дванадцять (12) місяців, міститиме посилання на погоджений термін перебування, а також конкретизуватиме причину

перебування, як це визначено у пункті 2 цього Меморандуму про взаєморозуміння. Учасники виходять з розуміння того, що зазначений рекомендаційний лист видаватиметься через українське дипломатичне представництво або консульську установу, до яких було зроблено подання відповідно до підпункту (а) пункту 3 та

II) після прибуття на територію України видавати погодженим громадянам Канади, які отримали дійсний рекомендаційний лист, і без посилання на ситуацію на українському ринку праці, дозвіл на працевлаштування, дійсний протягом усього дозволеного терміну перебування, за умови, якщо ці громадяни дотримуються усіх положень імміграційного законодавства та правил України.

5. Загальні положення

a) Учасники виходять з розуміння того, що громадяни однієї з країн, які користуються перевагами дії цього Меморандуму про взаєморозуміння, підпадатимуть під дію законів та правил приймаючої країни, насамперед відносно стандартів праці, включаючи заробітну платню, умови праці, переваги страхування з безробіття, а також охорону здоров'я та безпеку професійної діяльності. У випадку Канади, закони та правила, що стосуються умов праці та заробітної платні, і насамперед підпадають під юрисдикцію провінцій та територій.

b) Учасники заохочуватимуть відповідні організації у своїх країнах у підтримці застосування Меморандуму про взаєморозуміння, зокрема надаючи поради громадянам іншої країни для того, щоб вони могли отримати інформацію, яка полегшуватиме їхнє подорожування та досвід роботи.

6. Імплементация та консультації

a) Учасники визначатимуть на щорічній основі і шляхом обміну листами максимальну кількість громадян, яким буде дозволено скористатися перевагами застосування положень цього Меморандуму про взаєморозуміння. Учасники виходять з розуміння того, що визначення цієї кількості базуватиметься на засадах взаємності.

b) Учасники визначатимуть мінімальну кількість фінансових ресурсів, які будуть необхідні відповідно до підпункту (а) (V) пункту 3, за взаємною згодою та шляхом обміну листами.

c) Учасники вестимуть статистику кількості громадян іншої країни, які користуються перевагами дії цього Меморандуму про взаєморозуміння з дати набуття ним чинності і до кінця поточного року, а після цього на щорічній основі з 1 січня по 31 грудня.

d) Учасники інформуватимуть один одного шляхом обміну листами про всі адміністративні процедури та умови, які відносяться до імплементації цього Меморандуму про взаєморозуміння.

e) Учасники можуть у будь-який час консультуватися один з одним щодо тлумачення та імплементації цього Меморандуму про взаєморозуміння.

7. Набуття чинності, внесення змін, припинення та призупинення

a) Після підписання цей Меморандум про взаєморозуміння набуде чинності в день, спільно визначений Учасниками шляхом обміну листами.

b) Учасники можуть вносити зміни до цього Меморандуму про взаєморозуміння на засадах взаємної згоди шляхом обміну листами. Такі зміни набуватимуть чинності на наступний день після дати отримання останнього письмового погодження внаслідок обміну листами.

c) Кожен з Учасників може у будь-який час припинити дію цього Меморандуму про взаєморозуміння або тимчасово призупинити його повністю або частково, повідомивши про це письмово через дипломатичні канали іншого Учасника за 30 днів до цього. Учасники виходять з розуміння того, що припинення або призупинення дії цього Меморандуму про взаєморозуміння не впливатиме на право перебування громадян, які мають дійсний рекомендаційний лист відповідно до пункту 4, або громадян, які вже перебувають на території іншої держави згідно з положеннями цього Меморандуму про взаєморозуміння.

Вчинено в Києві у двох примірниках 25 жовтня 2010 року, кожний українською, англійською та французькою мовами, при цьому всі тексти є автентичними.

За Уряд України
(підпис)

За Уряд Канади
(підпис)

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/124_048

Розділ 10

Виступ Президента України Віктора Ющенка під час вручення вірчих грамот Послами іноземних країн

(21.11.2008 р.)

Ваші Високоповажності, пані та панове!

Радий вас зустрічати в Україні.

Сердечно вітаю повноважних представників дружніх Україні Республіки Кот-д'Івуар, Республіки Перу, Республіки Бурунді, Єменської Республіки, Суверенного Військового Мальтійського Ордена, Королівства Саудівська Аравія, Республіки Малі, Туніської Республіки, Республіки Кіпр із початком вашої дипломатичної місії в Україні.

Сьогоднішню подію я розглядаю як початок нового і важливого етапу у відносинах нашої країни з кожною з держав, які ви представляєте.

Ваші Високоповажності, хотів би стисло окреслити пріоритети розвитку і державної політики України.

Наша стратегія спрямована на набуття повноправного членства у Європейському Союзі і НАТО, розбудову України як сучасної правової демократичної держави, розвиток взаємовигідних партнерських відносин із країнами всього світу.

Ми прагнемо більше відкрити Україну світові. Наша мета — сприяти якомога ширшим і всеохоплюючим контактам на всіх рівнях, від вищого політичного керівництва і до рівня громад, родин і окремих людей.

Це стосується кожного континенту, кожної частини світу, кожної окремої країни.

Хочу зазначити, що рік, який минає, був успішним у досягненні наших зовнішньополітичних цілей.

По-перше, під час саміту “Україна — Європейський Союз”, що відбувся у вересні в Парижі, ми досягли якісного зрушення у філософії наших відносин.

Ми переходимо до формули “політична асоціація і економічна інтеграція”. Цей статус, як ми очікуємо, отримає закріплення у новій політичній угоді, яку ми розраховуємо укласти з ЄС у другій половині наступного року.

Важливим кроком на шляху економічної інтеграції у європейський простір буде створення зони вільної торгівлі між Україною і ЄС.

Важливою складовою нашої взаємодії з європейськими партнерами є всебічний розвиток двосторонніх відносин і співпраця України з Кіпром та Суверенним Військовим Мальтійським Орденом.

По-друге, під час квітневого саміту НАТО в Бухаресті Україна отримала чітке запевнення, що вона стане членом Альянсу, досягнувши необхідних для цього критеріїв.

Членство в НАТО ми розглядаємо не лише як надійний спосіб захисту суверенітету, але і як можливість посилення нашого внеску у створення нової архітектури європейської і міжнародної безпеки.

По-третє, у травні цього року Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі. Це значно розширило наші можливості на зовнішніх ринках. Свою активність ми будемо нарощувати на кожному континенті.

З кожним роком зростає наша активна участь у проектах регіональної співпраці, таких, як ГУАМ, Організація Чорноморського економічного співробітництва.

Україна прагне розвивати з Російською Федерацією рівноправні, взаємовигідні та доброзичливі відносини. На жаль, практичне вирішення нагальних двосторонніх проблем, зокрема щодо врегулювання питань кордонів, функціонування Чорноморського флоту РФ, окремих гуманітарних питань, ускладнюється нашими партнерами через відоме ставлення до окремих аспектів зовнішньої політики України. Як ви знаєте, є принципова різниця, що існує в баченні Україною та Росією останніх подій щодо Грузії.

Хотів би наголосити, що до числа наших зовнішньополітичних пріоритетів завжди належатиме динамічний розвиток відносин з країнами всіх частин світу.

Україна послідовно розвиває політичний діалог та економічні відносини з державами Близького та Середнього Сходу.

Практичні можливості для розвитку двосторонньої торгівлі, інвестиційної співпраці з країнами регіону є досить значними.

Це яскраво підтверджує досвід нашого співробітництва з Королівством Саудівська Аравія. Ми прагнемо розвивати всебічну співпрацю і з іншими перспективними партнерами, зокрема з Єменською Республікою.

Україна розширює коло своїх партнерів в Африці, насамперед шляхом участі в конкретних економічних проектах.

Ми пропонуємо рівноправне і взаємовигідне співробітництво, переваги якого вже оцінили багато африканських держав.

Українська продукція добре відома на Африканському континенті ще з часів колишнього СРСР, а значна кількість африканських фахівців отримала освіту саме у вищих закладах України.

Я переконаний, що сьогодні наявні всі підстави для істотного поглиблення наших відносин з країнами регіону, в тому числі, Бурунді, Кот-д'Івуаром, Малі, Тунісом.

Одним з важливих напрямків нашої зовнішньої політики є розвиток співробітництва з державами Латинської Америки.

Сьогодні у багатьох країнах Латинської Америки існують цілі галузі промисловості, розвиток яких може бути частково чи повністю забезпечений за рахунок постачання української техніки, обладнання та впровадження українських технологій.

Зі свого боку, Україна має значний інтерес до промислового, сільськогосподарського та сировинного потенціалу країн Латинської Америки.

Серед наших важливих партнерів у цьому регіоні хочу виокремити Перу, де вже четвертий рік працює Посольство України.

Хотів би, глибокоповажні Посли, окремо порушити ще одне питання, яке для нас є принципово важливим як з точки зору минулого дня, так і з точки зору майбутнього.

Ви прибули до нашої країни в дні, коли ми відзначаємо 75-ті роковини Голодомору 1932—1933 років.

Завтра у Києві відбудеться Міжнародний форум із вшанування пам'яті мільйонів людей, загиблих унаслідок штучного голоду в Україні. У форумі візьмуть участь численні іноземні делегації.

Визнання й осуд міжнародною спільнотою Голодомору як акту геноциду, вчиненого злочинним сталінським режимом, ми розглядаємо як відновлення історичної правди і спосіб запобігти повторенню подібних трагедій будь-де у світі.

Ваші Високоповажності, хочу запевнити, що в Україні ви завжди знайдете надійних партнерів і вірних друзів.

Переконаний, що ви матимете всі можливості для глибокого знайомства з традиціями і культурою нашого народу.

Упевнений, що ваша діяльність сприятиме всебічному розвитку дружби й співробітництва ваших країн з Україною.

Щиро бажаю вам успіхів у виконанні вашої місії.

Дякую за увагу.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/12124.html>

Декларація
про принципи дружнього співробітництва
між Україною та Ісламською Республікою Іран

На запрошення Його Превосходительства Президента Ісламської Республіки Іран Акбар Хашемі-Рафсанджані Його Превосходительство Президент України Леонід М. Кравчук здійснив 25—26 квітня 1992 року, що відповідає 5—6 дням місяця ордібехешта 1371 року, офіційний візит в Ісламську Республіку Іран.

Під час візиту високопоставленої української делегації відбулися переговори з Його Превосходительством Президентом Ісламської Республіки Іран Акбар Хашемі-Рафсанджані. Переговори пройшли в атмосфері взаєморозуміння і доброї волі.

Україна та Ісламська Республіка Іран, які надалі іменуються Сторонами, на основі принципів дружби, довгострокового співробітництва в галузях політики, економіки, торгівлі, науки, техніки і культури, на найвищому рівні домовилися:

Стаття 1

Україна і Ісламська Республіка Іран розвиватимуть свої відносини як дружні держави і рівні партнери. Вони послідовно керуватимуться принципами поваги до суверенітету обох країн, незастосування сили або загрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні справи одна одної, поваги прав людини та основних свобод і виконання міжнародних зобов'язань.

Стаття 2

Сторони надають великого значення відносинам і переговорам між ними на найвищому рівні і виступають за продовження таких відносин і переговорів у майбутньому.

Стаття 3

Враховуючи нові умови — створення суверенних держав, які раніше входили до складу Радянського Союзу, Сторони погодилися укладати між собою двосторонні угоди про співробітництво на дружній, довгостроковій та рівноправній основі.

Стаття 4

Сторони домовилися, що міністри закордонних справ двох країн будуть проводити зустрічі не менше як один раз на рік по чергово у Києві і Тегерані.

Стаття 5

З метою розвитку економічних і торговельних зв'язків між Україною та Ісламською Республікою Іран Сторони вважають необхідним створити Міжурядову українсько-іранську комісію з економічного і торгового співробітництва.

Міністри, які очолять вказану Комісію, проводитимуть не менше як один раз на рік по чергово в Києві і Тегерані зустрічі для розгляду відповідних питань.

Стаття 6

Сторони, керуючись національними законами та правилами і міжнародними зобов'язаннями, сприятимуть розвитку торгово-економічного співробітництва між ними і укладатимуть відповідні угоди з питань такого співробітництва.

Стаття 7

Сторони підтверджують важливість і необхідність виконання і розширення раніше досягнутих домовленостей між Урядами України та Ісламської Республіки Іран з питань співробітництва в таких галузях, як нафтова і газова промисловість, економіка і торгівля, банківська справа, а також в інших сферах, що становлять взаємний інтерес.

З цією метою Сторони домовилися про продовження роботи по укладанню відповідних угод.

Стаття 8

Сторони докладатимуть зусиль для збереження і зміцнення миру в усьому світі, виступатимуть проти накопичення і застосування ядерної, хімічної, біологічної та інших видів зброї масового знищення.

Стаття 9

Сторони зацікавлені в тому, щоб Чорне море і Перська затока були проголошені районами, вільними від ядерної та хімічної зброї, і закликають всі прибережні країни сприяти збереженню миру і спокою в зазначених районах.

Стаття 10

Сторони будуть регулярно проводити в дусі конструктивного співробітництва переговори і консультації з міжнародних і двосторонніх питань, що становлять обопільний інтерес, в рамках Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних і регіональних організацій та форумів на всіх рівнях.

Стаття 11

Сторони розвиватимуть взаємовигідне і всебічне співробітництво у сфері політики, торгівлі, економіки, науки і техніки, охорони навколишнього середовища на основі принципів рівності та взаємної вигоди.

Стаття 12

Сторони закликають суверенні держави — колишні республіки Радянського Союзу вирішувати всі спірні питання, що виникають між ними, виключно шляхом політичних переговорів та іншими мирними засобами.

При цьому Сторони підтримують мирне вирішення кризи в Нагірному Карабаху.

Українська Сторона підтримує посередницькі зусилля Ісламської Республіки Іран для досягнення миру і спокою в цьому регіоні.

Стаття 13

Сторони сприятимуть розвитку зв'язків і контактів між ними в галузі науки, релігії, мистецтва, літератури, освіти, охорони здоров'я, преси, радіо, телебачення, кіно, туризму, спорту і будуть обмінюватися відповідними делегаціями.

Стаття 14

Сторони здійснюватимуть обмін досвідом і співробітничатимуть у справі боротьби з кримінальними правопорушеннями, в тому числі з тероризмом і контрабандою, включаючи незаконне вивезення культурних цінностей.

Сторони співробітничатимуть з питань взаємної правової допомоги в цивільних і кримінальних справах.

Вчинено у м. Тегерані 26 квітня 1992 року, що відповідає 6 дню місяця ордібехешта 1371 року, у двох примірниках, кожний з яких українською мовою і мовою фарсі, причому обидва тексти мають однакову силу.

За Україну —

За Ісламську Республіку Іран —

Президент України

Президент Ісламської Республіки Іран

Леонід КРАВЧУК

Акбар ХАШЕМІ-РАФСАНДЖАНІ

Меморандум
про взаєморозуміння та основні принципи
співробітництва між Україною та Державою Ізраїль

Україна та Держава Ізраїль, які надалі іменуються “Сторони”,
бажаючи розвивати відносини співробітництва,
підтверджуючи прихильність цілям і принципам Статуту Організації Об’єднаних Націй,
надаючи важливого значення розвитку і зміцненню своїх взаємовідносин шляхом
укладання двосторонніх угод у різних галузях, що становлять взаємний інтерес,
проголошують таке:

Стаття 1

Сторони розвиватимуть і зміцнюватимуть відносини співробітництва на основі принципів
рівності, взаємоповаги і суверенітету, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні
справи одна одної, згідно з Статутом Організації Об’єднаних Націй та іншими
загальновизнаними принципами міжнародного права.

Стаття 2

Сторони взаємодіятимуть у підтриманні стабільності і зміцненні безпеки як у
глобальному, так і в регіональному масштабі. Сторони докладатимуть зусиль щодо мирного
врегулювання міжнародних конфліктів, у тому числі на Близькому Сході, і проводитимуть з
цією метою діалог.

Стаття 3

Сторони розвиватимуть економічні відносини на основі угод і відповідно до своїх
міжнародних зобов’язаннями, з урахуванням національних інтересів кожної Сторони.

Стаття 4

Сторони заохочуватимуть міжпарламентське співробітництво і контакти між
законодавчими і виконавчими органами влади двох країн і сприятимуть обміну досвідом у
підготовці та здійсненні законодавства.

Стаття 5

Сторони розвиватимуть всебічне і взаємовигідне співробітництво в галузях
промисловості, сільського господарства, торгівлі, охорони навколишнього середовища та інших
сферах, що становлять взаємний інтерес, на основі принципів рівності та взаємної вигоди.

Стаття 6

Сторони вітають зростаючі можливості для торгівлі і капіталовкладень, чому сприяє процес економічних реформ, який триває зараз в Україні. Вони надають особливого значення розвитку приватного сектору і ширшому залученню до України ізраїльських компаній. Вони співпрацюватимуть з метою посилення та прискорення цього процесу і пов'язаного з тим розвитку відповідних структур та повної інтеграції України в світову економіку. Сторони підтримують принципи вільного ринку і лібералізації економіки.

Стаття 7

Сторони докладатимуть зусиль для поліпшення умов діяльності на своїй території підприємств країни-партнера, зокрема, в галузі прямих інвестицій і захисту капіталовкладень.

Стаття 8

Сторони згідно зі своїм внутрішнім законодавством сприятимуть контактам між своїми громадянами як на приватному, так і на офіційному рівнях, а також розширенню контактів і співробітництва між громадськими організаціями двох країн.

Стаття 9

Сторони сприятимуть подальшому розвитку співробітництва і контактів у галузі культури, освіти, науки і техніки, мистецтва, літератури, охорони здоров'я, засобів масової інформації (включаючи радіомовлення і телебачення), туризму і спорту.

Стаття 10

Сторони згідно зі своїми міжнародними зобов'язаннями та внутрішнім законодавством співробітничатимуть у справі боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, незаконним обігом наркотиків, повітряним та морським піратством, незаконним вивозом і торгівлею культурними та історичними цінностями. Сторони співробітничатимуть також з питань взаємної правової допомоги в цивільних і кримінальних справах.

Стаття 11

Сторони надаватимуть одна одній всіляку можливу допомогу у забезпеченні діяльності дипломатичних місій, кожна у своїй країні. Сторони розвиватимуть співробітництво в галузі консульських відносин. Сторони мають намір на основі взаємності полегшити, в міру можливості, видачу в'їзних віз громадянам другої Сторони для офіційних, ділових, культурних і туристських поїздок.

Стаття 12

Сторони розширюватимуть правову базу своїх двосторонніх відносин і найближчим часом підпишуть окремі угоди про співробітництво в галузях, що становлять взаємний інтерес. Вони заявляють, що положення цього Меморандуму слугуватимуть основою для укладення таких угод.

Здійснено в Єрусалимі 12 дня січня 1993 року, що відповідає 19 дню місяця тевета 5753 року, у двох примірниках, кожний українською мовою, мовою іврит та англійською мовою, при цьому всі тексти мають однакову силу. В разі розбіжностей у тлумаченні тексту перевага надається англійському тексту.

За Україну —
Президент
Леонід КРАВЧУК

За Державу Ізраїль —
Прем'єр-міністр
Іцхак РАБІН

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>

Декларація
про розвиток та поглиблення відносин дружби
і співробітництва між Україною і Китайською
Народною Республікою

Дата підписання: 4 грудня 1995 р.

Дата набуття чинності: 4 грудня 1995 р.

Україна і Китайська Народна Республіка, далі “Сторони”,
підтверджуючи свою прихильність до принципів, зафіксованих у Спільному комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і КНР від 4 січня 1992 року, Спільному українсько-китайському комюніке від 31 жовтня 1992 року, Спільній (Київській) декларації між Україною і КНР від 6 вересня 1994 року, а також Спільному українсько-китайському комюніке від 24 червня 1995 року;

керуючись прагненням зміцнити і поглибити відносини дружби, взаємної довіри та всебічного співробітництва, що існують між двома країнами;

визнаючи настійливу необхідність встановлення нового справедливого і раціонального міжнародного політичного та економічного порядку на основі принципів взаємної поваги до суверенітету і територіальної цілісності, ненападу, невтручання у внутрішні справи одна одної, рівності та взаємної вигоди, мирного співіснування; виступаючи проти будь-яких форм гегемонізму і політики сили, а також застосування сили чи загрози її застосування;

виходячи з переконання, що торгово-економічне співробітництво є однією з основних складових частин українсько-китайських відносин, а також важливим елементом забезпечення їх стабільного розвитку,

сповнені рішучості вивести відносини між двома країнами на новий рівень конструктивного партнерства, зверненого у ХХІ століття, будуть взаємодіяти, маючи на увазі:

У політичній сфері:

— в дусі щирого співробітництва брати участь у міжнародних діях, спрямованих на захист миру і безпеки у всьому світі, активно сприяти здійсненню цих цілей;

— докладати спільних зусиль з метою попередження і усунення напруженості та врегулювання міжнародних проблем мирними політичними засобами;

— прагнути до створення належних міжнародних умов для забезпечення політичної та економічної безпеки Сторін в їх відповідних регіонах, а також у світі в цілому;

сприяти досягненню справедливого і мирного врегулювання кризових ситуацій та регіональних конфліктів;

виступати проти сепаратизму у будь-яких його проявах і формах. Китайська Сторона знову підтверджує визнання і повагу до незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України. Українська Сторона знову підтверджує свою позицію щодо тайванського питання, викладену у статті 8 Спільного українсько-китайського комюніке від 31 жовтня 1992 року, статті 5 Спільної (Київської) декларації між Україною і КНР від 6 вересня 1994 року, а також статті 6 Спільного українсько-китайського комюніке від 24 червня 1995 року;

— активізувати й надалі регулярні політичні консультації на різних рівнях та координувати позиції з метою сприяння підтриманню миру, зміцнення міжнародної безпеки, надання всебічної політичної підтримки у справі збереження і зміцнення суверенітету і територіальної цілісності Сторін, а також розвитку відносин між ними.

В економічній сфері:

— привести двостороннє торгово-економічне співробітництво у відповідність до нових умов, згідно з міжнародною практикою, сучасними міжнародними стандартами, з урахуванням відповідних принципів ГАТТ/СОТ, виходячи із економічних реформ, що здійснюються в обох країнах;

— заохочувати і активно сприяти розвитку торгово-економічного співробітництва між підприємствами обох країн у різних формах, при цьому торгівля у розрахунках на ВКВ є головною, відповідно до основних принципів, зафіксованих в Угоді між Урядом України і Урядом КНР про торгово-економічне співробітництво. Сприяти встановленню прямих економічних зв'язків між партнерами двох країн на всіх рівнях, зокрема на регіональному рівні, а також між окремими підприємствами, впровадженню нових форм співробітництва;

— вживати дійових і ефективних заходів для серйозної реалізації вже підписаних двосторонніх угод про торгово-економічне співробітництво, докладати подальших зусиль для вдосконалення та зміцнення договірно-правової бази двосторонніх відносин у цій сфері;

— розширювати і поглиблювати інформаційні обміни у торгово-економічній і науково-технічній сферах; у пріоритетному плані розвивати співробітництво у таких галузях, як машинобудування, металургія, авіакосмічна промисловість, енергетика, хімія, сільське господарство, транспорт, будматеріали, легка промисловість, електронна техніка, а також у сфері високих технологій;

— активізувати роботу Спільної українсько-китайської комісії з торгово-економічного співробітництва, повною мірою виявляючи її роль у координації та стимулюванні економічних зв'язків між двома країнами;

— з урахуванням умов і можливостей взаємно сприяти активній участі у міжнародному багатосторонньому економічному співробітництві, в тому числі й в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

У гуманітарній сфері:

— удосконалювати контроль за взаємними поїздками громадян Сторін, відповідно до двосторонніх угод і норм міжнародного права надійно гарантувати безпеку, захищати законні права та інтереси громадян іншої Сторони на своїй території;

— і надалі стимулювати та розширювати взаємні зв'язки у сфері культури, мистецтва, освіти, спорту і т. ін., а також обміни між парламентами, громадськими організаціями, молоддю двох країн.

м. Пекін, 4 грудня 1995 року.

Президент України

Л. Д. КУЧМА

Голова Китайської
Народної Республіки

Цзян ЦЗЕМІНЬ

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.uazakon.com/documents/date>

Спільна заява України та Японії

Президент України Леонід Кучма і Прем'єр-міністр Японії Томіічі Мураяма з нагоди візиту Президента Кучми до Японії виступили з заявою стосовно рамок майбутніх відносин між обома країнами.

Обидві сторони, сповнені рішучості розвивати дружні відносини між двома країнами шляхом поглиблення взаємної довіри і розуміння на засадах принципів взаємної вигоди, рівності та поваги до суверенітету, спільно визнали, що розвиток цих відносин відповідатиме не лише взаємним інтересам народів Японії та України, але також зробить вагомий внесок у справу миру і стабільності у відповідних регіонах та усьому світі. У цьому контексті Японська сторона визнала, що існування вільної незалежної і суверенної України є важливим для посилення стабільності в Європі і відповідає інтересам усієї міжнародної спільноти.

Обидві сторони знову підтвердили свою прихильність принципам Статуту ООН стосовно підтримання міжнародного миру і безпеки, а також з мирного врегулювання спорів, і підтвердили свій намір співпрацювати на двосторонній основі і в Організації Об'єднаних Націй та інших форумах, з метою ефективного виконання цілей Статуту ООН відповідно до проголошених у ньому принципів.

Обидві сторони висловили свою переконаність у тому, що розширення політичного діалогу є вигідним та ефективним шляхом розвитку двосторонніх відносин, і підтвердили важливість обміну думками з питань, що становлять взаємний інтерес, включаючи двосторонні та міжнародні проблеми. Зазначаючи важливу роль, яку відіграє Організація з безпеки і співробітництва в Європі, обидві сторони наголосили на особливій важливості поглиблення діалогу з європейських проблем.

Обидві сторони дійшли спільної згоди, що реформування ООН і зміцнення її функцій мають велике значення. Українська сторона висловила свою підтримку постійному членству Японії у Раді Безпеки в ході реформування Ради. Обидві сторони поділяють думку про те, що у ході розширення Ради Безпеки важливість підтримання ефективного функціонування РБ, так само, як справедливого географічного розподілу, мають бути взяті до уваги.

Базуючись на розумінні, що Україна є однією з держав — правонаступниць колишнього Союзу Радянських Соціалістичних Республік, у ході візиту Президента України до Японії відбувся обмін Нотами між Міністром закордонних справ України та Міністром закордонних справ Японії, які підтвердили спільне визнання Урядами двох країн того, що договори та інші міжнародні угоди, що були укладені і діяли між Японією і Союзом Радянських Соціалістичних Республік, застосовувались і залишаються чинними між Україною та Японією, за винятком тих,

які не могли за своєю суттю існувати між двома країнами. Обидві сторони висловили намір і надалі розвивати двосторонні відносини та співробітництво і, з цією метою, розглянути укладення угод та домовленостей за необхідністю.

Японська сторона вітала приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, розглядаючи це як важливий крок на шляху досягнення миру і стабільності міжнародного співтовариства. Обидві сторони висловили свій намір підтримати безстрокове продовження ДНЯЗу та закликали всі ядерні держави докласти зусиль для ядерного роззброєння. Обидві сторони також підтвердили свій намір співробітничати у сприянні вирішенню різних проблем стосовно ліквідації ядерної зброї в Україні на основі Угоди між Урядом України та Урядом Японії щодо співробітництва у питаннях ліквідації ядерної зброї, яка підлягає скороченню в Україні, і заснування Комітету з цієї операції, котра була підписана 2 березня 1994 року.

Обидві сторони вказали на те, що дуже важливо з гуманітарної точки зору подолати серйозні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС. У зв'язку з цим Українська сторона високо оцінила направлення і підготовку експертів, передачу медичного обладнання та іншу допомогу, надану Японською стороною, що стало внеском у вирішення проблем, і висловила вдячність за цю допомогу. Обидві сторони підтвердили спільне визнання необхідності подальшого співробітництва у цій сфері. Крім допомоги з проблем, пов'язаних із Чорнобилем, Японська сторона висловила свій намір продовжувати здійснення гуманітарної допомоги Україні у медичній галузі. Українська сторона вітала намір Японської сторони продовжити цю допомогу.

Обидві сторони також підтвердили, що завданням глобальної важливості є запобігання повторенню катастроф на зразок Чорнобильської, а також робота з комплексної реструктуризації енергетичного сектору України.

У цьому зв'язку і з цією метою обидві сторони дійшли спільного визнання важливості продовження активної підтримки завдань, здійснюваних членами С-7 та міжнародними організаціями разом з Україною з метою реалізації Плану дій, сформульованого С-7 стосовно енергетичного сектору України в цілому. Японська сторона висловила свій намір підтримувати Україну в рамках С-7, в забезпеченні ядерної безпеки, а Українська сторона вітала цей намір.

Обидві сторони поділили точку зору про те, що запровадження ринкової економіки є найкращим шляхом досягти процвітання в Україні. Українська сторона підтвердила свою рішучість здійснити широкомасштабну приватизацію і продовжити запровадження повномасштабних ринкових відносин в економіку України, і високо оцінила направлення експертів і надання іншої допомоги, здійснюваної Японською стороною для переходу України до ринкової економіки. Японська сторона високо оцінила початок повномасштабних економічних реформ в Україні, підкреслила важливість неухильного продовження реформ відповідними національними засобами і заявила про свій намір підтримати й надалі такі

реформи як на двосторонній, так і на міжнародній основі, різними засобами, включаючи технічну допомогу. У цьому контексті японська сторона взяла до уваги намір України приєднатися до структури ОДР.

Японська сторона висловила свій намір зробити конкретний крок з фінансової допомоги економічній реформі в Україні, а Українська сторона вітала цей намір. Обидві сторони спільно визнали необхідність подальшого розвитку економічних відносин між двома країнами у різних сферах, включаючи торгівлю та інвестиції, на засадах рівності та взаємної вигоди. У своїх зусиллях з розширення торгівлі обидві сторони ще раз підтвердили важливість дотримання принципів ГАТТ/Угоди СОТ. Обидві сторони високо оцінили створення Українського товариства — приватної організації в рамках Комітету з ділового співробітництва Японія — ННД (Нові Незалежні Держави). Українська сторона висловила свій намір прискорити процес формування правових та інших умов, сприятливих для заохочення інвестицій та іншої економічної діяльності іноземних підприємств в Україні. Японська сторона, визнаючи, що Україна є країною з перехідною економікою до вільного ринку, висловила свій намір надати пріоритетну увагу тим особливим обставинам, з якими стикається Україна, продовжуючи свій перехідний період в економіці. Українська сторона ще раз підтвердила свій запит щодо включення України в національну Генеральну систему преференції.

Обидві сторони підтвердили, що широкий обмін між двома країнами у багатьох різноманітних галузях є дуже важливим для поглиблення взаємної довіри і розуміння між народами двох країн і спільно визнали необхідність розвитку обміну в таких галузях, як наука і техніка, культура і мистецтво. Обидві сторони підтвердили, що в розширенні двостороннього співробітництва важливе значення належить розвитку обміну між молоддю, творцями майбутнього обох країн.

Обидві сторони спільно визнали, що розвиток обміну між парламентами обох країн зробив би значний внесок у розбудову двосторонніх відносин.

Обидві сторони поділили точку зору про те, що розвиток наукового обміну між академічними закладами і заохочення навчання японської мови та ознайомлення з Японією в Україні, а також навчання української мови та ознайомлення з Україною в Японії є важливими для подальшого здійснення культурного, наукового і технічного обміну.

Токіо, 23 березня 1995 року.

Президент України
Леонід КУЧМА

Прем'єр-міністр Японії
Томіічі МУРАЯМА

Угода
між Україною та Японією з питань правонаступництва
обох держав стосовно договорів та угод, укладених Японією
з колишнім СРСР (у формі обміну листами)

**І. ЛИСТ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЯПОНІЇ Й. КОНО, ТОКІО,
23 БЕРЕЗНЯ, 1995 РОКУ**

Його Високоповажності пану Геннадію Йосиповичу Удовенку, Міністру закордонних справ України.

Ваша Високоповажносте!

Маю честь повідомити, що цією Нотою Уряд Японії визнає договори та інші міжнародні угоди, які були укладені та є чинними між Японією та Союзом Радянських Соціалістичних Республік до здобуття Україною незалежності, проголошеної 24 серпня 1991 року, та з цього приводу має намір отримати підтвердження визнання з боку Уряду України.

1. Договори та інші міжнародні угоди, які були укладені та були чинними між Японією та Союзом Радянських Соціалістичних Республік до здобуття Україною незалежності, застосовувалися між Японією та Україною з дати, з якої Японія визнала незалежність України, та залишаються чинними згідно з відповідними положеннями про термін дії цих договорів та інших міжнародних угод.

Договори та інші міжнародні угоди, а також деякі положення інших договорів та міжнародних угод, зазначених на додаток до вищезгаданих, перелічені у Додатку I до цієї ноти, однак, не застосовуються і не будуть застосовуватись між Японією та Україною, тому що ці угоди та інші міжнародні договори не можуть змістовно бути чинними для Японії та України.

2. Що ж до імплементації договорів та інших міжнародних угод, чинних між Японією та Україною, як зазначено в пункті 1, стосовно договорів та інших міжнародних угод, які перелічені в Додатку II до цієї Ноти, Уряди як Японії, так і України до цього часу не розробили організаційні структури щодо запровадження конкретних спільних дій за цими договорами та іншими міжнародними угодами. Тому ці договори та інші міжнародні угоди мають поки що використовуватися з практичної точки зору, беручи до уваги вищезгадану існуючу ситуацію з обох сторін стосовно здійснення спільної діяльності.

Я користуюсь цією нагодою для висловлення запевнень в моїй високій повазі.

ІІ. ЛИСТ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ Г. УДОВЕНКА ВІД 23 БЕРЕЗНЯ 1995 РОКУ

Його Високоповажності пану Йохей Коно, Міністру закордонних справ Японії.

Ваша Високоповажносте!

Маю честь підтвердити отримання Вашого листа, від 23 березня 1995 року, такого змісту:

“Маю честь повідомити, що цією Нотою Уряд Японії визнає угоди та інші міжнародні договори, які були укладені та були дійсними між Японією та Союзом Радянських Соціалістичних Республік до здобуття Україною незалежності, проголошеної 24 серпня 1991 року, та з цього приводу має намір підтвердити визнання Уряду України.

Угоди та інші міжнародні договори, які були укладені та були дійсними між Японією та Союзом Радянських Соціалістичних Республік до здобуття Україною незалежності, застосовуватимуться між Японією та Україною з дати, з якої Японія визнала незалежність України, та залишаються дійсними відповідно до певних положень про термін дії цих угод та інших міжнародних договорів.

Перелічені угоди та інші міжнародні договори, а також деякі положення інших угод та міжнародних договорів, крім тих, що були вказані в Додатку І до цієї Ноти, однак, не застосовуються і не будуть застосовуватись між Японією та Україною, тому що ці угоди та інші міжнародні договори не можуть виразно бути дійсними для Японії та України.

2. Що ж до імплементації угод та інших міжнародних договорів, дійсних між Японією та Україною, як зазначено в параграфі 1, стосовно угод та інших міжнародних договорів, які вказані в Додатку ІІ до цієї Ноти, Уряди як Японії, так і України до цього часу не розробили організаційні структури щодо запровадження конкретних спільних дій за цими угодами та іншими міжнародними договорами. Тому ці угоди та інші міжнародні договори мають бути опрацьовані протягом часу з практичної точки зору, беручи до уваги вищезгадану існуючу ситуацію з обох сторін стосовно запровадження спільних дій”.

Я маю честь підтвердити, що Уряд України поділяє визнання Урядом Японії, описане у вищезгаданому листі.

Я користуюсь цією нагодою для висловлення запевнень в моїй високій повазі.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc>